

De Apocalyps Ontvouwd

Band v

De
Apocalyps

Ontvouwd

Volgens
den geestelijken zin,

waar

onthuld worden de verborgenheden, die daar voorzeggd zijn,
en tot nu toe verscholen hebben gelegen.

DERDE DEEL
BAND V

Vertaling (1967) in opdracht van het Swedenborg Genootschap.

Colofon

Swedenborg Bibliotheek ©2017

De Apocalyps

Dertiende Hoofdstuk

1. En ik zag vanuit de zee een Beest opklimmen, hebbende zeven hoofden, en tien hoornen, en op zijn hoornen tien diademen, en op zijn hoofden een naam van lastering.
2. En het Beest dat ik zag, was een luipaard gelijk, en zijn voeten zoals eens beers, en zijn mond zoals de mond eens leeuws; en de draak gaf hem zijn macht, en zijn troon, en grote mogendheid.
3. En ik zag een van zijn hoofden zoals gewond tot den dood, en zijn plage des doods werd genezen; en de ganse aarde verwonderde zich achter het beest.
4. En zij aanbaden den draak welke het beest mogendheid had gegeven; en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is het beest gelijk, wie kan strijden met hetzelfde.
5. En hetzelfde werd een mond gegeven, sprekende grote dingen en lasteringen; en hetzelfde werd mogendheid gegeven van het te doen twee en veertig maanden.
6. En het opende zijn mond tot lastering gericht tegen God, om te lasteren Zijn Naam, en Zijn Tabernakel, en hen in den Hemel wonende.
7. En hetzelfde werd gegeven om oorlog te maken met de heiligen, en om die te overwinnen; en hetzelfde werd mogendheid gegeven over allen stam en tong en natie.
8. En allen die op de aarde wonen, zullen het aanbidden, wier namen niet zijn geschreven in het Boek des levens des Lams, geslacht van de grondlegging der wereld.
9. Indien iemand een oor heeft, hij hore.
10. Indien iemand in gevangenschap zal hebben geleid, in gevangenschap zal hij heengaan; indien iemand met het slagzwaard zal hebben gedood, hij moet met het slagzwaard gedood worden: hier is het geduld en het geloof der heiligen.
11. En ik zag een ander Beest opklimmen vanuit de aarde, en het had twee hoornen, het Lam gelijk, en het sprak zoals de draak.
12. En het oefent al de mogendheid van het eerste Beest vóór hetzelfde: en het maakt dat de aarde en zij die daarin wonen, het eerste Beest aanbidden, welks plage van zijn dood genezen was.

13. En het doet grote tekenen, zodat het ook vuur doet nederdalen vanuit den Hemel op de aarde vóór de mensen.
14. En het verleidt degenen die op de aarde wonen, ter oorzaak van de tekenen die aan hetzelfde te doen zijn gegeven vóór het beest, zeggende tot degenen die op de aarde wonen een beeld te maken voor het Beest, dat de plage van het slagzwaard heeft, en leefde.
15. En hetzelfde werd gegeven om het beeld van het Beest een geest te geven, opdat het beeld van het Beest ook zou spreken, en maken dat al wie het beeld van het beest niet aanbidden, gedood worden.
16. En het maakt allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en knechten, opdat het hun een merkteken geve op hun rechterhand en op hun voorhoofden.
17. En opdat niemand kan kopen of verkopen, indien hij niet heeft het merkteken, of den naam van het Beest, of het getal zijns naams.
18. Hier is de wijsheid; die het inzicht heeft, rekene het getal van het Beest; het getal eens mensen immers is het, en zijn getal zeshonderd zes en zestig.

De Ontvouwing.

773. Vers 1. *En ik zag vanuit de zee een Beest opklimmen, hebbende zeven hoofden, en tien hoornen, en op zijn hoornen tien diademen, en op zijn hoofden een naam van lastering.* En ik zag vanuit de zee een beest opklimmen, betekent de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de afscheiding des geloofs van het leven: hebbende zeven hoofden, betekent de wetenschap der heilige dingen, welke vervalst en verechtbreukt worden: en tien hoornen, betekent veel macht: en op zijn hoornen tien diademen, betekent dezelve vanuit de schijnbaarheden van het ware in overvloed: en op zijn hoofden een naam van lastering, betekent de vervalsingen van het Woord.

774. En ik zag vanuit de zee een beest opklimmen; dat dit betekent de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de afscheiding des geloofs van het leven, staat vast uit de betekenis van het beest vanuit de zee opklimmende, zijnde de dingen die van den natuurlijken mens zijn; met de beesten immers worden in het Woord de aandoeningen van den natuurlijken mens in den enen en den anderen zin aangeduid; men zie boven n. 650; en met de zee worden aangeduid de verschillende dingen die van den natuurlijken mens zijn, welke betrekking hebben op zijn wetenschappelijke dingen, zowel de ware als de valse, er op de denkingen en de redeneringen daaruit; men zie ook boven, n. 275, 342, 511, 537, 538, 600; uit welke dingen blijkt, dat met het Beest vanuit de zee opklimmende, de redeneringen vanuit den natuurlijken mens worden aangeduid: dat het de redeneringen zijn die de afscheiding des geloofs van het leven bevestigen, staat hieruit vast, dat de draak in dit Hoofdstuk verder wordt beschreven; zijn redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de afscheiding des geloofs van het leven, met het Beest vanuit de zee opklimmende, en zijn bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords; en de vervalsingen van dezen zin met het Beest opklimmende vanuit de aarde, waarover beneden van Vers 11 tot het einde van dit Hoofdstuk. Dat de draak in dit Hoofdstuk verder wordt beschreven, en eveneens onder de beide beesten wordt verstaan, staat hieruit vast, dat gezegd wordt dat de draak aan het Beest vanuit de zee opklimmende, gaf zijn macht en zijn troon, en grote mogendheid; en verder dat zij den draak aanbaden, welke het beest mogendheid had gegeven: voorts dat het andere beest, hetwelk vanuit de aarde opklom, sprak zoals de draak; en dat het al de mogendheid van het eerste beest oefende vóór den draak; daaruit blijkt dat zij die het geloof scheiden van het leven, zijnde zij die worden aangeduid met den draak, voor zover als zij door redeneringen vanuit den natuurlijken mens

die scheiding bevestigen, worden beschreven met het beest vanuit de zee opklimmende; en dat zij voor zover als zij die scheiding bevestigen door den zin der letter des Woords, en dien daardoor vervalsen, worden beschreven met het beest vanuit de aarde opklimmende; dat het zo is, kan men ten volle zien uit de beschrijving van het ene en het andere in hetgeen volgt. Dat de redeneringen vanuit den natuurlijken mens binnentreden in de dogma's van hen die het geloof maken tot het enige heilsmiddel, aldus tot het wezenlijke zelf der Kerk, en hetzelfde zo scheiden van het leven of van de naastenliefde, welke zij niet erkennen als heilsmiddel en als het wezenlijke der Kerk, zien de lidmaten [*clientes*] en de geleerden maar amper, en vandaar weten zij het maar amper, ter oorzaak hiervan, dat zij met de denking vastkleven aan de plaatsen van het Woord waarmede zij het bevestigen; en omdat het valse dingen zijn die zij vanuit den laatsten zin des Woords, zijnde de zin der letter des Woords, bevestigen, is het noodzakelijk dat zij de redeneringen vanuit den natuurlijken mens halen, want zonder die is het onmogelijk om te maken dat de valse dingen als ware dingen verschijnen: maar dit zij met een voorbeeld toegelicht: om het leven of de naastenliefde van het geloof te kunnen scheiden, zeggen zij

“I. dat door den val van Adam al het vrije van het goede uit zich te doen, verloren is gegaan; en II. dat het vandaar is dat de mens geenszins de wet kan vervullen: en III. zonder vervulling van de wet geen heil; en IV. dat de Heer in de wereld is gekomen om de wet te vervullen, en zo de gerechtigheid en de verdienste van Hemzelf aan den mens toe te rekenen, en dat door die toerekening de mens was losgemaakt van het juk der wet, dermate dat niets hem verdoemt; en V. dat de mens de toerekening van de verdienste des Heren aanneemt door het geloof alleen, en in het geheel niet door de werken”.

Dat deze dingen merendeels redeneringen vanuit den natuurlijken mens zijn, welke het opgevatte beginsel aangaande het geloof-alleen bevestigen, en de door dat beginsel gevormde dingen samenvlechten, kan vaststaan uit de monsterring van de afzonderlijke dingen in hun volgorde; zoals I. *Dat door den val van Adam al het vrije, zijnde het vrije van het goede uit zich te doen, verloren is gegaan.* Dit redeneersel is vanuit valse dingen; het vrije immers van het goede uit zich te doen, heeft geen mens, en niet kan iemand dat hebben, want de mens is slechts een recipiënt; en daarom is het goede dat de mens opneemt, niet des mensen maar des Heren bij hem; ja zelfs hebben ook de Engelen het goede niet dan alleen uit den Heer; en hoe meer zij dit erkennen en dit doorvatten, des te meer zijn zij Engelen, dat is, hoger en wijzer dan de

overigen: des te minder heeft Adam, die nog geen Engel was, in den staat van het goede uit zich kunnen zijn; de ongereptheid van hem heeft bestaan in een vollere opneming van het goede en het ware, en vandaar van het inzicht en de wijsheid uit den Heer, dan diens nakomelingen: dit was ook het beeld Gods; want een beeld wordt hij die den Heer opneemt, en hij wordt voor zoveel een beeld als hij opneemt: in één woord, het vrije is het goede uit den Heer doen, en het slaafse is het goede uit zich doen: daaruit blijkt, dat dit redeneersel is vanuit valse dingen die voortvloeien uit begoochelingen, welke alle vanuit den natuurlijken mens zijn: bovendien is het niet vanuit het ware, dat het erfboze aan het algehele menselijke geslacht is inverwekt door den val van Adam; de oorsprong ervan is ergens anders vandaan. II. *Dat het vandaar is dat de mens geenszins de wet kan vervullen*, is eveneens een redeneersel vanuit den natuurlijken mens; het is den geestelijken mens bekend [*novit*] dat de wet doen en haar vervullen in den uitwendigen vorm, niet zaligt, maar dat het zaligt voor zoveel als de mens de wet doet in den uitwendigen vorm vanuit den inwendigen; de inwendige vorm, of het inwendige der wet, is het goede, het oprechte en het gerechte liefhebben, en het uitwendige ervan is dezelve doen; dit leert de Heer aldus bij Mattheus: “*maak eerst het inwendige des bekens en des schotels schoon, opdat ook het uitwendige rein worde*”, XXIII: 26: voor zoveel als de mens uit het inwendige de wet doet, voor evenzoveel vervult hij haar, niet echter voor zoveel als hij het doet uit het uitwendige zonder het inwendige; het inwendige van den mens is diens liefde en wil; doch het goede, het oprechte en het gerechte liefhebben, en vanuit liefde dezelve doen, is uit den Heer alleen; en daarom is geleid worden door den Heer de wet vervullen: maar deze dingen moeten vollediger worden toegelicht in hetgeen volgt. III. *Dat er zonder de vervulling van de wet geen heil is*, sluit in dat de mens indien hij de wet uit zich kon vervullen, gezaligd zou worden, hetgeen evenwel in zich vals is; en omdat het vals is, moet het, om nochtans als waar te verschijnen, omdat het een aanvaard dogma is, bevestigd worden door redeneringen vanuit den natuurlijken mens: dat het vals is, blijkt hieruit, dat de mens niet enig goede kan doen vanuit zich, maar dat al het goede is uit den Heer, en dat er niet zulk een staat van ongereptheid kan bestaan, dat enig goede, hetwelk in zich goed is, zou zijn en zou geschieden uit den mens, zoals boven aangaande Adam is gezegd; en omdat er zulk een staat van ongereptheid niet kan bestaan, noch ooit bestaan heeft, zo volgt, dat de wet moet worden vervuld uit den Heer, volgens de dingen die vlak boven zijn gezegd: wie evenwel anders gelooft, dan dat de mens alle dingen zal doen als uit zich, hoewel hij het doet uit den Heer, dwaalt zeer. IV. *Dat de Heer*

in de wereld is gekomen om de wet te vervullen, en zo Zijn gerechtigheid en verdienste aan den mens toe te rekenen, en dat door die toerekening de mens is losgemaakt van het juk der wet, dermate dat na de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen niets hem verdoemt, is eveneens een redeneersel vanuit den natuurlijken mens; de Heer is niet deswege in de wereld gekomen, maar om het Gericht te doen, en door hetzelfde alle dingen in de Hemelen en in de hellen in orde te herstellen, en tevens om Zijn Menselijke te verheerlijken; daardoor zijn allen en worden allen gezaligd die het goede uit Hem, en niet uit zich hebben gedaan en doen, en zo niet door enige toerekening van de verdienste en de gerechtigheid van Hemzelf; want de Heer leert: “Ik ben niet gekomen om de Wet en den Profeet te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen; zo wie het minste van deze geboden zal hebben ontbonden en aldus de mensen zal hebben geleerd, zal de minste worden genoemd in het Koninkrijk der Hemelen; wie echter doet en leert, deze zal groot worden genoemd in het Koninkrijk der Hemelen”, Matth. v: 17, 19, e.v. v. Dat de mens de toerekening van de verdienste des Heren aanneemt door het geloof-alleen, en in het geheel niet door de werken, is de conclusie vanuit de redeneringen die voorafgaan; en omdat die redeneringen zijn vanuit den natuurlijken mens, en niet vanuit den redelijken verlicht uit den geestelijken, en zij vandaar zijn vanuit valse dingen en niet vanuit ware dingen, zo volgt dat de conclusie vanuit die dingen wegvalt. Vanuit deze dingen kan vaststaan, dat er, om enig in zich vals beginsel te bevestigen, redeneringen moeten zijn vanuit den natuurlijken mens, en bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords; want de redeneringen moeten den schijn geven van een samenhang der aan den zin der letter des Woords ontleende plaatsen: en daarom worden de redeneringen vanuit den natuurlijken mens aangeduid met het Beest vanuit de zee, en de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords met het Beest vanuit de aarde opklimmende.

755. Hebbende zeven hoofden; dat dit betekent de wetenschap der heilige dingen, welke vervalst en verechtbreukt worden, staat vast uit de betekenis van het hoofd, zijnde het inzicht en de wijsheid, en in den tegengestelden zin de waanzin en de dwaasheid, waarover boven n. 573, 577; en omdat niet van inzicht en wijsheid kan worden gesproken met betrekking tot hen die door redeneringen vanuit den natuurlijken mens de afscheiding des geloofs van het leven bevestigen, die onder het beest vanuit de zee opklimmende worden verstaan, wordt derhalve met zijn hoofd de wetenschap aangeduid; dat het de wetenschap is van de heilige dingen des Woords, is omdat het zeven hoofden waren, en van zeven wordt gesproken met betrekking tot de heilige dingen;

men zie boven n. 257; de oorzaak dat het de wetenschap is van de heilige dingen des Woords, is deze dat zij die onder den draak worden verstaan, niet zijn tegen het Woord; het Woord immers noemen zij heilig en Goddelijk, omdat zij uit hetzelfde de bevestigingen voor hun dogma's samenzoecken; dat echter de heilige dingen des Woords, waarvan zij een wetenschap hebben, vanwege die bevestigingen worden vervalst en verechtreukt, zal vaststaan uit hetgeen volgt; en in het algemeen hieruit dat zij die het geloof scheiden van het leven, niet anders kunnen, omdat die scheiding is tegen alle en de afzonderlijke dingen des Woords; want in alle en de afzonderlijke dingen des Woords is het huwelijk van het goede en het ware, hetgeen duidelijk blijkt uit den geestelijken zin des Woords; er zijn derhalve in de meeste plaatsen twee uitdrukkingen, die schijnen alsof het herhalingen waren van een en dezelfde zaak, maar nochtans heeft de ene ervan betrekking op het goede, en de andere op het ware, en zo maken beide als het ware een huwelijk, hetwelk wordt genoemd het Goddelijk huwelijk, het hemels huwelijk, en het geestelijk huwelijk, hetwelk in zich beschouwd het huwelijk van het goede en het ware is; aangaande welk huwelijk men zie boven n. 238, 288, 484, 660; een eender huwelijk zal er zijn van het geloof en de liefde, of van het geloof en de goede werken, want het geloof is van het ware, en het ware is des geloofs, en de liefde is van het goede, en het goede is der liefde; daaruit blijkt, dat zij die het geloof scheiden van deszelfs leven, of, wat het zelfde is, van de liefde, niet anders kunnen dan het Woord vervalsen, omdat zij den zin der letter ervan ontvouwen tegen het huwelijk van het goede en het ware, hetwelk in alle en de afzonderlijke dingen des Woords is. Gezegd is dat het Hoofd de wijsheid en het inzicht betekent, en dat het bij hen die niet in wijsheid en inzicht zijn, de wetenschap betekent; vandaar betekent het bij hen die het Woord vervalsen en verdraaien, dan waanzin en de dwaasheid, zoals ook boven n. 715, waar werd ontvouwd, wat wordt aangeduid met de zeven hoofden van den draak; vandaar wordt iets eenders hier eveneens met het hoofd van dit beest aangeduid, want dit beest is de draak ten aanzien van de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven. Dat het hoofd de wijsheid, het inzicht en de wetenschap der waarheden betekent, en in den tegengestelden zin den waanzin, de dwaasheid en de wetenschap der valsheden, is omdat die zetelen in het hoofd, en daar zijn in haar beginselen; hetgeen klaarblijkend hieruit kan vaststaan, dat daar de oorsprongen van alle vezels zijn, welke daaruit voortgaan tot alle zins-, en beweegorganen van het aangezicht en van het ganse lichaam; daar zijn substanties van oneindig getal, welke verschijnen zoals sfeertjes, en door de ontleedkundigen de schorsachtige

en de asachtige substantie worden genoemd; vanuit deze gaan vezeltjes voort, waarvan de eerste onzichtbaar zijn, en daarna samengebundeld, vanuit welke de mergsubstantie wordt voortgebracht van het ganse cerebrum, cerebellum en het verlengde merg; vanuit deze mergsubstantie strekken zich zichtbare vezels voort, welke, verbonden zijnde, zenuwen worden genoemd, door welke het cerebrum, het cerebellum en het ruggemerg het ganse lichaam, en alle en de afzonderlijke dingen ervan vormen; en daardoor geschiedt het dat alle en de afzonderlijke dingen des lichaams worden geregeerd door de hersenen; uit deze dingen kan vaststaan, dat het verstand en de wil, welke met één woord het gemoed worden genoemd, bijgevolg ook het inzicht en de wijsheid, in de hersenen zetelen, en dat zij daar in hun eersten zijn; en dat de organen die geformeerd zijn om de zinnen op te nemen, en om de bewegingen te maken, de afleidingen daaruit zijn, geheel zoals beken uit haar bronnen, of zoals de door beginselen gevormde dingen uit hun beginselen, of zoals de gesubstantiëerde dingen uit hun substanties; en dat die afleidingen zodanig zijn opdat de hersenen aanwezig zijn waar dan ook, bijna zoals de zon door het licht en de warmte in alle en de afzonderlijke dingen van den aardbol: daaruit volgt, dat het algehele lichaam, en alle en de afzonderlijke dingen ervan, vormen zijn onder de beziening van, het toezicht van en de gehoorzaamheid aan het gemoed, hetwelk in het cerebrum is, aldus tot deszelfs beschikking opgebouwd, zodat een deel waarin dat gemoed niet tegenwoordig is, of waaraan het niet zijn leven geeft, niet een deel van des mensen leven is; hieruit kan vaststaan, dat het gemoed, als het in zijn denking is, welke des verstands is, en in zijn aandoening, welke des wils is, een uitbreiding heeft in de afzonderlijke dingen van het ganse lichaam, en daar door zijn vormen zich vrijuit beweegt, zoals de denkingen en de aandoeningen der Engelen in de gezelschappen van den algehelen Hemel: het geval is ook eender, omdat alle dingen van het menselijk lichaam overeenstemmen met alle dingen des Hemels, weswege de vorm van den gansen Hemel vóór den Heer de menselijke vorm is; over welke zaak met veel dingen is gehandeld in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, en eveneens in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL. Deze dingen zijn gezegd, opdat men wete, vanwaar het is, dat met het hoofd de wijsheid en het inzicht wordt aangeduid; voorts ook, vanwaar het is, dat met het hoofd de dwaasheid en de waanzin wordt aangeduid; want hoedanig de mens in zijn beginselen is, zodanig is hij in het ganse, want het lichaam met alle en de afzonderlijke dingen ervan, is afgeleid, zoals daareven is gezegd; indien dus het gemoed in het geloof van het valse is, en in de liefde van het boze, dan is het lichaam van hetzelfde in het eendere, dat is, de ganse mens; hetgeen

ook klaarblijkend kan vaststaan uit den mens als hij een geest wordt, goed of boos; dan is zijn ganse geestelijke lichaam van hoofd tot hiel geheel en al zodanig als zijn gemoed is; indien het gemoed hemels is, zo is de ganse geest ook ten aanzien van het lichaam hemels; indien het gemoed hels is, is de ganse geest ook ten aanzien van het lichaam hels; en daarom verschijnt deze geest in een afgrijselijken vorm zoals een duivel, gene geest echter in een schonen vorm zoals een Engel des Hemels. Maar over deze zaak elders meer.

776. En tien hoornen; dat dit veel macht betekent, staat vast uit hetgeen boven in n. 716 is ontvouwd, waar over den draak wordt gehandeld, die ook tien hoornen had. De vele macht die aan den draak en aan dit beest wordt toegekend, en die in de geestelijke wereld door hoornen wordt uitgebeeld, en vandaar op uitbeeldende wijze aan Johannes werd getoond op het beest van den draak, is de macht der redeneringen vanuit den natuurlijken mens vanuit begoochelingen, aldus vanuit valse dingen, welke weliswaar geen macht in zich hebben, omdat de ware dingen alle macht hebben, maar nochtans hebben de valse dingen die vanuit de begoochelingen der zinnen zijn, bijgevolg de redeneringen vanuit dezelve, veel macht bij de mensen van den aardbol, voordat zij in de ware dingen vanuit het goede zijn, dat is, voordat zij uit den Heer zijn wederverwekt; de mens immers is vanuit geboorte in boze dingen, en daaruit ook in valse dingen; want de valse dingen wellen op vanuit de boze dingen, zoals onzuivere wateren vanuit een onzuivere bron; en die valse dingen verschijnen door de redeneringen bevestigd vanuit de begoochelingen der zinnen als ware dingen; en omdat de mens in valse dingen vanuit boze dingen is vanuit de geboorte, grijpt hij derhalve die dingen gemakkelijk aan, erkent ze en gelooft ze; zij stemmen immers samen met zijn eerste natuurlijke schijnsel, en met de warmte van dat schijnsel, hetwelk is vanuit het vuur der liefde van zich of der liefde van de wereld; en omdat de mens tot zulke te geloven dingen gemakkelijk en als het ware uit eigen beweging wordt medegesleurd, en zo wordt verleid, wordt derhalve hier aan het beest, en boven aan den draak, veel macht toegeschreven; doch tegen den mens die in de ware dingen vanuit het goede is, of tegen den wederverwekte uit den Heer, hebben zij geen macht, en steeds minder naarmate de ware dingen bij hem worden vermenigvuldigd, en tenslotte geen macht; want, zoals boven is gezegd, de ware dingen vanuit het goede hebben alle macht in, bijgevolg de valse dingen vanuit het boze geen macht. Dit kan worden bevestigd vanuit de geziene en doorvatte dingen in de geestelijke Wereld; in sommige plaatsen daar zijn aanhoudende gevechten van hen die in de valse dingen zijn, met eenderen en met niet aan hen eenderen; en het werd gezien dat de bozen

door valse dingen overwonnen, en zeer velen naar hun zijden overhaalden; doch toen ik hierover verwonderd was, werd gezegd en werd het doorvat, dat de valse dingen diegenen overmogen die in valse dingen zijn, want het werd bevonden, dat zij die waren overwonnen en naar de andere zijde overgehaald, evenzeer in valse dingen waren geweest; en omgekeerd dat de valse dingen niet degenen overmogen die in de ware dingen zijn: bovendien werd ook gezien, dat zij die in de valse dingen zijn, streden met hen die in de ware dingen zijn, en dat zij ook dezen overwonnen; maar nochtans werd het doorvat, dat dezen niet waren geweest in de ware dingen vanuit het goede, maar in ware dingen zonder het goede: maar als zij die in valse dingen zijn, strijden tegen hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn, zo vermogen zij volstrekt niets; zij zijn zoals kaf in de lucht, dat door een ademtocht van den mens zonder macht van verzet overal in het rond wordt verspreid en verstrooid. Hieruit kan vaststaan, vanwaar het is dat meermalen in het Woord de bozen sterken en machtigen worden geheten. Daaruit nu blijkt de oorzaak waarom op het hoofd van den draak, en op het hoofd van dit beest, en eender beneden op het hoofd van het scharlaken beest, Apoc. Hfdst. xvii: 3, tien hoornen werden gezien.

777. En op zijn hoornen tien diademen; dat dit betekent dezelve vanuit de schijnbaarheden van het ware in overvloed, staat vast uit de betekenis van de hoornen, zijnde de macht, waarover vlak boven; uit de betekenis van tien, zijnde veel, aldus eveneens de overvloed, waarover boven n. 675; en uit de betekenis van de diademen, zijnde de ware dingen in het laatste der orde, zijnde de ware dingen van den zin der letter des Woords, waarover ook boven, n. 717; dat zij ook de schijnbaarheden van het ware zijn, is omdat de ware dingen van den zin der letter des Woords merendeels schijnbaarheden van het ware zijn, en door die schijnbaarheden des Woords hebben diegenen macht die onder dit beest worden verstaan, zijnde zij die door de redeneringen de scheiding des geloofs van het leven bevestigen; het zijn immers de ware dingen van den zin der letter des Woords, zijnde de schijnbaarheden van het ware, welke zij door redeneringen samenvlechten, opdat zij verschijnen als echte ware dingen, welke met de diademen hier worden aangeduid: maar wanneer die dingen zijn samengevlochten door redeneringen vanuit valse dingen en begoochelingen, zijn zij niet langer schijnbaar ware dingen, maar vervalste ware dingen, aldus valse dingen, volgens de dingen die boven, n. 719, aan de hand van de schijnbare voortschrijding der zon zijn toegelicht. Dat er op de hoofden van den draak zeven diademen verschenen, doch op de hoornen van het beest tien diademen, is omdat met het hoofd van den draak de wetenschap van de heilige dingen des Woords wordt aangeduid,

welke vervalst en verechtreukt zijn, aldus de schijnbare ware dingen, welke de ware dingen van den zin der letter des Woords zijn; doch met de hoornen wordt de vele macht van dezelve aangeduid, wanneer deze zelfde dingen door de redeneringen vanuit den natuurlijken mens zijn samengevlochten en bevestigd; doch die vele macht is niet vanuit de redeneringen, maar door de redeneringen vanuit de ware dingen van den zin der letter des Woords.

778. En op zijn hoofden een naam van lastering; dat dit de vervalsingen van het Woord betekent, staat vast uit de betekenis van de hoofden, zijnde de wetenschap van de heilige dingen des Woords, welke worden vervalst en verechtreukt, waarover boven n. 775; uit de betekenis van den naam, zijnde het hoedanige van de zaak en van den staat, waarover boven n. 102, 135, 696; hier het hoedanige der redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven, welke door dit beest worden aangeduid; en uit de betekenis van de lastering, zijnde de vervalsing van het Woord, waarover aanstonds; uit welke dingen blijkt, dat met op zijn hoofden een naam van lastering, betekent het hoedanige van hen die door de redeneringen vanuit den natuurlijken mens de scheiding des geloofs van het leven bevestigen, en dat hun hoedanige de vervalsing van het Woord is. Dat de lastering de vervalsing van het Woord betekent, is omdat in hetgeen volgt met dit beest wordt beschreven hoe zij die onder den draak worden verstaan, door redeneringen vanuit den natuurlijken mens den zin der letter des Woords verdraaien om de rechtvaardigmaking en de zaliging door het geloof alleen zonder de goede werken te bevestigen; en dit kan niet geschieden dan alleen door het Woord te vervalsen hetwelk in alle en de afzonderlijke de ware dingen met de goede en de goede dingen met de ware verbindt, aldus het geloof met de naastenliefde en de naastenliefde met het geloof, zoals boven in n. 775 is getoond; vandaar is het, dat de vervalsingen van het Woord worden aangeduid met de lastering, waarvan gezegd wordt dat zij de naam van dit beest is. Hoe echter het Woord wordt gelasterd door de vervalsing ervan, zal met dit voorbeeld worden toegelicht: Zij die het geloof scheiden van de goede werken, zeggen

“dat God de Vader het Menselijk Geslacht vanwege de boze dingen van Zich heeft verwijderd, ja zelfs verworpen, en dat derhalve Zijn Zoon gezond werd of Zelf door barmhartigheid bewogen in de wereld gekomen is; en dat Hijzelf door de laatste straf der verdoemenis, welke het kruislijden was, en daar door Zijn bloed, en ten slotte door den dood, het menselijk geslacht met den Vader heeft verzoend, zo door voor hetzelfde tussenbeide te komen”:

omdat dit behoort tot de primaire dingen van hen die het geloof scheiden van deszelfs leven, zijnde de naastenliefde, zou ik in het kort willen zeggen hoe het Goddelijke daardoor wordt gelasterd; het wordt gelasterd daardoor dat zij geloven en denken, dat het Goddelijke het Menselijke Geslacht van Zich heeft verwijderd en verworpen, terwijl toch God de Liefde Zelf, de Barmhartigheid Zelf, en het Goede Zelf is, en deze zijn het Zijn van Hemzelf; uit welke dingen blijkt dat het voor God onmogelijk is om iemand uit het menselijk geslacht te verwijderen of te verwerpen; dit immers zou gelijkstaan met handelen tegen Zijn ZIJN, hetwelk zoals gezegd is, dat is waaruit alle Liefde, alle Barmhartigheid, en al het Goede voortvloeit; dit kan zelfs niet enig Engel doen, of enig mens die in de liefde, in de barmhartigheid, en in het goede uit den Heer is, terwijl toch de liefde van dezen eindig is, en de Goddelijke Liefde oneindig; de verwijdering of verwerping van het menselijke geslacht door God den Vader noemen zij de wrekende Gerechtigheid, aangaande dewelke zij geen andere idee koesteren dan zoals aangaande een koning of rechter die het hem aangedane kwaad wreekt, bijgevolg zoals aangaande hun wraak, waarin wel noodwendig iets van toorn moet zijn; om dit te bevestigen, voeren zij uit het Woord plaatsen aan waar God wordt geheten Wreker, Wraaknemer, IJveraar, toornende, ontstekende, welke plaatsen des Woords zij zo vervalsen, want zulke dingen worden in den zin der letter des Woords gezegd volgens de schijnbaarheden; wanneer immers de mens na den dood, als hij een geest wordt, in boze dingen is door zijn leven in de wereld, dan keert hij zich van den Heer af; en wanneer hij zich van Hem afkeert, en Hem loochent, kan hij niet langer in Zijn bescherming zijn dat niet zijn boze hem straft, want het boze heeft de straf van het boze in, zoals het goede de beloning van het goede in heeft; en omdat de bestraffing van het boze uit het boze, dat is, uit de bozen, verschijnt alsof zij een bestraffing was uit het Goddelijke, wordt derhalve vanwege dien schijn gezegd in het Woord aangaande het Goddelijke, dat het toornt, veroordeelt, in de hel werpt, en eendere dingen; dat evenwel de Heer er geen veroordeelt en straft, zie men in het werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 545 tot 550, waar wordt gehandeld daarover dat de Heer niemand in de hel werpt, maar dat de geest zelf het zichzelf doet. Uit deze dingen kan vaststaan, hoe het Goddelijke wordt gelasterd door de vervalsing van het Woord; gedacht wordt immers dat God in enig opzicht is een wreker, wraaknemer, dat Hij toornt, in de hel werpt, straft, terwijl toch het boze zichzelf straft, aldus de hel, waaruit het boze is, en niet het Goddelijke. Het Goddelijke wordt gelasterd door de vervalsing van het Woord ook hierin dat zij geloven en denken, dat God de Vader Zich

met het Menselijk Geslacht heeft willen verzoenen door de straf der laatste verdoemenis, welke het kruislijden was, en zo door het bloed Zijns Zoons, en dat Hij daardoor bewogen werd en wordt tot barmhartigheid: wie wiens verstand verlicht is, ziet niet dat ook dit tegen het Goddelijke is, en bijgevolg tegen het echte Ware des Woords; want dat wat tegen het Goddelijke is, dit is een lastering; vandaar is eveneens den zin der letter des Woords trekken om dat te bevestigen, een lastering; maar over deze zaak in hetgeen volgt meer. Wat dus de Lastering betekent, kan vaststaan uit de plaatsen in het Woord, waar het wordt gezegd, waaruit slechts deze in het midden mogen worden gebracht; bij de Evangelisten: *“Jezus zeide: Alle zonde en lastering zal den mens vergeven worden, de lastering echter van den Geest zal den mensen niet vergeven worden: ja zelfs, indien iemand een woord zal gezegd hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; wie het echter zal gezegd hebben tegen den Heiligen Geest, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomstende”*, Matth. XII: 31, 32. *“Ik zeg u, dat al de zonden den zonen des mensen zullen vergeven worden; zo wie echter zal gelasterd hebben tegen den Geest, die zal geen vergeving hebben tot in het eeuwige, maar hij zal schuldig zijn des eeuwigen Gerichts”*, Markus III: 28, 29. *“Een elk die een woord zal gezegd hebben tegen den Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; hem echter die den Heiligen Geest zal gelasterd hebben, zal het niet vergeven worden”*, Lukas XII: 10; wat wordt aangeduid met de zonde en de lastering tegen den Heiligen Geest, en met een woord tegen den Zoon des mensen, is nog niet bekend in de Kerk; en dit ter oorzaak hiervan, omdat niet geweten is wat eigenlijk wordt verstaan onder den Heiligen Geest, en wat eigenlijk onder den Zoon des mensen: onder den Heiligen Geest wordt verstaan de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware, zodanig als het in de Hemelen is, aldus het Woord zodanig als het is in den geestelijken zin, want dit is het Goddelijk Ware in den Hemel; en onder den Zoon des mensen wordt verstaan het Goddelijk Ware zodanig als het op aarde is, aldus het Woord zodanig als het in den natuurlijken zin is, want dit is het Goddelijk Ware op aarde: wanneer het bekend is, wat onder den Heiligen Geest en wat onder den Zoon des mensen wordt verstaan, weet men ook wat wordt aangeduid met de zonde en de lastering tegen den Heiligen Geest, en wat onder een woord tegen den Zoon des mensen; voorts kan men ook weten, waarom de zonde en de lastering tegen den Heiligen Geest niet kan worden vergeven, en dat een woord tegen den Zoon des mensen het wel kan. De zonde en de lastering tegen den Heiligen Geest is het Woord ontkennen, voorts de goede dingen zelf ervan echtbreken en de ware dingen zelf ervan vervalsen; doch een woord tegen den

Zoon des mensen is den natuurlijken zin des Woords, zijnde den zin der letter ervan, uitleggen volgens de schijnbaarheden. Dat het Woord ontkennen een zonde is die niet kan worden vergeven in deze eeuw noch in de toekomstende, of tot in het eeuwige, en dat men schuldig is des eeuwigen Gerichts, is omdat zij die het Woord ontkennen, God ontkennen, den Hemel en de hel ontkennen, en de Kerk en al haar dingen ontkennen; en zij die dezelve ontkennen, zijn godsloochenaars, die, hoewel zij met den mond de schepping van het heelal aan een zeker Opperwezen, een Godheid, of God toeschrijven, haar nochtans met het hart aan de natuur toeschrijven; omdat dezen door de loochening elken band met den Heer hebben geslaakt, kunnen zij niet anders dan gescheiden zijn van den Hemel, en verbonden zijn met de hel. Dat de goede dingen des Woords echtbreken en de ware dingen zelf ervan vervalsen, de lastering tegen den Heiligen Geest is, welke ook niet kan worden vergeven, is omdat onder den Heiligen Geest wordt verstaan de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware zodanig als het is in de Hemelen, aldus het Woord zodanig als het is in den geestelijken zin, zoals boven is gezegd; in den geestelijken zin zijn de echte goede dingen en de echte ware dingen; in den natuurlijken zin echter zijn dezelfde dingen als het ware bekleed, en niet dan alleen hier en daar naakt; en daarom worden deze genoemd schijnbare goede en ware dingen; deze zijn het die worden verechbreukt en vervalst, en waarvan wordt gezegd dat zij verechbreukt en vervalst worden, wanneer zij tegen de echte goede en ware dingen worden ontvouwd, want dan verwijdert men zich van den Hemel, en de mens wordt van denzelve ontbonden, ter oorzake hiervan, zoals boven gezegd is, dat de echte goede en ware dingen den geestelijken zin des Woords maken, waarin de Engelen des Hemels zijn. Tot voorbeeld diene: Indien de Heer en Zijn Goddelijke wordt geloochend, zoals gedaan is door de Farizeërs, die zeiden dat de Heer vanuit Beëlzebub wonderen deed, en een onreinen geest had; en omdat zij zo Hem en Zijn Goddelijke hebben geloochend, zeide Hij dat iets zodanigs een zonde en een lastering tegen den Heiligen Geest was, omdat het tegen het Woord was; men zie de voorafgaande dingen in die Hoofdstukken bij de Evangelisten. Vandaar eveneens is het, dat de Socinianen en de Arianen, die, hoewel zij den Heer niet loochenen, nochtans Zijn Goddelijke loochenen, buiten den Hemel zijn, en niet door enig engellijk gezelschap kunnen worden opgenomen. Tot voorbeeld dienen ook zij die de goede dingen der liefde en de werken der naastenliefde uitsluiten van de middelen des heils, en het geloof met uitsluiting van dezelve als het enige middel aannemen, en dit geloof bevestigen niet slechts met de leer maar ook met het leven, door in hun hart te zeggen: De

goede dingen zaligen mij niet, en de boze dingen verdoemen mij niet, omdat ik het geloof heb; dezen eveneens lasteren den Heiligen Geest, want zij vervalsen het echte goede en ware des Woords, en dit op duizend plaatsen, waar de liefde en de naastenliefde, benevens de daden en de werken worden genoemd; bovendien is er, zoals boven gezegd is, in alle en de afzonderlijke dingen des Woords een huwelijk van het goede en het ware, aldus van de naastenliefde en het geloof; en daarom vergaat, wanneer het goede of de naastenliefde wordt weggenomen, dat huwelijk, en in de plaats ervan geschiedt echtbreuk; hoedanige echtbreuk vandaar in wording komt, zal elders worden gezegd; vandaar is het, dat ook die niet in den Hemel worden opgenomen: de oorzaak hiervan is ook deze, dat zij in de plaats van de hemelse liefde de aardse liefde hebben, en zij in de plaats van de goede werken de boze werken hebben, omdat zij ze hebben vanuit de aardse liefde, welke, gescheiden van de hemelse liefde, de helse liefde is. Anders echter geschiedt met hen die weliswaar vanuit de leer der Kerk en vanuit de leermeesters geloven dat het geloof het enige heilmiddel is, of die het weten, en niet innerlijk beamen noch ontkennen, en nochtans goed leven vanuit het Woord, dat is, omdat het bevolen is door den Heer in het Woord; dezen lasteren den Heiligen Geest niet; zij echtbreken immers de goede dingen des Woords niet, noch vervalsen zij de ware dingen ervan; en daarom is er verbinding van hen met de Engelen des Hemels; weinigen van hen ook weten, dat het geloof iets anders is dan het Woord geloven; het dogma der rechtvaardigmaking door het geloof-alleen zonder de werken der wet vatten zij niet, omdat het hun verstand te boven gaat. Dit tweetal voorbeelden is aangevoerd, opdat men wete wat wordt verstaan onder de zonde en de lastering tegen den Heiligen Geest, en dat de zonde daartegen is het Goddelijk Ware, aldus het Woord, loochenen, en dat de lastering tegen Hem is echtbreken de goede dingen zelf des Woords en vervalsen de ware dingen zelf ervan: men wete, dat het verechtbreukte goede des Woords het boze is, en dat het vervalste ware het valse is. Dat een woord tegen den Zoon des mensen betekent den natuurlijken zin des Woords, zijnde de zin der letter ervan, uitleggen volgens de schijnbaarheden, is omdat onder den Zoon des mensen wordt verstaan de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware zodanig als het is op aarde, aldus zodanig als het is in den natuurlijken zin; dat dit woord den mens wordt vergeven, is omdat de meeste dingen in den natuurlijken zin of in den zin der letter des Woords beklede goede en ware dingen zijn, en slechts enige naakt, zoals in den geestelijken zin ervan; en de beklede goede en ware dingen worden schijnbaarheden van het ware genoemd; het Woord immers in laatsten is zoals de Mens bekleed met een

kleed, die evenwel ten aanzien van het aangezicht en ten aanzien van de handen naakt is; en waar zo het Woord naakt is, daar verschijnen de goede en de ware dingen ervan naakt zoals in den Hemel, aldus zodanig als zij in den geestelijken zin zijn; en daarom ontbreekt het niet of vanuit den zin der letter des Woords kan de leer van het echte goede en van het echte ware door de uit den Heer verlichten worden gezien, en door de niet-verlichten worden bevestigd; dat het Woord zodanig is in den zin der letter, is opdat het de basis zij voor den geestelijken zin; zo is het ook aangepast aan het bevattingvermogen van de eenvoudigen, die niet anders kunnen dan de dingen die aldus gezegd zijn, doorvatten, en de doorvatte dingen geloven en doen; en omdat de Goddelijke ware dingen in den zin der letter des Woords merendeels schijnbaarheden van het Ware zijn, en de eenvoudigen van geloof en hart niet boven dezelve kunnen worden verheven, is het vandaar geen zonde en lastering het Woord uit te leggen volgens de schijnbaarheden, als er slechts niet vanuit deze beginselen worden geformeerd, en deze worden bevestigd tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware in zijn echten zin; zoals bijvoorbeeld hij die deze dingen leest: *“Zie, het Lam Gods Hetwelk de zonde der wereld wegneemt”*, Joh. 1: 29; en dit *“Dit is Mijn bloed, dat van het Nieuwe Testament, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden”*, Mattheus xxvi: 28; voorts ook dit: *“Michaël en zijn Engelen streden tegen den draak en zijn engelen, en genen overwonnen hem door het bloed des Lams”*, Apoc. xii: 7, 11, en vanuit die dingen eenvoudig gelooft dat de Heer het kruis heeft geleden terwille van onze zonden, en dat Hij door hetzelfde en door Zijn bloed ons heeft verlost uit de hel: omdat dit een schijnbaar ware is, en het gezegd en geloofd kan worden, verdoemt dit derhalve de eenvoudigen van geloof en hart niet; doch vanuit deze dingen een beginsel maken, en dit bevestigen dermate, dat door dit God de Vader verzoend is en verzoend wordt, en dat door het geloof-alleen de mens wordt rechtvaardig gemaakt en gezaligd zonder de goede dingen der naastenliefde, zijnde de goede werken, en in dat beginsel zijn niet alleen met de leer maar ook met het leven, dit kan niet vergeven worden. Uit deze dingen kan vaststaan, dat met de lastering tegen den Heiligen Geest wordt aangeduid de vervalsing van het Woord tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware in zijn echten zin. Dat dus een naam der lastering de vervalsing betekent van het Goddelijk Ware, aldus van het Woord, is omdat het lastering wordt geheten, wanneer iemand spreekt tegen God; en spreken tegen God is tegen het Goddelijk Ware, want het is het Goddelijke Ware voortgaande uit den Heer, hetwelk in het Woord wordt verstaan onder God, en het is het Goddelijk Goede hetwelk wordt verstaan

onder Jehovah, en eveneens onder den Heer; en omdat het een lastering is te spreken tegen God, aldus eveneens tegen het Woord, aangezien dit het Goddelijk Ware is, zo volgt daaruit, dat de lastering is het Woord vervalsen; want zij die dat vervalsen, maken dat het Ware des Woords het valse is, en het valse spreekt aanhoudend tegen het ware, ja zelfs bestrijdt het dat; vandaar nu is het, dat met de lastering de vervalsing van het Woord wordt aangeduid tot aan de vernietiging toe van het echte goede en het echte ware ervan. Iets eenders wordt gezegd van het scharlakenrood Beest in de volgende dingen in de Apocalyps: *“Een vrouw zittende op een scharlakenrood beest, dat vol was van namen der lastering”*, xvii: 3; onder dat beest en onder de vrouw daarop zittende, wordt daar Babylon verstaan, en onder de namen der lastering worden verstaan de echtbrekingen van het goede en de vervalsingen van het ware des Woords, welke, zoals gezegd is, lasteringen zijn tegen den Heer: Dat de lasteringen betekenen boos en vals geloven en spreken aangaande God en aangaande het Goddelijk Ware, kan ook vaststaan uit andere plaatsen in het Woord: zoals bij Jesaja: *“Jehovah zeide: Vrees niet vanwege de woorden die gij gehoord hebt, waarmede de knapen des konings van Aschur Mij hebben gelasterd: en Hiskias de Koning bad, en hij zeide: Hoort, Jehovah, al de woorden van Sancherib, die gezonden heeft om den levenden God te lasteren: Jehovah sprak over hem: Wien hebt gij gelasterd en gehoond, en tegen Wien hebt gij de stem verheven, en uw ogen omhoog opgeheven? Tegen den Heilige Israëls! Door de hand van uw knechten hebt gij den Heer gelasterd”*, xxxvii: 6, 15, 17, 23, 24; hieruit eveneens blijkt, dat lastering wordt gezegd van de valssprekerijen tegen God; want met den Koning van Assyrië, die toen Sancherib was, wordt aangeduid het Redelijke, met hem echter het verdraaide redelijke, hetwelk tegen het Goddelijk Ware spreekt, en het doet hetzelfde met smaadheden aan, en striemt door valse dingen; hetgeen ook is hetzelfde vervalsen, zoals boven is gezegd; de valse dingen die hij sprak tegen het Goddelijk Ware, worden aangeduid met de dingen die daar zijn bevat in de Verzen 10, 11, 12, 13, 24, 25, al welke dingen niet alleen lasteringen tegen God waren, maar ook vervalsingen van het Goddelijk Ware. Bij Mozes *“Wat de ziel betreft, die iets zal hebben gedaan met hoge hand, die is Jehovah lasterende, deswege dat zij het Woord van Jehovah heeft veracht en Zijn gebod heeft teniet gedaan; door uit te roeien zal die ziel uitgeroeid worden; haar ongerechtigheid is op haar”*, Num. xv: 30, 31; daar wordt gehandeld over hen die handelen tegen de door Mozes gegeven geboden Gods, zowel door dwaling als uit opzet, zoals blijkt uit Vers 23 en de volgende Verzen van dat Hoofdstuk; hier over hen die daartegen handelen uit opzet, hetgeen wordt verstaan onder doen met hoge hand; en omdat tegen het gebod

handelen is tegen het Goddelijk Ware handelen, en tegen dit uit opzet handelen is vanuit de bedoeling des wils handelen, en vandaar het valse spreken, zijnde daadwerkelijke echtbreking en vervalsing van het Woord, wordt derhalve gezegd: Die is Jehovah lasterende; en omdat dit iets eenders is als de zonde en de lastering tegen den Heiligen Geest, wordt gezegd: Door uit te roeien zal deze ziel worden uitgeroeid; haar ongerechtigheid is op haar; haar ongerechtigheid op haar, betekent dat het niet kan worden vergeven. Dat lastering wordt gezegd van de kwaadsprekerijen en valssprekerijen aangaande God, bijgevolg aangaande het Goddelijk Ware, het is hier de plaats niet om dat door verscheidene plaatsen uit het Woord te bevestigen, zowel omdat een ieder kan zien dat de lastering in den geestelijken zin niet iets anders is, als omdat de geslachten ervan verschillende zijn, en er derhalve in de menselijke Talen, zoals eveneens in de Hebreeuwse taal verschillende namen zijn waarmede de geslachten der lastering van God en van het Goddelijk Ware worden uitgedrukt, zoals die welke in de Latijnse Taal worden genoemd Valse aanklachten, Beschimpingen, Onteringen, Smaadredenen, Aantijgingen, Blamen, Spotwoorden, Hoongelach, Bespottingen, en meer; deze dingen worden elk afzonderlijk met een verschil al naar geslacht en soort in het Woord gezegd, en het is een heel werk om deze verschillen uit te vorsen en uiteen te zetten.

779. *Vers 2. En het Beest dat ik zag, was een luipaard gelijk, en zijn voeten zoals eens beers, en zijn mond zoals de mond eens leeuws; en de draak gaf hem zijn macht, en zijn troon, en grote mogendheid.* En het Beest dat ik zag, was een luipaard gelijk, betekent de niet-samenstemmende redeneringen, en nochtans schijnend alsof zij samenhangen: en zijn voeten zoals eens beers, betekent vanuit de natuurlijke dingen, welke begoochelingen zijn: en zijn mond zoals de mond eens leeuws, betekent de redeneringen vanuit valse dingen, vernietigende de ware dingen des Woords: en de draak gaf hem zijn macht, en zijn troon, en grote mogendheid, betekent dat zij die het geloof scheiden van het leven door redeneringen vanuit begoochelingen hun leerstellige dingen vastmaken, en ze versterken, en zo machtig verleiden.

780. En het beest dat ik zag, was een luipaard gelijk; dat dit betekent de niet-samenstemmende redeneringen, en nochtans schijnend alsof zij samenhangen, staat vast uit de betekenis van het beest vanuit de zee opklimmende, waarover hier wordt gehandeld, zijnde de redeneringen vanuit den natuurlijke mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven, waarover boven n. 774, hier dus die redeneringen; en uit de betekenis van den Luipaard, zijnde dezelve niet-samenstemmend, en nochtans schijnend als ware dingen; dat

zulke dingen worden aangeduid met den Luipaard, is omdat de Luipaard van vel is onderscheiden en geschakeerd met vlekken, vanwege welke schakering hij niet onschoon verschijnt; en omdat het een wreedaardig en verraderlijk dier is, en meer dan de overige snel in wegroven, en omdat zodanig ook degenen zijn die door redeneringen behendig het dogma weten te bevestigen aangaande de scheiding des geloofs van de goede werken door redeneringen vanuit den natuurlijken mens, en hoewel het met de ware dingen niet samenstemt, nochtans door die redeneringen maken dat dit dogma verschijnt alsof het wel met de ware dingen samenhangt, verscheen derhalve dat Beest naar het lichaam eender aan een luipaard. Omdat deze dingen met den luipaard worden aangeduid, zou ik eerst met enige dingen willen toelichten, hoe zij die het geloof scheiden van het leven ervan, zijnde de goede werken, door redeneringen maken dat de niet-samenstemmende dingen verschijnen zoals samenhangende dingen: de ketterse dingen worden op vele plaatsen in het Woord beschreven met afgoden, welke de fabriceerder door verschillende dingen formeert totdat zij verschijnen in de figuur van een mens, maar waaraan toch niet het leven kan worden ingegeven waardoor zij zien, horen, handen en voeten bewegen, en spreken: dit heb ik eveneens in de geestelijke Wereld zien doen door sommigen die het geloof hebben gescheiden van de goede werken, en dit werk hield verscheidene uren aan; en nadat de afgod gemaakt was, verscheen die weliswaar in den aanblik van verscheidenen zoals het beeld van een mens, maar voor de ogen der Engelen zoals een monster; zij wilden ook iets van leven ingeven door kunstgrepen, maar zij konden het niet. Dat zulke dingen in de geestelijke Wereld geschieden, is omdat alle dingen die daar verschijnen, uitbeeldend voor geestelijke dingen zijn, welke zich vertonen in vormen zodanig als in de Wereld bestaan; daar verschijnen beesten der aarde en vogels des hemels van elk geslacht; vandaar ook verschijnen er huizen, in dezelve kamers, en in deze verschillende versieringen; voorts tuinen en paradijzen vol van vruchtbomen en bloemen; er verschijnen ook tafels en daarop eetwaren van allerlei soort, en talloze andere dingen, welke evenwel alle vanuit geestelijken oorsprong zijn, en vandaar uitbeeldend voor de geestelijke dingen: uit hoofde hiervan is het, dat daar door sommigen verscheidene dingen worden geformeerd waardoor geestelijke dingen worden afgebeeld [*effigiare*, duits: gestalten]; vandaar is het, dat ook genen het van de goede werken gescheiden geloof wilden vertonen onder het beeld van een mens, om krachtens dien schijn de eenvoudigen te overreden dat dit ketterse dogma een Goddelijk Ware was; want elk ware uit den Heer in zijn vorm is mens; vandaar zijn de Engelen, omdat zij opnemingen zijn van het Goddelijk

Ware uit den Heer, menselijke vormen; ja zelfs is al wat bij den Engel vanuit het Goddelijk Ware is, van een zodanigen vorm; dat het zo is, kan vaststaan uit verschillende dingen in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, in het bijzonder uit hetgeen daar in n. 460 is gezegd: dat de afgoden in het Woord betekenen de valse leerstellige dingen vanuit het eigen inzicht, verschijnend als ware dingen, zie men boven in n. 587: deze dingen zijn gezegd, opdat men wete dat over alle ketterijen, en vooral over deze universele aangaande de scheiding des geloofs van de goede werken, door redeneringen de schijn kan worden aangebracht alsof zij vanuit ware dingen en niet vanuit valse dingen waren. Maar dit worde door een voorbeeld toegelicht: wie kan niet ertoe worden gebracht om te geloven dat het geloof-alleen het enige heilsmiddel is, omdat de mens niet uit zich het goede kan doen dat in zich het goede is? Dit schijnt een ieder op het eerste gezicht een gevolgtrekking toe, en aldus samenhangend met het ware; en dan weet men niet dat het is een redeneersel vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de scheiding des geloofs van de goede werken, vanuit welke redeneersel de overrede mens denkt dat hij het niet nodig heeft om aan zijn leven aandacht te schenken, omdat hij het geloof heeft; maar hij die in die overreding is, weet niet dat het goede doen vanuit het Woord, dat is, omdat het bevolen is in het Woord, het goede doen uit den Heer is; en dat hij zo het goede doet uit zich, maat nochtans gelooft dat het uit den Heer is: maar over deze dingen meer in hetgeen volgt. Uit deze weinige dingen kan men zien, hoe door redeneringen gemakkelijk de schijn kan worden binnengebracht alsof dat valse, hetwelk universeel in de Christelijke Kerk regeert, samenstemt met dit Ware, dat elk goede dat in zich het goede is, uit den Heer is, en niets uit den mens, en dat derhalve de mens daarvan kan aflaten het goede te doen en nochtans gezaligd worden, terwijl het toch volstrekt niet samenstemt. Dat zulke dingen met den Luipaard worden aangeduid, kan vaststaan uit de volgende dingen; bij Jeremia: *“Zal een Ethiopiër zijn huid verkeren, of een Luipaard zijn vlekken; ook gij, kunt gij het goede doen, die uitgestudeerd zijt het boze te doen”*, XIII: 23; zal een Ethiopiër zijn huid verkeren, betekent dat het boze zijn natuur niet kan veranderen: de Ethiopiër is het boze in zijn vorm, omdat hij geheel en al zwart is; en omdat de huid het uiterste van den mens is, en overeenstemt met diens zinlijke, is die zijn natuur; of een luipaard zijn vlekken, betekent dat het valse van het boze ook niet kan veranderen; de luipaard hier is het valse vanuit het boze; het is immers het door redeneringen vervalste ware, en de vlekken zijn de vervalste ware dingen; omdat het ene en het andere tegen het goede is, wordt gezegd: Ook gij, kunt gij het goede doen, die uitgestudeerd zijt het boze te doen;

gezegd wordt het ene en het andere is tegen het goede, namelijk het boze en het valse van het boze, omdat het boze is des wils, en daaruit het valse is des verstands; het boze des wils is het boze vanuit de natuur, en het valse des verstands wordt het boze door de daad, want de wil handelt door het verstand en maakt het boze. Bij Jesaja: *“Gerechtigheid zal de gordel Zijner lenden zijn, en de waarheid de gordel Zijner dijen; en daarom zal de wolf met het lam verblijven, en de luipaard met den geitebok; het kalf, ook de jonge leeuw en het mestvee tezamen; en een kleine knaap zal ze leiden”*, xi: 5, 6; deze dingen betreffen den Heer en Zijn Rijk, en den staat der onschuld en des vredes daar; dat deze dingen aangaande den Heer zijn gezegd, blijkt uit Vers 1 van dit Hoofdstuk, waar gezegd wordt: Een roede zal uitgaan vanuit den tronk van Jischaji, en een scheut vanuit zijn wortelen zal vrucht dragen: dat gerechtigheid de gordel Zijner lenden zal zijn, en de waarheid de gordel Zijner dijen, betekent dat het Goddelijk Goede voortgaande vanuit de Goddelijke Liefde des Heren diegenen in den Hemel en in de Kerk zal verbinden die in de liefde tot Hem zijn, en dat het Goddelijk Ware voortgaande vanuit Hem diegenen in den Hemel en in de Kerk zal verbinden die in de liefde jegens den naaste zijn; onder de gerechtigheid wordt, wanneer het den Heer betreft, het Goddelijk Goede verstaan, en onder Zijn lenden worden degenen verstaan die in de liefde tot Hem zijn; onder de waarheid wordt het Goddelijk Ware verstaan, onder Zijn dijen worden degenen verstaan die in de liefde jegens den naaste zijn; en met den gordel wordt de verbinding aangeduid met die in den Hemel en in de Kerk: *“en daarom zal verblijven”*, betekent den staat des vredes, welke er is wanneer niets van het boze uit de hel wordt gevreesd, omdat het geen schade kan berokkenen; de wolf met het lam, en de luipaard met den geitebok, betekent dat niet enig boze en valse degenen zal schaden die in de onschuld en in de naastenliefde uit den Heer zijn; met den wolf wordt aangeduid het boze dat tegengesteld is aan de onschuld, en haar tracht te vernietigen; en onder den luipaard wordt verstaan het valse, tegengesteld aan de naastenliefde, hetwelk door redeneringen voor het geloof de naastenliefde tracht te vernietigen; met het lam wordt de onschuld aangeduid, en met den geitebok de naastenliefde; het kalf ook en de jonge leeuwen het mestvee tezamen, betekent dat het helse valse niet zal schaden de onschuld van den natuurlijken mens, noch enige aandoening van het goede ervan; met het kalf wordt de onschuld van den natuurlijken mens aangeduid, met het mestvee of den os wordt de aandoening van den natuurlijken mens aangeduid, en met den leeuw het helse valse ten aanzien van de macht en de begeerte van het Goddelijk Ware te vernietigen; en een kleine knaap zal ze leiden, betekent

den staat der onschuld en der liefde tot den Heer waarin zij zullen zijn; de knaap betekent de onschuld en tegelijk de liefde tot den Heer; de liefde immers tot den Heer maakt één met de onschuld, want zij die in die liefde zijn, zijn ook in de onschuld, zoals degenen zijn die in den derden Hemel zijn, die ook vandaar voor de ogen der anderen verschijnen zoals kleine kinderen en knapen. Bij Jeremia: *“De rijksgroten van Hierosolyma heeft verslagen de leeuw van het woud, de wolf der velden zal hen verwoesten, de luipaard is wakende tegen hun steden; een elk die zal zijn uitgegaan, zal verscheurd worden, omdat hun overtredingen vermenigvuldigd zijn, machtig geworden hun afkeringen”*, v: 6; deze dingen zijn gezegd aangaande de vervalsing van het ware in de Kerk; en onder de rijksgroten van Hierosolyma worden degenen verstaan die de overigen zullen voorgaan in het leren van de ware en de goede dingen; en onder Hierosolyma wordt de Kerk verstaan ten aanzien van de leer; met de leeuw vanuit het woud die de rijksgroten heeft verslagen, wordt de heerschappij van het helse valse aangeduid; met den wolf die zal verwoesten, wordt de heerschappij van het boze daaruit aangeduid; het ene en het andere, zowel het valse als het boze, verwoestende de ware en de goede dingen der Kerk; met den luipaard die waakt tegen de steden, worden aangeduid de redeneringen uit de valse dingen van het boze tegen de ware dingen der leer; de steden betekenen de leerstellige dingen, aldus de ware dingen der leer; dat een elk zal worden verscheurd die zal zijn uitgegaan, betekent dat al wie terugtreedt van de ware dingen der leer, door de valse dingen zal vergaan; met de overtredingen die vermenigvuldigd zijn, worden de vervalsingen van het ware aangeduid; met de afkeringen die machtig zijn geworden, worden de echtbrekingen van het goede aangeduid; dat de vervalsingen van het ware en de echtbrekingen van het goede met de overtredingen en de afkeringen worden aangeduid, staat vast uit het volgende Vers, waar gezegd wordt dat zij hebben geboeleerd [*moechari*], en bij hopen het huis der loonhoer zijn binnengegaan, waarmee die vervalsingen en echtbrekingen worden aangeduid. Bij Habakuk: *“Wiens paarden lichter zijn dan de luipaarden; zij zijn scherper dan de avondwolven, zodat zijn ruiters zich verspreiden”*, 1: 8; deze dingen betreffen de verwoesting van de Kerk door de echtbreking van het ware; de Chaldese natie, over wie deze dingen worden gezegd, betekent haar; wiens paarden lichter zijn dan de luipaarden, betekent den lust van te verleiden door redeneringen, en vandaar de bedrevenheid in het verleiden; hun lust en bedrevenheid wordt daarmee aangeduid dat zij licht en sneller zijn; de redeneringen vanuit den natuurlijke mens worden daar aangeduid met paarden, en omdat deze met paarden worden aangeduid, en eendere dingen

met luipaarden, wordt derhalve gezegd dat hun paarden lichter zijn dan luipaarden; zij zijn scherper dan de avondwolven, betekent de geslepenheid van te bedriegen door begoochelingen; de begoochelingen der zinnen worden hier aangeduid met avondwolven, omdat de begoochelingen zijn vanuit den zinlijken mens, die in de duisternis valse dingen zoals ware dingen ziet; zodat zijn ruiters zich verspreiden, betekent zodat de ware dingen des Woords door de echtbreking ketters worden; met de ruiters worden de ketterijen aangeduid, omdat met de paarden worden aangeduid de redeneringen, waarmee de valse dingen worden bevestigd. Bij Daniël: *“Het derde beest vanuit de zee opklimmende, was zoals een luipaard, en het had vier vleugels, zodanig als de vogels hebben, op zijn rug”*, VII: 6; daar wordt met de vier beesten vanuit de zee opklimmende, de geleidelijke verwoesting van de Kerk beschreven; en met dit derde beest, hetwelk zoals een luipaard was, worden eendere dingen aangeduid als met den luipaard in deze plaats van de Apocalyps, namelijk de niet-samenstemmende redeneringen, en nochtans de schijn alsof zij samenhangen; hetwelk vier vleugels had, zodanig als de vogels hebben, op zijn rug, betekent den schijn van het verstand van het goede en het ware, vanwege de aanwending van den zin der letter des Woords. Bij Hoschea: *“Ik heb u gekend in de woestijn, in een land der droogten; als hun weide er was, toen zijn zij verzadigd geweest; als zij verzadigd waren, toen heeft zich hun hart verheven; deswege hebben zij Mij vergeten; derhalve werd Ik hun zoals een leeuw, zoals een luipaard op den weg zal Ik gadeslaan”*, XIII: 5, 6, 7; Ik heb u gekend in de woestijn, in een land der droogten, betekent den staat zonder het goede en zonder ware dingen; de woestijn is de staat zonder het goede, en het land der droogten is de staat zonder ware dingen; als hun weide er was, toen zijn zij verzadigd geweest, betekent toen hun de goede en de ware dingen gegeven waren, dat is, toen zij aangaande dezelve waren onderricht vanuit het Woord, tot aan de volledige voeding der ziel toe; als zij verzadigd waren, toen heeft zich hun hart verheven, betekent toen verhieven zij zich vanwege die volheid boven allen door te geloven dat derhalve voor hen alleen de Hemel was, en niet voor de anderen; deswege hebben zij Mij vergeten, betekent dat de trots dezelve heeft uitgewist, en vandaar het verlangen is teruggetreden, en met dit hun hart van den Heer; derhalve werd Ik hun zoals een leeuw, betekent vandaar de verwoesting van elk ware der Kerk; en zoals een luipaard op den weg zal Ik gadeslaan, betekent de vervalsing van het ware door redeneringen vanuit den natuurlijke mens; met den luipaard wordt de vervalsing door redeneringen aangeduid, met den weg het tot het goede leidende ware, en met gadeslaan de bedoeling om te verdraaien; aldus wordt het gezegd aangaande

den Heer in den zin der letter des Woords, vanwege den schijn van het ware, waarin evenwel het echte Ware geënt schuilt, zijnde de geestelijke zin des Woords; dat Hijzelf niet is zoals een leeuw die de Kerk verwoest, noch zoals een luipaard die de ware dingen door redeneringen vervalst, maar de mens die dat doet wanneer hij zich met het hart verhoovaardigt. Uit deze dingen kan vaststaan, wat met den Luipaard in het Woord wordt aangeduid.

78r. En zijn voeten zoals eens beers; dat dit betekent vanuit de natuurlijke dingen, welke begoochelingen zijn, staat vast uit de betekenis van de voeten, zijnde de natuurlijke dingen, waarover boven n. 69, 600, 632, 666; en uit de betekenis van den beer, zijnde zij die in de macht zijn vanuit den natuurlijken zin des Woords, zowel de goeden als de bozen, waarover aanstonds; dat hier met de voeten van het beest, hetwelk naar het lichaam aan een luipaard gelijk was, en naar de voeten zoals een beer, de begoochelingen worden aangeduid, is omdat met den luipaard de niet-samenstemmende redeneringen en nochtans schijnende alsof zij samenhangen, worden aangeduid, waarover vlak boven n. 780, en die redeneringen zijn voor zover als zij vanuit hetlaatste natuurlijke zijn, hetwelk het zinlijke is, begoochelingen, en deze worden met de voeten eens beers aangeduid. In vele plaatsen in het Woord worden beesten genoemd, zowel reine als onreine, en daarmede worden verschillende dingen aangeduid welke òf des Hemels òf der hel zijn; met de reine en nuttige beesten zulke dingen die des Hemels zijn, en met de onreine of onnuttige zulke dingen die der hel zijn; doch wat van den Hemel en van de hel zij betekenen, kan men nergens anders vandaan beter weten dan vanuit de uitbeeldende dingen in de geestelijke Wereld, waar ook Beesten verschijnen; en al deze dingen zijn schijnbaarheden uitbeeldende de dingen die de Engelen of de geesten denken vanuit hun aandoeningen, neigingen, appetijten, wellusten en begeerten: deze vertonen zich voor hun ogen in verschillende vormen, zoals in tuinen, in wouden, in akkers, in velden, en eveneens in bronnen; voorts in paleizen, huizen, en de kamers daarin, waarin versieringen en gebruiksvoorwerpen zijn; er vertonen zich ook tafels, waarop spijzen van allerlei soort; bovendien vertonen zich die dingen in vormen van dieren der aarde, vliegende dingen des hemels, en kruipende dingen, van oneindige verscheidenheid; niet slechts in vormen van dieren en vliegende dingen zodanig als er op onzen aardbol zijn, maar ook samengesteld vanuit verscheidene, welke nergens op aarde bestaan, en van deze zijn mij er verscheidene te zien gegeven; en wanneer die dingen verschijnen, wordt het terstond gekend vanuit welken geestelijken oorsprong zij zijn, aldus wat zij betekenen; maar die dieren en vliegende dingen verdwijnen terstond, zodra

de geest of Engel met zijn denking en overpeinzing ophoudt. Dat zulke dingen in de geestelijke wereld verschijnen, kan klaarblijkelijk vaststaan uit eendere door de Profeten geziene dingen, zoals dat de Heer is verschenen als een Lam, dat Cherubim werden gezien naar het aangezicht zoals een leeuw, zoals een os, en zoals een arend, waarover bij Ezechiël; dat paarden werden gezien uitgaande vanuit het Boek des levens, toen het Lam het zegel opende; voorts het Witte Paard, alsmede verscheidene witte paarden waarop zij in den Hemel reden, bij Johannes; en eveneens de witte, kastanjebruine, rossige, zwarte, hagelvlekkige paarden bij Zacharia; voorts eveneens dat gezien werd een rossige draak, die verscheidene hoofden en hoornen had; en hier nu werd gezien een beest gelijk aan een luipaard, met voeten van een beer, en die de mond van een leeuw had; alsmede een ander beest dat twee hoornen had gelijk aan een lam, en daarna het scharlakenrode beest waarop de vrouw zat; ook werden door Daniël vier Beesten gezien vanuit de zee opklimmende, waarvan de eerste verscheen zoals een leeuw met arendsvleugels, de tweede eender aan een beer, de derde eender aan een luipaard, met vier vleugels, het vierde verschrikkelijk; uit welke dingen kan vaststaan niet slechts dat zulke beesten in de geestelijke Wereld verschijnen, maar ook dat zij aanduiden; daaruit kan men eveneens zien, dat alle beesten en eveneens alle vogels die in het Woord worden vermeld, aanduidend zijn voor zulke dingen die door beesten in de geestelijke Wereld worden uitgebeeld. Wat echter de beer betekent, zal in hetgeen volgt worden gezegd. Voordat in het Woord wordt getoond wat er met een beer wordt aangeduid, zou ik met ettelijke voorbeelden willen toelichten, wat er wordt verstaan onder de begoochelingen welke met de voeten zoals eens beers hier worden aangeduid; begoochelingen worden verscheidene dingen geheten die de mens redeneert en concludeert vanuit den natuurlijken mens zonder geestelijk licht, zijnde het licht des verstands verlicht uit den Heer; de natuurlijke mens immers vat de ideeën zijner denking op vanuit de aardse, de lichamelijke, en de wereldlijke dingen, welke in zich stoffelijk zijn; en wanneer de denking des mensen niet boven dezelve wordt verheven, denkt hij stoffelijk over de geestelijke dingen; en de stoffelijke denking zonder het geestelijk licht trekt al het hare vanuit de liefden van den natuurlijken mens en vanuit de verkwikkelijke dingen ervan, welke tegen de hemelse liefden en tegen derzelve verkwikkelijke dingen zijn; vandaar is het, dat de geconcludeerde dingen en de redeneringen vanuit den alleennatuurlijken mens en diens dwaallicht [*fatuo lumine*] begoochelingen zijn. Maar laten voorbeelden het toelichten: het is een begoocheling *dat het denk-geloof zaligt*, terwijl toch de mens zodanig is als zijn leven is. Het is een begoocheling *dat*

het denk-geloofgeestelijk is, terwijl toch den Heer liefhebben boven alle dingen en den naaste zoals zichzelf, het geestelijke zelf is; en liefhebben is willen en doen. Het is een begoocheling *dat het geloof er ook ogenblikkelijk bestaat*, terwijl toch de mens gezuiverd moet worden van de boze dingen en van de valse dingen daaruit, en hij wederverwekt moet worden uit den Heer, hetgeen langen tijd aanhoudt, en hij naarmate hij wordt gezuiverd en wederverwekt, het geestelijk geloof ontvangt. Het is een begoocheling *dat de mens het geloof kan opnemen en gezaligd worden in het uur des doods, onverschillig hoedanig zijn leven ook was geweest*, terwijl toch den mens het leven bijblijft, en de mens wordt geoordeeld volgens de daden en de werken. Het is een begoocheling *dat door den doop ook de kleine kinderen geloof hebben*, terwijl toch het geloof moet worden verworven door de erkentnissen van het ware en het goede, en door een leven volgens dezelve. Het is een begoocheling *dat door het geloof-alleen de Kerk bij den mens is*, terwijl toch door het geloof der naastenliefde de Kerk bij hem is, en de naastenliefde is van het leven, en niet van het afgescheiden geloof. Het is een begoocheling *dat de mens door het geloof-alleen wordt rechtvaardig gemaakt, en dat aan den door hetzelfde rechtvaardig gemaakte de verdienste des Heren wordt toegerekend, en dat daarna hem niets verdoemt*, terwijl toch het geloof zonder het leven des geloofs, zijnde de naastenliefde, is alsof er gezegd werd een levende zonder ziel, hetgeen in zich het dode is, want de naastenliefde is de ziel des geloofs, omdat zij het leven ervan is, en daarom wordt de mens niet rechtvaardig gemaakt door het dode geloof; te minder wordt hem door hetzelfde de verdienste des Heren toegerekend, en geschiedt er zaliging; en waar de zaliging niet is, is de verdoemenis. Het is een begoocheling *dat het geloof-alleen liefde en naastenliefde inheeft*, terwijl toch liefde en naastenliefde is willen en doen; dat wat de mens immers liefheeft, dat denkt hij niet alleen, maar wil hij ook en doet hij. Het is een begoocheling *dat er waar men doen leest in het Woord, en waar daden en werken wordt gezegd, wordt verstaan geloof hebben, omdat het geloof dezelve inheeft*, terwijl zij toch onderscheiden zijn zoals de denking en de wil; de mens immers kan veel dingen denken die hij niet wil, en dat wat hij wil, dit denkt hij wanneer hij aan zichzelf alleen is overgelaten; en willen is doen: de wil ook en de denking daaruit is de mens zelf, en niet de afgescheiden denking; en de daden en de werken zijn des wils en daaruit der denking, doch het geloof-alleen is der denking afgescheiden van de daden en de werken welke des wils zijn. Het is een begoocheling *dat het geloof moet worden gescheiden van de goede werken, omdat de mens het goede uit zich niet kan doen, en dat hij indien hij het doet, daarin verdienste stelt*, terwijl toch de mens niet het goede doet uit zich, maar

vanuit den Heer, wanneer hij het doet vanuit het Woord, omdat in het Woord de Heer is, en eveneens de Heer het Woord is; en de mens doet dan niet het goede uit zich wanneer hij het doet als uit zich, en nochtans gelooft dat het is vanuit den Heer, omdat het vanuit het Woord is; en omdat hij gelooft dat het goede dat hij doet uit den Heer is, kan hij niet in de daden verdienste stellen. Het is een begoocheling *dat het verstand gevangen moet zijn onder de gehoorzaamheid aan het geloof, en dat het met het verstand geziene geloof niet het geestelijk geloof is*, terwijl het toch het verstand is hetwelk wordt verlicht in de dingen des geloofs wanneer men het Woord leest, en het van de verlichting buitengesloten verstand niet weet of iets waar dan wel vals is; vandaar wordt het geloof ook niet een geloof van hemzelf, maar een geloof van een ander in zich, welk geloof het historisch geloof is, en wanneer het wordt bevestigd, het overredende geloof wordt, hetwelk valse dingen als waar kan zien, en ware dingen als vals: vandaar is het een geloof van alle ketterijen. Het is een begoocheling *dat het vertrouwen, hetwelk het zaligende geloof wordt genoemd, opgevat zonder het verstand, het geestelijk geloof is*, terwijl toch het vertrouwen zonder het verstand, een overreding vanuit anderen is, of vanuit bevestiging door plaatsen van het Woord hier en daar verspreid samengebracht, en door redeneringen vanuit den natuurlijken mens met een vals beginsel aangewend; zulk een vertrouwen is een blind geloof, hetwelk, omdat het niet ziet of iets waar dan wel vals is, louter natuurlijk is; bovendien, al het ware wil gezien worden, omdat het van het licht des Hemels is; doch het ware dat niet wordt gezien, kan met vele dingen worden vervalst, en het vervalste ware is het valse. Zodanig zijn de begoochelingen alleen slechts ten aanzien van het geloof dat gescheiden is van de goede werken; er zijn er nog meer, niet slechts ten aanzien van het geloof, maar ook ten aanzien van de goede werken, ten aanzien van de naastenliefde, en ten aanzien van den naaste, vooral ten aanzien van de verbindingen ervan met het geloof, door de geleerden kunstmatig samengevlochten. Dat zulke begoochelingen worden aangeduid met de voeten eens beers, is omdat met den beer degenen worden aangeduid die in de macht vanuit den natuurlijken zin des Woords zijn, zowel de rechtschapenen als de bozen; en omdat met de voeten de natuurlijke dingen worden aangeduid, worden derhalve met de voeten eens beers de begoochelingen aangeduid, vanuit welke zij door redeneringen den zin der letter des Woords vervalsen, en in welke zij de schijnbaarheden van het ware van dien zin verkeren. Dat de beer de macht betekent vanuit den natuurlijken zin des Woords, zowel bij de rechtschapenen als bij de bozen, kan vaststaan uit de volgende dingen. In het Tweede Boek der Koningen: “*Toen Elisa opklom*

tot Bethel, was hij opklimmende in den weg, toen knapen uitgingen van de stad, en zij bespotten hem, en zij zeiden tot hem: Klim op, kaalkop, klim op, kaalkop. En hij zag om achter zich, en hij zag hen, en hij vervloekte hen in den Naam van Jehovah; en er gingen uit twee berinnen vanuit het woud, en zij verscheurden van dezelve twee en veertig knapen”, II: 23, 24; waarom de knapen vervloekt werden door Elisa en zij derhalve door een tweetal berinnen [ursae] werden verscheurd omdat zij hem kaalkop hadden genoemd, kan men niet weten tenzij men weet wat Elisa heeft uitgebeeld, en wat kaalkop betekent, voorts wat beren [ursi] betekenen; dat het niet is geschied door Elisa vanuit onmatigen toorn en een ongerechte oorzaak, kan hieruit vaststaan dat hij niet zo grimmig heeft kunnen zijn alleen omdat kleine knapen zeiden: Klim op, kaalkop; het was weliswaar een beschimping tegenover den Profeet, maar niet iets zodanigs om deswege door beren te worden verscheurd: maar het is aldus geschied, omdat Elisa den Heer uitbeelde ten aanzien van het Woord, aldus het Woord hetwelk uit den Heer is; met kaal werd het Woord aangeduid, beroofd van den natuurlijken zin, zijnde de zin der letter ervan, en met de berinnen vanuit het woud werd de macht aangeduid vanuit den natuurlijken zin of van de letter des Woords, zoals boven is gezegd; en met die knapen werden degenen aangeduid die het Woord lasteren vanwege den letterlijken zin ervan, omdat die zodanig is; met twee en veertig wordt de lastering aangeduid; vandaar nu blijkt, dat met die dingen was uitgebeeld en vandaar aangeduid de straf voor de lastering van het Woord; alle macht en heiligheid des Woords immers zetelt samengebracht in den zin der letter ervan; indien immers dit niet het geval was, zou het ook niet liet Woord zijn, want zonder dezen zin zou het Woord zijn zoals een huis zonder fundament, hetwelk heen en weder geslingerd zou worden in de lucht, en vandaar ineenvallen en verglijden; en het Woord zou zijn zoals een mens zonder huid die rondom bedekt en de ingewanden opgesloten in hun ligging en orde samenhoudt; en omdat iets zodanigs met kaal wordt aangeduid, en door Elisa het Woord werd uitgebeeld, werden derhalve de knapen verscheurd door berinnen, waarmede werd aangeduid de macht vanuit den natuurlijken zin des Woords, zijnde de zin der letter, zowel bij de rechtschapenen als bij de bozen. Uit deze dingen blijkt ook, dat de Historische dingen des Woords, evenzeer als de Profetische dingen ervan, een geestelijken zin bevatten. Iets eenders wordt aangeduid met den beer dien David sloeg, waarover aldus in het Eerste Boek van Samuel: “David zeide tot Saul: Uw knecht was weidende de kudde van kleinvee voor zijn vader, en er kwam een leeuw, en zelfs met een beer, en hij nam een stuk vee van de kudde; ik ging uit hem na, en ik sloeg hem; en toen hij opstond tegen mij, greep

ik zijn baard, en sloeg hem en doodde hem, zowel den leeuw als den beer sloeg uw knecht: derhalve zal de met de voorhuid behepte Filistijn zijn zoals een van die, deswege omdat hij de slagorden van den levenden God met smaad heeft getergd”, xvii: 34, 35, 36, 37; dat aan David de macht was gegeven om den leeuw en den beer te slaan die een stuk vee van de kudde wegnam, was omdat door David de Heer werd uitgebeeld ten aanzien van het Goddelijk Ware, waarin zij die van Zijn Kerk zijn, worden onderricht; en met den leeuw wordt de macht van het geestelijk Goddelijk Ware aangeduid, en in den tegengestelden zin, zoals hier, de macht van het helse valse tegen het Goddelijk Ware; en met den beer wordt de macht van het natuurlijk Goddelijk Ware aangeduid, en in den tegengestelden zin de macht van het valse tegen dat ware; met het stuk vee echter van de kudde worden degenen aangeduid die van de Kerk des Heren zijn; en omdat deze dingen werden uitgebeeld, was derhalve aan David de macht gegeven om den beer en den leeuw te slaan, opdat daarmee zou worden uitgebeeld en aangeduid des Heren macht van de Zijnen in de Kerk te beschermen door Zijn Goddelijk Ware tegen de valse dingen van het boze, welke uit de hel zijn: dat David den baard van den beer greep, sluit een verborgenheid in die weliswaar geopend, maar nauwelijks begrepen kan worden; de baard betekent het Goddelijk Ware in laatsten, waarin de macht zelf ervan bestaat; welk ware ook de bozen die in valse dingen zijn, weliswaar in den mond voeren, maar zij misbruiken het om te vernietigen; wanneer het hun evenwel is afgenomen, hebben zij niet enige macht; en daarom doodde hij den beer en sloeg hij den leeuw; maar over deze zaak elders meer: Met Goliath echter, die een Filistijn was, en vandaar met de voorhuid behept [*praeputiatus*, letterlijk “bevoorhuid”] wordt genoemd, worden degenen aangeduid die in de ware dingen zonder het goede zijn; en de ware dingen zonder het goede zijn vervalste ware dingen, welke in zich vals zijn; de met de voorhuid behepte betekent hen die in vuile lichamelijke liefden zijn, want de voorhuid stemt met die liefden overeen; daaruit blijkt, wat de overwinning van David op Goliath uitbeelde. Uit deze dingen kan vaststaan, vanwaar het is, dat *David door Chuschaj werd vergeleken bij een van jongen beroofden Beer in het veld*, II Sam. xvii: 8. Bij Daniël: “*Het andere Beest opklimmende vanuit de zee, was gelijk een Beer, en richtte zich op aan de zijde ervan, en het had drie ribben in zijn mond tussen zijn tanden; bovendien waren zij zeggende tot hetzelfde: Sta op, eet veel vlees*”, vii: 5; met de vier beesten opklimmende vanuit de zee, wordt de opeenvolgende staat der Kerk tot aan de verwoesting toe beschreven, zijnde het einde ervan; en met dit andere beest, hetwelk gelijk een beer was, wordt de vervalsing van het Ware des Woords aangeduid, terwijl

nochtans de macht ervan in den zin der letter aanblijft; de begeerte van de goede dingen ervan te vervalsen, wordt daarmee aangeduid dat het zich aan de ene zijde oprichtte; met de drie ribben in den mond tussen de tanden worden de erkentnissen van het ware vanuit het Woord in overvloed aangeduid, welke door de redeneringen vanuit begoochelingen worden verdraaid; en met veel vlees eten wordt de vernietiging van het goede door valse dingen aangeduid, voorts de toeëigening van het boze. Bij Hoschea: *“Ik werd hun zoals een leeuw, zoals een luipaard op den weg zal Ik gadeslaan: Ik zal hen tegemoet gaan zoals een van jongen beroofde beer, en Ik zal daar eten zoals een geweldige leeuw; het wilde dier des velds zal hen vaneen splijten”*, XVIII: 7, 8; wat betekent: *“Ik werd hun zoals een leeuw, zoals een luipaard op den weg zal Ik gadeslaan”*, is in het vlak voorafgaande Artikel ontvouwd; met hen tegemoet gaan zoals een van jongen beroofde beer, betekent de vervalsing van den zin der letter des Woords; met eten zoals een geweldige leeuw, wordt de vernietiging en de verwoesting van elk ware des Woords en vandaar der Kerk aangeduid; het wilde dier des velds zal hen vaneensplijten, betekent dat zij zullen vergaan door de valse dingen vanuit het boze. In de Klaagliederen: *“Ook al roep en schreeuw Ik, hij verstoppt Mijn gebeden; hij heeft de wegen rondom toegemuurd met uitgehouwen steen; Mijnpaden heeft hij omgekeerd; hij is Mij een loerende beer, een leeuw in de schuilhoeken, hij heeft Mijn wegen verdraaid; hij heeft Mij verlaten gesteld”*, III: 8, 9, 10, 11; de weeklacht uit God over de verlaten van het ware in de Kerk, en dat zij niet kunnen worden gehoord vanwege de valse dingen, wordt aangeduid met: *Ook al roep en schreeuw Ik, hij heeft Mijn gebeden verstoppt*; dat de valse dingen vanuit het eigen inzicht den invloed van het ware afkeren en verwerpen, wordt aangeduid met: *hij heeft de wegen rondom toegemuurd, Mijn paden heeft hij afgekeerd*; met de wegen en de paden Gods worden de tot het goede leidende ware dingen aangeduid, en met den uitgehouwen steen worden aangeduid de dingen die van het eigen inzicht zijn; omdat deze met den uitgehouwen steen worden aangeduid, was het derhalve verboden geweest het altaar uit gehouwen stenen te bouwen, eender den Tempel van Hierosolyma; *Mij een loerende beer*, betekent dat de natuurlijke mens den zin der letter des Woords heeft verdraaid; *een leeuw in schuilhoeken*, betekent dat de innerlijk-natuurlijke mens vanuit de boze dingen in hem allen zin van het ware des Woords en vandaar der Kerk verdraait, waarvandaan de valse dingen zijn; *hij heeft Mijn wegen verdraaid, hij heeft Mij verlaten gesteld*, betekent de verwoesting van het ware der Kerk. Bij Amos: *“Wee hun die den dag van Jehovah verlangen; wat is u de dag van Jehovah; die zal zijn der duisternis, en niet des lichts; zoals hij die*

een leeuw ontvlucht, op een beer valt, of in een huis komt en niet zijn hand op een wand leunt, en een slang bijt”, v: 18, 19; Onder den dag van Jehovah wordt verstaan de Komst des Heren, Die de Messias is, Dien zij verwachtten; en omdat zij geloofden dat Hij hen zou bevrijden van de vijanden des lands, en hen in heerlijkheid zou opvoeren boven alle natiën, verlangden zij Hem derhalve; maar omdat de Heer niet terwille van enig rijk op aarde, maar terwille van het Rijk in den Hemel, in de Wereld is gekomen, en omdat de Joodse natie in de valse dingen van het boze was, en dezelve toen werden geopenbaard, wordt er gezegd: Wee hun die den dag van Jehovah verlangen; wat is u de dag van Jehovah; die zal zijn der duisternis, en niet des lichts; duisternis en niet licht, zijn de valse dingen waarin zij waren; zoals hij die een leeuw ontvlucht, op een beer valt, betekent de vrees voor de heerschappij van het valse, door de ware dingen te zoeken vanuit den zin der letter des Woords, welke wel niet anders dan vervalst kunnen worden; van diengene immers wordt gezegd dat hij een leeuw ontvlucht en op een beer valt, die innerlijk in het valse vanuit het boze is, en gevoerd wordt om de ware dingen te erkennen vanuit den zin der letter des Woords, welken zin hij dan vanwege de innerlijke heerschappij van het valse vanuit het boze wel niet anders kan dan verdraaien; in een huis komt en met de hand op een wand leunt, en hem bijt een slang, betekent dat als een zodanige het Woord raadpleegt in den zin der letter door de goede dingen te zoeken, niet ziet dat de boze dingen dien verdraaien; de slangenbeet betekent de vervalsing, hier vanwege de innerlijke heerschappij van het valse vanuit het boze. Bij Jesaja: *“De wolf zal met het lam verblijven, en de luipaard met den geitebok; nederliggen zal het kalf, en de jonge leeuw en het mestvee te zamen; en een kleine knaap zal ze leiden; en de koe en de beer zullen weiden, en te zamen zullen hun jongen nederliggen; de leeuw zal zoals de os stro eten”*, xi: 6, 7; wat het betekent dat de wolf met het lam zal verblijven, en het kalf, de jonge leeuw, en het mestvee te zamen zullen nederliggen, en een kleine knaap ze zal leiden, is in het voorafgaande Artikel ontvouwd; dat de koe en de beer zullen weiden, en hun jongen te zamen zullen nederliggen, betekent de macht en den lust van den natuurlijken mens om de ware dingen des Woords te vervalsen, en dat die het goede van den natuurlijken mens en diens aandoening niet zullen schaden; de koe is de aandoening van het goede en het ware van den natuurlijken mens, en de beer is de macht en de lust van den natuurlijken mens om de ware dingen van den zin der letter des Woords te vervalsen; de leeuw zal zoals de os stro eten, betekent dat het helse valse brandend om de ware dingen der Kerk te vernietigen, niet zal schaden het goede van den natuurlijken mens, zowel bij den mens in zich, als bij de

mensen onder elkander, en dat het ook niet het Woord zal schaden; met het stro wordt het Woord aangeduid in de letter hetwelk door het helse valse wordt verdraaid, maar niet kan worden verdraaid door hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn. Bij denzelfde “*Wij tasten zoals blinden naar den wand, en zoals zonder ogen tasten wij; wij stoten ons op den middag zoals in de schemering, onder de levenden zoals de doden; wij brommen zoals de beren, en zoals de duiven al zuchtende zuchten wij; wij verwachten het gericht, maar het is er niet, het heil verre van ons; want vermenigvuldigd zijn onze overtredingen vóór U, en onze zonden antwoorden tegen ons*”, LIX: 10, 11, 12; wij tasten zoals blinden naar den wand, en zoals zonder ogen tasten wij, betekent niet enig verstand van het ware; wij stoten ons op den middag zoals in de schemering, betekent den val in dwalingen, hoewel zij in de Kerk zijn waar het Woord is, vanuit hetwelk in het licht van het ware kon gekomen worden; onder de levenden zoals de doden, betekent dat zij in het geestelijk leven door het Woord konden zijn, en toch zijn zij het niet omdat zij in de valse dingen zijn; wij brommen zoals de beren, en zoals de duiven al zuchtende zuchten wij, betekent de smart van den natuurlijke mens, en de smart van den geestelijken mens daaruit; wij verwachten het gericht, maat het is er niet, het heil verre van ons, betekent de hoop op verlichting van het verstand en daaruit op de zaliging, maar tevergeefs; vermenigvuldigd zijn onze overtredingen vóór U, en onze zonden antwoorden tegen ons, betekent vanwege de valse dingen vanuit het boze. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat met den beer de natuurlijke mens wordt aangeduid ten aanzien van de macht vanuit den zin der letter des Woords, in den enen en den anderen zin, voorts ten aanzien van den lust om dien zin te vervalsen: dat deze dingen met den beer worden aangeduid, bleek ook mij aan de in de geestelijke Wereld geziene beren, in welker vorm de denkingen worden uitgebeeld van hen die natuurlijk waren, en het Woord bestudeerden, wanneer zij door de wetenschap daarvandaan zich wilden doen gelden; ook werden beren gezien, die tussen de tanden ribben droegen, zoals de beer wordt beschreven in de bovenaangehaalde plaats bij Daniël; en het werd te verstaan gegeven, dat door de ribben werden uitgebeeld de erkennenissen die zij in de Wereld uit het Woord hebben geput. Er verschijnen daar ook witte beren, waardoor de macht werd uitgebeeld van den geestelijk-natuurlijken mens door het Woord. Bovendien verschijnen daar Beesten samengesteld uit beren, panters, wolven, ossen, en eveneens die zelfde beesten toegerust met vleugels, welke alle aanduidend zijn voor zulke dingen, wanneer zij zich in overpeinzing verdiepen.

782. En zijn mond zoals de mond eens leeuws; dat dit betekent de redeneringen vanuit valse dingen, vernietigende de ware dingen der Kerk, staat vast uit de betekenis van den mond, zijnde de denking, waarover boven n. 580, hier echter de redenering, waarover aanstonds; en uit de betekenis van den leeuw, zijnde het helse valse ten aanzien van de macht, waarover ook boven, n. 278 einde: de oorzaak hiervan is deze, dat met den leeuw het Goddelijk Ware wordt aangeduid, en daarom ook wordt de Heer in het Woord Leeuw genoemd; vandaar wordt in den tegengestelden zin met den leeuw aangeduid het helse valse ten aanzien van de macht om het Goddelijk Ware, aldus het Woord, te vernietigen; hetgeen vooral geschiedt door de echtbrekingen en de vervalsingen ervan; en omdat de leeuw een dier is machtiger dan de overige, en zijn macht groeit volgens zijn honger om te eten, aldus om te roven en te verscheuren, wordt derhalve met den leeuw ook aangeduid de begeerte van de ware dingen des Woords te vernietigen. Eendere dingen worden ook door leeuwen uigebeld in de geestelijke Wereld; er verschijnen immers daar ook leeuwen, maar de vormen van leeuwen daar zijn schijnbaarheden afkomstig vanuit de begeerte van hen die met macht de ware dingen des Woords kunnen echtbreken en vervalsen, door welke zij worden vernietigd, en daaraan voegt zich de macht toe volgens het vermogen van redeneren; daarvandaan is het, dat met de leeuwen in het Woord, in den tegengestelden zin, wordt aangeduid het helse valse vernietigende de ware dingen der Kerk. Omdat die dingen met den leeuw worden aangeduid, en met het beest dat gelijk een luipaard was, en welks voeten zoals eens beers worden aangeduid de redeneringen, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven, waardoor de goede en de ware dingen des Woords worden verechtbreukt en vervalst, zo wordt derhalve met den mond van dat beest, welke zoals de mond van een leeuw was, aangeduid de redenering vanuit de valse dingen die de ware dingen des Woords vernietigen: met den mond wordt in den eigenlij ken zin de denking aangeduid; doch omdat daaruit de mens de spraak heeft, worden met den mond verschillende dingen aangeduid die vanuit de denking vloeien, zoals het onderricht, de prediking, de redenering; hier de redenering, ter oorzaak hiervan dat de redeneringen vanuit den natuurlijken mens worden aangeduid met het beest waarover hier wordt gehandeld. Maar over deze zaak zullen beneden in de ontvouwing van Vers 5, 6, 7 van dit Hoofdstuk meer dingen worden gezegd, waar deze woorden staan: *“Hetzelve werd een mond gegeven, sprekende grote dingen en lasteringen; en hetzelve werd mogendheid gegeven om het te doen twee en veertig maanden: en het opende zijn mond tot lastering gericht tegen God, om te lasteren Zijn Naam, en Zijn tabernakel, en*

hen die in den Hemel wonen: en hetzelfde werd gegeven om oorlog te maken met de heiligen, en om die te overwinnen”; uit welke dingen zal vaststaan hoedanige macht zij hebben en hoedanige begeerte zij hebben, en eveneens gelegenheid om door redeneringen de ware dingen te vervalsen en de goede dingen des Woords te echtbreken.

783. En de draak gaf hem zijn macht, en zijn troon, en grote mogendheid; dat dit betekent dat zij die het geloof scheiden van het leven, door redeneringen vanuit begoochelingen hun leerstellige dingen vastmaken, en ze versterken, en zo machtig verleiden, staat vast uit de betekenis van het beest waaraan de draak zijn krachten gaf, zijnde de redeneringen vanuit den natuurlijke mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven, waarover boven n. 774; dat die redeneringen zijn vanuit de begoochelingen der zinnen, is omdat dat beest werd gezien gelijk een luipaard, en zijn voeten zoals eens beers, en met de berenvoeten worden de begoochelingen aangeduid, waarover ook boven, n. 781; en uit de betekenis van zijn macht, zijn troon, en grote mogendheid geven, zijnde de leerstellige dingen vastmaken, en aldus ze versterken; de macht betekent de geldigheid [*valor*], de troon betekent de Kerk ten aanzien van de leer, welke vanuit valse dingen is; en de grote mogendheid betekent de vastmaking en de versterking daarvandaan; dat deze dingen zich toevoegen aan de redeneringen en de begoochelingen ervan, is boven getoond. Dat zij die het geloof scheiden van het leven, dat is, van de goede werken, macht, troon en mogendheid hebben, is niet omdat de valse dingen waarin zij zijn, iets van macht in zich hebben, want de valse dingen vanuit het boze hebben volstrekt geen macht, omdat de ware dingen vanuit het goede alle macht hebben; maar de valse dingen hebben in de valse dingen macht, zoals eendere dingen in eendere dingen; dit kan klaarblijkend vaststaan uit de macht der helse geesten onder elkander; zij oefenen immers die macht uit door dingen van verbeelding en nabootsing van overeenstemmingen, krachtens welke zij willen doorgaan voor oppermachtig en hoogst waardevol: maar nochtans hebben zij volstrekt geen macht tegen de ware dingen, en wel zozeer geen, dat het niets is: hetgeen ik vanuit veel ondervinding zou hebben kunnen bevestigen, indien er ruimte te over was om tot zover uit te weiden in deze Ontvouwingen over de Apocalyps; dit kan alleen al hieruit vaststaan, dat de Hellen, waarin myriaden van myriaden zijn, door het uit den Heer voortgaande Goddelijk Ware gebonden worden gehouden, zodat geen van hen een vinger durft opsteken: voorts ook hieruit, dat duizenden kohorten van boze geesten door één Engel door ware dingen uit den Heer kunnen worden geleid, bedwongen, gebonden, verstrooid, en dit slechts door een blik vanuit de

inspanning des wils; zulk een mogendheid is ook mij ettelijke malen uit den Heer gegeven. Dat de Kerk aan haar einde is in valse dingen en de boze dingen daaruit, en is in boze dingen en de valse dingen daaruit, en evenwel de ware dingen vanuit het goede alle mogendheid hebben, en blijken vanuit den Heer door de ware dingen vanuit het Woord te kunnen worden gegeven, kan wonderlijk schijnen; maar de oorzaak is deze dat de valse dingen mogendheid hebben in hen die in de valse dingen vanuit het boze zijn, en aan het einde der Kerk regeren deze valse dingen, en wanneer deze regeren, worden de ware dingen niet opgenomen; daarom kunnen de valse dingen door de ware dingen niet uiteengeslagen worden; vandaar is het, dat de duivel dan machtig, en van de banden losgemaakt wordt geheten. Vandaar is het, dat het helse valse in het Woord wordt geheten leeuw, beer, wolf, en beest, en geweldig en roofzuchtig wild dier. Daarvandaan ook is het, dat zij die in de valse dingen zijn, in het Woord worden geheten machtigen, geweldigen, kloeken, sterken, helden, machthebbers, verschrikkelijken, ontzaglijken, en verwoesters, zoals kan vaststaan uit verscheidene plaatsen daar, zoals uit deze; bij Jeremia: *“Zie, Ik ben aanbrengende over u een natie van verre, o huis Israëls, een geweldige natie, allen sterken”*, v: 15, 16: bij denzelfde: *“Trekt op, gij paarden, en raast, gij wagens, gaat uit, gij sterken”*, XLVI: 9; bij denzelfde: *“O zwaard, tegen de sterken, opdat zij verbijsterd worden”*, L: 36: bij Ezechiël: *“Ik zal Farao geven in de hand van den sterke der natiën”*, XXXI: II, 12: bij Hoschea: *“Gij hebt vertrouwd op uw weg, op de veelheid uwer sterken”*, x: 13: bij Joël: *“Een groot en geweldig volk; zoals helden lopen zij, zij beklimmen den muur”*, II: 2, 7: bij Amos: *“De toevlucht vergaat voor den snelle, en de sterke zal zijn kracht niet bevestigen, noch zal de machtige de ziel uitredden; de sterke met zijn hart onder de helden zal naakt vluchten te dien dage”*, II: 14, 16: bij David: *“Scheld het wilde dier des riets, de vergadering der sterken”*, (Psalm LXVIII: 31; in het Eerste Boek van Samuël: *“De bogen der sterken zijn verbroken”*, II: 4: in de Apocalyps: *“Alle koningen, rijks-groten, rijken, oversten over duizend, en machtigen, verborgen zich in de spelonken, en in de rotsen”*, VI: 15: bij Mattheus: *“De vorsten der natiën heersen, en de rijks-groten hebben mogendheid”*, XX: 25: bij Lukas: *“Dit is uw uur, en de mogendheid der duisternis”*, XXII: 53; en elders meermalen. Aan de bovengezegde dingen moet worden toegevoegd, dat de helse geesten geloven geweldig en machtiger te zijn dan de overigen, maar dit is ter oorzaak hiervan dat zij vermogen tegen hen die in de boze dingen en daaruit in de valse dingen zijn, aldus de helse geest tegen den helsen geest, of het boze door het valse tegen het boze door het valse; vanwege dien schijn is het, dat zij geloven machtig te zijn: maar die macht kan worden vergeleken met die

van een mier tegen een mier, van een vlo tegen een vlo, van stof tegen stof, en van kaf tegen kaf; en de macht van deze dingen is er ene met betrekking tot derzelver wederzijdse krachten: daarbij komt, dat de helse geesten hoogmoedig zijn, en bij de minste aanleiding voor kloeken, sterken en helden willen doorgaan. Omdat hier wordt gehandeld over de macht en de grote mogendheid die de draak vanuit zich gaf aan het vanuit de zee opklimmende beest, en vandaar over de macht van de helse geesten onder elkander, zou ik enige verborgenheden willen opendekken aangaande de kunstgrepen van hen bij het zich verwerven van machten in de geestelijke Wereld: sommigen verwerven zich macht door het Woord; zij kennen immers enige plaatsen daaruit, en verkondigen die luid, waardoor hun vergemeenschatting gewordt met de goede eenvoudigen, en vandaar verbinding met hen ten aanzien van de uitwendige dingen; en voor zoveel als zij in die verbinding zijn, voor evenzoveel hebben zij vermogen over de anderen; de oorzaak hiervan is deze, dat alle dingen des Woords ware dingen zijn, en de ware dingen hebben alle macht, en de goede eenvoudigen zijn in de ware dingen, waarvandaan vanwege de verbinding met hen de macht is, maar zolang als zij in die verbinding zijn, welke evenwel niet lang aanhoudt, omdat zij door den Heer kort daarop van elkander worden gescheiden. Sommigen verwerven zich macht door geveinsde aandoeningen van het goede en het ware, en door aandoeningen welke zijn der liefde van het oprechte en het gerechte, door dewelke zij ook de goede eenvoudigen tot een goede mening over hen, en tot welwillendheid jegens hen aantrekken en aan zich binden; en zolang die welwillendheid optreedt alsof zij wederzijds was, zolang zijn zij machtiger dan de overigen. Sommigen verwerven zich macht door uitbeeldende dingen van verschillend geslacht, en deze zijn misbruiken van overeenstemmingen; sommigen weer op andere wijze; en omdat de ware dingen die vanuit het goede zijn alle macht hebben, en die dingen bij de Engelen zetelen, doen de boze geesten niets liever dan de goede geesten naar hun kant overhalen, omdat de bozen zo vermogen hebben; doch zodra zij van genen worden gescheiden, zijn zij in de valse dingen van hun boze, en wanneer zij in deze zijn, dan zijn zij van alle macht beroofd. Dit is ook de oorzaak, dat alle bozen die uit de wereld aanspoelen [*alluunt*], eerst worden gescheiden van de goede en de ware dingen, die zij alleen met het geheugen hebben geweten, en daaruit in den mond voeren; en wanneer zij van deze zijn gescheiden, verschijnen hun innerlijke dingen, welke niet dan alleen uit opeenhoppingen van valse dingen vanuit boze dingen bestaan; en wanneer zij in deze zijn, dan vallen zij, omdat zij niet langer enige macht hebben, voorover in de hel, zoals gewichten in de lucht op de aarde; dat van

de bozen de goede en de ware dingen worden afgenomen, is bekend vanuit het Woord; de Heer zegt immers: *“Neemt van hem het talent weg, en geeft het hem die de tien talenten heeft; want een elk die heeft, zal gegeven worden, opdat hij overvloed hebbe; van hem echter die niet heeft, zal ook wat hij heeft afgenomen worden: den onnutten dienstknecht echter werpt uit in de uiterlijke duisternis; daar zal zijn wening en knersing der tanden”*, Matth. xxv: 28, 29, 30; Markus iv: 25, Lukas viii: 18; Hfdst. xix: 26.

784. Vers 3. *En ik zag een van zijn hoofden zoals gewond tot den dood, en zijn plage des doods werd genezen; en de ganse aarde verwonderde zich achter het beest.* En ik zag een van zijn hoofden zoals gewond tot den dood, betekent de niet-samenstemming van hun leerstellige dingen met het Woord, waar zo vaak wordt gezegd liefde, leven en werken, welke met dat godsdienstige in het geheel niet samenstemmen: en zijn plage des doods werd genezen, betekent de niet-samenstemming schijnbaar opgeheven door verzonnen verbindingen van de werken met het geloof: en de ganse aarde verwonderde zich achter het beest, betekent de aanvaarding door de meer geleerden in de Kerk, en de opneming uit de verte door de minder geleerden.

785. En ik zag een van zijn hoofden zoals gewond tot den dood; dat dit betekent de niet-samenstemming van hun leerstellige dingen met het Woord, waar zo vaak wordt gezegd liefde, leven en werken, welke met dat godsdienstige in het geheel niet samenstemmen, staat vast uit de betekenis van de hoofden van dat beest, zijnde de wetenschap van de heilige dingen des Woords, welke worden vervalst en verechtbreukt, waarover boven n. 775; met het hoofd in het Woord wordt, waar gehandeld wordt over de Kerk, en over hen die van de Kerk zijn, het inzicht en de wijsheid aangeduid, en in den universelen zin het verstand van het ware en de wil van het goede; doch omdat hier wordt gehandeld over hen die niet willen dat het verstand binnentrede in de mysteriën des geloofs, maar dat hetzelfde gevangen moet worden gehouden onder de gehoorzaamheid aan die mysteriën, en zij het zijn die met den draak en dit beest van hem worden beschreven, zo volgt dat met het hoofd van dit beest de wetenschap wordt aangeduid; want waar het verstand niet ziet, daar is het inzicht niet, maar in de plaats ervan wetenschap; en bovendien kan met betrekking tot hen die in de valse dingen zijn, niet van inzicht worden gesproken, maar van wetenschap, over welke zaak men zie DE LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA, n. 33; en uit de betekenis van gewond zijn tot den dood, zijnde niet samenstemmen met het Woord, want een leer die met het Woord niet samenstemt, is dood, en dit dode is het, wat wordt aangeduid met gewond tot den dood. Dit hetwelk niet samenstemt, ligt daarin dat zij het leven der

liefde, zijnde de goede werken, scheiden van het geloof, en dit geloof maken tot het alleen rechtvaardigmakende en zaligende, en aan het leven der liefde of aan de goede werken het al der rechtvaardigmaking en des heils ontnemen; en omdat in het Woord in duizend plaatsen liefhebben en doen wordt gezegd, en dat de mens volgens de daden en de werken moet worden gericht, en deze dingen met dat godsdienstige niet samenstemmen, zijn het derhalve deze dingen die worden aangeduid met de plage des hoofds van dit beest tot den dood: uit deze dingen kan dus vaststaan, dat met: Ik zag een van de hoofden van het beest zoals gewond tot den dood, wordt aangeduid de niet-samenstemming met het Woord, waar zo vaak wordt gezegd liefde, leven en werken, welke met dat godsdienstige in het geheel niet samenstemmen. Dat zij niet samenstemmen, blijkt duidelijk hieruit, dat het dogma van dat godsdienstige is, dat het geloof-alleen zonder de werken der wet rechtvaardig maakt en zaligt, ja zelfs dat indien in de werken iets van heil wordt gesteld, zulks verdoemelijk is vanwege de verdienste en vanwege het eigene van den mens in dezelve; en daarom ook onthouden zich verscheidenen van dezelve te doen, door te zeggen in hun hart: De goede werken zaligen mij niet, en de boze dingen verdoemen mij niet, omdat ik geloof heb: vanuit welk beginsel ook diegenen voor gezaligd worden verklaard die omstreeks het doodsuur vanuit een zeker vertrouwen het uitspreken dat zij geloof hebben, hoe ook hun leven mag geweest zijn. Maar omdat in het Woord in duizend plaatsen daden en werken wordt gezegd, voorts doen en liefhebben, en die dingen niet samenstemmen met dat godsdienstige, hebben derhalve de dogmatici ervan manieren verzonnen om die dingen met het geloof te verbinden: deze dus zijn het, die daarmede worden aangeduid dat hij een der hoofden van het beest als het ware gewond tot den dood zag, en dat zijn plage des doods werd genezen, en dat de ganse aarde zich verwonderde achter het beest; maar hoe die plage werd genezen, namelijk door verzonnen manieren van verbinding, zal in het volgende Artikel worden gezegd: hier zullen eerst vanuit het Woord plaatsen worden aangehaald, waar daden, werken, doen en werken wordt gezegd, zodat een ieder de niet-samenstemming kan zien, welke hier wordt aangeduid met een der hoofden gewond tot den dood; voorts dat die plaag volslagen ongeneselijk is, tenzij de mens leeft volgens de geboden in het Woord door dezelve te doen: bij Mattheus: *“Wie Mijn woordem hoort en dezelve doet, is gelijk een voorzichtig man; wie echter Mijn woorden hoort en niet dezelve doet, is gelijk een dwaas man”*, VII: 24, 26: bij Lukas: *“Wat noemt gij Mij Heer, Heer, en doet niet de dingen die Ik zeg: een elk die tot Mij komt en Mijn reden hoort en dezelve doet, is gelijk een man die een huis bouwt op een rots: die echter hoort en*

niet doet, is gelijk een man die een huis bouwt op den grond zonder fundament", VI: 46, 47, 48, 49: bij Mattheus: "Hij die in de goede aarde gezaaid is, deze is hij die het Woord hoort en oplet, en die vandaar vrucht draagt en maakt, de een honderdvoud, de ander zestigvoud, de ander dertigvoud", XIII: 23: bij denzelfde: "Een ieder die het minste van deze geboden zal ontbonden, en het aldus de mensen geleerd hebben, zal de minste worden genoemd in het Koninkrijk der Hemelen; wie echter doet en leert, deze zal groot worden genoemd in het Koninkrijk der Hemelen", Hfdst. v: 19: bij Johannes: "Gij zijt Mijn vrienden indien gij zult gedaan hebben al wat Ik u beveel", XV: 14: bij denzelfde: "Indien gij deze dingen weet, gezegend zijt gij indien gij dezelve zult gedaan hebben", XIII: 17: bij denzelfde: "Indien gij Mij lief hebt, bewaart Mijn bevelen; wie Mijn geboden heeft en dezelve doet, die is het die Mij lief heeft; en Ik zal hem liefhebben en Ik zal Mijzelf aan hem openbaren, en Ik zal tot hem komen, en verblijf bij hem maken; wie echter Mij niet liefheeft, bewaart Mijn woorden niet", XIV: 15, 21, 22, 23, 24: bij Lukas: "Jezus zeide: Mijn moeder en Mijn broeders zijn dezen die Mijn woord horen en hetzelve doen", VIII: 21: bij Mattheus: "Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; dorstig, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt Mij opgenomen; Ik ben naakt geweest, en gij hebt Mij bekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik ben in de bewaring geweest, en gij zijt tot Mij gekomen; tot wie de Heer zeide: Komt, gij gezegenden, bezit als een erfenis het Koninkrijk, u bereid van de grondlegging der Wereld. En Hij zeide tot hen die het niet hadden gedaan: Wijkt van Mij, gij vervloekten, tot het eeuwige vuur bereid voor den duivel en zijn engelen", XXV: 31 tot het einde: bij Johannes: "Mijn Vader is de Wijngaardenier; alle rank niet vrucht dragende neemt Hij weg", XV: 1, 2: bij Lukas: "Maakt vruchten, der boetedoening waardig; alle boom niet makende goede vrucht, zal worden uitgehouwen en in het vuur geworpen; aan de vruchten kent gij hen", III: 8, 9: bij Johannes: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt dat gij veel vrucht moogt dragen, en gij tot Mijn discipelen wordt gemaakt", XV: 7, 8: bij Mattheus: "Het Koninkrijk Gods zal hun worden afgenomen, en het zal gegeven worden aan een natie makende de vruchten ervan", XXI: 40, 41, 42, 43: bij Johannes: "Die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken worden geopenbaard, omdat zij in God zijn gedaan", III: 21: bij denzelfde: "Wij weten dat God de zondaars niet hoort, maar indien iemand God vereert en Zijn wil doet, zo hoort Hij dezen", IX: 31: bij Mattheus: "De Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders met Zijn Engelen, en dan zal Hij een ieder vergelden volgens diens daden", XVI: 27: bij Johannes: "Zij die de goede dingen hebben gedaan, zullen uitgaan tot de wederopstanding des levens; die echter de boze dingen hebben gedaan, tot

de wederopstanding des gericht's", v: 29: in de Apocalyps: "Ik zal u geven, een ieder volgens zijn werken; wie overwonnen zal hebben en Mijn werken tot het einde toe zal hebben bewaard", II: 23, 26. "Hun werken zullen hen volgen", XIV: 13. "De doden werden gericht naar de dingen die geschreven zijn in de boeken, volgens hun werken: en de doden werden allen gericht volgens hun werken", XX: 12, 13. "Zie, Ik kom snel, en Mijn loon met Mij, om een ieder te geven volgens zijn werk", XXII: 12. "Gezegend zij die Zijn bevelen doen", XXII: 14. "Hij zeide tot den Engel der Efezische Kerk: Ik heb tegen u dat gij uw vorige naastenliefde hebt verlaten; gedenk waarvan gij uitgevallen zijt, en doe de vorige werken; zo niet ..." II: 4, 5. "Er werd gezegd tot den Engel der Kerk van die van Smyrna: Ik ken uw werken: Tot den Engel der Kerk in Pergamo: Ik ken uw werken: Tot den Engel der Kerk in Thyatire: Ik ken uw werken: Tot den Engel der Kerk in Sardis: Ik ken uw werken: en tot den Engel der Kerk in Filadelfia: Ik ken uw werken", Apoc. II: 9, 13, 19; Hfdst. III: 1, 8. Die zeven Kerken worden daar naar hoedanig zij zijn en hoedanig zij zullen zijn, in dat tweetal Hoofdstukken vanuit haar werken en volgens haar werken uitgevorst en gericht. De Heer leert ook de goede werken, voorts hoedanig zij zullen zijn, en dat daaruit de hemelse gezegendheid is, bij Mattheus in het vijfde, zesde, en zevende Hoofdstuk, van den aanvang tot het einde ervan; voorts in de Gelijkenissen over de arbeiders in den Wijngaard, over de landslieden en de dienstknechten daar, over de handelaren aan wie mina's werden gegeven, en aan wie talenten werden gegeven; over den Vijgeboom in den Wijngaard, welke zou worden uitgerooid indien hij geen vrucht droeg; over den door rovers gewonde, aan wien de Samaritaan barmhartigheid deed, aangaande wien de Heer den wetsgeleerde vroeg wie van die drie de naaste zou zijn, waarop hij zeide: "Hij die barmhartigheid had betracht", tot wien de Heer zeide: "Ga gij heen en doe desgelijks"; over de tien maagden, van wie er vijf olie hadden in haar lampen, en vijf niet; olie in de lampen betekent de naastenliefde in het geloof: behalve in andere dingen. Ook hebben de twaalf discipelen des Heren de Kerk uitgebeeld ten aanzien van alle dingen des geloofs en der naastenliefde in de samenvatting: en van hen beeldden Petrus, Jakobus en Johannes het geloof, de naastenliefde, en de goede werken uit in hun volgorde: Petrus het geloof, Jakobus de naastenliefde, en Johannes de goede werken; vandaar betekende dat de Heer tot Petrus zeide, toen Petrus Johannes den Heer zag volgen: "Wat gaat het u aan, Petrus; gij, volg Mij, Johannes"; Petrus immers zeide aangaande Johannes: "Wat zal deze", Joh. XXI: 21, 22, dat diegenen den Heer zullen volgen die de goede werken doen. Omdat Johannes de Kerk ten aanzien van de goede werken heeft uitgebeeld, lag hij derhalve aan de borst des Heren.

Dat de Kerk bij degenen is die de goede werken doen, wordt ook aangeduid met de woorden des Heren van het kruis af tot Johannes: *“Jezus zag Zijn moeder, en Hij zeide tot den discipel dien Hij liefhad, die daarbij stond, en Hij zeide tot Zijn moeder: Vrouw, zie uw zoon; en Hij zeide tot dien discipel: Zie, uw moeder. En van dat uur aan nam haar die discipel tot zich”*, Joh. XIX: 26, 27; waarmede wordt aangeduid, dat de Kerk zal zijn waar de goede werken zijn; met de vrouw immers, eender met de moeder, wordt in het Woord de Kerk aangeduid. Deze dingen vanuit het Nieuwe Testament; er zijn nog meer dingen in het Oude, waar *allen worden gezegend die de inzettingen, de gerichten en de geboden onderhouden en doen, en diegenen worden vervloekt die dezelve niet doen*, zoals in Levit. XVIII: 5; Hfdst. XIX: 37; Hfdst. XX: 8; Hfdst. XXII: 31, 32, 33; Hfdst. XXVI: 3, 4, 14, 15; Num. XV: 39, 40; Deut. V: 9, 10; Hfdst. VI: 25; Hfdst. XV: 5; Hfdst. XVII: 19; Hfdst. XXVII: 26; en in duizend andere plaatsen. Behalve die plaatsen in het Woord, waar daden en doen wordt gezegd, zijn er ook zeer vele waar liefde en liefhebben wordt gezegd; en onder liefhebben wordt iets eenders verstaan als onder doen, want wie liefheeft, die doet; liefhebben immers is willen, want een ieder wil wat hij innerlijk liefheeft; en willen is doen; een ieder immers doet wat hij wil, wanneer hij kan; de daad ook is niet iets anders dan de wil in de daad. Over de liefde leert de Heer in vele plaatsen, zoals in Matth. V: 43 tot 48; Hfdst. VII: 12; Lukas VI: 27 tot 39, 43 tot einde; Hfdst. VII: 36 tot einde; Joh. XIII: 34, 35; Hfdst. XIV: 14 tot 23; Hfdst. XV: 9 tot 19; Hfdst. XVII: 22 tot 26; Hfdst. XXI: 15 tot 23; en te zamen genomen met deze woorden: *“Gij zult den Heer uw God liefhebben in uw ganse hart, en vanuit uw ganse ziel;¹⁾ dit is het eerste en grote gebod: en het tweede is eender aan dat: gij zult uw naaste liefhebben zoals uzelf: aan deze twee bevelen hangen de Wet en de Profeten”*, Matth. XXII: 35 tot 38, 40; Lukas X: 27, 28; Deut. VI: 5; God liefhebben boven alle dingen, en den naaste zoals zichzelf, is Zijn geboden doen, Joh. XIV: 21 tot 24: en de Wet en de Profeten betekenen het Woord in alle en de afzonderlijke dingen. Uit deze en gene plaatsen vanuit het Woord aangevoerd, kan ten volle vaststaan dat niet het van de goede werken gescheiden geloof zaligt, maar het geloof vanuit dezelve en met dezelve; want wie de goede dingen doet, die heeft geloof; wie echter niet de goede dingen doet, die heeft het geloof niet.

786. En zijn plage des Woords werd genezen; dat dit betekent de niet-samenstemming, schijnbaar opgeheven door verzonnen verbindingen van de

1 In het Manuscript is “*ex toto corde tuo, et in tota anima tua*” veranderd in “*in toto corde tuo, et ex tota anima tua*”.

werken met het geloof, staat vast uit de betekenis van de plage des doods, zijnde de niet-samenstemming met het Woord; iets eenders immers wordt met de plage des doods hier aangeduid als vlak boven met het hoofd gewond tot den dood: dat de plage in het Woord zulke dingen betekenen die de Kerk en het geestelijk leven van den mens vernietigen, zie men boven, n. 584; en omdat de leer vanuit het Woord de Kerk maakt, is er derhalve, wanneer de leer niet samenstemt met het Woord, niet langer de Kerk, maar is er een godsdienstige hetwelk een Kerk voorliegt; en uit de betekenis van genezen zijn, namelijk de plage, zijnde dat die niet-samenstemming schijnbaar is opgeheven door verzonnen verbindingen van de werken met het geloof; dat dit wordt aangeduid met genezen worden, wanneer met de plage des doods de niet-samenstemming met het Woord wordt aangeduid, kan zonder verdere afleiding vaststaan; doch dat nochtans die plage niet is genezen, maar slechts schijnbaar opgeheven, zal men zien in hetgeen volgt. Eerst zullen enige dingen in het midden worden gebracht aangaande de verbindingen van de goede werken met het geloof, verzonnen door hen die zich voor scherper en schranderder hebben gehouden dan de overigen, en tevens met zulk een gave van vernuft uitgerust, dat zij door redeneringen vanuit begoochelingen over elk valse, onverschillig welk, een schijn van het ware kunnen brengen; maar opdat deze dingen worden nagevorst, bevattelijk voorgelegd, en daarna uiteengewikkeld, zou ik hier willen mededelen de verbindingen van de goede werken met het geloof waardoor het schijnt alsof de niet-samenstemming met het Woord was opgeheven, sommige geloofd door de eenvoudigen, en sommige verzonnen door de geleerden: 1. De eenvoudigsten weten niet anders, dan dat het geloof-alleen is de dingen geloven die in het Woord zijn, en die de leer der Kerk daaruit leert. 2. De minder eenvoudigen weten niet wat het geloof-alleen is, maar dat het geloof is geloven wat gedaan moet worden; weinigen van hen maken een onderscheid tussen geloven en doen. 3. Anderen echter achten, dat het geloof de goede werken voortbrengt, maar denken niet hoe het ze voortbrengt. 4. Anderen denken, dat het geloof in elk geval zal voorafgaan, en dat de goede dingen vanuit hetzelfde worden voortgebracht, of ontstaan zoals de vruchten vanuit een boom. 5. Sommigen geloven, dat aldus geschiedt door medewerking uit den mens, sommigen dat het geschiedt zonder diens medewerking. 6. Maar omdat het leerstellige dicteert, dat het geloof-alleen zonder de goede werken zaligt, hechten derhalve sommigen aan de goede werken in het geheel geen gewicht, in hun hart zeggende dat alle dingen die zij doen in den aanblik Gods goed zijn, en dat de boze dingen door God niet worden gezien. 7. Doch omdat zo vaak in het Woord wordt gezegd

daden en werken, voorts doen en werken, denken zij uit de noodzakelijkheid van het Woord te verzoenen met dat dogma, verbindingen uit, maar op verschillende wijze, doch nochtans zulke dat het geloof op zichzelf is, en de werken op zichzelf zijn, om deze oorzaak dat in het geloof de zaliging zij, en niets in de werken. 8. Sommigen verbinden het geloof met het streven van het goede te doen bij hen die den laatsten graad der rechtvaardigmaking hebben bereikt, maar met een streven dat niets trekt vanuit het willijke van den mens, maar alleen vanuit den invloed of de inblazing, omdat het goede vanuit het willijke van den mens in zich niet het goede is. 9. Sommigen verbinden het geloof met de verdienste des Heren, zeggende dat zij alle dingen des levens van den mens werkt, zonder dat hij het weet. 10. Sommigen verbinden het geloof met het zedelijke goede en met het burgerlijke goede, welke goeden moeten worden gedaan terwille van het leven in de wereld, en niet terwille van het eeuwige leven; en dat deze goeden worden verstaan onder de daden en de werken, en onder het doen en het werken in het Woord, en dat terwille van de nutten daar de goede werken moeten worden geleerd en gepredikt voor de leken, omdat dezen niet weten de verborgenheden van de verbinding van het geloof en de werken, en sommigen het niet vatten. 11. Velen van de geleerden menen, dat er een verbinding is van alle dingen in het geloof-alleen, namelijk dat in hetzelfde is de liefde tot God, de liefde jegens den naaste, is het goede des levens, zijn de werken, is de verdienste des Heren, is God, zonder dat de mens zelf iets aangaande die dingen vanuit zich denkt, wil, en doet. 12. Men moet weten, dat nog meer manieren van verbinding zijn verzonnen, en dat er nog verscheidene door deze zelfden worden verzonnen in de geestelijke Wereld, want de geestelijke denking kan uitloopen in talloze dingen, waarin de natuurlijke denking het niet kan. Ik heb daar een zeker iemand gezien die manieren van verbinding uitdacht bij meer dan honderden, en die in de afzonderlijke dingen met de overpeinzing voortschreed van den aanvang door middelsten tot aan het einde; maar toen hij aan het einde was, en geloofde dat hij nu de verbinding zag, werd hij verlicht en bemerkte hij dat hij, hoe innerlijker hij over deze zaak had nagedacht, des te meer het geloof had gescheiden van de goede werken, meer gescheiden dan dat hij het had verbonden. Uit deze dingen kan vaststaan, hoedanig de manieren van verbinding zijn welke voornamelijk de geleerden hebben verzonnen, opdat de niet-samenstemming van dat dogma met het Woord zou verschijnen als samenstemmend, hetgeen wordt verstaan onder de genezen plage des doods van het beest.

787. En de ganse aarde verwonderde zich achter het beest; dat dit betekent de aanvaarding door de meer geleerden in de Kerk, en de opneming uit de verte door de minder geleerden, staat vast uit de betekenis van zich verwonderen achter het beest, wanneer het betreft de niet-samenstemming met het Woord schijnbaar opgeheven door de verzonnen verbindingen van de werken met het geloof, zijnde de aanvaarding door de meer geleerden, en de opneming door de minder geleerden, waarover aanstonds; en uit de betekenis van de aarde, zijnde de Kerk, waarover boven n. 29, 304, 417, 697, 741, 742, 752. Dat de ganse aarde zich verwonderde achter het beest, de aanvaarding en de opneming betekent, is omdat de verwondering trekt, en diegenen volgen die zij trekt. In het Woord wordt in enige plaatsen gezegd gaan en wandelen achter God, achter andere goden, achter een leidsman, en achter velen, en daarmee wordt aangeduid volgen en met het hart erkennen, voorts zijn en leven met hen, en vergezelschap worden, zoals in de volgende plaatsen; in het Eerste Boek der Koningen: *“David hield Mijn geboden, en wandelde achter Mij met het ganse hart, om te doen het rechte in Mijn ogen”*, XIV: 8; in het Eerste Boek van Samuël: *“Zij gingen, de zonen van Jischaji, achter Saul in den oorlog”*, XVII: 13; bij Mozes: *“Niet zult gij zijn achter velen tot boze dingen: niet zult gij antwoorden over een twistzaak achter velen om te verdraaien”*, Exod. XXIII: 2; bij Jeremia: *“Niet zult gij gaan achter andere goden die gij niet kent”*, VII: 9; bij denzelfde: *“Zij gingen achter andere goden om die te dienen”*, XI: 10; Deut. VIII: 19; Bij Mozes: *“Den man die zal zijn gegaan achter Baälpeor, zal Jehovah uw God verderven uit het midden van u”*, Deut. IV: 3; daaruit blijkt, dat gaan achter iemand betekent hem volgen, hem gehoorzamen, doen vanuit hem en leven vanuit hem; ook betekent wandelen leven: uit deze dingen kan vaststaan, dat met zich verwonderen achter het beest wordt aangeduid de aanvaarding en de opneming vanuit de overreding dat de niet-samenstemming met het Woord schijnbaar is opgeheven. Dat aangeduid wordt de aanvaarding door de meer geleerden en de opneming uit de verte door de minder geleerden, is omdat de geleerden de verbindingen van het geloof met het leven ervan, zijnde de goede werken, hebben verzonnen, doch de minder geleerden, omdat zij de niet-samenstemmingen niet innerlijk konden doorzoeken, ze hebben opgenomen, een ieder volgens zijn bevattings; vandaar is dit dogma, dat het geloof-alleen het wezenlijke heilsmiddel is, over de algehele aarde of in de Christelijke Kerk opgenomen. In het kort zal ook worden gezegd, hoe het hoofd van dien godsdienst dat in het geloof-alleen de zaliging is, en niet in de goede werken, naar den schijn is opgeheven, en vandaar door de geleerden aanvaard: dezen immers verzonnen de graden der voortschrijding van het geloof tot de goede

werken, welke graden zij de graden der rechtvaardigmaking noemen: Tot den *Eersten* graad maken zij de aanhoring van leermeesters en van predikers: tot den *Tweeden* graad maken zij de inlichting vanuit het Woord dat het zo is: tot den *Derden* graad maken zij de erkenning; en omdat niet iets der Kerk met het hart kan worden erkend, tenzij verzoeking voorafgaat, binden zij derhalve dezelve aan dezen graad; en indien de twijfels die dan rondwaren, vanuit het Woord of den prediker worden uiteengeslagen, en zo de mens overwint, zeggen zij dat de mens het vertrouwen [*fiducia*] heeft, zijnde de zekerheid dat het zo is, en eveneens het betrouwen [*confidentia*] dat zij door de verdiensten des Heren worden gezaligd: maar omdat de twijfels welke in de verzoeking opkomen, voornamelijk zijn vanwege het niet-verstane Woord, waar zo vaak van daden, werken, doen en werken wordt gesproken, zeggen zij dat het verstand onder de gehoorzaamheid aan het geloof moet worden in toom gehouden. Daaruit volgt de *Vierde* graad, zijnde het streven van het goede te doen, in welken graad zij blijven staan, zeggende dat de mens wanneer hij dezen graad bereikt, rechtvaardig gemaakt is, en dat dan alle daden van zijn leven God aangenaam zijn, en dat de boze dingen des levens door God niet worden gezien, omdat zij worden vergeven. Deze verbinding van het geloof met de goede werken is verzonnen door de geleerden, en eveneens door hen aanvaard; maar die verbinding verbreidt zich zelden tot het gewone volk, zowel omdat zij de bevatting van sommigen te boven gaat, als omdat de meesten in hun zaken en ambten zijn, welke den animus daarvan afwenden de innerlijke verborgenheden dezer leer te verstaan. Echter wordt de verbinding van het geloof met de goede werken, en door haar de schijnbare samenstemming met het Woord anders door de minder ontwikkelden opgenomen; dezen weten niets aangaande de graden der rechtvaardigmaking, maar zij geloven dat het geloof-alleen het enige middel des heils is; en wanneer zij vanuit het Woord zien en vanuit den prediker horen dat de goede dingen moeten worden gedaan, en dat de mens volgens zijn werken moet worden gericht, denken zij dat het geloof de goede dingen voortbrengt; zij weten immers niet anders dan dat de dingen weten die de prediker leert, en vandaar denken dat het zo is, het geloof is; en omdat dit voorafgaat, geloven zij, dat het geloof de goede werken voortbrengt, welke zij de vruchten des geloofs noemen, niet wetende dat dit geloof het geloof van het allene geheugen is, hetwelk in zich beschouwd het historische geloof is, omdat het vanuit een ander is, aldus van een ander bij hen, en dat een zodanig geloof nooit enige goede vrucht kan voortbrengen. In deze dwaling zijn de meesten in de Christelijke wereld gevallen, uit hoofde hiervan dat het geloof-alleen als het principale is opgenomen, ja zelfs als het

enige middel des heils. Maar hoe het geloof en de naastenliefde, of geloven en doen, één worden, zal in hetgeen volgt worden gezegd.

788. Vers 4. *En zij aanbaden den draak, welke het beest mogendheid had gegeven; en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is het beest gelijk, wie kan strijden met hetzelfde.* En zij aanbaden den draak, welke het beest mogendheid had gegeven, betekent de erkenning van de zaliging en van de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen, vastgemaakt en versterkt door die verzonnen manieren van verbinding, en vandaar opgenomen in de leer: en zij aanbaden het beest, betekent de erkenning van de redeneringen, waardoor de niet-samenstemming met het Woord schijnbaar is opgeheven :zeggende: Wie is het beest gelijk, betekent de belijdenis dat niets méér waar is: wie kan strijden met hetzelfde, betekent dat het geenszins bestreden kan worden.

789. En zij aanbaden den draak, welke het beest mogendheid had gegeven; dat dit betekent de erkenning van de zaliging en van de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen, gevestigd en versterkt door die verzonnen manieren van verbinding, en vandaar opgenomen in de leer, staat vast uit de betekenis van aanbidden, zijnde erkennen en vereren als Goddelijk, en vandaar opnemen in de leer die voor de Kerk is; want zij die het Goddelijke erkennen en vanuit de erkenning hetzelfde vereren, die aanbidden, en eveneens nemen zij op in de leer die voor de Kerk is; vanuit de betekenis van den draak, zijnde zij die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, met de leer en het leven, aldus die de zaliging en de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen erkennen, waarover boven n. 714; en uit de betekenis van de mogendheid van het beest vanuit den draak, zijnde de vastmaking en de versterking van dat dogma door verzonnen verbindingen van het geloof met de werken, waarover boven n. 786: daaruit blijkt dat met: Zij aanbaden den draak, welke het beest mogendheid had gegeven, de erkenning wordt aangeduid van de zaliging en van de rechtvaardiging door het geloof-alleen, vastgemaakt en versterkt door de verzonnen manieren van hetzelfde te verbinden met de goede werken, en vandaar de opneming in de leer: gezegd wordt dat het dogma aangaande de zaliging en de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen is vastgemaakt en versterkt door verzonnen manieren van de verbinding ervan met de goede werken; maar verstaan wordt dat dit dogma geenszins door dezelfde is vastgemaakt en versterkt, want dat dogma wordt onder den draak verstaan, en de bevestiging ervan door redeneringen vanuit den natuurlijke mens wordt door dit beest geleverd, en met den draak en zijn beest wordt iets zodanigs aangeduid dat met het Woord niet samenstemt, en niet verbonden kan worden. Opdat blijke, dat het niet kan worden verbonden, zou ik hier

willen tonen dat het geloof-alleen nooit enig goede kan voortbrengen, of dat vanuit het geloof-alleen er nooit enige goede vrucht kan zijn: men meent, dat het geloof is geloven dat de Heer het kruis heeft geleden voor onze zonden, en daardoor ons van de hel heeft verlost, en dat het geloof van deze dingen vooral rechtvaardig maakt en zaligt; en bovendien die dingen, dat het geloof is geloven dat God drievuldig is, de dingen geloven die in het Woord zijn, het eeuwige leven geloven, en de wederopstanding op den dag des Laatste Gerichts, en de overige dingen welke de Kerk leert: en aangezien zij het geloof scheiden van het leven der naastenliefde, zijnde de goede dingen doen, menen de meesten heden ten dage, dat die dingen weten, ze denken, en ze spreken, het geloof is dat zaligt; derhalve schenken zij in het geheel geen aandacht aan die dingen willen en ze doen; ja zelfs weten zij ook niet, wat zij moeten willen en doen; deze dingen leert de Kerk ook niet, omdat de leer der Kerk de leer van het geloof-alleen is, en niet de leer des levens; zij noemen de leer des levens de zedelijke Theologie, welke zij geringschatten, omdat zij geloven dat de deugden van het zedelijk leven, welke in zich de goede werken zijn, niets tot het heil bijdragen. Dat echter de dingen die boven zijn gezegd, weten, denken en spreken, niet het geloof is, en dat zij, indien zij het geloof worden genoemd, nochtans niet de goede dingen voortbrengen, zoals een boom vruchten, kan vaststaan uit deze dingen: 1. De mens noemt alle dingen die hij weet, denkt en spreekt, voor zoveel als hij ze verstaat, ware dingen; en alle dingen die hij wil en doet, voor zoveel als hij ze liefheeft, noemt hij goede dingen; vandaar zijn de ware dingen van het geloof des mensen, en zijn de goede dingen van zijn liefde: hieruit blijkt, dat de ware dingen, welke des geloofs zijn, zijn onderscheiden van de goede dingen, welke der liefde zijn, zoals weten en denken onderscheiden van willen en doen. Dat zij onderscheiden zijn, en in welke mate, kan de mens kennen hiervanuit, dat de mens vele dingen kan weten, denken en spreken, ja zelfs verstaan, die hij niet wil en doet, omdat hij ze niet liefheeft; doch omgekeerd, dat de mens al wat hij wil en doet vanuit de liefde, denkt en spreekt vanuit het geloof, zo al niet voor de wereld, dan toch bij zich wanneer hij alleen is en aan zichzelf overgelaten. Uit deze dingen volgt: 2 Dat de liefde en de wil van den mens binnentreden in alle dingen van zijn geloof en denking, doch dat het geloof en de denking niet kunnen binnentreden in zijn liefde en wil; wat de mens immers liefheeft, dat heeft hij eveneens lief te doen, heeft hij lief te weten, heeft hij lief te denken, heeft hij lief te spreken, en heeft hij lief te verstaan, aldus heeft hij eveneens lief tot zijn geloof te hebben; eender indien in de plaats van de liefde de wil wordt genomen, namelijk wat de mens wil, dat wil hij eveneens doen, wil hij

weten, wil hij denken, wil hij spreken, wil hij verstaan, aldus wil hij eveneens tot zijn geloof hebben: de oorzaak dat er iets eenders wordt gezegd van den wil als van de liefde, is omdat de liefde is des wils, en de wil is het receptakel der liefde is: daaruit nu volgt, dat de liefde het geloof voortbrengt, zoals de wil de denking omdat het geloof zoals de denking wordt voortgebracht, en de liefde zoals de wil voortbrengt, volgt, dat het averechts is om te zeggen dat het geloof de liefde voortbrengt: uit deze dingen kan voor het eerst vaststaan dat geloven dat het geloof de goede dingen voortbrengt welke de goede werken worden genoemd, zoals een boom vruchten, tegen de orde is. 3. Eendere dingen als over het geloof en de liefde zijn gezegd, moeten ook worden verstaan aangaande het ware en het goede, want het ware is des geloofs, en het geloof is van het ware; wat de mens immers gelooft, dat noemt hij het ware; en het goede is der liefde, en de liefde is van het goede, want wat de mens liefheeft, dat noemt hij het goede: het ware in zich beschouwd is niets anders dan het goede in den vorm; het goede immers kan zich weliswaar voelbaar vertonen, maar niet zichtbaar tenzij in enigen vorm; en de vorm waarin het zich zichtbaar vertoont in de denking, aldus in het verstand en de doorvatting, wordt het ware genoemd: uit deze dingen volgt ook, dat de liefde het geloof voortbrengt, zoals het goede het ware voortbrengt: bijgevolg dat niet het geloof het goede der liefde voortbrengt, zoals een boom de vrucht. 4. Ook zijn weten, en daaruit denken en spreken, vanuit het geheugen, doch willen en doen vanuit de liefde zijn vanuit het leven; de mens kan veel dingen denken en spreken vanuit het geheugen, die niet zijn vanuit het leven van hem, hetwelk de liefde is; dit kan elke huichelaar en vleier; doch hij kan niets denken en spreken, wanneer hij aan zichzelf is overgelaten, vanuit het leven, dat niet vanuit zijn liefde is; de liefde immers is het leven van een ieder, en hoedanig de liefde, zodanig het leven: doch het geheugen is slechts de voorraadskamer, waaruit het leven datgene haalt wat het denkt en spreekt, en wat het leven van dienst is om daaruit gevoed te worden; en daarom staat zeggen dat het geloof de goede dingen voortbrengt zoals een boom vruchten, gelijk met zeggen dat de denking en de spraak van den mens zijn leven voortbrengt, en niet het leven dezelve; terwijl toch de bozen, zelfs de ergsten, ware dingen kunnen denken en spreken vanuit het geheugen, maar niet dan de goeden kunnen het vanuit het leven. 5. Dat het geloof-alleen, of het geloof gescheiden van de goede dingen metterdaad, zijnde de goede werken, niet bestaanbaar is, kan vaststaan uit het wezen van het geloof, zijnde de naastenliefde; en de naastenliefde is de aandoening van de dingen te doen die des geloofs zijn; en daarom is het geloof zonder de naastenliefde zoals de

denking zonder de aandoening, en een denking zonder aandoening is geen denking; aldus het geloof zonder de naastenliefde; en daarom staat zeggen het geloof zonder de naastenliefde, gelijk met zeggen de denking zonder de aandoening, voorts het leven zonder de ziel, bestaan zonder zijn, vorm zonder formerende, voortbrengsel zonder voortbrengende, en uitwerking zonder oorzaak; en daarom is het geloof-alleen een niet-zijnde [*non ens*]; en vanuit een niet-zijnde goede dingen metterdaad voortbrengen, zijnde de goede werken, zoals een goede boom vruchten, is een tegenstrijdigheid, vanuit dewelke dat wat geloofd wordt iets te zijn, niet iets is. 6. Omdat geloof zonder naastenliefde niet bestaat, en nochtans de denking en de overreding dat het zo is, verschijnt alsof zij geloof is, en eveneens geloof wordt genoemd; maar het is niet het zaligmakend geloof, doch het is het historisch geloof, omdat het vanuit den mond van een ander is; wie immers iets gelooft vanuit een ander, van wien hij meent dat hij geloofwaardig is, en dat opneemt, in het geheugen weglegt, en daaruit dat denkt en spreekt, en ook niet ziet of het vals is dan wel waar, die bezit dat niet anders dan zoals een historisch ding; indien hij dat echter bij zich bevestigt door schijnbaarheden vanuit het Woord, en door redeneringen, zo gewordt hem vanuit het historisch geloof het overredende geloof, welk geloof eender is aan het gezicht van een nachtuil, welke de objecten in de duisternis ziet, en geen in het licht. Zodanig overredend geloof ontstaat vanuit alle bevestiging van het valse: al het valse immers kan tot daaraan toe worden bevestigd dat het als waar verschijnt, en het bevestigt valse schijnt met een dwaallicht. Uit deze dingen eveneens blijkt, dat zulk een geloof ook geen goede dingen kan voortbrengen. 7. Omdat het gedachtegeloof [*fides cogitativa*] niet iets anders is dan het historische of het overredende geloof, zo volgt, dat het een louter natuurlijk geloof is: het geestelijk geloof immers wordt voortgebracht vanuit de geestelijke liefde, zijnde de naastenliefde, zoals het licht vanuit de zon; en niet brengt het die liefde voort, zoals niet het licht de zon; en daarom wordt het louter natuurlijk geloof voortgebracht vanuit de louter natuurlijke liefde, welke de ziel [*anima*, ook adem] trekt vanuit de liefde van zich, en het verkwikkelijke van deze liefde is het verkwikkelijke van het vlees, hetwelk wordt genoemd de lust, de begeerte en het wulpse, waaruit boze dingen van elk geslacht opwellen, en vanuit de boze dingen de valse dingen; daaruit kan vaststaan, dat het vanuit die dingen voortgaande geloof geen goede dingen kan voortbrengen zoals een boom goede vruchten; en indien het enige voortbrengt, zo zijn het goede dingen vanuit het eigene van den mens, welke in zich boos zijn, en tevens op

verdienste gerichte goede dingen, welke in zich ongerecht zijn. Anders daarentegen het geestelijk geloof, waarover in het nu volgende Artikel.

790. En zij aanbaden het beest; dat dit betekent de erkenning van de redeneringen, waardoor de niet-samenstemming met het Woord schijnbaar is opgeheven, staat vast uit de betekenis van aanbidden, zijnde als zeker erkennen, en vandaar vereren als Goddelijk, zoals vlak boven n. 789; en uit de betekenis van het beest, zijnde de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven, waarover boven n. 774; en omdat er werd gezien dat dit beest zeven hoofden had en tien hoornen, bovendien eender was aan een luipaard naar het lichaam, en aan een beer naar de voeten, en aan een leeuw naar den mond, en daarmee verschillende dingen worden aangeduid, worden derhalve die eveneens tegelijk onder het beest hier verstaan, want terwille van die dingen aanbaden zij hetzelfde. Aangezien in het vlak bovenstaande Artikel daarover is gehandeld dat het geloof-alleen, of het geloof gescheiden van de naastenliefde, niet de goede dingen des levens kan voortbrengen, zoals een boom vruchten, is het van belang dat nu wordt behandeld, hoe het geestelijk geloof, zijnde het geloof vanuit de naastenliefde, wordt verworven. Maar omdat de geleerde wereld tot nu toe niet heeft geweten, wat en hoedanig het geestelijke in zijn wezen is, en hoe dit is onderscheiden van het natuurlijke, heeft men derhalve ook niet kunnen weten, wat het geestelijk geloof is, en hoe dit onderscheiden is van het natuurlijk geloof; en nochtans is het natuurlijk geloof zonder het geestelijk geloof, vanuit hetwelk het is, niet enig geloof, maar slechts een wetenschap, en vandaar een denking dat het zo is; en indien dit geloof wordt genoemd, is het een historisch geloof, en wanneer het bevestigd is, is het een overredend geloof, en dit ene en andere geloof is natuurlijk, en het louter natuurlijk geloof zaligt niet, maar het geestelijk geloof zaligt; en daarom nu zal in hetgeen volgt worden gezegd, hoe het geestelijk geloof uit den Heer wordt geformeerd. Het is in de wereld bekend, dat er de natuurlijke mens is en de geestelijke mens, voorts dat de natuurlijke mens wereldlijk is, en de geestelijke mens hemels; doch nochtans is het niet bekend, wat het geestelijk geloof is, en hoe dit verschilt van het natuurlijk geloof; en daarom moet men weten: 1. Dat ieder mens een tweetal gemoederen heeft, het ene natuurlijk en het andere geestelijk; en omdat het het gemoed is hetwelk wil en denkt, heeft ieder mens eveneens een natuurlijke wil en denking, en een geestelijke wil en denking; het natuurlijk gemoed wil en denkt zoals de mens in de wereld, doch de geestelijke mens wil en denkt zoals de Engel in den Hemel; daaruit volgt, dat het geloof ,omdat het in den mens is, ook natuurlijk is en geestelijk is; en dat

het natuurlijk geloof is volgens des mensen wil en denking in de wereld, en dat het geestelijk geloof is volgens diens wil en denking in den Hemel. Gezegd wordt wil en denking, omdat alle dingen vanuit dewelke de mens een mens is, betrekking hebben op die twee; vanuit den wil immers handelt hij, en vanuit de denking spreekt hij: en omdat de mens of vanuit zich, of vanuit God handelt en spreekt, wil en denkt hij derhalve of vanuit zich of vanuit God. Uit deze dingen blijkt ten eerste, dat er een natuurlijk geloof en een geestelijk geloof bestaat, en dat het natuurlijk geloof zonder het geestelijke is zulke dingen die in het Woord zijn, denken vanuit zich, en dat het natuurlijk geloof vanuit het geestelijke is zulke dingen die in het Woord zijn, denken vanuit God, hoewel dit eveneens den mens toeschijnt als vanuit zich. 2. Aangezien ieder mens een tweetal gemoederen heeft, een natuurlijk en een geestelijk, en het natuurlijk gemoed wordt geopend en geformeerd door zulke dingen die in de wereld zijn, doch het geestelijk gemoed wordt geopend en geformeerd door zulke dingen die in den Hemel zijn, en omdat de dingen die in den Hemel zijn, alle geestelijk zijn, is het derhalve noodzakelijk dat het geestelijk gemoed van den mens wordt geopend en geformeerd door de dingen die in het Woord zijn, waar alle dingen geestelijk zijn, omdat zij Goddelijk zijn: in het Woord zijn de ware dingen die men moet weten en denken, en zijn de goede dingen die men moet willen en doen; door deze en gene dingen dus wordt het geestelijk gemoed van den mens geopend en geformeerd: vanuit welke dingen volgt, dat indien dit gemoed niet door de ware en de goede dingen vanuit het Woord wordt geopend en geformeerd, hetzelfde gesloten blijft; en dat wanneer dit gesloten is, slechts het natuurlijk gemoed wordt geopend en geformeerd door zulke dingen die in de wereld zijn, vanuit welke dingen de mens weliswaar een natuurlijk schijnsel heeft, maar een zodanig schijnsel dat in niets wijs is vanuit den Hemel: uit deze dingen blijkt ten tweede duidelijk, dat het geloof niet geloof is zolang alleen het natuurlijk gemoed is geopend; maar dat het, indien de denking dat het zo is, geloof wordt geheten, een historisch geloof is, hetwelk niet iets anders is dan wetenschap, vanuit welke de natuurlijke mens denkt. 3. Opdat het geestelijk gemoed wordt geopend en geformeerd, is het noodzakelijk dat hetzelfde een voorraadskamer heeft waaruit het kan nemen; want als het geen voorraadskamer heeft, is de mens ledig, en er bestaat geen Goddelijke werking in het ledige. Deze voorraadskamer is in den natuurlijke mens, en diens geheugen, waarin al het wetenswaardige kan worden opgeborgen, en daaruit te voorschijn gehaald; in deze voorraadskamer voor de formering van den geestelijken mens zullen de ware dingen zijn die moeten worden geloofd, en

de goede dingen die moeten worden gedaan, de ene en de andere vanuit het Woord, en vanuit de leer en vanuit de prediking vanuit het Woord; deze dingen leert de mens van de kindsheid aan. Maar al die dingen, in hoedanigen overvloed zij ook mogen zijn, en ook al zijn zij vanuit het Woord, zijn, voordat het geestelijk gemoed is geopend, natuurlijk, want zij zijn slechts een wetenschap. Het is de denking vanuit deze voorraadskamer, welke het geloof wordt genoemd door hen die het geloof scheiden van de goede werken in leer en leven. 4. Het geestelijk gemoed wordt voornamelijk geopend hierdoor dat de mens zich onthoudt van boze dingen te doen omdat zij zijn tegen de Goddelijke geboden in het Woord; indien de mens vanuit een andere vrees dan vanuit die zich onthoudt van de boze dingen, wordt dat gemoed niet geopend: dat het geestelijk gemoed daardoor wordt geopend, heeft deze oorzaken; de *Eerste*, dat bij den mens de boze dingen eerst moeten worden verwijderd, voordat hem vergemeenschapping en verbinding kan worden gegeven met den Hemel; de boze dingen immers, welke alle in den natuurlijken mens zijn, houden den Hemel gesloten, welke evenwel moet worden geopend; omdat anders de mens natuurlijk blijft. De *Tweede* oorzaak is deze, dat het Woord uit den Heer is, en vandaar in het Woord de Heer is, dermate dat Hijzelf het Woord is; het Woord immers is het Goddelijk Ware, hetwelk geheel uit den Heer is; daaruit volgt, dat hij die zich onthoudt van de boze dingen te doen, omdat zij tegen de Goddelijke geboden in het Woord zijn, zich van dezelve onthoudt vanuit den Heer. De *Derde* oorzaak is, dat voor zoveel als de boze dingen worden verwijderd, voor evenzoveel de goede dingen binnentreden: dat het zo is, kan de mens vanuit het natuurlijk schijnsel alleen al zien; na verwijdering immers van de wulpse dingen treedt de kuisheid binnen, na verwijdering van de onmatigheid treedt de matigheid binnen, na verwijdering van de arglist treedt de oprechtheid binnen, na verwijdering van den haat en het verkwikkelijke van de wraak treedt de liefde en het verkwikkelijke der liefde en der vriendschap binnen; en zo in de overige dingen; en dit ter oorzake hiervan, dat de Heer, en met Hem de Hemel, binnentreedt voor zoveel als de mens zich onthoudt van de boze dingen te doen vanuit het Woord, omdat hij zich dan van dezelve onthoudt vanuit den Heer. 5. Maar laten voorbeelden deze zaak toelichten; tot voorbeelden mogen deze vier geboden van den Dekaloog dienen: Gij zult niet echtbreken, gij zult niet stelen, gij zult niet doden, gij zult niet vals getuigen, dewelke Goddelijke geboden zijn omdat zij in het Woord staan. Wie de echtbreuk schuwt en verafschuwt vanuit de vrees dat zij is tegen den Heer, tegen den Hemel, en tegen het geestelijk leven, volgens hetwelk de eeuwige gelukzaligheid is, die

heeft de kuisheid lief, en heeft de eegade lief, omdat de waarlijk echtelijke liefde de kuisheid zelf is. Wie den diefstal schuwt en verafschuwt vanuit een eendere vrees als vanuit welke hij het de echtbreuk doet, die heeft de oprechtheid lief en hij heeft het goede van den naaste lief zoals zijn eigen goede. Wie moorden schuwt en verafschuwt vanuit een eendere vrees, of den dodelijken haat, die heeft den naaste lief, en is in de naastenliefde. Wie valse getuigenis schuwt en verafschuwt vanuit een eendere vrees, die heeft de gerechtigheid lief en heeft de waarheid lief, en dit vanuit den Heer omdat hij het doet vanuit het Woord; en daarom is hij na den dood, wanneer hij een geest wordt, eender aan den Engel des Hemels, en wordt hij derhalve een Engel des Hemels. Wie echter niet vanuit die heilige vrees de echtbreuk schuwt, maar vanuit de vrees voor den goeden roep en vandaar voor het verlies van eer en gewin, of vanuit de vrees voor de wet, of vanuit de vrees voor ziekte, of vanuit onmacht, die is nochtans onkuis, omdat hij alleen de wereld vreest, en het verlies van zijn eigen voordeel in de wereld, en niet den Heer vreest, en vandaar ook niet het verlies van den Hemel en van het eeuwige leven vreest: eender wie zich onthoudt van diefstallen, van doodslagen of van dodelijke haten en van valse getuigenissen, alleen vanuit de natuurlijke vrees en niet vanuit de geestelijke vrees; deze onthoudt zich van dezelve vanuit zich en niet vanuit den Heer, en wie zich onthoudt vanuit zich, blijft in dezelve; en niemand kan van dezelve worden afgeleid tenzij vanuit den Heer. Uit deze dingen kan vaststaan, dat het geestelijk gemoed bij den mens wordt geopend daardoor dat hij zich onthoudt van de boze dingen te doen vanuit het Woord, en dat het in dien graad wordt geopend waarin hij zich van dezelve onthoudt door ze te schuwen en te verafschuwen. 6. Deze dingen aangaande de opening van het geestelijk gemoed: nu zal gesproken worden over de formering ervan: het geestelijk gemoed wordt geformeerd vanuit de dingen die in des mensen geheugen vanuit het Woord zijn, welk geheugen de voorraadskamer is, waarover boven is gesproken; maar die dingen worden op deze wijze daaruit opgeheven: *ten Eerste* wordt den mens de aandoening van het ware gegeven, welke de geestelijke aandoening van het ware wordt genoemd, welke deze is dat de mens het ware liefheeft omdat het het ware is; dat deze aandoening van het ware wordt gegeven, is omdat de mens na de verwijdering van de boze dingen in de goede dingen is uit den Heer, en het goede heeft het ware lief, en het ware het goede, en zij willen verbonden worden; die aandoening wordt gegeven uit den Allenen Heer, omdat de Heer in den Hemel het Goddelijk Ware is; en zij wordt gegeven door het Woord, omdat de Heer in de Kerk het Woord is; *ten Tweede* worden uit den Heer de dingen

fijn afgewerkt en gezuiverd die vanuit het Woord in de bovengenoemde voorraadskamer van den mens zijn; en de echte ware dingen worden van de valse dingen daar afgezonderd en gescheiden, want het geestelijk gemoed van den mens kan niet worden geformeerd dan vanuit de echte ware dingen, aangezien de Hemel niet in andere is; *ten Derde* worden uit den Heer die ware dingen op wonderbaarlijke wijze opgeheven, en worden geestelijk, hetgeen geschiedt door den invloed des Hemels, en vandaar van de geestelijke dingen overeenstemmende met de natuurlijke dingen; en deze ware dingen worden daar geschikt in den hemelsen vorm; en hoedanig deze is, kan men zien in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 200 tot 212; *ten Vierde*: maar de in het geestelijk gemoed verheven ware dingen zijn niet in den natuurlijke vorm, maar in den geestelijken; de ware dingen in den geestelijken vorm zijn zodanig als die zijn in den geestelijken zin des Woords; de ware dingen echter in den natuurlijke vorm zijn zodanig als die zijn in den natuurlijke zin des Woords; en dat deze onderscheiden zijn, en nochtans één maken door overeenstemmingen, is toegelicht in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 87 tot 115; vandaat is het, dat de mens na den dood, wanneer hij een geest wordt, en zijn geestelijk gemoed wordt geopend, niet langer natuurlijk denkt en spreekt, maar geestelijk. *Ten Vijfde*: de mens weet in het geheel niet, zolang als hij in de wereld leeft, wat hij denkt in het geestelijk gemoed, maar alleen wat in het natuurlijk gemoed vanuit het geestelijk gemoed; maar na den dood wordt de staat veranderd; dan denkt hij vanuit het geestelijk gemoed, en niet vanuit het natuurlijk gemoed. Deze dingen aangaande de opening van het geestelijk gemoed, en deszelfs formering. 7. Wanneer het geestelijk gemoed van den mens is geopend en geformeerd, dan formeert de Heer het natuurlijk gemoed; want het natuurlijk gemoed van den mens wordt uit den Heer geformeerd door het geestelijk gemoed; de oorzaak hiervan is deze, dat het gemoed van den geestelijken mens in den Hemel is, en diens natuurlijk gemoed in de wereld is; want het natuurlijke kan niet worden geformeerd tot de idee van zulke dingen die in den Hemel zijn, welke idee vanuit den Hemel is, en ook niet eerder dan wanneer de vergemeenschapping en de verbinding is geschied met den Hemel. De formering geschiedt uit den Heer door den invloed vanuit het geestelijk gemoed in het natuurlijk gemoed, door welken invloed de dingen die in het natuurlijk gemoed zijn, worden gerangschikt om overeen te stemmen met de dingen die in het geestelijk gemoed zijn, over welke overeenstemming met veel dingen is gehandeld in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, en eveneens in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL. De dingen die in het natuurlijk gemoed vanuit het

geestelijk gemoed zijn, worden de redelijke ware dingen, de zedelijke ware dingen, de natuurlijke ware dingen, en in het algemeen de wetenschappelijke ware dingen genoemd; en de goede dingen die in het natuurlijk gemoed vanuit het geestelijk gemoed zijn, worden genoemd de aandoeningen en de verlangens tot dezelve, en vanuit die de aandoeningen en verlangens om dezelve te denken, dezelve te spreken, en dezelve te doen, en zij worden in het algemeen nutten genoemd. Alle dingen die vanuit het geestelijk gemoed in het natuurlijk gemoed zijn, komen onder de beziening en tot de doorvatting van den mens. 8. Men moet weten, dat deze formering van het ene en het andere gemoed bij den mens aanhoudt van zijn kindsheid tot zijn ouderdom, en daarna tot in het eeuwige; somtijds van het midden van des menschen leeftijd af tot zijn laatsten leeftijd, en daarna tot in het eeuwige; maar nochtans anders na het leven in de wereld dan in het leven in de wereld; en zoals de mens wordt geformeerd, aldus wordt het inzicht en de wijsheid vervolmaakt, en wordt hij mens; want elk mens is niet mens vanuit het natuurlijk gemoed; vanuit dit is hij veeleer een beest; doch hij wordt mens door het inzicht en de wijsheid uit den Heer, en voor zoveel als hij inzichtsvol en wijs is, voor evenzoveel is hij een schoon mens en een Engel des Hemels. Voor zoveel als hij echter de ware en de goede dingen des Woords, aldus des Hemels en der Kerk, verwerpt, verstikt en verdraait, en vandaar inzicht en wijsheid weigert, voor evenzoveel is hij een monster en geen mens, omdat hij voor evenzoveel een duivel is. Uit deze dingen kan vaststaan, dat de mens niet mens is uit zijn ouders, maar vanuit den Heer, uit Wien hij opnieuw wordt geboren, en geschapen; dit dus is de wederverwekking en de nieuwe schepping. 9. Deze dingen vooruitgezonden zijnde, zal nu iets worden gezegd over den wil en het verstand van den mens opnieuw geschapen of wederverwekt uit den Heer, en daarna over de naastenliefde en het geloof. Zijn wil in den natuurlijken mens wordt geformeerd door den invloed van de warmte des Hemels door het geestelijk gemoed uit den Heer; de warmte des Hemels in haar wezen is het Goddelijk Goede voortgaande vanuit de Goddelijke Liefde des Heren; het verstand echter in den natuurlijken mens wordt geformeerd door den invloed van het licht des Hemels door den geestelijken mens uit den Heer; het licht des Hemels in zijn wezen is het Goddelijk Ware voortgaande vanuit de Goddelijke Liefde des Heren: daaruit volgt, dat de wil wordt geformeerd vanuit de goede dingen, vanuit dewelke de mens de liefde en de aandoening heeft; en dat het verstand wordt geformeerd vanuit de ware dingen daaruit, vanuit dewelke de mens het inzicht en de wijsheid heeft; en omdat de ware dingen niet iets anders zijn dan de vormen van het goede, volgt dat het

verstand niet iets anders is dan de vorm van zijn wil; het verschil is geen ander dan dat het verstand ziet, en de wil voelt; daaruit blijkt dat hoedanige wil van het goede de mens heeft, zodanig verstand van het ware hij heeft; of, wat het zelfde is, dat hoedanige liefde de mens heeft, zodanig inzicht hij heeft. Daaruit staat vast, dat hoewel de wil en het verstand het tweektal vermogens des levens zijn, zij nochtans één handelen; en daarom wordt dat tweektal vermogens des levens één gemoed genoemd. Deze dingen in den natuurlijken mens; in den geestelijken mens ook zijn wil en verstand, maar veel volmaakter, en deze worden ook één gemoed genoemd; deze dus het geestelijk gemoed, en gene het natuurlijk gemoed. Maar deze dingen zijn zodanig bij den mens wiens geestelijk gemoed geopend en geformeerd is; volstrekt anders echter bij den mens wiens geestelijk gemoed gesloten is, en alleen het natuurlijk gemoed geopend. 10. Dezelfde dingen kunnen ook worden gezegd van de naastenliefde en het geloof, als er gezegd zijn van den wil en het verstand; want de wil is het subject en het receptakel van de naastenliefde, zoals hij het subject en het receptakel van het goede is; en het verstand is het subject en het receptakel van het geloof, omdat hetzelfde het subject en het receptakel van het ware is; de naastenliefde immers trekt al het hare vanuit het goede, en het geloof al het zijne vanuit het ware; en daarom ook wordt gezegd het goede der naastenliefde en het ware des geloofs: daaruit volgt, dat de naastenliefde en het geloof één handelen, zoals wil en verstand, en dat de naastenliefde zodanig is als het geloof is: maar deze in het natuurlijk gemoed; in het geestelijk gemoed echter is voor de naastenliefde de liefde van het goede, en is voor het geloof de doorvatting van het ware. 11. Dat de geestelijke liefde, zijnde de naastenliefde, het geloof voortbrengt, kan vanuit dit enige [*ex univo hoc*] vaststaan: dat de mens na den dood, die dan een geest wordt genoemd, niet iets anders is dan de aandoening, welke der liefde is, en dat zijn denking daaruit is; en daarom is de gehele Engellijke Hemel geordend in gezelschappen volgens de verscheidenheden der aandoeningen, en is het dat ieder in den Hemel, in welk gezelschap hij ook mag zijn, denkt vanuit zijn aandoening: vandaar nu is het, dat de aandoening, welke de liefde is, het geloof voortbrengt, en een zodanig geloof als de aandoening is; want het geloof is niet iets anders dan denken dat het zo is in waarheid: onder de aandoening wordt verstaan de liefde in haar continue. Maar de mens in de wereld heden ten dage weet niet, dat zijn denking is vanuit de aandoening en volgens haar; de oorzaak hiervan is deze, dat hij zijn denking ziet, maar niet zijn aandoening; en omdat de denking zijn aandoening in zichtbaren vorm is, weet hij derhalve niet anders dan dat het ganse gemoed van den mens denking is; anders oudtijds bij de

Ouden, waar de Kerken waren; omdat dezen wisten dat de liefde alle dingen der denking voortbrengt, maakten zij derhalve de naastenliefde, zijnde de aandoening van de ware dingen te weten, ze te verstaan, voorts ze te willen, en zo van wijs te zijn, tot het voornaamste middel des heils ; en omdat die aandoening één maakt met het geloof, wisten zij niet wat geloof is. Uit deze dingen kan niet slechts vaststaan, hoe het geloof bij den mens wordt geformeerd, maar ook dat het geloof nooit de naastenliefde kan voortbrengen, maar dat de naastenliefde, zijnde een geestelijke liefde, hetzelfde formeert tot haar evenbeeld [*instar*], en in hetzelfde haar beeld vertoont; en dat het vandaar is, dat het geloof zodanig als het is, wordt gekend aan de naastenliefde en haar goede dingen, zijnde de goede werken, zoals een boom zodanig als hij is, aan zijn vrucht. Onder den boom echter wordt niet het geloof verstaan, maar wordt de mens verstaan ten aanzien van zijn leven; met deszelfs bladeren worden de ware dingen aangeduid door welke het geloof is, en met deszelfs vruchten worden de goede dingen des levens aangeduid, zijnde de goede dingen der naastenliefde. Behalve deze verborgenheden der formering van het geloof door de naastenliefde uit den Heer, zijn er ontelbare meer; maar nochtans werkt de Heer al die verborgenheden zonder dat de mens het weet: de mens heeft niet nodig méér te werken, dan dat hij de ware dingen vanuit het Woord leert, en leeft volgens dezelve.

791. Zeggende: Wie is het beest gelijk; dat dit betekent de belijdenis dat niets méér waar is, staat vast uit het verband van de voorafgaande dingen met deze woorden, aldus uit de reeks der dingen; want in de vlak voorafgaande dingen wordt gezegd, dat zij aanbaden den draak, welke het beest mogendheid had gegeven, en dat zij het beest aanbaden, waarmede de erkenning wordt aangeduid van het dogma aangaande de scheiding des geloofs van het leven, omdat dit werd vastgemaakt en versterkt door verzonnen verbindingen met de goede werken; voorts eveneens door redeneringen, waardoor de niet-samenstemming met het Woord schijnbaar was opgeheven, waarover boven n. 789, 790; en omdat het daardoor is geschied, dat het valse verscheen alsof het waar was, wordt derhalve gezegd: Wie is het beest gelijk; en daarom wordt met die woorden aangeduid de belijdenis dat niets méér waar is; doch in den echten zin dat niets méér vals is; een ketterij immers wordt door de aanhangers voor waarheid gehouden, en deze wordt door de wijzen als valsheid gezien.

792. Wie kan strijden met hetzelfde; dat dit betekent dat het geenszins bestreden kan worden, staat vast zonder ontvouwing, want wanneer met den draak en zijn beest het ketterse dogma aangaande het geloof-alleen wordt aangeduid, zo wordt met niet kunnen strijden met het beest, aangeduid dat hetzelfde

niet kan worden bestreden; dat zij zulk een sterke overreding hebben, dat zij geloven alsof niets méér waar is, blijkt duidelijk uit de opneming ervan in de Christelijke Kerken; zij zeggen immers: Wie kan het goede doen uit zichzelf? en zo laten zij het na. Welk mens kan niet op het eerste gezicht, of, zoals het wordt gezegd, bij eersten oogopslag, zien dat de mens zodanig is als zijn leven is? Wie kan dat in twijfel trekken, en in het negatieve verkeren? en te minder daar een ieder daarin wordt bevestigd vanuit het Woord, waar gezegd wordt dat wijs is wie hoort en doet, en dat allen volgens hun daden zullen worden gericht. Ik zie niet of een ander dan hij die zijn verstandelijke achterstevoren draait, en vandaar ijlt, kan denken dat goed leven niets bewerkt; terwijl toch de mens na den dood zodanig blijft, als zijn leven in de wereld was geweest: het is gegeven om te spreken met enigen die eeuwen geleden hebben geleefd; en het werd bevonden, dat zij een eender leven hadden zodanig als het is beschreven in de historische dingen aangaande hen: en het is gegeven met enigen te spreken, die hadden geloofd geloof te hebben gehad, maar niet het leven des geloofs hadden geleefd, zijnde de naastenliefde; en het werd bevonden dat zij van den Hemel waren buitengesloten: en bovendien werd vaak vanuit den Hemel gezegd, dat het leven den mens bijblijft, en dat het geloof gescheiden van het leven niets is.

793. *Vers 5, 6. En hetzelfde werd een mond gegeven, sprekende grote dingen en lasteringen; en hetzelfde werd mogendheid gegeven van het te doen twee en veertig maanden. En het opende zijn mond tot lastering gericht tegen God, om te lasteren Zijn Naam, en Zijn Tabernakel, en hen in den Hemel wonende.* En hetzelfde werd een mond gegeven, sprekende grote dingen en lasteringen, betekent de leer vernietigende de goede dingen des Woords, en door en door de ware dingen ervan: en hetzelfde werd mogendheid gegeven om het te doen twee en veertig maanden, betekent haar vernietiging totdat er niets van het goede en het ware over was: en het opende zijn mond tot lastering gericht tegen God, betekent de vervalsing van het Goddelijk Ware, aldus van het Woord, hetwelk uit den Heer is, en hetwelk de Heer is: om te lasteren Zijn Naam, betekent door al het hoedanige ervan te vervalsen: en Zijn Tabernakel, betekent de gehele leer der Kerk en den eredienst daaruit; en hen in den Hemel wonende, betekent de geestelijke goede en ware dingen, vanuit welke het hemels huwelijk is.

794. En hetzelfde werd een mond gegeven, sprekende grote dingen en lasteringen; dat dit betekent de leer vernietigende de goede dingen des Woords, en door en door [*penitus*] de ware dingen ervan, staat vast uit de betekenis van den mond, zijnde de leer, vanuit welke het onderricht, de

prediking, en de redenering is, waarover boven n. 782; dat de leer met den mond van het beest wordt aangeduid, is omdat in het vlak voorafgaande Vers is gezegd, dat zij den draak en zijn beest aanbaden, en daarmee werd aangeduid de erkenning van dat dogma, en de opneming in de leer; en omdat boven ook is gezegd dat de mond van dat beest was zoals de mond eens leeuws, en daarmee werd aangeduid het onderricht, de prediking en de redenering, welke zijn vanuit de opgenomen leer; uit de betekenis van grote dingen spreken, zijnde leren boze dingen die de goede dingen des Woords vernietigen; groot immers wordt in het Woord gezegd van het goede, en in den tegengestelden zin van het boze, doch veel van het ware, en in den tegengestelden zin van het valse; men zie boven n. 336, 337, 424: omdat onder het beest degenen worden verstaan die door redeneringen het geloof scheiden van het leven, en zij die dit doen de goede dingen des Woords vernietigen, en omdat met zijn mond hun leer wordt aangeduid, wordt derhalve met grote dingen spreken aangeduid de goede dingen des Woords vernietigen; en uit de betekenis van lasteringen spreken, zijnde de ware dingen des Woords vervalsen, waarover boven n. 778: uit deze dingen blijkt, dat met een mond werd hetzelfde gegeven sprekende grote dingen en lasteringen, wordt aangeduid de leer, vernietigende de goede dingen des Woords, en vervalsende door en door de ware dingen ervan. Dat gezegd wordt vervalsende door en door de ware dingen ervan, is omdat de vervalsing van het Woord tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware zodanig als het is in de Hemelen en zodanig als het is in den geestelijken zin des Woords, wordt aangeduid met de lastering; men zie boven n. 778; dit aldus wordt verstaan onder de ware dingen door en door vervalsen. Gezegd wordt dat met de mond sprekende grote dingen de leer wordt aangeduid, en daaruit het onderricht, de prediking, en de redenering, vernietigende de goede dingen des Woords; en daarom zal het worden gezegd, door wat zij vernietigt: zij vernietigt vooral daardoor dat zij leert dat het geloof zonder de goede werken rechtvaardig maakt en zaligt, en dat met dit redeneersel bevestigt: omdat niemand het goede kan doen vanuit zich, en omdat het goede dat de mens doet vanuit zich, wel niet anders dan op verdienste kan zijn gericht; en hieraan geven zij hechtheid vanuit het Woord, vooral vanuit den Farizeër en den Tollenaar biddende in den Tempel, namelijk *dat laatstgenoemde daardoor alleen is gerechtvaardigd dat hij zeide: O God, wees mij zondaar genadig; en dat de Farizeër niet is gerechtvaardigd, die zeide van zich dat hij niet roofzuchtig, ongerecht, en overspelig was, zoals de overigen, en tweemaal per week vastte, en tienden gaf van alle dingen die hij bezat*, Lukas XVIII: 10 tot 14; en eveneens vanuit deze woorden des Heren:

“Dankt de Heer ook den dienstknecht dat hij de dingen heeft gedaan die hem bevolen waren; Ik acht, neen; zo ook gij, wanneer gij alle dingen zult gedaan hebben die u bevolen zijn, zo zegt: Stellig, onnutte dienstknechten zijn wij, omdat wij hetgeen wij schuldig waren te doen, gedaan hebben”, Lukas xvii: 9, 10; doch zij die vanuit deze dingen opmaken dat niets van rechtvaardigmaking en zaliging is in de goede werken, maar in het geloof-alleen, dwalen ten zeerste; zij weten immers niet wat de goede werken zijn; er zijn immers de werken die uit den mens geschieden; deze zijn niet goed; en er zijn de werken die uit den Heer geschieden door den mens, en deze zijn goed; de ene en de andere verschijnen nochtans in den uitwendigen vorm eender, maar in den inwendigen zijn zij volslagen oneender: de werken die de Farizeër opsomde, waren werken uit hemzelf, en vandaar eveneens op verdienste gericht; eender de werken die de dienstknechten op bevel doen, die nochtans onnut worden geheten. Nu zal dus worden gezegd hoe de werken uit den mens zelf geschieden, en hoe de werken uit den Heer bij den mens, voorts hoe deze van gene worden onderkend. Boven in n. 790 is getoond, dat de mens een tweetal gemoederen heeft, het ene geestelijk, het andere natuurlijk; het is het geestelijk gemoed hetwelk de Inwendige en de Geestelijke mens wordt genoemd, en het is het natuurlijk gemoed hetwelk de Uitwendige en de natuurlijke mens wordt genoemd; en omdat de mens een geestelijk Inwendige heeft en een natuurlijk Uitwendige, en het Inwendige verbonden is met den Hemel, en het Uitwendige verbonden is met de wereld, zo volgt dat de mens al wat hij doet vanuit dat Inwendige door het Uitwendige, dit vanuit den Hemel doet, dat is, door den Hemel uit den Heer; doch al wat de mens doet uit het Uitwendige zonder het Inwendige, dit doet de mens vanuit zich: dit wordt verstaan onder des Heren woorden bij Lukas: *“Nu gij, Farizeërs, gij maakt schoon het uitwendige des drinkbekers en des schotels, het inwendige echter van u is vol van roofen boosheid; gij onverstandigen; heeft niet Hij Die het uitwendige heeft gemaakt, ook het inwendige gemaakt; ja zelfs de dingen die zij inhebben; geeft aalmoes, voorts zie, alle dingen zullen u rein zijn”*, xi: 39, 40, 41; gezegd wordt het uitwendige van drinkbeker en schotel, en het inwendige ervan, omdat onder den drinkbeker iets eenders wordt verstaan als onder den wijn, en onder den schotel iets eenders als onder de spijs; met den wijn wordt het ware aangeduid, en met de spijs wordt het goede aangeduid: gezegd wordt ook: geeft aalmoes, en daarmee wordt de liefde en de naastenliefde aangeduid; uit die dingen blijkt, dat al wat de mens doet vanuit het uitwendige alleen, onrein is, doch dat al wat hij uit het schoongemaakt inwendige doet door het uitwendige, rein is; dit immers is uit den Heer, dat echter uit den mens: maar laten voorbeelden

ook deze zaak toelichten; het Inwendige is het goede doen terwille van het goede, het ware spreken terwille van het ware, het oprechte handelen terwille van het oprechte, en het gerechte doen terwille van het gerechte; wie het goede doet terwille van het goede, die doet het goede vanuit het goede, aldus vanuit den Heer, Die het Goede Zelf is, en vanuit Wien al het goede is; wie het ware spreekt terwille van het ware, die spreekt het ware vanuit het ware, aldus vanuit den Heer, Die het Ware Zelf is, en vanuit Wien al het ware is; eender wie het oprechte handelt terwille van het oprechte, en het gerechte doet terwille van het gerechte; want het oprechte is het zedelijk goede en ware, en het gerechte is het burgerlijk goede en ware; en al het goede en ware is uit den Heer, en niet uit den mens, omdat zij geschieden vanuit het inwendige door het uitwendige. Doch indien de mens het goede, het ware, het oprechte en het gerechte doet en spreekt terwille van zich en de wereld, zo doet en spreekt hij dezelve vanuit zich, omdat het is uit den uitwendigen mens zonder den inwendigen; en die daden of werken zijn alle boos, en indien in dezelve de Hemel wordt beoogd, zijn zij op verdienste gericht, en al deze verdienste-dingen zijn ongerecht. Of die werken vanuit den Heer zijn, dan wel vanuit den mens, kan niet door iemand in de wereld worden onderkend, omdat deze en gene eender verschijnen in den uitwendigen vorm, maar zij worden onderkend door den Heer; doch na het leven van den mens in de wereld, wordt het geopend vanuit welken oorsprong zij zijn, Matth. x: 26, 27; Markus iv: 22; Lukas viii: 17; Hfdst. xii: 2, 3, 8, 9. Hoe echter aan den mens het inwendige wordt gegeven, en het uitwendige uit het inwendige, zie men boven in n. 790. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat indien de mens alle dingen der wet vanuit zich zou vervullen, zoals indien hij veel dingen zou geven aan de armen, indien hij het goede zou doen aan wezen en weduwen, hulp verlenen aan de behoeftigen, ja zelfs indien hij aan de hongrigeren te eten zou geven, aan de dorstigen te drinken, vreemdelingen zou opnemen, den naakte kleden, de zieken bezoeken, tot de gebondenen in de gevangenis komen, het Evangelie prediken en leren, de natiën bekeren, de tempels geregeld bezoeken, de predikingen devoot toeluisteren, jaarlijks vaak tot het sacrament des Avondmaals gaan, zich aan gebeden wijden, en meer dingen, en zijn Inwendige is niet gezuiverd van de liefde van heersen, en van den trots vanwege het eigen inzicht, en van de verachting van anderen, van haat en wraak, van arglist en boosheid, van onoprechtheid en ongerechtigheid, van het wulpsje der echtbreuk, en van de overige boze dingen en de valse dingen daaruit, nochtans al die werken huichelachtig zijn, en vanuit den mens zelf zijn, en niet uit den Heer. Daarentegen zijn die zelfde werken, wanneer het

Inwendige is gezuiverd, alle goed, omdat zij zijn uit den Heer bij den mens. Dit is mij vanuit duizend voorbeelden in de geestelijke Wereld duidelijk bewezen; ik hoorde dat het aan verscheidenen werd gegeven zich de daden van hun leven in de wereld te herinneren, en de goede dingen op te sommen die zij hadden gedaan; maar toen hun Inwendige werd geopend, werd het bevonden dat dit vol was van elk boze en het valse daaruit; en toen werd het hun onthuld, dat zij de goede dingen die zij hadden opgesomd, vanuit zich hadden gedaan, omdat het was gedaan terwille van zich en van de wereld. Anders echter bij hen die zich daarvan hebben onthouden de boze dingen te doen vanuit het Woord, en daarna dezelve hebben geschuwd en verafschuwd deswege wijl zij zonden waren, en tegen de liefde tot God, en tegen de liefde jegens den naaste; hun werken zijn alle goed geweest, hoewel zij in den uitwendigen vorm eender waren verschenen aan de werken van hen over wie vlak boven is gesproken, en eveneens eender waren doorvat alsof zij uit henzelf waren gedaan geweest. Deze werken zijn het welke in het Woord worden verstaan onder de werken die den mens geestelijk maken, en gelukkig tot in het eeuwige; en deze werken zijn het die van het geloof geenszins kunnen worden gescheiden; want het geloof zou, indien zij ervan werden gescheiden, dood zijn, en een dood geloof is een geloof van het valse vanuit het boze.

795. Omdat in de voorafgaande dingen is gehandeld over het ontstaan van het geloof vanuit de naastenliefde, zal het ook in het kort worden gezegd, wat eerder en wat later is; het is getoond, dat de naastenliefde het geloof voortbrengt, zoals het goede het ware voortbrengt, en zoals de aandoening de denking voortbrengt, eender zoals het vuur het licht voortbrengt; en daarom is het geheel en al tegen de orde en omgekeerd om te zeggen dat het geloof de naastenliefde of haar goede dingen voortbrengt, welke de goede werken worden genoemd. Doch men moet weten, dat de naastenliefde, welke in haar wezen de aandoening is van het ware te weten, te verstaan, te willen en te doen, niet tot enige doorvatting van den mens komt, voordat zij zich had geformeerd in de denking welke is vanuit het verstand; dan immers vertoont zij zich onder enigen vorm of gedaante, vanuit welke zij vóór het innerlijk gezicht verschijnt, want de denking dat het zo is in waarheid, wordt het geloof genoemd: daaruit staat vast, dat de naastenliefde daadwerkelijk eerder is, en het geloof later, zoals het goede daadwerkelijk eerder is, en het ware later, zoals het voortbrengende wezenlijk eerder is dan het voortgebrachte, en zoals Zijn eerder is dan Bestaan; de naastenliefde immers is uit den Heer, en eveneens eerder geformeerd in het geestelijk gemoed; maar omdat de naastenliefde niet aan den mens verschijnt, voordat zij het geloof is, kan het derhalve worden

gezegd, dat het geloof niet is bij den mens, voordat zij de naastenliefde in een vorm is geworden; en daarom kan van het bestaan van naastenliefde en geloof bij den mens worden gezegd, dat het ene en het andere ontstaat op het gelijke moment; want hoewel de naastenliefde het geloof voortbrengt, kan nochtans, omdat zij één worden, nooit het ene bestaan gescheiden zonder het andere, voor zoveel als het des mensen doorvatting betreft, noch ten aanzien van den graad, noch ten aanzien van het hoedanige. Uit deze dingen blijkt eveneens, dat de verbinding van den Heer met den mens is zoals de verbinding van het goede met het ware; het goede is uit den Heer, en de ware dingen zijn bij den mens, maar ware dingen die nog niet leven; doch zoals de mens het goede opneemt in de ware dingen, aldus neemt hij in zich den Heer op, en leeft hij; en hij neemt voor zoveel op als hij zich onthoudt van de boze dingen, en dezelve schuwt en verafschuwt vanuit het Woord; zo immers schuwt en verafschuwt hij ze vanuit den Heer, en niet vanuit zich.

796. En hetzelfde werd mogendheid gegeven om het te doen twee en veertig maanden; dat dit betekent de vernietiging totdat er niets van het ware en het goede over was, staat vast uit de betekenis van de mogendheid van te doen, zijnde de daad van de goede en de ware dingen te vernietigen; want met den mond sprekende grote dingen enlasteringen, zoals nu boven, wordt de leer aangeduid, en vandaar het onderricht, de prediking en de redenering, vernietigende de goede dingen des Woords, en door en door [*penitus*] de ware dingen ervan; vandaar wordt met hetzelfde werd de mogendheid gegeven het te doen, aangeduid de daad van dezelve te vernietigen; en uit de betekenis van twee en veertig maanden, zijnde de volledige verwoesting en voleinding, waarover boven n. 633, aldus de vernietiging totdat niets van het ware en het goede over is; iets eenders ook wordt aangeduid met twee en veertig in II Kon. II: 24, waar wordt vermeld, dat twee en veertig knapen door twee berinnen werden verscheurd; men zie boven n. 781. In dit Vers en in het volgende wordt gehandeld over de vernietiging van de Kerk, welke geheel en al wordt vernietigd naarmate haar ware dingen worden verkeerd in valse dingen, en haar goede dingen in boze: dat dit de leer doet van het geloof gescheiden van het leven, kan hieruit vaststaan, dat de leer der Kerk de leer des geloofs is, en dat de leer des levens, welke de zedelijke Theologie wordt genoemd, een leer aan den buitenkant is, de Kerk van dienst zijnde, naar believe; en zij wordt beschouwd alsof er niets van heil in haar is, omdat er niets van geloof in is, terwijl toch het van het leven gescheiden geloof niet leeft; en het nietlevende, zijnde het dode, zaligt niemand. Men acht, dat de mens vanuit de leer van het afgescheiden geloof kan geloven dat God is, dat de Hemel en

de Hel zijn, dat er een leven na den dood is, dat het Woord Goddelijk is, en dat derhalve de dingen moeten worden geloofd die daar zijn; deze dingen kan de mens weliswaar weten, hij kan ze denken, ja zelfs kan hij ze vanuit het schijnsel der rede enigermate verstaan, naar nochtans kan hij niet het geloof ervan hebben dat blijft na den dood; het geloof immers des levens blijft, maar niet het geloof afgescheiden van het leven, en het leven heeft een ieder alnaar de mens zich onthoudt van de boze dingen, en ze schuwt en verafschuwt, omdat ze tegen het Woord zijn, aldus tegen den Heer; het geloof vanuit dit leven blijft den mens bij na den dood, omdat het is uit den Heer, en vandaar des Heren bij den mens: uit deze dingen kan vaststaan, dat de mens vanuit het geloof-alleen zelfs niet kan geloven dat God is; wat kan hij dan de overige dingen geloven? Daaruit nu volgt, dat de leer van het afgescheiden geloof de Kerk vernietigt ten aanzien van al haar goede en ware dingen. Dat het zo is, bleek mij ten overvloede uit dezulken na den dood, met wie ik heb gesproken; de navolgers en verdedigers van het afgescheiden geloof, die slechts het uitwendige van di inkbeker en schotel hadden schoon gemaakt, en niet het inwendige, verwierpen na den volbrachten tijd alle dingen waarvan zij in de wereld hadden gezegd en geloofd dat zij van hun geloof waren; en zij erkennen of zich, of anderen die uitmunten in macht en in de hel bekende kunstgrepen, als goden; ja zelfs lachen zij om de ware dingen des Woords waarvan zij in de wereld hadden gezegd dat die heilig waren.

797. En het opende zijn mond tot lastering gericht tegen God; dat dit betekent de vervalsing van het Goddelijk Ware, aldus van het Woord, hetwelk uit den Heer is, en hetwelk de Heer is, staat vast uit de betekenis van zijn mond openen, wanneer met den mond de leer wordt aangeduid, en vandaar het onderricht, de prediking en de redenering; waarover boven n. 794, zijnde onderrichten, prediken en redeneren; uit de betekenis van de lastering, zijnde de vervalsing van het Woord tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware zodanig als het is in den Hemel; waarover boven n. 778; en uit de betekenis van God, zijnde het Goddelijk Ware, aldus het Woord; en omdat het Goddelijk Ware uit den Heer is, en de Heer in den Hemel is, wordt derhalve met de lastering gericht tegen God, aangeduid de vervalsing van het Goddelijk Ware of van het Woord, hetwelk uit den Heer is, en hetwelk de Heer is; dat ook het Woord de Heer is, omdat het is uit den Heer, is omdat het Woord het Goddelijk Ware is, en het Goddelijk Ware gaat voort uit den Heer als Zon, en dat wat voortgaat is van Hem uit Wien het voortgaat, ja zelfs is Hijzelf; en daarom is het Goddelijk Ware, vanuit hetwelk de Engelen en eveneens de mensen alle wijsheid en inzicht hebben, de Heer in den Hemel;

dat het ook het Woord is zodanig als het is bij ons in de Wereld, is omdat hetzelfde het Goddelijk Ware is in het laatste der orde, samenhoudende den geestelijken zin, welke het Goddelijke Ware is zodanig als het in den Hemel is: maar over deze zaak elders meer. Uit deze dingen blijkt, dat daarmede dat het beest zijn mond opende tot lastering gericht tegen God, wordt aangeduid de vervalsing van het Goddelijk Ware of van het Woord, hetwelk uit den Heer is, en hetwelk de Heer is. Aangezien in dit Vers wordt gehandeld over de lastering, en met de lastering de vervalsing wordt aangeduid van het Goddelijk Ware of van het Woord, namelijk door hen die het geloof scheiden van het leven, zou ik in de Ontvouwing van dit Vers willen meedelen [*tradere*], wie en hoedanig degenen van hen zijn die dermate het Woord vervalsen, dat zij voor zich den Hemel geheel en al sluiten: daarop wie en hoedanig degenen van hen zijn die niet dermate het Woord vervalsen, dat zij voor zich den Hemel sluiten: en daarna wie en hoedanig degenen van hen zijn, die niet het Woord vervalsen, bij wie derhalve de Hemel kan worden geopend of wordt geopend. In dit Artikel wordt gesproken over hen die dermate het Woord vervalsen, dat zij den Hemel voor zich geheel en al sluiten; in de volgende Artikelen echter wordt gesproken over de overigen in volgorde. Al diegenen sluiten den Hemel geheel en al voor zich, die bij zich met de leer en tevens met het leven bevestigen, dat het geloof-alleen zonder de goede werken rechtvaardig maakt en zaligt; de oorzaak hiervan is deze, dat dezulken dermate het Woord vervalsen, dat het is tegen het Goddelijk Ware hetwelk in den Hemel is, en vanuit hetwelk de Hemel is; tot daaraan toe kan het Woord worden vervalst, en eveneens niet tot daaraan toe: dat genen tot daaraan toe het Woord vervalsen, heeft deze oorzaken: 1. Dat zij de goede dingen des levens, zijnde de goede werken, niets waard achten naar de leer genomen, en niet tellen naar het leven genomen, terwijl toch de algehele Hemel in het goede is, want het goede is der liefde, en de liefde is des levens: de Engelen des Hemels hebben alle wijsheid en alle gelukzaligheid vanuit het goede door de ware dingen; en een ieder daar heeft zóveel en zódanige wijsheid en gelukzaligheid hoeveel en hoedanig goede hij heeft vanuit hetwelk de ware dingen zijn; en daarom is het goede het wezen zelf van het engellijk leven, en vandaar het wezen van den Hemel zelf; zij dus die in het geloof-alleen het al des heils, en niets ervan in de goede werken stellen, kunnen wel niet anders dan voor zichzelf den Hemel sluiten; het goede immers waarin de Hemel is, achten zij niets waard en tellen zij niet; en waar niet het goede is, daar is het boze, en waar het boze is, daar is de hel. 2. Omdat zij in het geloof-alleen het al des heils, en vandaar het al des Hemels en het al der Kerk stellen, en niets ervan in de goede dingen der

naastenliefde, zijnde de goede werken, verachten zij de liefde tot God en de liefde jegens den naaste, en tellen ze voor niets, terwijl toch de Heer leert dat aan die beide bevelen [*mandatis*] de Wet en de Profeten hangen, Matth. xxii: 34 tot 38; de Wet en de Profeten zijn alle dingen des Woords; en eveneens zegt de Heer tot den Wetsgeleerde aangaande die twee bevelen: “*Doe dezelve en gij zult leven*”, Lukas x: 28; en God liefhebben en den naaste liefhebben is niet iets anders dan de goede dingen doen, want de liefde in haar wezen is willen, en in haar bestaan is doen; wat immers de mens liefheeft, dat wil hij; en dat wat hij vanuit de liefde wil, dat doet hij; derhalve leert de Heer ook: “*Wie Mijn geboden [praecepta] heeft en ze doet, die is het die Mij liefheeft; wie echter niet Mij liefheeft, die bewaart Mijn geboden niet*”, Joh. xiv: 21, 24; daaruit volgt, dat zij die de goede werken, zijnde de goede dingen der liefde, de goede dingen der naastenliefde en de goede dingen des levens, welke in den Hemel nutten worden genoemd, van geen waarde achten en voor niets tellen, den Hemel voor zich sluiten; zij hebben immers God niet lief, noch hebben zij den naaste lief, en nochtans is de Hemel de Hemel krachtens die beide liefden. Dit vooral is het Woord vervalsen tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware, hetwelk in den Hemel is uit den Heer, en hetwelk daar de Heer is. 3. Zij die zowel met leer als leven zich hierin bevestigen, dat het geloof-alleen zonder de goede werken rechtvaardig maakt en zaligt, sluiten ook voor zich den Hemel daardoor, dat zij de boze werken verontschuldigen; en deze verontschuldigen zij daardoor, dat zij zeggen en geloven, dat de boze dingen niet worden gezien door God, of dat zij worden vergeven, bij hen die geloof hebben (sommigen die het vertrouwen des geloofs hebben, sommigen die door het geloof gerechtvaardigd zijn); en daarom denken verscheidenen waanzinnig aldus: Wat maakt het uit, of ik goede dingen doe, als de goede dingen mij niet zaligen; en wat maakt het uit, indien ik boze dingen doe, als de boze dingen mij niet verdoemen? Ik ben in de genade omdat ik geloof heb! En zo leven zij voor zich en de wereld, en onthouden zij zich niet van het boze omdat het boos is, noch doen zij het goede omdat het goed is; indien zij zich van het boze onthouden, zo is het vanwege de vrees voor de burgerlijke wet en voor het verlies van den goeden naam, en niet vanuit de vrees voor de Goddelijke Wet en het eeuwige leven; en indien zij het goede doen, is het vanuit de liefde van het loon, en niet vanuit de liefde Gods; en nochtans, hoedanig het leven is, zodanig is de mens; “*Verzamelt men ook uit doornen druiven, of uit distelen vijgen*”, Matth. vii: 16; zulk een mens weet ook niet, wat het goede leven is, en wat het boze leven; indien hij leeft als een burger der wereld, zo gelooft hij dat hij het goede leven

leeft, terwijl toch dit leven, indien hij het niet leeft als een burger des Hemels, een boos leven is; ook onderkent hij het ene leven niet van het andere, omdat het ene en het andere eender verschijnt in de uitwendige dingen: dat hij het niet onderkent, heeft deze oorzaak, dat hij de goede werken, welke het leven maken, geringschat. Daaruit nu volgt, dat zij die èn in leer èn in leven zich hierin bevestigen, dat het geloof-alleen zonder de goede werken rechtvaardig maakt en zaligt, den Hemel voor zich geheel en al sluiten. 4. Zij sluiten ook voor zich den Hemel daardoor dat zij, hoewel hun leven een Touter natuurlijk leven is, hetwelk al zijn dingen trekt vanuit de liefde van zich en van de wereld, nochtans de verdienste des Heren aan zich toekennen, door in hun hart te zeggen: Indien ik alleen met vertrouwen en verwachting zal geloofd hebben, dat de Heer het kruis voor mij heeft geleden, en daardoor mij heeft verlost, zo zal ik het eeuwige leven hebben, en dit omdat die gerechtigheid en die verdienste mij wordt toegerekend door het geloof, en niets ervan door de werken des levens; terwijl toch het toerekenende van de verdienste des Heren niet wordt gegeven, aldus ook niet het daaruit den mens toerekenende leven; maar het leven wordt uit den Heer gegeven, en hoedanig dit is, is boven in het desbetreffende Artikel gezegd: en daarom is zich de verdienste des Heren toerekenen, en niet leven volgens Zijn geboden in het Woord, en zo leven uit Hem, een lastering, omdat dit de mogelijkheid insluit van te leven alleen voor zich en de wereld, aldus boos, in den Heer. 5. Zij sluiten ook voor zich den Hemel daardoor, dat zij geen geloof als geloof erkennen, of het historische geloof als zaligmakend, het natuurlijke geloof als geestelijk, en het dode geloof als levend; eender het vertrouwen des geloofs: dezen immers geloven, dat weten en denken den Hemel opent, en niet tegelijk willen en doen, terwijl toch deze de primaire dingen zijn, en gene de secundaire; het leven immers van des mensen denken is vanuit de aandoening van zijn wil. 6. Zij sluiten ook voor zich den Hemel daardoor, dat zij, omdat de mens niet het goede kan doen uit zich dat het goede is, en tenzij het op verdienste is gericht, nalaten het goede te doen, en het geloof afsmecken; en nochtans is het geloof hetwelk het geloof is, niet tenzij vanuit de naastenliefde, aldus tenzij vanuit het goede; het geloof dat door afsmeeking dan wordt verondersteld te bestaan, is het geloof van het valse vanuit het boze; want waar niet het goede is, daar is het boze; en waar het boze is, daar is het valse; en het geloof van het valse vanuit het boze is een geloof der hel, hetwelk een dood geloof wordt genoemd; en dit sluit den Hemel. 7. Vooral wordt de Hemel gesloten voor hen door de toepassing van het Woord om al die dingen te bevestigen; zo immers vervalsen zij die tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware dat in den Hemel

is: ons Woord immers in zijn geestelijken zin is het Goddelijk Ware zodanig als het in den Hemel is; indien de zin der letter tot aan de vernietiging ervan toe wordt vervalst, wordt de Hemel toegesloten; want het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer maakt den Hemel, ja zelfs is de Hemel; de Engelen immers daar zijn Engelen krachtens de opneming ervan. 8. Gezegd is dat diegenen voor zich den Hemel geheel en al sluiten, die zowel in leer als in leven de goede werken voor niets tellen, vanuit het beginsel dat het geloof zonder de goede werken rechtvaardig maakt en zaligt; in het kort zal nu worden gezegd hoe de leer sluit, en hoe het leven; de leer sluit door de instemming, de verzekering, de bevestiging, en de overreding dat het zo is; dan immers denkt de mens niet slechts dat het zo is, maar wil hij ook dat het zo is; indien nochtans de mens de goede dingen doet omdat zij bevolen zijn in het Woord, doet hij geen andere goede dingen dan zedelijke goede dingen vanuit den natuurlijken mens, welke goede dingen zijn uit hemzelf, en eveneens zijn deze goede dingen op verdienste gericht; want al het doen van den mens is vanuit zijn willen, en het is zoals zijn willen; de daad immers is niet iets anders dan de wil in zijn actieve; en daarom kan de mens, wanneer hij denkt en eveneens wil dat niets van zaliging in de werken is, geen andere goede dingen doen dan zoals de oorsprong ervan is. Zodanig zijn vele geleerden, die het geloof-alleen bij zich hebben bevestigd in prediking en in geschriften; het gemoed van dezen verschijnt in de geestelijke Wereld zoals met een sluier bedekt, of zoals in een dichte wolk gewikkeld, welke verhinderen dat het licht of het ware vanuit den Hemel binnentreedt; aldus wordt bij hen de Hemel gesloten. Het leven echter volgens de leer sluit den Hemel geheel en al, omdat het hun geloof is, dat de goede dingen des levens niet zaligen, noch de boze dingen des levens verdoemen. 9. Het is iets eenders als gezegd wordt dat de Hemel voor den mens gesloten is, of als gezegd wordt dat het hogere gemoed van den mens, hetwelk zijn geestelijk gemoed wordt genoemd, gesloten is; want het geestelijk gemoed van den mens is zijn Hemel, en daarom heeft door hetzelfde de mens verbinding met den Hemel; en het natuurlijk gemoed is zijn wereld, en daarom heeft de mens door hetzelfde verbinding met de wereld: hoe echter het geestelijk gemoed wordt geopend, en zo aan den mens vergemeenschapping en verbinding wordt gegeven met den Hemel, is boven in n. 790 uiteengezet.

798. Om te lasteren Zijn Naam; dat dit betekent door at het hoedanige ervan te vervalsen, staat vast uit de betekenis van lasteren, zijnde het Goddelijk Ware vervalsen, aldus het Woord, hetwelk uit den Heer en hetwelk de Heer is; waarover vlak boven n. 797; en uit de betekenis van den naam, zijnde het

hoedanige van de zaak en den staat; waarover boven n. 148, 676; hier al het hoedanige van het Goddelijk Ware of van het Woord, omdat gezegd wordt Zijn Naam, of de Naam van God; dat onder den Naam des Heren in het Woord wordt verstaan at het goede der liefde en al het ware vanuit dat goede, vanuit hetwelk Hij wordt vereerd, zie men boven in nr. 102, 135, 696; uit deze dingen blijkt, dat met den Naam Gods lasteren wordt aangeduid al het hoedanige van het Goddelijk Ware of van het Woord vervalsen, voorts al het goede en ware waardoor de Heer wordt vereerd. Dat zij die het geloof scheiden van de goede werken zowel in leer als in leven, al het hoedanige van het Goddelijk Ware, of alle dingen des Woords, vervalsen, is in het voorafgaande Artikel uiteengezet; dit kan geconcludeerd worden uit de dingen die boven hier en daar zijn gezegd, namelijk dat zij de liefde en de naastenliefde, vanuit welke de werken goed worden, en vanuit welke het geloof zijn wezen trekt, buitensluiten, zodat zij niet tezamen met het geloof het middel der zaliging zijn; vandaar vervalsen zij niet alleen die dingen des Woords, waar geleerd wordt over de liefde tot God, en over de liefde jegens den naaste, maar ook die plaatsen waar de werken, de daden, werken en doen wordt gezegd; en wanneer die dingen worden vervalst, worden ook alle dingen des Woords vervalst; want de overige dingen des Woords, welke de ware dingen ervan worden genoemd, leven vanuit gene dingen, en wanneer het leven daaraan wordt onttrokken, zijn de overige gestorven: en bovendien, in het Woord is overal het huwelijk van het goede en het ware, zoals boven ettelijke malen is gezegd en getoond; en daarom wordt, wanneer het goede wordt weggenomen, het ware dat overblijft, vervalst; en het vervalste ware is het valse; dat door de redeneringen bevestigende het geloof-alleen of het afgescheiden geloof, alle dingen des Woords worden vervalst, zal aan het einde van dit Hoofdstuk met verscheidene dingen worden toegelicht, waar het zal worden ontvouwd, wat het getal 666 betekent. Aangezien in de Christelijke kerken, waarin het geloof-alleen als het hoofd van haar leerstellige dingen is aanvaard, geleerden en eenvoudigen zijn, en er zijn die het geloof scheiden van de goede dingen des levens, voorts die het geloof met dezelve verbinden, aldus die het Woord veel vervalsen, en die het slechts weinig vervalsen, en omdat in het voorafgaande Artikel is gehandeld over hen die het Woord dermate vervalsen dat zij voor zich den Hemel geheel en al sluiten, zal hier nu worden gehandeld over hen die niet dermate het Woord vervalsen dat zij voor zich den Hemel sluiten; dezen zijn het, die bij zich bevestigen, dat het geloof dat rechtvaardig maakt en zaligt, de goede dingen des levens voortbrengt, zoals een boom vruchten; bij dezulken die deze leer met het leven bevestigen, wordt de Hemel

niet gesloten, maar het laatste ervan geopend, waar de ingang is: de oorzaken zijn de volgende: de *Eerste*, dat zij de Goddelijke orde omkeren, welke is dat de naastenliefde het geloof voortbrengt, en niet dat het geloof de naastenliefde voortbrengt; doch nochtans kan bij hen die deze verbinding in leer en leven bevestigen, daarna die omgekeerde orde hersteld worden; en wanneer zij is hersteld, treden zij den Hemel in de laatsten ervan binnen; de oorzaak dat zij niet innerlijker binnentreden, is deze dat hun geloof, waardoor zij hebben geloofd dat zij rechtvaardig gemaakt en gezaligd worden, meer trekt uit de valse dingen dan uit de ware dingen; en in de laatsten des Hemels zijn zij die in valse dingen vanuit leer en godsdienst zijn, maar nochtans in het goede des levens; de valse dingen van hen zijn schijnbaarheden van het ware vanuit den zin der letter des Woords, welke alle het leven ten doel hebben. Bijna eender is het geval met een elk die moet worden hervormd; deze vormt eerst voor zich een leer vanuit het Woord, en daar scheidt hij de dingen die moeten worden geloofd en de dingen die moeten worden gedaan; die welke moeten worden geloofd, noemt hij geloof, en die welke moeten worden gedaan, noemt hij naastenliefde; doch omdat de orde bij allen omgekeerd is uit geboorte, beschouwt hij het geloof op de eerste plaats, en de naastenliefde op de tweede; indien hij evenwel het leven des geloofs leeft, zijnde de naastenliefde, wordt bij graden de orde omgekeerd en teruggebracht, en leeft hij uit de naastenliefde het geloof; deze treedt dan voor zoveel zijn geloof is vanuit de echte ware dingen, voor evenzoveel den Hemel binnen; want, zoals boven is gezegd, het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer maakt den Hemel, en is de Hemel: uit deze dingen kan vaststaan, vanwaar het is, dat het geloof heden ten dage zowel tot het eerste der Kerk als tot het primaire ervan gemaakt is, namelijk omdat zij de van geboorte aan omgekeerde orde gevolgd hebben, en omdat het leven der wereld behaagde, en de trots van het eigen inzicht de leiding had; vandaar is het, dat zij in den eersten graad der hervorming zijn blijven staan. De *Tweede* oorzaak is, dat zij niet voor zich den Hemel sluiten, omdat de goede werken de liefde en de naastenliefde in de daad zijn, en de Hemel de Hemel is vanuit dezelve; alle Engelen immers en alle geesten zijn aandoeningen en de denkingen daaruit, of, wat hetzelfde is, zijn liefden en de inzichten daaruit; en er zijn twee universele liefden en de fundamentele van alle liefden, namelijk de liefde tot den Heer en de liefde jegens den naaste, welke de naastenliefde wordt genoemd; in deze liefden zijn al diegenen die de goede dingen doen vanuit het Woord, want al het goede is der liefde; omdat nu zij die bij zich in leer en leven bevestigen dat het geloof de goede werken voortbrengt zoals een boom vruchten, schouwen zij uit het

geloof tot het goede; vandaar hebben zij verbinding met den Hemel, doch niet met den geestelijken Hemel, maar met den natuurlijken Hemel, welke in de laatsten is, en de ingang moet worden genoemd; dat zij niet innerlijker kunnen worden binnengelaten, is ter oorzaak hiervan, dat het geloof voordat het de naastenliefde in vorm is, natuurlijk is, en het natuurlijke kan niet dan het natuurlijke voortbrengen; anders is het gesteld, wanneer het geloof het geloof vanuit de naastenliefde wordt; dan wordt het geloof geestelijk, omdat de naastenliefde, vanuit dewelke het is, geestelijk is; bij dezen is het geestelijk gemoed geopend, bij genen echter is alleen het natuurlijk gemoed geopend, maar dieper en innerlijker volgens het hoedanige des geloofs en het hoedanige des levens daaruit: het gemoed van dezen, in het licht des Hemels beschouwd, verschijnt sneeuwig, zodanig als het redelijk licht is, en het redelijke is het bemiddelende tussen het geestelijk gemoed en het natuurlijk gemoed. Ten *Derde*: Indien dieper de staat wordt uitgevorst van den animus en van het leven van hen die geloven dat het geloof de goede werken voortbrengt, en eveneens dezelve doen, zo zal men zien dat zij innerlijk natuurlijk zijn; het geloof immers van hen is slechts een erkentenis van de geboden des Woords, in welke, wanneer het innerlijk natuurlijk gezicht binnentreedt, hetwelk het redelijk gezicht wordt genoemd, de erkenning ontstaat dat die geboden Goddelijk zijn; en in deze erkenning ontstaat, wanneer de liefde werkt, de gehoorzaamheid; maar de liefde die in deze erkenning werkt, kan geen andere zijn dan de liefde van het loon vanwege de goede dingen die zij doen, en het loon is voor hen het eeuwige leven; en omdat de liefde van het loon niet is uit God maar uit den mens, want de mens beoogt in het loon zijn eigen goede en niet dat van den naaste, zo volgt dat die liefde natuurlijk is, bijgevolg dat de staat van den animus en van het leven van hen die geloven dat het geloof de goede werken voortbrengt, en dezelve doen volgens het geloof, natuurlijk is: indien zij echter dezelve niet doen vanuit gehoorzaamheid, zo is het de liefde van den roem vanwege de geleerdheid, of de liefde van den goeden naam om verheven te worden tot ereposten, of om schatten te winnen, die leidt; doch dezen zeggen slechts dat zij erkennen en geloven, maar nochtans erkennen en geloven zij niet met het hart; en daarom zijn zij laagst natuurlijken, voor wie de Hemel geheel en al gesloten is. Opdat men wete, dat het goede doen vanuit gehoorzaamheid, is vanuit den natuurlijken mens, zal in het kort worden gezegd, wat het goede doen vanuit de naastenliefde is: het goede doen vanuit de naastenliefde kan geen ander dan hij wiens geestelijk gemoed geopend is; en het geestelijk gemoed wordt alleen daardoor geopend, dat de mens zich onthoudt van de boze dingen te doen en ze schuwt en ten slotte verafschuwt,

omdat zij tegen de Goddelijke geboden in het Woord zijn, aldus tegen den Heer; wanneer de mens zo de boze dingen schuwt en verafschuwt, zijn dan alle dingen die hij denkt, wil en doet, goed, omdat zij uit den Heer zijn; de Heer immers is aanhoudend aanwezig, klopt aan de deur [*ostium*, binnendeur], dringt aan en wil binnenschrijden, maar de boze dingen staan in den weg; en daarom zal de mens de deur openen daardoor dat hij de boze dingen verwijderd, want zijn deze verwijderd, zo schrijdt de Heer binnen en avondmaalt daar, Apoc. III: 20; gezegd wordt dat de mens opent en verwijderd; de mens immers doet vanuit zich de boze dingen; en omdat de Heer aanhoudend aanwezig is, aan de deur klopt, en aandringt, zoals is gezegd, heeft de mens het vermogen van af te laten van de boze dingen zoals uit zich; dit is aan ieder mens gegeven; vandaar nu is het, dat de mens, omdat hij uit zich den Hemel voor zich kan sluiten, ook zoals uit zich den Hemel kan openen; slechts als hij denkt en wil aflaten van de boze dingen, schouwt tot den Heer, en wanneer hij aflaat, erkent hij dat het uit den Heer is; zijn dus de boze dingen verwijderd, dan is al wat de mens doet, goed, aangezien het is uit den Heer; en al wat de mens uit den Heer doet, is niet natuurlijk zedelijk, maar is geestelijk zedelijk: omdat nu de naastenliefde is vanuit de liefde van het goede te doen terwille van het goede, aldus vanuit het goede, bijgevolg vanuit den Heer, zo volgt dat het goede doen vanuit de naastenliefde geestelijk is, doch dat het goede doen vanuit gehoorzaamheid, omdat het vanuit de liefde van het loon is, natuurlijk is. Dit natuurlijke is het waarin degenen zijn die in den ingang tot den Hemel zijn, waarheen ook zij komen die het goede doen slechts vanuit gehoorzaamheid, zijnde zij die in leer en leven bij zich bevestigen dat het geloof de goede werken voortbrengt, zoals een boom vruchten. Ten *Vierde*: bovendien moet men weten, dat zij die geloven dat het geloof de goede werken voortbrengt, zoals een boom vruchten, ook geloven dat zij den Hemel krijgen voordat de boze dingen zijn verwijderd; en toch zijn zolang de boze dingen bij den mens zijn, de goede dingen die hij doet, onverschillig welke, niet goed, want vanuit een bozen boom worden geen andere vruchten dan boze geboren; en daarom is de enige weg tot den Hemel, dat de mens aflate van de boze dingen vanuit het Woord, omdat het zonden zijn; en als deze niet eerst worden verwijderd, kan de Heer niet binnentreden en den Hemel geven. De *Vijfde* oorzaak dat zij die in leer en leven zich bevestigen hierin, dat het geloof de goede werken voortbrengt zoals een boom vruchten, niet voor zich den Hemel sluiten, is deze, dat zij niet het Woord vervalsen zoals zij die geloven in de rechtvaardigmaking en de zaliging door het geloof zonder de goede werken; zij die in het geloof zonder de goede

werken geloven, vervalsen alle dingen des Woords, waar liefde, naastenliefde, goede dingen, de werken, de daden, werken en doen wordt gezegd en bevolen, en dit tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware in de Hemelen, door onder die dingen te verstaan òf het geloof, òf de zedelijke en burgerlijke goede dingen der wereld, òf dat het dingen zijn alleen gezegd voor het gewone volk, terwille van de eenvoudigheid van deszelfs geloof; al vernietigende zo het Goddelijk Ware zelf door argumenteringen krachtens de onmacht van den mens om de wet te vervullen, door de natuur van het goede uit den mens, zijnde niet het goede, en door de verwijdering van de verdienste welke aan de goede dingen uit den mens kleeft; maar zij die eenvoudig de goede werken aan het geloof verbinden, vervalsen niet al die dingen des Woords, en vandaar verwijderen zij het geloof niet van de liefde Gods, en van dezelve de Goddelijke werking in de afzonderlijke dingen die moeten worden gedaan, zoals in de afzonderlijke dingen die moeten worden geloofd door den mens; zij denken immers en zeggen, dat de goede dingen moeten worden gedaan zoals uit den mens, want wie niet doet en gelooft zoals uit zich, gelooft niets en doet niets, heeft geen godsdienst; maar nochtans, omdat zij geen echte ware dingen hebben, sluiten zij weliswaar niet voor zich den Hemel, doch kunnen niet verder dan tot den drempel des Hemels komen: voor diegenen echter van hen die de ware dingen terwille van de ware dingen hebben liefgehad, wordt de Hemel geopend, wanneer de Goddelijke orde bij hen is hersteld, welke daarin bestaat dat de naastenliefde en het goede ervan op de eerste plaats is, en het geloof en de ware dingen ervan op de tweede; zij zijn immers dan zoals degenen die den rechten weg gaan met het aangezicht vooruit schouwende, doch tevoren waren zij zoals zij die gaan met het aangezicht achteruit schouwende. Ten *Zesde*: Er zijn ook verscheidenen, die de naastenliefde maken tot het wezenlijke middel des heils, zoals anderen het geloof, en toch niet het leven der naastenliefde leven; doch omdat hun naastenliefde alleen een mondelinge belijdenis is dat het zo is, is het alleen hun geloof; deswege is hun naastenliefde eender niet levend, maar dood, en daarom verschillen zij slechts weinig van de belijders van het geloof-alleen; zij zijn immers eender van hart, maar oneender van ziel; doch nochtans sluit de een zowel als de ander voor zich den Hemel.

799. En Zijn Tabernakel; dat dit betekent de gehele leer der Kerk en den eredienst daaruit, staat vast uit de betekenis van den tabernakel, zijnde de Kerk ten aanzien van de leer en den eredienst, vandaar ook de leer en de eredienst der Kerk; deze dingen dus vervalsen wordt aangeduid met den Tabernakel Gods lasteren. Dat de Tabernakel de Kerk betekent ten aanzien

van de leer en den eredienst, is omdat zij die van de Kerk in de oudste tijden waren, woonden in tabernakels en tenten, met dewelke zij ook reisden; zij waren immers merendeels toen schaapherders; en de familievader [*Paterfamilias*] leerde hen die uit zijn huis gesproten waren, de geboden der naastenliefde, en vandaar het leven der liefde, in tabernakels, zoals daarna in tempels; vandaar betekende de Tabernakel iets eenders als het huis Gods, namelijk de eredienst Gods volgens de leer, bijgevolg ook de Kerk, aangezien de Kerk de Kerk is krachtens het leven volgens de leer, en het leven volgens de leer is de eredienst. Aangezien die Oudsten, bij wie de Kerk was, God aanbaden onder den Menselijken vorm, en omdat God onder den Menselijken vorm de Heer is, vereerden zij vandaar Hem; vandaar was hun Kerk een hemelse Kerk, welke wordt onderscheiden van de geestelijke Kerk hierin, dat de hemelse Kerk in de liefde tot den Heer, en in den eredienst vanuit die liefde is, en dat de geestelijke Kerk in de liefde jegens den naaste, en in den eredienst vanuit die liefde is: en omdat de Kerk bij de Oudsten zodanig is geweest, en de leer der liefde tot den Heer werd geleerd in tabernakels, en vandaar de tabernakels boven de tempels door den Heer werden geliefd, werd derhalve op bevel des Heren op den Berg Sinai een Tabernakel gebouwd, waarin de Israëlitische natie den heiligen eredienst zou hebben; en daarna werd in herinnering aan den heiligsten eredienst in de tabernakels het Feest der Tabernakels ingesteld. Uit deze dingen blijkt, vanwaar het is, dat de Tabernakel de leer der Kerk en daaruit den eredienst betekent. Dat de Tabernakel die dingen betekent, kan ook vaststaan uit de volgende plaatsen; bij Mozes: *“Hoe goed zijn uw tabernakels, o Jakob; uw tenten, o Israël”*, Num. xxiv: 5; hier en elders in het Woord wordt gezegd tabernakels, voorts tenten; en met den tabernakel wordt aangeduid de Kerk uit hen die in het goede der liefde tot den Heer zijn, en met de tent wordt aangeduid de Kerk vanuit hen die in de ware dingen vanuit dat goede zijn; en omdat de leer en daaruit de eredienst de Kerk maken, wordt derhalve met den tabernakel de leer van het goede der liefde aangeduid, en met de tent de leer van het ware vanuit dat goede; vandaar ook worden met de tabernakels in het meervoud de goede dingen der Kerk en der leer aangeduid, en met de tenten de ware dingen der Kerk en der leer; daaruit blijkt, wat wordt aangeduid met die woorden van Bileam: *Goed zijn uw tabernakels, o Jakob; uw tenten, o Israël*; met Jakob immers wordt de Kerk aangeduid die in het goede der leer en des levens is, en met Israël de Kerk die in de ware dingen vanuit het goede is. Bij Jeremia: *“Jehovah brengt terug de gevangenschap der tabernakels Jakobs; en over zijn tenten zal Ik Mij ontfermen; en de stad zal gebouwd worden op haar hoop,*

en zijn paleis zal worden bewoond naar de vorige wijze”, xxx: 18; hier eveneens wordt tabernakels en tenten gezegd, en met de tabernakels worden de goede dingen der Kerk of van haar leer aangeduid, en met de tenten worden de ware dingen der Kerk of van haar leer aangeduid; met de gevangenschap wordt de geestelijke gevangenschap aangeduid, welke er is, wanneer de goede en de ware dingen der Kerk of der leer als het ware zijn ingekerkerd; en daarom betekent de gevangenschap terugbrengen die dingen herstellen; wat de overige dingen betekenen, zie men boven, n. 724. Bij Jesaja: “*Verruim de plaats van uw tabernakel, en laten zij de gordijnen uwer tenten uitbreiden; verhinder het niet; maak uw koorden lang, en steek uw pinnen vast in*”, liv: 2; deze dingen betreffen de onvruchtbare die niet had gebaard, waarmede de natiën worden aangeduid bij wie de Kerk uit den Heer moest worden geïnstauréerd; de staat van het goede dier Kerk wordt aangeduid met de plaats van uw tabernakel; en de ware dingen vanuit dat goede worden aangeduid met de gordijnen uwer tenten; de bevruchting van het goede en de vermenigvuldiging van het ware wordt aangeduid met verruimen en uitbreiden; met de koorden wordt de verbinding ervan aangeduid, en met de pinnen de vastmaking. Bij David: “*Eén ding heb ik van Jehovah gevraagd, dit zal ik zoeken; dat ik blijven moge in het huis van Jehovah al de dagen mijns levens, om te zien de zoetheid van Jehovah, om te bezoeken des morgens Zijn tempel; omdat Hij mij zal verstecken in Zijn tent op den bozen dag, mij zal verbergen in het verborgene van Zijn tabernakel; op een rots zal Hij mij verhogen*”, Psalm xxvii: 4, 5; hier wordt gezegd huis van Jehovah, tempel, tent en tabernakel; en met het huis van Jehovah wordt de Kerk aangeduid die in het goede der liefde tot den Heer is, met den tempel de Kerk die in de ware dingen vanuit dat goede is; met de tent van Jehovah wordt het Goddelijk Ware aangeduid, voorts met den tabernakel het Goddelijk Goede; daaruit blijkt, dat onder blijven in het huis van Jehovah al de dagen des levens, niet wordt verstaan in het huis van Jehovah blijven, maar in het goede der liefde tot den Heer; en dat onder des morgens den tempel van Jehovah bezoeken, niet wordt verstaan elken morgen dien bezoeken, maar de ware dingen van dat goede uitvorsen en aanleren; vandaar wordt met verstecken in de tent, aangeduid houden in het Goddelijk Ware, en beschermen tegen de valse dingen; en met verbergen in het verborgene van den tabernakel, wordt aangeduid houden in het Goddelijk Goede, en beschermen tegen de boze dingen; met verhogen op een rots wordt aangeduid onderrichten in de innerlijke ware dingen. Bij denzelfde: “*Jehovah, wie zal verblijven in Uw tabernakel, wie zal wonen in den berg Uwer heiligheid; die ongerept wandelt, en gerechtigheid doet, en de waarheid spreekt*”, Psalm xv: 1, 2; met den tabernakel

wordt ook hier de Kerk aangeduid ten aanzien van het goede der liefde, aldus eveneens het goede der liefde; met den berg der heiligheid, waaronder Hierosolyma wordt verstaan, wordt de Kerk aangeduid ten aanzien van de ware dingen der leer vanuit dat goede; vandaar wordt geweten, wat wordt aangeduid met in dezelve verblijven; die ongerept wandelt, betekent die in het goede ten aanzien van het leven is, en in de ware dingen ten aanzien van de leer; en daarom wordt gezegd: Die gerechtigheid doet en de waarheid spreekt; en met gerechtigheid doen wordt aangeduid in het goede zijn ten aanzien van het leven, en met de waarheid spreken wordt aangeduid in de ware dingen zijn ten aanzien van de leer. Bij denzelfde: *“Ik zal blijven in Uw tabernakel tot in het eeuwige, ik zal vertrouwen in de schuilplaats Uwer vleugelen”*, Psalm LXI: 5, blijven in den tabernakel tot in het eeuwige, betekent in het Goddelijk Goede der liefde zijn; vertrouwen in de schuilplaats Uwer vleugelen, betekent in de Goddelijke ware dingen; de vleugelen immers van Jehovah betekenen de geestelijke ware dingen. Bij Jesaja: *“Gevestigd is door barmhartigheid de troon, en Hij zit op denzelve in waarheid in den tabernakel van David, richtende en zoekende het gericht, en bespoedigende de gerechtigheid”*, xvi: 5; deze dingen betreffen den Heer; de Hemel welke door Hem is vastgesteld, en vandaar de Kerk, wordt aangeduid met den troon die door barmhartigheid is gevestigd; dat de Heer daar regeert door het Goddelijk Ware vanuit het Goddelijk Goede, wordt aangeduid met: Hij zit op denzelve in waarheid in den tabernakel van David; onder David wordt de Heer verstaan ten aanzien van het koningschap, zijnde het Goddelijk Ware, en met zijn tabernakel wordt het Goddelijk Goede aangeduid; met het gericht wordt het ware der leer aangeduid, omdat vanuit dat alle gericht is, en met de gerechtigheid het goede der liefde, het ene en het andere uit Hem bij hen die in den Hemel en in de Kerk zijn. Bij denzelfde: *“Schouwt Zion aan, de stad van ons vastgesteld feest; laten uw ogen Hierosolyma zien, het kalme habitakel, de tabernakel die niet zal worden verstrooid; zijn pinnen zullen voor altijd niet verwijderd worden, en al zijn koorden zullen niet verscheurd worden”*, xxxiii: 20; onder Zion wordt hier niet Zion verstaan, noch Hierosolyma onder Hierosolyma, maar de Hemel en de Kerk ten aanzien van het goede der liefde en het ware der leer; die zijn het kalme habitakel en de tabernakel die niet zal worden verstrooid; met de pinnen die niet zullen worden verwijderd, wordt de vestiging door de Goddelijke ware dingen aangeduid, en met de koorden die niet zullen worden verscheurd, wordt de verbinding door het Goddelijk Goede aangeduid. Bij Jeremia: *“Mijn tabernakel is verwoest, en al Mijn koorden zijn verscheurd; Mijn zonen zijn uitgegaan van Mij, en zij zijn er niet; niet één meer spannende Mijn*

tabernakel, en oprichtende Mijn gordijnen”, x: 20; met den tabernakel die verwoest is, wordt de Kerk aangeduid waarin niet langer het goede is; met de koorden die verscheurd zijn, wordt de verbinding aangeduid, dat zij er gene is; met de zonen die zijn uitgegaan en er niet zijn, wordt aangeduid dat er niet enige ware dingen meer zijn; met niet één meer spannende den tabernakel en oprichtende de gordijnen, wordt aangeduid dat er in de Kerk geen meer leert het goede der liefde, en het ware vanuit dat goede; de gordijnen betekenende de ware dingen voortgaande vanuit het goede en hetzelfde bedekkende. Bij denzelfde: *“Verwoest is het ganse land, plotseling zijn verwoest mijn tabernakels, in een ogenblik mijn gordijnen”*, iv: 20; met het land dat verwoest is, wordt de Kerk aangeduid; met de tabernakels die verwoest zijn, worden haar goede dingen aangeduid, en met de gordijnen worden haar ware dingen aangeduid. Bij denzelfde: *“Nebuchadnezar, de koning van Babel, zal hun tabernakel en hun kudde van kleinvee nemen, hun gordijnen, en al hun vaten, en hun kamelen zal hij voor zich wegnemen”*, XLIX: 29; deze dingen betreffen de verwoesting van Arabië, waarmede de Kerk wordt aangeduid die in de ware dingen vanuit het goede is; de goede dingen dier Kerk worden aangeduid met hun tabernakel en kudde van kleinvee, en de ware dingen ervan met de gordijnen en alle vaten; en de erkenningen van het ware met de kamelen; met Nebuchadnezar den koning van Babel worden de boze en de valse dingen die verwoesten, aangeduid. Eendere dingen worden met *de tabernakels van Arabië* aangeduid bij David, Psalm CXX: 5. Bij Jeremia: *“Tot Zion zullen herders en hun kudde van kleinvee komen; zij zullen tegen haar tabernakels opslaan; zij zullen een ieder zijn ruimte afweiden”*, vi: 3; met deze dingen wordt eveneens de verwoesting van de Kerk beschreven ten aanzien van het goede der liefde; Zion is de Kerk waarin dat goede is; de tabernakels die de herders en de kudde van kleinvee tegen haar zullen opslaan, betekenende de boze en derzelver valse dingen, die haar verwoesten; zij zullen een ieder zijn ruimte afweiden, betekent dat zij geheel en al zal worden beroofd van de goede en de ware dingen. Bij Hoshea: *“Egypte zal ze vergaderen, Mof zal ze begraven, het verlangenswaardige van hun zilver zal de distel bezitten, en doornen zullen zijn in hun tabernakels”*, ix: 6; deze dingen betreffen de verwoesting van de Kerk door de vervalsingen van het ware; met Israël, over wien deze dingen worden gezegd, wordt die Kerk aangeduid; dat de natuurlijke mens en diens begeerte ze zal verderven, wordt daarmede aangeduid dat Egypte ze zal vergaderen, Mof ze zal begraven; dat het valse elk ware zal verderven, wordt aangeduid met: Het verlangenswaardige van het zilver zal de distel bezitten; en dat de boze dingen van het valse elk goede ervan zal verderven, wordt daarmede

aangeduid dat de doornen zullen zijn in hun tabernakels. Bij Jesaja: *“Die woont op den kring der aarde, en derzelver bewoners zijn zoals sprinkhanen; Die de Hemelen uitspant zoals het dunne, en uitbreidt zoals een tabernakel om te wonen”*, xl: 22; wonen op den kring der aarde, betekent op den Hemel, want de Hemel omringt de aarde zoals een kring het centrum; vandaar wordt de Heer de Allerhoogste genoemd, en wonende in de hoogste dingen; haar bewoners zijn zoals sprinkhanen, betekent de mensen in de laatste, want de sprinkhaan betekent het levende in de laatste, in het bijzonder het ware, en in den tegengestelden zin het valse daar; Die de Hemelen uitspant zoals het dunne, betekent de almacht om de Hemelen naar Zijn goeddunken [of op Zijn wenk, *ex nutu*] te verruimen; en uitbreidt zoals een tabernakel om te wonen, betekent eendere dingen, maar deze verruiming der Hemelen ten aanzien van de goede dingen, en gene verruiming ten aanzien van de ware dingen. Bij Hoshea: *“Nog zal Ik u doen wonen in tabernakels, naar de dagen van den bestemden tijd”*, xii: 10; deze dingen betreffen Efraïm, die, verrijkt zijnde, zeide schatten gevonden te hebben, Vers 9, waarmede wordt aangeduid dat hij zich erkennenissen van het ware heeft verworven; met Efraïm immers wordt het verstand des Woords aangeduid, en het verstandelijke der Kerk; en daarom betekent nog zal Ik u doen wonen in tabernakels, dat het nog zal zijn in de Kerk waar het goede is; naar de dagen van den bestemden tijd, betekent totdat die erkennenissen vergaan. Bij Zacharia: *“Jehovah zal de tabernakels van Jehudah ten eerste behouden”*, xii: 7; de tabernakels van Jehudah zijn de goede dingen des Woords en de goede dingen der Kerk, want met Jehudah wordt het Woord aangeduid, en eveneens de Kerk ten aanzien van het goede der liefde tot den Heer. In de Klaagliederen: *“De Heer heeft den boog gespannen zoals een vijand; Hij heeft Zich met Zijn rechterhand gesteld zoals een onvriend, en Hij doodde alle verlangenswaardige dingen der ogen; in de tabernakels van Zion heeft Hij zoals een vuur Zijn toorn uitgegoten”*, ii: 4; deze dingen betreffen de verwoesting van de Kerk ten aanzien van de ware dingen en ten aanzien van de goede dingen; de verwoesting ten aanzien van de ware dingen ervan wordt aangeduid met: Hij doodde alle verlangenswaardige dingen der ogen; en de verwoesting ten aanzien van de goede dingen, met: Hij heeft toorn uitgegoten zoals een vuur in de tabernakels van Zion; verlangenswaardige dingen wordt in het Woord gezegd van de ware dingen, en ogen van het verstand van het ware; tabernakels wordt gezegd van de goede dingen, en toorn zoals een vuur van de verwoesting van het goede; de dochters van Zion betekent de Kerk die in de aandoening van het ware vanuit de liefde van het goede is. Bij David: *“Voor de zon heeft Hij een tabernakel gesteld in de Hemelen”*,

Psalm XIX: 5; onder de zon daar wordt de Heer verstaan ten aanzien van de Goddelijke Liefde; omdat Hij in het goede Zijner liefde woont in de Hemelen, wordt derhalve gezegd: Voor de zon heeft Hij een tabernakel gesteld in de Hemelen; de tabernakel daar is de Hemel des Heren vanuit het goede der liefde. Bij denzelfde: *“Jehovah, den Allerhoogste hebt gij gesteld tot uw habitakel, het boze zal u niet wedervaren, en de plage zal niet naderen tot uw tabernakel”*, Psalm XCI: 9, 10; met het habitakel van Jehovah en met Zijn tabernakel wordt de Hemel en de Kerk aangeduid, met het habitakel de Hemel en de Kerk ten aanzien van de ware dingen, en met den tabernakel de Hemel en de Kerk ten aanzien van de goede dingen; de verwijdering van en de bescherming tegen de boze dingen en de valse dingen van het boze, wordt aangeduid met: Hij heeft den Allerhoogste gesteld tot zijn habitakel, het boze zal niet wedervaren, en de plage zal niet naderen. Bij denzelfde: *“Hij zal u uitscheuren van den tabernakel, en u ontwortelen uit het land der levenden”*, Psalm LII: 7; deze dingen betreffen Doëg den Edomiet; dat hij zal verdreven zijn van elk goede der Kerk, wordt aangeduid met: Hij zal u uitscheuren van den tabernakel; dat hij het ook zal zijn van de ware dingen der Kerk, wordt aangeduid met: Hij zal u ontwortelen uit het land der levenden; het land is de Kerk, en de levenden worden degenen geheten, die in de ware dingen vanuit het goede zijn. Met den tabernakel wordt de Kerk aangeduid ten aanzien van het goede, of het goede der Kerk, ook in de volgende plaatsen: *“Dat Jehovah den tabernakel zou stellen in het midden van hen, in het midden van hen zou wandelen opdat Hij hun tot God zou zijn, Levit. XXVI: 11, 12; dit behoorde tot de zegeningen. Nadat de Heer van gedaante was veranderd vóór Petrus, Jacobus en Johannes, zeide Petrus: Heer, het is ons goed hier te zijn; indien Gij wilt, laat ons hier drie tabernakels maken, voor U een, en voor Mozes een, en voor Elias een, Matth. XVII: 4; Markus IX: 5; Lukas IX: 33. “Ik hoorde een grote stem vanuit den Hemel zeggen: Zie, de tabernakel Gods met de mensen, en Deze zal met hen wonen”, Apoc. XXI: 3. “Hij verliet de Tent van Schilon, den Tabernakel, waarin Hij heeft gewoond tussen de mensen, Psalm LXXVIII: 60. “Hij verstiet de tent van Jozef”, Psalm LXXVIII: 67. Dat de Tent de Kerk betekent ten aanzien van de ware dingen der leer, staat vast uit de plaatsen in het Woord waar tent en tenten wordt gezegd, zoals Jes. XXII: 16; Jerem. IX: 18; Ezech. XXV: 4; Amos IX: 11; Hab. I: 6; Psalm XLIII: 3; Psalm XLVI: 5; Psalm LXXIV: 7. Aangezien de Tabernakel betekende den Hemel en de Kerk ten aanzien van de leer van het goede der liefde, en de Tent haar ten aanzien van de leer van het ware vanuit dat goede, en dit vanwege den heiligen erediens des Heren uit de Oudsten, zoals in de vooruitgezonden dingen van dit Artikel is gezegd, behaagde het*

derhalve den Heer dat een Tabernakel door Mozes zou worden opgericht, waarin de uitbeeldende eredienst zou worden voltrokken, welke wordt beschreven in Exodus xxvi: 7 tot 15; Hfdst. xxxvi: 8 tot 37: en daarna werd bevolen dat alle stammen Israëls rondom denzelve zouden kamperen, en de Levieten, die de bewaking ervan zouden hebben, naast denzelve, Num. 1: 10 tot 54; Hfdst. iii: 7 tot 39; en eveneens dat zij zouden voorttrekken met denzelve, Num. ix: 15 e.v. Dat die Tabernakel uitbeeldende voor den Hemel en de Kerk is geweest, blijkt duidelijk hieruit *dat zijn vorm aan Mozes is getoond op den berg Sinai*, Exod. xxv: 9; Hfdst. xxvi: 30; en al wat zich in een vorm zichtbaar vertoont in den Hemel en vanuit den Hemel, is uitbeeldend; dat die uitbeeldend is geweest voor den Hemel zelf waar de Heer is, en vandaar eveneens voor de Kerk, kan vaststaan uit de heiligheid ervan, namelijk dat het niet aan iemand was geoorloofd daarin binnen te treden dan alleen Aharon en diens zonen, en dat indien het volk toetrad, zij zouden sterven, Num. xvii: 27, 28; Hfdst. xviii: 1, 22, 23; Hfdst. xix: 14 tot 19: Voorts dat over denzelve een wolk was overdag, en de gedaante van vuur des nachts, Exod. xl: 38; Num. ix: 15; Jes. iv: 5, 6. En daarna dat een feest zou worden gevierd, hetwelk het feest der Tabernakels werd genoemd, en zij zouden worden verblijd met de opbrengst van dorsvloer en wijnpers, Levit. xxiii: 39 tot 44; Deut. xvi: 13, 14; Zach. xiv: 16, 18, 19; met de opbrengst van den dorsvloer werd al het goede der Kerk aangeduid, iets eenders als met het brood en het koren; en met de opbrengst van de wijnpers werd al het ware van het goede der Kerk aangeduid, iets eenders als met den wijn; en met zich verblijden alsdan werd aangeduid het verkwikkelijke der hemelse en der geestelijke liefde vanuit dezelve. Dat alle dingen van den Tabernakel, zoals de Ark, de Verzoendeksel met de Cherubim daarop, de Voorhang, de Tafel met de broden daarop, het Reukaltaar, de Kandelaar, de Gordijnen, de Bedekselen, de draagbomen en de zuilen, de koorden, de pinnen, en de overige dingen, uitbeeldend zijn geweest voor den Hemel en de Kerk, zie men in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN over Exodus, waarin al die dingen zijn ontvouwd; alwaar ook is getoond, dat de heiligheid van al die dingen is geweest vanuit de in de Ark nedergelegde Wet, want met de Wet werd het Woord aangeduid, en de Heer uitgebeeld, Die het Woord is.

800. En hen in den Hemel wonende; dat dit betekent de geestelijke goede en ware dingen, vanuit welke het hemels huwelijk is, staat vast uit de betekenis van degenen lasteren die in den Hemel wonen, zijnde de geestelijke goede en ware dingen vervalsen; onder hen die in den Hemel wonen, worden de Engelen verstaan; doch omdat de Engelen Engelen zijn vanwege de opneming

van het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware, en omdat de geestelijke zin los is van personen, worden derhalve met de Engelen hier de goede en de ware dingen aangeduid vanuit welke zij Engelen zijn; deze dingen worden eveneens aangeduid met de Engelen elders in het Woord; men zie boven n. 130, 302: dat het de geestelijke goede en ware dingen zijn, die met hen worden aangeduid, is omdat allen in den Hemel geestelijk zijn, en geestelijk denken en spreken: anders echter de mensen op aarde; omdat dezen natuurlijk zijn, denken en spreken zij natuurlijk, en daarom ook zijn de goede en de ware dingen bij dezen natuurlijk; en omdat het goede en het ware elkander over en weer liefhebben, en deswege wel niet anders dan verbonden kunnen worden, zo wordt er derhalve gezegd: vanuit welke het hemels huwelijk is; dit wordt ook met hen in den Hemel wonende aangeduid, aangezien allen daar in dat huwelijk zijn, en daarom ook wordt de Hemel met een huwelijk vergeleken in het Woord: dat een eender huwelijk ook is in de afzonderlijke dingen des Woords, zie men boven in n. 238 einde, 288, 484, 724; en dat een Engel niet een Engel des Hemels kan zijn tenzij hij in dat huwelijk is, of tenzij bij hem dat huwelijk is, eender de mens der Kerk, n. 660: uit welke dingen wederom blijkt, dat een mens die het geloof scheidt van de goede werken, niet een mens der Kerk is. Uit deze dingen nu staat vast, dat met lasteren hen in den Hemel wonende, wordt aangeduid de geestelijke ware en goede vervalsen, vanuit welke het hemels huwelijk is. In de beide voorafgaande Artikelen is gehandeld over hen die het geloof scheiden van de goede dingen des levens, en daardoor dermate het Woord vervalsen dat zij voor zich den Hemel sluiten; voorts aangaande hen die aan het geloof de goede dingen des levens aanbinden, en daardoor nochtans niet dermate het Woord vervalsen dat zij voor zich den Hemel sluiten: nu volgt in volgorde dat iets zij gezegd aangaande hen die, hoewel zij in Kerken zijn waar het geloof-alleen wordt erkend, nochtans niet het Woord vervalsen; dezen zijn diegenen, 1. die niet het geloof scheiden van het leven, maar verbinden, door te geloven dat geloof en leven één maken, zoals aandoening en denking, zoals wil en verstand, zoals warmte en licht in lente- en zomertijd, vanuit welke verbinding alle ontkieming is, en zoals het ware en het goede, indien voor het geloof het ware wordt genomen, en voor het leven het goede, over welke verbinding men zie de LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA: dezen bevestigen bij zich, dat niemand die boos leeft, geloof kan hebben, maar hij die goed leeft; en dat hij die boos leeft, niet het geloof kan opnemen, tenzij hij de boete des levens doet door zijn boze dingen uit te vorsen en van dezelve af te laten; voorts dat hij die boos leeft, in zijn geest of in zich niet een ander geloof kan hebben dan een geloof van het valse,

hoezeer hij ook met den mond het geloof van het ware belijdt: zij dus die het leven en het geloof aldus verbinden in belijdenis en werk, hun leven is naastenliefde en hun geloof is de denking dat het in waarheid zo is. Het geloof van dezen is voor zoveel geestelijk als zij ware dingen vanuit het Woord weten, en volgens dezelve leven, want het geloof wordt geestelijk krachtens het leven, en voor zoveel de mens vandaar geestelijk wordt, voor evenzoveel wordt hem de Hemel geopend. 2. Ook vervalsen diegenen het Woord niet, die niet weten, noch willen weten, dat het geloof iets anders is dan de dingen geloven die in het Woord zijn, en dezelve doen; zij zien immers dat geloven en doen geloof is, en dat geloven en niet doen een geloof van den mond en niet van het hart is, aldus buiten den mens en niet binnen hem. Dezen geloven, indien zij doen, dat het geloof is geloven dat God is, dat de Hemel en de Hel zijn, dat er het leven na den dood is, dat God liefhebben en den naaste liefhebben is de bevelen in het Woord doen; voorts dat zij, voor zoveel zij aflaten van de boze dingen, en dezelve schuwen en verafschuwen omdat het zonden zijn, voor evenzoveel die bevelen doen vanuit God en niet vanuit zich; zij ook geloven, dat de Heer in de wereld is gekomen om diegenen te zaligen die in Hem geloven en de dingen doen die Hij heeft geleerd. 3. Omdat dezen niet weten, noch willen weten, dat het geloof iets anders is, erkennen zij niet de rechtvaardigmaking en de zaliging door dit enige te geloven, dat God de Vader Zijn Zoon heeft gezonden, opdat door het bloed van Hem verzoening, verlossing en zaliging zou geschieden; zij doorvatten immers, dat dit alleen geloven, en niet enig leven des geloofs leven, hetwelk de naastenliefde is, meer verdoemt dan rechtvaardig maakt; dat het meer verdoemt, is ter oorzaak hiervan dat het niet het geloof van het ware, maar het geloof van het valse is; het is immers een geloof dat er onmiddellijke barmhartigheid is, dat er hervorming en wederverwekking is zonder middelen, dat er toerekening is, dat er verzoening is, dat er tussenkoms is, waarvan er evenwel geen bestaat; en bovendien is het niet waar, dat een Zoon van het eeuwige aan uit den Vader geboren, in de wereld is gezonden; noch is het waar, dat de Vader door het bloed des Zoons is verzoend; noch is het waar, dat de Heer op Zich de zonden heeft overgedragen, en zo heeft verlost; behalve meer dingen; en deze dingen kunnen, voor zover zij schijnen van het ware vanuit den zin der letter des Woords zijn, gezegd en eveneens gedacht worden, maar niet bevestigd tot aan de vernietiging toe van het echte ware dat in den Hemel is, en dat de leer der Kerk vanuit het Woord kan leren: zij dus die alle dingen des geloofs in die belijdenis binnenlaten, dezen werpen niet slechts alle ware dingen, welke ontelbaar zijn, vanuit welke de Engelen en de mensen het leven en de

wijsheid hebben, ter zijde, en de algehele theologie in ettelijke woorden met vertrouwen uitgesproken, waarin zij de ware dingen niet samenvoegen, maar ook om die woorden te bevestigen kunnen zij wel niet anders dan het Woord vervalsen, en daardoor voor zich den Hemel sluiten. Doch over deze zaak elders vollediger. Deze dingen nu betreffen hen die het Woord vervalsen, en hen die het niet vervalsen.

801. *Vers 7. En hetzelfde werd gegeven om oorlog te maken met de heiligen en om die te overwinnen; en hetzelfde werd mogendheid gegeven over allen stam, en tong en natie.* En hetzelfde werd gegeven om oorlog te maken met de heiligen, en om die te overwinnen, betekent den strijd met hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn, en niet de combinaties begrepen vanwege de schijnen: en hetzelfde werd mogendheid gegeven over allen stam, en tong en natie, betekent de heerschappij over alle ware en goede dingen der Kerk, en over de leer des geloofs en der liefde.

802. En hetzelfde werd gegeven om oorlog te maken met de heiligen en om die te overwinnen; dat dit betekent den strijd met hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn, en niet de combinaties begrepen vanwege de schijnen, staat vast uit de betekenis van den oorlog, zijnde de geestelijke strijd, welke er een is van het ware tegen het valse, en van het valse tegen het ware, waarover boven n. 573, 734; vandaar is oorlog maken strijden vanuit de ware dingen tegen de valse dingen, en vanuit de valse dingen tegen de ware dingen, hier vanuit de valse dingen tegen de ware dingen; uit de betekenis van de heiligen, zijnde zij die in de ware dingen vanuit het goede zijn, waarover ook boven, n. 204; en uit de betekenis van hen overwinnen, zijnde genen van hun leer en vandaar van hun godsdienst maken; en omdat zij dit doen door redeneringen waarmede zij over de valse dingen de schijnen van het ware brengen, en door plaatsen vanuit den zin der letter des Woords, waarmede zij hun redeneringen bevestigen, wordt derhalve met die woorden ook aangeduid dat die niet begrepen of niet verstonden hoe het geloof kan worden verbonden met de goede werken, vanwege de over de valse dingen aangebrachte schijnen van het ware; uit deze dingen kan vaststaan dat met: Aan het beest werd het gegeven om oorlog te maken met de heiligen, en om die te overwinnen, wordt aangeduid de strijd met hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn, en niet de combinaties begrepen vanwege de schijnen. Boven is in verscheidene plaatsen gehandeld over de redeneringen waarmede de verdedigers van het geloof afgescheiden van het leven over de valse dingen de schijnen van het ware brachten, door welke het hun toescheen alsof zij de niet-samenstemmingen met het Woord hadden opgeheven; dat zij echter de niet-samenstemmingen

niet hadden opgeheven, maar dat zij als het ware een onzichtbaar spinneweb hadden geweven, om met de valse dingen geloof aan te brengen, kan vaststaan uit de dingen die boven in n. 780, 781, 786, 790, zijn aangevoerd; en eveneens uit deze dingen: dat zij in leer, prediking en geschriften er alles op zetten en daarop staan, dat het geloof is gegeven als het middel der zaliging, omdat de mens niet het goede kan doen uit zich; en dat nochtans God de goede dingen werkt bij den mens zonder dat hij het weet; door welke werking de boze dingen die de door het geloof gerechtvaardigde mens doet, geen zonden zijn, maar de zwakheden der natuur; en dat de boze dingen uit opzet of de willijke boze dingen vergeven worden, of terstond, of na enig berouw van den mond: en dat daaruit volgt dat onder de werken, en onder doen in het Woord, wordt verstaan het geloof, en geloof hebben. Dit is het web van hen, waarmede zij de eenvoudigen ertoe brengen te geloven, dat zij vanuit de schatkamers der wijsheid of der innerlijke doorvatting, welke enig en alleen bij de geleerden en de ontwikkelden berusten, de stevige bewijsstukken hebben tevoorschijn gehaald voor het vastleggen van het geloof gescheiden van het klaarblijkende streven, zijnde de wil, van de goede dingen te doen uit den mens; aldus laten zij voor zich en voor het algehele volk der Kerk de teugels zakken en los, om naar believeen en met toegeven aan alle begerigheden te handelen en te leven; welk dogma, omdat het aan het vlees en aan de ogen behaagt, door de grote menigte gretig wordt opgenomen: dit dus is het, wat hier wordt aangeduid daarmede dat het aan het beest werd gegeven om oorlog te maken met de heiligen en hen te overwinnen. Maar opdat niet de voorgangers, die in dit dogma worden ingewijd wanneer zij in het priesterschap worden ingewijd, en hen vanuit het volk der Kerk, worden aangetast door het vergif dat door geslepen redeneringen is bereid, waardoor zij wel niet anders kunnen dan sterven, zou ik alleen de vermelde bewijsvoeringen weder willen opnemen aangaande de scheiding des geloofs van de goede dingen die door den mens moeten worden gedaan, voorts de bedriegelijk samengevlochten verbindingen, door middel waarvan zij voortschrijden van iets tot niets, of van het ware tot het valse, en in het licht vóór een enigermate verlicht verstand doen uitkomen de verfoeilijke valse dingen van het boze en de boze dingen van het valse, die in dat meer dan ketterse dogma zijn gelegen, en vanuit hetzelfde met een onafgebroken vloed opwellen. Ten eerste: *Dat het geloof is gegeven als het middel der zaliging, omdat de mens niet het goede kan doen uit zich*; dat de mens niet het goede kan doen uit zich, dit is waar; en omdat de mens niet enig geloof uit zich kan hebben, volgt dat evenals hij niet iets kan doen vanuit zich, hij evenzo niet iets kan geloven uit zich; welk mens immers der Kerk

erkent niet, dat het geloof is uit God, en niet uit den mens; vandaar nu zijn geheel en al eendere dingen te zeggen van het geloof als van de werken: van de werken wordt gezegd: Indien zij zijn uit den mens, en zolang zij uit den mens zijn, rechtvaardigen zij niet; iets eenders moet het zijn met het geloof, indien het uit den mens is en zolang het uit den mens is; en toch gelooft een ieder uit zich; klaarblijkend immers denkt hij en wil hij denken in zich, zoals uit zich, dat wat des geloofs is; indien het dus niet anders met het geloof gesteld is dan zoals met de werken, zo volgt dat alleen de uitverkorenen geloof kunnen hebben en gezaligd kunnen worden, hetgeen de praedestinatie insluit, waaruit allerlei levensgerustheid voortvloeit bij de bozen, en een beroving van alle hoop, en ten gevolge daarvan wanhoop bij de goeden; terwijl toch allen zijn voorbestemd tot den Hemel, en diegenen Uitverkorenen worden genoemd die de ware dingen aanleren en ze doen: aangezien iets eenders het geval is met het geloof als met de goede werken, volgt ook, dat de mens niet anders kan en moet handelen, dan zoals een automaat, of zoals dat wat van geen leven is, door den invloed uit God af te wachten om bewogen te worden, en zo gaat hij al denkende niets en al willende niets van hetgeen bevolen is in het Woord; terwijl toch een zodanig mens aanhoudend iets vanuit zich denkt en wil; en omdat dat wat vanuit zich is, niet vanuit God is, maar vanuit de hel, en evenwel vanuit de hel denken en willen, tegen God is, en twee tegengestelden niet tegelijk bestaanbaar zijn, is zulk een mens òf dwaas, òf een godsloochenaar. Indien iemand na dezen zal gezegd hebben dat het geloof, omdat het is gegeven als een middel der zaliging, kan worden opgenomen door de mens zoals door hem, zo wordt het ware gezegd; doch geloof hebben, dat is, denken dat het zo is, en daaruit spreken zoals uit zich, en niet kunnen willen omdat het zo is zoals uit zich, is het geloof teniet doen; het ene immers zonder het andere is een redewezen [*non ens*, een onding]. Indien echter iemand zal gezegd hebben, dat het rechtvaardigende geloof slechts is geloven dat God de Vader den Zoon heeft gezonden, opdat door Zijn kruislijden verzoening, verlossing en zaliging zou geschieden, en dit niet iets wat gedaan moet worden insluit, ook omdat het de toerekening is die zaligt; maar omdat in dit te geloven niet enig ware des Hemels is, zoals te zijner plaatse zal worden aangetoond, zo volgt dat het geloof van het valse, zijnde het dode geloof, rechtvaardigt. Ten tweede: *Dat nochtans God de goede dingen werkt bij den mens zonder dat hij het weet*; dat God de goede dingen werkt bij den mens, dit is waar; en eveneens de meeste dingen, zonder dat de mens het weet; maar nochtans, noodzakelijk voor de zaliging, geeft God aan den mens het doorvatten; God immers werkt opdat de mens denkt en spreekt

de dingen die des geloofs zijn, en opdat hij wil en doet de dingen die der liefde zijn; wanneer de mens daaruit denkt, spreekt, wil en doet, kan het niet anders, dan dat hij denkt, spreekt, wil en doet zoals uit zich; God werkt in de dingen bij den mens die uit Hem in hem zijn, namelijk in de ware dingen die des geloofs zijn, en in de goede dingen die der liefde zijn; en daarom, wanneer God gene dingen doet optreden in het verstand, en deze in den wil, zo verschijnen zij aan den mens zoals de zijne, en alsof hij zijn eigen dingen voortbrengt; anders uit God denken en spreken, voorts willen en doen, kan niemand; het is genoeg dat de mens weet en erkent, dat zij uit God zijn; die Goddelijke werking zelf geschiedt vaak zonder dat de mens het weet, maar de uitwerkingen daaruit geschieden terwijl de mens het weet: aldus wordt het verstaan *dat de mens niet wat ook kan nemen, tenzij het hem vanuit den Hemel gegeven is*, Joh. III: 27; *“Jezus zeide: Zonder Mij kunt gij niet wat ook doen”*, Joh. xv: 5. Indien de mens niet bewust was in het denken van de ware dingen, en in het doen van de goede dingen, ter oorzake hiervan opdat niet de ware en de goede dingen uit hemzelf zijn, zo zou de mens òf zoals een dier, òf zoals een stronk zijn; aldus zou hij niet iets van God of iets uit God kunnen denken en willen; aldus zou hij niet met God verbonden kunnen worden door het geloof en door de liefde, en leven tot in het eeuwige: het verschil tussen de dieren en de mensen is, dat de dieren niet kunnen denken en spreken ware dingen, en willen en doen goede dingen uit God; doch dat de mensen het kunnen, en aldus de dingen geloven die zij denken, en liefhebben de dingen die zij willen, en dit zoals uit zich; indien het niet was zoals vanuit zich, zo zou de invloed en de Goddelijke werking doorheenvloeien, en niet worden opgenomen; de mens zou zijn zoals een vat zonder bodem, hetwelk in het geheel geen water opneemt; de denking van den mens is het receptakel van het ware, en de wil is het receptakel van het goede, en een opneming is er niet tenzij met medeweten van den mens: en indien er geen opneming was, zou er geen wederkerige bestaan, hetgeen maakt dat als het ware des mensen zij wat Gods is; elk agerende dat zich met iets anders wil verbinden, zal noodwendig iets hebben zoals van hetzelfde met hetwelk het zich verbindt; anders is er geen reagerende; en waar niet actie en tevens reactie is, daar bestaat geen verbinding; de dingen bij den mens waarmede God, Die de allene Agerende is, Zich verbindt, is het Verstand en de Wil; deze vermogens zijn van den mens; en wanneer deze handelen, alhoewel uit God, kunnen zij niet anders handelen dan zoals uit zich; daaruit nu volgt, dat de ware en de goede dingen die niet aldus in wording komen, niet iets zijn. Maar laten deze voorbeelden toelichten: Het is in het Woord bevolen, dat de mens niet zal echtbreken, niet zal stelen,

niet zal doden, niet vals zal getuigen; dat de mens die dingen kan doen uit zich, is bekend; voorts ook dat de mens van die dingen kan aflaten, omdat het zonden zijn; maar nochtans kan hij daarvan niet aflaten vanuit zich, maar vanuit God; wanneer hij echter daarvan aflaat uit God, denkt nochtans de mens dat hij daarvan wil aflaten omdat het zonden zijn; aldus laat hij daarvan af zoals uit zich; en wanneer dit geschied is, dan noemt hij echtbreuk een zonde, leeft hij in kuisheid en heeft hij de kuisheid lief, ook dit zoals uit zich; en omdat hij diefstal een zonde noemt, leeft hij in oprechtheid, en heeft hij de oprechtheid lief, ook dit zoals uit zich; wanneer hij moord een zonde noemt, dan leeft hij in naastenliefde, en heeft hij de naastenliefde lief, en dit zoals uit zich; wanneer hij valse getuigenis een zonde noemt, dan leeft hij in waarheid en in gerechtigheid, en heeft hij de waarheid en de gerechtigheid lief, en dit zoals uit zich; en hoewel hij die dingen leeft en liefheeft zoals uit zich, leeft hij ze en heeft hij ze lief vanuit God; want al wat de mens vanuit de kuisheid zelf, vanuit de oprechtheid zelf, vanuit de naastenliefde zelf, en vanuit de waarheid en de gerechtigheid zelf, zoals vanuit zich doet, doet hij vanuit God, en vandaar zijn het de goede dingen; in één woord, alle dingen, welke dan ook, die de mens vanuit die dingen zoals vanuit zich doet, nadat de boze dingen verwijderd zijn, zijn uit God, en zijn goede dingen; doch alle dingen die de mens doet, voordat de boze dingen zijn verwijderd, ook al mogen zij werken der kuisheid zijn, werken der oprechtheid, werken der naastenliefde, werken der waarheid en der gerechtigheid, zijn nochtans niet goede dingen, omdat zij uit den mens zijn. Aangezien alle werken, zowel die welke uit God als die welke niet uit God geschieden, niet anders dan uit den mens of zoals uit hemzelf kunnen worden volvoerd, zo blijkt waarom zo vaak in het Woord wordt gezegd de werken, de daden, werken en doen, welke dingen geenszins zouden zijn gezegd en bevolen, indien zij uit God geschieden zonder dat de mens het weet, volgens den innerlijken zin der leer van hen die het geloof scheiden van de goede werken. Ten derde: *Dat de boze dingen die de door het geloof gerechtvaardigde mens doet, geen zonden zijn, maar de zwakheden van zijn natuur, en dat de willijke boze dingen, of uit opzet, worden vergeven, of terstond, of na enig berouw van den mond;* dit is de belijdenis van hen die dieper hebben nagevorst, en zijn binnengetreden in de verborgenheden der scheiding des geloofs van de goede werken, maar met een verscheidenheid bij sommigen volgens de spitsvondigheid van redeneren en concluderen; het zijn immers gevolgtrekkingen; want zij die het al der zaliging aan het geloof alleen toekennen, en het al der zaliging aan de goede werken ontzeggen, zeggen dat zij in de genade zijn, en sommigen dat zij in God zijn; indien zij in

de genade zijn, zo concluderen zij dat de boze dingen niet worden gezien; en indien zij worden gezien, dat zij terstond worden vergeven; indien zij in God zijn, zo concluderen zij, dat niets verdoemt, aldus dat de boze dingen geen zonden zijn, omdat die verdoemen, maar dat zij de zwakheden der natuur zijn; en omdat de boze dingen vanuit het willijke, die in het Woord zonden worden genoemd, welke geschieden *alta manu*, geen zwakheden der natuur zijn, zeggen zij dat zij worden vergeven, òf terstond, òf na enig berouw van den mond, aangezien de door het geloof gerechtvaardigde in het goede is, en deze de boetedoening des levens niet nodig heeft; sommigen voegen daaraan toe: omdat zij vanuit toelating zijn geschied. Deze dingen volgen ook hieruit, omdat zij geloven dat de door het geloof gerechtvaardigde verlost is, vóór God gezuiverd, en wederverwekt; en dat hem, omdat hij het goede uit zich niet kan doen, de verdienste des Heren wordt toegekend en toegerekend, krachtens welke toerekening, en tevens krachtens de verlossing en de wederverwekking, hij als zoon Gods wordt aangenomen, en geleid door God den Vader, en verlicht [*illuminatur*] door den heiligen geest; weswege zijn werken zijn aanvaard, en de boze dingen geen boze dingen zijn zoals bij de anderen; en omdat deze niet verdoemen, kunnen zij geen zonden worden genoemd, maar zwakheden, welke een ieder aankleven, als erfenis, vanuit Adam; en zodra deze oprijzen, worden zij vergeven en uitgeworpen: behalve meer dingen, en verschillende, volgens de ideeën aangaande het wezen des geloofs, en aangaande deszelfs scheiding van de goede dingen des levens, of aangaande de verbinding van het geloof met dezelve. Maar het is niet van belang om deze dingen elk afzonderlijk aan een onderzoek te onderwerpen; het zijn immers welwaters vanuit een vals beginsel, waaruit niet anders dan valse dingen in een onafgebroken reeks kunnen voortvloeien: wie weet niet en erkent niet, als hij bij zichzelf nadenkt, dat de mens zich zal onderzoeken, zijn zonden vóór God belijden, dat hij die zal verfoeien, en daarna een nieuw leven zal leiden, opdat hij het eeuwige leven erve; deze dingen leren de plechtige [*solennes*; ook gebruikelijke] gebeden in de Kerken, vooral die door welke de voorbereiding geschiedt tot het deelnemen aan het sacrament van het Avondmaal; deze dingen leert het Woord, en leren alle predikingen vanuit het Woord; en zulks dicteert alleen reeds een klein weinig verlichte rede; maar nochtans wordt het licht van dit ware uitgeblust, zodra iemand zich op de verborgenheden der leer toelegt, en daarvandaan de faam der geleerdheid wil behalen; omdat deze wordt geleid door de liefde van zich, en vandaar door den trots van het eigen inzicht, treedt hij terug van het geloof der grote menigte, en omhelst hij het valse dat elk ware des Woords en elk ware des

Hemels vernietigt; en omdat hij voor geleerd wordt gehouden trekt hij velen achter zich aan, en verleidt hen, en zo verstroot hij de schapen die hij moest verzamelen, door te leren dat niet enig boze dengene verdoemt die het vanuit vertrouwen kan denken en uitspreken, dat Christus voor hem heeft geleden en daardoor hem heeft verlost; maar dat er niets van leven in dat geloof is, zal men zien in hetgeen volgt: zij zijn niet ongelijk aan hen die in een visioen vanuit fantasie zijn, die als ze mensen zien, geloven dat het spoken zijn, en wanneer ze nabootsing zien geloven dat het mensen zijn; zo zien zij de ware dingen als valse dingen, en valse dingen als ware dingen, vooral indien de fantasie vanuit een door begoochelingen verwaasd schijnsel bedreven is in het formeren van beelden die stroken met hun schijnsel; dezen beschouwen de wijsheid in de ijhoofdigheid van hun verborgenheden, niet wetende dat na het leven in de wereld diegenen een beter lot hebben die van deze dingen onkundig zijn. Ten vierde: *Dat onder de werken, en onder doen in het Woord wordt verstaan het geloof en geloof hebben*; door deze dingen willen zij overreden, dat zij alle dingen des Woords waar maken, terwijl zij toch alle dingen ervan vervalsen; aldus concluderen immers is een tegenspraak en is een leugenachtigheid; het is een tegenspraak, te zeggen dat onder de goede dingen doen wordt verstaan geloof hebben, terwijl toch het opgenomen geloof niet slechts de goede werken afscheidt, maar ze ook buitensluit van het middel der zaliging; in iets, aldus in het geloof, waarvan gezegd wordt dat daarin niet slechts iets maar ook alles is, kan niet bestaan dat wat is afgescheiden en buitengesloten, aldus kan het ook niet daaronder worden verstaan. Een tegenspraak is het ook, dat onder het zaligmakende en onder het geestelijke, waarvan wordt gezegd dat het des geloofs is, tevens wordt verstaan het niet-zaligmakende en het niet-geestelijke; het geloof immers noemen zij zaligmakend en geestelijk, de werken echter niet zaligmakend, aldus niet geestelijk. Een leugenachtigheid is het dat de Goddelijke werking zonder enige medewerking van den mens wordt verstaan onder de werken en onder doen in het Woord, terwijl het toch den mens bevolen is dezelve te doen: een leugenachtigheid is het ook, dat onder de goede werken het geloof wordt verstaan dat opgenomen is en zaligmakend wordt genoemd, terwijl het toch van de allene denking is, en in het minst niet van den wil. Zij zeggen ook, dat de werken en de daden in het Woord zijn gezegd terwille van de eenvoudigen, die de verborgenheden des Woords niet vatten. Doch men moet weten, dat iets anders is iemand geloven en geloven in iemand, zoals geloven dat God is, en geloven in Hem; geloven in God of in Zijn Naam, betekent èn doen èn geloof hebben; zoals bij Johannes: *“Zovelen hebben opgenomen, dien heeft Hij*

mogendheid gegeven zonen Gods te zijn, hun die geloven in Zijn Naam; die niet vanuit de bloeden, noch vanuit den wil des vlezes, noch vanuit den wil des mans, maar vanuit God geboren zijn", 1: 12, 13; degenen niet vanuit de bloeden, zijn zij die niet het Woord vervalsen; degenen niet vanuit den wil des vlezes, zijn zij die niet in de begeerten vanuit de liefde van zich zijn; degenen niet vanuit den wil des mans, zijn zij die niet in de valsheden vanuit den trots van het eigen inzicht zijn; zij die vanuit God geboren zijn, zijn zij die door de ware dingen vanuit het Woord, en door het leven volgens dezelve, uit den Heer zijn wederverwekt; dezen zijn het die geloven in den Naam des Heren, en vandaar zonen Gods worden genoemd. Zodanig geloof is niet het geloof der geleerden van de Kerk heden ten dage.

803. En hetzelfde werd mogendheid gegeven over allen stam, en tong en natie; dat dit betekent de heerschappij over alle ware en goede dingen der Kerk, en over de leer des geloofs en der liefde, staat vast uit de betekenis van de mogendheid, zijnde de heerschappij; uit de betekenis van den stam, zijnde de ware en de goede dingen der Kerk in het algemeen, waarover boven n. 39, 330, 430, 431, 454, 657; uit de betekenis van de Tong, zijnde de leer der Kerk, voorts de belijdenis en de godsdienst, waarover ook boven, n. 330, 455, 625, 657, hier de leer des geloofs; en uit de betekenis van de natie, zijnde het goede der liefde, voorts de leer der liefde en vandaar der Kerk, waarover boven n. 175, 331, 625, 657; daaruit kan vaststaan, dat daarmede dat aan het beest mogendheid werd gegeven over allen stam, en tong en natie, wordt aangeduid de heerschappij over alle ware en goede dingen der Kerk, en over de leer des geloofs en der liefde; en omdat met het beest wordt aangeduid het geloof afgescheiden van het leven, door redeneringen vanuit den natuurlijken mens versterkt en vastgemaakt, zo volgt dat aan dat geloof is gegeven de heerschappij over alle dingen der Kerk en der leer van haar. Dat daaraan de heerschappij is gegeven, blijkt hieruit, dat het geloof-alleen het regerende universele beginsel in de Kerken is; het is immers aangenomen als het wezenlijke heilsmiddel, hetgeen ook duidelijk blijkt uit de leren der Kerken, voorts uit de mondbelijdenis van de mensen der Kerk, en in het gemeen uit hun leven; en hieruit, dat zij niet weten wat de naastenliefde en de liefde is, bijgevolg wat de werken zijn: en omdat zodanig de heerschappij is van het afgescheiden geloof, heeft het derhalve de heerschappij over alle ware en goede dingen der Kerk, welke het uitblust door ze te vervalsen, te verdraaien, en te echtbreken; want waar dat geloof heerst, is niet langer enig goede, en vandaar ook geen ware. Het is bekend, dat het geloof vanuit de liefde het wezenlijke heilsmiddel is, en dat het vandaar het beginsel van de leer der Kerk is; maar omdat het van belang

is om te weten, hoe de mens in verlichting kan zijn om de ware dingen aan te leren welke van zijn geloof zullen zijn, en in de aandoening om de goede dingen te doen welke van zijn liefde zullen zijn, aldus of het geloof het geloof van het ware is, en de liefde de liefde van het goede is, zal het in zijn volgorde worden gezegd, welke deze is: i. Dat de mens iederen dag het Woord leze, een Hoofdstuk of twee, en van een leermeester of vanuit de predikingen de dogma's van zijn godsdienst aanlere; en vooral lere dat God één is, dat de Heer de God des Hemels en der aarde is, Joh. III: 35; Hfdst. XVII: 2; Matth. XI: 27; Hfdst. XXVIII: 18; dat het Woord heilig is; dat de Hemel en de Hel zijn, en dat er een leven na den dood is. II. Vanuit het Woord, vanuit den Leermeester, en vanuit de Predikingen, zal hij leren welke werken zonden zijn, en dat het vooral zijn echtbreuken, diefstallen, moorden, valse getuigenissen, en meer dingen die in den Dekaloog staan; voorts dat wulpse en ontuchtige denkingen ook echtbreuken zijn, dat bedriegerijen en ongeoorloofde winstmakingen ook diefstallen zijn, dat haten en wraken ook moorden zijn, en dat leugens en lasteringen ook valse getuigenissen zijn; en zo voort. Deze en gene dingen zal hij leren van de kindsheid aan tot de jongelingsjaren toe. III. Wanneer de mens aanvangt uit zich te denken, hetgeen geschiedt na de jongelingsjaren, dan zal het eerste en het primaire voor hem zijn *dat hij aflate van boze dingen te doen, omdat zij zonden zijn, tegen het Woord, aldus tegen God; en dat hij, indien hij ze doet, niet het eeuwige leven heeft, maar de hel;* en daarna als hij opgroeit en oud wordt, dat hij dezelve schuwe zoals verdoemde dingen, en de denkingen met de bedoeling aangaande dezelve verafschuwe. Maar om van dezelve af te laten, en ze te schuwen en te verafschuwen, zal hij den Heer om hulp smeken. De zonden waarvan hij zal aflaten, en die hij zal schuwen en verafschuwen, zijn vooral echtbreuken, bedriegerijen, ongeoorloofde winstmakingen, haten, wraken, leugens, lasteringen, hoogmoedigheden. IV. Voor zoveel de mens dezelve verfoeit ter oorzaak hiervan dat zij tegen het Woord zijn, en vandaar tegen God, voor evenzoveel wordt hem vergemeenschapping met den Heer gegeven, en gewordt hem verbinding met den Hemel; de Heer immers treedt binnen, en met den Heer de Hemel, naar gelang de zonden worden verwijderd; deze immers en de valse dingen ervan staan enig en alleen in den weg. De oorzaak hiervan is deze, dat de mens in het midden tussen den Hemel en de Hel is gesteld; en daarom treedt de Hel van de ene zijde op, en de Hemel van de andere; voor zoveel dus de boze dingen worden verwijderd die uit de Hel zijn, voor evenzoveel treden de goede dingen vanuit den Hemel binnen; want de Heer zegt: *“Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand zal gehoord hebben, en de deur zal hebben opengedaan, Ik zal binnentreden tot*

hem”, Apoc. III: 20. Indien echter de mens van het doen van die boze dingen om een andere oorzaak, welke dan ook, afaat dan omdat het zonden zijn, en tegen het Woord en vandaar tegen God, zo gewordt hem niet verbinding met den Hemel, omdat hij afaat uit zich, en niet uit den Heer: de Heer is in het Woord, dermate dat Hij het Woord wordt geheten, Joh. I: 1, 2, 3, 4, omdat het Woord uit Hem is; dat er vandaar verbinding is van den Hemel met den mens der Kerk door het Woord, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 303 tot 310. v. Voor zoveel dan de mens die zonden verfoeit, voor evenzoveel treden goede aandoeningen binnen; zoals: voor zoveel hij echtbreuken verfoeit, voor evenzoveel treedt de kuisheid binnen; voor zoveel hij bedriegerijen en ongeoorloofde winstmakingen verfoeit, voor evenzoveel treedt de oprechtheid en de gerechtigheid binnen; voor zoveel hij haten en wraken verfoeit, treedt de naastenliefde binnen; voor zoveel hij leugens en lasteringen verfoeit, voor evenzoveel treedt de waarheid binnen; en voor zoveel hij de hoogmoedigheid verfoeit, voor evenzoveel treedt de nederigheid voor God, en de liefde van den naaste zoals van hemzelf binnen; en zo voort; waaruit volgt, dat de boze dingen schuwen is de goede dingen doen. VI. Voor zoveel de mens in die goede aandoeningen is, voor evenzoveel wordt hij door den Heer geleid, en niet door zichzelf; en voor zoveel hij vanuit dezelve handelt, voor evenzoveel doet hij de goede dingen, omdat hij ze uit den Heer en niet uit zichzelf doet; dan handelt hij vanuit de kuisheid, vanuit de oprechtheid en de gerechtigheid, vanuit de naastenliefde, vanuit de waarheid, in nederigheid voor God, vanuit dewelke niemand kan handelen vanuit zich. VII. De geestelijke aandoeningen welke uit den Heer aan den mens worden gegeven die in dezelve is, en vanuit dezelve handelt, zijn de aandoening van de ware en de goede dingen des Hemels en der Kerk te weten en te verstaan, tezamen met de aandoening van dezelve te willen en te doen; voorts de aandoening met den ijver van te strijden tegen de valse en de boze dingen, en ze uiteen te slaan, bij zich en bij de anderen: daaruit heeft de mens het geloof en de liefde, en daaruit heeft hij inzicht en wijsheid. VIII. Aldus, en niet anders, wordt de mens hervormd: en voor zoveel als hij de ware dingen weet en gelooft, en dezelve wil en doet, voor evenzoveel wordt hij wederverwekt, en van natuurlijk wordt hij geestelijk; eender zijn geloof en zijn liefde. Indien de boze dingen niet zijn verwijderd omdat zij zonden zijn, zo zijn alle dingen die de mens denkt, spreekt, wil en doet, niet goed, noch waar voor God, hoezeer zij ook als goed en waar voor de wereld verschijnen; de oorzaak hiervan is deze, dat zij niet uit den Heer, maar uit den mens zijn; het is immers de liefde van den mens en van de wereld, vanuit dewelke die

dingen zijn en die in dezelve is. De meesten heden ten dage geloven, dat zij in den Hemel zullen komen, indien zij geloof hebben, vroom leven, en goede dingen doen; en toch verafschuwen zij de boze dingen niet omdat het zonden zijn, en vandaar òf doen zij ze, òf geloven zij dat ze geoorloofd zijn; en zij die geloven dat ze geoorloofd zijn, doen ze wanneer de gelegenheid zich voordoet; maar laten zij weten, dat hun geloof geen geloof is, dat hun vrome dingen niet vroom zijn, en dat hun goede dingen ook niet goed zijn; zij wellen immers op uit de onzuivere dingen die van binnen bij den mens schuilen; de uitwendige dingen trekken al hun dingen uit de inwendige dingen; de Heer zegt immers: “Gij blinde Farizeër, maak eerst het innerlijke des drinkbekers en des schotels schoon, opdat ook het uiterlijke rein worde”, Matth. xxiii: 26. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat indien de mens alle dingen der wet zou kunnen vervullen, indien hij veel dingen aan de armen zou geven, indien hij het goede zou doen aan wezen en weduwen, ja zelfs ook indien hij den hongrigen te eten zou geven, den dorstigen te drinken, de vreemdelingen zou opnemen, de naakten kleden, de zieken bezoeken, tot de gebondenen in de gevangenis gaan, indien hij het Evangelie ijverig zou prediken, de natiën bekeren, de godshuizen geregeld bezoeken, de predikingen godsvruchtig toelisteren, jaarlijks vaak aan het sacrament van het Avondmaal deelnemen, zich aan gebeden wijden, en meer dingen, en het Inwendige van hem is niet gezuiverd van haat en wraak, van arglist en boosheid, van onoprechtheid en ongerechtigheid, van de vuile verkwikkelijkheid van echtbreuk, van de liefde van zich en daaruit van de liefde van overheersen, en van den trots van het eigen inzicht, van de verachting van anderen bij zichzelf vergeleken, en van de overige boze dingen en de valse dingen daaruit, zo zijn nochtans al die werken huichelachtig, en zijn zij vanuit den mens zelf en niet uit den Heer. Daarentegen zijn die zelfde werken, wanneer het Inwendige gezuiverd is, alle goed, omdat zij uit den Heer bij den mens zijn, en deze kan niet anders dan doen, omdat hij in het geloof is en in de liefde van die dingen te doen. Dit is mij met duizend Voorbeelden uit de geestelijke Wereld bewezen: ik heb gehoord dat het aan verscheidenen was gegeven om de daden van hun leven in de wereld te herdenken, en de goede dingen op te sommen die zij hadden gedaan; maar toen hun Inwendige werd geopend, werd het bevonden dat het vol was van elk boze en van het valse daaruit: en toen werd het aan hen onthuld, dat zij de goede dingen die zij hadden opgesomd, vanuit zich hadden gedaan, omdat zij dat hadden gedaan terwille van zich en van de wereld; en dat het bij hen krioelde van boze dingen uit hun innerlijke dingen, weswege zij verschenen òf zoals in een verzegend vuur, òf zoals in een bliksemachtig

vuur. Anders echter bij hen die zich daarvan hadden onthouden boze dingen te doen vanuit het Woord en daarna dezelve hadden geschuwd en verafschuwd, deswege wijl het zonden waren, en tegen de liefde tot God, en tegen de liefde jegens den naaste; hun werken waren, hoewel zij eender aan gene waren doorvat alsof uit henzelf gedaan, alle goed, en verschenen vanuit het licht des Hemels zoals witte sneeuw en wol, Jes. 1: 12 tot 18. Het zijn deze werken, welke in het Woord worden verstaan onder de werken, die geenszins van het geloof kunnen worden gescheiden; want het van dezelve gescheiden geloof is dood, en het dode geloof is een geloof van het valse vanuit een boze liefde, of het is een denking dat het zo is, en nochtans met een boos leven. Dat zich onthouden van boze dingen vanuit een andere oorzaak, onverschillig welke, dan vanuit het Woord, den Inwendigen mens niet zuivert, blijkt uit den oorsprong van de boze werken, en uit den oorsprong van de goede werken; zoals hij die zich onthoudt van echtbreuken uit vrees voor de burgerlijke wet en haar straffen, uit vrees voor het verlies van den goeden naam en van de eer deswege, uit vrees voor nadeel voortvloeiend uit armoede, uit karigheid of gierigheid, uit vrees voor ziekten dientengevolge, uit vrees voor twisten thuis van de zijde van de echtgenote, en vandaar voor de verstoorde kalmte des levens, uit de vrees voor stokslagen van bedienden van den beledigden echtgenoot, vanwege de gebrekkigheid ontstaan door misbruik, of vanwege den ouderdom, vanwege onvermogen, ja zelfs ook vanwege het natuurlijk goede en het zedelijk goede daaruit, namelijk dat het niet welvoegelijk en eerzaam is, en zo voort, en vanuit die oorzaken alleen kuis leeft, zo is deze nochtans innerlijk onkuis en een echtbreker, indien hij zich niet van dezelve onthoudt vanuit het geestelijk geloof; en dit geloof is dat echtbreuken hels zijn, omdat zij tegen de Goddelijke Wet zijn, en vandaar tegen de vreze Gods, en tegen de liefde jegens den naaste. Eender in de overige dingen. Uit de nu aangevoerde dingen kan men zien wat het Inwendige en het Uitwendige is, voorts wat het geloof en de liefde, namelijk dat het geloof en de liefde zijn bij den mens, wanneer zijn Inwendige van de boze dingen op de bovenvermelde wijze is gezuiverd, en dat zij er niet zijn, indien dit niet is gezuiverd; en dat waar het geloof en de liefde zijn, daar de Hemel is; en dat waar niet het geloof en de liefde zijn, daar de hel is. Meer hierover zie men beneden in n. 825.

804. Vers 8, 9. *En allen die op de aarde wonen, zullen het aanbidden, wier namen niet zijn geschreven in het Boek des levens des Lams, geslacht van de grondlegging der wereld. Indien iemand een oor heeft, hij hore.* En allen die op de aarde wonen, zullen het aanbidden, betekent de noodzakelijkheid der erkenning door hen die binnen de Kerk geboren zijn: wier namen niet zijn

geschreven in het Boek des levens des Lams, betekent door allen die niet geestelijk zijn geworden door de wederverwekking uit den Heer: geslacht van de grondlegging der wereld, betekent Wiens Goddelijke in het Menselijke niet erkend is van de eerste instauratie van deze Kerk aan: indien iemand een oor heeft, hij hore, betekent de opneming door hen die in het verstand van het ware en daaruit in de doorvatting van het goede zijn.

805. En allen die op de aarde wonen, zullen het aanbidden; dat dit betekent de noodzakelijkheid van de erkenning door hen die binnen de Kerk geboren zijn, staat vast uit de betekenis van aanbidden, zijnde erkennen en geloven dat het zo is, en vandaar dat opnemen in de leer en den eredienst; dat deze dingen met aanbidden worden aangeduid, kan vaststaan uit de dingen die boven in n. 789, 790 zijn gezegd, waar het is ontvouwd, wat daarmede wordt aangeduid dat zij den draak aanbaden die aan het beest mogendheid gaf, en dat zij het beest aanbaden; dat zij erkenden vanuit noodzakelijkheid, blijkt uit de dingen die in het vlak voorafgaande Artikel zijn gezegd en getoond; uit de betekenis van hen die op de aarde wonen, zijnde door hen die binnen de Kerk zijn geboren; met de aarde (het land) immers wordt de Kerk aangeduid, en met de daarop wonenden worden degenen aangeduid die daar zijn en leven; dat de daar geborenen worden verstaan, is omdat een ieder den godsdienst heeft van zijn vaderland, ter oorzake hiervan vooral omdat hij daarin wordt opgevoed, en daarna daarin wordt bevestigd vanuit de predikingen; voornamelijk omdat het er weinigen zijn die zich toeleggen op de leer der Kerk en op het innerlijk verstand van het Woord, gelovende dat zulke dingen de bevattig te boven gaan, en eveneens dat ze niet moeten worden gezien of verstaan, maar slechts geloofd; vandaar is het, dat het de noodzakelijkheid van de erkenning is voor hen die binnen de Kerk geboren zijn, welke daarmede wordt aangeduid dat allen die op de aarde wonen, het beest zullen aanbidden. Dat het zo is, kan vooral vaststaan uit het aanvaarde geloof, hetwelk zij het enigzaligende noemen, dat God de Vader Zijn Zoon in de wereld heeft gezonden opdat door Zijn Kruislijden Verzoening, Verlossing, en Zaliging geschiede, welk geloof, indien het zou zijn volgens de idee van de verdedigers van het geloof gescheiden van het leven, en vandaar volgens de predikingen vanuit de leer, geen geloof is, zoals kan vaststaan uit alle en de afzonderlijke dingen die in dat geloof zijn gelegen, en die daaruit volgen, zijnde: i. Dat er Verzoening is, namelijk verzoening van God den Vader, door het lijden of door het bloed Zijns Zoons. ii. Dat er Barmhartigheid is of erbarming van God den Vader terwille van den Zoon. iii. Dat er een dragen is geweest van onze ongerechtigheden door den Heer, en vandaar Bevrijding uit dezelve. iv. Dat

er het toerekenende bestaat, en zo dat er is toerekening van de verdienste des Heren, waardoor wij gezaligd worden. v. Dat er Tussenkost is van den Heer bij den Vader. vi. Dat er Verlossing en Zaliging is zonder de middelen van leven en geloof, en vandaar een onmiddellijke barmhartigheid. vii. Dat in dat geloof geen godsdienst is, maar dat het ijheid en ledigheid is. viii. Dat ook in dat geloof niet enig geloof in den Heer is, noch erkenning van Zijn Goddelijke in Zijn Menselijke. ix. Bijgevolg, dat de stellige verwachting van dat geloof en het vertrouwen, hetwelk heden ten dage als het enig zaligende geloof is aanvaard, een zinledig woord is. x. Dat het zaligende Geloof een geheel ander geloof is. Maar omdat het in den mond is van bijna allen die van de Kerk zijn, dat de Heer het kruis heeft geleden om onze zonden, en dat Hij die in Zich heeft overgebracht en heeft gedragen, en daarmede niet alleen den Vader heeft verzoend, maar ook ons heeft verlost van de Hel, en dat wij door die verdienste des Heren worden gezaligd, indien wij dit slechts vanuit stellige verwachting en vanuit vertrouwen geloven, is het nodig om eerst te onderzoeken, of zulke dingen volgens de gemene mening moeten worden verstaan. Wat dus het Eerste aangaat: *Dat er Verzoening is, namelijk Verzoening van God den Vader, door het lijden of door het bloed Zijns Zoons*; dit sluit in een verwerping of vervreemding van het menselijk geslacht vanwege een of anderen toorn of wraak, welke de Wrekende Gerechtigheid wordt genoemd, die door God den Vader aan Zijn Zoon is opgelegd om door Zijn kruislijden met het menselijk geslacht weer verzoend te worden, en zo gunstig gestemd te worden: wie ziet niet dat het menselijk geslacht van Zich werpen, of vanuit Gerechtigheid Zich op hetzelfde wreken met vervreemding, tegen het Goddelijk Wezen zelf is, hetwelk is de Liefde Zelf, de Barmhartigheid Zelf, en het Goede Zelf; zulk een wraakneming bestaat zelfs niet bij enig Engel, en nauwelijks bij een rechtschapen mens, te minder bij God. Wie ook ziet niet, dat het hard is om te denken, dat dit wraakzuchtige op den Zoon door Zijn Vader is opgehoopt, of dat Hij dat in Zich heeft opgenomen, en dat vanwege het aanzien en de herdenking van Hem God de Vader barmhartigheid heeft, en niet vanuit de Goddelijke Liefde zelf, welke in haar wezen is oneindig, eeuwig, en onmiddellijk jegens het gehele menselijke geslacht; en daarom weet ik niet, of iemand uit God en met God kan denken, dat hij verworpen is door God, en dat derhalve krachtens den wil des Vaders de Zoon verdoemd werd, en daardoor geworden is het Zoenoffer of de zetel der genade. Bovendien is de Gerechtigheid een Goddelijk Attriboot, niet echter de wrekende Gerechtigheid, en nog minder in een ander terwille van een ander; indien het niet Gerechtigheid is, is het ook niet vanuit de Goddelijke orde om gezaligd

te worden terwille van een ander, maar door een ander; ook kan God niet worden verzoend door iets anders dan door de boetedoening van den mensch zelf: dat gezaligd worden door den Heer, en eveneens door Zijn kruislijden, en zo uit den Heer, de Verzoening en de Uitboeting is, zal men zien in hetgeen volgt. II. *Dat er geen barmhartigheid of erbarming van God den Vader terwille van den Zoon is*; de plechtige smeking in de Kerken, en door de mensen der Kerk binnens en buitenshuis, wanneer zij in den eredienst der vroomheid zijn, is deze: Dat God de Vader Zich onzer erbarme terwille van den Zoon, en terwille van Zijn kruislijden. Deze smeekbede vloeit voort vanuit het aanvaarde geloof aangaande de Verzoening of het weder verzoend zijn van den Vader door den Zoon, waarover vlak boven; voorts vanuit de leer der Kerk aangaande de rechtvaardiging door het geloof-alleen zonder de goede werken; en omdat de verdedigers en de opeisers van die leer het leven, hetwelk van de goede werken is, afscheiden van het geloof, hebben zij niet iets anders als het zaligende geloof kunnen erkennen, dan dat God de Vader Zijn Zoon heeft gezonden, en dat Hij door Zijn kruislijden tot barmhartigheid wordt bewogen; vandaar is die smeekbede door de grote hoop heden ten dage aanvaard als de enige stem binnengaande in den Hemel en God bewegende, ook al zou de mens niet eerder dan in het uur vóór den dood met de erkenning der stellige verwachting haar uitspreken; dat evenwel die smeekbede niets van het leven vanuit het ware en het goede heeft, kan vaststaan uit de dingen die over de verzoening en het weder verzoend zijn, en vandaar over de barmhartigheid des Vaders vlak boven zijn gezegd; voorts uit die welke over het dragen van onze ongerechtigheden door den Heer, over de Toerekening van Zijn verdienste, over de Tussenkoms, over de Verlossing en de Zaliging zonder de middelen des levens, beneden zullen worden gezegd; hier alleen dit, dat het nooit aan enig mens der Kerk is toegestaan onmiddellijk tot God den Vader te gaan, en Hem een verzoek te doen terwille van den Zoon; het is immers de Heer tot Wien men moet gaan en Dien men moet vragen, aangezien niemand tot den Vader komt dan door den Heer, en in den Heer, en de Heer evenzeer als de Vader is God, Oneindig, Eeuwig, Ongeschapen, Almachtig, en niemand van Hen de Eerste en de Laatste is, noch de grootste en de kleinste, maar volstrekt evenwaardig zijn: dat niemand tot den Vader komt dan door den Heer, leert Hijzelf bij Johannes: *“Niemand heeft ooit God gezien; de Enigverwekte Zoon, Die in den schoot des Vaders is, heeft Hem uiteengezet”*, 1: 18. Bij denzelfde: *“Niet hebt gij de stem des Vaders ooit gehoord, noch Zijn gedaante gezien”*, v: 37. Bij Mattheus: *“Niemand kent den Vader dan de Zoon, en aan wien de Zoon het wil onthullen”*, xi: 27. Bij Johannes: *“Niet*

heeft iemand den Vader gezien, dan alleen Hij Die bij God is; Deze heeft den Vader gezien”, vi: 46. Bij denzelfde: “Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; niemand komt tot den Vader dan door Mij”, xiv: 6. Dat niemand tot den Vader komt dan in den Heer, is omdat de Vader en Hij één zijn, zoals Hij ook leert bij Johannes: “Indien gij Mij hadt gekend, zo zoudt gij ook Mijn Vader gekend hebben; hij die Mij ziet, ziet den Vader; Filippus, gelooft gij niet dat Ik in den Vader ben, en de Vader in Mij is; gelooft Mij, dat Ik in den Vader ben en de Vader in Mij is”, xiv: 7, 10, 11. Bij denzelfde: “De Vader en Ik zijn één; dat gij moogt bekennen en geloven, dat Ik in den Vader ben en de Vader in Mij is”, x: 30, 38: daarbij komt, dat de Heer de God des Hemels en der aarde is, zoals Hijzelf leert, Joh. iii: 35; Hfdst. xvii: 2; Matth. xi: 27; Hfdst. xxviii: 18, en zo dat men tot Hemzelf moet gaan. Men moet ook weten, dat de mens indien hij niet tot Hemzelf gaat, niet kan denken met de Engelen, aangezien alle engellijke denking aangaande God is aangaande God Mens; anders aangaande God en bijgevolg aangaande de Goddelijke dingen kunnen zij niet denken, omdat hun denkingen overal in het rond gaan door den Hemel, en de Hemel is de Hemel in den vorm van een Mens. Maar over deze zaak elders meer. iii. *Dat er geen dragen is geweest van onze ongerechtigheden door den Heer, en vandaar een bevrijding uit dezelve, volgens het geloof van den groten hoop*, zijnde dit dat de Heer de zonden der wereld in Zich heeft overgebracht, en die in de hel heeft nedergeworpen, en ze zo heeft opgeheven; dit besluiten zij uit de woorden van Johannes aangaande Jezus: “Zie het Lam Gods, Hetwelk de zonden der wereld wegneemt”, Joh. i: 29; en uit Jesaja, waar over den Heer wordt gehandeld: “Onze ziekten heeft Hij weggenomen, en onze smarten en ongerechtigheden heeft Hij gedragen”, liii: 4, ii; maar wat wordt aangeduid met de ongerechtigheden dragen, is nog niet in de Kerken verstaan, en daarom zal het worden gezegd; het is krachtens de Goddelijke orde geweest, dat de Profeten den staat hunner Kerk zouden uitbeelden opdat zij daarvandaan zouden weten, hoedanig zij waren; zoals kan vaststaan uit de volgende dingen; dat het Jesaja bevolen was *naakt te gaan en barrevoets drie jaren, tot een teken en een wonder*, Jes. xx: 2, 3; hij beeldde daardoor uit, dat er niet langer enige ware dingen in de Kerk waren; dit wordt aangeduid met naakt en barrevoets gaan. Dat het Hoschea was bevolen *voor zich een vrouw der hoererijen te nemen, en kinderen der hoererijen, omdat het land al hoererende had gehoereerd*, Hos. Hfdst. i: 2 e.v.; met de vrouw der hoererijen werd aangeduid de Kerk die de ware dingen des Woords vervalste. En dat het Ezechiël was bevolen *voor zich te nemen een tichelsteen, en daarop te werpen Jeruzalem, en haar belegeren, en gaan liggen op zijn linkerzijde 390 dagen, en*

daarna op de rechterzijde 40 dagen. Voorts ook dat hem bevolen was te eten een gerstekoek met rundermest gemaakt; en gezegd wordt dat zij zo des broods en des waters gebrek zullen hebben in Jeruzalem, en dat zij zullen verkwijnen vanwege hun ongerechtigheid, Ezech. Hfdst. iv: 1 tot einde; waarmede werd aangeduid, dat de Kerk zonder goede en ware dingen was, en dat zij was in louter valse dingen vanuit het boze; en gezegd wordt dat hij daarmede zou dragen de ongerechtigheid van het huis Israëls, Vers 4, 5; met welke dingen hij nochtans niet hun ongerechtigheden wegnam, maar die slechts uitbeelde, en dit omdat de Profeet de leer vanuit het Woord betekende, aldus de Kerk ten aanzien van de leer en daaruit van den eredienst. Iets eenders wordt ook verstaan onder de ongerechtigheden dragen, waar het den Heer betreft, Die de Grootste Profeet is geweest; Hijzelf immers heeft in Zich uitgebeeld hoe de Joodse Kerk smadelijk het Goddelijk Ware of het Woord behandelde; Hijzelf immers was hetzelfde; en daarom, dat zij Hem hebben geselsd, in Zijn aangezicht gespuwd, Hem geslagen met een riet, een doornenkroon opgezet, dat zij Hem azijn te drinken hebben gegeven, Zijn bekleedselen verdeeld, ten slotte dat zij Hem hebben gekruisigd, al deze dingen waren uitbeeldend voor den staat dier Kerk; men zie boven n. 83, 195 einde, 627 einde, 655; dit dus wordt aangeduid met de ongerechtigheden dragen, desgelijks ook daarmede dat Hij meer dan de anderen de zwaarste Verzoekingën heeft doorstaan. Daarentegen is in zich de zonden der anderen overbrengen, en door in zich toegelaten smarten en bestraffingen dezelve wegnemen, tegen de natuur van de opheffing der zonden; de zonden immers worden niet opgeheven dan door de boetedoening des levens van hem die gezondigd heeft: dezelve wegnemen door afleiding vanuit een ander in zich, is een dogma der Pauselijken, waarin niet het ware is. iv. *Dat er geen Toerekenende bestaat, en zo niet enige toerekening van de verdienste des Heren*; dat het niet bestaat, is omdat zaliging door toerekening tegen de in het Woord beschreven wetten der Goddelijke orde is, zijnde dat de mens lere welke de zonde is die hij zal schuwen, en wat het ware is dat hij zal doen, en dat hij indien hij leeft tegen de ware dingen, boete zal doen; deze dingen tezamen met alle en de afzonderlijke dingen welke de leren der Kerken vanuit het Woord zullen leren, zouden overbodig zijn, indien de mens werd gezaligd door een uitgesproken woord vanuit de stellige verwachting des geloofs, zoals dat God Zich zijner erbarmt terwille van Zijn Zoon, en door Zijn kruislijden, en dat hem zo de verdienste des Heren zou worden toegerekend; zo zou de mens boos hebben kunnen leven, echtbreuken begaan, stelen, bedriegelijk handelen, haten koesteren, en wraken uitoefenen, belasteren, en meer dingen, omdat hij niet door de goede werken, maar alleen

door een geloof dat geheel en al los van elk leven is, zou kunnen worden gezaligd; en toch is het een lastering om te zeggen dat de mens boos kan leven en evenwel leven vanuit den Heer: voorts is het een tegenstrijdigheid, dat de mens de boze dingen zal schuwen en de goede dingen doen, en toch gezaligd worden vanuit het geloof-alleen der toegerekende verdienste; de verdienste des Heren is dat Hij vanuit eigen macht de Hellen heeft onderjukt, en dat Hij Zijn Menselijke heeft verheerlijkt; daardoor heeft Hij Zich gezonden in de macht van allen te zaligen die in Hem geloven, en de dingen doen die Hij leert; deze verdienste kan niet aan iemand worden toegekend en toegerekend, te minder uit den Vader, omdat het de eigen verdienste des Heren is, en eveneens de zaliging uit den Heer, aldus door den Heer, en niet terwille van den Heer. In één woord, de verdienste kan niet worden toegekend aan een ander wiens lotgenoot hij niet is door zijn leven, volgens hetwelk een ieder òf beloond òf gestraft wordt; maar het leven uit den Heer, dit volgt vanuit Zijn verdienste. Het toerekenende ook is tegen het wezen der Goddelijke Liefde, welke is jegens allen; doch toerekenen is den een liefhebben en niet den ander, tenzij terwille van gene; en eveneens is het tegen de gerechtigheid, welke deze is dat een ieder loon gewordt voor zoveel als hij vanuit den Heer leeft. v. *Dat er Tussenkost is van den Heer bij den Vader*, valt weliswaar in de voorstellingen van volslagen eenvoudige mensen, die over de Drie Personen der Godheid niet anders denken dan zoals over drie tezamen beraadslagend en over en weer sprekend dat het zo zal zijn, en dat de een den ander beweegt om zich te erbarmen terwille van hemzelf, hetgeen tussenbeide komen is: doch de meer ontwikkelden zien, dat onder de Tussenkost de voortdurende gedachtenis vanuit de liefde wordt verstaan, omdat het zelfde wezen of de zelfde substantie is van den enen Persoon zoals van den anderen, en de zelfde liefde, aldus de zelfde barmhartigheid, welke niet moet worden opgewekt, of in het geheugen opgeroepen door het ene of andere verzoek. vi. *Dat er Verlossing en Zaliging is zonder de middelen van leven en geloof, en vandaar dat er een onmiddellijke barmhartigheid is*; het is bekend dat de ware dingen zijn des geloofs, en dat de goede dingen zijn des levens, en dat er zonder ware dingen niet enig geloof is, zoals zonder deze dat God is, dat de Heer de Zaliger der wereld is, dat de Hemel en de Hel zijn, dat het leven na den dood is, dat het Woord heilig is, dat de dingen die in het Woord zijn, moeten worden geloofd en gedaan, dat het Heilig Avondmaal het heiligste van den eredienst is, en eendere dingen meer; deze dingen zullen des geloofs zijn, eender dat er zonder de goede dingen niet enig leven des geloofs is; want de Heer zegt: “Wie hoort en niet doet, is zoals een dwaas man die een huis bouwt op den grond zonder

fundament; doch deze die hoort en doet, is een voorzichtig man zoals hij die een huis bouwt op een fundament vanuit een Rots”, Matth. VII: 24, 26; deze en eendere dingen zijn voorzover als zij geloofd moeten worden, de middelen en worden des geloofs genoemd, en voorzover als zij gedaan moeten worden, zijn zij de middelen en worden des levens genoemd, zonder welke de mens niet kan worden gezaligd: deze dingen zouden zinledig zijn, indien er voor die in de plaats slechts dit enige, hetwelk het geloof wordt genoemd, zou zijn dat de mens gezaligd wordt door de allene barmhartigheid des Vaders terwille van den Zoon, en door de toerekening van Zijn verdienste; dat er geen onmiddellijke barmhartigheid bestaat, maar een middellijke, en dat nochtans de mens vanuit de zuivere barmhartigheid wordt geleid door den Heer van de kindsheid aan tot zijn ouderdom toe, en daarna tot in het eeuwige, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 521 tot 527; aldus bestaat er evenmin een onmiddellijke zaliging; waaruit volgt, dat de Verlossing geen andere is dan deze, dat de Heer vanuit de hel diegenen verlost die in Hem geloven, en de dingen doen die Hij heeft geboden; en dezen konden evenwel zonder Zijn Komst in de wereld niet verlost worden, aangezien zij zonder Zijn Komst niet in Hem zouden hebben kunnen geloven, noch de dingen doen die Hij heeft geboden, en zo leven uit Hem. Dat zij het zijn die onder de verlost in het Woord worden verstaan, zal men elders zien. VII. *Dat in dat geloof geen godsdienst is, maar dat het ijzheid en ledigheid is;* wat is godsdienst, tenzij opdat de mens leve dat hij in den Hemel moge komen, en opdat hij wete hoe hij moet leven; die dingen weten, wordt leer genoemd; en die dingen geloven en volgens dezelve leven, wordt godsdienst genoemd; vanuit de leer zal de mens weten niet alleen de dingen die hij moet denken, maar ook de dingen die hij moet doen; denken moet de mens opdat hij doe, niet echter denken dat wat niets doen insluit; en dit geloof is denken zonder doen, zodat het een alleen gedachtelijk geloof is te noemen, als de allene barmhartigheid wordt aangesmeekt, omdat de Zoon Gods voor hem heeft geleden, en de zonden der wereld heeft opgenomen, en zo hem vanuit de Hel heeft verlost en bevrijd, en tevens dan dat de verdienste van den Zoon Gods hem wordt toegerekend; denke wie wil en kan, of iets van het Woord daarin is, waar zo vaak wordt gezegd die dingen geloven en die dingen doen, bijgevolg of in dat geloof iets van de Kerk of van godsdienst is; want in de dingen die zijn aangevoerd, waar zijn daar de ware dingen die des geloofs zullen zijn, en waar zijn de goede dingen die des levens zullen zijn, welke de echte leer vanuit het Woord zullen maken, en welke vandaar de Theologie in de Christelijke wereld zullen maken? En omdat deze dingen in dat geloof niet bestaan, zo volgt dat het niet

alleen een ijl en ledig geloof is, maar ook een geloof van het niet-ware: velen in de geestelijke Wereld, en allen in den Hemel, verwonderen zich dat de Theologie van de Christelijke wereld is teruggebracht tot zulk een ijlheid en ledigheid, zodat zij ten slotte het geheel van haar hebben samengevat in het uitzeggen van een denking bestaanbaar ook bij de bozen vanwege de vrees voor de hel in het doodsuur; vandaar is bij de meesten uit de hervormden in de Christelijke wereld een zodanige ledigheid aangetroffen als bij de Pauselijken; laten zij overwegen, indien zij het willen, of hun enig lot onder de Engelen des Hemels kan gegeven worden, wier inzicht is vanuit de ware dingen in het Woord, en hun wijsheid vanuit de ware dingen met de daad, welke de goede dingen worden genoemd: dit eveneens is het wat er wordt verstaan onder des Heren woorden: “De Zoon des mensen, als Hij zal komen, zal Hij geloof vinden op aarde”, Lukas XVIII: 8. VIII. *Dat ook in dat geloof niet enig geloof in den Heer is, noch erkenning van het Goddelijke in Zijn Menselijke*; wie immers tot den Vader smeekt, dat Hij Zich erbarme terwille van Zijn Zoon, die gaat tot den Vader, en gaat niet tot den Heer, terwijl men toch tot den Heer moet gaan; Die immers is de God des Hemels en der aarde; en het Woord leert, dat men niet tot den Vader kan gaan dan uit den Heer, en in den Heer, zoals boven is getoond; voorts dat het geloof zal zijn in den Heer; de Heer zegt immers: “*Wie gelooft in den Zoon, heeft het eeuwige leven; wie echter den Zoon niet gelooft, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft bij hem*”, Joh. III: 36. Voorts: “*Dit is de wil des Vaders, Die Mij gezonden heeft, opdat een elk die den Zoon ziet, en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe, en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage*”, Joh. VI: 40. Alsmede: “*Jezus zeide: Ik ben de opstanding en het leven; die in Mij gelooft, ook al sterft hij, zal leven; een elk dan die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven tot in het eeuwige*”, XI: 25, 26; en elders: in Hem geloven, en niet tot Hem gaan, maar den Vader vragen terwille van Hem, is niet geloven in Hem; want elk geloof gaat tot Hem in Wien de mens gelooft: en daarom werd het Philippus ontzegd tot den Vader te gaan en den Vader te zien, en werd gezegd dat den Heer zien is den Vader zien, Joh. XIV: 7 tot II: vandaar eveneens werden allen van ziekten gered, die hadden gesmeekt tot den Heer dat Hij Zich hunner zou erbarmen, en die geloof in Hem hadden: en eveneens werden de zonen Israëls gered in de woestijn, die opzagen tot de bronzen slang, door welke de Heer werd uitgebeeld ten aanzien van het laatste in Zijn Menselijke, hetwelk het zinlijke wordt genoemd. Bovendien verbindt in de geestelijke wereld elk gezicht en elke denking vanuit erkenning; het gezicht echter tot den Vader verbindt niemand; de Heer immers zegt: “*Niet hebt gij ooit de stem des Vaders gehoord*,

noch Zijn gedaante gezien”, Joh. v: 37. Daarbij komt, dat hij die tot den Vader smeekt dat Hij Zich erbarme terwille van den Zoon, ook niet een andere idee aangaande den Heer heeft, dan zoals aangaande een gewoon mens, want hij beschouwt Hem beneden den Vader, aldus als een mens vanuit de moeder Maria, die het kruis heeft geleden terwille waarvan hem barmhartigheid gewordt; aldus scheidt hij Zijn Goddelijke van Zijn Menselijke, hetwelk evenwel de leer van het Nicaenische Concilie aangaande de Drievuldigheid niet scheidt; deze immers leert, dat het Goddelijke en het Menselijke des Heren niet zijn twee, maar één Persoon, en dat zij zijn zoals ziel en lichaam in den mens. Zij die echter tot den Vader schouwen, gaan, hoewel zij het Goddelijke des Heren erkennen, nochtans niet tot Dit; zij stellen immers Dit naast den Vader boven Zijn Menselijke, en zo zien zij Zijn Menselijke zonder Zijn Goddelijke, hetwelk evenwel Zijn ziel is; vandaar is het, dat de meesten heden ten dage het Goddelijke des Heren met den mond belijden, doch dat weinigen Hetzelve met het hart erkennen; en aan hem die niet het Goddelijke des Heren in Zijn Menselijke erkent, en schouwt tot Dat als hij smeekt, kan geen verbinding met den Hemel worden gegeven. Uit deze dingen volgt, dat in dit geloof, namelijk dat de Vader Zich erbarmt terwille van den Zoon, niet enig geloof in den Heer is, noch de erkenning van Zijn Goddelijke in Zijn Menselijke. Dit ook is het, wat de Heer heeft voorgezegd tot Petrus, dat Hij aan het einde der Kerk niet langer zou worden erkend. IX. *Bijgevolg, dat de stellige verwachting van dat geloof en het vertrouwen, hetwelk heden ten dage als het enige zaligende geloof is aanvaard, een zinledig woord is*; de stellige verwachting immers van dat geloof is een natuurlijke verwachting, waarin niets geestelijke is, omdat er niets in is van het ware en het goede, welke des geloofs en des levens zijn; en daarom kan, indien het wordt bevestigd van de zijde van de ontwikkelden, door de bevestiging het ware des Hemels worden vernietigd, en zo de mens worden buitengesloten van den Hemel: in dit zinledige loopt het geloof-alleen uit hetwelk in de Kerken is aanvaard, of het van de goede dingen des levens afgescheiden geloof, welk geloof, hoewel het zinledig is, nochtans de gehele Theologie van de Christelijke wereld vult; vandaar is het, dat de geleerden der Kerk, wanneer zij na den dood in de geestelijke Wereld komen, in zoveel valse dingen zijn, dat zij nauwelijks één echt ware weten: anders echter zij die niet dat geloof bij zich hebben bevestigd, en tevens enig leven des geloofs, hetwelk de naastenliefde is, hebben geleefd; dezen kunnen worden onderricht in de ware dingen des geloofs, en wanneer zij onderricht zijn, onder de Engelen in den Hemel worden opgenomen: want het is geheel iets anders zulke dingen geloven met bevestigd geloof, en zo met het hart, en

het is iets anders die dingen geloven met een niet-bevestigd geloof. x. *Dat het zaligende geloof een geheel ander geloof is; waarover in de terstond volgende dingen.*

806. Wier namen niet zijn geschreven in het Boek des levens des Lams; dat dit betekent door allen die niet geestelijk zijn geworden door de wederverwekking uit den Heer, staat vast uit de betekenis van de namen, zijnde hoedanig zij zijn, want met den naam wordt in het Woord het hoedanige van een ding en een staat aangeduid, en dit ter oorzaak hiervan, dat in de geestelijke Wereld de personen geen namen hebben zoals in de natuurlijke wereld, maar een ieder daar wordt genoemd volgens zijn hoedanige, over welke zaak men zie boven n. 676; en uit de betekenis van geschreven in het Boek des levens des Lams, zijnde in de liefde tot en het geloof in den Heer zijn, waarover boven n. 199, 222, 299; aldus eveneens geestelijk worden door de wederverwekking uit Hem; want zij die in de liefde tot en het geloof in den Heer uit den Heer zijn, worden geestelijk; de liefde immers en het geloof van hen is geestelijk, en eveneens zijn zij het die wederverwekten worden genoemd, en worden verstaan onder hen wier namen geschreven zijn in het Boek des levens des Lams. Daaruit kan vaststaan, dat onder de namen geschreven in het Boek des levens des Lams, niet wordt verstaan dat hun namen daar zijn, maar dat hun hoedanige aldus is, namelijk dat zij geestelijk zijn geworden door de wederverwekking uit den Heer. In het voorafgaande Artikel is getoond wat het geloof is dat is opgenomen door den groten hoop in de Kerk, namelijk dat men gelooft dat God de Vader den Zoon heeft gezonden opdat er door Hem zij Verzoening, Barmhartigheid, Verlossing en Zaliging; voorts dat de Zoon Gods onze ongerechtigheden heeft gedragen, dat Hij voor ons tussenbeide komt, en dat Zijn verdienste aan hen die vanuit stellige verwachting en vertrouwen smeken, wordt toegekend; dat al die dingen zinledige woorden zijn, waarin niets van het ware volgens de mening der ontwikkelden is, en vandaar niets van heil, is in het vorige Artikel uiteengezet. Dat die dingen zinledige woorden zijn, waarin niets van het ware is, kan vaststaan uit het Woord aangaande de oorzaak van de Komst des Heren in de wereld, en waarom Hij geleden heeft; namelijk dat de Heer in de wereld is gekomen om het menselijk geslacht te zaligen, dat anders met den eeuwigen dood te gronde zou zijn gegaan; en Hij heeft daardoor gezaligd, dat Hij heeft onderjukt de Hellen welke bestookten elk mens komende in de wereld, en uitgaande uit de wereld; en tevens daardoor, dat Hij Zijn Menselijke heeft verheerlijkt; zo immers kan Hij de Hellen onderjukt houden tot in het eeuwige. De onderjukking van de Hellen en tevens de verheerlijking van Zijn

Menselijke, is geschied door de toegelaten Verzoeking in het menselijke dat Hij uit de moeder had, en door aanhoudende overwinningen toen; Zijn Lijden in Gethsemane en aan het kruis is de laatste Verzoeking geweest, en de volledige overwinning. Dat de Heer in de wereld terwille van deze beide oorzaken is gekomen, en dat Hij zo het menselijk geslacht van den eeuwigen dood heeft gered, kan hieruit vaststaan, dat de Hellen vóór de Komst des Heren niet in de orde waren, en daarom was er ook geen evenwicht tussen de Hel en den Hemel, maar had de Hel van de ene zijde de overhand op den Hemel, en toch is de mens in het midden tussen den Hemel en de Hel gesteld; en daarom werd al wat vanuit den Hemel vóór de Komst des Heren invloede bij den mens, weggenomen door de Hel, ter oorzaak van de grotere macht ervan; opdat dus het verloren gegane evenwicht zou worden hersteld, heeft het den Heer behaagd in de wereld te komen, en toen het Laatste Gericht te houden, en de Hellen te onderjukkan; dit geschied zijnde, heeft de Heer Zich dientengevolge verworven de macht van de mensen te verlossen die het geloof in en de liefde tot Hem uit Hem hebben; deze dingen konden niet in de uitwerking worden gesteld, indien niet de Heer het Menselijke had aangenomen; de oorzaak hiervan is deze, dat God zulke uitwerkingen verricht vanuit eersten door laatsten, want handelen vanuit eersten door laatsten is handelen in het volle; de sterkte zelf der Goddelijke macht bestaat in laatsten, aldus die des Heren in Zijn Menselijke, omdat dit in het laatste is: dit was de ene oorzaak, dat Hij in de wereld is gekomen; de andere oorzaak was opdat Hij Zijn Menselijke zou verheerlijken, dat is, Goddelijk maken; zo immers en niet anders kan Hij de Hellen tot in het eeuwige onderjukt houden, want zo handelt Hij uit eersten door laatsten, en in het volle, tot in het eeuwige; zo immers strekt zich Zijn Goddelijke Werking uit tot aan de laatsten in de wereld toe, doch anders alleen tot de eersten in den Hemel, en middellijk door die en door de volgenden, tot de laatsten, zijnde de mensen; en daarom zou indien dezen terugtraden, zoals is geschied vlak vóór de Komst des Heren, de Goddelijke Werking bij de mensen ophouden, en zou er vandaar voor hen ook niet enig middel der zaliging zijn; de Goddelijke Werking des Heren door het in de wereld aangenomen Menselijke, wordt genoemd Zijn onmiddellijke invloed tot aan laatsten toe. Door deze twee heeft de mens de zaliging, welke de Verlossing wordt geheten; dat dit de Verlossing door Zijn bloed wordt geheten, was omdat de onderjucking van de Hellen en tegelijk de verheerlijking van het Menselijke des Heren, niet anders dan door Verzoeking, uit de Hellen in Zich toegelaten, heeft kunnen geschieden; en de laatste van deze Verzoeking is het Kruislijden geweest. Uit deze dingen

nu kan vaststaan dat de Heer niet in de wereld is gekomen, om den Vader te verzoenen, en om Hem tot barmhartigheid te bewegen, noch om onze ongerechtigheden te dragen, en zo die weg te nemen; noch opdat wij zouden worden gezaligd door de toerekening van Zijn verdienste, noch door een russenkomst, noch door een onmiddellijke barmhartigheid; bijgevolg niet door het geloof van die dingen, te minder door de stellige verwachting van dat geloof, omdat de stellige verwachting zulke dingen bevestigt die niet waar zijn, aldus die niet des geloofs zullen zijn. Wien het bekend is [*novit*], waarom de Heer in de wereld kwam, en dat allen worden gezaligd die geloven en de dingen doen die Hij heeft geleerd, uit Hem, en tevens uit den Vader in Hem, en niet uit een Vader afgescheiden van Hem, voor hem kan het vaststaan dat tal van dingen die de voorlopers aangaande de Verlossing leren, anders dan volgens hun uitlegging moeten worden verstaan. Dat de Heer de Hellen heeft onderjukt, leert Hij toen het Kruislijden aanbrak, bij Johannes: *“Nu is het Gericht dezer wereld, nu zal de vorst dezer wereld naar buiten uitgeworpen worden”*, xii: 27, 28, 31. Bij denzelfde: *“Vertrouwt, Ik heb de wereld overwonnen”*, xvi: 33. Bij Lukas: *“Jezus zeide: Ik zag den Satan zoals een bliksem vanuit den Hemel vallen”*, x: 18. Bij Jesaja: *“Wie is Deze, Die komt vanuit Edom, voorttrekkende in de veelheid Zijner sterkte, groot om te zaligen; Mijn arm heeft Mij heil beschikt; derhalve is Hij hun tot Zaliger geworden”*, lxiii: 1, 5, 8; Hfdst. lix: 16 tot 21: aangezien de Heer de Hellen had onderjukt, gaf Hij derhalve aan de zeventig discipelen *mogendheid over de demonische dingen*, Lukas x: 17, 19. Dat de Heer Zijn Menselijke heeft verheerlijkt, en dat het Kruislijden de laatste Verzoeking en de volledige overwinning is geweest, waardoor Hij dat heeft verheerlijkt, leert Hijzelf bij Johannes: *“Nadat Judas was uitgegaan, zeide Jezus: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt; en God zal Hem in Zichzelf verheerlijken, en terstond zal Hij Hem verheerlijken”*, xiii: 31, 32; bij denzelfde: *“Vader, de ure is gekomen, verheerlijk Uw Zoon, opdat ook Uw Zoon U verheerlijkje”*, xvii: 1, 5; bij denzelfde: *“Nu is Mijn ziel ontroerd; Vader, verheerlijk Uw Naam; en een stem ging uit vanuit den Hemel: En Ik heb verheerlijkt en wederom zal Ik verheerlijken”*, xii: 27, 28; en bij Lukas: *“Moest de Christus dit niet lijden, en inschrijven in de heerlijkheid”*, xxiv: 26; deze dingen zijn gezegd aangaande Zijn lijden; verheerlijken is Goddelijk maken. Daaruit nu staat vast, dat indien niet de Heer in de wereld was gekomen, en Mens geworden, en op deze wijze allen uit de hel had bevrijd die in Hem geloven, en Hem liefhebben, geen der stervelingen gezaligd zou hebben kunnen worden; aldus wordt het verstaan, dat er zonder den Heer geen heil is. Dit nu is het mysterie van de vleeswording des Heren.

807. Geslacht van de grondlegging der wereld; dat dit betekent Wiens Goddelijke in het Menselijke niet erkend is van de eerste instauratie van deze Kerk aan, staat vast uit de betekenis van het Lam geslacht of gedood, zijnde dat Hij niet erkend is, waarover boven, n. 315, 328; hier dat niet erkend is Zijn Goddelijke in Zijn Menselijke, waarover aanstonds; en uit de betekenis van de grondlegging der wereld, zijnde de eerste instauratie van de Kerk; met de Wereld immers in het Woord worden verschillende dingen aangeduid, namelijk nu eens de wereld in het algemeen, en daar zowel de goeden als de bozen, dan weer slechts de bozen die in de wereld zijn, en vandaar eveneens de Hellen; met de wereld wordt ook iets eenders aangeduid als met de aarde (het land), te weten de Kerk; en deze wordt ook hier onder de grondlegging der wereld verstaan, en eveneens bij Mattheus: *“De Koning zal zeggen tot hen aan de rechterzijden: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, bezit als erfenis het Koninkrijk hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld”*, xxv: 34. Dat de Heer niet wordt erkend wanneer Zijn Goddelijke in Zijn Menselijke niet wordt erkend, is omdat dan de Heer niet wordt beschouwd als God, maar alleen als mens, die niet kan zaligen; doch omdat nochtans krachtens de Athanasiaanse geloofsbelijdenis wordt geloofd dat de Heer Gods Zoon is van het eeuwige aan geboren, en Zijn Goddelijke evenwaardig is aan het Goddelijke des Vaders, maar zij nochtans, omdat zij Zijn Menselijke van Zijn Goddelijke scheiden, den Heer onderscheiden in als het ware twee personen, welke zij naturen noemen, zo dat de Heer een ander is als de Zoon Gods uit het eeuwige, en een ander als zoon van Maria, en omdat zij aldus den Heer onderscheiden, kan niemand tot Hem gaan, tenzij men tot Hem wil gaan als tot een ander als God, en tot een ander als mens. Zulk een idee aangaande God is er geweest van de eerste instauratie van de Kerk aan, zoals kan vaststaan uit de geschriften der Vaders, en daarna uit de geschriften hunner zonen. Dat de Heer in de Kerk van haar aanvang aan aldus is verdeeld, is omdat zij het Woord niet hebben verstaan; want er werd waar door den Heer de Vader wordt genoemd, geloofd dat het een Goddelijke was onderscheiden van Zijn Menselijke, terwijl toch klaarblijkend vaststaat bij Mattheus en bij Lukas, dat de Heer ontvangen is uit het Goddelijke Zelf, hetwelk de Vader wordt genoemd, en zo dat dit Goddelijke Zelf is in Zijn Menselijke, zoals de ziel is in haar lichaam; en de ziel en het lichaam zijn één Persoon: en, wat wonderlijk is, dit leert ook met duidelijke woorden de Athanasiaanse geloofsbelijdenis, zijnde de leer aangaande God in de algehele Christelijke wereld, en toch let nauwelijks iemand in deze geloofsbelijdenis daarop; dat zij niet daarop hebben gelet, bleek mij uit velen, zowel ontwikkelden als niet-ontwikkelden,

na den dood, met wie ik gesproken heb, en dezen zeiden dat zij het niet hadden geweten, maar dat zij over den Zoon Gods uit het eeuwige hadden gedacht, zoals over een Goddelijken Persoon boven Zijn Menselijke, gezeten aan de rechterhand des Vaders: voorts ook dat zij evenmin hadden gelet op die woorden des Heren, dat de Vader en Hij één zijn, voorts dat de Vader in Hem is, en Hij in den Vader. Uit deze dingen kan vaststaan, dat de Kerk het Goddelijke des Heren in Zijn Menselijke niet heeft erkend van haar aanvang aan, en dat dit het is wat daarmede wordt aangeduid, dat het Lam geslacht is van de grondlegging der wereld aan.

808. Indien iemand een oor heeft, hij hore; dat dit betekent de opneming door hen die in het verstand van het ware en daaruit in de doorvatting van het goede zijn, staat vast uit de betekenis van indien iemand een oor heeft, hij hore, zijnde wie verstaat en luistert wat de Heer in het Woord leert, waarover boven n. 108, 180, 255; vandaar wordt ook met die woorden aangeduid de opneming van het Goddelijk Ware door hen die in het verstand ervan zijn; dat het ook degenen zijn die in de doorvatting van het goede zijn, is omdat met een oor hebben en horen zowel het ware verstaan als het goede doorvatten wordt aangeduid; het ware verstaan is der denking, en het goede doorvatten is der aandoening, en het ene en het andere is des oors of der aanhoring; dat immers wat het oor binnengaat, gaat over in het gezicht van het verstand, en eveneens in de aandoening van den wil; en daarom wordt met het oor en met horen aangeduid de toelustering en de gehoorzaamheid; vandaar wordt met iemand horen verstaan aangeduid, en wordt met naar iemand horen gehoorzamen aangeduid, en het ene en het andere met luisteren. Aangezien boven is getoond, dat in het geloof, opgenomen door den groten hoop in de Kerk, louter zinledigheid is, omdat daarin niets van leven vanuit enig ware is, zou ik hier in het kort willen zeggen, welk geloof het zaligende geloof is; het zaligende geloof is geloven dat de Heer is de Zaliger der wereld, en dat Hij is de God des Hemels en de God der aarde, en dat Hij door Zijn Komst in de wereld Zich in de macht heeft gebracht om allen te zaligen die de ware dingen uit Hem door het Woord opnemen, en volgens dezelve leven: doch wie de ware dingen uit Hem kunnen opnemen, en leven volgens dezelve, is boven in n. 803 uiteengezet, namelijk dat zij het zijn die de zonden schuwen omdat het zonden zijn, tegen het Woord, en zo tegen God; daardoor immers wordt het Inwendige van den mens gezuiverd; en wanneer dit gezuiverd is, wordt de mens door den Heer geleid, en niet door zichzelf; en voor zoveel als de mens door den Heer wordt geleid, voor evenzoveel heeft hij de ware dingen lief, en neemt hij ze op, en wil hij ze en doet hij ze. Dit geloof is het zaligende geloof.

Onder deze woorden: Indien iemand een oor heeft, hij hore, wordt vooral verstaan dat zij zullen opnemen en geloven, dat het Goddelijke des Heren in Zijn Menselijke is, dat is, dat Zijn Menselijke Goddelijk is. Wie kan zich niet daarover verwonderen, dat de idee van het Goddelijk Menselijke des Heren in de Christelijke Kerken geheel en al teloor is gegaan, vooral bij de ontwikkelden daar, en dat iets ervan alleen aanblijft bij de eenvoudigen; de eenvoudigen immers denken over God als over de Mens, en niet zoals de ontwikkelden zoals over een Geest zonder menselijken vorm: de Oudsten die wijzer waren dan onze wijzen, hadden geen andere idee aangaande God, dan zoals aangaande den Mens met stralende kringen rondom het hoofd, zoals vaststaat uit de geschriften der Ouden, en de geschilderde of gesneden beelden: ook hebben allen die van de Kerk waren, van den tijd van Adam tot aan Abraham, Mozes en de Profeten toe, over God als over den Mens gedacht; zij hebben Hem ook onder den Menselijken vorm gezien, en hebben Hem Jehovah genoemd, zoals blijkt uit het Woord; en God onder den Menselijken vorm is de Heer, zoals blijkt uit des Heren woorden bij Johannes: “*Eer Abraham was, ben Ik*”, VIII: 58: dat de bewoners van dezen aardbol van het prilste tijdperk aan de idee van God Mens of van het Goddelijk Menselijke hebben gehad, blijkt uit hun inborsten [*indolis*], voorts uit de ideeën der innerlijke denking en doorvatting der heidenen, zoals uit de Afrikanen: desgelijks uit de bewoners van bijna alle aardbollen, over wie in een afzonderlijk Werkje: dat de mens zulk een idee van het Goddelijke heeft, is omdat zij is vanuit den invloed des Hemels; in den Hemel immers kan niemand denken over God, tenzij in den Menselijken vorm; indien anders, zo vergaat voor hem de denking over God, en valt hij zelf uit den Hemel; de oorzaak hiervan is deze, dat de vorm des Hemels de menselijke vorm is, en elke denking der Engelen gaat volgens den vorm des Hemels; en toch is deze idee aangaande God, welke de voornaamste van alle is, bij de ontwikkelden der wereld heden ten dage als het ware uitgeroeid, en wel dermate dat zij als slechts gezegd wordt dat God de Mens is, dit niet kunnen denken. Vandaar is het, dat zij vanaf de eerste instauratie van de Kerk het Goddelijke des Heren hebben gescheiden van Zijn Menselijke; tengevolge waarvan het is geschied, dat weinigen wanneer zij over den Heer denken, over zijn Goddelijke denken, maar zoals over een mens die aan hen eender is: met welke idee van het Goddelijke evenwel niemand, wie het ook zij, den Hemel kan binnentreden, maar wordt teruggestoten zodra hij den drempel van den daarheen leidenden weg aanraakt. Dit dus is het, wat voornamelijk wordt verstaan onder: Indien iemand een oor heeft, hij hore.

809. Vers 10. *Indien iemand in gevangenschap zal hebben geleid, in gevangenschap zal hij heengaan; indien iemand met een slagzwaard zal hebben gedood, hij moet met het slagzwaard gedood worden: hier is het geduld en geloof der heiligen.*

Indien iemand in gevangenschap zal hebben geleid, hij zal in gevangenschap heengaan, betekent dat zij die anderen van de ware dingen hebben uitgesloten, van de Goddelijke ware dingen buitengesloten zijn: indien iemand met een slagzwaard zal hebben gedood, hij moet met het slagzwaard gedood worden, betekent dat zij die anderen met valse dingen hebben doordrenkt, doordrenkt worden met valse dingen vanuit de hel: hier is het geduld en geloof der heiligen, betekent dat het deze dingen zijn waardoor de verzoeking en daarna de inplanting van het ware is bij hen die geestelijk worden uit den Heer.

810. Indien iemand in gevangenschap zal hebben geleid, hij zal in gevangenschap heengaan; dat dit betekent dat zij die anderen van de ware dingen hebben buitengesloten, van de Goddelijke ware dingen buitengesloten zijn, staat vast uit de betekenis van de gevangenschap, zijnde buitensluiten van de ware dingen, hier door redeneringen vanuit den natuurlijken mens; dit immers is geestelijke gevangenschap, welke onder de gevangenschap in den inwendigen zin wordt verstaan; dat dit onder de gevangenschap in het Woord wordt verstaan, zal men in het volgende Artikel zien; hieruit blijkt, dat met in gevangenschap leiden, wordt aangeduid anderen van de ware dingen buitensluiten, en dat met heengaan in gevangenschap wordt aangeduid van de ware dingen eveneens worden buitengesloten. Dat hier met in gevangenschap leiden, wordt aangeduid anderen buitensluiten van de ware dingen door redeneringen vanuit den natuurlijken mens, is omdat onder het beest van den draak, waarover hier wordt gehandeld, degenen worden verstaan die het geloof scheiden van het leven, en de scheiding door redeneringen vanuit den natuurlijken mens bevestigen; men zie boven nr. 773. Voordat vanuit het Woord wordt bevestigd, dat de gevangenschap de geestelijken gevangenschap betekent, zijnde de buitensluiting van de ware dingen vanuit het Woord, zou ik eerst de dingen wederom willen samenvatten die boven in Artikel 805 zijn aangevoerd, welke de afscheiders des geloofs van het leven door redeneringen bevestigen, en zo de anderen van de ware dingen buitensluiten, en daardoor zichtbaar doen uitkomen, hoe zij de ware dingen verdraaien, en vandaar het Woord vervalsen: men moet weten, dat eendere dingen kunnen worden gezegd zowel door hen die in de ware dingen zijn, als door hen die niet in de ware dingen zijn; dezen immers bevestigen door dezelfde plaatsen van het Woord de scheiding des geloofs van de goede werken, genen echter bevestigen door dezelfde plaatsen de verbinding van het

geloof met de goede werken; want er kan voor een tweetal in tegenstrijdige mening verkerenden een eendere spraak bestaan, maar nochtans een oneendere doorvatting; en het is de doorvatting van een zaak, welke maakt dat het een ware of een valse is: ik heb gehoord dat liefhebbers van valsheden volstrekt eender spraken met hen die als ijveraars der waarheden spraken, en nochtans was de een in ware dingen, en de ander in valse dingen; want de dingen die beiden eender spraken, verstonden zij oneender, en volgens hun verstand ontvouwden zij de plaatsen van het Woord; en daarom vervalste de een dezelve, de ander echter maakte dezelve waar [*verificavit*]; het ware immers bij den mens is niet van zijn spraak, maar is van zijn doorvatting; hetgeen de oorzaak is, dat zij die predikingen opstellen vanuit het Woord, verschijnen alsof zij in de ware dingen zijn, doch de zelfden zijn wanneer zij de predikingen maken vanuit de leer aangaande het geloof-alleen, aangaande de verlossing, aangaande de toerekening van de verdienste des Heren, en aangaande eendere dingen, in valse dingen; dit kan met duizend voorbeelden worden toegelicht; in één woord, de doorvatting vervalst het ware, en niet de spraak vanuit het Woord. Dit wordt eveneens verstaan onder deze woorden door den Heer: *“Dan zullen twee in een veld zijn, de een zal aangenomen, de ander verlaten worden; twee zullen malende zijn, de ene zal aangenomen, de andere verlaten worden”*, Matth. xxiv: 40, 41; met in het veld zijn, wordt aangeduid binnen de Kerk zijn; met malen wordt aangeduid de ware dingen uitvorsen en aanleren vanuit het Woord; wie de ware dingen uitvorst en aanleert, wordt verstaan onder de malende die zal worden aangenomen; wie echter de ware dingen vervalst, wordt verstaan onder de malende die zal worden verlaten. Om toe te lichten dat het zo is, zou ik wederom willen opnemen, hoe zij de Verzoening door het bloed des Zoons doorvatten, hoe het dragen van de ongerechtigheden door den Heer, hoe de toerekening van Zijn verdienste, hoe de tussenkomst, hoe de verlossing en de zaliging vanuit barmhartigheid, en hoe de stellige verwachting en het vertrouwen, en zo voort. Wat de Verzoening door het bloed des Zoons aangaat: zij die in de ware dingen zijn, denken daarover niet zoals zij die in de valse dingen zijn; zij die in de ware dingen zijn, doorvatten onder de verzoening door het bloed des Zoons, dat diegenen goedertieren worden opgenomen, en eveneens verhoord, die tot den Heer gaan, en tot Hem smeken vanuit de ware dingen die in het Woord zijn; het bloed des Heren betekent niet alleen Zijn kruislijden, maar ook het Goddelijk Ware des Heren hetwelk in het Woord is; de Heer immers heeft door het kruislijden de hellen onderjukt, hetgeen daaronder wordt verstaan dat Hij den dood heeft overwonnen, en met de overwinning is

wederopgestaan, zoals eveneens de voorgangers spreken als zij vanuit het Woord spreken; en eveneens heeft Hij met het kruislijden Zijn Menselijke verheerlijkt, waardoor de hellen door Hem onderjukt worden gehouden tot in het eeuwige: met het verzoendeksel, hetwelk op de ark der Getuigenis was, waarop Cherubim waren gebeeldhouwd, werd ook niet iets anders aangeduid. Hoe zij die in de ware dingen zijn, het dragen van de ongerechtigheden door den Heer verstaan, is boven in n. 805 gezegd. Onder de toerekening van de verdienste des Heren wordt door hen die in de ware dingen zijn, alleen de smeking verstaan dat de Heer Zich erbarme, Die zo harde dingen heeft geleden om de mensen te verlossen en te zaligen, die anders met den eeuwigen dood te gronde zouden zijn gegaan: onder de verdienste des Heren wordt verstaan, dat Hij vanuit eigen macht diegenen heeft gezaligd die in Hem geloven, en de dingen doen die Hij gebiedt; deze verdienste kan niet worden toegerekend, maar aangesmeekt. Onder de tussenkomst wordt het voortdurende gedenken aan den mens door den Heer verstaan; en onder de stellige verwachting en het vertrouwen wordt verstaan de stellige verwachting en het vertrouwen in den Heer dat Hij vanuit zuivere Barmhartigheid den mens den weg leert, en hem tot den Hemel leidt. Uit deze dingen blijkt wat er met de verlossing wordt aangeduid. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat onder de dingen die boven in n. 805 zijn aangevoerd, door hen die in de ware dingen vanuit het Woord zijn, niet wordt verstaan enig werk des Heren bij den Vader, maar bij Hemzelf; want, zoals boven is gezegd, God is één, en niet drie, en het Drievuldige is in den Heer; en daarom wordt, wanneer tot den Heer wordt gegaan, ook tegelijk tot den Vader en den Heiligen Geest gegaan. Uit deze dingen kan men ook zien, dat met in gevangenschap leiden, wordt aangeduid buitensluiten van de Goddelijke ware dingen in het Woord; want zij die de leer van drie personen der Godheid houden, en die het geloof scheiden van zijn leven, zijnde de goede werken, sluiten anderen buiten van het verstand van het ware in het Woord; zij ontvouwen immers alle dingen die daar zijn, volgens de leer, en de dingen die zij niet kunnen ontvouwen, vervalsen zij; en eveneens schrijven zij het Goddelijke dat in den Heer is, en dat van den Heer Zelf is, toe aan het Goddelijke des Vaders, en zo gaan zij niet tot den Heer; en omdat zij dit doen, sluiten zij derhalve of door redeneringen, of door een buitenissige ontvouwing van de waarheden des Woords, het volk dat van alle dingen die over de Goddelijke dingen worden gezegd geloofd dat zij boven de menselijke bevattig zijn, buiten van de ware dingen; dit wordt aangeduid met in gevangenschap leiden. Dat dezulken zelf in gevangenschap heengaan, dat is, zichzelf van de Goddelijke ware dingen in

het Woord buitensluiten, kan vaststaan uit alle dingen van hun leer, namelijk dat hoewel het ware dingen zijn die zij spreken, wat het uitspreken ervan betreft, het nochtans geen ware dingen zijn wat hun verstaan ervan betreft; dit is mij ook bewezen uit deze zelfden in de geestelijke wereld, waar, toen zij waren onderzocht, werd bevonden, dat zij in louter valse dingen waren, en dat zij derhalve nooit tot enig hemels inzicht door den Heer kunnen worden voortgeleid.

811. Dat de gevangenschap in het Woord de geestelijke gevangenschap betekent, zijnde de buitensluiting van de Goddelijke ware dingen, namelijk van het verstand ervan in het Woord, voorts eveneens de vernietiging door de valse dingen van het boze en de boze dingen van het valse, kan vaststaan uit de plaatsen in het Woord waar gevangenschap wordt gezegd, zoals in de volgende; bij Lukas: *“Zij zullen vallen door den mond des zwaard, en zij zullen gevangen genomen worden onder alle natiën; tenslotte zal Hierosolyma vertreden zijn”*, XXI: 24; in dat Hoofdstuk wordt gehandeld over de voleinding der eeuw, waarmede de laatste tijd der Kerk wordt aangeduid, wanneer niet langer het ware over is; met vallen dan door den mond des zwaards, wordt aangeduid de vernietiging van het ware door de valse dingen; het zwaard betekent den strijd van het valse tegen het ware, en eveneens de vernietiging van het ware door de valse dingen; met zij zullen gevangen genomen worden onder alle natiën, worden de overredingen en de beslagleggingen vandaar door de boze dingen van elk geslacht aangeduid, want wanneer de ware dingen zijn vernietigd, treden niet slechts valse dingen in de plaats ervan op, maar ook boze dingen; alle natiën betekenen de boze dingen van elk geslacht; daarmede dat Hierosolyma zal vertreden zijn, wordt aangeduid de volslagen vernietiging en verdraaiing van de leer der Kerk; Hierosolyma betekent de Kerk ten aanzien van de leer, en vertreden geheel en al vernietigen, hetgeen vooral geschiedt door vervalsingen en echtbrekingen van het Woord. Bij Ezechiël: *“Zij zullen gevangen genomen worden onder de natiën, en de altaren zullen worden verwoest, en de afgoden zullen verbroken worden, en de doorboorde zal vallen in uw midden”*, VI: 1 tot 10; met verwoest worden de altaren wordt aangeduid dat alle eredienst vanuit het goede der liefde zal vergaan; met verbroken worden de afgoden wordt aangeduid dat alle eredienst vanuit de ware dingen van dat goede zal vergaan; en vallen zal de doorboorde in uw midden, betekent dat zij zullen vergaan door de valse dingen; met het zwaard doorboord worden betekent dat. In de Klaagliederen: *“Hoort, alle gij volken, en ziet mijn smart; mijn maagden, en mijn jongemannen zijn in gevangenschap gegaan”*, I: 18; het is de weeklacht over de verwoesting van elk ware in de Kerk;

de weelacht wordt beschreven met: Hoort, alle gij volken, en ziet mijn smart; dat elke aandoening van het ware is vernietigd, wordt daarmee aangeduid dat mijn maagden in gevangenschap zijn gegaan; de maagd betekent de aandoening van het ware; en dat alle verstand van het ware is vernietigd, wordt daarmee aangeduid dat mijn jongemannen in gevangenschap zijn gegaan; de jongemannen betekenen het verstand van het ware en het inzicht. Bij Amos: *“Al gingen zij in gevangenschap vóór hun vijanden, vandaar gebied Ik het zwaard opdat het hen dode”*, IX: 4; al gingen zij in gevangenschap vóór hun vijanden, betekent al dulden zij dat de boze dingen hen in beslag nemen; de vijanden zijn de boze dingen, en gaan in gevangenschap is door dezelve in beslag genomen worden; vandaar gebied Ik het zwaard opdat het hen dode, betekent dat de valse dingen hen zullen buitensluiten van het verstaan van de ware dingen, en hen zullen vernietigen. Bij David: *“God heeft het habitakel van Schilo verlaten, de tent heeft Hij bewoond onder de mensen; en Hij gaf in gevangenschap de sterkte ervan, en het sieraad ervan in de hand der vijanden”*, Psalm LXXVIII: 60, 61; met het habitakel van Schilo wordt aangeduid de Kerk die in het goede der liefde is, en met de tent wordt aangeduid de Kerk die in de ware dingen der leer is; daaruit blijkt wat daarmee wordt aangeduid dat God heeft verlaten het habitakel van Schilo, de tent heeft Hij bewoond onder de mensen, namelijk dat de goede dingen der liefde en de ware dingen der leer zijn vernietigd; met de sterkte die Hij in gevangenschap heeft gegeven, wordt het geestelijk ware vanuit het hemels goede aangeduid, en met in gevangenschap geven wordt aangeduid de buitensluiting van het verstand ervan, en zo de vernietiging door de valse dingen; en met het sieraad dat Hij gaf in de hand der vijanden, wordt aangeduid het natuurlijk ware vanuit het geestelijke; dit wordt aangeduid met het sieraad, en de vernietiging ervan door de boze dingen, wordt aangeduid met gegeven worden in de hand der vijanden. Bij Ezechiël: *“Het werd den Profeet bevolen dat hij zou verhuizen van de plaats, en door den wand zou uitbrengen de vaten der verhuizing vóór hun ogen; onder de duisternis zou hij uitbrengen, en de aangezichten bedekken opdat hij het land niet zou zien: en zeg: Ik uw wonderteken; gelijkewijs als ik gedaan heb, zo zal hun geschieden; in verbanning, in gevangenschap zullen zij heengaan”*, XII: 1 tot 12; de Profeet beeldde door deze dingen den staat der Kerk uit welke er toen was, namelijk dat niet enige ware dingen over waren, die niet vernietigd waren door valse dingen; alle Profeten immers beeldden de Kerk uit ten aanzien van de leer vanuit het Woord; met verhuizen van de plaats en met de vaten der verhuizing uitbrengen door den wand, onder de duisternis, en met het aangezicht bedekken opdat hij het land niet zie, beeldde hij uit dat

alle ware dingen der leer vanuit het Woord verworpen waren; met verhuizen van de plaats wordt de verwerping aangeduid; met de vaten der verhuizing worden de ware dingen der leer aangeduid; met den wand door welken hij zou uitbrengen, wordt aangeduid het laatste hetwelk de ware dingen omgeeft en beschermt; het laatste der leer is de zin der letter des Woords, welke een wand wordt geheten omdat hij het samenhoudende en omsluitende van den geestelijken zin is; met de duisternis onder welke hij zou uitbrengen, worden de valse dingen aangeduid; met het aangezicht bedekken opdat hij het land niet zie, wordt aangeduid dat de ware dingen van het goede niet langer in de Kerk worden gezien; omdat de Profeet die dingen uitbeeldde, wordt gezegd: Gelijkwijs als ik gedaan heb, zo zal hun geschieden; in verbanning en gevangenschap zullen zij heengaan; daaruit blijkt dat heengaan in verbanning betekent de verstrooiing van het ware, en dat heengaan in gevangenschap betekent de inbeslagneming door de valse dingen. Bij Habakuk: *“Ik zal de Chaldeën opwekken, een oprukkende natie, in de breedten der aarde; zij zal de gevangenschap zoals zand vergaderen; zij zal de koningen beschimpen, en de heersers zullen haar een belaching zijn”*, 1: 6, 9, 10; met de Chaldeën worden degenen aangeduid die de ware dingen der Kerk vernietigen; met de breedten der aarde (des lands) worden haar ware dingen aangeduid; dat alle ware dingen door valse dingen zullen worden vernietigd, wordt aangeduid met: Zij zal de gevangenschap zoals zand vergaderen; dat de ware en de goede dingen des Woords zullen worden bespot en gelasterd, wordt daarmede aangeduid dat die natie de koningen zal beschimpen en de heersers haar een belaching zullen zijn; de koningen zijn de ware dingen des Woords, en de heersers zijn de goede dingen ervan. Bij Jeremia: *“Nebuchadnezar zal komen, en het land van Egypte slaan, wie ten dood, ten dode, wie ter gevangenschap, ter gevangenschap, wie tot het zwaard, ten zwaarde; en Ik zal een vuur aansteken in de huizen van Egypte, opdat het hen verbrande en hen gevangen neme; ten slotte zal hij zich het land van Egypte aantrekken zoals een herder zijn kleed aantrekt”*, XLIII: 11, 12; onder Nebuchadnezar of onder den koning van Babel worden in het Woord degenen verstaan die alle dingen der Kerk vernietigen door boze dingen, en onder de Chaldeën worden degenen verstaan die alle dingen der Kerk vernietigen door valse dingen; en in den abstracten zin worden met den koning van Babel aangeduid de boze dingen die vernietigen, en met de Chaldeën de valse dingen ervan; dat Nebuchadnezar zal komen en het land van Egypte slaan, betekent de vernietiging van den natuurlijke mens ten aanzien van alle goede dingen en vandaar van alle ware dingen vanuit het Woord; wie ten dood, ten dode, betekent het verderf door de boze dingen;

wie ter gevangenschap, ter gevangenschap, betekent het verderf door de buitensluiting en de beroving van het ware; wie tot het zwaard, ten zwaarde, betekent het verderf door de valse dingen daaruit; een vuur ontsteken in de huizen van Egypte opdat het hen verbrande, of hen gevangen neme, betekent dat de liefden van zich en van de wereld alle dingen van den natuurlijke mens zal verderven door de boze en de valse dingen; het vuur betekent die liefden, de huizen van Egypte betekenen alle dingen van den natuurlijke mens; hen verbranden betekent verderven door boze liefden, en hen gevangen nemen betekent verderven door de valse dingen daaruit; ten slotte zal hij zich het land van Egypte aantrekken, zoals een herder zijn kleeft aantrekt, betekent dat de valse dingen van het boze en de boze dingen van het valse den gansen natuurlijke mens in beslag zullen nemen; dit wordt vergeleken bij een herderskleed, omdat het kleeft het ware betekent dat het goede bekleedt, hier echter het valse bekleedende het boze; want de natuurlijke mens is zoals een kleeft voor den geestelijken mens; hij omgordt en omsluit hem immers. Bij Jeremia: *“Wie ten dood, ten dode, wie tot den honger, ten honger, en wie ter gevangenschap, ter gevangenschap”*, xv: 2; met deze dingen wordt de totale verwoesting van het goede en het ware in de Kerk beschreven, want in het voorafgaande Vers wordt gezegd: *“Al stonden Mozes en Samuël voor Mij, zo zou Mijn ziel niet jegens dit volk zijn; werp ze uit vóór Mijn aangezicht opdat zij uitgaan”*; en daarom betekent wie ten dood, ten dode, dat zij die de goede dingen verwerpen, vergaan door de boze dingen; wie tot den honger, ten honger, betekent dat zij die de ware dingen verwerpen, vergaan door de valse dingen; wie ter gevangenschap, ter gevangenschap, betekent dat zij die de boze en de valse dingen liefhebben, door dezelve in beslag worden genomen. Bij Jesaja: *“Zoals Mijn knecht Jesaja naakt en ontschoeid ging drie jaren lang, zo zal de koning van Aschur de gevangenschap van Egypte leiden, en de weg te voeren bende van Kusch, knapen en grijsaards, den naakte en den ontschoeide, ja zelfs de ontbloten van billen, de naaktheid van Egypte”*, xx: 3, 4; met den koning van Aschur wordt de redenering vanuit de wetenschappelijke dingen van den natuurlijke mens aangeduid, en met Egypte wordt de natuurlijke mens aangeduid; vandaar wordt daarmede dat de Koning van Aschur de gevangenschap van Egypte zal Leiden, aangeduid dat de redenering vanuit de valse dingen zal vernietigen alle ware dingen in den natuurlijke mens, welke zodanig zijn als de ware dingen van den zin der letter des Woords; de overige dingen zie men boven in n. 532 ontvouwd. Bij Daniël: *“Ook hun goden met hun vorsten, met de vaten van hun verlangen, met zilver en goud, zal hij in gevangenschap heenvoeren naar Egypte, en hij zal jaren staande blijven boven*

den koning van het noorden. *De inzichtsvollen des volks zullen er velen onderwijzen, zij het ook al zullen zij ineenstorten door het zwaard en de vlam, en door gevangenschap en beroving, dagen lang*”, xi: 8, 33; daar wordt gehandeld over den oorlog tussen den koning van het noorden en den koning van het zuiden; en met den koning van het noorden wordt het in de Kerk heersende valse aangeduid, en met den koning van het zuiden het ware, de Kerk beschermende tegen het valse; dat nochtans de valse dingen zullen overheersen in de Kerk in het uiteinde der dagen, wordt daar voorzeggd en beschreven; met hun goden en hun vorsten, en met de vaten van het verlangen, en met het zilver en het goud, welke in gevangenschap naar Egypte zullen worden heengevoerd, wordt aangeduid dat het beschermende ware alle ware en goede dingen der Kerk zal wegnemen van hen die in de valse dingen zijn; de geestelijke ware dingen ervan worden aangeduid met hun goden en vorsten, de natuurlijke ware dingen met de vaten van hun verlangen; elk ware en goede in het algemeen wordt aangeduid met het zilver en het goud, en de wegneming en de bescherming ervan wordt aangeduid met heenvoeren in gevangenschap naar Egypte; met doen ineenstorten door het zwaard en de vlam, wordt aangeduid vergaan vanwege de valse dingen en de boze dingen daaruit; met doen ineenstorten door gevangenschap en beroving, wordt aangeduid de beroving van elk ware en goede. Bij Jeremia: *“Nadat de Profeet was overgeleverd in de gevangenis, profeteerde hij dat algeheel Jehudah zou worden overgegebracht naar Babel in gevangenschap, en dat zij daar zouden sterven en begraven worden*”, xx: 1 tot 6; Hfdst. xxvii: 1 tot einde; met dien Profeet wordt, zoals met den Profeet in het algemeen, de leer der Kerk vanuit het Woord aangeduid; daarmede dat hij was overgeleverd in de gevangenis, werd uitgebeeld dat iets eenders zou geschieden met de Kerk en haar leer, hetgeen daarmede wordt aangeduid dat algeheel Jehudah zou worden overgebracht in gevangenschap naar Babel; de gevangenschap van den stam van Jehudah in Babel 70 jaren, beeldde de volledige vernietiging van het ware en de verwoesting van de Kerk uit. Bij denzelfde: *“De wind zal al uw herders weiden, en uw liefhebbers zullen in gevangenschap heengaan; dan zult gij beschaamd worden en met schande aangedaan vanwege al uw boosheid*”, xxii: 22; met de herders worden in den abstracten zin de goede dingen der Kerk aangeduid, en met de liefhebbers de ware dingen ervan; de wind die de herders zal weiden, betekent de ijllheid en ledigheid der leer; de gevangenschap waarin de liefhebbers zullen heengaan, betekent de buitensluiting van alle ware dingen en van het verstand ervan; beschaamd worden en met schande worden aangedaan, betekent verstoken zijn van elk goede en ware; zo immers

worden zij, als zij onder de Engelen komen, met schaamte en schande aangedaan. Bij Mozes: *“Ik zal Mijn pijlen dronken maken van bloed, en Mijn zwaard zal vlees eten, van het bloed des doorboorde en der gevangenschap, vanwege de gal der wraken des vijands”*, Deut. xxxii: 42; de pijlen dronken maken van bloed, betekent de ijlhoofdigheden des gemoeds vanwege het vervalste Woord; het zwaard zal vlees eten, betekent dat de valse dingen alle dingen van het goede zullen vernietigen; van het bloed des doorboorde en der gevangenschap, betekent de uitblussing en de buitensluiting van elk ware; de doorboorde is de uitblussing van het ware door de valse dingen, en de gevangenschap is de buitensluiting van het ware door de valse dingen; vanwege de gal der wraken des vijands, betekent vanwege de boosheid en de woestheid der hel; de gal der wraken is de boosheid en de woestheid, en de vijand is de hel. Bij Jesaja: *“Bel is ingekromd; Nebo is ingebogen; hun afgoden zijn voor het wilde dier en het beest; ingebogen zijn zij en ingekromd zijn zij tezamen, en hun ziel zal in de gevangenschap heengaan”*, xlvi: 1, 2; hun afgoden zijn voor het wilde dier en het beest, betekent dat hun valse dingen helse valse dingen zijn en de boze dingen daaruit; ingebogen en ingekromd tezamen, betekent dat zij zullen verglijden; hun ziel zal in gevangenschap heengaan, betekent dat zij in de hel zullen komen, waar zij van elk ware zullen zijn buitengesloten. Bij Obadja: *“Te dien dage voerden de vreemden zijn sterkte gevangen, en de vreemdelingen traden de poorten binnen, en over Hierosolyma wierpen zij het lot”*, i: 11; deze dingen betreffen Edom, met wien het ware van den natuurlijke mens wordt aangeduid, hier echter het valse; met de vreemden die zijn sterkte gevangen voerden, worden aangeduid de valse dingen der Kerk, vernietigende de ware dingen ervan; de sterkte betekent het ware, omdat alle geestelijke sterkte in de ware dingen bestaat; met de vreemdelingen die de poorten binnentreden, worden aangeduid de valse dingen der leer, vernietigende de ware dingen door welke de ingang wordt verleend in de innerlijke ware dingen; met Hierosolyma waarover zij het lot wierpen, wordt de zo verstrooide leer der Kerk vanuit het Woord aangeduid; het lot werpen is verstrooien. Bij Jeremia: *“Wee u, Moab, het volk van Kemosch is vergaan; want uw zonen zijn weggerukt in gevangenschap, en uw dochters in gevangenschap; Ik zal evenwel de gevangenschap van Moab terugvoeren in het uiteinde der dagen”*, xlvi: 46, 47; onder Moab worden degenen verstaan die in het natuurlijk verkwikkelijke zijn, en derhalve de goede dingen des Woords echtbreken: onder het volk van Kemosch worden degenen verstaan die in het natuurlijk ware zijn; dat de zonen zijn weggerukt in gevangenschap, en de dochters in gevangenschap, betekent dat de ware en de goede dingen hunner

Kerk zijn buitengesloten door de valse en de boze dingen; de zonen zijn de ware dingen, en de dochters zijn de goede dingen; Ik zal de gevangenschap van Moab terugvoeren in het uiteinde der dagen, betekent dat de ware dingen voor hen die onder Moab worden verstaan, zullen worden geopend en zij daarin zullen worden onderricht; het uiteinde der dagen betekent de Komst des Heren. In verscheidene plaatsen in het Woord wordt gezegd dat de gevangenen moeten worden teruggevoerd, en onder de gevangenen worden verstaan de natiën die gevangen worden geheten omdat zij zijn buitengesloten van de ware dingen, maar die door den Heer voor hen zullen worden geopend; zoals bij Jesaja: *“Jehovah heeft Mij gezalfd om den armen te evangeliseren, Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om den gevangenen de vrijheid te prediken, en den gebondenen, den aan de ogen bevangene”*, LXI: 1; deze dingen betreffen den Heer; en met de armen voor wier evangelisering Jehovah Hem heeft gezalfd, worden degenen aangeduid die in weinig ware dingen zijn, en nochtans dezelve verlangen om hun ziel vanuit dezelve te ondersteunen; met de gebrokenen van hart worden degenen aangeduid die in de smart daarvandaan zijn; met de gevangenen aan wie Hij de vrijheid zal prediken, worden degenen aangeduid die buitengesloten zijn van de ware dingen en van de goede dingen daaruit, voor wie de ware dingen zullen worden geopend, en die door dezelve met goede dingen zullen worden doordrenkt; met de gebondenen en den aan de ogen bevangene, worden degenen aangeduid aan wie het was ontzegd de ware dingen te zien; onder dezen worden de natiën verstaan die uit den Heer daarna de ware dingen opnemen. Bij denzelfde: *“Ik, opgewekt heb Ik Hem in gerechtigheid, en al Zijn wegen zal Ik rechtmaken; Hij zal Mijn stad bouwen, en Mijn gevangenschap loslaten, niet voor prijs, noch voor geschenk”*, XLV: 13; deze dingen eveneens betreffen den Heer, en met de gerechtigheid waarin Jehovah Hem heeft opgewekt, wordt het goede der liefde aangeduid; en met Zijn wegen welke Hij zal rechtmaken, worden de uit het goede voortgaande ware dingen aangeduid; met de stad welke Hij zal bouwen, wordt de leer der Kerk aangeduid; en met de gevangenschap welke Hij zal loslaten, wordt aangeduid de opening en de onthulling der Goddelijke waarheden bij hen die tot dusver daarvan waren buitengesloten geweest; Dat de Heer deze dingen om niet zal doen, wordt aangeduid met niet voor prijs, noch voor geschenk. Bij Jeremia: *“Verdrukt waren de zonen Israëls en de zonen van Jehudah tezamen, en alle gevangennemenden zullen hen vastgrijpen; zij weigeren hen los te laten: hun Verlosser is sterk; al twistende zal Hij hun twist twisten, en Hij zal rust geven aan het land”*, L: 33, 34; dit eveneens betreft den Heer, Die hun sterke Verlosser is;

met hun twist twisten wordt aangeduid de bezoeking en het Gericht over hen die hen verdrukken met valse dingen, en zo de bevrijding van hen; met de rust des lands welke Hij zal geven, wordt de bescherming tegen de valse dingen aangeduid; onder de zonen Israëls en de zonen van Jehudah, die verdrukt worden geheten, worden niet de zonen Israëls en van Jehudah verstaan, maar de natiën die in de ware en de goede dingen uit den Heer zijn; en omdat zij door degenen die hen verleiden en hen van de ware dingen buitensluiten, werden vastgehouden, wordt gezegd dat de hen gevangennemenden hen vastgrijpen en weigeren hen los te laten. Bij David: *“Gij zijt opgeklommen in de hoogte, de gevangene hebt Gij in de gevangenschap gevoerd”*, Psalm LXVIII: 19; deze dingen eveneens betreffen den Heer, en met de gevangenen in gevangenschap voeren, wordt aangeduid bevrijden van de valse dingen die hen gevangen hielden. Bij Jesaja: *“Zal van een sterke de vangst genomen worden, of zal de gevangenschap eens gerechte worden uitgered; want zo zeide Jehovah: Ook de gevangenschap van den sterke zal genomen worden, en de vangst van den gewelddadige zal worden uitgered”*, XLIX: 24, 25; deze dingen eveneens betreffen den Heer, en het terugbrengen van de zonen Zions uit de gevangenschap; doch onder de zonen Zions worden degenen verstaan die in de liefde tot den Heer zijn, en daaruit in de ware dingen; dat zij buitengesloten zijn geweest van de ware dingen door hen die fel de valse dingen bevestigden, en dat zij nochtans zijn bevrijd door den Heer, wordt aangeduid met: Zal van een sterke de vangst genomen worden, en zal de gevangenschap eens gerechte worden uitgered. Bij David: *“Wie zal vanuit Zion het heil Israëls geven; wanneer Jehovah zal wederbrengen de gevangenschap Zijns volks, zo zal Jakob opspringen, Israël verblijd zijn”*, Psalm XIV: 7; Psalm LIII: 7; onder Zion worden ook hier diegenen verstaan die in het goede der liefde uit den Heer zijn; de bevrijding uit de bozen door den Heer en de zaliging, wordt verstaan onder: Wie zal vanuit Zion het heil Israëls geven; onder de gevangenschap Zijns volks wederbrengen, wordt verstaan uit de valse en de boze dingen; onder Jakob zal opspringen, Israël verblijd zijn, wordt verstaan de vreugde vanwege de bevrijding bij hen die in de uitwendige en de inwendige Kerk zijn; zij die van de uitwendige Kerk zijn, worden verstaan onder Jakob, en zij die van de inwendige Kerk zijn, onder Israël, en onder dezen en genen worden de natiën verstaan. Bij Jeremia: *“Vrees niet, Mijn knecht Jakob, en ontzet u niet, o Israël; zie, Ik reddende u van verre, en uw zaad uit het land uwer gevangenschap; aldus opdat Jakob wederkome, en ruste, en kalm zij; en ook geen die verschrikke”*, XLVI: 27; Hfdst. XXX: 10; onder Jakob en Israël worden hier eveneens de natiën verstaan, onder Jakob zij die van de uitwendige Kerk zijn, onder Israël zij die

van de inwendige Kerk zijn; hen redden van verre, betekent hen zaligen hoewel zij ver weg van de zaliging zijn; redden uit het land der gevangenschap, betekent bevrijden van de valse dingen, waardoor zij buitengesloten zijn van de ware en de goede dingen des Hemels en der Kerk; wederkomen en rusten, kalm, en ook geen die verschrikke, betekent opdat zij beschermd zijn tegen de valse dingen die vanuit de hel zijn. Bij denzelfde: *“Allen die u eten, zullen gegeten worden, en al uw vijanden, zij allen zullen in gevangenschap heengaan, en uw berovers zullen ter beroving zijn, en al uw plundersaars zal Ik ter plundering geven; Ik terugbrengende de gevangenschap der tenten Jakobs, en over zijn habitakels zal Ik Mij erbarmen, opdat de stad worde gebouwd op haar hoop, en het paleis zal worden bewoond naar zijn wijze”*, xxx: 16, 18; allen die u eten, zullen gegeten worden, al uw vijanden zullen in gevangenschap heengaan, en uw berovers zullen ter beroving zijn, en al uw plundersaars zal Ik ter plundering geven, betekent eendere dingen als deze in de Apocalyps welke nu worden ontvouwd, namelijk: Indien iemand in gevangenschap zal hebben geleid, hij zal in gevangenschap heengaan, en indien iemand met een slagzwaard zal hebben gedood, hij moet met het slagzwaard gedood worden; wat met de overige dingen wordt aangeduid, is boven in n. 799 ontvouwd. Bij denzelfde: *“Ik zal van ulieden gevonden worden, en Ik zal uw gevangenschap terugleiden, en Ik zal u vergaderen vanuit alle natiën, en Ik zal u terugleiden tot de plaats, vanwaar Ik u heb doen verhuizen”*, xxix: 14; ook met deze dingen wordt beschreven de bevrijding van de natiën uit de geestelijke gevangenschap, zijnde een buitensluiting van de ware en goede dingen des Hemels en der Kerk, waardoor de zaliging is. Bij Zefanja: *“Te dien tijde zal Ik u toevoeren, en te dien tijde zal Ik u vergaderen, omdat Ik u zal geven tot een naam en tot een lof voor alle volken der aarde, wanneer Ik uw gevangenschap zal hebben teruggebracht vóór uw ogen”*, iii: 20; onder deze dingen wordt eveneens het terugbrengen van de natiën uit de geestelijke gevangenschap verstaan. Bij Amos *“Ik zal de gevangenschap van Mijn volk Israël terugbrengen, opdat zij de verwoeste steden bouwen, en zitten en wijngaarden planten, en derzelver wijn drinken, en tuinen maken, en derzelver vrucht eten”*, ix: 14; deze dingen zie men boven in n. 376, 405 ontvouwd. Bij Jesaja: *“Trek uw sterkte aan, Zion, trek aan de klederen uws sieraads, Hierosolyma, stad der heiligheid; omdat hij voortaan niet zal komen in u, de met de voorhuid behepte, en de onreine; schud u af uit het stof, sta op, zit neder, Hierosolyma; maak u los van de banden van uw hals, gij gevangen dochter van Zion”*, lii: 1, 2; onder Zion wordt de Kerk verstaan die in het goede der liefde tot den Heer is; het ware vanuit dat goede wordt aangeduid met de sterkte die Zion zal aantrekken; de ware dingen der leer

dier Kerk worden aangeduid met de klederen des sieraads die Hierosolyma zal aantrekken; met den met de voorhuid behepte en den onreine die voortaan niet zullen komen, worden de boze dingen der aardse liefden aangeduid, en de valse dingen ervan; met zich afschudden uit het stof, opstaan, zitten, wanneer het Hierosolyma betreft, wordt aangeduid de bevrijding uit de helse valse dingen, en de verheffing tot de ware dingen des Hemels; met zich losmaken van de banden van den hals, gij gevangen dochter Zions, wordt de bevrijding aangeduid uit het afgehouden worden van de ware dingen door de verhinderende valse dingen opdat de invloed vanuit den Hemel niet wordt opgenomen; de dochters Zions zijn zij die in de aandoening van het ware vanuit het goede der liefde uit den Heer zijn: in de daar volgende dingen wordt gezegd aangaande de zonen Israëls, dat zij als vreemdelingen hebben verkeerd in Egypte, en dat Aschur hen heeft verdrukt, Vers 4, waarmede wordt aangeduid, dat zij van de ware dingen waren buitengesloten door redeneringen vanuit de wetenschappelijke dingen van den natuurlijken mens. Bij denzelfde: *“De volken zullen hen aannemen, en hen leiden tot hun plaats, en tot een erfenis zullen zij hen houden, het huis Israëls, op het land van Jehovah, tot knechten en dienstmaagden, aldus dat zij zijn gevangen houdende degenen die hen gevangen hielden, en zij zullen heersen over hun drijvers”*, XIV: 2; deze dingen eveneens betreffen het terugbrengen van de zonen Israëls, en onder de zonen Israëls worden de natiën verstaan; dat zij die hebben buitengesloten van de ware dingen, en hebben verleid door de valse dingen, worden buitengesloten van de ware dingen en worden verleid door de valse dingen, wordt aangeduid met de gevangen houdenden zullen zij gevangen houden, en zij zullen heersen over hun drijvers. Bij Hoschea: *“In het huis Israëls heb Ik een schandelijke zaak gezien; daar is Efraïms hoererij; Israël is bevlekt; en Jehudah heeft u een oogst gezet, als Ik de gevangenschap Mijns volks zal hebben teruggebracht”*, VI: 10, 11; deze dingen betreffen den staat der Kerk bij de Joden omstreeks de Komst des Heren; de hoererij Efraïms, zijnde de schandelijke zaak in het huis Israëls, betekent de vervalsing van het Woord; de hoererij betekent de vervalsing, en Efraïm het verstand van het Woord; Israël is bevlekt, en Jehudah heeft u een oogst gezet, betekent dat de Kerk in louter valse dingen was, en dat zij het Woord aanplooiden om de valse dingen te bevestigen; met Jehudah wordt het Woord aangeduid, en met den oogst de rijke voorraad [*suppeditatio*] van zulke dingen daar die zij aanplooiden; dat dit de staat der Joodse Kerk was, toen de ware dingen zouden worden geopend vóór de natiën, welke zo zouden worden bevrijd van de valse dingen, wordt aangeduid met: Als Ik de gevangenschap Mijns volks zal hebben teruggebracht.

Eendere dingen zijn aangeduid in de Historische dingen des Woords met de gevangenschappen der zonen Israëls door verschillende vijanden, en met de bevrijdingen van hen, zoals *dat zij gedwongen werden om te dienen Kuschan, den Koning van Syrië, en bevrijd werden door Othniël*, Richt., Hfdst. III; *dat zij gediend hebben Eglon, den Koning van Moab, en bevrijd werden door Ehud*, Richt., Hfdst. III; *dat zij werden overgeleverd aan Javin, den Koning van Kanaän, en bevrijd werden door Deborah*, Richt., Hfdst. IV; *dat zij werden overgeleverd aan de Midianieten, en bevrijd door Guideon*, Richt., Hfdst. VI; *dat zij werden overgeleverd aan de Filistijnen en de Ammonieten, en bevrijd door Jiftah*, Richt., Hfdst. X en XI: eendere dingen werden aangeduid met *de gevangenschap der Joden zeventig jaren in Babel*, II Kon. XXV: alle Historische dingen des Woords immers zijn uitbeeldend voor zulke dingen die der Kerk zijn, en de woorden waarmede de Historische dingen beschreven zijn, zijn alle aanduidend. Eendere dingen als met gevangenen worden aangeduid in het Woord, worden ook aangeduid met de gebondenen; zoals in de volgende plaatsen: *“Met verzameling zullen zij verzameld worden, de gebondene in den kuil, en zij zullen besloten worden in de kluister; doch na veelheid der dagen zullen zij bezocht worden”*, Jes. XXIV: 22. *“Door het bloed uws verbonds zal Ik de gebondenen uitlaten uit den kuil waarin geen water is”*, Zach. IX: II. *“Laat vóór U komen het gezucht der gebondenen”*, Psalm LXXIX: II. *“Hij stelde het wereldrond tot een woestijn, en derzelver steden vernietigde hij, voor zijn gebondenen opende hij het huis niet”*, Jes. XIV: 17. *“Om te openen de blinde ogen, om uit de gevangenis uit te leiden den gebondene, uit het huis der kluister hen die in de duisternis zitten”*, Jes. XLII: 7. *“De Koning zeide: Ik ben in de gevangenis geweest, en gij zijt tot Mij gekomen”*, Matth. XXV: 36. *“Jezus zeide: Deze dochter Abrahams, die de Satan gebonden had, zie, 18 jaren, moest zij niet losgemaakt worden van dezen band, op den dag des sabbats”*, Lukas XIII: 16.

812. Indien iemand met een slagzwaard zal hebben gedood, hij moet met het slagzwaard gedood worden; dat dit betekent dat zij die anderen met valse dingen hebben doordrenkt, doordrenkt worden met valse dingen vanuit de hel, staat vast uit de betekenis van het zwaard en het slagzwaard, zijnde het ware strijdende tegen het valse, en in den tegengestelden zin het valse strijdende tegen het ware, hier het valse strijdende tegen het ware; vandaar is met het slagzwaard doden, de ware dingen door valse dingen vernietigen, en eveneens met valse dingen doordrenken; en uit de betekenis van hij moet met het slagzwaard gedood worden, zijnde met valse dingen uit de hel doordrenkt worden: de oorzaak dat dezen worden doordrenkt met valse dingen vanuit de hel, is deze dat zij den Hemel voor zich door valse dingen hebben toegesloten,

en wanneer de Hemel voor iemand is toegesloten, dan is de hel voor hem geopend; de mens immers zal hetzij in den Hemel, hetzij in de hel zijn; niet kan hij zijn tussen het ene en het andere; wanneer vandaar iemand den Hemel voor zich sluit, opent hij de hel voor zich; en vanuit de hel rijzen niet dan valse dingen van het boze op; deze dan doordrenken hem; maw geen andere valse dingen sluiten den Hemel dan de valse dingen van het boze; er bestaan immers valse dingen van verscheidene geslachten, namelijk: de valse dingen der onwetendheid, de valse dingen van godsdienst, en de valse dingen van het niet-verstane Woord; in één woord, de valse dingen die leiden tot het leven van het boze, en die voortgaan vanuit het leven van het boze, dezelve sluiten, omdat zij vanuit de hel zijn, den Hemel: uit deze dingen blijkt, dat “indien iemand met een slagzwaard zal hebben gedood, hij moet met het slagzwaard gedood worden”, betekent dat zij die anderen met valse dingen hebben doordrenkt, met valse dingen vanuit de hel worden doordrenkt: iets eenders wordt met die dingen aangeduid als met de dingen die de Heer zeide tot Petrus: *“Allen die het zwaard nemen, moeten door het zwaard vergaan”*, Matth. xxvi: 52; deze dingen werden gezegd tot Petrus, omdat doorhem het ware des geloofs werd uitgebeeld, en eveneens het valse des geloofs; en daarom werd met het zwaard nemen en door hetzelfde vergaan, aangeduid het valse des geloofs opnemen, en door hetzelfde vergaan. Dat zij die met dit beest worden aangeduid, zijnde zij die door redeneringen de scheiding des geloofs van het leven bevestigen, met het slagzwaard doden en met het slagzwaard gedood worden, dat is, anderen met valse dingen doordrenken, en zelf met valse dingen vanuit de hel doordrenkt worden, is omdat het dogma aangaande het geloof-alleen alle ware dingen buitensluit, en alle goede dingen verwerpt; dat het geloof-alleen alle ware dingen buitensluit, is omdat zij vaststellen dat wij door dit enige worden gezaligd “dat de Heer het kruis heeft geleden voor onze zonden, en daardoor de verdoemenis der wet heeft weggenomen, en dat Hij ons zo heeft verlost”; en omdat zij willen dat dit enige, hetwelk zij het geloof zelf noemen, zaligt, geven zij zich niet enige moeite om de ware dingen aan te leren; terwijl het toch de ware dingen zijn die leren hoe de mens moet leven; en deze zijn er evenwel veelvuldige. Dat het geloof-alleen de goede dingen verwerpt, volgt uit het dogma zelf, dat het geloof zonder de goede dingen rechtvaardig maakt; aldus maken zij de goede dingen zelf der liefde tot God, en de goede dingen der liefde jegens den naaste tot beuzelingen.

813. Hier is het geduld en het geloof der heiligen; dat dit betekent dat het deze dingen zijn waardoor de verzoeking en daarna de inplanting van het ware vanuit het goede is bij hen die geestelijk worden uit den Heer, staat

vast uit de betekenis van het geduld der heiligen, waarover aanstonds; en uit de betekenis van het geloof, zijnde de inplanting van het ware; en uit de betekenis van de heiligen, zijnde zij die in de ware dingen vanuit het goede uit den Heer zijn, waarover boven n. 204, aldus die geestelijk uit den Heer worden; want de mens wordt door de ware dingen vanuit het goede geestelijk. Dat het geloof de inplanting van het ware betekent, is omdat het geloof bij den mens het met het hart erkende ware is, want indien het niet met het hart wordt erkend, kan het niet het geloof van hem zijn; vandaar eveneens is het, dat in het Oude Testament nergens geloof wordt gezegd, maar in de plaats ervan waarheid; ja zelfs wisten de Ouden, bij wie de Kerk was, in het geheel niet dat het geloof iets anders was dan het ware; zij zeiden weliswaar dat zij geloofden in God, maar daaronder verstonden zij zowel de ware dingen weten en verstaan, als dezelve willen en doen, en dit uit den Heer; daaruit blijkt dat het geloof de inplanting van het ware betekent. Dat het geduld der heiligen betekent de verzoeking der gelovigen, of van hen die geestelijk worden uit den Heer, is omdat het geduld het geestelijk geduld betekent, zijnde het geduld in het uithouden van verzoeking; en diegenen zijn in dit geduld, die bij zich strijden tegen de valse dingen die aan het dogma aangaande het geloof-alleen inzijn en aankleven; zij bevestigen het immers door redeneringen vanuit den natuurlijke mens, voorts vanuit het averechts toegepaste en zo vervalste Woord; de verzoeking; die zij uithouden als zij tegen de valse dingen strijden, worden onder het geduld verstaan: iets eenders wordt aangeduid met het geduld bij Lukas: *“Gij zult overgeleverd worden door ouders en broeders, en verwanten en vrienden; zij zullen ook uit u aan den dood prijsgeven; ja zelfs zult gij gehaat worden van allen om Mijns Naams wil; bezit uw zielen in uw geduld”*, XXI: 16, 17, 19; deze dingen betreffen den laatsten tijd der Kerk, wanneer het Gericht daar is; de verzoeking; die dan de gelovigen zullen ondergaan terwille van de ware dingen, worden daarmede beschreven dat zij zullen worden overgeleverd door ouders, broeders, verwanten en vrienden, en dat zij aan den dood zullen worden prijsgegeven; voorts dat zij gehaat zullen worden om den Naam des Heren; onder de ouders, broeders, verwanten, en vrienden, worden degenen verstaan die van dezelfde Kerk zijn, maar in boze en valse dingen; dat zij verzoeking; die dan de gelovigen zullen ondergaan, wordt verstaan onder aan den dood overgeleverd en gehaat worden; vandaar nu wordt met bezit uw zielen in uw geduld, aangeduid het leven van het ware tussen de valse dingen in stand houden; met de ziel wordt het leven van het ware aangeduid. Eender bij denzelfde: *“Die in de goede aarde zijn gezaaid, dezen zijn het die in een eenvoudig en goed hart het Woord horen, bewaren, en vrucht maken in geduld”*,

VIII: 15; vrucht maken in geduld, betekent de ware en de goede dingen doen, ofschoon zij leven tussen de valse en de boze dingen, dat is, tussen hen die in valse en boze dingen zijn. Het geduld des Heren in de verzoeking, waarvan Hij er, meer dan allen, de zwaarste uithield, wordt beschreven met deze woorden bij Jesaja: “*De afeising hield Hij uit, insgelijks ook werd Hij verdrukt; toch deed Hij Zijn mond niet open, zoals een lam*”, LIII: 7; de afeising uithouden betekent de verzoeking; verdrukt zijn [*aflictus esse*] betekent de zwaarte erven; Zijn mond niet open doen, betekent het geduld.

814. Vers II. *En ik zag een ander Beest opklimmen vanuit de aarde, en het had twee hoornen, het Lam gelijk, en het sprak zoals de draak.* En ik zag een ander beest opklimmen vanuit de aarde, betekent de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords voor het van het leven gescheiden geloof, en vandaar de vervalsingen van het ware der Kerk: en het had twee hoornen, het Lam gelijk, betekent de macht van de verbinding van het gescheiden geloof met het Woord te overreden, alsof zij uit den Heer was: en het sprak zoals de draak, betekent met een eendere aandoening, denking, leer en prediking als zij die het geloof scheiden van het leven des geloofs, zijnde de naastenliefde.

815. En ik zag een ander beest opklimmen vanuit de aarde; dat dit betekent de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords voor het van het leven gescheiden geloof, en vandaar de vervalsingen van het ware der Kerk, staat vast uit de betekenis van de twee beesten, waarover in dit Hoofdstuk, zijnde welke de dingen bevestigen die met den draak worden aangeduid; met den draak immers wordt vooral het geloof-alleen aangeduid; men zie boven n. 714; en met het beest opklimmende vanuit de zee worden aangeduid de redeneringen vanuit den natuurlijke mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven; men zie ook boven, n. 774; met dit beest dus worden aangeduid de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords voor het van het leven gescheiden geloof, en vandaar de vervalsingen van het ware der Kerk; dat de draak met dit tweetal beesten verder wordt beschreven, blijkt uit Vers 2, 4, 11 van dit Hoofdstuk. Het zijn ook twee dingen waardoor een of ander kettens dogma kan worden bevestigd; namelijk, het zijn de redeneringen vanuit den natuurlijke mens, en het zijn de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords; deze twee dus worden met deze twee beesten aangeduid. Dat met het eerste beest de redeneringen vanuit den natuurlijke mens worden aangeduid, is omdat met de zee, vanuit welke dat beest opklom, het natuurlijke van den mens wordt aangeduid; dat echter met dit beest de bevestigingen vanuit

816. den zin der letter des Woords worden aangeduid, komt omdat met de aarde vanuit welke het opklom, de Kerk wordt aangeduid waar het Woord is:

dat de vervalsingen van het Woord ook met dit beest worden aangeduid, is omdat het Woord nooit een vals dogma kan bevestigen tenzij het vervalst wordt; alle dingen des Woords immers zijn war dingen, en daarom kunnen alle ware dingen vanuit het Woord worden bevestigd, en geenszins valse dingen, zoals klaarblijkend kan vaststaan uit de bovengezegde dingen, en eveneens uit de volgende in dit Hoofdstuk. Aangezien boven, in n. 785, vanuit het Woord plaatsen zijn aangevoerd, waar Werken, Daden, werken en doen wordt gezegd, zou ik hier plaatsen willen aanvoeren, waar geloof en geloven worden genoemd, maar slechts plaatsen uit de Evangelisten, niet echter uit de Brieven der Apostelen; de oorzaak waarom alleen uit de Evangelisten, is deze, dat daar de woorden van den Heer Zelf zijn, welke alle in zich een geestelijken zin verbergen, door welchen zin onmiddellijke vergemeenschapping met den Hemel wordt gegeven; de geschreven dingen der Apostelen echter hebben niet zulk een zin in; het zijn nochtans nuttige Boeken der Kerk. De plaatsen waar geloof en geloven in het Woord wordt gezegd, zijn de volgende; bij Mattheus: *“Een hoofdman over honderd kwam tot den Heer, zeggende: Heer, ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt gaan; maar zeg alleenlijk een woord, en mijn knaap zal genezen worden. Jezus, horende, heeft Zich verwonderd, en Hij zeide tot hen die Hem volgden: Voorwaar zeg Ik u, Ik heb in Israël zo groot een geloof niet gevonden: en Hij zeide tot den hoofdman over honderd; Ga, en u geschiede zoals gij geloofd hebt; en zijn knaap is gezond geworden te dierzelver ure”*, VIII: 8, 10, 13; dat de Heer dezen en de overigen heeft genezen volgens hun geloof, was ter oorzaak hiervan, dat het eerste en het primaire van de te instaureren Kerk was, dat zij zouden geloven dat de Heer is God almachtig; want zonder dat geloof heeft niet enige Kerk kunnen worden geïnstaureerd; de Heer immers was de God des Hemels en de God der aarde, met Wien niet enige verbinding wordt gegeven dan door de erkenning van Zijn Goddelijkheid, en deze erkenning is het geloof: dat de hoofdman over honderd den Heer erkende als God almachtig, is duidelijk; hij zeide immers: Ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt gaan, maar zeg alleenlijk een woord, en mijn knaap zal genezen worden. Bij denzelfde: *“Een vrouw lijdende aan bloedvloeien, raakte aan de franje van het bekleedsel van Jezus, want zij zeide in zichzelf: Indien ik slechts Zijn bekleedsel zal hebben aangeraakt, zo zal ik gezond worden. Jezus, omgewend haar ziende, zeide: Dochter, vertrouw; uw geloof heeft u behouden gemaakt; en zij was genezen in die ure”*, IX: 20, 21, 22. Bij denzelfde: *“Zij brachten een verlamde, op een bed liggende; Jezus ziende hun geloof, zeide tot den verlamde: Vertrouw, uw zonden zijn vergeven; opstaande neem uw bed op, en ga heen naar uw huis”*, IX: 2 tot 7; Lukas v: 19

tot 25. Bij denzelfde: *“Twee blinden waren roepende en zeggende: Ontferm U onzer, Gij Zone Davids: Jezus zeide tot hen: Geloofst gij dat Ik dit kan doen. Zij zeiden: Ja, Heer. Toen raakte Hij hun ogen aan, zeggende: Naar uw geloof geschiede u; en hun ogen zijn geopend geworden”*, ix: 27, 28, 29; onder dit geloof waardoor de kranken werden genezen, wordt geen ander geloof verstaan dan dat hetwelk het historische wordt genoemd, hetwelk ook te dien tijde een wondergeloof was; deswege hebben ook velen door dat geloof te dien tijde wonderen gedaan; het geloof was dat de Heer almachtig was, omdat Hij vanuit Zich wonderen kon doen; en daarom ook liet Hij in Zich aanbiddingen toe, anders dan de Profeten van het Oude Testament, die niet werden aanbeden: maar dit historische geloof moet in elk geval voorafgaan voordat het zelfde zaligmakend wordt; want het historische geloof bij den mens wordt dan zaligmakend, wanneer de mens de ware dingen vanuit het Woord aanleert, en volgens die leeft. Bij denzelfde: *“Een Kananése vrouw, wier dochter door een demon was geteisterd, kwam en aanbad Jezus, zeggende: Heer, help mij. Jezus zeide tot haar: Groot is uw geloof, u geschiede zoals gij wilt; en haar dochter was genezen”*, xv: 22 tot 28. Bij Johannes: *“Een koninklijk hoveling, wiens zoon krank was, bad Jezus dat Hij zijn zoon zou genezen voordat hij stierve; Jezus zeide tot hen: Ga heen, uw zoon leeft. En de mens geloofde het woord dat Jezus tot hem zeide. En de dienstknechten kwamen hem tegemoet, zeggende: Uw zoon leeft; derhalve geloofde hij, en zijn ganse huis”*, iv: 46 tot 53. Bij denzelfde: *“Jezus, den blindgeborene vindende dien Hij genas, zeide tot hem: Geloofst gij in den Zoon Gods. Hij antwoordde en zeide: Wie is Hij, Heer, opdat ik in Hem moge geloven. Hij zeide tot hem: En gij hebt Hem gezien, en die met u spreekt is Hijzelf. Hij zeide: Ik geloof, Heer, en hij aanbad Hem”*, ix: 35 tot 38. Bij Lukas: *“Jezus zeide tot den overste der synagoge wiens dochter gestorven was: Vrees niet, geloof slechts, en zij zal behouden worden. En de dochter was wederopgewekt”*, viii: 50, 55. Bij denzelfde: *“Een van de tien melaatsen die door den Heer genezen waren, wedergekeerd zijnde, en deze was een Samaritaan, viel op zijn aangezicht, tot de voeten van Jezus; en Jezus zeide tot hem: Sta op, ga heen, uw geloof heeft u gezond gemaakt”*, xvii: 15, 16, 19. Bij denzelfde: *“Jezus zeide tot den blinde: Uw geloof heeft u behouden; en terstond kon hij zien”*, xviii: 42, 43. Bij Markus: *“Jezus zeide tot de discipelen, toen zij niet iemands dochter [filiam] hadden kunnen genezen die een stommen geest had; Jezus tot hem: Indien gij kunt geloven, alle dingen zijn mogelijk voor hem die gelooft. De vader van den knaap, uitroepende met tranen, zeide: Ik geloof, Heer, kom mijn ongelovigheid te hulp. En hij werd genezen”*, ix: 17, 23, 24; dat het geloof in den Heer hen heeft genezen, had drie oorzaken; de eerste, dat zij Zijn Goddelijke Almacht

erkenden, en dat Hij God was; de tweede was, omdat het geloof de erkenning is, en vanuit de erkenning de ziening; en alle ziening vanuit erkenning stelt den ander aanwezig voor zich, hetgeen in de geestelijke wereld iets gewoons is; hier dus de ziening vanuit de erkenning van de Almacht des Heren, welke het was vanuit welke zij voor het eerst een ziening hadden op den Heer, toen door Hem de nieuwe Kerk zou worden ingesteld; daaruit kan vaststaan, wat onder het geloof daar wordt verstaan; de derde oorzaak was, dat alle ziekten die de Heer genas, de geestelijke ziekten uitbeeldden en vandaar aanduidden welke met die natuurlijke ziekten overeenstemmen; en de geestelijke ziekten kunnen niet worden genezen dan alleen door den Heer, en wel door een ziening in Zijn Goddelijke Almacht, en door de boetedoening des levens; en daarom ook zeide Hij ettelijke malen: De zonden zijn u vergeven; ga heen en zondig niet langer; dit geloof werd ook met dat wondergeloof uitgebeeld en aangeduid; maar het geloof waardoor uit den Heer de geestelijke ziekten worden genezen, bestaat niet tenzij door de ware dingen vanuit het Woord, en door een leven volgens dezelve; de ware dingen zelf en het leven volgens dezelve maken het hoedanige des geloofs; maar over dit meer in hetgeen volgt. Bij Johannes: *“De zuster van den alreeds gestorven Lazarus zeide: Heer, hij riekt nu al. Jezus zeide tot haar: Heb Ik u niet gezegd dat gij, indien gij gelooft, de heerlijkheid Gods zult zien”*, XI: 39, 40. Bij Lukas: *“Jezus zeide tot de vrouwzondares die Zijn voeten nat maakte met haar tranen, en ze afwiste met de haren van haar hoofd, en de voeten kuste die zij met olie had gezalfd: Uw zonden zijn u vergeven; uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede”*, VII: 38, 48, 50; uit deze dingen eveneens blijkt, dat het geloof van de almacht des Heren hen heeft genezen, en eveneens dat het zelfde geloof de zonden heeft vergeven, dat is, verwijderd; de oorzaak hiervan was deze, dat die vrouw niet alleen het geloof van de Goddelijke Almacht aangaande den Heer had, maar ook Hem liefhad, want zij kuste Zijn voeten; en daarom zeide de Heer: Uw zonden zijn u vergeven, uw geloof heeft u behouden; het geloof immers stelt het Goddelijke des Heren voor zich aanwezig, en de liefde verbindt; de Heer immers kan tegenwoordig worden gesteld, maar niet worden verbonden; daaruit blijkt dat het geloof vanuit de liefde zaligt. *“Jezus zeide tot de discipelen in het schip: Waarom zijt gij bevreesd, gij mensen van klein geloof; toen richtte Hij Zich op en bestrafte den wind en de zee, en er werd een grote kalmte”*, Matth. VIII: 26; Markus IV: 39, 40, 41; Lukas VIII: 24, 25. *“Petrus daalde op het bevel des Heren, neder van het schip, en wandelde op de wateren; doch toen een sterke wind kwam, ontzette hij zich, en aanvangende te verzinken riep hij: Heer, red mij. Jezus, terstond zijn hand grijpende, zeide: Gij mens van klein geloof, waarom hebt gij*

getwijfeld”, Matth. XIV: 28 tot 31. “Toen de discipelen een maanzieke niet konden genezen, zeide Jezus tot hen: *Gij ongelovig en verdraaid geslacht, hoelang zal Ik met u zijn. En Jezus genas hem; en Hij zeide tot de discipelen, dat zij hem niet hadden kunnen genezen vanwege hun ongelooft*”, Matth. XVII: 14 e.v. “Jezus kwam in Zijn vaderland, en daar werden zij aan Hem geërgerd; en Jezus zeide: *Een Profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland, en in zijn huis; derhalve heeft Hij daar niet vele krachten gedaan, vanwege hun ongelooft*”, Matth. XIII: 57, 58; dat de Heer de discipelen mensen van klein geloof noemde, toen zij geen wonderen konden doen in Zijn Naam, en dat Hij geen wonderen heeft kunnen doen in Zijn vaderland vanwege hun ongelooft, was ter oorzaak hiervan, dat de discipelen weliswaar geloofden dat de Heer de Messias of de Christus was, voorts de Zoon Gods, en de Profeet, over Wien in het Woord is geschreven, maar nochtans hadden zij nog niet geloofd in Hem als God almachtig, en dat Jehovah de Vader was in Hem; en evenwel, voor zover zij Hem Mens²) geloofden en niet tevens God, kon Zijn Goddelijke, hetwelk de almacht heeft, zich niet voor de discipelen tegenwoordig vertonen door het geloof; het geloof immers stelt den Heer tegenwoordig, zoals boven is gezegd; maar het geloof in den Heer als mens alleen, stelt niet Zijn Goddelijke Almacht tegenwoordig; hetgeen ook de oorzaak is, dat niet degenen gezaligd kunnen worden die heden ten dage alleen schouwen tot Zijn Menselijke, en niet tevens tot Zijn Goddelijke, zoals de Socinianen en de Arianen doen. Vanuit een eendere oorzaak was het, dat de Heer geen wonderen heeft kunnen doen in Zijn vaderland, omdat zij Hem daar hadden gezien van de kindsheid aan zoals een ander mens, en daarom konden zij niet aan die idee toevoegen de idee der Goddelijkheid; en wanneer deze niet aanwezig is [adest], zo is de Heer weliswaar tegenwoordig, maar niet met de Goddelijke almacht in den mens, want het geloof stelt den Heer tegenwoordig in den mens volgens het hoedanige der doorvatting aangaande Hem; de overige dingen erkent de mens niet en zo verwerpt hij die; opdat immers de Heer iets werke door het geloof bij den mens, zal er de tegenwoordigheid van het Goddelijke des Heren zijn in den mens, en niet buiten hem. Bij Johannes: “*Velen uit de schare geloofden in Jezus, en zeiden: Wanneer de Christus zal gekomen zijn, zal Hij ook meer tekenen doen dan die welke Deze gedaan heeft*”, VII: 31; Bij Markus: “*Deze tekenen zullen hen volgen die geloven: In Mijn Naam zullen zij demonische dingen uitwerpen, met nieuwe tongen zullen zij spreken, slangen zullen zij*

2 In het Handschrift is *homi* . . . doorgeschrapt, en veranderd in *Hominem* met een hoofdletter.

opnemen, en al is het dat zij iets dodelijks zullen drinken, het zal hun niet schaden; op de gebrekkigen zullen zij de handen leggen, en zij zullen het goed hebben: dezelve, uitgaande, hebben overal gepredikt, terwijl de Heer medewerkte en het woord bevestigde door daaropvolgende tekenen”, xvi: 17 tot 20; dat het wonderengeloof, en niet het zaligmakende geloof is, hetwelk daar wordt verstaan, kan ook hieruit vaststaan, dat de Joodse natie alleen in Jehovah had geloofd vanwege de wonderen; zij waren immers uitwendige mensen, en dezen worden alleen tot den Goddelijken erediensdienst bewogen door de uitwendige dingen die den animus ondersteboven gooien, zodanig als de wonderen zijn: ook was het wondergeloof het eerste geloof bij hen bij wie de nieuwe Kerk moest worden geïnstauréerd; ook is dat geloof het eerste geloof bij allen in de Christelijke wereld heden ten dage; en daarom zijn de door den Heer gedane wonderen beschreven, en worden zij eveneens gepredikt; want het eerste geloof bij allen is het historische geloof, hetwelk daarna zaligmakend wordt, wanneer de mens door het leven geestelijk wordt; want allereerst moet men geloven, dat de Heer de God des Hemels en der Aarde is, en dat Hij is Almachtig, Alomtegenwoordig, Alwetend, Oneindig, en één met den Vader; deze dingen moet men weten, en voor zover men ze slechts weet, zijn zij historische dingen, en het historische geloof stelt den Heer tegenwoordig; dat geloof immers is de ziening van den Heer vanuit het hoedanige Zijner Goddelijkheid; maar nochtans zaligt dat geloof niet, voordat de mens het leven des geloofs leeft, hetwelk de naastenliefde is; want dan wil en doet hij de dingen die hij gelooft, en willen en doen is der liefde, en de liefde verbindt Hem Dien het geloof tegenwoordig stelt. Wat die wonderen welke de discipelen moesten doen, en welke door hen zijn gedaan in het begin der Christelijke Kerk, zoals dat zij demonische dingen uitwierpen, met nieuwe tongen spraken, en meer dingen, hebben aangeduid, zie men boven in n. 706. Bij Mattheus: “Jezus zeide: Voorwaar Ik zeg u: Indien gij een geloof hadt zoals een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga over van hier derwaarts; dan zal hij overgaan; en niets zal u onmogelijk zijn”, xvii: 14 tot 20. Bij Markus: “Hebt het geloof Gods; voorwaar, Ik zeg u, dat wie tot dezen berg zal gezegd hebben: Word opgeheven, werp u in de zee, en niet zal getwijfeld hebben in zijn hart, maar geloofd zal hebben dat de dingen die hij zegt zullen geschieden, het zal hem geworden wat hij gezegd heeft: deswege zeg Ik u: Alle dingen, welke dan ook, die gij biddende vraagt, gelooft dat gij ze zult ontvangen, dan zullen zij u geworden”, xi: 22, 23, 24. Bij Mattheus: “Jezus zeide tot de discipelen: Indien gij geloof hadt en niet getwijfeld zoudt hebben, gij zoudt niet alleenlijk doen hetgeen den vijgeboom is geschied; maar indien gij ook tot dezen berg gezegd zoudt

hebben: *Word opgeheven, werp u in de zee, het zou geschieden; ja zelfs alle dingen die gij zult gevraagd hebben, gelovende in Mij, zult gij die ontvangen*”, XXI: 21, 22. Bij Lukas: *“Indien gij een geloof hadt zoals een mosterdzaad, en gij zoudt tot dezen wilden vijgeboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant, en hij zou u gehoorzamen”*, XVII: 6; dat deze dingen anders moeten worden verstaan dan volgens de woorden, kan hieruit vaststaan, dat tot de discipelen werd gezegd dat zij, indien zij geloof hadden zoals een mosterdzaad, den berg en den wilden vijgeboom van hun plaats zouden kunnen uitrukken en in zee werpen, voorts dat zij alle dingen die zij vroegen zouden ontvangen; terwijl het toch niet krachtens de Goddelijke orde is, dat iemand zou ontvangen wat hij zou gevraagd hebben, als hij slechts geloof had; voorts dat zij berg en boom van hun plaats zouden rukken en in zee werpen; maar onder het geloof wordt hier verstaan het geloof uit den Heer, en daarom wordt hetzelfde het geloof Gods genoemd; en hij die in het geloof uit den Heer is, vraagt niets anders dan hetgeen voor het Rijk des Heren en voor hemzelf tot heil strekt; de overige dingen wil hij niet; hij zegt immers in zijn hart: *Waarom dingen vragen die niet van een zodanig nut zijn; en daarom kan hij niet enig geloof Gods of geloof uit den Heer hebben in het vragen, dan hetgeen hem uit den Heer te vragen wordt gegeven; ja zelfs is het den Engelen des Hemels onmogelijk iets anders te willen, aldus iets anders te vragen; indien zij iets anders vragen, kunnen zij niet het geloof hebben dat zij het zullen ontvangen. Dat de Heer zulk een geloof heeft vergeleken met het vermogen en de macht om een berg of een wilden vijgeboom in de zee te werpen, was omdat de Heer hier als elders heeft gesproken door overeenstemmingen; en daarom moeten die woorden ook geestelijk worden verstaan; met den berg immers wordt de liefde van zich en van de wereld aangeduid, aldus de liefde van het boze; en met den wilden vijgeboom wordt het geloof dier liefde aangeduid, zijnde het geloof van het valse vanuit het boze; en met de zee wordt de hel aangeduid; en daarom wordt met den berg uitrukken en in de zee werpen door het geloof Gods, aangeduid die liefden, welke in zich duivels zijn, in de hel uitwerpen, eender het geloof van het valse vanuit het boze; dit geschiedt door het geloof uit den Heer: dat de vergelijking van het vermogen en de macht van het geloof uit den Heer is gedaan met het uitrukken en heenwerpen van berg en wilden vijgeboom, is ook omdat in de geestelijke Wereld daadwerkelijk aldus geschiedt; die liefden van het boze verschijnen daar somtijds zoals bergen, en de geloven van het valse vanuit het boze zoals wilde vijgebomen, en de ene en de andere kan door een Engel door het geloof uit den Heer worden ontworteld en heengeworpen in de hel; dat met den berg de liefde tot den Heer wordt*

aangeduid, en in den tegengestelden zin de liefde van zich, zie men boven, n. 405, 510: en dat de vijeboom of de wilde vijeboom betekent den natuurlijken mens aanzien van de goede en de ware dingen daar, en in den tegengestelden zin den zelfde ten aanzien van de boze en de valse dingen, n. 403. Deze dingen betreffen het wonderengeloof; nu volgen plaatsen vanuit de Evangelisten aangaande het zaligmakende geloof, zijnde het geloof van het ware vanuit de liefde tot den Heer. Bij Johannes: *“Zoals Mozes de slang in de woestijn heeft verhoogd, aldus moet de Zoon des mensen worden verhoogd, opdat een elk die in Hem gelooft, niet verga, maar het eeuwige leven hebbe. Want dermate heeft God de wereld bemind, dat Hij Zijn enigverwekten Zoon heeft gegeven, opdat een elk die in Hem gelooft, niet verga, maar het eeuwige leven hebbe. Wie in Hem gelooft, wordt niet gericht; wie echter niet gelooft, is alreeds gericht, omdat hij niet heeft geloofd in den Naam des enigverwekten Zoons van God”*, III: 14, 15, 16, 17, 18, 19. Bij denzelfde: *“De Vader heeft den Zoon lief, en Hij heeft alle dingen in Zijn hand gegeven; wie in den Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; wie echter den Zoon niet gelooft, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem”*, III: 35, 36. Bij denzelfde: *“Indien gij niet zult geloofd hebben dat Ik ben, gij zult in uw zonden sterven”*, VIII: 24. Bij denzelfde: *“Zij zeiden tot Jezus: Wat zullen wij doen opdat wij de werken Gods mogen werken; antwoordende, zeide Jezus: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem Dien de Vader heeft gezonden. Ik ben het brood des levens; die tot Mij komt, zal niet hongeren, en die gelooft in Mij, zal nimmermeer dorsten. Dit is de wil van Hem Die Mij gezonden heeft, opdat een elk die den Zoon ziet, en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe, en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage. Niet heeft iemand den Vader gezien dan Hij Die bij den Vader is; Deze heeft den Vader gezien: voorwaar zeg Ik u: Die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven: Ik ben het brood des levens”*, VI: 28, 29, 35, 40, 46, 47, 48. Bij denzelfde: *“Jezus zeide: Wie Mijn woord hoort, en gelooft Hem Die Mij gezonden heeft, heeft het eeuwige leven, en in het gericht zal hij niet komen; maar hij zal vanuit den dood tot het leven overgaan: voorwaar zeg Ik u, dat de ure zal komen, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en zij die ze zullen horen, zullen leven: gelijkterwijs de Vader het leven heeft in Zichzelf, aldus heeft Hij den Zoon gegeven het leven te hebben in Zichzelf”*, V: 24, 25, 26. Bij denzelfde: *“Jezus riep uit, zeggende: Indien iemand zal hebben gedorst, hij kome tot Mij en drinke; een ieder die in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen vanuit zijn buik vloeien: deze dingen zeide Hij van den geest dien ontvangen zouden zij die in Hem geloven”*, VII: 37, 38, 39. Bij denzelfde: *“Jezus zeide: Ik ben de opstanding en het leven; wie in Mij gelooft, ook al sterft hij [etsi moriatur], zal*

leven; een elk echter die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven tot in het eeuwige”, XI: 25, 26, 27. Bij denzelfde: “Jezus riep uit en zeide: Wie in Mij gelooft, gelooft niet in Mij, maar in Hem Die Mij gezonden heeft; Ik, het Licht, in de wereld ben Ik gekomen, opdat een elk die in Mij gelooft, in de duisternis niet blijve: en indien iemand Mij woorden zal gehoord, en evenwel niet geloofd zal hebben, Ik oordeel hem niet; wie Mij versmaadt, en Mij woorden niet ontvangt, heeft die hem oordeelt; het woord dat Ik gesproken heb, dat zal hem oordelen ten uitersten dage”, XII: 44 tot 48. Bij denzelfde: “Zolang gij het licht hebt, gelooft in het licht, opdat gij zonen des lichts moogt zijn”, XII: 36. Bij denzelfde: “Uw hart wonde niet ontroerd; gelooft in God, en gelooft in Mij”, XIV: 1. Bij denzelfde: “Zo velen Jezus hebben aangenomen, dien heeft Hij mogendheid gegeven zonen Gods te zijn, hun die in Zijn Naam geloven”, I: 12. Bij denzelfde: “Velen geloofden in Zijn Naam, ziende Zijn tekenen”, II: 23. Bij denzelfde: “Deze dingen zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon Gods, en opdat gij gelovende het leven hebt in Zijn Naam”, XX: 31. Bij Markus: “Jezus zeide tot de discipelen: Gaande in de algehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creatuur; die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal gezaligd worden; die echter niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden”, XVI: 15, 16; in deze en in andere plaatsen wordt het zaligmakende geloof beschreven, namelijk dat men in den Heer moet geloven, en dat geloven in Hem is ook geloven in den Vader, omdat Hij en de Vader één zijn. Met geloven in den Heer wordt niet slechts aangeduid Hem aanbidden en vereren, maar ook leven uit Hem; en men leeft uit Hem, wanneer men leeft volgens het Woord, hetwelk uit Hem is; en daarom is geloven in Hem geloven dat Hij den mens wederverwekt, en dat Hij aan de uit Hem wederverwekten het eeuwige leven geeft. Iets eenders als met in Hem geloven, wordt aangeduid met geloven in Zijn Naam; de Naam des Heren immers betekent al het hoedanige des geloofs en der liefde waardoor Hij moet worden vereerd, en waardoor de mens uit Hem wordt gezaligd; de oorzaak dat dit met Zijn Naam wordt aangeduid, is deze, dat geen andere namen worden gegeven aan personen in de geestelijke Wereld dan volgens het hoedanige van hun aandoening en leven; weswege een ieder hoedanig hij is wordt gekend aan den naam alleen al van hem; wanneer vandaar zijn naam wordt uitgesproken, en dat hoedanige wordt geliefd, hetwelk onder den naam wordt verstaan, dan vertoont hij zich tegenwoordig, en worden zij verbonden zoals genoten of broeders; het hoedanige echter des Heren is het al des geloofs en der liefde waardoor de mens uit Hem wordt gezaligd, want dat hoedanige is het uit Hem voortgaande wezen; en wanneer daarom dat hoedanige wordt gedacht, dan vertoont zich de Heer tegenwoordig bij hem, en wanneer dat

hoedanige wordt geliefd, dan wordt de Heer met hem verbonden; vandaar is het, dat zij die geloven in Zijn Naam, het eeuwige leven hebben; daaruit blijkt, hoe noodzakelijk het is voor den mens om het hoedanige des geloofs en der liefde te weten, hetwelk de Naam des Heren is; voorts om dat hoedanige lief te hebben, hetgeen geschiedt door de dingen te doen die door den Heer geboden zijn. Ook behelzen de Namen Jezus en Christus dat hoedanige, want Jezus betekent de zaliging, en Christus of Messias betekent het Goddelijk Ware, zijnde het al des geloofs en der liefde ten aanzien van de erkenningen, de leer en het leven; vandaar moet men wanneer die namen worden genoemd, het hoedanige ervan denken, en volgens dat leven; dit wordt verstaan onder de woorden des Heren bij Mattheus: *“Jezus zeide: Indien twee van u zullen hebben samengestemd in Mijn Naam op de aarde over enige zaak, welke dan ook, die zij zullen begeerd hebben, het zal hun geschieden van mijn Vader, Die in de Hemelen is; waar immers twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen”*, XVIII: 19, 20: de tegenwoordigheid des Heren is weliswaar bij allen, en eveneens de liefde jegens allen, maar nochtans kan de mens niet worden geleid en gezaligd door den Heer dan volgens de opneming van den Heer in den mens door het geloof in en de liefde tot Hem. Uit deze dingen blijkt, hoe noodzakelijk het is voor den mens, om te weten het hoedanige des geloofs en der liefde, hetwelk de Naam des Heren is; voorts om dat hoedanige lief te hebben, want de Heer wordt niet geliefd dan alleen door Zijn hoedanige. Dat men tot den Heer moet gaan, en volgens het hoedanige des geloofs en der liefde, hetwelk in het Woord wordt voorgeschreven, Hem vereren, en niet den Vader, leert de Heer Zelf, zeggende dat niemand ooit den Vader heeft gezien, maar dat de Zoon Hem uiteenzet; voorts dat niemand tot den Vader komt dan door Hem; alsmede omdat de Vader en Hij één zijn; en daarom is tot den Vader gaan en niet tot Hem, uit één twee maken, en zo dat Goddelijke vereren buiten den Heer, hetwelk in Hem is; en door dit ook vergaat voor den mens de idee der Goddelijkheid aangaande den Heer; uit deze dingen wederom blijkt de waarheid dat wie in den Zoon gelooft, het eeuwige leven heeft. Dat geloven in den Heer is geloven in den Vader, leert ook de Heer Zelf, bij Johannes: *“Wie in Mij gelooft, gelooft niet in Mij, maar in Hem Die Mij gezonden heeft; en wie Mij ziet, ziet Hem Die Mij gezonden heeft”*, XII: 44, 45; onder deze dingen wordt verstaan, dat wie in den Heer gelooft, niet gelooft in Hem gescheiden van den Vader, maar ook in den Vader; en daarom wordt er aan toegevoegd: *Wie Mij ziet, ziet Hem Die Mij gezonden heeft*. Voorts elders bij Johannes: *“Geloof in God, gelooft in Mij”*, XIV: 1; bij denzelfde: *“Filippus, gelooft gij niet, dat Ik den Vader ben, en de*

Vader in Mij is; gelooft Mij, dat Ik in den Vader ben, en de Vader in Mij is; voorwaar zeg Ik u, wie gelooft in Mij, de werken die Ik doe, zal ook hij doen, omdat Ik tot Mijn Vader heenga", XIV: 10, 11, 12; bij denzelfde: "In dien dag zult gij in Mijn Naam bidden, en niet zeg Ik u, dat Ik den Vader voor u zal bidden; de Vader Zelf heeft u lief, dewijl gij Mij hebt liefgehad en hebt geloofd, dat Ik van God ben uitgegaan; Ik ben uitgegaan van den Vader, en ben in de wereld gekomen, en Ik ga tot den Vader. De discipelen zeiden: In dit geloven wij dat Gij van God zijt uitgegaan", XVI: 26, 27, 28, 29, 30; uitgaan van den Vader betekent ontvangen uit Hem; en gaan tot den Vader betekent ten volle met Hem verenigd worden; dat uitgaan van den Vader wil zeggen dat Hij ontvangen is uit Hem, staat klaarblijkend vast uit Zijn ontvanging, bij Mattheus, Hfdst. I: 18 tot 25; en bij Lukas, Hfdst. I: 34, 35; en dat gaan tot den Vader, is ten volle verenigd worden met Hem, blijkt uit de verheerlijking van Zijn Menselijke door het kruislijden, waarover eerder; en daarom zegt Hij: In dien dag zult gij in Mijn Naam bidden; en niet langer in den Naam des Vaders. Bij denzelfde: "Jezus zeide tot Thomas: Omdat gij Mij hebt gezien, hebt gij geloofd; gezegend zij die niet zien en geloven. En Thomas zeide: Mijn Heer en mijn God", Joh. XX: 28, 29; omdat de Heer nu ten volle verenigd was met Zijn Goddelijke, hetwelk de Vader wordt genoemd, noemt derhalve Thomas Hem zijn Heer, en zijn God. Eender elders bij denzelfde: "Dien de Vader heeft geheiligd, en in de wereld gezonden; zegt gij niet: Gij lastert, omdat Ik heb gezegd: Ik ben de Zoon Gods; indien Ik niet doe de werken mijns Vaders, zo gelooft Mij niet; indien Ik ze echter doe, en indien gij Mij niet gelooft, zo gelooft de werken, opdat gij moogt bekennen en geloven, dat de Vader in Mij is, en Ik in den Vader ben", X: 36, 37, 38; dat de Joden niet hebben geloofd, blijkt bij Johannes, Hfdst. V: 14 tot 47; Hfdst. X: 24, 25, 26; Hfdst. XII: 37 tot 49; Matth. XXI: 31, 32; de oorzaak van hun ongelooft was, omdat zij een Messias wilden die hen zou verheffen in heerlijkheid boven alle natiën in de wereld, en omdat zij volslagen natuurlijk waren, en niet geestelijk; en omdat zij het Woord, vooral waar wordt gehandeld over den Heer en eveneens over henzelf, hebben vervalst; dat zij derhalve niet hebben geloofd, blijkt uit het geloof der Joden ook heden ten dage; zij die volslagen natuurlijk zijn, weten nauwelijks iets en willen niets weten aangaande het Rijk des Heren in de Hemelen. Dat zij ook heden ten dage in de Christelijke wereld niet zullen geloven dat de Heer één is met den Vader, en vandaar de God des Hemels en de God der aarde, wordt verstaan onder des Heren woorden bij Lukas: "Zal de Zoon des mensen, komende, geloof vinden op de aarde", XVIII: 8; maar over deze zaak, als de Heer het wil, elders meer.

816. En het had twee hoornen, het Lam gelijk; dat dit betekent de macht van de verbinding van het gescheiden geloof met het Woord te overreden, alsof zij uit den Heer was, staat vast uit de betekenis van de hoornen, zijnde de macht, waarover boven n. 316, 776; uit de betekenis van twee, zijnde de verbinding, waarover ook boven, n. 532 einde; en uit de betekenis van het Lam, zijnde de Heer ten aanzien van het Goddelijk Menselijke, waarover ook boven, n. 314: dat dus met twee hoornen hebben, het Lam gelijk, wordt aangeduid de macht van de verbinding van het gescheiden geloof met het Woord te overreden, alsof zij uit den Heer was, kan vaststaan uit de dingen die voorafgaan, en uit de dingen die volgen; uit de dingen die voorafgaan, namelijk dat met het beest opklimmende vanuit de aarde, worden aangeduid de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords voor het van het leven gescheiden geloof; men zie vlak boven n. 815; uit de dingen die volgen, namelijk dat gezegd wordt dat dit beest sprak zoals de draak, en dat het al de mogendheid van het eerste beest vóór hetzelfde oefende, waarmede wordt aangeduid een eendere aandoening, denking, leer en prediking als zij die het geloof scheiden van het leven des geloofs, zijnde de naastenliefde; en de verbinding van de redeneringen vanuit den natuurlijke mens, waardoor de godsdienst van het gescheiden geloof wordt versterkt, over welke dingen in de terstond volgende Artikelen; uit welke dingen blijkt, dat wanneer de hoornen van dit beest betekenen de macht van te overreden, twee de verbinding, en het Lam den Heer, dan daarmede dat dit beest twee hoornen had, het Lam gelijk, wordt aangeduid de macht van de verbinding te overreden van het van het leven gescheiden geloof met het Woord, alsof zij uit den Heer was. Dat op het hoofd van dit beest alleen twee hoornen werden gezien, doch op het hoofd van het eerste beest tien hoornen, is omdat met dit beest de bevestigingen vanuit het Woord worden aangeduid, en in het Woord is het huwelijk van het goede en het ware, en dit huwelijk wordt aangeduid met twee; vandaar waren de hoornen gezien het Lam gelijk, omdat onder het Lam de Heer wordt verstaan, hier ten aanzien van het Woord; dat de Heer ten aanzien van Zijn Goddelijk Menselijke het Woord is, dat is, het Goddelijk Ware, wordt met openlijke woorden gezegd bij Johannes, namelijk *dat het Woord Vlees is geworden*, Hfdst. 1: 14. Hoedanig de macht is van een ketterse, onverschillig welk, vanuit het Woord te overreden en te bevestigen, is in de Christelijke wereld bekend uit zovele ketterijen daar, waarvan iedere wordt bevestigd en zo overreed vanuit den zin der letter des Woords; de oorzaak hiervan is deze, dat de zin der letter des Woords is volgens de bevattings der eenvoudigen, en vandaar voor het merendeel bestaat uit schijnbaarheden van

het ware; en de schijnbaarheden van het ware zijn zodanig, dat zij kunnen worden getrokken om alles te bevestigen wat door iemand als beginsel van godsdienst, en daaruit van leer, wordt aangenomen, aldus eveneens het valse; deswege kunnen zij die het echte ware zelf stellen in den allenen zin der letter des Woords, ijlen [*hallucinariz*] in veel dingen, indien zij niet in verlichting zijn uit den Heer, en in dezelve voor zichzelf leer maken, welke tot lamp strekt; in den zin der letter des Woords zijn zowel naakte ware dingen als beklede ware dingen; laatstgenoemde zijn schijnbaarheden van het ware, en de schijnbaarheden van het ware kunnen niet anders worden verstaan dan vanuit de plaatsen daar waar de naakte ware dingen zich voordoen, waaruit leer uit den Heer bij den verlichte kan worden geformeerd, en de overige dingen volgens die leer kunnen worden ontvouwd; vandaar is het, dat zij die het Woord zonder leer lezen, in veelvuldige dwalingen worden weggesleurd. Dat het Woord aldus is samengeschreven, is ter oorzake hiervan, dat hetzelfde de verbinding zij van den Hemel met den mens; en er is verbinding, omdat ieder woord daar, en in sommige plaatsen iedere letter, een geestelijken zin bevat, waarin de Engelen zijn; en daarom, wanneer de mens het Woord volgens deszelfs schijnbaarheden van het ware doorvat, zo verstaan de Engelen, die den mens omgeven, hetzelfde geestelijk; aldus wordt het geestelijke des Hemels verbonden met de natuurlijke wereld ten aanzien van zulke dingen die voor het leven van den mens na den dood bevorderlijk zijn; indien het Woord anders was samengeschreven, zo zou er niet enige verbinding van den Hemel met den mens kunnen worden gegeven; en omdat het Woord in de letter zodanig is, is het derhalve als het ware een schraag voor den Hemel; want alle wijsheid der Engelen des Hemels, ten aanzien van zulke dingen die der Kerk zijn, vindt haar grens in den zin der letter des Woords zoals in haar basis; en daarom kan het Woord in de letter het ondersteunsel van den Hemel worden genoemd; vandaar is het, dat de zin der letter des Woords allerheiligst is; ja zelfs ook meer dan de geestelijke zin ervan machtig, hetgeen mij uit veel ondervinding in de geestelijke Wereld is bekend gemaakt; want als geesten de ene of andere plaats volgens den zin der letter te voorschijn brengen, wekken zij terstond een of ander gezelschap des Hemels tot verbinding met hen op: uit deze dingen kan vaststaan, dat het al van de leer der Kerk moet worden bevestigd vanuit den zin der letter des Woords, opdat zij enige heiligheid en macht inhebbe, en wel vanuit die Boeken des Woords waarin een geestelijke zin is. Hieruit blijkt ook, hoe gevaarlijk het is het Woord te vervalsen tot aan de vernietiging van het Goddelijk Ware toe, hetwelk in deszelfs geestelijken zin is, want zo wordt de Hemel voor den mens toegesloten; dat dit geschiedt

door hen die vanuit het Woord de scheiding des geloofs van deszelfs leven bevestigen, zijnde de goede werken, is boven getoond.

817. En het sprak zoals de draak; dat dit betekent met een eendere aandoening, denking, leer en prediking als zij die het geloof scheiden van het leven des geloofs, zijnde de naastenliefde, staat vast uit de betekenis van spreken, zijnde de aandoening, de denking, de leer en de prediking; de oorzaak dat spreken die dingen betekent, is deze dat alle spraak van den mens is vanuit aandoening en de denking daaruit; de aandoening zelf wordt uitgedrukt door den klank der spraak, en de denking door de woorden ervan; dat de ene en de andere, zowel de aandoening als de denking, in de spraak is, kan vaststaan voor een ieder die nadenkt; de allene aandoening zelf kan niet spreken, dan alleen maar geluid geven [*sonare*] en zingen, en de allene denking zelf kan ook niet anders spreken dan zoals een automaat zonder leven, want de aandoening maakt elk woord der spraak levend; hetgeen ook de oorzaak is, dat de mens door de anderen wordt beschouwd volgens de aandoening van zijn spraak, en niet volgens de woorden van zijn spraak: dat spreken ook de prediking vanuit de leer betekent, aldus de leer en daaruit de prediking, is omdat gezegd wordt dat het beest sprak zoals de draak; en onder den draak worden degenen verstaan die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn zowel in leer als in leven; men zie boven n. 714; en onder dit beest worden verstaan de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords ten gunste van de scheiding des geloofs van het leven, en vandaar de vervalsingen van het Woord; en daarom wordt dat godsdienstige ten aanzien van de leer en ten aanzien van de prediking aangeduid met spreken zoals de draak. Aangezien met den draak en met het tweetal beesten van hem het van de naastenliefde gescheiden geloof wordt beschreven, en vandaar de vervalsing van het Woord, zou ik in dit Artikel willen tonen, dat een eender ketterse in het Woord wordt beschreven met Kaïn, met Ruben en met de Filistijnen, en dat iets eenders wordt verstaan onder den bok bij Daniël: er zijn immers verscheidene Kerken op dezen Aardbol geweest, namelijk de Oudste, welke vóór den vloed was, de Oude, welke na den vloed was, de Joodse, welke op de Oude volgde, en ten slotte de Christelijke Kerk; al deze Kerken zijn in den loop des tijds ontaard in een tweetal enorme dwalingen, in de ene die alle goede dingen der Kerk heeft verechtreukt, en in de andere die al haar ware dingen heeft vervalst; de kerk die alle goede dingen der Kerk heeft verechtreukt, wordt in het Woord beschreven met de Babyloniërs en de Chaldeërs, en de kerk die alle ware dingen der Kerk heeft vervalst, wordt beschreven met Kaïn, met Ruben, en met de Filistijnen, en bij Daniël met den bok die streed met den ram en hem

overwon; aangaande de echtbreking van het goede der Kerk, welke wordt beschreven met de Babyloniërs en de Chaldeërs, zal worden gesproken in hetgeen volgt, waar in de Apocalyps over Babylon wordt gehandeld; nu echter zal worden gesproken over de vervalsing van het ware, welke hier in de Apocalyps wordt beschreven met den draak en zijn beide beesten; dat zij ook wordt beschreven met Kaïn en met de overige bovengenoemden, zal nu worden gezegd. Dat door Kaïn degenen zijn uitgebeeld die de erkenningen van het ware en het goede scheiden van het leven volgens dezelve, en hebben geloofd dat zij gezaligd zouden worden door dezelve alleen, is in het kort getoond in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN waar over Kaïn en Abel werd gehandeld; waaraan ik deze dingen zou willen toevoegen. Over Kaïn leest men, *dat hij de eerstverwekte van Adam is geweest, en dat hij den aardbodem heeft bebouwd, en hij van de vrucht des aardbodems een gave offerde aan Jehovah; en dat Abel een herder is geweest van de kudde van kleinvee, en dat hij van de eerstverwekte dingen zijner kudde, en van het vet ervan offerde; en dat Jehovah de gave van Abel aanzag, en niet de gave van Kaïn; en dat derhalve de toorn aan Kaïn ontstak, en hij zijn broeder doodde; en dat Kaïn derhalve werd vervloekt, en van den aardbodem verworpen, en zwervende en vluchtende werd op aarde; en dat Jehovah aan Kaïn een teken stelde, opdat hij niet zou worden gedood, met de inzetting dat zeventvoudig zou worden gewroken hij die hem doden zou,* waarover men zie Hfdst. IV van Genesis. Men moet weten, dat met alle namen van personen en plaatsen in het Woord dingen en staten der Kerk worden aangeduid, en voornamelijk met de namen in de eerste Hoofdstukken van Genesis, omdat de Historische dingen in dezelve gemaakte Historische dingen zijn, de verborgenste dingen des Hemels bevattende, maar nochtans hoogst heilig in den zin der letter, omdat in de afzonderlijke woorden daar een geestelijke zin is, verbindende de Hemelen met de mensen der Kerk: Wat die Historische dingen in den geestelijken zin behelzen, en wat de namen der personen daar betekenen, is ontvouwd in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN; met Kaïn worden aangeduid de erkenningen van het ware en het goede gescheiden van het leven volgens dezelve, aldus gescheiden van de hemelse liefde; en met Abel wordt de hemelse liefde aangeduid; of, wat hetzelfde is, met Kaïn wordt het van het goede gescheiden ware aangeduid, en met Abel het met het ware verbonden goede: en omdat het ware het eerste der Kerk is (want elke Kerk wordt geformeerd door ware dingen; uit de ware dingen immers, of uit de erkenningen van het ware en het goede, zet elke Kerk in) was derhalve Kaïn de eerstverwekte, en werd hij genoemd een man voor Jehovah [*vir Jehovae*]; met een man voor Jehovah immers wordt in het Woord

het ware des Hemels en der Kerk aangeduid; en met den aardbodem dien Kaïn bebouwde, wordt de Kerk aangeduid; het ware scheiden van het goede wordt aangeduid met het vermoorden van Abel door Kaïn; want als het al der Kerk wordt gesteld in de ware dingen of in de erkentnissen, en niet in de goede dingen of in de aandoeningen van te leven volgens de ware dingen, dan wordt het goede met zijn aandoeningen gedood: en omdat het al der Kerk vergaat wanneer het ware wordt gescheiden van het goede, werd derhalve Kaïn uitgeworpen van den aardbodem, en met dezen wordt, zoals is gezegd, de Kerk aangeduid. Doch omdat de ware dingen het eerste der Kerk zijn, want de ware dingen zullen het leven leren, werd derhalve in Kaïn een teken gesteld, opdat niet iemand hem zou doden; en was het een inzetting dat hij zeventvoudig zou worden gewroken indien iemand hem doden zou. En omdat het ware zonder het goede hierheen en daarheen wordt gevoerd, niets immers is er wat leidt, en daarom glijdt het geleidelijk in valse dingen, en glijdt het af van den weg die tot den Hemel leidt, werd derhalve Kaïn uitgeworpen van het aangezicht van Jehovah, en werd hij zwervende en vluchtende. Iets eenders is het geval met het geloof en de naastenliefde, omdat het geloof is van het ware, en de naastenliefde is van het goede; aldus is met het van de naastenliefde gescheiden geloof iets eenders het geval als met de dingen die worden gezegd van Kaïn, namelijk dat het doodt Abel zijn broeder, zijnde de naastenliefde, en dat vandaar de Kerk vergaat, hetgeen wordt aangeduid met uitgeworpen worden van den aardbodem, en zwervend en vluchtend worden; want wanneer het geloof wordt gescheiden van de naastenliefde, dan wordt het ware geleidelijk in het valse verkeerd, en het verglijdt. Dat Ruben, de eerstverwekte van Jakob, het licht van het ware heeft aangeduid, en vandaar het verstand van het ware, en zo het ware vanuit het goede, of het geloof vanuit de naastenliefde, iets eenders als de Apostel Petrus, en dat hij ook andersom het van het goede gescheiden ware heeft uitgebeeld, of het van de naastenliefde gescheiden geloof, en dat dit geloof wordt aangeduid met diens echtbreuk met Bilhah, de vrouw zijns vaders, en dat hem derhalve het eerstgeboorterecht [*primogenitura*, letterlijk eerstverwekterecht] is afgenomen geweest, en hetzelfde aan Jozef werd gegeven, zie men boven in n. 434. Aan deze dingen moet worden toegevoegd, dat alle ketterijen, voor zover zij echtbrekingen en vervalsingen van het Woord zijn, overeenstemmen met echtbreuken en hoerijen van verschillend geslacht; en omdat zij daarmede overeenstemmen, worden zij ook in de geestelijke Wereld daadwerkelijk bemerkt vanuit hen die in ketterijen zijn: de oorzaak hiervan is deze, dat de huwelijken zodanig als zij in de Hemelen zijn, hun geestelijken oorsprong trekken uit de verbinding van

het goede en het ware; en omgekeerd de echtbreuken haar oorsprong trekken uit de verbinding van het boze en het valse; deswege wordt de Hemel in het Woord vergeleken met een huwelijk, en de hel met echtbreking; en omdat in de hellen is de verbinding van het boze en het valse, wordt derhalve aanhoudend daar-vanuit een sfeer van echtbreuk uitgedamd: vanwege deze oorzaak is het, dat met de echtbreuken en met de hoerijen in het Woord de echtbrekingen van het goede der Kerk en de vervalsingen van haar ware worden aangeduid; men zie boven n. 141, 161. Wat echter het van de naastenliefde gescheiden geloof aangaat, hetzelfde wordt in de geestelijke Wereld doorvat zoals de echtbreuk van een zoon met de moeder, en eveneens met een stiefmoeder; de oorzaak hiervan is deze, dat dit geloof het goede der naastenliefde buitensluit; en wanneer zij is buitengesloten, treedt in de plaats van het goede der naastenliefde het boze van de liefde van zich en van de wereld op, met welke liefde zich dat geloof verbindt; want elk geloof verbindt zich noodwendig met ene of andere liefde; en daarom, wanneer de geestelijke liefde, zijnde de naastenliefde, wordt gescheiden, dan verbindt zich het geloof met de liefde van zich, of met de liefde van de wereld, welke liefden de in den natuurlijken mens heersende liefden zijn; vandaar is het, dat zulk een goddeloze echtbreuk voortspuit uit het van de naastenliefde gescheiden geloof; daaruit nu blijkt, wat betekent de echtbreuk van Ruben met Bilhah, de vrouw zijns vaders, en waarom hij uit het eerstgeboorterecht werd ontzet: dit wordt eveneens verstaan onder de profetische uitspraak van vader Israël aangaande Ruben, welke aldus luidt: *“Ruben, mijn eerstverwekte, gij mijn sterkte, en het beginsel mijner krachten, uitmunten in uitnemendheid en uitmunten in waarde: licht zoals water, gij zult niet uitmunten, omdat gij uws vaders leger hebt beklommen; toen hebt gij ontwijd; hij heeft mijn sponde beklommen”*, Gen. XLIX: 3, 4, welke dingen men zie ontvouwd in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 6341 tot 6350. Dat zulk een echtbreuk vanuit het van de naastenliefde gescheiden geloof in de geestelijke Wereld wordt bemerkt, bleek mij uit de overeenstemmingen in de geestelijke Wereld; zo vaak ik van verre de sfeer bemerkte van echtbreuk met een moeder of stiefmoeder, bekende ik terstond dat diegenen aanwezig waren die zich in het geloof-alleen hadden bevestigd zowel in leer als in leven, en dezen werden dan ook ontdekt; en als zij werden onderzocht, zo werd bevonden dat zij zodanig in de wereld waren geweest. Deze dingen betreffen Ruben; nu zal gesproken worden over de Filistijnen, namelijk dat ook die in het Woord het van de liefde gescheiden geloof uitbeelden; vandaar werden zij met de voorhuid behepten geheten; met de voorhuid immers wordt datgene aangeduid wat zonder de geestelijke liefde

is, en wat alleen in de natuurlijke liefde is, met welke allene liefde niet enig godsdienstige, en te minder iets van de Kerk kan worden verbonden; want elk godsdienstige, en het al der Kerk, beoogt het Goddelijke, en beoogt den Hemel, en het geestelijke leven; en deze kunnen met geen andere liefde dan met een geestelijke liefde worden verbonden, niet echter met een van de geestelijke liefde gescheiden natuurlijke liefde; de van de geestelijke liefde gescheiden natuurlijke liefde immers is het eigene van den mens, hetwelk in zich beschouwd niets dan het boze is. Alle oorlogen die de zonen Israëls met de Filistijnen hebben gevoerd, beeldden de gevechten uit van den geestelijken mens met den natuurlijken mens, en vandaar eveneens de gevechten van het met het goede verbonden ware tegen het van het goede gescheiden ware, hetwelk in zich niet het ware maar het valse is; want het van het goede gescheiden ware wordt vervalst in de idee der denking aangaande hetzelve; de oorzaak hiervan is deze, dat de denking niet enig geestelijke inheeft dat kan verlichten; dit is ook de oorzaak, dat zij die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, niet enig ware hebben, tenzij alleen ten aanzien van het spreken of het prediken vanuit het Woord; de idee van het ware vergaat terstond zodra daarover wordt gedacht. Aangezien die godsdienst in de kerken is bij allen die het liefhebben een natuurlijk leven te leven, waren derhalve in het land Kanaän niet de Filistijnen onderjukt zoals de overige natiën van dat land, en vandaar zijn er veel gevechten met hen geweest; de Historische dingen immers des Woords zijn alle uitbeeldend voor zulke dingen die der Kerk zijn, en alle natiën van het land Kanaän hebben de ketterse dingen uitgebeeld, bevestigende of de valse dingen des geloofs, Ude boze dingen der liefde; en de zonen Israëls hebben de ware dingen des geloofs en de goede dingen der liefde uitgebeeld, aldus de Kerk; maar wat de oorlogen hebben uitgebeeld die de inwoners van het land Kanaän hebben gevoerd, zal te zijner plaatse en tijd worden gezegd; hier alleen dit, dat de Filistijnen het van het geestelijk goede gescheiden godsdienstige hebben uitgebeeld, hoedanig ook het godsdienstige aangaande het geloof-alleen is, gescheiden van het leven des geloofs, zijnde de naastenliefde: vandaar was het, dat de zonen Israëls zo vaak zij afweken van den eredienst van Jehovah tot den eredienst van andere goden, werden overgeleverd aan hun vijanden, of door hen werden overwonnen, zoals dat zij werden overgeleverd aan de Filistijnen, en hen hebben gediend 18 jaren, en daarna 40 jaren, Richt. Hfdst. x; Hfdst. XIII; waardoor werd uitgebeeld, dat zij waren teruggetreden van den eredienst vanuit het goede der liefde en de ware dingen des geloofs tot den eredienst vanuit het boze der liefde en vanuit de valse dingen des geloofs:

eender dat de zonen Israëls werden overwonnen en benauwd door de Filistijnen, 1 Sam. Hfdst. iv; Hfdst. xiii; Hfdst. xxviii; Hfdst. xxix; Hfdst. xxxi: doch wanneer de zonen Israëls waren teruggekeerd tot den eredienst van Jehovah, welke de eredienst vanuit het goede der liefde en vanuit de ware dingen des geloofs was, zo werden de Filistijnen overwonnen, zoals in 1 Sam. Hfdst. vii; Hfdst. xiv; 2 Sam. Hfdst. v; Hfdst. viii; Hfdst. xxi; Hfdst. xxiii; 2 Kon. Hfdst. xviii: dat die Historische dingen zulke dingen behelzen, kan niet worden gezien hetzij dan vanuit de reeks der daar beschreven dingen, in den inwendigen zin gemonsterd, en het is hier niet ter plaatse deze reeks op te stellen; en daarom mag alleen één plaats uit de Profetische dingen des Woords worden aangevoerd, waaruit zal blijken dat zulke dingen der Kerk in die Historische dingen werden uitgebeeld door de Filistijnen; zoals bij Jesaja: *“Verblijd u niet, gij gans Filisthea, dat gebroken is de roede die u sloeg, want vanuit den wortel der slang zal een basilisk uitgaan, welker vrucht een vliegende vurige draak zal zijn: dan zullen de eerstverwekten der armen weiden, en de behoeftigen zullen in vrouwen nederliggen: en uw wortel zal Ik met honger doden, en uw overigen zal hij doden. Huil, gij poort; schreeuw, gij stad; gesmolten is Filisthea, gij gans en al, omdat uit het noorden een rook komt, en geen eenzame in uw samenkomsten. Wat dan zal men antwoorden, gij gezanten der natie; dat Jehovah Zion heeft gegrond, en in haar zullen de ellendigen des volks ervan hopen”*, xiv: 29, 30, 31, 32; hier wordt Filisthea beschreven, hetwelk de Kerk betekent, of hen die in de Kerk zijn, die weliswaar zijn in de ware dingen vanuit den zin der letter des Woords, of vanuit een andere onthulling, en nochtans in vuile liefden, weswege de ware dingen van hen niet leven; en de ware dingen die niet leven, worden in valse dingen verkeerd, wanneer zij worden verkeerd vanuit de uiterlijke denking, zijnde de denking het dichtst bij de spraak, in de innerlijke denking, zijnde des verstands, en wanneer dit de ware dingen in hun oorsprong overweegt, welke zij die onder de Filistijnen worden verstaan, niet zien: dat zij die niet zien, is ter oorzaak hiervan dat ieder mens, ook de boze, het vermogen van verstaan heeft, maar niet het goede des wils, hetwelk het goede des levens is; dit immers verrijst vanuit de liefde tot God, en vanuit de liefde jegens den naaste, welke liefden maken dat dit vermogen gemeenschap heeft met den Hemel, en daaruit verlichting opneemt. In dit Hoofdstuk bij Jesaja worden degenen beschreven die in ware dingen zonder het goede zijn, en beschreven wordt dat alle ware dingen bij hen worden verkeerd in valse dingen. Dit dus is de geestelijke zin dier woorden: Verblijd u niet, gij gans Filisthea, dat gebroken is de roede die u sloeg, betekent laten zij zich niet verheugen deswege dat het

hun is geoorloofd in hun ketterij aan te blijven vanwege de minderheid van hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn; want vanuit den wortel der slang zal een basilisk uitgaan, betekent dat er vanuit den zinlijken mens het dogma zal oprijzen dat elk ware vernietigt; de wortel der slang is het zinlijke, zijnde het laatste van des menschen leven, en de basilisk is de vernietiging van elk ware; welker vrucht een vliegende vurige draak zal zijn, betekent vanuit hetwelk het van de naastenliefde gescheiden geloof zal geboren worden; dat geloof wordt verstaan onder den vliegende vurigen draak, ter oorzaak hiervan omdat het door de redeneringen en door de bevestigingen vanuit de niet-verstane onthulde dingen omhoog vliegt, en zo de levende dingen doodt; iets eenders wordt dus met de basilisk aangeduid als met den draak, welke ook slang wordt genoemd, en iets eenders met den vliegende vurigen draak als met het beest vanuit de zee, en met het beest vanuit het land opklimmende, in dit Hoofdstuk van de Apocalyps; dan zullen de eerstverwekten der armen weiden, en de behoeftigen zullen in vertrouwen nederliggen, betekent dat wanneer dat dogma is opgenomen door hen die natuurlijke en zinlijke menschen zijn, en zich wijs geloven boven allen, dan de ware dingen vanuit het goede bij hen die de ware dingen verlangen en de goede dingen willen, zullen worden overwonnen; de eerstverwekten in het Woord betekenen de ware dingen geboren vanuit het goede; de armen betekenen hen die niet in de ware dingen zijn, doch nochtans dezelve verlangen; en de behoeftigen betekenen hen die niet in de goede dingen zijn, maar nochtans van harte dezelve willen: en uw wortel zal Ik met den honger doden, en uw overigen zal hij doden, betekent dat alle ware dingen van hun eersten tot hun laatsten zullen vergaan door de valse dingen; huil, gij poort; schreeuw, gij stad, betekent dat er ook geen ingang zal zijn tot enig ware, en dat de leer zal worden samengesmolten vanuit louter valse dingen; de poort betekent den ingang tot de ware dingen der leer, en de stad de leer; versmolten is Filisthea, gij gans en al, betekent de vernietiging van die Kerk door louter valse dingen; omdat uit het noorden een rook komt, betekent dat al het valse van het boze zal binnenbreken uit de hel; het noorden is de hel, en de rook is het valse van het boze; en geen eenzame in uw samenkomsten, betekent dat niet één ware tussen de erkentissen over zal zijn; wat dan zal men antwoorden, gij gezanten der natie, betekent de verlichting van hen die zijn in het goede des levens vanuit de liefde tot den Heer; dat Jehovah Zion heeft gegrond, betekent dat uit dezelve de Kerk zal worden geïnstauréerd; en in haar zullen de ellendigen des volks hopen, betekent dat zij die niet vanuit zich wijs zijn, en in de verzoeking tegen die valse dingen overwinnen, inzicht en heil zullen hebben. De

verwoesting van het ware door de valse dingen bij hen die onder de Filistijnen worden verstaan, worden ook beschreven door Jeremia, Hfdst. XLVII: 1 tot 7; desgelijks bij Ezechiël, Hfdst. XXV: 15, 16; bij Joël, Hfdst. III: 4, 5, 6; bij Amos, Hfdst. I: 8; dat die zelfden de ware dingen vervalsen, wordt verstaan bij Ezechiël, Hfdst. XVI: 27, 57; II Sam. I: 20, onder de dochteren der Filistijnen; de dochteren der Filistijnen immers zijn daar de aandoeningen van het valse. Hun godsdienstige werd ook uitgebeeld door hun afgod, die Dagon werd genoemd, opgesteld in Aschdod, welke volgens hun beschrijving was gemaakt zoals een mens, van hoofd tot buiknavel, en zoals een vis van den buiknavel nederwaarts; zoals een mens van hoofd tot buiknavel beeldde hij het verstand vanuit de ware dingen uit; en zoals een vis van den buiknavel nederwaarts beeldde hij het natuurlijke zonder het goede der liefde uit; want het lagere deel tot aan de knieën stemt overeen met de hemelse liefde, en de vis betekent den natuurlijke mens, die is zonder het geestelijk goede; dat de mens de aandoening van het ware betekent, zie men boven, n. 280: dat het hoofd zijn verstand van het ware betekent, en vandaar het inzicht, n. 553: dat de vis den natuurlijke mens betekent, n. 513; en dat de geslachtsdelen vanwege de overeenstemming de hemelse liefde betekenen, in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 5050 tot 5062. De bloedzweren ook, waarmede de Filistijnen werden geslagen, toen de Ark Gods door hen gevangen werd gehouden, betekenden de ware dingen bevuild door de boze dingen des levens; maar deze en meer dingen, welke hierover worden vermeld in het Eerste Boek van Samuel, Hfdst. V, zie men boven in n. 700 ontvouwd. Het door het boze des levens bevuilde ware wordt ook aangeduid met den met de voorhuid behepte, II Sam. I: 20; Ezech. XXVIII: 10; Hfdst. XXXI: 18; Hfdst. XXXII: 18, 19; Hfdst. XLIV: 9; de voorhuid immers stemt overeen met de lichamelijke liefde, aangezien het lid dat de voorhuid bedekt, overeenstemt met de geestelijke en de hemelse liefde; en omdat de Filistijnen diegenen uitbeeldden die in de wetenschap en de erkentnissen van het ware zijn zonder enig geestelijk en hemels goede, werden zij derhalve met de voorhuid behept genoemd: en omdat de zonen Israëls ook daadwerkelijk zodanig waren, werd, opdat zij toch de Kerk zouden uitbeelden, welke in het geestelijk en het hemels goede, en daaruit in de ware dingen is, bevolen dat zij besneden zouden worden. Hieruit kan vaststaan, dat dit godsdienstige heden ten dage, hetwelk de naastenliefde scheidt van het geloof, in den uitbeeldenden zin Filisthea is. Tot zover over de Filistijnen; nu zal iets worden gezegd over de Bokken en de Schapen, waarover het Gericht zal zijn, volgens des Heren woorden bij Mattheus, Hfdst. XXV: 31 tot het einde: de algemene mening is,

dat onder de bokken daar alle bozen worden verstaan, en het was tot dusver onbekend, dat onder de bokken daar degenen worden verstaan die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, en onder de schapen zij die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn. Onder de bokken in den goeden zin worden degenen verstaan die in het natuurlijk goede zijn, en daaruit in de ware dingen, welke ware dingen de erkenissen van het ware en het goede vanuit de natuurlijke zin des Woords worden genoemd; dezen of dat goede en daaruit dat ware, wordt aangeduid met de bokken die geslactofferd werden; dat de slachtoffers ook geschiedden met bokken, staat vast uit Leviticus, Hfdst. iv: 23; Hfdst. ix: 2, 3, 4; 8 tot 23; Hfdst. xvi: 2 tot 20; Hfdst. xxiii: 18, 19; Num. xv: 22 tot 29; Hfdst. xxviii: 11 tot 15, 18 tot einde; Hfdst. xxix, en elders; alle beesten immers waarmede de slachtoffers geschiedden, betekenden zulke dingen die der Kerk zijn, welke dingen alle betrekking hebben op de goede en de ware dingen; de hemelse goede dingen en de ware dingen daaruit, waarin de Engelen in den derden Hemel zijn, werden aangeduid met de lammeren; de geestelijke goede en ware dingen echter, waarin de Engelen in den middelsten Hemel zijn, werden aangeduid met de rammen; en de natuurlijke goede dingen en de ware dingen daaruit, waarin de Engelen zijn die in den laatsten Hemel zijn, werden aangeduid met de bokken: de hemelse goede en ware dingen zijn bij hen die in de liefde tot den Heer zijn; de geestelijke goede en ware dingen echter zijn bij hen die in de liefde jegens den naaste zijn; en de natuurlijke goede en ware dingen zijn bij hen die goed leven volgens de ware dingen vanuit de natuurlijke aandoening; deze dingen worden met die drie beesten aangeduid in verschillende plaatsen in het Woord, zoals bij Ezechiël, Hfdst. xxvii: 21, en in Deut. xxxii: 14. Doch omdat de meeste dingen in het Woord ook een tegengestelden zin hebben, is het aldus eveneens gesteld met de bokken, welke in dezen zin degenen betekenen die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, ter oorzake hiervan dat zij meer dan de overigen wulps zijn, en omdat met hen in den echten zin degenen worden aangeduid die in het natuurlijk goede en het ware daaruit zijn; en allen die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn zowel in leer als in leven, zijn louter natuurlijk; dat die onder de bokken in het Woord worden verstaan, is mij ten leven uit in de geestelijke wereld getoond; daar verschijnen verschillende beesten, maar die zijn niet beesten zodanig als zij in onze wereld zijn, namelijk dat het geboren beesten zijn, maar het zijn overeenstemmingen van de aandoeningen en daaruit van de denkingen der geesten en der Engelen; en daarom ook verdwijnen zij uit het gezicht zodra die aandoeningen en daaruit

de denkingen worden gevariëerd en ophouden: opdat ik zou weten dat zij die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, of liever de aandoeningen en daaruit de denkingen van hen vanuit hun geloof, worden uitgebeeld door bokken, werd het mij gegeven ettelijke vanuit die geesten te zien; en zij verschenen voor mijn ogen en voor die van verscheidene anderen geheel en al zoals bokken met hoornen; en eveneens werd het gezien, dat tussen hen rammen en schapen werden gezonden, waarop die in woede ontstoken bokken inrenden en dezelve trachtten te vellen, maar tevergeefs; want in de geestelijke Wereld hebben de bokken geen macht tegen de rammen of de schapen, en daarom werden de bokken verslagen; en daarna werd het gegeven deze zelfde te zien als mensen, waarmede werd bewezen, dat de bokken de zelfden waren als zij die in de wereld hebben geleefd in het van de naastenliefde gescheiden geloof. Uit deze dingen kan vaststaan, wat wordt aangeduid met den ram en met den bok, en met hun strijd, bij Daniël, Hfdst. VIII, namelijk dat onder den ram daar degenen worden verstaan die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn, en onder den bok zij die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn: daar wordt dus de toekomstige staat der Kerk beschreven, namelijk dat het afgescheiden geloof alle naastenliefde, zijnde het goede des levens, zal verstrooien, en dat het valse daaruit in de Christelijke wereld zal heersen: ter toelichting zou ik in hoofdzaak de dingen willen aanvoeren die bij Daniël over den ram en den bok worden vermeld, zijnde deze: *“Aan Daniël verscheen in een gezicht een Ram, welke twee hoornen had, de ene hoger dan de andere, maar de hoge kwam later op; die maakte zich groot: maar toen kwam een geitebok uit het westen over het aangezicht der gehele aarde; en hij liep op den ram in, hij stiet hem, en hij brak diens twee hoornen, en hij wierp den ram ter aarde, en hij vertrad hem: hij had een hoorn tussen de ogen, en toen deze gebroken was, klommen vier hoornen in de plaats ervan op, naar de vier winden der Hemelen; en van den enen van die ging één hoorn uit, welke zeer groeide, en tot aan het heir der Hemelen, en hij wierp ter aarde van het heir, en van de sterren, en hij vertrad ze; ja zelfs verhief hij zich tot den Vorst des heirs, en van Hem werd weggenomen het gedurig offer, en het habitakel Zijns heiligdoms werd nedergeworpen; en hij wierp de waarheid ter aarde”*, VIII: I tot 14, e.v.: dat onder den ram daar degenen worden verstaan die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn, en onder den bok zij die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, zie men boven in n. 316 en n. 573, waar die zelfde dingen zijn ontvouwd, en daarom zie ik er van af om die dingen verder te ontvouwen. Dat onder de bokken ook zij worden verstaan die zijn in het van de naastenliefde gescheiden geloof, en onder de rammen zij worden verstaan

die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn, staat ook vast bij Ezechiël: “*Gij, Mijn kudde, zie, Ik richtende tussen vee en vee, en tussen de rammen en tussen de bokken*”, xxxiv: 17: voorts bij Zacharia: “*Tegen de herders was Mijn toorn ontstoken, en over de bokken zal Ik bezoeking doen*”, x: 3. Uit deze dingen kan vaststaan, dat onder de bokken en onder de schapen bij Mattheus, Hfdst. xxv: 31 tot einde, geen anderen worden verstaan; en daarom ook worden daar alleen opgesomd de werken der naastenliefde welke de Schapen hebben gedaan, en welke de bokken niet hebben gedaan. Dat die onder de bokken daar zijn verstaan, is eveneens bevestigd, toen het Laatste Gericht is geschied over hen die van de Christelijke Kerk waren; toen zijn al degenen die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zowel in leer als in leven waren geweest, in de hel geworpen, en zijn al degenen bewaard die in het geloof vanuit de naastenliefde waren geweest.

818. Vers 12. *En het oefent al de mogendheid van het eerste beest vóór hetzelve: en het maakt dat de aarde en zij die daarin wonen, het eerste beest aanbidden, welks plage van zijn dood genezen was.* En het oefent al de mogendheid van het eerste beest vóór hetzelve, betekent de samenschakeling van de redeneringen vanuit den natuurlijken mens met den zin der letter des Woords, waardoor de godsdienst van het afgescheiden geloof wordt versterkt: en het maakt dat de aarde en zij die daarin wonen, het eerste beest aanbidden, betekent weswege zij die in de Kerk in de valse dingen en daaruit in de boze dingen zijn, met het hart de samenstemming erkennen: welks plage van zijn dood genezen was, betekent en zo de opgeheven niet-samenstemming door de verzonnen verbindingen van de werken met het geloof.

819. En het oefent al de mogendheid van het eerste beest vóór hetzelve; dat dit betekent de samenschakeling van de redeneringen vanuit den natuurlijken mens met den zin der letter des Woords, waardoor de godsdienst van het afgescheiden geloof wordt versterkt, staat vast uit de betekenis van het beest vanuit de aarde opklimmende, hetwelk al de mogendheid van het eerste beest oefende vóór den draak, zijnde de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords ten gunste van het van het leven gescheiden geloof, en daaruit de vervalsingen van het ware, waarover boven n. 815; uit de betekenis van het eerste beest, zijnde de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven, waarover boven n. 774; en uit de betekenis van den draak, vóór welken dit beest de mogendheid van het eerste beest oefende, zijnde in het algemeen het geloof gescheiden van het leven des geloofs, hetwelk de naastenliefde is; uit welke dingen kan vaststaan, dat daarmede dat dit beest al de mogendheid van het eerste beest oefende

vóór den draak, wordt aangeduid de samenschakeling van de redeneringen vanuit den natuurlijken mens met den zin der letter des Woords, waardoor de godsdienst van het afgescheiden geloof wordt bevestigd. Dat het de samenschakeling is van de redeneringen vanuit den natuurlijken mens met den zin der letter des Woords, is omdat door den zin der letter des Woords nooit enig valse kan worden bevestigd, hetzij dan door redeneringen vanuit den natuurlijken mens; het Woord immers in de letter bestaat uit schijnen van het ware, en eveneens uit overeenstemmingen; deze en gene bevatten in hun schoot, dat is, in hun geestelijken zin, de echte ware dingen; en daarom, wanneer enig valse door met de echte ware dingen overeenstemmende schijnen van het ware wordt bevestigd, dan wordt het Woord vervalst, en vervalsing van het Woord kan er niet zijn dan door redeneringen vanuit den natuurlijken mens: vandaar is het, dat de draak, waarmede het ketterse dogma aangaande het geloof-alleen wordt aangeduid, verder wordt beschreven met het tweetal beesten, met het eerste waarvan wordt beschreven de redenering vanuit den natuurlijken mens ten gunste van het geloof gescheiden van het leven ervan, zijnde de naastenliefde, en met het andere de bevestiging vanuit den zin der letter des Woords, en vandaar de versterking ervan, voorts de vervalsing van het ware: daaruit blijkt wederom, dat daarmede dat dit beest al de mogendheid van het eerste beest heeft geoeffend vóór den draak, wordt aangeduid de samenschakeling van de redeneringen vanuit den natuurlijken mens met den zin der letter des Woords: maar deze dingen zullen worden toegelicht met voorbeelden, zoals: 1. Dat de dogmatici, die voor het geloof-alleen strijden, in het geheel niet letten op al die plaatsen des Woords waar de werken, de daden, werken en doen wordt gezegd, welke nochtans zó duidelijk zijn, dat zij niet enige tegenstrijdige redenering kunnen toelaten; en toch trekken zij dezelve af van haar echten zin, en door redeneringen buigen en keren zij ze af van het echte Ware, hetwelk in de Hemelen is, en hetwelk de geestelijke zin ervan bevat; zij redeneren immers door te zeggen, dat het geloof-alleen de daden en de werken bevat, omdat zij die in het geloof zijn, in dezelve zijn, aldus dat het geloof dezelve werkt; terwijl toch het geloof zonder de daden of de werken een dood geloof is, hetwelk niets kan werken: en indien dit hun wordt gezegd, zo redeneren zij dat de daden nochtans aanwezig zijn door een verborgen Goddelijke werking, en evenwel sluiten zij dezelve uit van het middel der zaliging, zo dat zij kunnen aanwezig zijn en niet aanwezig zijn; zoals kan vaststaan uit de rechtvaardigmaking door het ogenblikkelijke geloof, en eveneens in het doodsuur, ook al zijn het bozen.

2. Een redenering vanuit den natuurlijken mens is het, dat het van de goede

dingen des levens gescheiden geloof ook geestelijk is, terwijl toch de goede dingen, welke der liefde zijn, het leven geven aan het geloof, en dit geestelijk maken; de liefde immers is de ziel zelf des geloofs, en de liefde is doen; want hetgeen de mens liefheeft, dat wil hij, en hetgeen hij wil, dat doet hij; hetgeen ook de Heer leert bij Johannes: “*Wie Mijn geboden heeft en dezelve doet, die is het die Mij liefheeft; wie echter niet Mij liefheeft, die bewaart Mijn woorden niet*”, XIV: 21, 24: daaruit blijkt eveneens, dat het geloof zonder de werken niet geestelijk is; het is immers zonder zijn ziel, en een geloof zonder zijn ziel is een dood geloof. 3. Een redenering vanuit den natuurlijken mens is het ook, dat omdat de mens niet het goede kan doen vanuit zich, het geloof het middel des heils is geworden. 4. Een redenering vanuit den natuurlijken mens is het ook, dat zij die alleen in het geloof zijn, in God zijn, en in den staat der genade, dermate dat niets hen verdoemt: vandaar wordt het door velen geloofd, dat het niet nodig is een Christelijk leven te leven, hetwelk is volgens de geboden des Heren, bij zichzelf zeggende: *Waarom zal ik mij voor werken inspannen, wanneer de goede dingen niet zaligen, en de boze dingen niet verdoemen? Ik heb het geloof dat de Heer het kruis heeft geleden voor de zonden der wereld, en ons van de verdoemenis der wet heeft bevrijd; wat wil je meer?* 5. Een redenering vanuit den natuurlijken mens is het, dat het geloof-alleen is zoals een zaad, vanuit hetwelk heilen van elk geslacht worden geboren, zoals struiken en bomen vanuit zaad in tuinen; terwijl toch in het geloof-alleen niet het zaad des levens is, tenzij uit het geestelijk leven des mensen. 6. Redeneringen vanuit den natuurlijken mens zijn ook al die dingen welke aangaande de voortschrijdingen tot de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen worden geleverd door de geleerde dogmatici van dat godsdienstige, zoals dat de stellige verwachting van dat geloof moet worden verworven vanuit het Woord, vanuit de prediking en vanuit het gezag der leraren, zonder verstandelijk gezicht; en dat indien het verstand binnentreedt, het geloof niet geestelijk wordt; terwijl toch wanneer het verstandelijk gezicht wordt buitengesloten, de mens blind is, en voor een blind mens kunnen valse dingen evenzeer als ware dingen bevestigd worden, ja zelfs valse dingen meer dan ware dingen, omdat bij hem de begoochelingen, welke duisternissen zijn, meer vermogen dan de ware dingen zelf, welke in het licht zijn: sluit het verstand toe, haal redeneringen te voorschijn, en voer bevestigingen aan vanuit den zin der letter des Woords, en gij zult al wat ge maar wilt overreden, vooral in Theologische dingen, welke in de innerlijke dingen van het redelijk gemoed opklimmen. Dat zij redeneringen vanuit den natuurlijken mens worden geheten, is omdat de natuurlijke mens in de verkwikkelijke dingen

van de liefde van zich en van de wereld is; en wanneer deze verkwikkelijke dingen overheersen, zo maken zij dat de mens niet gelooft dan alleen zulke dingen die samenstemmen, welke in zich valse dingen zijn; zij brengen ook duisternis teweeg in elke geestelijke zaak, dermate dat de mens het hemelse licht schuwt, en vandaar de verlichting van het verstand verwerpt: de oorzaak hiervan is deze, dat de natuurlijke mens gescheiden van den geestelijken, zich alleen en de wereld beschouwt, en niet den Heer en den Hemel, en vandaar verbonden is met de Hel, vanwaar alle valse dingen zijn, welke nooit kunnen worden uiteengeslagen dan door de opperheerschappij van de hemelse liefde, en door de echte ware dingen welke vanuit die liefde zijn: vandaar nu is het, dat zij de redeneringen vanuit den natuurlijken mens worden geheten, en dat het de redeneringen vanuit den natuurlijken mens zijn waardoor het Woord wordt vervalst; want het Woord zonder de redeneringen vanuit den natuurlijken mens kan niet worden vervalst.

820. Aangezien in het voorafgaande Artikel n. 817 is getoond dat in het Woord door Kaïn, Ruben en de Filistijnen diegenen werden uitgebeeld die in de van het goede gescheiden ware dingen zijn, zo zou ik nu willen tonen dat onder den Apostel Petrus in het Woord der Evangelisten wordt verstaan het Ware vanuit het goede hetwelk uit den Heer is, en eveneens in den tegengestelden zin het van het goede gescheiden Ware; en omdat het ware is des geloofs, en het goede is der naastenliefde, wordt onder hem ook verstaan het geloof vanuit de naastenliefde, en eveneens het van de naastenliefde gescheiden geloof: de twaalf Apostelen immers hebben, evenals de twaalf Stammen Israëls, de Kerk uitgebeeld ten aanzien van al haar dingen, aldus ten aanzien van de ware en de goede dingen; want alle dingen der Kerk hebben op die twee betrekking, zoals op het geloof en de liefde; de ware dingen immers zijn des geloofs, en de goede dingen zijn der liefde: in het algemeen hebben Petrus, Jacobus en Johannes, uitgebeeld het geloof, de naastenliefde en de werken der naastenliefde; daarom zijn die drie meer dan de overigen den Heer gevolgd; en over dezen wordt derhalve bij Markus gezegd: *“Niet liet Hij wien ook toe Hem te volgen, dan Petrus, Jacobus en Johannes”*, v: 37. En omdat het ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is, het eerste der Kerk is, werd derhalve Petrus door Andreas zijn broeder het eerst genoemd, daarna Jacobus en Johannes, zoals vaststaat bij Mattheus: *“Jesus wandelende aan de zee van Galilea, zag twee broeders, Simon, gezegd Petrus, en Andreas zijn broeder, werpende het net in de zee; zij waren immers vissers; en Hij zeide tot hen: Komt achter Mij, en Ik zal u vissers der mensen maken; en zij, terstond verlatende de netten, zijn Hem gevolgd”*, IV: 18, 19, 20.

Bij Johannes: *“Andreas vond zijn eigen broeder Simon, en hij zeide tot hem: Wij hebben gevonden den Messias, zijnde, indien gij het overzet, de Christus; hij leidde hem dus tot Jezus, en Jezus, hem aanzienende, zeide tot hem; Gij zijt Simon, de zoon van Jonas; gij zult genoemd worden Kefas, hetwelk overgezet wordt Petrus”*, I: 41, 42, 43; en bij Markus: *“Jezus, beklimmende den berg, riep tot Zich die Hij wilde; eerst Simon, en hij legde op hem den naam Petrus; daarna Jacobus, den zoon van Zebedeus, en Johannes, den broeder van Jacobus”*, III: 13, 16, 17; dat Petrus was de eerste der Apostelen, was omdat het ware vanuit het goede het eerste der Kerk is; de mens immers weet vanuit de wereld niet iets aangaande den Hemel en de Hel, noch aangaande het leven na den dood, ja zelfs evenmin aangaande God; zijn natuurlijk schijnsel leert niet iets anders dan dat wat is binnengegaan door de ogen, aldus niet dan alleen wat der wereld en wat van zich is; zijn leven is eveneens daaruit; en zolang de mens alleen in die dingen is, is hij in de hel: opdat hij echter daaruit worde heengeleid, en voortgeleid tot den Hemel, is het nodig dat hij de ware dingen aanlere, welke niet alleen mogen leren dat God is, dat Hemel en Hel zijn, en dat er het leven na den dood is, maar ook den weg tot den Hemel moge leren: daaruit kan vaststaan, dat het ware het eerste is, door hetwelk de mens de Kerk heeft; maar het ware vanuit het goede; want het ware zonder het goede is slechts een erkentenis dat iets zo is, en de allene erkentenis doet niet iets anders dan dat de mens een Kerk kunne worden; maar hij wordt het niet vooraleer hij leeft volgens de erkentnissen; dan wordt het ware verbonden met het goede, en wordt de mens binnengeleid in de Kerk; de ware dingen leren ook hoe de mens zal leven; en wanneer hij dan wordt aangedaan door de ware dingen terwille van de ware dingen, hetgeen geschiedt wanneer hij het lief heeft te leven volgens dezelve, dan wordt hij geleid door den Heer, en wordt hem verbinding met den Hemelen gegeven, en wordt hij geestelijk, en na den dood een Engel des Hemels. Maar nochtans moet men weten, dat de ware dingen niet die dingen voortbrengen, maar het goede door de ware dingen, en het goede is uit den Heer. Aangezien het Ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is, het eerste der Kerk is, werd derhalve Petrus het eerst genoemd, en was hij de eerste der Apostelen; hij werd ook door den Heer Kefas genoemd, hetgeen is Petra (Rots); maar opdat het een persoonsnaam zou zijn, wordt hij Petrus geheten: met Petra (Rots) wordt in den hoogsten zin aangeduid de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware, of het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer; vandaar wordt in den betrekkelijken zin met petra (rots) aangeduid het ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is; iets eenders met Petrus: dat Petra die dingen betekent, zie men boven in n. 411: wat echter Simon van Jona

betekent, zie men ook boven, n. 443. Dat de drie Apostelen vissers zijn geweest, en dat tot hen werd gezegd: Komt achter Mij, en Ik zal u vissers der mensen maken, was omdat vissen betekent de natuurlijke mensen onderrichten; het waren immers te dien tijde zowel binnen de Kerk als buiten haar, natuurlijke mensen, die, al naar zij den Heer opnamen, en de ware dingen uit Hem opnamen, geestelijk werden. Uit deze dingen kan men opmaken, wat deze dingen betekenen die door den Heer tot Petrus aangaande de sleutels werden gezegd, welke men aldus leest bij Mattheus: *“Toen sommigen zeiden dat Jezus Johannes de Doper was, anderen Elias, anderen Jeremia, of een ander van de Profeten, zeide Jezus tot de discipelen: Gij echter, wie zegt gij dat Ik ben. Simon Petrus, antwoordende, zeide: Gij zijt de Christus, Hij de Zoon des levenden Gods. En Jezus, antwoordende, zeide: Gezegend zijt gij, Simon, zoon van Jona, omdat vlees en bloed het u niet heeft onthuld, maar Mijn Vader, die in de Hemelen is: waarom Ik u dan ook zeg: Gij zijt Petrus, en op deze petra zal Ik Mijn Kerk bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overmogen; en Ik zal u geven de sleutels van het Koninkrijk der Hemelen; en al wat gij zult gebonden hebben op aarde, zal gebonden zijn in de Hemelen, en al wat gij zult ontbonden hebben op de aarde, zal ontbonden zijn in de Hemelen”*, xvi: 14 tot 19; aangezien het ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is, het eerste der Kerk is, en dat met Petrus werd aangeduid, werden derhalve deze dingen door den Heer gezegd tot Petrus, en alsdan gezegd toen deze den Heer had erkend als de Messias of de Christus, en als de Zoon des levenden Gods; want zonder die erkenning is het ware niet het ware, want het ware leidt zijn oorsprong, wezen en leven, uit het goede, en het goede uit den Heer. Aangezien het ware uit het goede, hetwelk uit den Heer is, het eerste der Kerk is, zegt derhalve de Heer: Op deze Petra zal Ik mijn Kerk bouwen; dat met Petrus of Petra in den hoogsten zin het uit den Heer voortgaande Goddelijk Ware wordt aangeduid, en in den betrekkelijken zin het Ware uit het goede, hetwelk uit den Heer is, is vlak boven gezegd: dat de poorten der hel het niet zullen overmogen, betekent dat de valse dingen vanuit het boze, welke vanuit de hellen zijn, niet zullen durven oprijzen tegen hen die van de Kerk zijn in de ware dingen vanuit het goede uit den Heer; met de poorten der hel worden alle hellen aangeduid, en al deze hellen hebben poorten door welke de valse dingen vanuit het boze worden uitgeademd en oprijzen: met de sleutels der Hemelen wordt aangeduid de binnenlating in de Hemel voor al degenen die in de ware dingen vanuit het goede uit den Heer zijn: al wat gij zult gebonden hebben op de aarde, zal gebonden zijn in de Hemelen, en al wat gij zult ontbonden hebben op de aarde, zal ontbonden zijn in de Hemelen, betekent dat door den

Heer de Hemel wordt geopend voor hen die in de ware dingen vanuit het goede uit Hem zijn, en dat hij wordt gesloten voor hen die het niet zijn: deze dingen zijn gezegd tot Petrus, maar omdat onder Petrus wordt verstaan het ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is, worden deze dingen gezegd aangaande den Heer, uit Wien het goede en daaruit het ware is; en daarom werden zij alsdan gezegd toen Petrus den Heer had erkend als de Messias of de Christus, en als de Zoon des levenden Gods: zodra ook het goede is ingeplant aan de ware dingen bij den mens, wordt hij met de Engelen verbonden; zolang echter het goede niet is ingeplant aan de ware dingen bij de mens, zolang is de Hemel voor hem gesloten, want dan heeft hij in plaats van het goede het boze, en in plaats van de ware dingen de valse dingen. Uit deze dingen blijkt hoe zinlijk degenen denken die aan Petrus de mogendheid toeschrijven, terwijl toch die mogendheid is van den Allenen Heer. Dat met Petrus wordt aangeduid het Ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is, is vanuit den Hemel geopenbaard; men zie in het werkje *OVER HET LAATSTE GERICHT*, n. 57. Aangezien Petrus het ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is, betekende, en vandaar eveneens de leer, en zo diegenen uitbeeldde die in de ware dingen vanuit het goede zijn, en in de leer van het echte ware uit den Heer, en aangezien dezen het zijn die de anderen onderrichten, en die door den Heer worden onderricht, sprak derhalve Petrus zo vaak met den Heer, en werd hij eveneens onderricht door den Heer: hij sprak met den Heer, toen de Heer van gedaante was veranderd, over de drie te maken tabernakels, Matth. xvii: 1 tot 5; Markus ix: 2 tot 8; Lukas ix: 26 tot 36; de Heer beeldde toen het Woord uit, zijnde het Goddelijk Ware; en met de tabernakels wordt aangeduid de eredienst des Heren vanuit het goede der liefde en daaruit de ware dingen; men zie boven aangaande de gedaanteverandering des Heren n. 594, en aangaande de betekenis van de tabernakels n. 799: hij sprak aangaande den Heer dat Hij was de Christus, de Zoon des levenden Gods, Joh. vi: 67, 68, 69. Hij werd onderricht door den Heer aangaande de naastenliefde, dat men den broeder moet vergeven zo vaak deze zal hebben gezondigd, Matth. xviii: 21, 22; over de wederverwekking, welke daarmede wordt aangeduid dat wie eenmaal gewassen is, niet nodig heeft dan ten aanzien van de voeten gewassen te worden, Joh. xiii: 10; over de macht van het ware vanuit het goede uit den Heer, welke wordt verstaan onder de macht van hen die het geloof Gods hebben, Markus xi: 21, 23, 24; over de zondere, dat zij vergeven worden aan hen die in het geloof vanuit de liefde zijn, Lukas vii: 40 tot 48; over de mensen die geestelijk zijn, dat zij vrij zijn, en dat zij die natuurlijk zijn, knechten zijn; Petrus werd hierover onderricht toen hij uit den

mond van een vis een stater nam, en dien gaf tot cijns; met den vis immers wordt de natuurlijke mens aangeduid, en eender met de belasting, Matth. xvii: 24 tot 27. Behalve andere dingen meer, waarover Matth. xiv: 26 tot 31; Hfdst. xix: 27, 28; Markus x: 28 e.v.; Hfdst. xiii: 3 e.v.; Hfdst. xvi: 7; Lukas xxii: 8 e.v.; Hfdst. xxiv: 12, 33, 34; Joh. xviii: 10, 11; Hfdst. xx: 3 tot 8; Hfdst. xxi: 1 tot 11. Aangezien zij die in de ware dingen vanuit het goede der liefde tot den Heer zijn, of in de leer vanuit die dingen, werden uitgebeeld door Petrus, en zij het zijn die anderen zullen onderrichten, zeide derhalve de Heer tot hem toen hij antwoordde dat hij Hem liefhad, dat hij Zijn Lammeren en Schapen zou weiden, waarover aldus bij Johannes: *“Nadat zij hadden gemiddagmaald, zegt Jezus tot Simon Petrus: Simon Jona, hebt gij Mij meer lief dan dezen. Hij zegt tot Hem: Ja, Heer, Gij weet dat ik U liefheb. Hij zegt tot hem: Weid Mijn Lammeren. Hij zegt tot hem wederom, Simon Jona, hebt gij Mij lief. Hij zegt tot Hem: Ja, Heer, Gij weet dat ik U liefheb. Hij zegt tot hem: Weid Mijn schapen. Hij zegt tot hem ten derden male: Simon Jona, hebt gij Mij lief. Petrus werd bedroefd, omdat Hij tot hem zeide ten derden male: Hebt gij Mij lief. Derhalve zegt hij tot Hem: Heer, Gij kent alle dingen; Gij kent het dat ik U liefheb. Jezus zegt tot hem: Weid Mijn schapen”*, xxi: 15, 16, 17; uit deze dingen blijkt duidelijk, dat Petrus het ware vanuit het goede der liefde tot den Heer heeft uitgebeeld; en daarom ook wordt hij nu genoemd Simon Jona, want met Simon van Jona wordt het geloof vanuit de naastenliefde aangeduid; met Simon het luisteren naar en de gehoorzaamheid, en met Jona de duif, waarmede de naastenliefde wordt aangeduid: dat zij die in de leer van het Ware vanuit de liefde tot den Heer zijn, degenen zullen onderrichten die van des Heren Kerk zullen zijn, wordt verstaan onder de vraag des Heren: Hebt gij Mij lief; en daarna onder: Weid mijn lammeren, en Mijn schapen; niet dat alleen Petrus zal onderrichten, maar al degenen die door Petrus zijn uitgebeeld; en dezen zijn, zoals gezegd is, zij die in de liefde tot den Heer zijn, en vandaar uit den Heer in de ware dingen: dat Petrus driemaal werd ondervraagd, betekende den vollen tijd, van den aanvang der Kerk tot haar einde, want drie betekent dat; en daarom wordt, toen hij voor de derde maal werd ondervraagd, gezegd dat Petrus bedroefd werd; en omdat de derde ondervraging het einde der Kerk betekende, volgen derhalve nu deze woorden des Heren tot Petrus, bij Johannes: *“Voorwaar, voorwaar, zeg ik u: Toen gij jonger waart, gorddet gij uzelf, en wandeldet waarheen gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zo zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en leiden waarheen gij niet wilt: en dit gesproken hebbende, zegt Hij tot hem: Volg Mij: Petrus echter, zich omgekeerd hebbende, zag den discipel volgen dien Jezus*

liefhad, die ook in het avondmaal op Zijn borst aanlag; Petrus, dezen ziende, zegt tot Jezus: Heer, maar wat zal deze. Jezus zegt tot hem: Indien Ik wil dat hij blijve totdat Ik kome, wat gaat het u aan; volg gij Mij. Derhalve ging dit woord uit onder de broederen, dat die discipel niet zou sterven; doch Jezus had tot hem niet gezegd dat hij niet zou sterven, maar indien Ik wil dat hij blijve totdat Ik kome, wat gaat het u aan”, XXI: 18 tot 23; wat al die dingen betekenen, kan niemand weten tenzij hij weet dat met Petrus het geloof vanuit de naastenliefde wordt aangeduid, en eveneens het geloof zonder de naastenliefde; het geloof vanuit de naastenliefde in de Kerk als zij inzet, en het geloof zonder de naastenliefde als de Kerk ophoudt; aldus dat met Petrus toen hij jonger was, het geloof der inzettende Kerk wordt aangeduid, en met hem als hij oud geworden is, het geloof der ophoudende Kerk; en dat met gorden en wandelen wordt aangeduid de ware dingen aanleren, en leven volgens die; daaruit blijkt, dat met: Ik zeg u, toen gij jonger waart, gorddet gij uzelf en wandeldet waarheen gij wildet, wordt aangeduid dat de Kerk in haar begin zal geleerd worden in de ware dingen die vanuit het goede zijn, en door dezelve zal worden geleid uit den Heer; en dat met: Wanneer gij zult oud geworden zijn, zo zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en u leiden waarheen gij niet wilt, wordt aangeduid dat de Kerk aan haar einde niet de ware dingen zal weten, maar valse dingen, welke zijn des geloofs zonder de naastenliefde, en door dezelve zal worden geleid; zich gorden betekent onderricht worden in de ware dingen, iets eenders als bekleed worden, omdat klederen betekenen de ware dingen bekleedende het goede; men zie boven n. 195, 395, 637; en wandelen betekent leven volgens dezelve; men zie ook boven, n. 97; vandaar betekent zichzelf gorden en wandelen waarheen men wil, vrijelijk rondomschouwen en de ware dingen zien, en dezelve doen; de handen uitstrekken echter betekent niet in dat vrije zijn; de handen immers betekenen de macht van het ware vanuit het verstand en de doorvatting ervan, en de handen uitstrekken betekent niet die macht hebben, en vandaar niet het vrije van het ware te denken en te zien; een ander zal u gorden, en u leiden waarheen gij niet wilt, betekent als ware dingen moeten erkennen de dingen die een ander dicteert, en menzelf het niet ziet, zoals heden ten dage geschiedt met het godsdienstige aangaande het geloof-alleen. Dit geloof nu wordt verstaan onder Petrus; en daarom wordt gezegd dat Petrus, zich omgekeerd hebbende, den discipel zag volgen dien Jezus liefhad, en dat hij van dezen zeide: *Maar wat zal deze*; voorts dat Jezus tot hem zeide: *Wat gaat het u aan*; met den discipel, volgende Jezus, worden de goede dingen des levens aangeduid, zijnde de goede werken; en dat deze niet zullen vergaan tot

het einde des levens, wordt met de daarvolgende dingen beschreven. Uit deze dingen kan vaststaan, dat met Petrus ook het van de naastenliefde gescheiden geloof wordt aangeduid, *zoals eveneens toen Petrus driemaal den Heer verloochende*, Matth. xxvi: 69 tot 75; Markus xiv: 29, 30, 31, 54, 66 tot 72; Lukas xxii: 33, 34, 50, 51, 55 tot 62; Joh. xiii: 36, 37, 38; Hfdst. xviii: 16, 17, 18, 25, 26, 27; voorts ook *toen de Heer, van Petrus omgekeerd, tot hem zeide: Ga heen achter Mij, Satan; gij zijt Mij een ergernis, omdat gij niet wijs zijt in de dingen die Gods zijn, maar in de dingen die der mensen zijn*", Matth. xvi: 21, 22, 23; en toen de Heer tot hem zeide: "*Simon, Simon, de Satan heeft ulieden zeer begeerd, om u te ziften zoals de tarwe*", Lukas xxii: 31. Al deze dingen zijn aangehaald, opdat men wete dat met Petrus bij de Evangelisten in den uitbeeldenden zin wordt aangeduid het ware vanuit het goede, hetwelk uit den Heer is, voorts het geloof vanuit de naastenliefde; en eveneens in den tegengestelden zin het van het goede gescheiden ware, hetwelk in zich het valse is, voorts het van de naastenliefde gescheiden geloof, hetwelk in zich geen geloof is.

821. En het maakt dat de aarde en zij die daarin wonen, het eerste beest aanbidden; dat dit betekent weswege zij die in de Kerk in de valse dingen en daaruit in de boze dingen zijn, met het hart de samenstemming erkennen, staat vast uit de betekenis van de aarde (het land) en van hen die daarin wonen, zijnde zij die van de Kerk in de valse dingen en daaruit in de boze dingen zijn; met de aarde immers wordt aangeduid de Kerk die in de ware dingen of in de valse dingen is, hier die welke in de valse dingen is; en met de bewoners worden de goede of de boze dingen der Kerk aangeduid, hier de boze dingen; aldus worden toegepast op de personen daar, met de aarde en zij die daarin wonen, degenen aangeduid die in de valse dingen en daaruit in de boze dingen zijn in de Kerk; dat de aarde de Kerk betekent ten aanzien van de ware dingen en ten aanzien van de valse dingen, zie men boven, n. 304, 413, 417, 697, 741, 752; en dat de bewoners de goeden in de Kerk betekenen, en eveneens de bozen, en in den abstracten zin de goede dingen of de boze dingen, boven n. 479; uit de betekenis van aanbidden, zijnde erkennen als zeker, erkennen met het hart en geloven, zoals boven n. 790, 805; en uit de betekenis van het eerste beest, zijnde de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven; men zie boven n. 774; hier de samenstemming van de redeneringen met den zin der letter des Woords, omdat met dit beest de bevestigingen daaruit worden aangeduid; men zie ook boven n. 815; uit deze dingen blijkt, dat daarmede dat het vanuit de aarde opklimmende beest maakt dat de aarde en zij die daarin wonen, het

eerste beest aanbidden, wordt aangeduid dat zij die in de Kerk in de valse dingen en daaruit in de boze dingen zijn, met het hart de samenstemming erkennen. In het voorafgaande Artikel is getoond, dat Petrus het ware en het geloof in den enen en den anderen zin heeft aangeduid, namelijk het ware vanuit het goede, en het ware zonder het goede, voorts het geloof vanuit de naastenliefde, en eveneens het geloof zonder de naastenliefde; nu zal iets worden gezegd aangaande den Apostel Johannes, namelijk dat die de werken der naastenliefde heeft aangeduid: dat de twaalf Apostelen evenals de twaalf Stammen Israëls, de Kerk in de ganse samenvatting hebben uitgebeeld, of alle dingen van het ware en het goede, of alle dingen des geloofs en der naastenliefde, is boven gezegd; voorts eveneens, dat Petrus, Jakobus en Johannes het geloof, de naastenliefde en de werken der naastenliefde in hun volgorde hebben aangeduid; daaruit volgt, dat zij, als zij te zamen waren, die dingen zoals één éne hebben uitgebeeld; “zoals één éne” wordt gezegd, omdat er geen geloof bestaat dat geloof is, zonder de naastenliefde, en er geen naastenliefde bestaat die naastenliefde is, zonder de werken. Omdat die drie Apostelen die dingen hebben aangeduid, volgden zij derhalve méér dan de overigen den Heer, hetgeen ook kan vaststaan bij Markus, waar wordt gezegd: *“Jezus liet niet wien ook toe Hem te volgen, dan alleen Petrus, Jakobus en Johannes, den broeder van Jakobus”*, v: 37: derhalve riep de Heer eerst Petrus door Andreas, met wien de gehoorzaamheid des geloofs wordt aangeduid, en daarna Jakobus en Johannes, en legde Hij op deze beiden een nieuwen naam: voorts nam Hij Petrus, Jakobus en Johannes mede op den berg, toen Hij van gedaante werd veranderd; en eveneens sprak Hij met die drie over de voleinding en over Zijn Komst: en eveneens zijn zij met den Heer geweest in Gethsemane. Dat de Heer Jakobus en Johannes heeft geroepen, nadat Hij Petrus had geroepen, staat vast bij de Evangelisten: *“Jezus, van daar voortgeschreden zijnde, zag twee andere broeders, Jakobus, die van Zebedeüs, en Johannes, zijn broeder, in het schip met Zebedeüs hun vader, herstellende hun netten; en Hij heeft hen geroepen: en dezen, terstond verlatende het schip en hun vader, zijn Hem gevolgd”*, Matth. iv: 21, 22; Markus i: 19, 20. Dat de Heer aan Jakobus en Johannes een nieuwen naam oplegde, staat vast bij Markus: *“Jezus riep Jakobus, den zoon van Zebedeüs, en Johannes, den broeder van Jakobus, en Hij legde op hen den naam Boanerges, hetwelk is: Zonen des donders”*, III: 17; met de zonen des donders worden de ware dingen vanuit het hemels goede aangeduid; dat die met de donderslagen in het Woord worden aangeduid, is omdat in de geestelijke Wereld ook donderslagen worden gehoord, welke ontstaan vanuit de ware dingen die vanuit het hemels goede zijn, als deze

vanuit de hogere Hemelen nederglijden in de lagere; het licht zelf van het ware vanuit het goede verschijnt dan zoals een bliksem, het goede zelf zoals een donderslag, en de ware dingen zelf daaruit zoals variaties van het geluid; vandaar is het, dat in het Woord hier en daar wordt gesproken van bliksemflitsen, donderslagen en stemmen, waarmede die dingen worden aangeduid: de oorzaak dat het goede daar zoals een donderslag wordt gehoord, is deze, dat het goede, hetwelk der aandoening of der liefde van den mens is, voorts hetwelk des wils van hem is, niet spreekt maar slechts klinkt [*sonat*]; doch het ware, hetwelk des verstands is en vandaar der denking van den mens, articuleert dien klank in woorden; het hemels goede is hetzelfde als het goede der liefde in den wil en in de daad; eerder is het niet het hemels goede; en dit is het, dat de ware dingen voortbrengt door de denking en daaruit de spraak: uit deze dingen blijkt, vanwaar het is, dat Jakobus en Johannes zonen des donders werden geheten; wat bliksemflitsen, donderslagen en stemmen, in het Woord betekenen, zie men ook boven, n. 273, 702, 704. *Dat de Heer Petrus, Jakobus en Johannes heeft medegenomen op den berg toen Hij van gedaante werd veranderd*, staat vast bij Markus, Hfdst. ix: 2, en bij Lukas, Hfdst. ix: 28; de oorzaak dat zij werden genomen, was deze dat geen anderen dan zij die in de ware dingen vanuit het hemels goede zijn, den Heer kunnen zien in de heerlijkheid, en ook geen anderen kunnen worden verlicht, en in de verlichting het Woord doorvatten; de Heer immers beeldde, toen Hij voor hen van gedaante was veranderd, het Goddelijk Ware uit, hetwelk het Woord is; en daarom ook werden Mozes en Elias gezien met Hem te spreken; met Mozes en Elias wordt het Woord aangeduid, over welke zaak men boven gehandeld zie in n. 594. *Dat de Heer heeft gesproken met Petrus, Jakobus en Johannes over de voleinding der eeuw en over Zijn Komst*, staat vast bij Markus, Hfdst. xiii: 3. *En dat die drie zijn geweest met den Heer in Gethsemane*, Matth. xxvi: 37; Markus xiv: 33. Aangezien Johannes de Kerk uitbeeldde ten aanzien van de goede werken, en de goede werken bevatten alle dingen der liefde tot den Heer, en der liefde jegens den naaste, was derhalve hij meer dan de overigen door den Heer geliefd, zoals kan vaststaan hieruit *dat hij aanlag in den schoot des Heren, en aan Zijn borst gevallen met Hem sprak*, Joh. xiii: 23, 25; met den schoot en met de borst wordt in het Woord de geestelijke liefde aangeduid, zijnde de liefde met de daad; en met den schoot en de borst des Heren de Goddelijke Liefde Zelf; en daarom zijn diegenen in den Hemel in het gebied der borst, die in de geestelijke liefde zijn. En derhalve eveneens nam Johannes de moeder des Heren in zijn huis en bleef hij met haar, over welke zaak aldus bij Johannes: *“Jezus ziet van het kruis af de moeder en den*

discipel daarbij staande, dien Hij liefhad; Hij zegt tot Zijn moeder: Vrouw, zie, uw zoon. Daarna zegt Hij tot den discipel: Zie, uw moeder. En daarom nam van die ure aan haar de discipel in zijn eigen [huis]”, XIX: 26, 27; met deze dingen werd aangeduid, dat de Kerk is waar de naastenliefde met de daad is, of waar de goede werken zijn; met de moeder des Heren immers, en met de vrouw, wordt de Kerk aangeduid, en met Johannes de naastenliefde metterdaad, zijnde de goede werken; dat met de moeder de Kerk wordt aangeduid, zie men in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 289, 269I, 2717, 3703, 4257, 558I, 8897; dat zij met de vrouw eender wordt aangeduid, boven n. 555, 707, 72I, 730; dat de Kerk des Heren is bij hen die in de naastenliefde met de daad, of in de goede werken zijn, en niet bij hen die in het van dezelve afgescheiden geloof zijn, wordt ook aangeduid met de dingen die aangaande Petrus en Johannes worden vermeld, namelijk *dat Petrus, zich omgekeerd hebbende, den discipel zag volgen dien Jezus liefhad, die ook aanlag in het avondmaal op Zijn borst; dezen ziende zegt Petrus tot Jezus: Maar wat zal deze. Jezus zegt tot hem: Indien Ik wil dat hij blijve totdat Ik kome, wat gaat het u aan, Volg gij Mij*, Joh. XXI: 20, 21 22; dat met Petrus daar wordt aangeduid het ware zonder het goede, of het geloof gescheiden van de goede werken, zodanig als het geloof zal zijn aan het einde der Kerk, zie men boven in n. 820, waar ook de voorafgaande dingen zijn ontvouwd; en omdat met Johannes worden aangeduid de goede dingen der naastenliefde, welke de goede werken worden genoemd, en deze zijn bij hen die de Kerk des Heren samenstellen, volgde derhalve niet Petrus maar Johannes den Heer, en werd door den Heer tot Petrus, die zeide: *Maar wat zal deze*, gezegd: “Indien Ik wil dat hij blijve totdat Ik kome, wat gaat het u aan; volg gij Mij”; onder welke dingen wordt verstaan, dat nochtans het goede der naastenliefde zal aanblijven bij hen die des Heren zijn, tot aan het einde der Kerk, en wanneer de nieuwe Kerk er is, en niet bij hen die in het van dat goede gescheiden geloof zijn; hetgeen wordt aangeduid met die woorden tot Petrus: *Wat gaat het u aan*.

822. Welks plage van zijn dood genezen was; dat dit betekent en zo de opgeheven niet-samenstemming door de verzonnen verbindingen van de werken met het geloof, staat vast uit de betekenis van de genezen plage des doods bij het eerste beest, zijnde de schijnbaar opgeheven niet-samenstemming door de verzonnen verbindingen van de werken met het geloof, waarover boven n. 786, waar de zelfde woorden staan. Gezegd wordt de niet-samenstemming opgeheven door de verzonnen verbindingen van de werken met het geloof; maar hoedanig de door hen verzonnen verbindingen zijn, namelijk dat zij veeleer scheidingen zijn, zie men in de boven aangehaalde

plaats. Aangezien het is getoond, dat met den Apostel Johannes in het Woord der Evangelisten de goede werken worden aangeduid, welke ook de goede dingen der naastenliefde en de goede dingen des levens worden genoemd, en dat Johannes, omdat hij die dingen betekende, aan de borst des Heren lag, zou ik in hetgeen nu volgt willen tonen, wat de goede werken zijn; maar hier slechts dit, dat de goede werken in zich bevatten alle dingen der naastenliefde en des geloofs welke bij den mens zijn; tot nu toe is het niemand bekend geweest [*novit*], dat in de werken alle dingen van des menschen leven zijn, omdat zij alleen zoals bewegingen verschijnen, welke, omdat zij bij den mens leven, handelingen worden genoemd, en die geschieden door de bewegingen van den mond, de tong en het strottenhoofd, de spraak; maar nochtans zijn het die dingen welke niet alleen de naastenliefde en het geloof bij den mens openbaren, maar ze ook vervolledigen en vervolmaken; en dit ter oorzaak hiervan, omdat niet het geloof noch de naastenliefde is bij den mens, vooraleer zij daadwerkelijk bestaan, en zij bestaan daadwerkelijk in de werken. Dat in de werken alle dingen des geloofs en der naastenliefde zijn welke bij den mens zijn, is omdat de werken zijn de activiteiten opkomende vanuit den wil en vanuit de denking van hem; en alle dingen van deze begeven zich en storten zich uit in de werken, geheel en al zoals alle dingen der oorzaak in de uitwerking, en alle dingen van een zaad en een boom in de vrucht; de werken immers zijn de complementen ervan: dat het zo is, verschijnt niet voor de ogen des menschen, maar doorvatbaar voor de Engelen; wanneer de mens in de uitoefening der naastenliefde is, dan verschijnt rondom hem de sfeer van al zijn aandoeningen en van de denkingen daaruit zoals een teer water, en somtijds zoals een blinkend witte of duistere wolk, in welke sfeer alle dingen van diens gemoed zijn in een samenvatting, vanuit welke de mens wordt gekend door de Engelen hoedanig hij is ten aanzien van al zijn dingen; de oorzaak hiervan is deze, dat een ieder zijn liefde is, en de werken daaruit maken, dat de liefde actief is; en als zij actief is, stort zij zich rondom hem uit: deze zelfde sfeer openbaart zich niet slechts voor het gezicht zoals een golving, maar ook voor het gezicht in verschillende uitbeeldende vormen, en dit dermate, dat vanuit die uitbeeldende dingen mens, geest of Engel verschijnt geheel en al hoedanig hij is. Dat de werken in zich alle dingen des gemoeds bevatten, is eveneens ter oorzaak hiervan, dat alle opeenvolgende dingen, welke in hun orde voortschrijden van hoogsten tot laagsten, of van eersten tot laatsten, in de laagste of in de laatste dingen het gelijktijdige vormen, waarin alle hogere of eerdere dingen mede-bestaan; maar hoedanig de opeenvolgende orde is en daaruit de gelijktijdige orde, zie men boven in

n. 595, 666, en in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 634, 369I, 4145, 5114, 5897, 6239, 6326, 6465, 9215, 9216, 9828, 9836, 10044, 10099, 10329, 10335; en de werken zijn de laatsten van den mens, opkomende vanuit diens innerlijke dingen, welke in de opeenvolgende orde zijn; uit welke dingen blijkt, dat in dezelve mede-bestaan alle dingen van des menschen wil en denking, bijgevolg alle dingen van diens liefde en geloof. Vandaar nu is het, dat zo vaak in het Woord door den Heer de werken worden bevolen, en dat de mens volgens de werken moet worden gericht. Uit deze dingen blijkt, hoedanig de mens is die het geloof scheidt van de werken, namelijk dat hij is zonder geloof, en dat zijn werken boos zijn, opwellende vanuit de liefde van zich en van de wereld, oversluiert en omgeven door zulke dingen die des geloofs zijn, maar die door de boze dingen, die van binnen zijn, besmet en ontwijfd zijn: en daarom worden, wanneer zulk een mens in zijn innerlijke dingen wordt binnengelaten, hetgeen geschiedt na den dood, als hij een geest wordt, dan alle dingen die van zijn geloof zijn geweest, welke de omtrekken hebben gemaakt, uiteengeworpen en verstrooid. Uit deze dingen kan vaststaan, vanwaar het is, dat Johannes, die de goede dingen der naastenliefde of de goede werken heeft uitgebeeld, aan de borst des Heren lag, en dat hij den Heer volgde, en niet Petrus; voorts dat hij na de wederopstanding des Heren te zamen met de moeder des Heren heeft gewoond.

823. Vers 13, 14. *En het doet grote tekenen, zodat het ook vuur doet nederdalen vanuit den Hemel op de aarde vóór de mensen. En het verleidt degenen die op de aarde wonen, ter oorzake van de tekenen die aan hetzelfde te doen zijn gegeven vóór het beest, zeggende tot degenen die op de aarde wonen een beeld te maken voor het beest, dat de plage van het slagzwaard heeft en leefde.* En het doet grote tekenen, betekent de betuigingen en de overredingen: zodat het ook vuur doet nederdalen vanuit den Hemel op de aarde vóór de mensen, betekent de liefde van het valse vanuit het boze, opkomende vanuit den trots van het eigen inzicht, alsof zij de liefde van het ware vanuit het goede was, welke vanuit de Hemelen in de Kerk is: en het verleidt degenen die op de aarde wonen, ter oorzake van de tekenen die aan hetzelfde te doen zijn gegeven vóór het beest, betekent de overreding van hen die in de Kerk zijn, dat het ware dingen zijn, door betuigingen vanuit het Woord verbonden met redeneringen vanuit den natuurlijke mens: zeggende tot degenen die op de aarde wonen een beeld te maken voor het beest, betekent de ingestelde verordening, dat geheel en al zulke dingen zouden worden geleerd en geloofd door allen in de Kerk: dat de plage van het slagzwaard heeft en leefde, betekent zodanig als die

natuurlijke dingen zijn welke de dingen hebben verbonden die zij vanuit den natuurlijken zin des Woords ter bevestiging hebben te voorschijn gehaald.

824. En het doet grote tekenen; dat dit de betuigingen en de overredingen betekent, staat vast uit de betekenis van de tekenen, zijnde de betuigingen en de overredingen, waarover boven n. 706; en omdat van groot wordt gesproken met betrekking tot het goede, en in den tegengestelden zin met betrekking tot het boze, worden vandaar met de grote tekenen de betuigingen en de overredingen van het valse vanuit het boze aangeduid: dat hier van het beest wordt gezegd, dat het grote tekenen heeft gedaan, is omdat met hetzelfde worden aangeduid de bevestigingen vanuit het Woord ten gunste van het geloof gescheiden van de goede werken, en wanneer de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, welke met het eerste beest worden aangeduid, worden bevestigd vanuit het Woord, dan worden zij niet slechts betuigd, maar zij overreden ook dat het zo is; en dit ter oorzaak hiervan, dat die afscheiders niet willen dat het verstandelijk gezicht enig deel hebbe in de zaken des geloofs, welke zij mysteriën noemen; en wanneer het verstandelijk gezicht niet aanwezig is, kan al wat maar belijft overreed worden, ook dat waarvan een ieder vanuit het allene schijnsel der natuur al kan zien dat het vals is: leg een of ander valse voor, en zeg dat dit waar is, omdat het gezegd is door een voorloper die door zijn volgelingen voor verlicht of geïnspireerd wordt gehouden, en ontnem het gebruik van de rede, en verhinder zo dat het verstand met enig licht binnentreedt; dan zult gij alle dingen als ware dingen zien en overreed worden; de oorzaak hiervan is deze, dat het eerste voorgelegde wordt geloofd, en het niet eerst wordt onderzocht of het waar is dan wel vals. Opdat men wete, dat het valse evenzeer kan worden bevestigd als het ware, diene dit al heel luchtige voorbeeld: Werp deze belachelijke stelling op, dat een raaf wit is, en bevestig dit daarmede dat de raaf niet volstrekt zwart wordt geboren, voorts dat zij als zij oud wordt, wit wordt, dat haar veren van binnen wit zijn, en eveneens de huid wit is, en dat zo de zwartheid slechts een om de witte dingen aangebrachte schaduw is; en redeneer dat de mens wel volgens den aanblik kan spreken, namelijk zeggen dat zij zwart is, maar nochtans vanuit het verstand moet denken, omdat hij een mens is, dat zij wit is, omdat zij van binnen wit is; evenals het geoorloofd is om over de voortschrijding van de zon rondom den aardbol te spreken vanuit den aanblik, zoals eveneens in het Woord wordt gezegd, namelijk dat zij op- en ondergaat, maar dat men nochtans vanuit het verstand moet denken dat de aarde zich rondwentelt en dien schijn maakt; voeg daarbij nog redeneringen vanuit de kleuren, namelijk dat zij alle wit zijn krachtens haar oorsprong, omdat zij zijn vanuit het licht

des hemels; en hieruit dat elke kleur als zij tot stof wordt vermalen, ook zwart kristal, wit is, en haal over deze zaak de kopstukken der optica aan; neem bovendien het gebruik der rede weg, en zeg dat een man van gezag en geleerdheid dit heeft gezien, en hecht het gemoed vast in de bevestigingen, en niet in de eerste stelling, misschien zal er dan iemand zijn die overreed zal worden: maar dit belachelijke ding wordt gezegd, omdat het dwaas is om een vogel naar een andere kleur dan naar de zijne waarin hij verschijnt, te oordelen; zo immers konden wel alle dingen in de wereld wit worden geheten. Iets eenders is het geval met de valse dingen der ketterijen, zoals met die grootste, welke er geweest is Babel, waarover bij Daniël, namelijk dat de Koning daar het gebod uitvaardigde, dat hij als God zou worden vereerd; zoals het eveneens het geval is met de redeneringen van hen, welke vanuit de hel zijn, dat alle dingen zijn van de natuur, ja zelfs dat de natuur zichzelf heeft geschapen, en niet God haar; en indien ik het waag te zeggen, is het aldus eveneens gesteld met het geloof rechtvaardigende zonder de daadwerkelijke medewerking des levens. Zulke dingen worden hier verstaan onder de grote tekenen, die het vanuit de aarde opklimmende beest deed, en die het deed opdat vuur vanuit den Hemel zou nederdalen op de aarde vóór de mensen, en degenen die op de aarde wonen verleidde, ter oorzaak van de tekenen die aan hetzelfde waren gegeven te doen vóór het beest, zoals in dit Vers en in het volgende wordt gezegd.

825. Zodat het ook vuur doet nederdalen vanuit den Hemel op de aarde vóór de mensen; dat dit betekent de liefde van het valse vanuit het boze, opkomende vanuit den trots van het eigen inzicht, alsof zij de liefde van het ware vanuit het goede was, welke vanuit de Hemelen in de Kerk is, staat vast uit de betekenis van het vuur, zijnde de liefde in den enen en den anderen zin, namelijk de liefde tot den Heer, en de liefde jegens den naaste, en in den tegengestelden zin de liefde van zich en de liefde van de wereld, waarover boven n. 504, 539, en vandaar de liefde van het goede en het ware, voorts de liefde van het boze en het valse, want alle goede dingen en de ware dingen daaruit vloeien voort vanuit de liefde tot den Heer en vanuit de liefde jegens den naaste, en omgekeerd alle boze dingen en de valse dingen daaruit, vanuit de liefde van zich en de liefde van de wereld; vandaar is het, dat zij die in de liefde van zich en van de wereld zijn, in de liefde zijn van alle boze dingen daaruit opkomende, en in de liefde van de valse dingen vanuit die boze dingen; over welke liefde en de daaruit opkomende boze en valse dingen, men zie in DE LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA, n. 65 tot 83; uit de betekenis van dat, namelijk het vuur, doen nederdalen vanuit den Hemel; dit wordt gezegd,

omdat iets zodanigs in de geestelijke Wereld geschiedt door hen die in het afgescheiden geloof zijn, door daar bekende kunstgrepen: dat het een schijn is alsof de liefde van het valse vanuit het boze de liefde van het ware vanuit het goede zou zijn, is vanuit de bevestiging van het geloof gescheiden van het leven door den zin der letter des Woords; want wat wordt bevestigd vanuit het Woord, dat wordt vanuit den Hemel bevestigd; doch het valse wordt, als het vanuit het Woord wordt bevestigd, niet vanuit den Hemel bevestigd, maar het schijnt slechts als vanuit den Hemel bevestigd; en uit de betekenis van vóór de mensen, zijnde vooral vóór hen die in den trots van het eigen inzicht zijn, en die met geschriften en predikingen bij zich dat ketterse dogma bevestigen; vanuit hen wordt dit afgeleid tot de eenvoudigen, die niet in den trots van het eigen inzicht zijn; doch dezen bevestigen dit niet bij zich maar achten dat het zo is, omdat het door een man van geleerdheid en vandaar van gezag is gezegd en verzekerd; doch dezen houden dit alleen met het geheugen vast, genen echter planten het aan hun leven in, vooral indien zij volgens hetzelfde hebben geleefd; en dat wat aan het leven is ingeplant, kleeft tot in het eeuwig aan, niet echter dat wat alleen met het geheugen wordt vastgehouden. De trots van het eigen inzicht is bij allen die de valse dingen bevestigen tot aan de vernietiging van het Goddelijk Ware toe waarin de Engelen des Hemels zijn: diegenen immers zijn in dezen trots die zichzelf alleen beschouwen, dat is, hun eigen roem, in de geschriften en in predikingen; zij zijn immers in de liefde van zich, en een elk die in de liefde van zich is, is terwijl hij schrijft en predikt, in den trots, en de trots trekt vanuit het eigene des mensen alle dingen; vandaar is het, dat gezegd wordt de trots van het eigen inzicht; de liefde van zich zetelt in den wil, en de trots van het eigen inzicht in de denking daaruit; dezen dus kunnen, als zij iets vanuit zich denken, niet anders dan valse dingen denken; het eigene immers, hetwelk des wils is, bijgevolg der liefde, heerst, en dit is in zich beschouwd niets dan het boze: anders zij die in de liefde der nutten zijn, en vandaar in de liefde van het ware terwille van het ware. Aangezien genen, die in den trots van het eigen inzicht zijn, de werken verwijderen van het geloof, en deswege niet weten wat de werken zijn, en zelfs niet wat de naastenliefde en wat de naaste is, ja zelfs nadat zij zich bevestigd hebben, het niet eens willen weten, zal daarom hier worden gezegd wat de goede werken zijn: de goede werken zijn alle dingen die de mens doet, schrijft, predikt, ja zelfs die hij spreekt, niet uit zichzelf maar uit den Heer; en uit den Heer doet, schrijft, predikt en spreekt hij wanneer hij leeft volgens de wetten van zijn godsdienst; het zijn de wetten van onzen godsdienst, namelijk dat men één God moet vereren, dat men echtbreuken,

diefstallen, moorden, valse getuigenissen, moet schuwen, aldus eveneens bedriegerijen, ongeoorloofde winstmakingen, haten, wraken, leugens, lasteringen, en meer dingen, welke niet alleen in de Dekaloog, maar ook overal elders in het Woord zonden tegen God, en eveneens gruwelen worden geheten; wanneer de mens die dingen schuwt, omdat zij tegen het Woord en vandaar tegen God zijn, en omdat zij vanuit de hel zijn, dan leeft de mens volgens de wetten van zijn godsdienst; en voor zoveel als hij den godsdienst leeft, voor evenzoveel wordt hij door den Heer geleid, en voor zoveel als hij wordt geleid door den Heer, voor evenzoveel zijn de werken van hem goed; hij wordt immers dan daartoe geleid om goede dingen te doen, en om ware dingen te spreken, terwille van de goede dingen en terwille van de ware dingen, en niet terwille van zichzelf en terwille van de wereld; de nutten zijn voor hem verkwikkelijkheden, en de ware dingen zijn voor hem verrukkelijkheden; dagelijks ook wordt hij door den Heer geleerd wat hij moet doen en moet spreken, voorts wat hij moet prediken of wat hij moet schrijven, want wanneer de boze dingen verwijderd zijn is hij aanhoudend onder het toezicht des Heren, en in verlichting; doch hij wordt niet geleid en geleerd onmiddellijk door enige inspraak of door enige doorvattelijke inspiratie, maar door invloed in zijn geestelijk verkwikkelijke, waarvandaan hem doorvatting geworden volgens de ware dingen vanuit dewelke zijn verstand is; en wanneer hij vanuit dit handelt, schijnt het alsof hij uit zich handelt, hoewel hij met het hart erkent dat het uit den Heer is: alle Engelen zijn in zulk een staat, en alle kleine kinderen in den Hemel worden langs dien weg tot den Hemel geleid. Anders is het gesteld met den mens, wanneer hij zich onthoudt van de boze dingen en dezelve schuwt om de burgerlijke wetten en om de kwetsing van zijn goeden naam; deze schuwt die dingen niet vanuit enigen geestelijken oorsprong, maar vanuit een natuurlijken oorsprong; vandaar doet hij weliswaar werken die uiterlijk als goed verschijnen, maar nochtans zijn zij innerlijk boos; zij zijn zoals schilderijen uit drekkig slijk met kleuren daarover aangebracht schoon voor het gezicht, of zoals loonhoeren verschijnende in bevalligen vorm, en getooid met blinkende klederen, en met op het voorhoofd en aan de oren diademen, en nochtans zijn ze van binnen vol van stanken: overweeg nu eens, hoedanig heden ten dage de Christelijke wereld is, hoevelen het er heden ten dage zijn die echtbreuken, bedriegerijen, ongeoorloofde winstmakingen, haten, wraken, leugens, en lasteringen schuwen, niet omdat zij tegen het Woord zijn, en zo tegen God, maar omdat zij tegen de burgerlijke wetten zijn, en vanwege den goeden naam, en vanwege de vrees voor het verlies van eer en gewin in de wereld; maar vors innerlijk in

de oorzaak na, en gij zult bemerken dat dit daarvandaan is, wijl zij niet geloven dat er een Hemel en een hel zijn, en dat er een leven na den dood is. Uit deze dingen blijkt, dat al wat de mens doet, zowel een klein als een groot ding, als hij het doet vanuit godsdienst, en in de Kerk vanuit het Woord, nadat hij de boze dingen verfoeit omdat zij zonden zijn en in zich hels, een goed werk is; doch omgekeerd dat al wat de mens doet, zowel een klein als een groot ding, als hij het niet doet vanuit godsdienst, en bij ons vanuit het Woord, een boos werk is: meer over deze dingen zie men boven in n. 803. Men moet nochtans weten, dat hij die de boze dingen schuwt omdat zij tegen de Goddelijke wetten in het Woord zijn, zo ook schuwt omdat zij tegen de burgerlijke en de zedelijke wetten in de wereld zijn; de mens immers denkt vanuit deze wanneer hij in den natuurlijken staat is, doch vanuit gene wanneer hij in den geestelijken staat is: waaruit volgt, dat terwille van den goeden naam en van eigen eer de boze dingen schuwen en de goede dingen doen, ook niet schadelijk is, als slechts het Woord en daaruit de godsdienst de hoogste plaats innemen, en het hoofd maken, en menzelf en de wereld de laagste plaats, en de voeten maken: indien het anders is, zo wordt met de voeten de godsdienst vertreden, en met het hoofd de wereld vereerd.

826. En het verleidt degenen die op de aarde wonen, ter oorzaak van de tekenen die aan hetzelfde te doen zijn gegeven vóór het beest; dat dit betekent de overreding van hen die van de Kerk zijn, dat het ware dingen zijn, door betuigingen vanuit het Woord verbonden met redeneringen vanuit den natuurlijken mens, staat vast uit de betekenis van verleiden, zijnde valse dingen overreden, want de overreding van het valse is verleiding; uit de betekenis van hen die op de aarde wonen, zijnde zij die van de Kerk zijn, zoals boven n. 821; uit de betekenis van de tekenen, zijnde betuigingen en vandaar de overredingen, zoals vlak boven n. 824; hier de betuigingen vanuit den zin der letter des Woords; en uit de betekenis van het beest vóór hetwelk het die tekenen deed, zijnde de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, waarover boven n. 774; dat hier met de tekenen gedaan door dit beest vóór het andere, worden aangeduid de betuigingen vanuit den zin der letter des Woords, verbonden met de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, is omdat met het beest dat de tekenen deed, worden aangeduid de bevestigingen vanuit den zin der letter des Woords, en met het beest vóór hetwelk de tekenen werden gedaan, de redeneringen vanuit den natuurlijken mens worden aangeduid; hier dus wordt aangeduid de verbinding van de bevestigingen vanuit het Woord met die redeneringen; en wanneer zij worden verbonden, dan ontstaan betuigingen en overredingen; de redeneringen immers vanuit den natuurlijken

mens in de geestelijke dingen vóór de wereld hebben geen kracht, maar wanneer de zelfde dingen worden bevestigd vanuit het Woord, zo laten zij zich gelden; de oorzaak hiervan is deze, dat het Woord Goddelijk is, en dit in den zin der letter bestaat uit schijnen van het ware en uit overeenstemmingen, waarin de echte ware dingen, welke van binnen schuilen, niet dan vanuit een verlichte kunnen worden gezien; door een niet-verlichte echter kunnen de schijnen van het ware getrokken worden om valse dingen zoals ware dingen te bevestigen, want bij den niet-verlichte regeren begoochelingen, en vanuit de begoochelingen zijn de redeneringen; de verlichte echter ziet vanuit het geestelijk licht en tevens vanuit het natuurlijk licht, en het natuurlijk licht bij hem wordt verlicht uit het geestelijk licht; de niet-verlichte echter ziet alleen vanuit het natuurlijk licht gescheiden van het geestelijk licht, welk licht in de geestelijke dingen niet licht maar donkerheid is; deze donkerheid verschijnt nochtans na de bevestigingen van het valse als het licht van het ware, maar het is zoals het licht in de hellen, hetwelk vóór hen die daar zijn als licht verschijnt; maar zodra licht vanuit den Hemel binnentreedt, wordt het licht daar in louter donkerheid verkeerd, en de denking van hen verstart; in de hellen waarin degenen zijn die zich dieper hebben overreed van de valse dingen vanwege hun gave van innerlijker te denken dan de anderen, zijn zij in het licht der fantasie, welk licht vrij sterk blinkt, maar dit licht wordt in nog meer zwarte donkerheid verkeerd door den invloed der lichtstralen vanuit den Hemel: zulk licht is het licht der bevestiging van het valse vanuit den zin der letter des Woords door redeneringen vanuit de begoochelingen van den natuurlijken mens; daaruit blijkt dat het licht der bevestiging van het valse tot aan de vernietiging van het Goddelijk Ware toe, hetwelk in den Hemel is, een hels licht is. Aangezien in de voorafgaande Artikelen is gehandeld over de goede werken, zou ik hier het weefsel willen voortzetten, en tonen wat de liefde tot den Heer is: in den derden of binnensten Hemel zijn allen in de liefde tot den Heer uit den Heer; en die zijn zodanig dat zij de ware dingen aan hun leven ingeschreven bezitten, en niet aan hun geheugen zoals de Engelen der lagere Hemelen; hetgeen ook de oorzaak is, dat zij die in den derden Hemel zijn, nooit over de ware dingen spreken, maar alleen de anderen daarover horen spreken, en antwoorden òf dat het zo is, òf dat het niet zo is; zij zien immers in zich of het ware dingen zijn die zij horen, dan wel of het geen ware dingen zijn, en dit zien zij niet vanuit enig gezicht in de denking, zoals de anderen, maar vanuit de aandoening van het ware in het verstand; alle ware dingen immers bij hen zijn ingeschreven aan hun aandoeningen, welke haar wezen trekken vanuit de hemelse liefde, zijnde de liefde tot den

Heer; aldus maken de ware dingen bij hen één met hun aandoeningen; en omdat die Engelen in de liefde tot den Heer uit den Heer zijn, bestaat hun innerlijk leven vanuit louter aandoeningen van het goede en van het ware vanuit die liefde; vandaar is het, dat zij de ware dingen niet spreken, maar de ware dingen doen, aldus de goede werken; de aandoeningen immers van het goede en van het ware, welke vanuit die liefde zijn, kunnen niet anders dan metterdaad bestaan; en wanneer zij bestaan, worden zij nutten genoemd, en onder de goede werken verstaan; zij doervatten ook in zich het hoedanige der nutten of der werken vanuit de aandoening vanuit welke zij zijn, en eveneens de verschillen vanuit de verbinding van verscheidene aandoeningen; aldus doen zij alle dingen met innerlijke wijsheid: en omdat zij niet de ware dingen denken en vandaar dezelve spreken, maar slechts dezelve doen, en dit komt vanuit hun liefde tot den Heer, en vandaar vanuit de allene aandoeningen, vanuit welke hun leven bestaat, zo blijkt dat de liefde tot den Heer bestaat in de ware dingen doen vanuit hun aandoening, en dat hun daden de goede werken zijn; bijgevolg dat den Heer liefhebben is doen; hetgeen ook wordt verstaan onder des Heren woorden bij Johannes: *“Wie Mijn geboden heeft, en dezelve doet, die is het die Mij liefheeft; wie echter Mij niet liefheeft, bewaart Mijn woorden niet”*, XIV: 21, 24; en zij worden verstaan onder deze dingen bij Jeremia: *“Ik zal Mijn wet geven in het midden van hen, en op hun hart zal Ik haar schrijven; en niet zullen zij leren, een ieder zijn genoot, of een ieder zijn broeder; erkent Jehovah; allen immers zullen Mij bekennen, van hun kleinste tot hun grootste”*, XXXI: 33, 34; onder de wet worden alle dingen des Woords verstaan, aldus alle ware en goede dingen des Hemels; in het midden van hen, betekent in hun leven; en het hart waarop de wet zal worden geschreven, betekent de liefde. Uit deze dingen blijkt hoe wijd de leer der liefde tot den Heer is; zij is immers de leer van alle aandoeningen, welke der liefde zijn; en iedere aandoening heeft aan zich ware dingen ingeschreven volgens het hoedanige van haar volmaaktheid, en brengt dezelve voort metterdaad met oneindige verscheidenheid; en die aandoeningen komen niet in het verstand onder de gedaante van ideeën, maar tot een sensitieve innerlijke doorvatting onder de gedaante van verkwikkelijkheden des wils; en daarom kunnen zij niet met woorden worden beschreven. Diegenen worden Engelen van den derden Hemel, die de wetten des levens vanuit het Woord putten, en volgens dezelve leven, en die den Heer vereren.

827. Zeggende tot degenen die op de aarde wonen een beeld te maken voor het beest; dat dit betekent de ingestelde verordening, dat geheel en al zulke dingen zouden worden geleerd en geloofd door allen in de Kerk, staat vast uit

de betekenis van hen die op de aarde wonen, zijnde allen die van de Kerk zijn, zoals vlak boven n. 826; en uit de betekenis van een beeld voor het beest, zijnde de leer des geloofs afgescheiden van de goede werken, en daaruit de eredienst, bevestigd vanuit den zin der letter des Woords door redeneringen vanuit den natuurlijke mens; vandaar wordt met deszelfs beeld maken aangeduid ingesteld maken of verordenen [*ordinare*] dat geheel en al aldus geleerd en geloofd worde; zoals eveneens is geschied in de Kerken waar de leer van het afgescheiden geloof is aanvaard. Dat het beeld die dingen betekent, is omdat alle geestelijke dingen kunnen worden voorgesteld door beelden, voorts door afgoden, in de geestelijke Wereld, en door dezelve de afzonderlijke dingen der leer kunnen worden afgebeeld [*effigiarî*], hetgeen ik ook heb zien geschieden; vandaar is het, dat de beelden en de afgoden in het Woord zulke dingen betekenen; dat de afgoden de valse dingen van leer betekenen, zie men boven in n. 587, 650, 654, 780; vandaar nu wordt met zeggen tot degenen die op de aarde wonen een beeld te maken voor het beest, aangeduid de ingestelde verordening dat door allen in de Kerk geheel en al zulke dingen zouden worden geleerd en geloofd. Dat bij hen die van de Oude Kerken zijn geweest, repraesentatieve beelden van hun leer en vandaar van hun eredienst zijn gemaakt, doch dat het aan de zonen Israëls vanwege de overhelling van hun animus tot den afgodischen eredienst verboden is geweest die dingen te maken, staat vast uit het Woord, Opdat men dus wete, dat de beelden zulke dingen betekenen, zou ik ter bevestiging de volgende plaatsen uit het Woord willen aanvoeren; bij Mozes: *“Gij zult u geen gesneden beeld maken, noch enig beeld van hetgeen in de Hemelen van boven is, en van hetgeen op aarde beneden is; en van hetgeen in de wateren onder de aarde is; gij zult u voor die niet inkrommen, en die niet vereren”*, Exod. xx: 4, 5. *“Gij zult ulieden geen afgoden maken, noch gesneden beeld, of opgericht beeld zult gij u stellen, noch een steen van een beeld zult gij geven in uw land om u daarvoor in te krommen”*, Levit. xxvi: 1. *“Opdat gij u niet maakt het gesneden van een beeld van enige gelijkenis, de figuur van man of vrouw, de figuur van enig beest dat op de aarde is, de figuur van enigen vogel van vleugel die onder den Hemel vliegt, de figuur van enig kruipende op de aarde, de figuur van enigen vis die in de wateren onder de aarde is”*, Deut. iv: 16, 17, 18; dat het aan de zonen Israëls verboden is geweest afgoden, gesneden dingen, beelden en figuren te maken van enig ding in de Hemelen, op aarde, en in de wateren, was omdat de Oude Kerken, welke er zijn geweest vóór de Israëlietische Kerk, uitbeeldende Kerken zijn geweest, en omdat de zonen van Jakob volslagen uitwendige mensen zijn geweest, en de uitwendige mensen te dien tijde waren, toen de gehele eredienst uitbeeldend

was, geneigd tot afgoderijen, aldus tot een eredienst van zulke dingen die voor de ogen verschenen: omdat nu de Oude Kerken uitbeeldend zijn geweest, maakten derhalve de mensen dier Kerken voor zich gesneden dingen en beelden van verschillende dingen, welke hemelse dingen uitbeeldden en vandaar betekenden, en de Ouden verlustigden zich daarin uit hoofde hiervan dat zij zulke dingen betekenden; en daarom werden zij wanneer zij dezelve beschouwden, de hemelse dingen indachtig die zij uitbeeldden, en omdat deze dingen van hun godsdienst waren, vereerden zij dezelve; vandaar hadden zij bossen, hadden zij hoogten, hadden zij gesneden, gegoten en geschilderde figuren, opgesteld òf in bossen, òf op bergen, òf in tempels, òf in hun huizen; vandaar zijn in Egypte, waar de wetenschap der uitbeeldingen bloeide, welke de zelfde is als de wetenschap der overeenstemmingen, beelden, afgoden en gesneden dingen, voorts Hieroglyphen geweest; eender bij verschillende natiën; maar toen de mensen dier Kerken van inwendig uitwendig waren geworden, bleven de hemelse en de geestelijke dingen welke werden uitgebeeld en vandaar aangeduid, aan zoals overleveringen bij hun priesters en wijzen, die magiërs en waarzeggers werden genoemd; vandaar begon het gewone volk vanwege het godsdienstige hetwelk hun vaders daarin hadden gezien, die dingen te vereren, en hun goden te noemen: omdat nu de zonen van Jakob meer dan de overigen uitwendige mensen waren, en vandaar geneigd tot afgodische dingen, en eveneens tot magische dingen, was het hun derhalve zo streng verboden, voor zich gesneden dingen, beelden en figuren te maken van enige gelijkenis van dingen bestaande in de Hemelen, op de aarde, en in de zee, omdat alle dingen die in de Wereld zijn, uitbeeldend zijn, zoals de gevleugelde dingen, de beesten, de vissen, de kruipende dieren; want voor zoveel als zij die dingen afgodisch vereerden, voor evenzoveel erkenden zij Jehovah niet; maar nochtans werd, omdat ook bij hen de uitbeeldende Kerk is geweest, de Tabernakel gebouwd, waarin de uitbeeldende dingen voornamelijk van de hemelse dingen, waren opgesteld, zoals de tafel waarop de broden lagen, het gouden altaar waarop werd gerookt, de kandelaar met de lampen; de Ark met het verzoendeksel en met de cherubim daarop, het altaar niet ver van den ingang van den Tabernakel, waarop het heilig vuur brandde; en daarna werd de Tempel gebouwd, waarin ook alle dingen uitbeeldend waren, zoals de schilderijen daar, de wasvaten buiten denzelve, de bronzen zee waaronder de ossen waren die droegen, voorts de zuilen en gaanderijen, met de vaten uit goud; en het was hun geoorloofd al deze dingen zoals heilig te vereren, als zij slechts den Tabernakel en daarna den Tempel erkenden als het Habitakel van Jehovah; deze dingen waren hun gegeven opdat zij niet

zouden afbuigen tot de afgodische en magische dingen die er toen waren bij verschillende natiën in Azië, zoals in Egypte, Syrië, Assyrië, Babel, Tyrus en Sidon, Arabië, Ethiopië, Mesopotamië, en vooral in het land Kanaän, en rondom hetzelfde. Uit deze dingen kan vaststaan, vanwaar het is dat de afgoden in het Woord de valse dingen van godsdienst betekenen, en de beelden de leerstellige dingen. Dat zulke dingen zijn geweest bij verschillende natiën in de Aziatische landen, kan vaststaan uit de goden van Laban, den Syriër, welke Rachel, de echtgenote van Jakob wegnam, Gen. xxxi: 19, 20; uit de kalveren en andere afgoden in Egypte; uit de Hieroglyphische dingen daar uitgesneden en geschilderd in de tempels, op de obeliskken en op de wanden; uit Dagon, den afgod der Filistijnen in Ekron; uit de door Salomo gemaakte afgoden, en daarna door de koningen in den tempel van Jeruzalem, en in Samaria; en uit de altaren, de opgerichte tekenen, de beelden en de bossen bij de natiën des lands, welke de zonen Israëls op bevel moesten vernietigen, zoals blijkt uit verschillende plaatsen in het Woord. Vanuit de wetenschap der overeenstemmingen en der uitbeeldingen was het ook *dat de priesters en de waarzeggers der Filistijnen aanrieden om beelden te maken van de bloedzweren en de muizen die het land verwoestten, uit goud, en die te leggen naast de Ark, welke zij terugzonden op een nieuwe kar [plaustrum]. getrokken door koeien; en dat zij zo heerlijkheid gaven aan den God Israëls*, 1 Sam. vi, e.v.; hun priesters en waarzeggers wisten toen immers, wat al die dingen uitbeeldden; en dat de beelden van de bloedzweren en de muizen de valse dingen van hun godsdienst betekenden, welke wellicht niet zouden mishagen door dezelve uit goud gemaakt, als gaven; de leerstellige dingen worden ook met beelden aangeduid in de volgende plaatsen; bij Ezechiël: *“Hun zilver zullen zij in de straten werpen, en hun goud zal tot een gruwel zijn, deswege dat zij het siersel Zijns sieraads tot hovaardij hebben omgezet, en beelden der gruwelen hunner verfoeiselen hebben gemaakt vanuit hetzelfde; derhalve heb Ik dat hun tot een gruwel gegeven”*, vii: 19, 20; daar wordt gehandeld over de verwoesting van de Kerk door de valse en de boze dingen, welke daar worden verstaan onder het zwaard, de pest en den honger, Vers 15, welke hen zullen verteren; met het zilver dat zij in de straten zullen werpen, en met het goud dat tot een gruwel zal zijn, wordt aangeduid het ware der Kerk en haar goede, verkeerd in het valse en in het boze; in de straten werpen betekent verstrooien; en tot een gruwel zijn, betekent verkeerd worden in het helse boze, want dit is tot een gruwel; dat zij het siersel Zijns sieraads tot hovaardij hebben omgezet, en beelden der gruwelen hunner verfoeiselen hebben gemaakt vanuit hetzelfde, betekent dat zij de ganse Kerk en haar leer, en alle dingen die daarin zijn,

hebben vervuld met profane dingen; het siersel des sieraads betekent de Kerk en haar leer; de beelden der gruwelen der verfoeiselen betekenen al haar dingen, aldus de leerstellige dingen, waarvan de goede en de ware dingen zijn ontwijd; de gruwelen zijn de goede dingen ontwijd, en de verfoeiselen zijn de ware dingen ontwijd. Bij denzelfde: *“Gij hebt genomen de vaten uws sieraads van Mijn goud en van Mijn zilver hetwelk Ik u gegeven had, en gij hebt u mansbeelden gemaakt, waarmede gij hebt gehoereerd”*, xvi: 17; deze dingen betreffen de gruwelen van Jeruzalem, waaronder worden verstaan de echtbrekingen van het ware en het goede der leer vanuit het Woord; de vaten des sieraads van goud en zilver betekenen de erkentnissen van het goede en het ware vanuit het Woord; daaruit mansbeelden maken, betekent leerstellige dingen maken vanuit valse dingen schijnende zoals vanuit ware dingen; en met dezelve hoereren betekent de vervalsing ervan. Bij denzelfde: *“Oholiba heeft gehoereerd in Egypte; zij heeft de zonen van Aschur liefgehad; zij voegde toe aan haar hoererijen, toen zij geschilderde mannen op den wand zag, de beelden der Chaldeën, geschilderd met menie; zij heeft hen liefgehad bij het opzien der ogen”*, xxiii: 3, 12, 14, 16; onder Oholiba wordt Hierosolyma verstaan, waarmede de Kerk wordt aangeduid ten aanzien van de leer, bijgevolg de leer der Kerk; met hoereren wordt aangeduid de vervalsing en echtbreking van het Woord; en omdat met Egypte de natuurlijke ware dingen worden aangeduid, welke de wetenschappelijke dingen worden genoemd, en met Aschur de redelijke ware dingen, voorts in den tegengestelden zin de valse dingen, blijkt daaruit wat wordt aangeduid met hoereren met dezelve; aangezien met de Chaldeën de ontwijde dingen des Woords worden aangeduid, omdat zij zijn aangeplooid aan de liefden van zich en van de wereld, worden vandaar met de beelden der Chaldeën de leerstellige dingen aangeduid die aan de liefden voldoening schenken; geschilderd met menie betekent dezelve uiterlijk verschijnend als ware dingen, hoewel zij van binnen profaan zijn; iets eenders wordt aangeduid met geschilderde mannen op den wand; de beschilderde wand is de schijn der leerstellige dingen in de uitwendige dingen. Met de beelden worden eendere dingen aangeduid bij Jesaja, Hfdst. ii: 16; bij David, Psalm lxxiii: 20: voorts in hetgeen volgt in de Apocalyps, Hfdst. xiv: 9, 10, 11; Hfdst. xv: 2; Hfdst. xvi: 2; Hfdst. xix: 20; Hfdst. xx: 4. Men zie bovendien hetgeen aangaande de afgoden en de gesneden dingen boven in n. 587, 650, 654, 780 is gezegd, en vanuit het Woord is aangevoerd en ontvouwd.

828. Boven is gehandeld over de liefde tot den Heer, in welke liefde de Engelen zijn die in den derden Hemel zijn; nu volgt dat iets worde gezegd over de

liefde jegens den naaste bij die Engelen; onder den naaste worden door hen de nutten verstaan, die weliswaar de werken zijn, maar de nutten zijn voor hen alle dingen die geschieden bij hen uit den Heer; en deze beogen voornamelijk den eredienst des Heren, Zijn Kerk, de inplanting van de heilige dingen ervan, voornamelijk bij de kleine kinderen, met wie zij verbinding hebben, en aan wie zij de onschuld en haar aandoeningen inblazen, ook het goede des gezelschaps, in het gemeen en eveneens in het bijzonder; deze dingen zijn voornamelijk van hun liefde, omdat zij van de liefde des Heren zijn; de Heer werkt die dingen bij hen door de aan hun leven ingeplante liefde, welke zodanig is dat zij daarin de verkwikkelijkheid huns levens doorvatten. Dat die dingen hun naaste zijn, is omdat zij niet schouwen tot personen, maar tot zulke dingen die bij de personen zijn; zij zijn immers in de wijsheid boven de overige Engelen, en wijsheid is anderen beschouwen vanuit zulke dingen die bij genen zijn, en die hen maken; iedere engel, geest en mens is immers zijn liefde en zijn aandoening, aldus zijn goede en daaruit zijn ware; deze dingen kunnen, omdat zij hen maken, niet tot iets anders schouwen, omdat zij wijzen zijn, dan hetgeen vanuit hetwelk zij zijn; dit is voor hen de naaste, of de broeder en de genoot, zoals meermalen in het Woord wordt gezegd; de broeder is voor hen het goede, en de genoot is voor hen het ware; daaruit blijkt, wat de de liefde jegens den naaste in den derden Hemel is. De overige dingen, welke het burgerlijk, het zedelijk, en het huiselijk leven betreffen, zijn eveneens werken, welke zij vanuit aandoening doen, maar het zijn niet zulke werken die door hen worden verstaan onder den naaste, of den broeder en den genoot; zij trekken immers iets vanuit de wereld, voorts ook vanuit het nuttige voor zich en de zijnen; het zijn de afleidingen en voortbrengselen van vornoemde nutten, en het zijn zulke dingen die voortgaan vanuit hun denking; over welke dingen zij derhalve een gesprek kunnen voeren; deze dingen houden het leven van hun lichaam in den staat, dat het leven van hun liefde daarin kan wonen, en zijn nutten betrachten. Omdat deze Engelen zodanig zijn, weten zij niet wat naastenliefde, noch wat geloof is; maar in plaats van de naastenliefde hebben zij de liefde van het goede, en in plaats van het geloof hebben zij de liefde van het ware; zij zijn ook aanhoudend in de liefde van het goede en het ware, omdat hun leven de aandoening van het goede is, in dewelke en vanuit dewelke de doorvatting van het ware is; en wanneer daarom de naastenliefde wordt genoemd, vanuit dewelke het geloof is, en wanneer het geloof wordt genoemd, vanuit dewelke de naastenliefde is, weten zij niet wat die zijn. Omdat de Engelen van den derden Hemel zodanig zijn, verschijnen zij voor de Engelen der lagere Hemelen zoals kleine kinderen,

sommigen zoals knapen, en allen zoals eenvoudigen; voorts schrijden zij ook naakt rond; dat zij verschijnen zoals kleine kinderen en zoals knapen, is omdat zij in de onschuld zijn, en de liefde tot den Heer uit den Heer is de onschuld; vandaar ook wordt met de kleine kinderen en met de knapen in het Woord de onschuld en eveneens de liefde tot den Heer aangeduid. Dat zij als eenvoudigen verschijnen, is omdat zij niet over de heilige dingen des Hemels en der Kerk kunnen spreken; die dingen immers zijn bij hen niet in het geheugen, waarvandaan alle spraak is, maar in het leven, en daaruit in het verstand niet zoals een denking, maar zoals de aandoening van het goede in zijn vorm, welke niet nederdaalt in gesprek; en indien deze nederdaalde, zou zij niet spreken, maar slechts klinken; en zij die over zulke dingen niet kunnen spreken, schijnen zich en anderen zoals eenvoudigen toe; voorts ook omdat zij in de nederigheid des harten zijn, wetende dat het de wijsheid is te doorvatten dat het nauwelijks iets is waarin zij wijs zijn, ten opzichte van de dingen waarin zij niet wijs zijn. Dat zij naakt voortschrijden, is omdat de naaktheid in den geestelijken zin de onschuld is, en omdat klederen betekenen het ware bekleedende het goede, en de bekleedende ware dingen zijn in het geheugen, en daaruit in de denking; bij hen echter zijn de ware dingen in het leven, aldus weggeborgen, en niet zich openbarende dan vóór de doorvatting als anderen dezelve spreken, en hun bedienaren vanuit het Woord dezelve prediken: zij worden ook vervolmaakt vanuit de gesprekken van hen die in het verstand van het ware zijn, vanuit de predikingen, en eveneens vanuit boeken: zij schrijven ook, maar niet door letters, zoals de andere Engelen, maar door krommingen en inbuigingen, welke verborgenheden bevatten die het verstand der Engelen in de lagere Hemelen te boven gaan. Zij wonen eveneens in uitspansels boven de anderen, en daar in tuinen waar boomgaarden en bloemenbedden zijn, en zo in voortdurende uitbeeldende dingen van hemelse dingen; en, wat wonderbaarlijk is, daar wordt geen steen gevonden; de oorzaak hiervan is deze, dat steen het natuurlijk ware betekent, hout echter het goede, een boom de doorvatting, en een bloem de inplanting. Deze dingen aangaande de liefde tot den Heer en aangaande de liefde jegens den naaste, aldus aangaande de hemelse liefde; in hetgeen volgt zal gesproken worden over de geestelijke liefde, voorts over de naastenliefde en over het geloof.

829. Dat de plage van het slagzwaard heeft en leefde; dat dit betekent zodanig als de natuurlijke dingen zijn, welke de dingen hebben verbonden die zij vanuit den natuurlijke zin des Woords ter bevestiging hebben te voorschijn gehaald, staat vast uit de betekenis van de dingen die boven in het derde Vers van dit Hoofdstuk zijn gezegd, waar deze woorden staan: Ik zag een van zijn

hoofden zoals gewond tot den dood, en zijn plage des doods werd genezen; gij zie de ontvouwing boven, n. 785, 786: namelijk dat het slagzwaard betekent den strijd van het valse tegen het ware, en de vernietiging van het ware door de valse dingen; men zie ook boven n. 131, 367.

830. Vers 15. *En hetzelfde werd gegeven om het beeld van het beest een geest te geven, opdat het beeld van het beest ook zou spreken, en maken dat al wie het beeld van het beest niet aanbidden, gedood worden.* En hetzelfde werd gegeven om het beeld van het beest een geest te geven, betekent dat zij door de verbinding met het Woord iets van geestelijk leven inhad: opdat het beeld van het beest ook zou spreken, betekent dat vandaar een vanuit den Hemel samenstemmende invloede in de denking het naast aan de spraak gelegen, door de natuurlijke liefde opgewekt en ontstoken: en maken dat al wie het beeld van het beest niet aanbidden, gedood worden, betekent de bedreigingen van den eeuwigen dood voor hen die niet alle en de afzonderlijke dingen welke zo zijn vastgesteld, geloven.

831. En hetzelfde werd gegeven om het beeld van het beest een geest te geven; dat dit betekent dat zij door de verbinding met het Woord iets van geestelijk leven inhad, staat vast uit de betekenis van den geest, zijnde het geestelijk leven, waarover aanstonds; en uit de betekenis van het beeld van het beest, zijnde de leer des geloofs gescheiden van de goede werken, welke moest geleerd en geloofd worden in de Kerk, waarover boven n. 827; daaruit volgt, dat met een geest geven aan het beeld van het beest, wordt aangeduid dat zij door de verbinding van de redeneringen vanuit den natuurlijke mens met het Woord iets van geestelijk leven inhad; maar welk hoedanige van leven, zal in hetgeen volgt worden gezegd. Dat met den geest het geestelijk leven wordt aangeduid, is omdat met den geest in den hoogsten zin het uit den Heer voortgaande Goddelijk Ware wordt aangeduid, en vandaar aangeplooid aan de mensen die dat opnemen, wordt het geestelijk leven aangeduid; men zie boven n. 183; het geestelijk leven is hetzelfde als het leven vanuit de Goddelijke Ware dingen; en omdat het Woord het Goddelijk Ware is, en vandaar vanuit Hetzelve de mens het geestelijk leven heeft, heeft hij derhalve, wanneer de redeneringen vanuit den natuurlijke mens ten gunste van het geloof gescheiden van het leven, verbonden zijn met het Woord, en daaruit de leer is gemaakt ten gunste van de Kerk, iets van geestelijk leven in; want alle dingen die in het Woord zijn, zijn in zich geestelijk, en geven geestelijk leven aan hen die zich daarop toeleggen, volgens de opneming met het hart; en daarom zegt de Heer: *“De woorden die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven”*, Joh. vi: 63. Aangezien in het voorafgaande is gehandeld over de hemelse liefde, waarin de

Engelen van den Derden Hemel zijn, zou ik nu iets willen zeggen over de geestelijke liefde, waarin de Engelen van den Tweeden Hemel zijn; de geestelijke liefde is de liefde van het ware, en in den hoogsten zin de liefde van het Goddelijk Ware hetwelk uit den Heer voortgaat; aldus eveneens de liefde tot den Heer, maar in een lageren graad dan waarin de hemelse Engelen zijn; dezen, namelijk de hemelse Engelen, zijn in de liefde tot den Heer krachtens de opneming van het Goddelijk Goede uit Hem; genen echter, namelijk de geestelijke Engelen, zijn in de liefde tot den Heer krachtens de opneming van het Goddelijk Ware uit Hem; het verschil is zoals tussen de liefde met den wil en tussen de liefde met het verstand, of zoals tussen de vlam en haar licht; ook trekt het licht bij de Engelen van den Derden Hemel uit het vlammige, en trekt het licht bij de Engelen van den Tweeden Hemel uit het blinkend witte; maar meer hierover zie men in het werk *OVER DEN HEMEL EN DE HEL*, n. 126 tot 140. Eender verschilt hun leven; het leven der Engelen van den Derden Hemel bestaat in aandoeningen van het goede, en het leven der Engelen van den Tweeden Hemel in aandoeningen van het ware; dat verschil is zodanig dat het terdege wordt onderkend aan de aangezichten, en eveneens aan de spraken. Aangezien de geestelijke liefde de liefde van het ware is, en zij ten aanzien van hun leven aandoeningen van het ware zijn, spreken zij derhalve over de heilige dingen des Hemels en der Kerk, anders dan de Engelen van den derden Hemel, die over die dingen niet kunnen spreken, zoals boven is gezegd; doch omdat nochtans de hemelse Engelen worden vervolmaakt in wijsheid door aanhoring, zijn er derhalve bemiddelende Engelen, die hemels-geestelijke Engelen worden genoemd, die prediken en de ware dingen leren in hun Tempels, welke Huizen Gods worden genoemd, en van Hout zijn. Dat de geestelijke Engelen krachtens de geestelijke liefde welke hun leven maakt, aandoeningen van het ware zijn, en niet aandoeningen van het goede, is omdat zij langs een anderen weg worden hervormd en wederverwekt, en Engelen worden, dan de hemelse Engelen; de geestelijke Engelen immers laten eerst de ware dingen toe in het geheugen, en daaruit in het verstand, hetwelk zo door dezelve wordt geformeerd; en voor zoveel als zij dan geestelijk worden aangedaan door de Goddelijke ware dingen, dat is, terwille van die, voorts terwille van het leven volgens die, voor evenzoveel worden zij vervolmaakt; de hemelse Engelen echter laten niet eerst de ware dingen toe in het geheugen, maar terstond in den wil, en door de daad in het leven; vandaar kunnen dezen niet spreken over de de Goddelijke Ware dingen, maar zij willen en doen die alleen; genen echter spreken Goddelijke ware dingen, omdat zij ook ingegrift zijn aan het geheugen bij hen, en de

denking vanuit het geheugen spreekt. Doch de geestelijke Engelen laten niet enig ware toe in het geheugen, en daaruit in het verstand bij zich, tenzij zij het zien; de Engelen immers in dien Hemel zien de ware dingen vanuit het licht van het ware, aldus vanuit verlichting uit den Heer; de ware dingen immers in de Hemelen zijn geestelijke objecten, welke klaarder voor de Engelen daar verschijnen dan de natuurlijke objecten voor de mensen in de Wereld; en daarom weten zij dat het geloof niet iets anders is dan de erkenning van het ware, omdat zij zien dat het waar is, en zij vatten volstrekt niet dat er bij iemand enig geloof kan bestaan van enig niet gezien of niet verstaan ding; zo immers weet de mens niet of het waar is dan wel vals is; en het geloof van het valse is schadelijk: daaruit blijkt, dat het verstandelijk gezicht bij hen het geestelijk gezicht is. Die Engelen worden vervolmaakt met het verstand voor zoveel als zij in de liefde van het ware zijn terwille van het leven en deszelfs echte nutten, en voor even zoveel worden de ware dingen aan hun leven ingeplant, en worden zij aandoeningen van het ware; de ware dingen immers trekken al hun wezen en vandaar het leven uit het goede, aldus het verstand uit den wil en deszelfs actieve; het verstand immers is het receptakel van het ware, en de wil is het receptakel van het goede, en het actieve van dezelve vervolledigt en fundeert; vandaar ook worden de ware dingen vanuit welke hun verstand is geformeerd, wanneer zij des wils worden, en vandaar der daad, goede dingen genoemd, maar geestelijke goede dingen; en omdat deze dan van hun liefde worden, treden zij het leven binnen, en formeren hetzelfde. Uit deze dingen blijkt eveneens, dat het leven van ieder mens is vanuit zijn werken, omdat de aandoening, welke des wils is, en de denking, welke des verstands is, in dezelve begrensd worden, en zo bestaan; en als deze niet begrensd zijn, zo vergaan zij; de wil immers bestaat niet tenzij hij actief wordt; en indien er geen wil is, vergaat het verstand, en blijft alleen het vermogen van verstaan achter. Omdat hun liefde de liefde van het ware is, erkennen zij derhalve als naaste het ware is met de daad, hetwelk het geestelijk goede wordt genoemd; aldus het goede der Kerk, het goede van het gezelschap waarin zij zijn, het goede van den medeburger in het gezelschap, bijgevolg ook het zedelijk goede, hetwelk het oprechte wordt genoemd, en het burgerlijk goede, hetwelk het gerechte wordt genoemd; en daarom bestaat hun liefde jegens den naaste ook in uitoefeningen, welke de werken zijn; ook hebben allen daar de nutten lief, en leggen zij zich op werken toe, door welke zij hun denkingen als het ware thuis houden, en afhouden van den lediggang, welke, zoals het ook wordt genoemd, des duivels oorkussen is; zij weten dat geen anderen in de geestelijke liefde kunnen worden gehouden dan zij die het

verkwikkelijke in de werken doorvatten; dezen zijn in hun aandoening vastgesteld, de overigen in elke en zo in gene, want zij zwerven rond waarheen de wellusten en de begeerten hen maar wegslepen. De Engelen van den tweeden Hemel wonen ook, zoals de Engelen van den derden Hemel, onderscheiden in gezelschappen; doch de gezelschappen van dezen zijn boven die van genen, terwille van den invloed der hemelse liefde in de geestelijke liefde; want de geestelijke liefde trekt haar wezen uit de hemelse liefde, door een middellijken en een onmiddellijken invloed uit den Heer. Er zijn in den geestelijken Hemel prachtige paleizen, waarin van binnen alle dingen flonkeren van kostbare stenen, en van ornamenten in zulke vormen dat zij niet kunnen worden vergeleken met enig schilderij in de wereld, noch uitgedrukt in woorden; de kunst immers daar is in haar kunst, vooral de architectonische; vanuit dien Hemel trekken verscheidene kunsten in de wereld haar wetten en harmonieën, waarvandaan de schoonheden zijn. Het zilver dat gevonden wordt bij hen die beneden die Hemelen wonen, wordt uit den Heer vanuit dien Hemel gegeven, doch het goud vanuit den derden Hemel; want het zilver stemt overeen met het geestelijk goede, hetwelk in zijn wezen het ware is, en het goud stemt overeen met het hemels goede. De geestelijke Engelen zijn bekleed met klederen uit fijn linnen en zijde, in het algemeen glanzende en omdat de geestelijke Hemelen overeenstemmen met de ogen, zijn daar paradijse dingen; voorts zijn daar regenbogen op vele plaatsen zichtbaar, welke ook van onuitsprekelijke schoonheid zijn. Zij weten niet iets daar aangaande den zin der letter des Woords, maar aangaande den geestelijken zin ervan, in welken zin voor hen het Woord is, hetwelk door een ieder wordt gelezen: daar regeren gerechtigheid, oprechtheid, waarheid, kuisheid, en verscheidene lofwaardigheden van het zedelijke leven. Die Hemelen maken het Koningschap des Heren uit, doch de hogere Hemelen waar de hemelse Engelen zijn, maken het Priesterschap des Heren uit; want Zijn Koningschap is het Goddelijk Ware, en Zijn Priesterschap is het Goddelijk Goede.

832. Opdat het beeld van het beest ook zou spreken; dat dit betekent dat vandaar een vanuit den Hemel samenstemmende invloede in de denking het naast aan de spraak gelegen, door de natuurlijke liefde opgewekt en ontstoken, kan vaststaan uit de spraak en de prediking van hen die de scheiding des geloofs van het leven door het Woord bevestigen; alle en de afzonderlijke dingen des Woords immers hebben gemeenschap met de Hemelen, en daaruit vloeit het heilige in bij den spreker of den prediker; maar dit heilige kan niet in enige geestelijke aandoening en de denking daaruit invloeien, omdat al

degenen die in het van het leven gescheiden geloof zijn, niet geestelijk maar louter natuurlijk zijn; en daarom vloeit dat heilige in hun natuurlijke liefde in, welke de denking het naast aan de spraak gelegen opwekt en ontsteekt; vandaar is het, dat dezulken ook kunnen spreken en prediken zoals de geestelijken, hoewel zij geen geestelijke aandoening hebben, maar slechts een natuurlijke aandoening, zijnde de aandoening van roem, eer of gewin; deze aandoening wordt nochtans opgewekt, ja zelfs ontstoken vanuit den invloed van het heilige vanuit den Hemel. Dat de zin der letter des Woords gemeenschap heeft met den Hemel, is omdat alle en de afzonderlijke dingen daar een geestelijken zin in zich bevatten, en de geestelijke zin wordt doorvat in de Hemelen, wanneer de natuurlijke zin, zijnde de zin der letter, wordt verstaan door den mens: dat het zo is, is mij krachtens veel ondervinding vanuit de geestelijke Wereld bevestigd; ik heb gehoord dat enigen woorden vanuit den zin der letter des Woords opzeiden, en ik doorvatte, dat hun terstond vergemeenschapping gewerd met een of ander gezelschap des Hemels; tot dat immers drong de geestelijke zin door die inwas aan de woorden opgezegd vanuit den zin der letter: de boze geesten misbruiken somtijds deze vergemeenschapping om zich bescherming vanuit de Hemelen te verwerven: uit deze dingen kan vaststaan, hoedanig het Woord in den zin der letter is; en omdat er het vergemeenschappende met den Hemel is, vloeit derhalve een geestelijk samenstemmende met het natuurlijke, zijnde het heilige, vandaar in de natuurlijke liefde in van den sprekende of predikende vanuit het Woord, welke liefde de denking opwekt die het naast aan hun spraak is gelegen. Gezegd wordt de denking het naast aan de spraak gelegen, omdat de mens een innerlijke denking en een uiterlijke denking heeft; de innerlijke denking heeft hij, wanneer hij alleen is en bij zichzelf denkt, doch de uiterlijke denking heeft hij, wanneer hij met de anderen is, en met hen spreekt: het is een ieder bekend, dat de mens bij zichzelf anders kan denken dan spreken vóór de mensen; deze uiterlijke denking wordt verstaan onder de denking het naast aan de spraak gelegen; de natuurlijke liefde wekt deze denking op en ontsteekt haar, zijnde de liefde van roem, eer of gewin, bij hen die in valse dingen zijn, en de valse dingen bevestigen vanuit den zin der letter des Woords: dit nu is het, wat daarmede wordt aangeduid, dat een geest werd gegeven aan het beeld van het beest, en opdat het beeld van het beest zou spreken; waarmede wordt aangeduid dat de leer van het geloof gescheiden van het leven, door de verbinding met het Woord, iets van geestelijk leven zou inhebben, en dat vandaar vanuit den Hemel het samenstemmende zou invloeien in de denking het naast aan de spraak gelegen, door de natuurlijke

liefde opgewekt en ontstoken. Aangezien in bovenstaand Artikel is gehandeld over de geestelijke liefde, welke diegenen hebben en welke het leven maakt van degenen die in den tweeden Hemel zijn, en omdat de mens niet weet hoe de liefde geestelijk wordt, zal het hier in het kort worden gezegd. Elke liefde wordt geestelijk door de ware dingen vanuit het Woord voor zoveel de mens die erkent en voor zoveel als hij die met het verstand ziet, en daarna liefheeft, dat is, vanuit den wil ze doet. Dat de liefde geestelijk wordt door de ware dingen vanuit het Woord voor zoveel als de mens ze erkent, en met het verstand ze ziet, is omdat in den mens een tweetal geheugens zijn, en vandaar een tweetal denkingen, zowel bij de bozen als bij de goeden, namelijk een innerlijk en een uiterlijk; elk mens denkt bij zich vanuit het innerlijk geheugen als hij, aan zichzelf overgelaten, door zijn liefde wordt geleid; deze denking is de denking van zijn geest; doch uit het uiterlijk geheugen denkt de mens als hij vóór de wereld spreekt: dat dit tweetal denkingen bestaat, ziet een ieder als hij er slechts vluchtig over nadenkt: de dingen die de mens denkt bij zich vanuit het innerlijk geheugen, als hij aan zich zelf alleen is overgelaten, zijn de dingen van zijn leven, en zij worden van zijn leven; want het is zijn geest die dan denkt, of, wat het zelfde is, het is de aandoening eigen aan zijn leven, welke die denking opwekt; de dingen echter die de mens denkt vanuit het uiterlijk geheugen zijn, indien zij niet één maken met de denking vanuit het innerlijk geheugen, niet van zijn leven, noch worden zij van zijn leven; zij zijn immers van het lichaam, terwille van de wereld; en deze worden eveneens na den dood, als de mens een geest wordt, verworpen. Daaruit kan vaststaan, hoedanig de staat is van hen die boos zijn, en God niet vrezen, noch den mens vrezen, namelijk dat zij innerlijk bij zich boze en valse dingen denken, uiterlijk echter ware dingen denken en vandaar spreken, en eveneens goede dingen doen; maar dat de goede en de ware dingen, als de mens het lichaam aflegt en een geest wordt, worden verstrooid, en dat de boze dingen en daaruit de valse dingen bij hem, als geest, achterblijven. Anders echter bij de goeden; dezen denken, omdat zij God vreesden, en den naaste beminden, als zij vanuit het innerlijk geheugen denken, vanuit de ware dingen die vanuit het goede zijn, eender wanneer zij vanuit het uiterlijk geheugen denken; bij dezen maakt dat tweetal denkingen één: en omdat zij in de ware dingen vanuit het goede zijn, wordt bij hen de inwendige geestelijke mens geopend, welke verbonden is met de Engelen in de Hemelen, en in zich een Engel des Hemels is; omdat deze in het licht des Hemels is, waarin de geestelijke ware dingen zo helder verschijnen als de objecten in de wereld voor het oog, neemt hij, wanneer hij de ware dingen ziet, dezelve op, en formeert vanuit dezelve het verstand: vandaar

hebben zij geestelijk geloof, hetwelk in zijn wezen de erkenning van het ware is, omdat het is gezien met het verstand; het natuurlijk geloof is voor hen geen geloof, hetwelk een geloven is dat het zo is omdat een ander het had gezegd; dit geloof noemen zij historisch geloof, en bij sommigen overredend geloof, hetwelk aanblijft voor zoveel als het met de liefde huns levens samenstemt: wie kan niet zien, dat niets het leven van den mens kan binnentreden, en hetzelfde maken, tenzij dat waarvan hij tevoren heeft gedacht dat het zo is, en wat hij daarna heeft gewild dat het zo was. Uit deze dingen kan vaststaan, dat de mens, opdat zijn liefde geestelijk worde, zijn ware dingen behoort te zien, dat is, ze met het verstand behoort te vatten. Maar indien gij mocht zeggen, dat de geestelijke ware dingen niet kunnen worden gezien, en dat het verstand niet tot zover kan worden geopend als de mens in de wereld is, zo weet dat hij die het ware vanuit het ware liefheeft, dat is, omdat het waar is, de ware dingen kan zien; en die welke hij niet ziet in de wereld, ziet hij daarna in den Hemel; de liefde zelf van het ware neemt het licht des Hemels op, hetwelk het verstand verlicht: bovendien kan een ieder de ware dingen met de denking opnemen en verstaan meer dan hijzelf kent [*novit*], indien niet zijn eigen liefde een duisterheid teweegbracht en benevelde; dit is mij meermalen bewezen in de geestelijke Wereld; de boze geesten immers verstonden evengoed de geestelijke ware dingen als de goede geesten, ja zelfs bijna zoals de Engelen, wanneer zij door iemand werden gezegd; maar zodra zij het oor afwendden, en zich teruglieten in den staat van hun eigen liefde, verstonden zij in het geheel niets: daaruit bleek dat ieder mens het vermogen heeft van de ware dingen te verstaan, ja zelfs van ze te zien; maar dat alleen de liefde van het ware terwille van de ware dingen maakt dat de mens ze verstaat, in de wereld redelijk, na den dood echter geestelijk. Maar de liefde bij den mens, en vandaar zijn leven, wordt niet geestelijk door de ware dingen alleen te weten en te verstaan, tenzij hij ze ook wil en doet; want, zoals pas is gezegd, de boze mens, die een helse liefde heeft, kan evenzeer de ware dingen weten en verstaan, gelijkterwijs de goede mens, die een hemelse liefde heeft; vandaar geloven de bozen, dat zij vanwege de erkentissen en vanwege het verstand van de waarheden, niet slechts in den Hemel zullen komen, maar ook daar zullen zijn onder de inzichtsvollen, van wie gezegd wordt dat zij zoals sterren zullen licht geven; terwijl zij toch, indien zij de ware dingen die zij weten en verstaan, niet eveneens liefhebben of willen doen, na den dood onder degenen komen die in de hel zijn, van wie alle ware dingen worden afgenomen: een ieder immers wordt na den dood zijn liefde, en een ieder wordt zijn liefde in de wereld door willen en doen volgens zijn verstaan en weten; de liefde immers

van den mens zetelt in dezelve, en in de liefde zetelen de ware dingen des verstands; daaruit blijkt, vanwaar de mens het leven heeft, aangezien de liefde zijn leven maakt. Er zijn drie graden des levens bij den mens; de derde graad is die waarin de Engelen van den derden Hemel zijn; de tweede graad is die waarin de Engelen van den tweeden Hemel zijn; en de eerste graad is die waarin de Engelen van den eersten of laatsten Hemel zijn; er is eveneens een laagste graad, welke de lichamelijke en stoffelijke is, en deze is bij den mens terwijl hij in de wereld leeft; die graden worden geopend bij den mens volgens de opneming van het Goddelijk Ware in zijn leven, en het Goddelijk Ware wordt met het leven opgenomen krachtens het willen en doen van het ware volgens het weten en verstaan ervan; en omdat de liefde en het leven van den mens één maken, volgt dat er zoveel graden van liefde zijn als er graden van leven zijn; de liefde waarin de Engelen van den derden Hemel zijn, wordt de hemelse liefde genoemd; de liefde waarin de Engelen van den tweeden Hemel zijn, wordt de geestelijke liefde genoemd; en de liefde waarin de Engelen van den eersten Hemel zijn, wordt de geestelijk-natuurlijke, voorts de hemels-natuurlijke liefde genoemd; zoals hun liefde is, aldus is hun wijsheid en inzicht. Zij die in den derden graad der liefde en daaruit der wijsheid zijn, leven in een als het ware zuivere aetheratmosfeer; zij die in den tweeden graad der liefde en daaruit des inzichts zijn, leven in een als het ware zuivere lucht-atmosfeer; en zij die in den eersten graad der liefde en daaruit der wetenschap zijn, leven in een als het ware zuivere water-atmosfeer; en omdat de zuiverheid van hun leven in een eenderen graad is als hun liefde, is het duidelijk dat zij die in den derden Hemel zijn, en in de liefde en het leven van dien Hemel, niet kunnen worden toegegaan door hen die in den tweeden en eersten Hemel zijn; want vanuit den tweeden Hemel opklimmen in den derden, zou daarmede gelijkstaan alsof een vogel boven zijn atmosfeer vloog in den aether; en uit den eersten Hemel in den tweeden, zou daarmede gelijk staan alsof een vis werd opgeheven in de lucht, waarin hij zou verstikken en het hard te verduren hebben. Deze dingen zijn gezegd, opdat men wete dat de geestelijke liefde de liefde van het ware metterdaad is, en dat de liefde van het ware metterdaad is volgens het gezicht van het ware met het verstand; en dat het geloof dier liefde niet iets anders is dan de erkenning van het ware vanuit dat gezicht en verstand. Dit dus is het geestelijk geloof.

833. En maken dat al wie het beeld van het beest niet aanbidden, gedood worden; dat dit betekent de bedreigingen van den eeuwigen dood voor hen die niet alle en de afzonderlijke dingen welke zo zijn vastgesteld, geloven, staat vast uit de betekenis van aanbidden, zijnde erkennen en geloven,

zoals boven n. 790, 805, 821; uit de betekenis van het beeld van het beest, zijnde de leer van het afgescheiden geloof, en de ordening, opdat alle en de afzonderlijke dingen die daar zijn vastgesteld, worden geleerd en geloofd, waarover vlak boven n. 827; en uit de betekenis van gedood worden, zijnde geestelijk gedood worden, dat is, vergaan tot een eeuwigen dood, waarover boven n. 315, 589; daaruit blijkt, dat met maken dat al wie het beeld van het beest niet aanbidden, worden gedood, worden aangeduid de bedreigingen van den eeuwigen dood voor hen die niet alle en de afzonderlijke dingen, welke aldus zijn vastgesteld, geloven. Dat het zo is, is bekend, want er wordt verkondigd dat er zaliging, aldus het eeuwige leven, is voor hen die de leer geloven, en er wordt aangekondigd verdoemenis en eeuwige dood voor hen die niet geloven.

834. Aangezien er gehandeld is over de hemelse liefde en over de geestelijke liefde, zo volgt dat nu iets worde gezegd over de geestelijk-natuurlijke liefde, waarin de Engelen van den eersten of laatsten Hemel zijn; deze liefde is het, die eigenlijk de naastenliefde jegens den naaste wordt genoemd; deze Engelen hebben, omdat zij bijna eender aan de mensen in de wereld zijn ten aanzien van het verstand, en omdat zij natuurlijk zijn, niet een verstand verheven, tenzij slechts weinig, boven het hunne in de wereld; en daarom zien zij niet de ware dingen in het licht, zoals de Engelen van den tweeden Hemel; maar zij nemen dezelve op, erkennen ze en geloven ze vanuit de leer waarin zij, voordat zij in den Hemel worden binnengelaten, worden onderricht; vandaar is het, dat alleen de meer inzichtsvollen van hen weten wat de naastenliefde jegens den naaste is; de eenvoudigen daar geloven, dat ieder mens de naaste is, en dat het naastenliefde is den behoeftigen hulp te verlenen, en het goede te doen aan de armen, de vreemdelingen, en zo voort; zij schouwen vooral tot de personen en tot hun woorden, en niet tot de innerlijke dingen vanuit welke zij zijn; de oorzaak hiervan is deze, dat zij natuurlijk zijn, en de natuurlijke mens denkt niet los van de dingen die hij met de ogen ziet, tenzij voor zoveel als hij in zijn natuurlijk schijnsel licht vanuit den Hemel toelaat; maar nochtans worden zij daar onderricht, dat onder den naaste in het Woord niet wordt verstaan de mens alleen naar den persoon, maar naar het hoedanige in hem, hetgeen maakt dat hij een zodanig of zodanig mens is, en dat het hoedanige van den mens is vanuit diens verstand en wil, en het hoedanige des verstands vanuit de ware dingen, en het hoedanige des wils vanuit de goede dingen, en het hoedanige van het ene en het andere, zowel van het verstand als van den wil, vanuit zijn liefde; vandaar wordt geweten dat omdat ieder mens de naaste is, ieder mens de naaste is krachtens zijn hoedanige, en vandaar dat

het hoedanige van den mens, vanuit hetwelk hij mens is, in den geestelijken zin wordt verstaan onder den naaste; anders zou zowel de boze als de goede evengelijk de naaste zijn; en evenwel is den bozen goetdoen somtijds den goeden boesdoen. Dat het zo is, kan een ieder vanuit het natuurlijk schijnsel zien. Kies u tot ambtshulp, of tot bediende, iemand uit uw omgeving, en stel er tien voor ogen vanuit wie gij er één hebt te kiezen; kiest gij iemand uit om zijn aangezicht; kiest gij niet naar het hoedanige dat gij liefhebt, zijnde het oprechte, het bescheidene, het vrome, het rechtschapene; deze dingen beschouwt gij wanneer gij hen beziet; iets eenders is het met den naaste, namelijk dat het hoedanige van den mens is hetwelk men moet liefhebben; daaruit volgt dat de naaste in den geestelijken zin datgene bij den mens is, vanuit hetwelk hij een zodanig of zodanig mens is.

835. Vers 16, 17. *En het maakt allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en knechten, opdat het hun een merkteken geve op hun rechterhand, of op hun voorhoofden. En opdat niemand kan kopen en verkopen, indien hij niet heeft het merkteken, of den naam van het beest of het getal zijns naams.* En het maakt allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en knechten, betekent lageren en hogeren, wijzen en eenvoudigen, en hen die uit zich denken, en hen die uit anderen denken: opdat het hun een merkteken geve op hun rechterhand en op hun voorhoofden, betekent de betuiging der erkenning dat zij van de Kerk zijn, en in de zogenaamde ware en goede dingen van dat geloof: en opdat niemand kan kopen en verkopen, indien hij niet heeft het merkteken van het beest, betekent het verbod dat niet iemandaanlere en onderwijze dan dat wat erkend en vandaar in de leer aanvaard is: of den naam van het beest, of het getal zijns naams, betekent ofwel iets eenders ervan ten aanzien van het leven, ofwel iets eenders ervan ten aanzien van het geloof.

836. En het maakt allen kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en knechten; dat dit betekent lageren en hogeren, wijzen en eenvoudigen, en hen die uit zich denken, en hen die uit anderen denken, staat vast uit de betekenis van alle kleinen en groten, zijnde de lageren en de hogeren, of de geringeren en de meer uitmuntenden; uit de betekenis van de rijken en de armen, zijnde de wijzen en de eenvoudigen; dat rijken diegenen worden geheten die veel erkentnissen van het goede en het ware bezitten, aldus de wijzen, zie men boven in n. 118, 236; en dat armen diegenen worden geheten die geen erkentnissen van het goede en het ware hebben, omdat zij niet het Woord hebben, en nochtans dezelve verlangen, zie men ook boven, n. 118, 238; uit de betekenis van de vrijen en de knechten, zijnde zij die vanuit zich denken en zij die uit anderen denken; vanuit zich denken is vanuit zich zien of iets

waar is dan wel vals, en zo het ene verkiezen en het andere verwerpen; dezen zijn het die geestelijk uit den Heer zijn geworden, en vandaar in het licht des Hemels, en uit den Heer zien en geleid worden, want het vrije is denken en leven uit den Heer, en het slaafse is denken en leven vanuit de hel; dat genen vrijen zijn, zie men boven, n. 248, 409, 701, 774; dat de Heer door Zijn Goddelijk Ware vrijen maakt, wordt gezegd bij Johannes, Hfdst. VIII: 32 tot 36: en dat de Kerk, als zij in het geloof vanuit de liefde is, in den vrijen staat is, doch wanneer zij in het geloof zonder de liefde is, in den slaafsen staat is, en dat dit wordt verstaan onder des Heren woorden bij Johannes, Hfdst. XXI: 18, men zie boven in n. 820: uit deze dingen volgt, dat onder knechten degenen worden verstaan die niet uit zich maar uit anderen denken, maar niet zien of iets waar dan wel vals is, en nochtans erkennen dat het waar is; dat dezen knechten zijn, terwijl zij die vanuit zich denken vrijen zijn, blijkt uit de tegengestelde verhouding.

837. Aangezien tot dusver verscheidene dingen zijn gezegd over het geloof en over de werken, zou ik nu dezelfde dingen in kort bestek willen samenbrengen, zijnde deze: 1. Dat ieder mens na den dood zijn liefde wordt, en dat des mensen geest niet iets anders is dan de aandoening welke van zijn liefde is; weswege de mens wanneer hij een geest wordt, vanuit zijn aandoening denkt en daaruit spreekt, voorts vanuit zijn aandoening wil en daaruit handelt, en dan de dingen die van zijn aandoening of liefde zijn, verlangt en put, en zich afkeert van de dingen die niet der aandoening of der liefde zijn, en ze verwerpt; ja zelfs wordt zijn aangezicht geleidelijk het aangezicht van zijn aandoening of liefde; daaraan wordt hij daarna gekend; voorts ook aan de spraak, waarvan de klank is de klank zijner aandoening; in één woord, de mens na den dood wordt zijn liefde of zijn aandoening in vorm; deswege wordt als iemand spreekt tegen de aandoening welke van zijn liefde is, of haar bestrijdt, zijn aangezicht veranderd, en eveneens gaat hijzelf heen, of verdwijnt plotseling. Aangezien alle mensen na den dood de substanties en de vormen van hun liefde zijn, is derhalve de algehele Hemel, welke bestaat uit Engelen, die mensen zijn geweest, in gezelschappen onderscheiden volgens de geslachten en soorten der aandoeningen, aldus volgens alle verschillen en verscheidenheden der aandoeningen; eender is de Hel, welke ook bestaat uit geesten, die mensen zijn geweest, onderscheiden in gezelschappen volgens de aandoeningen die aan de hemelse tegenovergesteld zijn, en volgens al haar verschillen en verscheidenheden in het algemeen en in het bijzonder. Dat de mens na den dood zijn liefde is, of zijn aandoening, welke der liefde is, was tot dusver in de wereld onbekend; de wereld immers had geloofd dat de aandoening niets

doet, maar de denking, ter oorzaak hiervan, dat de mens niet heeft kunnen nadenken over de aandoeningen en haar verschillende dingen bij zich, maar over de denkingen en haar verschillende dingen; deze immers van binnen in zich, ziet hij als het ware, niet echter de aandoeningen; en de dingen die niet tot het gezicht van zijn denking doorkomen, en zo zich openbaren, ontwaart hij niet; maar hij die wijs is, kan vanuit zijn denkingen zijn aandoeningen kennen, in gene immers openbaren zij zich, als de mens in het vrije van zijn geest is, en alleen bij zich; want hij denkt dan vanuit de aandoening welke van zijn liefde is; de denking is ook niet iets anders dan de aandoening door den invloed des lichts zichtbaar geworden in verschillende vormen; en als gij dan ook de aandoening wegneemt, vergaat terstond de denking, zoals het licht vergaat indien gij de vlam wegneemt. Uit deze dingen kan vaststaan, van hoeveel belang het is om zich de hemelse liefde of aandoening te verwerven, en hoe deze wordt verworven, zal in deze volgende dingen worden gezegd. Men moet weten, dat onder de aandoening de liefde in haar continue wordt verstaan. 2. Dat het ganse leven van den mens het leven van zijn liefde is, en dat de liefde en het leven bij den mens één maken, en één zijn, kan vaststaan uit de bovengezegde dingen; namelijk, dat een ieder in de geestelijke wereld verschijnt met een aangezicht volgens zijn liefde, spreekt volgens haar, denkt, wil, verlangt, begeert, zich verblijdt, zich bedroeft volgens haar; en deze dingen zijn het, die het leven maken en voortgaan uit het leven: dat het zo is, staat klaarblijkend vast uit de geesten en de Engelen, die allen zowel van aangezicht als van lichaam mensen zijn; zodra iemand hun liefde aanvalt, verdwijnt hij met zijn ganse lichaam, hoewel men ingesloten in een kamer zat, hetgeen meermalen door mij is gezien; waaruit bleek, dat de Engel en de geest niet slechts een aandoening in menselijken vorm is, maar ook dat het ganse leven van hem van hoofd tot voetzool, of van hoofdhaar tot hiel, niets anders is dan aandoening, welke der liefde is; anders zou hij niet gans en al uit de ogen der aanzittenden verdwijnen: het werd nagegaan of zijn lichamelijke vorm met zijn leden ook de aandoening is welke der liefde is, en het werd bevonden dat alle en de afzonderlijke leden ervan het zijn; de oorzaak hiervan is deze, dat de algehele Hemel, welke, zoals boven is gezegd, in gezelschappen volgens alle verschillen en verscheidenheden der aandoeningen is onderscheiden en geformeerd, één Mens weergeeft, en alle Engelen en geesten vandaar menselijke vormen zijn; en daarom, zoals de Hemel de samenvatting is van alle aandoeningen, aldus zijn het eveneens de Engel en de geest, die de kleinste vormen des Hemels zijn: daaruit bleek mij deze verborgenheid, welke ook werd bevestigd vanuit den Hemel, dat allen en de

afzonderlijke dingen van den mens, zowel die welke zijns gemoeds zijn als die welke des lichaams zijn, vormen der liefde zijn in een wonderbaarlijke reeks; en dat de organen van het cerebrum en van het aangezicht, voorts de leden en ingewanden van het lichaam, ononderbroken samenwevingen zijn, overeenstemmende met de aandoeningen des Hemels, waarin deszelfs gezelschappen zijn. Daaruit bleek mij nog een andere verborgenheid, namelijk dat de aandoeningen en daaruit de denkingen des gemoeds zich vrij naar buiten bewegen en zich uitstorten in alle dingen des lichaams, zoals in het veld van haar wijd uitgaan en rondomkringing, welk veld en welke rondomkringing is uit de aandoening des gemoeds en de denking ervan in nutten, vanuit welke, in welke en tot welke de leden en de ingewanden des gemoeds zijn geformeerd; iets eenders is immers het geval met dit als met de aandoeningen en met de denkingen daaruit der Engelen, namelijk dat die zich naar alle kanten heen in den Hemel en deszelfs gezelschappen uitstorten, en dat de wijsheid der Engelen is volgens de uitbreiding ervan: maar hierover zie men meer in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, namelijk, dat de Engelen beelden des Hemels zijn, en zo als het ware Hemelen in kleinsten vorm, n. 41 tot 58. Dat de algehele Hemel één Mens weergeeft, en dat vandaar de Engelen en de geesten menselijke vormen zijn, n. 59 tot 102. Dat alle denking vanuit de aandoening voortgaande uit de Engelen, een uitbreiding heeft in de gezelschappen des Hemels volgens het hoedanige hunner liefde en wijsheid, n. 200 tot 212. 3. Aangezien de liefde het leven van den mens maakt, en de mens volgens zijn in de wereld verworven leven, zal leven tot in het eeuwige, òf in den Hemel, bof in de hel, is het van het grootste belang te weten, hoe de hemelse liefde wordt verworven en in zich opgenomen, opdat zijn leven zonder einde gezegend en gelukzalig zij. 4. Er zijn twee primaire vermogens des levens van den mens, namelijk de wil en het verstand; de wil is het receptakel van alle dingen van het goede, en het verstand is het receptakel van alle dingen van het ware vanuit dat goede; de mens kan niet dan door die beide vermogens des levens hervormd worden, en niet dan door de invulling ervan vanuit de goede en de ware dingen: de hervorming geschiedt in deze orde: De mens zal eerst het geheugen vullen vanuit de wetenschappen en de erkentnissen van het ware en het goede, waardoor hij zich het schijnsel der rede zal verwerven; en vooral zal hij leren dat God één is, dat de Heer de God des Hemels en der aarde is, dat Hemel en hel zijn, dat er een leven na den dood is, en dat het Woord heilig is. 5. Dan zal hij leren dat de boze dingen zonden zijn, eerst vanuit den Dekaloog, en daarna vanuit het Woord overal, en hij zal denken dat de zonden zijn tegen God, en dat die

derhalve den mens afhouden en scheiden van den Hemel, en hem veroordelen en toewijzen aan de hel; vandaar is het, dat het eerste der hervorming is van de zonden aflaten, die schuwen en ten slotte verafschuwen; opdat hij echter van dezelve aflate, ze schuwe en ze verafschuwe, zal hij den Heer smeken om hulp; maar hij zal ze schuwen en verafschuwen, omzij zijn tegen het Woord, aldus tegen den Heer, en vandaar tegen den Hemel, en omdat zij in zich hels zijn. 6. Voor zoveel de mens de boze dingen schuwt en verafschuwt, omdat zij zonden zijn, en denkt over den Hemel, over zijn heil en het eeuwige leven, voor evenzoveel wordt hij door den Heer aangenomen en met den Hemel verbonden, en voor evenzoveel ten slotte begiftigd met geestelijke aandoening, zijnde deze dat hij niet slechts de ware dingen wil weten, maar ze ook verstaan, voorts ze willen en ze doen. 7. Aldus wordt de mens door den Heer hervormd; en voor zoveel als hij dan de ware dingen weet en verstaat, en ze wil en doet, voor evenzoveel wordt hij nieuw, en deze is een wederverwekt mens, en hij wordt een Engel des Hemels, die de hemelse liefde en het hemelse leven heeft. 8. Zijn liefde en leven zijn geheel en al zoals de werken van zijn wil, en de werken des wils zijn zoals de ware dingen die aan het leven zijn aangeplooid; de erkentissen van het ware en het goede, welke de mens zich van de kindsheid aan heeft verworven, vanuit welke hij het geheugen heeft gevuld, leven niet eerder bij hem dan wanneer hij aanvangt aangedaan te worden door de ware dingen omdat zij ware dingen zijn, en aanvangt ze te willen en te doen; tevoren zijn zij slechts buiten het leven van den mens. 9. Onder de goede werken worden verstaan alle en de afzonderlijke dingen die de mens doet nadat hij de boze dingen verafschuwde omdat zij zonden tegen God zijn; dan immers doet en werkt hij ze niet langer uit zich maar uit den Heer; hij leert ook dan dagelijks wat hij zal doen: hij onderscheidt ook de goede dingen en eveneens de boze dingen, en deze schuwt hij en gene doet hij met voorzichtigheid, inzicht en wijsheid. Deze dingen zijn gezegd aangaande de liefde, welke het leven van den mens maakt: nu zal iets worden gezegd aangaande het geloof. 10. De Ouden wisten niet wat het geloof is, maar voor hen was de waarheid in de plaats van het geloof; de waarheid immers wordt, als zij is doorvat, of met het verstand gezien, en zo erkend, vanuit zich geloofd; en daarom kan van de waarheid niet worden gezegd, dat men daarin geloof moet hebben, omdat het geloof in haar is; zo diene tot voorbeeld: als iemand in een tuin een boom of een bloem ziet, en tot een ander zou zeggen, dat hij zal geloven of geloof daarin hebben dat er een boom is en dat er een bloem is, en een zodanige boom en een zodanige bloem, zou dan de ander niet antwoorden: Wat wilt gij dat ik dit geloof of daarin geloof heb, terwijl ik het

toch zelf zie? Vandaar is het, dat de Engelen van den derden Hemel, omdat zij vanuit het goede de ware dingen doervatten, het geloof zelfs niet willen noemen, ja zelfs ook niet weten dat het er is. En dat de Engelen van den tweeden Hemel, omdat zij vanuit het licht van het ware, waarmede hun verstand wordt verlicht, de ware dingen zien, ook niet het woord geloof erkennen. Zij verwonderen zich en lachen erom, als zij iemand horen zeggen dat het verstand moet worden gevangen gehouden onder de gehoorzaamheid aan het geloof, en dat men geloof moet hebben in niet doorvatte en niet geziene dingen; zij zeggen dan, dat zo het valse kan worden geloofd, en door bevestigingen gesteld als in het licht, en het ware zelf als in de duisternis, en aldus kan met het ware worden gespeeld door het valse zoals met een bal. 11. Toen de wereld niet langer de ware dingen kon zien vanuit de liefde ervan en vanuit het licht ervan, ter oorzake hiervan dat men natuurlijk en uitwendig was geworden, ving het geloof aan genoemd te worden, en het al des geloofs het ware genoemd te worden, hoewel het niet werd doorvat of gezien, maar slechts beaamd uit een zekeren voorganger, en bevestigd uit niet-verstane plaatsen in het Woord. In dezen staat zijn heden ten dage de Kerken in de Christelijke wereld, en in deze elk afzonderlijk wordt geloofd, dat de leerstellige dingen van haar geloof ware dingen zijn, en dit alleen uit hoofde hiervan, dat het de Kerken van hun vaderland zijn; dat evenwel niet wordt doorvat of gezien of het wel ware dingen zijn, blijkt hieruit, dat er aangaande die dingen wikkingen en wegingen, betwistingen, meningen, ketterijen zijn in het gemeen en in het bijzonder, zowel buitenshuis als binnenshuis. 12. Zolang het geloof verbonden was met de werken, en de naastenliefde in gelijken graad met het geloof, of boven hetzelfde werd erkend, zolang was de Kerk in de ware dingen vanuit het Woord, maar in weinige, omdat zij dezelve niet zagen; zodra daarentegen het geloof van de naastenliefde werd gescheiden, viel de Kerk uit van de ware dingen in valse dingen, en ten slotte in een geloof dat alle ware dingen der Kerk vernietigde; dit geloof is het geloof der rechtvaardigmaking en der zaliging door de verdienste des Heren bij den Vader; want wanneer dit geloof-alleen, en dit eveneens gescheiden van de goede dingen des levens, zijnde de goede werken, zaligt, wat zijn dan de ware dingen nodig die het leven zullen leren en leiden tot den Hemel; leef en geloof hoe gij ook maar wilt, en houd slechts dat geloof vast, en gij zult gezaligd worden. Maar laat ik u zeggen, mijn Lezer, dat allen die dat geloof leven, in een natuurlijke liefde gescheiden van de geestelijke liefde zijn; en de van deze gescheiden natuurlijke liefde is de liefde van zich en van de wereld, en vandaar de liefde van alle boze dingen, en vanuit de boze dingen de liefde van alle

valse dingen; en dat al dezulken zó leeg en tevens zó blind zijn, dat zij zelfs niet één echt ware der Kerk weten, en in het Woord, hoewel zij het hebben en lezen, zien; en verscheidenen van hen zijn zodanig, dat zij niet iets willen weten en zien. 13. De oorzaak hiervan is deze, dat er niet enig ware, te minder enig geloof bij den mens bestaat, tenzij hij het wil en doet; eerder is het niet het ware des levens, maar alleen een ware van het geheugen, welk ware buiten den mens is, en niet binnen hem; en dat wat buiten hem is, wordt verstrooid: daaruit blijkt, dat geloof zonder goede werken geen geloof is, tenzij een geloof van het valse vanuit het boze, zijnde een dood geloof, regerende in de hel.

838. Opdat het hun een merkteken geve op hun rechterhand en op hun voorhoofden; dat dit betekent de betuiging der erkenning dat zij van de Kerk zijn, en in de zogenaamde ware en goede dingen van dat geloof, staat vast uit de betekenis van het merkteken, zijnde het teken of de betuiging der erkenning, hier dat zij van die Kerk zijn; uit de betekenis van de rechterhand, zijnde het ware des geloofs in zijn macht, waarover boven n. 298; en uit de betekenis van het voorhoofd, zijnde het goede der liefde, waarover ook boven, n. 427; hier dus worden met de rechterhand en het voorhoofd de zogenaamde ware en goede dingen van dat geloof aangeduid, welke evenwel òf niet ware en goede dingen, òf valse en boze dingen zijn; de erkenning evenwel ervan voor ware en goede dingen, wordt aangeduid met een merkteken geven en ontvangen op hun rechterhand en op hun voorhoofden. Het merkteken [*character*] betekent ook het teken der erkenning in de volgende plaatsen, in de Apocalyps, Hfdst. xiv: 9, 11; Hfdst. xv: 2; Hfdst. xvi: 2; Hfdst. xix: 20; Hfdst. xx: 4; iets eenders wat onder het merkteken wordt verstaan, wordt ook verstaan onder het *teken door Jehovah gesteld op Kain*, Gen. iv: 15; voorts met *het teken dat de profeet op bevel moest tekenen op de voorhoofden der mannen in de stad Hierosolyma*, Ezech. ix: 4; alsmede met het teken bij Mozes: “*Gij zult liefhebben Jehovah uw God vanuit uw ganse hart, en vanuit uw ganse ziel, en vanuit al uw krachten; gij zult dezelve tot teken aanbinden op uw hand, en dat zij zijn tot voorhoofdspenselen tussen uw ogen*”, Deut. vi: 5, 8; Hfdst. xi: 18.

839. Tevoren is getoond, dat ieder mens zijn liefde is, en dat des mensen liefde en leven één maken en één zijn; nu zal worden gezegd, dat des mensen geloof zodanig is als zijn liefde of leven, voorts dat des mensen geloof is volgens zijn werken: boven is getoond, dat de werken in zich bevatten alle dingen van des mensen liefde en leven, aangezien de werken de voortbrengselen en de uitwerkingen ervan zijn, en de laatsten zijn waarin alle vorige dingen medebestaan; vandaar is het, dat door de Engelen van den derden Hemel de mens wordt gekend hoedanig hij is aan den klank der spraak, en eveneens aan

den schred, aan de aanraking der hand, aan de daad van het lichaam, aan zijn opspringsing [*exultatio*], en aan verscheidene dingen welke de handelingen zijn: dat de mens aan die dingen wordt gekend in den derden Hemel, is niet bekend in de wereld, omdat de mens gelooft, dat zulke dingen niets inhebben dan alleen maar beweging, terwijl toch het leven van zijn gemoed door het leven van zijn lichaam zulke dingen voortbrengt, en het ene en het andere met al hun dingen samenspannt om die dingen voort te brengen, waaruit volgt dat het zich in dezelve openbaart. Daar dus des mensen leven zich voortbrengt in de werken, en zich in dezelve openbaart, zo volgt, dat ook zijn geloof het doet; want het geloof is de erkenning dat het zo is, en de erkenning is der denking, en tevens des wils; en omdat de wil en de denking door het leven des lichaams de handeling voortbrengen, openbaart zich derhalve ook het geloof in de werken, zodanig als het is. Maar nochtans wordt niets erkend dat het zo is met de denking, den wil en het werk tegelijkertijd, tenzij het ook is van des mensen liefde en leven; de liefde en het leven van hem erkent; daaruit blijkt, dat het geloof, omdat het is zoals de liefde en het leven van den mens, ook is zoals zijn werken zijn. Onder de werken worden verstaan alle dingen die de mens doet, spreekt en schrijft, hetzij het grote en vele dingen zijn, hetzij kleine en weinige; zoals al wat de overheid doet in haar functie, al wat de priester doet in de zijne, al wat de koopman doet in de zijne, al wat de bediende doet in de zijne; en al die werken, zowel de kleine als de grote, zijn goed, wanneer zij zijn uit den Heer bij hem en zij zijn boos, wanneer zij zijn uit den mens zelf; en zij zijn goed voor zoveel als hij de boze dingen schuwt omdat het zonden tegen God zijn; en boos voor zoveel als hij ze niet schuwt. Iets eenders is het geval met het geloof; hoedanig de werken van hem zijn, zodanig is zijn geloof, want zij maken één zoals de denking en de spraak, en zoals de wil en de handeling. De mens meent, dat hij alhoewel hij boos leeft, nochtans geloof kan hebben, ten minste kan geloven dat God is, dat de Heer de Zaligmaker der wereld is, dat Hemel en hel zijn, dat het Woord heilig is; maar ik kan verzekeren, dat hij, indien hij niet de boze dingen schuwt omdat zij zonden zijn, en dan tot den Heer schouwt, in het geheel niet die dingen gelooft; zij zijn immers niet van het leven en van de liefde van hem, maar zijn alleen van zijn geheugen en wetenschap, en deze dingen worden niet eerder van zijn leven en liefde, dan wanneer hij tegen de boze dingen strijdt en ze overwint: dit bleek mij uit velen na den dood, die hadden gemeend geloofd te hebben, ten minste dat God is, en dat de Heer de Zaligmaker der wereld is, en eendere dingen; dezen, die boos hebben geleefd, hebben nochtans niet geloofd.

840. En opdat niemand kan kopen en verkopen, indien hij niet heeft het merkteken van het beest; dat dit betekent het verbod dat niet iemand aanlere en onderwijze dan dat wat erkend en vandaar in de leer aanvaard is, staat vast uit de betekenis van kopen en verkopen, zijnde zich erkentnissen verwerven en aan anderen vergemeenschappen, aldus eveneens aanleren en onderwijzen, waarover aanstonds; het verbod wordt aangeduid met maken dat niemand kan; en uit de betekenis van het merkteken, zijnde de betuiging en het teken der erkenning dat zij van de Kerk zijn die in die zogenaamde ware en goede dingen des geloofs zijn, waarover vlak boven n. 838; daaruit blijkt, dat met maken dat niemand kan kopen en verkopen, indien hij niet heeft het merkteken van het beest, wordt aangeduid het verbod dat niet iemand aanlere en onderwijze dan alleen dat wat erkend is, aldus eveneens wat in de leer aanvaard is. Dat kopen en verkopen betekent zich erkentnissen van het ware en het goede vanuit het Woord verwerven en dezelve vergemeenschappen, of, wat hetzelfde is, aanleren en onderwijzen, is omdat met schatten en met rijkdommen in het Woord de erkentnissen van het ware en het goede worden aangeduid, en met zilver en goud, waarmede de kopen en de verkopen geschieden, de ware en de goede dingen des Hemels en der Kerk worden aangeduid; vandaar nu is het, dat in het Woord hier en daar wordt gezegd kopen, verkopen, voorts handel drijven en zaken doen, en dat daarmede geestelijke kopen, verkopen, koophandels en negoties worden aangeduid, zoals bij Jesaja: *“Alle gij dorstigen, gaat tot de wateren, en gij die geen zilver hebt, gaat, koopt en eet; ja gaat, koopt zonder zilver, en zonder prijs, wijn en melk”*, Lv: 1; dat hier onder wijn en melk kopen niet wordt verstaan zulke dingen kopen, ziet een ieder; en omdat kopen betekent zich zulke dingen verwerven die voor des mensen geestelijk leven bevorderlijk zijn, zo blijkt dat de afzonderlijke dingen daar geestelijk moeten worden verstaan; aldus worden met de wateren tot welke elke dorstige zal gaan, de ware dingen aangeduid voor hen die ze verlangen; de wateren zijn de ware dingen vanuit het Woord, en dorsten is dezelve verlangen; dat zij om niet door den Heer zullen worden gegeven, wordt aangeduid met wie geen zilver heeft, voorts met zonder zilver en prijs; eten betekent zich toeëigenen; wijn en melk betekent het geestelijk ware en daaruit het natuurlijk ware, het ene en het andere vanuit het goede. Bij Mattheus: *“De voorzichtige maagden zeiden tot de dwaze: Gaat liever heen tot de verkopers en koopt voor uzelf olie; maar toen genen waren heengegaan om te kopen, kwam de Bruidegom”*, xxv: 9, 10; met de voorzichtige maagden worden aangeduid degenen in de Kerk bij wie het geloof is verbonden met de naastenliefde, en met de dwaze worden aangeduid degenen in de Kerk bij wie

het geloof is gescheiden van de naastenliefde; de lampen immers betekenen de ware dingen des geloofs, en de olie betekent het goede der liefde; vandaar wordt met heengaan tot de verkopers en kopen aangeduid tot hen die onderwijzen, en aanleren of zich verwerven: maar omdat zij zich niet het goede der liefde hebben verworven en door hetzelfde de ware dingen des geloofs hebben levendgemaakt, toen zij in de wereld leefden, maar daarna zich weliswaar hebben verworven, maar omdat niemand zich het goede der liefde kan verwerven na den dood, en hetzelfde behouden, werden derhalve die dwaze maagden, met wie al degenen worden aangeduid die het goede der liefde of het goede der naastenliefde scheiden van de ware dingen des geloofs, niet toegelaten tot de bruiloft en opgenomen door den Bruidegom; de bruiloft betekent den Hemel, en de Bruidegom den Heer. Bij de Evangelisten: *“Jezus ging in den Tempel binnen, en Hij wierp allen uit die verkochten en kochten in den Tempel, en Hij keerde om de tafels der wisselaars, de zitstoelen dergenen die duiven verkochten”*, Matth. XXI: 12; Markus XI: 15; Lukas XIX: 45; met de verkopers en de kopers worden degenen aangeduid die voor zich een voordeel slaan uit de heilige dingen, met de tafels der wisselaars worden degenen aangeduid die het doen uit de heilige ware dingen, en met de zitstoelen der duivenverkopers worden degenen aangeduid die het doen uit de heilige goede dingen; en daarom wordt daarna gezegd dat zij den tempel hebben gemaakt tot een spelonk der rovers; rovers zijn zij die de ware en de goede dingen der Kerk buitmaken, en voor zich daaruit een voordeel slaan. Bij Lukas: *“Zoals is geschied in de dagen van Loth, zo zal het zijn in de dagen van den Zoon des mensen: zij aten, dronken, kochten, verkochten, plantten, bouwden”*, XVII: 28; met eten en drinken wordt daar aangeduid voor zich en de wereld leven, en zich boze en valse dingen toeëigenen; met kopen en verkopen wordt aangeduid zich die dingen verwerven, en ze aan de anderen vergemeenschappen; met planten en bouwen wordt aangeduid zich in dezelve bevestigen, en in dezelve leven. Bij denzelfde: *“Jezus zeide: Maar nu, wie een buidel heeft, die neme hem; eender een ransel; wie echter geen heeft, die verkope zijn bekleedselen, en kope een zwaard”* XXII: 36; wat onder deze dingen wordt verstaan, staat vast uit hetgeen daar volgt, namelijk “dat moet worden volbracht in den Heer wat geschreven is”, Vers 37, aldus dat Hij het kruislijden zal hebben te ondergaan; omdat het niet anders kon dan den animus uiteenscheuren van hen die toen leefden, en eveneens den animus der discipelen, en in twijfelingen brengen aangaande Hem en aangaande Zijn Rijk, en zo in verzoekingen, en dezelve niet dan door ware dingen kunnen worden uiteengeslagen, zegt de Heer derhalve: “Wie een buidel en een ransel heeft, die neme hem”, namelijk, wie ware dingen vanuit

het Woord bezit, waarin is voorzeggd dat Christus zulke dingen zou hebben te ondergaan, wachte zich daarvoor dat hij ze verlieze; buidel immers en ransel betekenen iets eenders als de munten en de geldstukken daarin, namelijk de erkentissen van het ware en het goede vanuit het Woord; wie echter geen heeft, die verkope zijn bekleedselen, en kope een zwaard, betekent dat zij die geen ware dingen hebben, de eigen dingen mogen verwerpen, en zich ware dingen mogen verwerven, waarmede zij mogen strijden tegen de valse dingen; het zwaard betekent den strijd van het ware tegen het valse, en de vernietiging van dit. Aangezien Tyrus de Kerk betekent ten aanzien van de erkentissen van het ware en het goede, en vandaar eveneens de erkentissen van het ware en het goede welke der Kerk zijn, en haar leer van dienst zijn, wordt derhalve daar waar in het Woord over Tyrus wordt gehandeld, ook gehandeld over de koophandels, waarmede de verwerving van dezelve wordt aangeduid, en eveneens de vergemeenschapping met de anderen; zoals bij Ezechiël: *“Alle schepen der zee waren om uw koophandel te drijven: Tharschisch was uw handelaarster in zilver, ijzer, tin, en lood; zij gaven uw koopwaren; Javan, Thubal, en Meschech, dezen waren uw kooplieden, met de zielen des mensen en vaten van brons gaven zij uw koophandel; de zonen van Dedan waren uw kooplieden; vele eilanden waren de kooplieden uwer hand; Syrië was uw handelaarster, met chrysopraas. Maar uw schatten, en uw koophandels, uw koopwaar, drijvende uw koophandel, zij zullen vallen in het hart der zeeën, ten dage van uw val”*, xxvii: 1 tot einde; bij Jesaja: *“Huult, gij schepen van Tharschisch, omdat Tyrus verwoest is, welker kooplieden vorsten zijn, welker handelaars de geëerden des lands zijn”*, xxiii: 1, 8; een ieder kan zien dat onder de koophandels en de koopwaren daar niet koophandels en koopwaren worden verstaan; wat immers heeft met zulke dingen het Woord gemeen, hetwelk in zich Goddelijk en hemels is, en den mens leert over God, over den Hemel en de Kerk, over het eeuwige leven, en eendere dingen; wie kan vandaar niet zien, dat de afzonderlijke dingen daar geestelijke dingen betekenen, welke des Hemels en der Kerk zijn, niet alleen de namen der landen daar, waarmede de koophandels werden gedreven, maar ook de afzonderlijke koopwaren ervan; maar het zou te ver voeren om hier uiteen te zetten wat de afzonderlijke dingen in den geestelijken zin betekenen; het is genoeg dat men wete, dat de koophandels daar betekenen de verwervingen en de vergemeenschappingen van de erkentissen van het ware en het goede, en dat de koopwaren of de waren die erkentissen zijn, welke er menigvuldige zijn. Dat die dingen worden aangeduid, blijkt eveneens uit deze dingen bij Ezechiël: *“In uw wijsheid en in uw inzicht had gij u schatten gemaakt, en gij had*

goud en zilver gemaakt in uw schatkisten, door de veelheid uwer wijsheid in uw koophandel had gij u schatten vermenigvuldigd”, xxviii: 4, 5; deze dingen betreffen den vorst van Tyrus, waaronder worden verstaan de erkentnissen van het ware vanuit het Woord, waardoor er inzicht en wijsheid is; en omdat die zelfde erkentnissen worden aangeduid met schatten, en de verwerving ervan met den koophandel, wordt derhalve gezegd: Door de vermenigvuldiging uwer wijsheid in uw koophandel had gij u schatten vermenigvuldigd. Uit deze dingen kan vaststaan, vanwaar het is *dat de Heer het Koninkrijk der Hemelen heeft vergeleken met een koopman zoekende schone paarlen, die, toen hij een kostbare had gevonden, heenging en alle dingen verkocht die hij had, en dezelve kocht*, Matth. xiii: 45, 46; met de paarlen worden de erkentnissen aangeduid, en eveneens de ware dingen zelf; en met de éne kostbare wordt de erkenning van den Heer aangeduid; en met alle dingen verkopen die hij had, wordt aangeduid alle dingen van zich vervreemden die van de eigen liefde zijn; en met dezelve kopen, wordt aangeduid dat Goddelijk Ware zich verwerven. Iets eenders wordt verstaan onder *den schat verborgen in een akker, welken een mens gevonden hebbende, verborg, en van vreugde daarover, heenging, en alle dingen die hij ook maar had, verkocht, en den akker kocht*, Matth. xiii: 44; met den schat wordt aangeduid het Goddelijk Ware, hetwelk in het Woord is, en met den akker wordt de Kerk en haar leer aangeduid; en met verkopen al wat hij ook maar heeft, en den akker kopen, wordt, hier als boven, aangeduid zich van de eigen dingen vervreemden, en zich het Goddelijk Ware verwerven, hetwelk in de Kerk des Heren is. Aangezien de koophandel de verwerving en de bezitting der waarheden betekende, sprak derhalve de Heer door een gelijkenis *over den buitenslands verreisden mens, dat hij aan zijn knechten talenten gaf om daarmede handel te drijven en winst te maken*, Matth. xxv: 14 tot 30; en over den ander *die aan zijn knechten tien mina's gaf om daarmede handel te drijven*, Lukas xix: 12 tot 26. Eendere dingen worden met handel drijven, koophandels, en kooplieden, elders in het Woord aangeduid: voorts ook in den tegengestelden zin, waarin met dezelve worden aangeduid de opnemingen en de toeëigeningen van de valse dingen, zoals in Jes. xlvi: 15; Ezech. xvi: 3; Nahum iii: 14; Apoc. xviii: 3, ii, tot 24. Vandaar wordt de Kerk, waar zulke dingen zijn, *een land des koophandels genoemd*, Ezech. xvi: 29; Hfdst. xxi: 30, 31; Hfdst. xxix: 14. Bovendien wordt met verkopen en met verkocht worden, aangeduid: zich van de ware dingen vervreemden, en van dezelve vervreemd worden, en voor die in de plaats valse dingen aannemen, en door dezelve gevangen worden genomen, Jes. i: 1; Hfdst. lii: 3; Ezech. xxx: 12; Joël iii: 6, 7; Nahum iii: 4; Zach. xiii: 5;

Psalm XLIV: 12, 13, 14; Deut. xxxii: 30. Uit deze dingen kan vaststaan, wat eigenlijk wordt aangeduid met Verlost worden en met Verlossing [*redimi* en *redemptio*, letterlijk teruggekocht worden en terugkoping] waar het den Heer betreft, zoals bij Jesaja: “*Om niet zijt gij verkocht, derhalve zult gij niet door zilver verlost (teruggekocht) worden*”, LII: 3; en vaak elders.

841. Of den naam van het beest, of het getal zijns naams; dat dit betekent ofwel iets eenders ervan ten aanzien van het leven, ofwel iets eenders ervan ten aanzien van het geloof, staat klaarblijkend vast uit de betekenis van den naam, zijnde het hoedanige van het goede der liefde en vandaar des levens, en uit de betekenis van het getal, zijnde het hoedanige van het ware des geloofs en vandaar van het inzicht; vandaar wordt met het getal des naams aangeduid het hoedanige van het ware des geloofs en vandaar van het inzicht vanuit het hoedanige van het goede der liefde en vandaar des levens; hier in den tegengestelden zin, omdat gezegd wordt de naam van het beest, en het getal zijns naams. Dat de naam in het Woord betekent het hoedanige van iemand ten aanzien van het goede, of ten aanzien van de liefde, aldus ten aanzien van het leven, zie men boven, n. 102, 135, 148, 676, 695, 696, 815; en dat het getal betekent het hoedanige van de zaak waarover wordt gehandeld, en dat dit hoedanige wordt bepaald door de getallen die daarbij worden gesteld, ook boven, n. 429, 430, 574; aldus het hoedanige van het ware des geloofs: en dat tellen betekent het hoedanige der zaak kennen, en ordenen, en rangschikken volgens hetzelfde, n. 453. Dat het getal het hoedanige van het ware en vandaar des geloofs betekent, is omdat een getal een veelheid insluit, en van veelheid wordt in het Woord gesproken met betrekking tot de ware dingen; men zie boven n. 336, 337: vandaar nu wordt met het getal des naams aangeduid het hoedanige van het ware vanuit het goede, of het hoedanige des geloofs vanuit de liefde; maar hier in den tegengestelden zin, omdat het wordt gezegd van het beest.

842. Omdat boven is gehandeld over het geloof en de werken, zou ik de daaruit volgende conclusie willen maken, namelijk

“dat de liefde, het leven en de werken bij ieder mens één maken, dermate dat het iets eenders is of gij zegt de liefde, dan wel het leven, of de werken; dat de liefde het leven van den mens maakt, en dat zijn leven zodanig is als zijn liefde is, niet alleen het leven des gemoeds, maar ook tevens het leven des lichaams, is boven getoond; en omdat de mens dat wat hij liefheeft, ook met het gemoed wil en met het lichaam doet, volgt dat de liefde en de daden of de werken één maken; dat de werken voortgaan uit des menschen leven, zowel

het inwendige als het uitwendige, en dat zij de activiteiten zijn van de hem omgevende sfeer der aandoeningen en der denkingen daaruit, en dat er geen vergemeenschapping van des mensen leven en liefde bestaat, tenzij de omgevende sfeer, welke van zijn leven is, actief wordt door doen, kan met vele dingen worden getoond; en daarom, zoals het leven, of zoals de liefde, of zoals de werken zijn bij den mens, aldus zijn alle dingen waaruit die sfeer, bijgevolg ook het geloof is”;

du, indien de werken boos zijn, volgt dat er geen geloof van het ware is, maar een geloof van het valse; het boze immers en het valse hangen samen, niet echter het boze en het ware; indien echter de werken goed zijn, volgt dat er het geloof van het ware is, want het goede en het ware hebben elkander wederzijds lief en zij verbinden zich: indien echter de werken van den mens in den uitwendigen vorm goed verschijnen, en evenwel de mens innerlijk boos is, zo volgt dat hij een geloof van het valse heeft, hoezeer hij ook met den mond het ware kan spreken, doch een ware dat besmet is met het boze uit het innerlijke; zijn daden daaruit zijn, volgens derzelve beschrijving door den Heer, *zoals de uiterlijke dingen des bekera en des schotels schoongemaakt, welke innerlijke dingen vol zijn van roof en onmatigheid. En zij zijn zoals de gewitkalkte graven, welke van buiten schoon schijnen, van binnen echter vol van doodsbeenderen en alle onreinigheid*, Matth. XXIII: 25, 27, 28.

843. Vers 18. *Hier is de wijsheid; die het inzicht heeft, rekene het getal van het beest; het getal eens mensa immers is het, en zijn getal zeshonderd zes en zestig.* Hier is de wijsheid, betekent dat deze dingen in de gehele samenvatting de leer van hen is, welke voor wijsheid wordt gehouden, hoewel zij waanzin is: die het inzicht heeft, rekene het getal van het beest, betekent dat zij die in verlichting zijn, het hoedanige des geloofs van dit godsdienstige navorsen: het getal eens mensa immers is het, betekent het hoedanige ervan alsof het was vanuit het verstand der waarheden, hetwelk de mensa der Kerk zullen hebben: en zijn getal zeshonderd zes en zestig, betekent dat nochtans het hoedanige ervan is vanuit alle valse dingen en alle boze dingen daaruit in de samenvatting.

844. Hier is de wijsheid; dat dit betekent dat deze dingen in de gehele samenvatting de leer van hen is, welke voor wijsheid wordt gehouden, hoewel zij waanzin is, staat vast uit de betekenis van hier is de wijsheid, zijnde dat al die dingen welke over den draak en over diens beide geesten zijn gezegd, de leer is van hen die het geloof hebben gescheiden van het leven, welke evenwel geen wijsheid is, zoals waarvoor het wordt gehouden, maar waanzin; dat

deze dingen worden verstaan onder hier is de wijsheid, volgt uit hetgeen vlak voorafgaat, namelijk dat niemand kan kopen en verkopen, indien hij niet het merkteken had, of den naam van het beest, of het getal zijns naams, waarmede wordt aangeduid dat niet iemand iets anders zou aanleren of onderwijzen dan hetgeen erkend en vandaar in de leer aanvaard is; daaruit kan worden opgemaakt, dat onder de wijsheid hier wordt verstaan de wijsheid in de ogen van hen, welke evenwel waanzin is, aan hen als wijsheid verschenen: dat de waanzin wordt verstaan onder de wijsheid, is omdat zij die in de valse dingen zijn, geloven dat zij boven de anderen wijs zijn wanneer zij hun valse dingen hebben bevestigd: eender doen de bozen, wanneer zij in hun boze dingen zijn, en kunstgrepen uitdenken waardoor zij de goeden boos doen; dan schijnen zij zich vernuftig toe, ja zelfs wijs boven de anderen, terwijl zij dan toch voor de ogen der Engelen waanzinnig verschijnen; vandaar nu is het, dat de waanzin van hen die in de valse dingen zijn, in het Woord ook wijsheid en inzicht wordt geheten, zoals in deze volgende plaatsen: *“O Heer God, Gij hebt deze dingen verborgen voor de wijzen en de inzichtsvollen, en ze onthuld aan de kleine kinderen”*, Matth. xi: 25; Lukas x: 21. *“Wee den wijzen in hun eigen ogen, en den voor hun eigen aangezichten inzichtsvollen”*, Jes. v: 21. *“Ik zal bezoeking doen over de vrucht van den hoogmoed des harten van Asschur, en over het sieraad van de hoogte zijner ogen, derhalve omdat hij heeft gezegd: In de deugd mijner hand heb ik het gedaan, en door mijn wijsheid, omdat ik inzichtsvol ben geweest”*, Jes. x: 12, 13. *“Zeker, dwazen zijn de vorsten van Zoan, de wijzen der raadgevers van Farao; hoe zeydet gij tot Farao: Een zoon der wijzen ik”*, Jes. xix: 11. *“De wijsheid der wijzen zal vergaan, en het inzicht der inzichtsvollen zal zich verbergen”*, Jes. xxix: 14. *“Hij verwerpt de wijzen achterwaarts”*, Jes. xlv: 25. *“Het zwaard tegen de bewoners van Babel, en tegen haar vorsten, en tegen haar wijzen”*, Jerem. l: 35; vandaar is het, dat de magiërs in Babel en elders *wijzen* werden geheten, zoals in Dan. ii: 48. Uit deze dingen blijkt, dat van wijsheid in het Woord ook wordt gesproken aangaande de niet-wijzen, en eveneens aangaande hen die vanuit de valse dingen waanzinnig zijn; eender dat aan hen diademen worden toegeschreven, zoals aan den draak, Apoc. xii: 3, en aan zijn beest, in Vers 1 van dit Hoofdstuk; en dat van de vrouw zittende op het scharlaken beest, wordt gezegd, dat zij was bekleed met purper en scharlaken, verguld met goud, versierd met kostbare stenen, en paarden, Apoc. xvii: 4; eender dat de bozen worden geheten sterken en machtigen, terwijl zij toch alles behalve sterk en machtig zijn, over welke zaak men boven n. 783 zie.

845. Die het inzicht heeft, rekene het getal van het beest; dat dit betekent dat zij die in verlichting zijn, het hoedanige des geloofs van dit godsdienstige

navorsen, staat vast uit de betekenis van hem die het inzicht heeft, zijnde hij die in verlichting is, waarover aanstonds; uit de betekenis van rekenen, zijnde navorsen; de oorzaak dat rekenen betekent navorsen, is deze dat in de beide zinnen des Woords, namelijk in den letterlijken zin en in den geestelijken zin, de woorden worden gebruikt in verband met hun subjecten, aldus rekenen met betrekking tot het getal, en navorsen met betrekking tot het hoedanige des geloofs, en uit de betekenis van het getal van het beest, zijnde het hoedanige des geloofs van dit godsdienstige; dat het getal het hoedanige des geloofs betekent, zie men boven, n. 841; en dat het beest het van het leven gescheiden geloof betekent, welk geloof er een is van dit godsdienstige; daaruit kan vaststaan, dat die het inzicht heeft, rekene het getal van het beest, betekent dat zij die in verlichting zijn, het hoedanige des geloofs van dit godsdienstige navorsen. Dat zij die in verlichting zijn, zullen navorsen, is omdat het hoedanige des geloofs van dat godsdienstige door geen anderen kan worden gezien, aldus ook niet nagevorst; want het al des Woords, waardoor de navorsing zal geschieden, en vanuit hetwelk de uitspraak [*judicatio*, vonnis] is, is in het licht des Hemels, en vandaar kan het niet dan vanuit dat licht worden gezien, en dat licht is het hetwelk den mens verlicht; en navorsen het hoedanige des geloofs van enigen godsdienst, hetwelk is bevestigd door enige plaatsen vanuit het Woord, kan daarom geen ander dan hij die in het licht des Hemels is, bijgevolg die in verlichting is.

846. Het getal eens mensen immers is het; dat dit betekent het hoedanige ervan alsof het was vanuit het verstand der waarheden, hetwelk de mensen der Kerk zullen hebben, staat vast uit de betekenis van het getal, zijnde het hoedanige des geloofs, waarover boven n. 841; en uit de betekenis van den mens, zijnde het verstand van het ware, hetwelk de mensen der Kerk in de dingen des geloofs zullen hebben, waarover ook boven, n. 280, 546, 547, hier alsof het vanuit het verstand was; het van het leven gescheiden geloof is immers een geloof van het valse, aldus zonder het ware en het verstand ervan; en daarom is hier met de betekenis van den mens iets eenders het geval als met de betekenis van de wijsheid boven in n. 844, namelijk dat er wordt verstaan alsof het wijsheid was, hoewel het waanzin is. Bovendien sluiten zij die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, het verstand uit, willende dat de gehoorzaamheid er ene van een niet verstaan geloof zij, en dat het verstande geloof een eigen geloof van den mens is, en vandaar natuurlijk en niet geestelijk: maar hoedanig het verstandelijke geloof is, zal worden gezegd: in het Woord wordt, in deszelfs geestelijken zin, met veel dingen gehandeld over het verstand van het Goddelijk Ware in het Woord; en waar

wordt gehandeld over de verlating der Kerk, wordt ook gehandeld over het teloorgegane verstand van de Goddelijke waarheden ervan vanuit het Woord; en uit de plaatsen daar aangaande deze zaak verzameld, en ten aanzien van haar innerlijken zin uitgevorst, blijkt, dat voor zoveel als het verstand van het ware in de Kerk vergaat, voor evenzoveel de Kerk vergaat; ook wordt met Egypte, Aschur, Israëel, en met Efraim, in vele plaatsen het verstand des Woords aangeduid; maar met Egypte het natuurlijk verstand ervan, met Aschur het redelijk verstand, met Israëel het geestelijk verstand, doch met Efraïm het verstand zelf des Woords in de Kerk; maar die drie graden des verstands, namelijk het natuurlijke, het redelijke, en het geestelijke, zullen één zijn, opdat de mens vanuit verlichting de echte waarheden des Woords zie en doorvatte; want het natuurlijk verstand, hetwelk het laagste is, kan niet uit zijn schijnsel worden verlicht, maar het zal worden verlicht uit het licht van den redelijken mens, die de middelste is, en deze vanuit het geestelijk licht; het geestelijk verstand immers is in het licht des Hemels en ziet daaruit; het redelijke is midden tussen het geestelijke en het natuurlijke, en neemt het geestelijk licht op hetwelk het overbrengt in het natuurlijke en dat verlicht: daaruit blijkt, dat het natuurlijk verstand zonder het licht door het redelijke vanuit het geestelijke, geen verstand is; het is immers zonder licht vanuit den Hemel; en de ware dingen der Kerk, welke ook de ware dingen des Hemels zijn, kunnen geenszins worden gezien, dan alleen in het licht des Hemels; de oorzaak hiervan is deze, dat het Goddelijk Ware, voortgaande uit den Heer als Zon, het Licht des Hemels is, en de Heer door Zijn licht, hetwelk het geestelijk licht is, Alleen den mens verlicht. Uit deze dingen blijkt, dat de Heer wil, dat de mens de ware dingen zijner Kerk niet slechts wete, maar ook versta, evenwel niet vanuit het natuurlijk licht gescheiden van het geestelijk licht; het natuurlijk licht immers gescheiden van het geestelijk licht, is in de dingen des Hemels of in de geestelijke dingen, niet licht maar donkerheid; de mens immers beziet vanuit het afgescheiden natuurlijk licht de dingen der Kerk vanuit zichzelf en niet vanuit den Heer; en daarom kan hij niet anders dan dezelve vanuit schijnen en begoochelingen zien, en dezelve vanuit die zien, is valse dingen aanzien voor ware, en boze dingen voor goede; het vuur dat dit licht uitzendt [*propagat*] en eveneens ontsteekt, is de liefde van zich, en daaruit de trots van het eigen inzicht; de mens die vanuit dat vuur en het licht daaruit denkt, kan, voor zoveel als hij over gave van vernuft beschikt, en vandaar over het vermogen om al wat hem belijft te bevestigen, voor even zoveel ook valse en boze dingen bevestigen, totdat ze als ware en goede dingen verschijnen; ja zelfs kan hij valse en boze dingen in een

blinkend natuurlijk licht stellen, welk licht evenwel een dwaallicht is aldus kunstmatig opgeschroefd: maar de dingen der Kerk begrijpen vanuit dit licht is dezelve niet verstaan, maar is veeleer niet verstaan, want de mens ziet vanuit dit allene licht ware dingen als valse, en valse als ware: en dit geschiedt vooral wanneer enig aanvaard dogma wordt aangenomen als het ware zelf, en niet van te voren wordt gezien of het al dan niet waar is; en indien het wordt gezien, zo geschiedt het alleen vanuit dingen die bevestigd zijn door redeneringen vanuit den natuurlijken mens, en door bevestigingen vanuit niet-verstane plaatsen in het Woord; de mens die alle dogma's van zijn godsdienst derwijze beziet, kan als beginsel nemen al wat hem belieft, en daaraan een licht van bevestiging geven tot aan den schijn toe alsof het een ware vanuit den Hemel was, hoewel het een valse vanuit de hel is. Uit deze dingen kan men concluderen, dat onder het verstand van de waarheden der Kerk wordt verstaan het verstand ervan verlicht uit het licht des Hemels, aldus uit den Heer: de mens die in die verlichting is, kan de ware dingen der Kerk zien, redelijk in de wereld, en geestelijk na den dood. Daarentegen is vanuit het natuurlijk schijnsel gescheiden van het geestelijk licht, zijnde het licht des Hemels uit den Heer, binnengaan in de dingen der Kerk, welke innerlijk zijn geestelijk en hemels, voortschrijden in de omgekeerde orde, want het natuurlijke kan niet binnengaan in het geestelijke, maar het geestelijke kan binnengaan in het natuurlijke; er bestaat immers geen invloed van het natuurlijke bij den mens in de denkingen en in de bedoelingen van zijn geest, welke invloed ook de fysische wordt genoemd, maar er bestaat de invloed van het geestelijke, namelijk van de denkingen en de bedoelingen des geestes in het lichaam, en in deszelfs handelingen en gewaarwordingen.

847. En zijn getal zeshonderd zes en zestig; dat dit betekent dat nochtans het hoedanige ervan is vanuit alle valse dingen en alle boze dingen daaruit in de samenvatting, staat vast uit de betekenis van het getal, zijnde het hoedanige van het geloof gescheiden van het leven; en uit de betekenis van zeshonderd zes en zestig, zijnde alle valse dingen en alle boze dingen daaruit in de samenvatting; dat dit getal die dingen betekent, is omdat zes alle dingen betekent, en daarvan wordt gesproken met betrekking tot de ware dingen en de goede dingen daaruit, en in den tegengestelden zin tot de valse dingen en de boze dingen daaruit; dat getal immers is samengesteld uit de getallen 2 en 3 met elkander vermenigvuldigd, en van het getal 2 wordt gesproken met betrekking tot de goede dingen, en in den tegengestelden zin met betrekking tot de boze dingen, en van het getal 3 met betrekking tot de ware dingen, en in den tegengestelden zin met betrekking tot de valse

dingen, en een samengesteld getal betekent iets eenders als de enkelvoudige getallen waaruit het is samengesteld; vandaar nu is het, dat zes betekent alle ware dingen en alle goede dingen daaruit in de samenvatting, en in den tegengestelden zin alle valse dingen en de boze dingen daaruit in de samenvatting; opdat al die dingen tot het volle worden aangeduid, wordt derhalve dat getal verdrievoudigd, en uit de verdrievoudiging ontstaat 666; met het verdrievoudigde immers wordt aangeduid geheel en al en het volle van aanvang tot einde, hier dus dat volstrekt niets van het ware en het goede over is. Dat met elk getal in het Woord iets van een ding of staat wordt aangeduid, en dat het hoedanige ervan wordt bepaald door de getallen die daarbij worden gesteld, zie men boven, n. 203, 429, 574, 841: dat grotere en uit kleinere vergaderde getallen eendere dingen betekenen als de kleinere en enkelvoudige, waaruit zij door vermenigvuldiging oprijzen, n. 430; aldus betekent het getal 666 eendere dingen als 6, en 6 eendere dingen als 3 en als 2, waaruit zij door vermenigvuldiging oprijzen; dat drie betekent het volle, het volledige, geheel en al, en alle dingen, van aanvang tot einde, en wordt gezegd van de ware dingen en van de valse dingen, boven n. 532; en dat twee eender wordt gezegd van de goede dingen en van de boze dingen, n. 532 einde: iets eenders als met zes wordt aangeduid, wordt ook aangeduid met twaalf, omdat 12 oprijst door vermenigvuldiging van 3 met 4; en van 4 wordt eender als van 2 gesproken met betrekking tot de goede dingen, en eveneens met betrekking tot de boze dingen. Uit deze dingen nu blijkt, dat met het getal zeshonderd zes en zestig, van welk getal wordt gezegd dat het dat eens mensen is, en waarvan wordt gezegd dat hetzelfde rekenen is van het inzicht, wordt aangeduid het hoedanige van het geloof afgescheiden van de goede werken, namelijk dat het is vanuit alle valse dingen en alle boze dingen daaruit in de samenvatting; dat gezegd wordt dat het van het inzicht is dat getal te berekenen, betekent niet dat het inzicht is de betekenis van dat getal te weten of te vinden, maar dat het inzicht is de valse en de boze dingen na te vorsen en te zien die het hoedanige maken van het geloof dat gescheiden is van het leven. Dat het hoedanige van dat geloof zodanig is ten aanzien van de valse dingen, zal men zien in hetgeen terstond volgt; dat het ook zodanig is ten aanzien van de boze dingen, is omdat als de goede werken worden verwijderd, en zij worden verwijderd als men gelooft dat zij volstrekt niet rechtvaardigmaken of zaligen, volgt dat in de plaats ervan de boze werken zijn; de mens immers zal of in de goede dingen, of in de boze dingen zijn; hij kan niet zijn in de ene en de andere tegelijk, hetgeen wordt verstaan onder deze woorden des Heren: *“Niemand kan twee heren dienen; of*

hij zal den een haten en den ander beminnen; gij kunt niet God dienen en den mammon”, Matth. VI: 24: vandaar is het, dat vanuit een geloof dat de goede werken, zijnde de goede dingen des levens, verwijdert, alle boze dingen in de samenvatting opvolgen. Bovendien heeft elke godsdienst het leven ten doel; deze leert immers de boze dingen die moeten worden geschuwd, en de goede dingen die moeten worden gedaan; een godsdienst die niet het leven ten doel heeft, kan geen godsdienst worden geheten; bijgevolg waar geleerd wordt dat de werken des levens niets doen, maar het geloof-alleen; en waar dit wordt geleerd, zijn niet alle boze dingen des levens voor zoveel de burgerlijke wetten het niet verbieden en verhinderen, toegelaten? Het geloof-alleen immers verbergt ze, vergeeft ze, en neemt ze weg; dat het zo is, kan hieruit vaststaan, dat gezegd wordt dat het geloof-alleen het leven rechtvaardigt, en toch wordt er geleerd, dat de mens niet wordt gezaligd door enig goede des levens, en eveneens dat hij wordt gezaligd krachtens dat geloof, ook in het laatste doodsuur, voorts dat hij wordt gerechtvaardigd op hetzelfde oogenblik waarop hij dat geloof opneemt, en eendere dingen meer, welke geheel en al overreden, dat het leven niet het einddoel van dien godsdienst is; en indien de godsdienst niet het leven ten doel heeft, volgt dat deze de teugels viert voor boze dingen van elk geslacht. Dat diegenen alle valse dingen in de samenvatting hebben, die zowel naar leer als naar leven in dat geloof zijn, kan hieruit vaststaan, omdat het rechtvaardigmakende of zaligende geloof dit geloof is dat de Vader den Zoon heeft gezonden, Die Hem zou verzoenen met het menselijk geslacht door het kruistijden, en zo de opheffing van de verdoemenis; maar hoedanig dit geloof is, en wat van het ware of niet van het ware in hetzelfde is, is boven uiteengezet; en een ieder kan zien, dat in dat geloof niet iets anders dan denking is, en niets van leven; want gezegd wordt: Indien wij dit met verwachting en vertrouwen geloven, dat is, met de denking erkennen, worden wij gezaligd. Indien het heil is in dit geloof-alleen, wat is het dan nodig te weten wat de liefde tot den Heer is, wat de liefde jegens den naaste, wat het leven des mensen, en de goede en de boze dingen des levens, wat de vergeving der zonden, wat de hervorming en de wederverwekking; zijn al die dingen niet dat geloof-alleen? Indien gevraagd wordt wat de vergeving der zonden is, is zij niet dat geloof-alleen? Indien gevraagd wordt wat de liefde jegens den naaste, is zij niet dat geloof-alleen? Indien gevraagd wordt: Wat is de Kerk, is zij niet dat geloof-alleen? Aldus in de overige dingen; daaruit blijkt dat dit geloof-alleen heeft opgezogen en gelijk een draak heeft verzwolgen alle ware en goede dingen des Woords en vandaar der Kerk, welke evenwel ontelbaar zijn, en waardoor de Engelen alle inzicht en wijsheid hebben, en waardoor

den mensen alle heil gewordt. Omdat door dat geloof-alleen alle ware en goede dingen der Kerk zijn verbannen, zo volgt, dat in de plaats ervan valse dingen en daaruit boze dingen zijn, en bijgevolg de Kerk is verwoest: ja zelfs worden ook door dit ware, dat de mens vanuit zich niet het goede kan doen dat goed is, alle ware en goede dingen der Kerk verworpen, alsof het den mens was geoorloofd om zo ervan af te laten ze te doen, omdat zij veeleer verdoemelijk, zo niet goed, dan heilbrengend zijn: en verwonderlijk is het, dat door één ware, slecht verstaan, alle ware en goede dingen der Kerk in de ganse samenvatting werden verworpen. Deze dingen zijn het, die met het getal van het beest 666 in den geestelijken zin worden aangeduid.

De Apocalyps

Veertiende Hoofdstuk

1. En ik zag, en zie, het Lam staande op den berg Zion, en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven op hun voorhoofden.
2. En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, evenals een stem veler wateren, en evenals een stem van een groten donderslag: en een stem hoorde ik van citerspelers, spelende op hun citers.
3. En zij zongen evenals een nieuw lied vóór den Troon, en vóór de vier Dieren en de Ouderen: en niemand kon het lied leren dan die honderd vier en veertig duizen, gekocht van de aarde.
4. Dezen zijn het die met vrouwen niet zijn bedoezeld, maagden immers zijn zij: dezen zijn het die het Lam volgen, waar Het ook gaat: dezen zijn gekocht van de mensen, de eerstelingen Gode en het Lam.
5. En in hun mond is geen arglist gevonden, zij zijn immers onbevlekt vóór den Troon van God.
6. En ik zag een anderen Engel vliegende in het midden des Hemels, hebbende het eeuwige Evangelie om te evangeliseren dengenen die op de aarde wonen, en aan alle natie, en stam, en tong, en volk.
7. Zeggende met een grote stem: Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid, omdat gekomen is het uur Zijns Gerichts, en aanbidt Hem Die gemaakt heeft den Hemel en de aarde, en de zee en de bronnen der wateren.
8. En een andere Engel is gevolgd, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad, omdat zij vanuit den wijn des toorns harer hoererij alle natiën heeft gedrenkt.
9. En een derde Engel is hen gevolgd, zeggende met een grote stem: Indien iemand het beest zal aanbeden hebben, en zijn beeld, en zal ontvangen hebben het merkteken op zijn voorhoofd, of op zijn hand.
10. En die zal drinken van den wijn des toorns Gods, gemengd met louteren wijn in den drinkbeker Zijner ontsteking, en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel vóór de heilige Engelen en vóór het Lam.
11. En de rook hunner pijniging zal opklimmen tot in de eeuwen der eeuwen, en zij zullen niet rust hebben dag en nacht, die aanbidden het beest en zijn beeld, en indien iemand zal hebben ontvangen het merkteken zijns naams.

12. Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn zij die bewaren de bevelen Gods en het geloof van Jezus.
13. En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, zeggende tot mij: Schrijf: Gezegend de doden in den Heer stervende van nu aan; ja, zegt de Geest, opdat zij mogen rusten van hunne arbeiden; hun werken immers volgen met hen.
14. En ik zag, en zie, een witte wolk, en op de wolk was Een gezeten, den Zoon des mensen gelijk, hebbende op Zijn hoofd een gouden kroon, en in Zijn hand een scherpe sikkel.
15. En een andere Engel ging uit vanuit den tempel, roepende met een grote stem tot Hem Die op de wolk zat: Zend Uw sikkel, en maai, omdat gekomen is voor U het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde.
16. En Die op de wolk zat, zond Zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd afgemaaid.
17. En een andere Engel ging uit vanuit den tempel die in den Hemel is, hebbende ook hij een scherpe sikkel.
18. En een andere Engel ging uit vanuit het Altaar, hebbende mogendheid over het vuur, en hij riep met een groot geroep tot hem die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uw scherpe sikkel, en wijnoogst gij de trossen van den wijngaard ³⁾ der aarde, omdat zijn druiven zijn gerijpt.
19. En de Engel zond zijn sikkel op de aarde, en hij wijnoogste den wijngaard der aarde, en wierp in den groten wijnpersbak des toorns Gods.
20. En getreden werd de wijnpersbak buiten de stad, en er ging bloed uit vanuit den wijnpersbak tot aan de tomen der paarden, duizend zes honderd stadiën ver.

3 In het Handschrift is boven deze woorden geschreven *bona charitatis*, de goede dingen der naastenliefde.

De Ontvouwing.

848. Vers 1. *En ik zag, en zie, het Lam staande op den berg Zion, en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven op hun voorhoofden.* En ik zag, betekent de openbaring aangaande de toekomstige scheiding der goeden van de bozen vóór het Laatste Gericht: en zie, het Lam staande op den berg Zion, betekent de tegenwoordigheid des Heren in den Hemel en in de Kerk om de goeden te scheiden van de bozen, en om het Gericht te houden: en met Hem honderd vier en veertig duizend, betekent volgens de ware dingen in de gehele samenvatting: hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven op hun voorhoofden, betekent dezelve volgens de erkenning van Zijn Goddelijke vanuit de liefde.

849. En ik zag; dat dit betekent de openbaring aangaande de toekomstige scheiding der goeden van de bozen vóór het. Laatste Gericht, staat vast uit de betekenis van ik zag, zijnde de dingen die door Johannes werden gezien, en nu volgen; en deze dingen, in den geestelijken zin beschouwd, handelen over de samenroeping en de vergadering der gelovigen, en over hun afscheiding van de bozen vóór het Laatste Gericht, en het zijn de dingen die door den Heer worden verstaan onder deze bij Mattheus: *“Zij zullen zien den Zoon des mensen komende in de wolken des Hemels met deugd en heerlijkheid; en Hij zal Zijn Engelen zenden, en Hij zal Zijn uitverkorenen vergaderen van de vier winden, van de grenzen der Hemelen tot aan de grenzen ervan”*, xxiv: 30, 31; ook in dat Hoofdstuk wordt gehandeld over het Laatste Gericht, hetwelk daar wordt verstaan onder de voleinding der eeuw en de Komst des Heren; de vergadering en de scheiding der goeden van de bozen alsdan wordt met die woorden beschreven; eender als in dit Hoofdstuk, Vers 14, 16, waar wordt gesproken over den Zoon des mensen, zittende op een witte wolk, en beschreven met de sikkel in de hand maaiende de aarde. Eendere dingen als in dit Hoofdstuk worden ook verstaan onder deze woorden des Heren bij Mattheus: *“Het Koninkrijk der Hemelen is gelijk aan een mens zaaïende goed zaad in zijn akker; maar toen de mensen sliepen, kwam de vijand [inimicus] en zaaide onkruid, en ging heen; als echter het kruid was ontsproten, en vrucht maakte, toen verscheen het onkruid. En de dienstknechten traden toe en zeiden: Wilt gij dat wij heengaande datzelve verzamelen: Hij echter zeide: Neen, opdat gij het onkruid verzamelende, ook mogelijk met hetzelfde de tarwe niet uittrekt; laat liever het ene en het andere groeien tot aan den oogst toe; en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Verzamelt eerst het onkruid, en bindt het in bundels om hetzelfde te verbranden; de tarwe echter vergadert in mijn schuur”*,

XIII: 24 tot 30; ook daar wordt door den Heer de scheiding der goeden van de bozen voorzgd in den toekomenden tijd van het Laatste Gericht, hetwelk wordt verstaan onder: Laat het ene en het andere groeien tot aan den oogst toe; en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Verzamelt het onkruid om hetzelve te verbranden; de tarwe echter vergadert in mijn schuur; onder het onkruid worden verstaan de bozen die dan in de hel zullen worden geworpen, en onder de tarwe worden verstaan de goeden, die, gescheiden van de bozen, tot den Hemel zullen worden verheven; het zijn eendere dingen als deze in dit Hoofdstuk, Vers 15 en 16, waar wordt gezegd: *Gekomen is voor U het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst; en Die op de wolk zat, zond Zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd afgemaaid*, e.v.: waarom niet eerder de goeden zijn gescheiden van de bozen, dan ten tijde van het Laatste Gericht, en de goeden tot den Hemel opgeheven, en de bozen in de hel geworpen, zie men in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT, en eveneens boven, n. 391, 392, 394, 397, 411, 413, 418, 419, 426, 489a, 493, 497, 668, 669, 670, 674, 675, 676, 754.

850. En zie, het Lam staande op den berg Zion; dat dit betekent de tegenwoordigheid des Heren in den Hemel en in de Kerk om de goeden te scheiden van de bozen, en om het Gericht te houden, staat vast uit de betekenis van het Lam, zijnde de Heer ten aanzien van het Goddelijk Menselijke, waarover boven n. 297, 314, 343, 460, 482; uit de betekenis van staan, zijnde tegenwoordig zijn en verbonden worden, waarover aanstonds; en uit de betekenis van den berg Zion, zijnde de Hemel en de Kerk, waar de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert, hetgeen kan vaststaan uit de plaatsen in het Woord waar de berg Zion wordt genoemd: doch eerst zal iets worden gezegd over de tegenwoordigheid des Heren in den Hemel en in de Kerk om de goeden te scheiden van de bozen, en om het Gericht te houden: de tegenwoordigheid des Heren is een voortdurende in den algehelen Hemel, en in de algehele Kerk; want de Hemel is niet een hemel uit het eigene der Engelen daar, noch is de Kerk een kerk uit het eigene der mensen daar, maar uit het Goddelijke des Heren bij hen; het eigene immers van den Engel kan niet den Hemel maken, noch het eigene van den mens de Kerk, omdat het eigene zowel van de Engelen als van de mensen niet goed is; en daarom maakt het Goddelijke dat voortgaat uit den Heer, opgenomen door hen, den Hemel en de Kerk in het bijzonder bij een ieder, en vandaar in het gemeen bij allen in wie de Hemel en de Kerk is; daaruit blijkt dat de tegenwoordigheid des Heren een voortdurende is bij allen die in den Hemel en in de Kerk zijn, maar het is een vredige, kalme, in stand houdende en ondersteunende

tegenwoordigheid, waardoor alle dingen in de Hemelen en op aarde bestendig in hun orde en in hun samenhang worden gehouden, en daarin teruggebracht; eender in de hellen: doch de tegenwoordigheid die hier wordt verstaan onder staan op den berg Zion, is een actieve buitengewone tegenwoordigheid des Heren, te dien einde dat Zijn Goddelijke door de Hemelen invloei in de lagere gebieden, en daar de goeden scheidde van de bozen, en de bozen heenwerpe uit hun plaatsen, waar zij iets als van hemelen [*instar caelorum*] voor zich hadden gevormd; maar over deze tegenwoordigheid en verbinding des Heren met de Hemelen, en daaruit Zijn invloed in de lagere gebieden om Gericht te houden, is boven gehandeld in n. 413, 418, 419, 426, 489a, 493, 702, 704; het is deze tegenwoordigheid welke wordt aangeduid met staan, wanneer het den Heer betreft, ook elders als in Jes. III: 13; uit deze dingen kan vaststaan, dat met zie, het Lam staande op den berg Zion, wordt aangeduid de tegenwoordigheid des Heren in den Hemel en in de Kerk om de goeden te scheiden van de bozen, en om het Gericht te houden. Dat met den berg Zions wordt aangeduid de Hemel en de Kerk waar de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert, is uit hoofde hiervan, dat Zion de stad is geweest die David heeft gebouwd, en waarin hij daarna heeft gewoond, en die vandaar de stad Davids werd geheten; en omdat door David werd uitgebeeld de Heer ten aanzien van het Koningschap, zijnde het Goddelijk Ware, wordt derhalve met Zion in het Woord aangeduid de Hemel en de Kerk waar de Heer door het Goddelijk Ware regeert: vanwege deze oorzaak ook is het geweest, dat de Ark van Jehovah, waarin de Wet was nedergelegd, in die stad door David was overgebracht; met die Wet immers in den brede zin wordt ook aangeduid het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer: vanwege die oorzaak ook is het geweest dat met Hierosolyma, welke aan dien berg was gelegen, wordt aangeduid de Kerk ten aanzien van de leer; de leer der Kerk immers is geheel vanuit het Goddelijk Ware dat voortgaat vanuit den Heer, bijgevolg vanuit het Woord: dat die stad op een berg was gebouwd, was omdat de bergen te dien tijde vanwege de hoogte de Hemelen uitbeeldden, en vandaar eveneens in het Woord de Hemelen betekenen; de oorzaak van de uitbeelding, en vandaar van de aanduiding, was deze, dat de hoogste Hemelen, waar de Engelen van den derden graad zijn, in de hoogte boven de overige verschijnen, en voor de ogen der anderen zoals bergen; en omdat de hoogste Hemelen verschijnen zoals bergen, en de Engelen die op dezelve zijn, in de liefde tot den Heer zijn, wordt vandaar met de bergen in het Woord, en in de eerste plaats met den berg Zions de liefde tot den Heer aangeduid; dat de berg de liefde betekent, zie men boven in n. 405, 510. Dat met Zion wordt aangeduid

de Hemel en de Kerk waarin de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert, kan vaststaan uit de volgende plaatsen; bij David: *“Ik heb Mijn Koning gezalfd op den berg Zion, den berg Mijner heiligheid; Ik zal van het besluit verhalen: Jehovah heeft tot Mij gezegd: Mijn Zoon Gij; Ik heb heden U gegeneerd; Ik zal de natiën geven Uw erfenis; en Uw bezitting de einden der aarde: kust den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg vergaat, omdat Zijn toorn binnenkort zal ontbranden; gezegend allen die op Hem betrouwen”*, Psalm II: 6, 7, 8, 12; dat deze dingen niet aangaande David zijn gezegd, maar aangaande den Heer, blijkt hieruit, dat gezegd wordt: *Mijn Zoon Gij; heden heb Ik U gegeneerd; Ik zal de natiën geven een erfenis, en de einden der aarde een bezitting; voorts: Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne en gij vergaat op den weg; gezegend allen die op Hem betrouwen; en van deze dingen kan niet iets aangaande David worden gezegd; en daarom wordt met den Koning zalven op Zion, den berg der heiligheid, het Koninkrijk des Heren in den Hemel en in de Kerk door het Goddelijk Ware aangeduid; wat gezalfd worden en wat de gezalfde is, wanneer het den Heer betreft, zie men boven, n. 375; de Koning betekent den Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware, Zion den Hemel en de Kerk; van het besluit verhalen, betekent Zijn Komst; Mijn Zoon Gij, heden heb Ik U gegeneerd, betekent het Goddelijk Menselijke, hetgeen ook de Zoon Gods is; dat Hij alle mogendheid heeft in de Hemelen en op aarde, wordt verstaan onder: Ik zal de natiën geven Uw erfenis, en de einden der aarde Uw bezitting; dat er met Hem verbinding zal zijn door de liefde, opdat er zaliging zij, wordt aangeduid met: Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg vergaat; het Laatste Gericht uit Hem wordt daarmede aangeduid dat Zijn toorn binnenkort zal ontbranden; dat dan degenen worden gezaligd die geloof in Hem hebben, wordt aangeduid met: Gezegend zij die op Hem betrouwen; uit deze dingen blijkt, dat onder Zion wordt verstaan de Hemel en de Kerk, waar de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert. Desgelijks bij Zacharia: *“Spring zeer op, gij dochter Zions; maak geklank, gij dochter van Hierosolyma; zie, uw Koning komt u, gerecht en behouder, zachtmoedig, en rijdende op een ezel, en op een veulen, den zoon ener ezelin”*, ix: 9; dat deze dingen zijn gezegd aangaande den Heer, en aangaande Zijn Rijk in de Hemelen en op aarde, welk Rijk onder Zion en onder Hierosolyma wordt verstaan, blijkt bij de Evangelisten, waar deze dingen, als zij vervuld zijn, worden vermeld: *“Jezus zond twee discipelen om Hem te brengen een ezelin en haar veulen; dit is geschied opdat zou worden vervuld hetgeen is gezegd door den Profet, zeggende: Zegt der dochter Zions: Zie, uw Koning komt u, zachtmoedig, zittende op een ezel en op een veulen, den zoon ener jukdragende”*,*

Matth. XXI: 1, 2, 4, 5; Joh. XII: 14, 15; dat rijden op een ezel en op het veulen ener ezelin een kenteken van een Koning was, en dat derhalve de Heer aldus heeft gereden toen Hij Hierosolyma binnenging, en dat Hij derhalve door de juichende schare Koning werd geheten, en palmtwijgen en bekleedselen op den weg vóór Hem werden gespreid, zie men boven, n. 31; en omdat de Heer als Koning Hierosolyma binnenging, staat het vast, dat onder Zion wordt verstaan de Hemel en de Kerk, waarin de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert: dat de koningen van Jehudah en Israëel hebben uitgebeeld den Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware, en dat vandaar onder de koningen degenen worden verstaan die in de ware dingen vanuit het goede uit den Heer zijn, zie men boven, n. 31, 553, 625; en dat vooral door David in het Woord werd uitgebeeld de Heer ten aanzien van het Koningschap, zijnde het Goddelijk Ware, n. 205. Bij Jesaja: *“Op een hogen berg klim op voor u, gij evangeliseerster Zion; verhef met deugd uw stem, gij evangeliseerster Hierosolyma; verhef, en vrees niet; zeg tot de steden van Jehudah: Zie, uw God; zie, de Heer Jehovih komt in den Sterke”*, XL: 9, 10; aangezien deze dingen zijn gezegd over den Heer en over Zijn Rijk, en met Zion en Hierosolyma dat wordt aangeduid, wordt derhalve gezegd dat Zion en Hierosolyma dat evangeliseren, Zion vanuit het goede der liefde, en Hierosolyma vanuit de ware dingen der leer; de evangelisatie vanuit het goede der liefde wordt aangeduid met op een hogen berg klimmen, en die vanuit de ware dingen der leer met de stem verheffen met deugd; met de steden van Jehudah wordt aangeduid de leer der liefde tot den Heer en der liefde jegens den naaste in de ganse samenvatting; de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware en ten aanzien van het Goddelijk Goede, Die komen zal en het Gericht zal houden, wordt verstaan onder: Zie, uw God; zie de Heer Jehovih komt in den Sterke; de Heer immers wordt krachtens het Goddelijk Ware in het Woord God genoemd, en krachtens het Goddelijk Goede wordt Hij Jehovah genoemd, en eveneens de Heer Jehovih; in den Sterke komen, is om Gericht te houden, aldus om de hellen te onderjukken. Bij Micha: *“In het uiteinde der dagen zal de berg van het huis van Jehovah vastgesteld zijn op het hoofd der bergen, en verheven boven de heuvelen, en de volken zullen op hem samenvloeien; en vele natiën zullen gaan, en zeggen: Komt en laat ons opklimmen tot den berg van Jehovah, tot het huis van den God Jacobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen, en laten wij gaan in Zijn paden; want vanuit Zion zal uitgaan de Wet, en de rede van Jehovah vanuit Hierosolyma; dan zal Hij richten onder vele natiën, en bestraffen talrijke natiën tot in de verte. Jehovah zal regeren op den berg Zions, van nu aan en tot in het eeuwige; gij, toren der kudde van kleinvee, gij helling der dochter Zions, tot u zal komen en*

terugkeren het vorige Koninkrijk, het koninkrijk der dochter van Hierosolyma, IV: 1, 2, 3, 7, 8; dat de Komst van den Heer en van Zijn Rijk in de Hemelen en op aarde hier wordt beschreven, ziet een ieder; en daarom wordt Zijn Rijk, zijnde de Hemel en de Kerk, verstaan onder den berg van het huis van Jehovah, welke dan vastgesteld zal zijn op het hoofd der bergen; en omdat onder Zion wordt verstaan de Hemel en de Kerk waarin de Heer zal regeren door Zijn Goddelijk Ware, en onder Hierosolyma wordt verstaan de Hemel en de Kerk ten aanzien van de leer vanuit dat Goddelijk Ware, wordt derhalve gezegd: Vanuit Zion zal uitgaan de Wet, en de rede van Jehovah vanuit Hierosolyma; het onderricht van allen vanuit den Heer, wordt beschreven in de volgende dingen daar. Bij Jesaja: *“Roep uit en jubel, gij bewoonster van Zion, omdat groot in het midden van u de Heilige Israëls”*, XII: 6. Bij denzelfde: *“De verlost van Jehovah zullen wederkeren tot Zion met gezang, en vreugde der eeuwigheid op hun hoofd”*, XXXV: 10. Bij Zefanja: *“Jubel, gij dochter Zions, maak geklank, Israël; wees blij en spring op, vanuit het gehele hart, gij dochter van Hierosolyma; Jehovah heeft uw gerichten verwijderd, uw vijand [hostis] omgekeerd; Jehovah is in het midden van u”*, III: 14, 15. Bij Zacharia: *“Jubel en verblijd u, gij dochter Zions; zie, Ik komende opdat Ik wone in het midden van u; en vele natiën zullen te dien dage Jehovah aankleven; Ik zal wonen in U”*, II: 10, 11. Bij denzelfde: *“Ik zal wederkeren tot Zion, en Ik zal wonen in het midden van Hierosolyma; weswege Hierosolyma zal genoemd worden de stad der waarheid, en de berg van Jehovah Zebaoth de berg der heiligheid”*, VIII: 3. Bij David: *“Wie zal in Zion het heil Israëls geven; als Jehovah zal terugleiden de gevangenschap Zijns volks, zal Jakob opspringen, en Israël zich verblijden”*, Psalm XIV: 7; Psalm LIII: 7. Bij Jesaja: *“Grondvesten zal de Heer Jehovih in Zion een steen der beproeving, een hoek der gegrondveste grondvesting; wie het zal hebben geloofd, zal niet haasten: dan zal Ik het gericht stellen tot richtsnoer, en de gerechtigheid tot paslood; opgeheven zal worden uw verbond met den dood, en uw visioen met de hel zal niet bestaan”*, XXVIII: 16, 17, 18. Bij denzelfde: *“In dien tijd zal Jehovah Zebaoth een gave gebracht worden, een volk uiteengetrokken en uitgeplunderd vanwege een verschrikkelijk volk, tot de plaats van den Naam van Jehovah Zebaoth, tot den berg Zions”*, XVIII: 7. Bij denzelfde: *“Ik heb Mijn gerechtigheid doen naderen; zij is niet verre; en Mijn heil zal niet vertoeven; Ik zal geven in Zion het heil, aan Israël Mijn sieraad”*, XLVI: 13. Bij denzelfde: *“Dan zal tot Zion de Verlosser komen”*, LIX: 20; in deze plaatsen wordt gehandeld over de Komst des Heren, en over Zijn Rijk in de Hemelen en op aarde; en omdat dat Rijk wordt verstaan onder Zion en onder Hierosolyma, wordt derhalve gezegd dat zij daarheen zullen komen, en dat Jehovah, de

Heilige en de Koning Israëls, daar zal wonen; onder Jehovah, de Heilige en de Koning Israëls, wordt verstaan de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware; daaruit blijkt, dat onder Zion de Hemel en de Kerk wordt verstaan, waarin de Heer door het Goddelijk Ware regeert, en onder Hierosolyma de Hemel en de Kerk ten aanzien van de leer vanuit dat Goddelijke Ware: wie ziet niet, dat onder het terugbrengen van de natiën tot Zion en Hierosolyma, en onder het wonen van den Heer daar, niet Zion en Hierosolyma wordt verstaan, waar de Joodse natie is geweest? Uit de volgende plaatsen kan ook vaststaan, dat onder Zion de Hemel en de Kerk wordt verstaan, waarin de Heer door het Goddelijk Ware regeert; bij Jesaja: *“Zion zal in gericht worden verlost, en haar wederkerenden in gerechtigheid”*, i: 27. Bij denzelfde: *“De overgelatene in Zion en de overige in Hierosolyma, zal Hem heilig worden geheten, een elk geschreven ten leven in Hierosolyma: scheppen zal Jehovah over alle habitakel van den berg Zions, en over al haar samenroepingen een wolk overdag, en een rook en den glans eens vuurs der vlam des nachts”*, iv: 3, 5. Bij denzelfde: *“Jehovah Zebaoth zal regeren op den berg Zions, en in Hierosolyma, en vóór de ouderen zal Zijn heerlijkheid zijn”*, xxiv: 23. Bij Jesaja: *“Jehovah, Die een haard heeft in Zion, en een oven in Hierosolyma”*, xxxi: 9. Bij denzelfde: *“Verhoogd is Jehovah, omdat Hij het hoge bewoont; Hij heeft Zion vervuld met gericht en gerechtigheid: schouwt Zion aan, de stad van ons vastgestelde feest; uw ogen mogen zien Hierosolyma, het kalme habitakel, de tabernakel die niet zal worden verstrooid”*, xxxiii: 5, 20. Bij denzelfde: *“Zij heeft u veracht, zij heeft u bespot, de maagd dochter Zions; achter u schudt het hoofd de dochter van Hierosolyma, omdat gij hebt gelasterd en belasterd den Heilige Israëls”*, xxxvii: 22, 23. Bij David: *“Opdat ik al Uw loffelijkheden opsomme in de poorten der dochter Zions”*, Psalm ix: 15; *“Schoon van streek, een vreugde der ganse aarde, de berg Zions, aan de zijden van het noorden, de stad des groten Konings; God is bekend in haar straten”*, Psalm xlviii: 3, 4. Bij denzelfde: *“Omgeeft Zion, en omgordt haar, telt haar torens; zet uw hart tot haar bolwerk, onderscheidt haar paleizen, en vertelt het aan het navolgende geslacht dat hier God onze God tot in de eeuw en het eeuwige; Hij zal ons leiden”*, Psalm xlviii: 12, 13, 14, 15. Bij denzelfde: *“In Schalem is de tabernakel Gods, en Zijn habitakel in Zion”*, Psalm lxxvi: 3. Bij denzelfde: *“De Heer verkoos den Stam van Jehudah, den berg Zions, dien Hij liefhad”*, Psalm lxxviii: 68. Bij denzelfde: *“Jehovah heeft lief de poorten van Zion boven alle habitakels van Jakob, heerlijke dingen moeten van u worden gezegd, o stad Gods; Jehovah zal de volken in het opschrijven tellen; deze is daar geboren; al mijn bronnen in u”*, Psalm lxxxvii: 2, 3, 6, 7. Bij denzelfde: *“Wanneer Jehovah zal terugbrengen de gevangenschap van Zion, dan zal met gelach worden vervuld*

onze mond, en onze tong met gezang”, Psalm CXXVI: 1, 2. Bij denzelfde: “Zegenen zal u Jehovah vanuit Zion, opdat gij ziet het goede van Hierosolyma al de dagen uws levens, opdat gij ziet de zonen uwer zonen, den vrede over Israël”, Psalm CXXVIII: 5, 6. Bij denzelfde: “Jehovah heeft Zion verkoren; Hij heeft haar verlangd tot een zetel voor Zich; dit Mijn rust tot in het eeuwige; hier zal Ik wonen, omdat Ik haar heb verlangd”, Psalm CXXXII: 13, 14. Bij denzelfde: “Jehovah zal u zegenen vanuit Zion”, Psalm CXXXIV: 3. Bij denzelfde: “Gezegend zij Jehovah vanuit Zion, wonende in Hierosolyma”, Psalm CXXXV: 21. Bij denzelfde: “Jehovah zal regeren tot in het eeuwige, uw God, o Zion, tot in geslacht en geslacht”, Psalm CXLVI: 10. Bij denzelfde: “Dat de zonen Zions opspringen in hun Koning, dat zij loven Zijn Naam in reien, met trommel en cither psalmzingen”, Psalm CXLIX: 2, 3; deze plaatsen aangaande Zion zijn aangevoerd, opdat een ieder kan zien, dat onder Zion in het Woord niet Zion wordt verstaan, maar de Hemel en de Kerk, waar de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert; de meeste van die plaatsen zijn ook profetische uitspraken aangaande den Heer, namelijk dat Hij, wanneer Hij komen zal, Zion zal liefhebben, en daar tot in het eeuwige zal verblijven, terwijl Hij toch niet die stad noch Hierosolyma heeft liefgehad, zoals vaststaat uit Zijn woorden aangaande dezelve, maar den Hemel en de Kerk waar Hijzelf door Zijn Goddelijk Ware wordt opgenomen; vandaar is het, dat Zion wordt geheten Zijn rust, Zijn habitakel, de berg van Jehovah, de stad Gods, de stad des groten Konings, de stad der waarheid; en dat Zijn Koninkrijk daar zal zijn tot in het eeuwige, tot in de eeuw, en tot in geslacht en geslacht; en al deze dingen hadden geenszins kunnen worden gezegd, en kunnen geenszins worden bedoeld aangaande David’s Zion. Aangezien de Heer in de wereld is gekomen om Gericht te houden en daardoor alle dingen in de hellen en eveneens in de Hemelen in orde te herstellen, en omdat het Gericht geschiedt door het Goddelijk Ware (dit immers maakt den mens volgens de opneming geestelijk, en volgens deszelfs wetten, zijnde de Goddelijke geboden in het Woord, geschieden in de geestelijke wereld alle gerichten), nam derhalve de Heer het Menselijke aan, en maakte Hij Dit, zolang Hij in de wereld was, dat Goddelijk Ware, terwille hiervan dat Hij het Gericht zou houden, zoals is gezegd; dat de Heer Zijn Menselijke het Goddelijk Ware maakte, wordt verstaan bij Johannes onder *het Woord dat bij God was en dat God was, en door hetwelk alle dingen zijn gemaakt die gemaakt zijn, en door hetwelk de wereld is geschapen*, Joh. 1: 1 e.v.; onder het Woord wordt het Goddelijk Ware verstaan; dat de Heer dit is geworden ten aanzien van Zijn Menselijke, wordt met klare woorden gezegd, namelijk: “En het Woord is Vles geworden, en heeft onder ons gewoond, en wij

hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid zoals des Enigverwekten uit den Vader, vol genade en waarheid", Vers 14 aldaar; de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware wordt ook verstaan onder den Zoon des mensen, zoals de Heer Zich bij de Evangelisten meermalen noemt, van Wien Hij ook zegt dat Hij het Gericht zal houden. Omdat nu het Gericht is geschied uit den Heer vanuit Zijn Goddelijk Ware, en omdat onder Zion de Hemel en de Kerk wordt verstaan, waarin de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert, werd derhalve in de Apocalyps in dit Hoofdstuk, waarin wordt gehandeld over de scheiding der goeden van de bozen vóór het Laatste Gericht, het Lam gezien staande op den berg Zion, waarmede de tegenwoordigheid des Heren in den Hemel en in de Kerk wordt aangeduid, om de goeden te scheiden van de bozen, en om het Gericht te houden, zoals boven is gezegd. Vanwege de zelfde betekenis van den berg Zion wordt ook elders in het Woord gezegd, dat de Heer vanuit den berg Zions zal strijden voor de Kerk tegen de bozen, en hen zal vernietigen, zoals in de volgende plaatsen: "*Nederdalen zal Jehovah Zebaoth om krijg te voeren op den berg Zions, en op den heuvel ervan*", xxxi: 4; ook daar wordt gehandeld over de Komst des Heren, en over de verlossing of over de bevrijding der gelovigen; en daarom wordt met krijgvoeren [*militaire*] op den berg Zions en op den heuvel ervan, aangeduid Gericht houden vanuit het Goddelijk Ware; dat het Gericht vanuit hetzelfde geschiedt, is omdat allen worden gericht volgens de opneming ervan; het Goddelijk Ware immers, of het Woord, en de leer daaruit, leren het leven, en een ieder wordt gericht volgens hetzelfde. Bij David: "*Jehovah zal uw hulp zenden vanuit het Heiligdom, en vanuit Zion zal Hij u ondersteunen: wij zullen zingen in Uw heil, en in den Naam onzes Gods zullen wij de vaandelen opsteken; ik weet dat Jehovah Zijn Gezalfde behoudt; Hij antwoordt Hem vanuit den Hemel Zijner heiligheid, door de deugden des heils Zijner rechterhand*", Psalm xx: 3, 6, 7; deze dingen eveneens betreffen den Heer en Zijn overwinning over de hellen, en vandaar de zaliging der mensen; de gevechten en de overwinningen worden verstaan onder den Gezalfde antwoorden vanuit den Hemel der heiligheid, door de deugden des heils Zijner rechterhand; en de zaliging der gelovigen dientengevolge onder ons ondersteunen vanuit Zion, en zingen in Zijn heil. Bij denzelfde "*Jehovah spreekt, en Hij zal de aarde roepen van den opgang der zon tot den ondergang; vanuit Zion de volmaaktheid der schoonheid, God zal opflitsen; onze God zal komen; Hij zal roepen tot den Hemel omhoog, en tot de aarde, om Zijn volk te richten; verzamelt Mij Mijn heiligen*", Psalm l: 1, 2, 3, 4, 5; hier wordt klaarblijkend gehandeld over het Gericht over allen vanuit Zion, aldus vanuit den Heer door het Goddelijk Ware; de scheiding der goeden van

de bozen, wordt verstaan onder: Hij zal de aarde roepen van den opgang der zon tot den ondergang; het Gericht over allen onder: Hij zal roepen tot den Hemel omhoog, en tot de aarde, om het volk te richten; de verzameling van de goeden, en hun zaliging, wordt verstaan onder: Verzamelt Mij Mijn heiligen; het Goddelijk Ware waarin de Heer is in Zijn heerlijkheid, onder: Vanuit Zion de volmaaktheid der schoonheid, God zal opflitsen [*effulgebit*]. Bij denzelfde: *“Gezegde van Jehovah tot mijn Heer: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gesteld hebben tot een voetbank Uwer voeten; den scepter Uwer sterkte zal U Jehovah zenden vanuit Zion, heers in het midden Uwer vijanden”*, Psalm cx: 1, 2; dat deze dingen aangaande den Heer zijn gezegd, is bekend uit de woorden van den Heer Zelf bij Mattheus, Hfdst. xxii: 44; met zitten aan de rechterhand wordt de Goddelijke Almacht des Heren aangeduid; met de vijanden [*inimicos*] stellen tot een voetbank der voeten, wordt aangeduid de hellen geheel en al onderjucken en beneden uitspreiden; met den scepter der sterkte vanuit Zion, wordt aangeduid het Goddelijk Ware hetwelk de almacht heeft; Zion is de Hemel waar de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert; de heerschappij over de hellen door hetzelfde, wordt aangeduid met heersen in het midden der vijanden; dat de Allene Heer de almacht heeft, en dat Hijzelf haar heeft door Zijn Goddelijk Ware, zie men boven in n. 726: dat de ware dingen vanuit het goede alle macht hebben, en het goede en daaruit het ware is uit den Heer, ook boven n. 209, 338, 716, 776, 783. Bij Jesaja: *“Waak op, waak op, trek uw sterkte aan, Zion; trek aan de klederen uws sieraads, Hierosolyma, stad der heiligheid”*, lii: 1; aangezien met Zion de Hemel wordt aangeduid, waar de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert, en aangezien het Goddelijk Ware alle macht heeft, wordt derhalve gezegd: *Waak op, waak op, trek uw sterkte aan, Zion*; de leer daaruit wordt aangeduid met de klederen des sieraads, welke Hierosolyma zal aantrekken. Bij Joël: *“Jehovah, vanuit Zion zal Hij brullen, en vanuit Hierosolyma zal Hij Zijn stem geven, opdat de Hemelen en de aarde beven: dan zult gij bekennen, dat Ik Jehovah, wonende in Zion, den berg Mijner heiligheid, en Hierosolyma een heiligheid is; en vreemden zullen niet meer door haar doorgaan”*, iii: 16, 17, 21. Bij Amos: *“Jehovah zal vanuit Zion brullen, en vanuit Hierosolyma zal Hij Zijn stem geven”*, i: 2; met brullen en met leeuwengebrul wordt, wanneer het den Heer betreft, aangeduid de brandende ijver om den Hemel en de Kerk te beschermen, en om hen die daar zijn te zaligen, hetgeen geschiedt door de boze en de valse dingen te vernietigen, die rebelleren vanuit de hel, door het Goddelijk Ware en de macht ervan; men zie boven n. 601; en omdat met Zion wordt aangeduid de Hemel waar de Heer door het Goddelijk

Ware regeert, en met Hierosolyma de leer daaruit, kan het vaststaan, wat daarmede wordt aangeduid dat Jehovah vanuit Zion zal brullen, en vanuit Hierosolyma Zijn stem zal geven: dat de Heer daar is waar Hij door Zijn Goddelijk Ware regeert, zowel bij de Engelen des Hemels als bij de mensen der Kerk, wordt daarmede aangeduid, dat gij zult bekennen dat Ik Jehovah wonende in Zion, den berg Mijner heiligheid; dat daar geen valse dingen van het boze zijn, wordt daarmede aangeduid dat de vreemden niet door haar zullen doorgaan; de vreemden zijn de valse dingen van het boze. Bij Jesaja: *“Dag der wraak van Jehovah, jaar der vergeldingen om Zions twistzaak”*, xxxiv: 8; met den dag der wraak van Jehovah, en met het jaar der vergeldingen, wordt aangeduid het Laatste Gericht, en de verdoemenis van hen die door de valse en de boze dingen alle ware dingen der Kerk verlaten hebben gemaakt, hetgeen is om Zions twistzaak. Bij David: *“Jehovah in Zion groot, en hoog Hij boven alle volken; de sterkte des Konings”*, Psalm xcix: 2, 4; daar wordt Zion genoemd de sterkte des Konings, vanwege het Goddelijk Ware, hetwelk de macht zelf heeft. Bij denzelfde: *“Jehovah, Gij zult opstaan en U erbarmen over Zion, omdat er tijd is om zich harer te erbarmen, want de bestemde tijd is gekomen; omdat Uw knechten verlangen naar haar stenen, en zich erbarmen over haar stof; opdat de natiën vrezen den Naam van Jehovah, en alle koningen des lands Uw heerlijkheid; omdat Jehovah Zion zal hebben opgebouwd, en in Zijn heerlijkheid zal verschenen zijn: in Zion zal verkondigd worden den Naam van Jehovah, en Zijn lof in Hierosolyma, wanneer de volken tezamen zullen vergaderd worden, en de koninkrijken om Jehovah te dienen”*, Psalm cii: 14, 15, 16, 17, 22, 23; deze dingen betreffen de Komst des Heren, en de verlossing der gelovigen door Hem; Zijn Komst wordt aangeduid met den tijd om zich harer te erbarmen, en met den bestemden tijd; de te herstellen en de herstelde ware dingen worden aangeduid met de stenen waarnaar de knechten verlangen: de instauratie van de Kerk en den eredienst des Heren vanuit de Goddelijke ware dingen wordt beschreven met hetgeen daar volgt. De verwoesting van de Kerk door de Joodse natie waardoor zij al het Goddelijk Ware hebben vervalst, wordt hier en daar ook in het Woord met de verwoesting van Zion beschreven; zoals bij Jesaja: *“De steden Uwer heiligheid zijn een woestijn geworden, Zion is een woestijn geworden, en Hierosolyma een woestheid”*, lxiv: 9. In de Klaagliederen: *“De kostbare zonen Zions, tegen zuiver goud gelijk geschat, hoe zijn zij gerekend tot aarden flessen, het werk der handen eens pottenbakkers”*, iv: 2 tot einde; voorts Jesaja iii: 16 tot 26; Jerem. vi: 2; Micha iii: 10,12; en elders. Genoemd wordt ook in zeer vele plaatsen de maagd en de dochter Zions, zoals in de volgende: II Kon. xix: 21; Jes. i: 8; Hfdst. iii: 16, 17;

Hfdst. IV: 4; Hfdst. X: 32; Hfdst. XVI: 1; Hfdst. XXXVII: 22; Hfdst. LII: 2; Hfdst. LXII: 11; Jerem. IV: 31; Hfdst. VI: 2, 23; Klaagl. I: 6; Hfdst. II: 1, 4, 8, 10, 13, 18; Hfdst. IV: 22; Micha I: 13; Hfdst. IV: 8, 10, 13; Zef. III: 14; Zach. II: 14; Hfdst. IX: 9; Psalm IX: 15; Math. XXI: 5; Joh. XII: 15; en elders; en met de dochter Zions wordt de geestelijke aandoening van het Goddelijk Ware aangeduid; de geestelijke aandoening van het Goddelijk Ware is de liefde van het ware terwille van het ware, en het verlangen daarnaar terwille van het nut van het eeuwige leven. Uit deze dingen nu kan vaststaan, wat daarmede wordt aangeduid dat het Lam werd gezien te staan op den berg Zion, namelijk dat het was omdat in hetgeen daar volgt wordt gehandeld over de scheiding der goeden van de bozen, om het Gericht te houden.

851. En met Hem honderd vier en veertig duizend; dat dit betekent volgens de ware dingen in de gehele samenvatting, staat vast uit de betekenis van honderd vier en veertig duizend, zijnde de ware dingen in de gehele samenvatting, waarover boven n. 430; eendere dingen worden daarmede aangeduid als met deze woorden des Heren tot Zijn 12 discipelen: *“Jezus zeide: Voorwaar zeg Ik u, dat gij die Mij zijt gevolgd in de wederverwekking, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op den troon Zijner heerlijkheid, zult zitten, ook gij, op 12 tronen, oordelende de 12 stammen Israëls”*, Matth. XIX: 28; daaronder wordt niet verstaan, dat de 12 discipelen zullen zitten op 12 tronen, en zullen oordelen de 12 stammen Israëls, maar dat de Heer allen zal oordelen volgens de ware dingen vanuit het goede dat uit Hem is; want met de 12 discipelen worden aangeduid allen die van de Kerk zijn, en in den abstracten zin alle dingen der Kerk, zijnde de ware dingen vanuit het goede; maar deze dingen zie men ook boven in n. 9, 206, 253, 270, 297, 430 ontvouwd. Eendere dingen worden ook aangeduid met de ouderen en de vorsten bij Jesaja: *“Jehovah stelt Zich om te twisten, en Hij is staande om de volken te richten; Jehovah zal ten Gerichte komen met de ouderen Zijns volks, en deszelfs vorsten”*, III: 13,14; met de ouderen des volks en met deszelfs vorsten worden eendere dingen aangeduid als met de 12 discipelen, namelijk allen die van de Kerk in de ware en de goede dingen ervan zijn, en in den abstracten zin de ware en de goede dingen in de gehele samenvatting; dat die met de ouderen worden aangeduid, zie men boven in n. 270; en dat zij het ook worden met de vorsten, n. 29, 408. Dat onder honderd vier en veertig duizend de ware dingen in de gehele samenvatting worden verstaan, is omdat eendere dingen met dat getal als met twaalf worden aangeduid, en met 12 worden de ware en de goede dingen in de gehele samenvatting aangeduid; dat eendere dingen met 144000 worden aangeduid, is omdat samengestelde getallen eendere dingen betekenen als

de enkelvoudige getallen waaruit die door vermenigvuldiging oprijzen, en het getal 144 rijst op door de vermenigvuldiging van 12 met 12: een eendere betekenis heeft het getal 144000 als die welke het getal 144 heeft; maar over deze zaak zie men meer in de Ontvouwing van het voorgaande Hoofdstuk VII, waar gehandeld wordt over de 12000 verzegelden [*obsignati*; in Hfdst. VII *signati*] vanuit iederen Stam, en over de 144000 verzegelden tezamen vanuit alle Stammen.

852. Hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven in ⁴⁾ hun voorhoofden; dat dit betekent dezelve volgens de erkenning van Zijn Goddelijke vanuit de liefde, staat vast uit de betekenis van den Naam Zijns Vaders, zijnde het Goddelijke des Heren, waarover aanstonds; en uit de betekenis van geschreven in de voorhoofden, zijnde de volledige erkenning; dat de Naam des Vaders geschreven in de voorhoofden, is de volledige erkenning van het Goddelijke des Heren, is omdat de Heer allen die Zijn Goddelijke erkennen, naar Zich toekeert, en hen aanziet in het voorhoofd, en zij hunnerzijds den Heer aanzien met de ogen; en dit ter oorzake hiervan, dat het voorhoofd de liefde betekent, en het oog het verstand van het ware; vandaar wordt daarmede dat zij door den Heer worden geschouwd in de voorhoofden, aangeduid dat zij door den Heer worden aangezien vanuit het goede der liefde; en daarmede dat zij hunnerzijds den Heer aanzien met de ogen, wordt aangeduid dat zij het doen vanuit de ware dingen vanuit dat goede, bijgevolg vanuit het verstand van het ware: dat allen die in de Hemelen zijn, tot den Heer zijn gekeerd, en met het aangezicht tot Hem als Zon schouwen, zie men boven in n. 646, en in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 17, 123, 142, 272: voorts dat de Heer de Engelen ziet in het voorhoofd, en dat de Engelen hunnerzijds den Heer zien door de ogen, ter oorzake hiervan dat het voorhoofd overeenstemt met het goede der liefde, en de ogen overeenstemmen met het verstand van het ware, ook in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 145, 251; en dat het voorhoofd overeenstemt met het goede der liefde, boven n. 427. Wie niet weet hoedanig het Woord is in den zin der letter, kan menen, dat waar God en Lam wordt gezegd, en hier waar Lam en Vader wordt gezegd, het er twee zijn die worden verstaan, terwijl toch de Allene Heer onder den een en den ander wordt verstaan, eender als in het Woord van het Oude Testament, waar gezegd wordt Jehovah, Heer Jehovih, Jehovah Zebaoth, Heer, Jehovah God, God in meervoud en enkelvoud, God Israëls, Heilige Israëls, Koning Israëls, Schepper, Zaligmaker, Verlosser, Schaddai, Rots, en zo voort; terwijl toch

4 Hier *in*, eerder *super* (op).

onder al die Namen niet verscheidenen worden verstaan, maar Eén wordt verstaan; de Heer immers werd volgens Zijn Goddelijke attributen aldus verschillend genoemd: Iets eenders is het met het Woord van het Nieuwe Testament, waar Vader, Zoon, Heilige Geest, als drie worden genoemd, terwijl toch onder die drie Namen Eén wordt verstaan; onder den Vader immers wordt de Heer verstaan ten aanzien van het Goddelijke Zelf, hetwelk voor Hem de ziel vanuit den Vader was; onder den Zoon wordt het Goddelijk Menselijke verstaan, en onder den Heiligen Geest wordt het Goddelijke voortgaande verstaan; aldus zijn drie één; eender hier onder het Lam en den Vader. Dat de Heer waar Hij Vader zeide, het Goddelijke in Zich verstond, aldus Zich Zelf, kan vaststaan uit vele plaatsen in het Woord van het ene en het andere Testament; maar hier zou ik alleen enige dingen willen aanvoeren vanuit het Woord der Evangelisten, waaruit men kan zien dat de Heer onder den Vader verstond het Goddelijke in Zich Zelf, welk Goddelijke Hij had zoals de ziel in het lichaam, en dat Hij, als Hij den Vader en Zich Zelf noemde zoals twee, Zich Zelf onder den een en den ander verstond, want de ziel en het lichaam zijn één; de ziel immers is van haar lichaam, en het lichaam is van zijn ziel. Dat het Goddelijke, hetwelk Vader wordt genoemd, het Goddelijke Zelf des Heren is geweest, vanuit Hetwelk Zijn Menselijke ontstond, en vanuit Hetwelk dat Goddelijke is gemaakt, staat klaarblijkend vast uit Zijn ontvangenis vanuit het Goddelijke Zelf, bij Mattheus: *“De Engel des Heren verscheen in den droom aan Jozef, zeggende: Vrees niet Maria uw bruid aan te nemen, want hetgeen in haar geboren is, dat is vanuit den Heiligen Geest; en Jozef bekende haar niet totdat zij haar Eerstverwekten Zoon had gebaard”*, 1: 20, 25. En bij Lukas: *“De Engel zeide tot Maria: Zie, gij zult ontvangen in de baarmoeder, en een Zoon baren, en gij zult Zijn Naam Jezus noemen: Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten zal Hij genoemd worden. Maar Maria zeide tot den Engel: Hoe zal dit geschieden, aangezien ik geen man bekenne. De Engel antwoordde en zeide: De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwten, weswege dat wat zal worden geboren vanuit u, het Heilige, zal Gods Zoon worden genoemd”*, 1: 31, 32, 34, 35; waaruit blijkt, dat de Heer vanuit ontvangenis Jehovah God is; en vanuit ontvangenis Jehovah God zijn, is het zijn ten aanzien van het leven zelf, hetwelk wordt genoemd de ziel vanuit den Vader, vanuit dewelke het lichaam het leven heeft; hieruit staat klaarblijkend vast, dat het het Menselijke des Heren is hetwelk de Zoon Gods wordt genoemd, want gezegd wordt: Het Heilige dat zal worden geboren vanuit U, zal Gods Zoon worden genoemd. Dat het des Heren Menselijke is, hetwelk Gods Zoon wordt genoemd, kan vaststaan

vanuit het Woord van het Oude Testament, en eveneens vanuit het Woord van het Nieuwe in meerdere plaatsen; maar over deze zaak, als God wil, elders in het bijzonder; hier zullen alleen de plaatsen worden aangevoerd, die betuigen, dat de Heer onder den Vader het Goddelijke in Zich verstond, aldus Zich Zelf; en deze zijn de volgende; bij Johannes: *“In den aanvang was het Woord, en het Woord was bij God, en God was het Woord; alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt, en zonder Hetzelve is niets gemaakt dat gemaakt is. En het Woord is Vlees geworden en het heeft in ons gewoond, en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien zoals de heerlijkheid des Enigverwekte uit den Vader, vol genade en waarheid”*, i: 1,2,14; dat onder het Woord de Heer wordt verstaan ten aanzien van het Goddelijk Menselijke, is duidelijk, want gezegd wordt dat het Woord Vlees is geworden, en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien zoals de heerlijkheid des Enigverwekte uit den Vader: dat de Heer God is ook ten aanzien van het Menselijke, of dat het Menselijke des Heren ook Goddelijk is, is ook duidelijk, want gezegd wordt: Het Woord was bij God, en God was het Woord; en Dit Woord is Vlees geworden: onder het Woord wordt de Heer verstaan ten aanzien van het Goddelijk Ware. Bij denzelfde: *“Mijn Vader werkt tot nu toe, derhalve werk ook Ik. Maar de Joden zochten Hem te doden, omdat Hij zeide dat God Zijn eigen Vader was, Zich Zelf Gode evengelijk makende. Maar Jezus antwoordde, en Hij zeide: Niet kan de Zoon uit Zich Zelf wat ook doen tenzij wat Hij den Vader zal hebben zien doen; want de dingen die Hij doet, deze doet ook eender de Zoon: gelijkerwijs de Vader de doden opwekt, en levend maakt, aldus ook maakt de Zoon levend die Hij wil: wie niet den Zoon eert, eert niet den Vader Die Hem gezonden heeft: voorwaar zeg Ik u dat de ure komt, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die zullen horen, zullen leven: gelijkerwijs de Vader het leven heeft in Zich Zelf; aldus ook heeft Hij den Zoon gegeven het leven te hebben in Zich Zelf”*, v: 17 tot 27; dat onder den Vader hier wordt verstaan het Goddelijke in den Heer, hetwelk Zijn leven was, zoals de ziel des vaders in elk mens is, en dat onder den Zoon het Menselijke wordt verstaan, hetwelk vanuit het Goddelijke Zelf in Hem leefde, en vandaar eveneens Goddelijk is gemaakt, bijgevolg dat de Vader en de Zoon één zijn, staat vast uit des Heren woorden daar, namelijk dat de Zoon eendere dingen doet als de Vader; dat de Zoon de doden opwekt en levend maakt zoals de Vader; dat de Zoon het leven heeft in Zichzelf zoals de Vader; en dat diegenen zullen leven die de stem des Zoons zullen horen; uit deze dingen blijkt het duidelijk, dat de Vader en de Zoon één zijn zoals ziel en lichaam; en dat omdat Hij zeide dat God Zijn eigen Vader was, en Hij Zich Gode evengelijk maakte, de Joden Hem zochten te doden. Bij denzelfde: *“Al*

wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; een elk die het heeft gehoord van den Vader, en heeft geleerd, die komt tot Mij; niet dat iemand den Vader heeft gezien dan Hij Die bij den Vader is; Deze ziet den Vader. Ik ben het levende brood, dat vanuit den Hemel nederdaalt: gelijkerwijs Mij de levende Vader heeft gezonden, leef ook Ik door den Vader”, vi: 37 e.v.; daar spreekt de Heer over Zijn Menselijke, namelijk dat het is nedergedaald vanuit den Hemel, en dat een ieder het leven heeft door Hetzelve, ter oorzaak hiervan dat de Vader en Hetzelve één zijn, en dat het leven des Vaders in Hetzelve is zoals de Ziel vanuit den Vader in den Zoon. Bij denzelfde: “Ik geef het eeuwige leven Mijn schapen; en zij zullen niet vergaan in der eeuw, en niemand zal ze uit de hand Mijns Vaders rukken; Ik en de Vader één zijn Wij. De Joden waren verontwaardigd dat Hij Zich Zelf God maakte. Hij zeide: Dien de Vader heeft geheiligd en in de wereld gezonden, zegt gij niet: Gij lastert; omdat Ik heb gezegd: Ik ben Gods Zoon. Indien Ik niet doe de werken Mijns Vaders, zo gelooft Mij niet; indien Ik ze echter doe, zo gelooft de werken, opdat gij moogt bekennen en geloven dat de Vader in Mij is, en Ik in den Vader ben, x: 28 tot 38; hier spreekt de Heer over den Vader zoals over een ander, door te zeggen: Niemand zal de schapen rukken uit de hand Mijns Vaders; voorts: Indien Ik niet doe de werken Mijns Vaders, zo gelooft Mij niet; indien Ik ze echter doe, zo gelooft de werken; en evenwel, opdat zij niet zouden geloven dat de Vader en Hij twee waren, zegt Hij: De Vader en Ik, één zijn Wij; en opdat zij niet zouden geloven dat zij één waren alleen door de liefde, voegt Hij daaraan toe: Opdat gij moogt bekennen en geloven dat de Vader in Mij is, en Ik in den Vader ben; daaruit kan vaststaan, dat de Heer onder den Vader Zich Zelf verstond, of het Goddelijke in Hem vanuit de ontvangenis; en dat Hij onder den Zoon, Dien de Vader gezonden heeft, Zijn Menselijke verstond, want Dit is in de wereld gezonden daardoor dat Hij ontvangen is uit God Vader, en geboren uit de maagd. Bij denzelfde: “Jezus riep en zeide: Die in Mij gelooft, gelooft in Mij niet, maar in Hem Die Mij gezonden heeft; en die Mij ziet, ziet Hem Die Mij gezonden heeft. Ik, het Licht, ben in de wereld gekomen, opdat een elk die in Mij gelooft, in de duisternis niet blijve”, xii: 44, 45, 46; dat de Heer Zichzelf verstond onder den Vader, en Zijn Goddelijk Menselijke onder den Zoon Dien de Vader heeft gezonden, blijkt ook uit deze dingen, want Hij zegt: Die Mij ziet, ziet Hem Die Mij gezonden heeft; voorts dat wie in Mij gelooft, gelooft in Mij niet, maar in Hem Die Mij gezonden heeft; en nochtans zegt Hij, dat zij in Hem zullen geloven, zoals in Vers 36, en elders. Bij denzelfde: “Jezus, wetende dat de Vader Hem alle dingen in de handen had gegeven, en dat Hij van God was uitgegaan, en tot God terugging: wie Mij ontvangt, ontvangt Hem Die Mij

gezonden heeft”, XIII: 3, 20; omdat de Vader en Hijzelf één waren, en het Menselijke des Heren Goddelijk was vanuit het Goddelijke in Hem, waren derhalve alle dingen des Vaders van Hemzelf, hetgeen daaronder wordt verstaan dat de Vader alle dingen in Zijn handen had gegeven; en omdat Zij één waren, zegt Hij: Wie Mij ontvangt, ontvangt Hem Die Mij heeft gezonden; onder uitgaan van den Vader, en teruggaan tot den Vader, wordt verstaan ontvangen worden en zo bestaan uit Hem, en met Hem verenigd worden zoals de ziel met het lichaam. Bij denzelfde: *“Ik ben de weg, de waarheid en het leven; niemand komt tot den Vader dan door Mij; indien gij Mij hadt bekend, zo zoudt gij ook Mijn Vader bekend hebben, en van nu aan hebt gij Hem bekend en hebt gij Hem gezien. Filippus zegt tot Hem: Heer, toon ons den Vader. Jezus zegt tot hem: Ben Ik zo langen tijd met ulieden, en hebt gij Mij niet gekend, Filippus; die Mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien. Hoe dan zegt gij: Toon ons den Vader; gelooft gij niet dat Ik in den Vader ben, en de Vader in Mij is. De Vader Die in Mij blijft, Die doet de werken: gelooft Mij, dat Ik in den Vader ben, en de Vader in Mij is”*, XIV: 6 tot II; hier wordt klaarblijkend gezegd, dat de Vader en Hijzelf één zijn, en dat het éénzijn is zoals het één-zijn van ziel en lichaam; aldus dat er zulk een één-zijn is, dat wie Hem ziet, den Vader ziet: dat één-zijn wordt uitvoeriger in dat Hoofdstuk bevestigd: en omdat het zulk een één-zijn was, en niemand tot de ziel eens mensen kan gaan, maar tot den mens zelf, zegt Hij derhalve *dat zij tot Hem zouden gaan, en den Vader vragen in Zijn Naam, en dat Hij hun zou geven*, Joh. XVI: 23, 24. Dat één-zijn wordt ook daaronder verstaan *dat Hij is uitgegaan van den Vader, en in de wereld is gekomen, en dat Hij wederom de wereld verlaat, en gaat tot den Vader*, Joh. XVI: 5, 10, 16, 17, 28. Aangezien de Vader en Hij één waren, zegt Hij derhalve ook: *“Alle dingen die de Vader ook maar heeft, zijn de Mine”*; en *dat derhalve de Parakleet, zijnde de Heilige Geest, uit den Heer de dingen zal ontvangen die Hij zal spreken*”, Joh. XVI: 13, 14, 15. Voorts elders: *“Vader, Gij hebt Mij de mogendheid van alle vlees gegeven, opdat Ik een elk dien Gij Mij gegeven hebt, het eeuwige leven geve; dit is het eeuwige leven, opdat zij U alleen God bekennen, en Dien Gij hebt gezonden, Jezus Christus: al Mijn dingen zijn Uwe, en Uwe dingen Mijne”*, Joh. XVII: 2, 3, 10; hier eveneens wordt openlijk gezegd, dat alle dingen des Vaders van Hemzelf zijn, zoals alle dingen der ziel zijn des mensen; de mens immers en de ziel zijn één, zoals het leven en het subject des levens. Dat ook de Heer ten aanzien van het Menselijke God is, staat vast uit die woorden des Heren: *Opdat zij U alleen God bekennen, en Dien Gij hebt gezonden, Jezus Christus. Aangezien de Vader en de Zoon Gods één zijn, zegt derhalve de Heer dat Hij zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders,*

wanneer Hij zal komen tot het Gericht, Markus VIII: 38; Lukas IX: 26; en in Zijn heerlijkheid, Matth. XXV: 31; en dat Hijzelf heeft alle mogendheid in de Hemelen en op aarde, Matth. XXVIII: 18. Dat onder den Zoon Gods het Goddelijk Menselijke des Heren wordt verstaan, is ook in andere plaatsen in het Woord geopenbaard, en eveneens in plaatsen in het Oude Testament, zoals bij Jesaja: *“Een Knaap is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, op Wiens schouder is het oppergezag, en Zijn Naam zal worden genoemd Wonderlijk, Raad, God, Held, Vader der eeuwigheid, Vorst des Vredes”*, IX: 5; en bij denzelfde: *“Een maagd zal ontvangen en een Zoon baren, en Zijn Naam zal worden genoemd God met ons”*, VII: 14; dat hier onder den geboren Knaap en onder den gegeven Zoon, de Heer wordt verstaan ten aanzien van het Goddelijk Menselijke, is duidelijk; en dat de Heer ten aanzien van Dat ook God is, aldus dat Zijn Menselijke Goddelijk is, wordt klaarblijkend gezegd; gezegd wordt immers dat Zijn Naam zal worden genoemd God, God met ons, Vader der eeuwigheid. Behalve deze plaatsen zouden ook meerdere andere kunnen worden aangevoerd, ter bevestiging dat de Heer onder den Vader in het Woord Zijn Goddelijke heeft verstaan, hetwelk het leven of de ziel van Zijn Menselijke was, en niet een ander van Hem gescheiden; ja zelfs heeft Hij ook niet een ander kunnen verstaan; vandaar zijn het Goddelijke en het Menselijke in den Heer, volgens de leer van de Christelijke wereld, niet twee, maar één Persoon, geheel zoals de ziel en het lichaam, zoals met klare woorden wordt gezegd in het Athanasiaanse Geloof; en omdat God en Mens in den Heer niet zijn twee maar één Persoon, en zo verenigd zoals ziel en lichaam, volgt dat het Goddelijke, dat de Heer had vanuit de ontvangenis, datgene was hetwelk Hij den Vader heeft genoemd, en het Goddelijk Menselijke datgene hetwelk Hij den Zoon heeft genoemd, bijgevolg dat het ene en het andere Hijzelf was. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat met den Naam des Vaders geschreven in hun voorhoofden, de Heer wordt verstaan ten aanzien van Zijn Goddelijke.

853. Vers 2, 3. *En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, evenals een stem veler wateren, en evenals een stem van een groten donderslag. En een stem hoorde ik van citerspelers, spelende op hun citers. En zij zongen evenals een nieuw lied vóór den Troon, en vóór de vier Dieren en de Ouderen: en niemand kon het lied leren dan die honderd vier en veertig duizend, gekocht van de aarde.* En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, evenals een stem veler wateren, betekent de verheerlijking des Heren vanuit de Goddelijke ware dingen welke uit Hem zijn: en evenals een stem van een groten donderslag, betekent de verheerlijking des Heren vanuit Zijn hemels Rijk: en een stem hoorde ik van citerspelers, spelende op hun citers, betekent de verheerlijking des Heren

vanuit Zijn geestelijk Rijk: en zij zongen evenals een nieuw lied, betekent aangaande de erkenning en de belijdenis des Heren: vóór den Troon, en vóór de vier Dieren en de Ouderen, betekent bij allen in den algehelen Hemel: en niemand kon het lied leren dan die honderd vier en veertig duizend, betekent dat de erkenning en de belijdenis des Heren alleen heeft kunnen bestaan bij hen die in het geloof vanuit de naastenliefde, of in de ware dingen vanuit het goede zijn: gekocht van de aarde. betekent die, onderricht zijnde, hebben opgenomen in de wereld.

854. En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, evenals een stem veler wateren; dat dit betekent de verheerlijking des Heren vanuit de Goddelijke ware dingen welke uit Hem zijn, staat vast uit de betekenis van de stem vanuit den Hemel, zijnde de verheerlijking des Heren, want de stem vanuit den Hemel sluit de dingen in die van daar werden gezegd en nu volgen, en die vooral zijn bevat in het nieuwe lied, waarmede de erkenning en de belijdenis des Heren wordt aangeduid; en uit de betekenis van vele wateren, zijnde de Goddelijke ware dingen welke uit den Heer zijn; dat met de wateren in het Woord de Goddelijke ware dingen worden aangeduid, zie men boven, n. 71, 483, 518; en omdat die met de wateren worden aangeduid, worden derhalve de spraken vanuit den Hemel gehoord somtijds zoals het geluid van vloeiende wateren, eender als de stem werd gehoord van den Zoon des mensen in het midden der kandelaren wandelende, *“Wiens stem was zoals het gedruis veler wateren”*, Apoc. 1: 15; en in de volgende dingen: *“Ik hoorde de stem ener grote schare, en als het ware een stem veler wateren, en als het ware een stem van geweldige donderslagen”*, Apoc. XIX: 6; en eender: *“Het geluid der vleugels der cherubim werd gehoord als het geluid van grote wateren”*, Ezech. 1: 24.

855. En evenals een stem van een groten donderslag; dat dit betekent de verheerlijking des Heren vanuit Zijn hemels Rijk, staat vast uit de betekenis van de stem, zijnde de verheerlijking des Heren, zoals vlak boven; en uit de betekenis van den groten donderslag, zijnde de verheerlijking des Heren vanuit Zijn hemels Rijk; dat de donderslag dezelve vanuit het hemels Rijk betekent, is omdat vanuit dit Rijk niet stemmen der spraak worden gehoord, maar klanken; de oorzaak hiervan is deze, dat allen die vanuit dat Rijk zijn, spreken vanuit de liefde, of vanuit de aandoening welke des harten is, en zulk een spraak wordt, wanneer zij vanuit dien Hemel naar de lagere gebieden neder-glijdt, zoals een donderslag gehoord; alle aandoeningen immers in de geestelijke Wereld worden gehoord zoals klanken met hun variaties; daarentegen komen de denkingen daaruit te voorschijn door articulaties van den klank, welke woorden worden genoemd; over welke zaak men zie

boven n. 323, 393, en in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL n. 234 tot 245: daarentegen spreken allen die in het geestelijk Rijk zijn, vanuit de denking die des verstands of der ziel is; en zulk een spraak wordt wanneer zij vanuit den Hemel naar de lagere gebieden nederglijdt, gehoord òf zoals een stem, òf zoals een muzikaal harmonische, òf zij verschijnt voor de ogen zoals een blanke wolk, of zoals een vlammege, zodanig als de bliksem vóór den donderslag heeft; vandaar is het, dat met bliksemschichten, donderslagen, en stemmen in het Woord de verlichting, het verstand en de doorvatting worden aangeduid; men zie boven n. 273, 702, 704; en dat de vanuit het hemels Rijk nedergelaten stemmen zoals donderslagen worden gehoord, n. 353, 393, 821.

856. En ik hoorde een stem van citerspelers, spelende op hun citers; dat dit betekent de verheerlijking des Heren vanuit Zijn geestelijk Rijk, staat vast uit de betekenis van de stem, zijnde de verheerlijking des Heren, zoals boven; en uit de betekenis van de citerspelers spelende op hun citers, zijnde de aandoeningen van hen die in het geestelijk Rijk des Heren zijn; de aandoeningen immers van dezen worden ook als klanken gehoord, maar als klanken van snaarinstrumenten; want de klanken vanuit snaarinstrumenten stemmen overeen met de ware dingen vanuit het goede, of met de verstandelijke dingen, waarin de Engelen in het geestelijk Rijk des Heren zijn; doch de klanken vanuit blaasinstrumenten stemmen overeen met de goede dingen, waarin de Engelen in het hemels Rijk des Heren zijn; dat het deze overeenstemmingen zijn, zie men boven, n. 323, 326; en dat de citers de belijdenissen vanuit de geestelijke ware dingen zijn, en dat de nebls ⁵⁾ dezelve vanuit de goede dingen zijn, boven n. 323; omdat nu de Hemelen in twee Rijken zijn onderscheiden, namelijk in een hemels Rijk, waarin de Engelen zijn die in het goede der liefde zijn, en in een geestelijk Rijk, waarin de Engelen zijn die in de ware dingen vanuit dat goede zijn, wordt derhalve gezegd dat een stem vanuit den. Hemel werd gehoord zoals de stem van een groten donder, en zoals een stem van citerspelers, spelende op citers, waarmede dus wordt aangeduid de verheerlijking des Heren vanuit het hemels Rijk, aldus vanuit het goede der liefde, en de verheerlijking van Hem vanuit het geestelijk Rijk, aldus uit de ware dingen vanuit dat goede.

857. En zij zongen evenals een nieuw lied; dat dit betekent aangaande de erkenning en de belijdenis des Heren, staat vast uit de betekenis van het lied, zijnde de belijdenis vanuit de vreugde des harten, en van het nieuwe lied, zijnde de erkenning en de belijdenis des Heren, aldus de verheerlijking van Hem,

5 *Nablia*, zie pag. 676.

waarover boven n. 326. In het Woord wordt in vele plaatsen, en voornamelijk bij David lied [*canticum*] gezegd, en daarmee wordt de belijdenis en de verheerlijking Gods door het gezang [*cantum*] aangeduid; en waar een nieuw lied wordt gezegd, wordt de belijdenis en de verheerlijking des Heren aangeduid, want dit lied wordt nieuw genoemd, ter oorzake hiervan, dat in de Kerken vóór de Komst des Heren met liederen Jehovah werd gevierd; doch nadat de Heer in de wereld was gekomen, en Hij Zich heeft geopenbaard, wordt met liederen ook de Heer gevierd; doch nu zal in de Kerk die na dezen moet worden geïnstaurerd, welke onder Nova Hierosolyma wordt verstaan, de Heer Alleen worden gevierd; en omdat de zelfde Heer in de oude Kerken is geweest, maar werd gevierd onder den naam van Jehovah, Die nu de Heer wordt genoemd, en omdat zo het lied aangaande Hem in zich beschouwd niet nieuw is, wordt er derhalve gezegd evenals een nieuw lied; hier dus wordt het nieuw genoemd, omdat het is voor de nieuwe Kerk, welke na dezen door den Heer moet worden geïnstaurerd.

858. Vóór den Troon, en vóór de vier Dieren en de Ouderen; dat dit betekent bij allen in den algehelen Hemel, staat vast uit de betekenis van den Troon, zijnde in het algemeen de Hemel, in het bijzonder de geestelijke Hemel, en abstract genomen het Goddelijk Ware, voortgaande uit den Heer; vandaar wordt Troon gezegd aangaande het Gericht, waarover boven n. 253, 267, 297, 343, 460, 462, 477, 482; en uit de betekenis van de vier dieren en de vier en twintig ouderen, zijnde de hogere Hemelen, waarover ook boven, n. 313, 322, 362; vandaar wordt met vóór den troon, en vóór de vier dieren en de ouderen, aangeduid bij allen in den algehelen Hemel.

859. En niemand kon het lied leren dan die honderd vier en veertig duizend; dat dit betekent dat de erkenning en de belijdenis des Heren alleen heeft kunnen bestaan bij hen die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn, of die in de ware dingen vanuit het goede zijn, staat vast uit de betekenis van een nieuw lied, zijnde de erkenning en de belijdenis des Heren, waarover vlak boven n. 857; en uit de betekenis van honderd vier en veertig duizend, zijnde allen die in de ware dingen vanuit het goede zijn, aldus die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn, en los van personen de ware dingen vanuit het goede, waarover boven n. 430; dat die worden verstaan onder de 144000 verzegelden vanuit alle stammen, kan vaststaan uit de ontvouwing van het voorgaande Hoofdstuk VII, waar wordt gehandeld over de 12000 verzegelden vanuit iederen Stam, en over de 144000 vanuit alle Stammen; voorts dat ook die het zijn, die den Heer en Zijn Goddelijk Menselijke erkennen, en derhalve onder degenen zijn, die ten tijde van het Laatste Gericht worden gescheiden

van de bozen, en worden verheven tot den Hemel door den Heer, en worden gezaligd; want er wordt, zoals boven is gezegd, in dit Hoofdstuk gehandeld over de scheiding der goeden van de bozen vóór het Laatste Gericht; en daarom worden de goeden, die van de bozen zijn gescheiden, verstaan onder de 144000 gezegelden vanuit alle Stammen. Hieruit nu blijkt, dat met niemand kon het lied leren dan die honderd vier en veertig duizend, wordt aangeduid, dat de erkenning en de belijdenis des Heren bij geen anderen kan bestaan dan bij hen die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn, of die in de ware dingen vanuit het goede zijn: de oorzaak dat de erkenning en de belijdenis des Heren bij anderen niet kan bestaan, is deze dat geen anderen den invloed vanuit den Hemel, dat is, door den Hemel uit den Heer, kunnen opnemen; de Heer immers vloeit bij een ieder in diens leven in, en het leven des Hemels is vanuit de liefde of vanuit de naastenliefde, aldus vanuit het goede, en de liefde of de naastenliefde is zodanig als zij door de ware dingen wordt geformeerd; vandaar nu het leven des mensen; en daarom neemt geen ander leven den invloed op vanuit den Hemel uit den Heer, en erkent en belijdt Hem vandaar van harte, dan het leven des geloofs vanuit de naastenliefde, of het leven van het ware vanuit het goede; het leven des geloofs gescheiden van de naastenliefde, of het leven van het ware gescheiden van het goede, is een louter natuurlijk leven, hetwelk niet iets opneemt vanuit den Hemel, noch kan opnemen, omdat er vanuit dat leven niet enige vergemeenschapping is met den Hemel; want vergemeenschapping is er alleen door de geestelijke liefde, welke ook naastenliefde wordt genoemd, aldus door een leven volgens de ware dingen vanuit het Woord, welk leven er niet is bij hen die het geloof scheiden van de naastenliefde, en geloven dat zij door het geloof-alleen, dat is, door een geloof gescheiden van de goede werken, worden gezaligd. Omdat nu onder de 144000 diegenen worden verstaan die in de ware dingen vanuit het goede zijn, of die in het geloof vanuit de naastenliefde zijn, is het duidelijk waarom die alleen het lied konden leren, dat is, met het hart den Heer erkennen en belijden, namelijk Hem Alleen als God, en de Drieuldigheid in Hem.

860. Gekocht vanuit de aarde; dat dit betekent die, onderricht zijnde, hebben opgenomen in de wereld, staat vast uit de betekenis van de gekochten of van de verlostten uit den Heer, zijnde zij die het onderricht vanuit het Woord opnemen, vooral aangaande den Heer waarover aanstonds; en uit de betekenis van de aarde (of het land), zijnde de Kerk, waarover boven n. 29, 304, 697, 741, 742, 752; vandaar worden met de gekochten vanuit de aarde degenen aangeduid die, onderricht zijnde, in de Kerk, bijgevolg in de wereld,

de dingen hebben opgenomen die de Heer in het Woord heeft geleerd. Men moet weten, dat geen anderen den Heer kunnen erkennen en belijden in het andere leven, dan zij die Hem hebben erkend en beleden in de wereld; want zodanig als de mens ten aanzien van de erkenning en vandaar van de belijdenis is in de wereld, blijft hij na den dood: sommigen gelooven, dat zij die het geloof niet hebben gehad in de wereld, nochtans het geloof zullen opnemen in het andere leven, wanneer zij het van anderen horen, en zelf zien dat het zo is; zoals dat God is, dat de Heer de Zaligmaker der wereld is, dat het Woord heilig is, en eendere dingen; maar ik kan getuigen, dat zij die het geloof niet hebben gehad in de wereld, geen geloof kunnen hebben na den dood, hoewel zij zowel horen van de Engelen als zien met hun eigen ogen, dat het zo is: het werd beproefd met velen die niet hadden geloofd, om hen tot het geloof te brengen, maar tevergeefs: daaruit bleek, dat de mens hoedanig hij is wanneer hij sterft, zodanig blijft tot in het eeuwige: dit wordt ook verstaan onder de vijf dwaze maagden, die geen olie hadden in de lampen, maar zich die wilden verschaffen; en nadat zij die hadden gekocht en tot het huis der bruiloft kwamen, werden zij nochtans niet toegelaten; met olie kopen wordt aangeduid zich het goede der liefde na den dood verschaffen: aan die eender zijn verscheidenen die zich iets verwerven na den dood, wanneer zij geesten zijn geworden; maar het blijft niet, omdat het niet is ingeworteld van binnen, zoals geschiedt bij hen die zich die dingen verschaffen in de wereld. Dat met de gekochten vanuit de aarde degenen worden aangeduid, die, onderricht zijnde, de erkenning des Heren hebben opgenomen in de wereld, is omdat met kopen wordt aangeduid zich erkentnissen van het ware en het goede verschaffen, hetgeen geschiedt door het onderricht; aldus worden hier met de gekochten diegenen aangeduid die, onderricht zijnde, opnemen. Dat met kopen en verkopen wordt aangeduid zich erkentnissen van het ware en het goede verschaffen, en die aan anderen vergemeenschappen, zie men boven, n. 840: dat diegenen door den Heer gekochten worden genoemd die, onderricht zijnde, het geloof Gods hebben opgenomen, is omdat zij die vervreemd zijn door valse dingen, verkochten worden geheten; vandaar is het, dat zij die uit de valse dingen zijn teruggebracht tot de ware dingen, aldus die uit de hel zijn weggehaald door den Heer, en voortgeleid tot den Hemel, Verlosten [*Redempti*, teruggekochten] worden geheten, en de Heer Verlosser [*Redemptor*, Terugkoper] wordt geheten. Dat verlossen [*redimere*, terugkopen] waar het den Heer betreft, betekent opeisen van de boze dingen, en bevrijden van de valse dingen, aldus van de hel, en dat het zo betekent hervormen en wederverwekken, zie men boven, n. 328: dat verlossen door Zijn bloed

betekent de verbinding met het Goddelijke door de erkenning des Heren, en door de opneming van het Goddelijk Ware uit Hem, n. 328, 329; dat de Heer ten aanzien van het Goddelijk Menselijke de Verlosser wordt geheten, n. 328.

861. Vers 4, 5. *Dezen zijn het die met vrouwen niet zijn bezoedeld; maagden immers zijn zij: dezen zijn het die het Lam volgen, waar Het ook gaat: dezen zijn gekocht van de mensen, de eerstelingen Gode en het Lam. En in hun mond is geen arglist gevonden, zij zijn immers onbevlekt vóór den Troon van God.* Dezen zijn het die met vrouwen niet zijn bezoedeld, betekent die de ware dingen des Woords niet hebben vervalst: maagden immers zijn zij, betekent uit hoofde hiervan dat zij in de aandoening van het ware terwille van het ware zijn: dezen zijn het die het Lam volgen, waar Het ook gaat, betekent die verbonden zijn met den Heer door de erkenning van Zijn Goddelijk Menselijke, en door het leven volgens Zijn geboden: dezen zijn gekocht van de mensen, de eerstelingen Gode en het Lam, betekent hen in de Nieuwe Kerk opgenomen door den Heer: en in hun mond is geen arglist gevonden, betekent dat zij daarvan afkerig zijn valse dingen te denken en te overreden: zij zijn immers onbevlekt vóór den Troon van God betekent dat zij zonder valse dingen vanuit het boze zijn in den aanblik der Engelen.

862. Dezen zijn het die met vrouwen niet zijn bezoedeld; dat dit betekent die de ware dingen des Woords niet hebben vervalst, staat vast uit de betekenis van bezoedeld en besmet worden met vrouwen, zijnde de ware dingen des Woords vervalsen; iets eenders immers wordt daarmee aangeduid als met hoereren en prostitueren [*meretricari*]; dat met de hoerereien, de prostitutie en de echtbreuken, welke zo vaak in de Profetische dingen des Woords worden genoemd, de vervalsingen en de echtbrekingen van het ware en het goede van de leer der Kerk, aldus van het Woord, worden aangeduid, zie men boven, n. 141, 161, 511, 695, 803; vandaar is het, dat er volgt: maagden immers zijn zij, waarmee wordt aangeduid dat zij in de aandoening of de liefde van het ware terwille van het ware zijn. De oorzaak dat van die 144000 wordt gezegd, dat zij met vrouwen niet bezoedeld waren, omdat zij maagden zijn, is deze dat onder die 144000 al diegenen worden verstaan die in de ware dingen vanuit het goede zijn; en zij die in de ware dingen vanuit het goede zijn, kunnen de ware dingen niet vervalsen; het goede immers opent het geestelijk gemoed, hetwelk het licht vanuit den Hemel opneemt, en het natuurlijk gemoed verlicht; vandaar worden de ware dingen wanneer zij verschijnen, erkend en opgenomen, en de valse dingen verworpen: geheel en al anders is het gesteld bij hen die in de ware dingen zonder het goede zijn; dezen zijn, hoewel zij geloven dat zij in de ware dingen zijn, nochtans in valse dingen; ware dingen

immers zonder het goede hebben niet enig licht noch leven; en daarom zijn zij van binnen als het ware zwart en zijn zij dood; en daarom worden zij, wanneer zij innerlijk door hen worden beschouwd, dan of vervalst, of alsof zij er gene, waren, verstrooid: zodanig zijn de ware dingen des Woords bij hen die in een van de naastenliefde gescheiden geloof zijn; dezen kunnen, als zij vanuit den zin der letter des Woords spreken, niet anders dan ware dingen spreken, omdat alle dingen des Woords ware dingen zijn; maar de dingen die in den zin der letter uitkomen, zijn schijnbaarheden van het ware, omdat zij voor de eenvoudigen en de kleine kinderen zijn, en vandaar aan hun bevattig aangepast; doch als iemand van hen die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, die dingen innerlijk monstert, en zich aftobt den echten zin ervan of het echte ware naar buiten te brengen, zo verglijdt hij in valse dingen waardoor hij de ware dingen des Hemels zelf vernietigt, en vandaar voor zich den Hemel sluit: anders zij die in de ware dingen vanuit het goede zijn; dezen immers worden uit den Heer aanhoudend verlicht, want de Heer vloeit in het goede in, en door het goede in de ware dingen bij den mens, niet echter in ware dingen zonder het goede, vandaar ook niet in het geloof zonder de naastenliefde.

863. Maagden immers zijn zij; dat dit betekent uit hoofde hiervan dat zij in de aandoening van het ware terwille van het ware zijn, staat vast uit de betekenis van de maagden, zijnde de aandoeningen van het ware, welke de geestelijke aandoeningen van het ware worden genoemd; er zijn immers natuurlijke aandoeningen van het ware, en bijna bij allen, vooral als zij knapen en jongelingen zijn; maar de natuurlijke aandoeningen van het ware hebben ten doel de beloning, eerst de faam, daarna de eerbewijzen en het gewin; doch⁶) deze aandoeningen worden hier niet verstaan onder de maagden, maar de geestelijke aandoeningen van het ware, zijnde die welke ten doel hebben het eeuwige leven en de nutten van dat leven; zij die in deze aandoeningen zijn, hebben de ware dingen lief omdat zij waar zijn, aldus los van den roem der wereld, van eerbewijzen en gewin; en omdat zij de ware dingen los van zulke dingen liefhebben, hebben zij den Heer lief, want de Heer bij den mens is in de ware dingen die vanuit het goede zijn; dat immers wat voortgaat uit den Heer als Zon, is het Goddelijk Ware, en de Heer is dat wat voortgaat uit Hem; en daarom neemt hij die het ware opneemt omdat het het ware vanuit de geestelijke liefde is, den Heer op; vandaar is het, dat van hen wordt gezegd:

6 In het Handschrift is *sed* (maar) vervangen door *at* (doch); zulke schijnbaar minieme veranderingen verdienen alle aandacht.

Dezen zijn het die het Lam volgen waar Het ook gaat: die worden ook verstaan door den Heer onder deze dingen bij Mattheus: *“Het Koninkrijk der Hemelen is gelijk aan een schat verborgen in den akker, welken een mens gevonden hebbende verborg, en van vreugde daarover gaat hij heen, en verkoopt alle dingen welke hij ook maar heeft, en koopt den akker. Wederom is het Koninkrijk der Hemelen gelijk aan een mens koopman, zoekende schone paarlen, die toen hij een kostbare parel had gevonden, heenging, alle dingen verkocht die hij had, en haar kocht”*, XIII: 44, 45, 46; met den schat verborgen in den akker en met de paarlen worden de ware dingen des Hemels en der Kerk aangeduid, en met de éne kostbare parel wordt de erkenning des Heren aangeduid; de aandoening der waarheden deswege dat zij waarheden zijn, wordt daaronder verstaan dat de mens van vreugde heenging, en alle dingen die hij had verkocht, en den akker kocht waarin de schat verborgen was, en daaronder dat de koopman eender heengaande alle dingen verkocht, en de kostbare paarl kocht. Dat zij die in de geestelijke aandoening van het ware zijn, maagden worden geheten, is vanwege het huwelijk van het goede en het ware, vanuit hetwelk de echtelijke liefde is; de echtgenote immers is de aandoening van het goede, en de echtgenoot is het verstand van het ware; de vrouwlijken en de manlijken [*femellae et mares*, ook: wijfjes en mannetjes] worden ook zodanig geboren; omdat nu de maagden het liefhebben om verbonden te worden met de mannen bij wie het verstand van het ware is, betekenen zij derhalve de aandoeningen van het ware. Maar over deze zaak zie men meer in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 366 tot 386, waar over de huwelijken in de geestelijke Wereld wordt gehandeld. Uit deze dingen nu kan vaststaan, wat met de maagden in het Woord in de volgende plaatsen wordt aangeduid; in de Klaagliederen: *“De wegen Zions zijn treurende deswege dat er niet komen tot het feest; al haar poorten zijn verwoest, haar priesters zuchten, haar maagden zijn bedroefd, en zij heeft bitterheid: alle stoeren heeft de Heer nedergestrekt in het midden van mij: Hij heeft tegen mij uitgeroepen een vastgestelden tijd, om te verbreken mijn jongemannen: de wijnpers heeft getreden de Heer voor de maagd dochter Zions; hoort toch, alle gij volken, en ziet mijn smart; mijn maagden en mijn jongemannen zijn in gevangenschap gegaan”*, I: 4, 15, 18; de verwoesting van het Goddelijk Ware in de Kerk wordt met deze dingen beschreven; Zion, waarover deze dingen worden gezegd, betekent de Kerk waar de Heer door het Goddelijk Ware regeert; de treurende wegen Zions betekenen dat de Goddelijke ware dingen niet langer worden gezocht; dat niemand komt tot het feest, betekent geen erediens alsdan; al haar poorten zijn verwoest, betekent dat er geen toegang tot de ware dingen is; haar priesters zuchten,

haar maagden zijn bedroefd, betekent dat de aandoeningen van het goede en de aandoeningen van het ware teloor zijn gegaan; Hij heeft al mijn stoeren nedergestrekt in het midden van mij, betekent dat alle macht van het ware tegen de valse dingen is vergaan; Hij heeft uitgeroepen tegen mij een vastgestelden tijd, betekent haar laatsten tijd als de Heer zal komen; om te verbreken de jongemannen, betekent toen er niet langer enig verstand van het ware was; de wijnpers getreden heeft de Heer voor de maagd dochter Zions, betekent toen alle ware dingen des Woords waren vervalst; mijn maagden en mijn jongemannen zijn in gevangenschap gegaan, betekent toen alle aandoening van het ware en verstand van het ware door de valse dingen was vergaan. Bij denzelfde: *“Zij zitten op de aarde, zij zwijgen stil, de ouderen der dochter Zions; zij deden stof opkomen op hun hoofd, zij hebben zich gegord met zakken; zij laten ter aarde nederdalen haar hoofd, de maagden van Hierosolyma; wat zal ik u betuigen, met wien zal ik u vergelijken, gij maagd dochter Zions: zij lagen neder in de straten, de knaap en de grijsaard, mijn maagden en mijn jongemannen zijn gevallen door het zwaard”*, Klaagl. II: 10,13,21; eender wordt met deze dingen de verwoesting beschreven van het Goddelijk Ware in de Kerk; de dochter Zions is de Kerk waarin de Heer door het Goddelijk Ware regeert; de smart vanwege haar verwoesting wordt beschreven met zitten op de aarde, de ouderen zwijgen stil, op het hoofd stof doen opkomen, zich gorden met zakken, het hoofd ter aarde doen nederdalen; met de ouderen der dochter Zions worden degenen aangeduid die in de Goddelijke ware dingen waren geweest; met de maagden van Hierosolyma worden degenen aangeduid die vanuit de aandoening van het ware de ware dingen hebben onderwezen; zij lagen neder in de straten, de knaap en de grijsaard, betekent dat met de Goddelijke ware dingen de onschuld en de wijsheid is teloor gegaan; mijn maagden en mijn jongemannen zijn gevallen door het zwaard, betekent dat alle aandoening van het ware en verstand van het ware door de valse dingen is vergaan; de maagd is de aandoening van het ware, de jongeman is het verstand van het ware; vallen door het zwaard, is vergaan door de valse dingen. Bij denzelfde: *“Onze huiden zijn zoals een oven zwart geworden vanwege de stormwinden des hongers; de vrouwen in Zion zijn verkracht, de maagden in de steden van Jehudah; de vorsten zijn door hun hand opgehangen, de aangezichten der ouden zijn niet geëerd”*, Klaagl. V: 10, 11, deze dingen sluiten eendere dingen in; wat met de vrouwen in Zion, de maagden in de steden van Jehudah, en met de vorsten en de ouden wordt aangeduid, is boven in n. 540, 555, 655 ontvouwd. Bij Amos: *“Zie, de dagen zullen komen, waarop Ik een honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch*

dorst naar wateren, maar om te horen de woorden van Jehovah: te dien dage zullen de schone maagden en de jongemannen versmachten van dorst”, VIII: 11, 13; hier aangaande het ontbreken van het Goddelijk Ware; dat ontbreken wordt verstaan onder den honger en onder den dorst; en daarom wordt gezegd niet een honger naar brood, noch dorst naar wateren, maar om te horen de woorden van Jehovah: dat de aandoening van het ware en het verstand van het ware vanwege het ontbreken zullen ophouden, wordt aangeduid met: Te dien dage zullen de schone maagden en de jongemannen versmachten van dorst. Bij Jesaja: *“Bloos, o Zidon; de zee, het bolwerk der zee heeft gezegd, al zeggende: Ik heb geen barensnood gehad; ik heb ook niet gebaard, en niet opgevoed jongemannen, doen opgroeien maagden”*, XXIII: 4; onder Zidon en Tyrus wordt de Kerk verstaan ten aanzien van de erkentissen van het goede en het ware; en onder de zee en onder het bolwerk der zee, wordt verstaan het natuurlijke waar die erkentissen zijn; dat niet wie ook door die erkentissen zijn hervormd, wordt aangeduid met: Ik heb geen barensnood gehad, en niet gebaard; en dat er vandaar geen verstand van het ware, noch aandoening van het ware is, wordt aangeduid met: Ik heb niet opgevoed jongemannen, doen opgroeien maagden. Bij David: *“God besloot met het zwaard Zijn volk, en tegen Zijn erfenis ontbrandde Hij verbolgen; Zijn jongemannen verteert het vuur, en zijn maagden zijn niet uitgehuwelijkt; zijn priesters zijn door het zwaard gevallen”*, Psalm LXXVIII: 62, 63, 64; deze dingen eveneens betreffen de verwoesting der Kerk door valse en boze dingen; God besloot met het zwaard Zijn volk, en tegen Zijn erfenis ontbrandde Hij verbolgen, betekent dat de Kerk verging door valse en boze dingen; het zwaard betekent de vernietiging van het ware door de valse dingen, verbolgen ontbranden de vernietiging door de boze dingen; het volk zijn zij die van de Kerk in de ware dingen zijn; en de erfenis zijn zij die in de goede dingen zijn, nu in de valse en de boze dingen; zijn jongemannen verteert het vuur, betekent dat de liefde van zich en vandaar de trots van het eigen inzicht het verstand van het ware heeft verdorven; zijn maagden zijn niet uitgehuwelijkt, betekent dat de aandoeningen van het ware vergingen door geen verstand van het ware; zijn priesters zijn door het zwaard gevallen, betekent dat de goede dingen der Kerk, zijnde de goede dingen der werken, der naastenliefde en des levens, door de valse dingen zijn vernietigd. Bij Mozes: *“Van buiten zal het zwaard u van kinderen beroven, en vanuit de binnenkamers de verschrikking, zowel den jongeman als de maagd, den zuigeling met den grijzen man”*, Deut. xxxii: 25; van buiten zal het zwaard van kinderen beroven, en vanuit de binnenkamers de verschrikking, betekent dat het valse en het boze, welke uit het inwendige zijn, zowel den

natuurlijken als den redelijken mens zullen verwoesten; den jongeman en de maagd, betekent het verstand van het ware en de aandoening ervan; den zuigeling en den grijzen man, betekent de onschuld en de wijsheid. Bij Jeremia: *“Ik zal door u de natiën verstrooien, en verderven door u de koninkrijken, verstrooien door u den wagen en hem die daarin rijdt; verstrooien door u den oude en den knaap, verstrooien door u den jongeman en de maagd, verstrooien door u den herder en zijn kudde, verstrooien door u den akkerman en zijn jukossen, verstrooien door u de overheden en de voorgangers”*, LI: 20, 21, 22, 23; deze dingen betreffen Jakob en Israël, onder wie in den hoogsten zin wordt verstaan de Heer, Die de boze en de valse dingen, omstreeks den tijd Zijner Komst heersende in de Kerk, zal vernietigen; met de natiën en de koninkrijken die Hij zal verstrooien, worden de boze en de valse dingen in het algemeen aangeduid; met het paard en den ruiters worden de redeneringen vanuit de valse dingen tegen de ware dingen aangeduid; met den wagen en den daarin geredene worden de valse dingen van leer aangeduid; met den oude en den knaap worden de bevestigde en de niet bevestigde valse dingen aangeduid; met den jongeman en de maagd worden het verstand en de aandoening van het valse aangeduid; met den herder en zijn kudde worden de onderwijzenden en de aanlerenden aangeduid; met den akkerman en zijn jukossen worden eendere dingen aangeduid; met de overheden en de voorgangers worden de beginselen van het valse en het boze aangeduid. Bij Ezechiël: *“Jehovah zeide: Gaat door, door het midden der stad, en door het midden van Hierosolyma; doodt den oude, den jongeman en de maagd en het kleine kind, en de vrouwen, tot verdervens toe, maar tot enig man op wien het teken is, nadert niet”*, IX: 4, 6; met deze dingen wordt beschreven de verwoesting van alle dingen die der Kerk zijn; met Hierosolyma wordt die Kerk aangeduid; met den oude, den jongeman, de maagd, het kleine kind en de vrouwen, worden alle dingen der Kerk aangeduid; met den oude de wijsheid, met den jongeman het inzicht, met de maagd de aandoening van het ware, met het kleine kind de onschuld, met de vrouwen de goede dingen verbonden met de ware dingen; doden tot verdervens toe, betekent geheel en al vernietigen; dat deze dingen niet zijn geschied, maar slechts door den profeet geziene dingen waren, toen hij in den geest was, blijkt uit de voorafgaande dingen daar, waar de gruwelen van het huis van Israël en van Jehudah, onder verschillende gedaanten en objecten vertoond, worden vermeld; en omdat zij niet zijn geschied, maar slechts gezien, staat het klaarblijkend vast, dat met den oude, den jongeman, de maagd, het kleine kind en de vrouwen, zulke dingen als gezegd werden, zijn aangeduid: wat er wordt aangeduid met niet naderen tot enig man op wien

het teken is, zie men boven, n. 427. Bij Joël: *“Over Mijn volk hebben zij het lot geworpen, en zij hebben een knaap gegeven voor een hoer, en een meisje verkocht voor wijn, dien zij hebben gedronken”*, III: 3; het lot werpen over het volk, betekent de ware dingen der Kerk verstrooien door valse dingen; een knaap geven voor een hoer, betekent de ware dingen des Woords vervalsen; een meisje verkopen voor wijn, betekent de goede dingen des Woords vervalsen; dien zij hebben gedronken, betekent de doordrenking van het valse. Bij Zacharia: *“De straten der stad zullen vervuld worden met knapen en meisjes, spelende in Mijn straten”*, VIII: 5; met de knapen en de meisjes worden aangeduid de ware en de goede dingen der onschuld zodanig als de ware en de goede dingen des Woords zijn, welke wezenlijk de Kerk maken; met de straten der stad worden de leerstellige dingen aangeduid, hetgeen de oorzaak is geweest dat de Ouden in de straten leerden; en spelen in de straten betekent zich verblijden en zich verheugen vanuit die dingen. Bij Jeremia: *“Opnieuw zal Ik u bouwen, o maagd Israël; dan zal de maagd zich verblijden in haar rei, en de jongelingen en de ouden tezamen”*, XXXI: 4, 13; met de maagd Israël wordt de Kerk vanuit de aandoening van het ware aangeduid; dan zal de maagd zich verblijden in den rei, betekent de blijdschap des harten van hen die in de geestelijke aandoening van het ware zijn; alle geestelijke blijdschap immers is vanuit de aandoening van het ware; en daarom worden spelen, dansen en zingen, en eendere dingen in het Woord gezegd van maagden en meisjes. Aangezien de Kerk een Kerk is vanuit de geestelijke aandoening van het ware, zijnde de liefde van het ware terwille van het ware, wordt derhalve hier en daar in het Woord gezegd *Maagd Israël*, zoals in Jerem. XXIII: 13; Hfdst. XXXI: 4, 21; Amos v: 2; *Maagd dochter Zion*, II Kon. XIX: 21; Jes. XXXVII: 22; Klaagl. I: 4; Hfdst. II: 13; *Maagd dochter mijns volks*, Jerem. XIV: 17; *Maagd dochter van Zidon*, Jes. XXIII: 12; *Maagd dochter van Egypte*, Jerem. XLVI: II; voorts *Maagd dochter van Babel*, Jes. XLVII: I. Bij David: *“Zij hebben Uw schreden gezien, o God, de schreden mijns Gods, mijn Konings in het Heiligdom; vooruit gingen de zingenden achter de spelenden in het midden der trommelende maagden”*, Psalm LXVIII: 25, 26; deze dingen betreffen den Heer, Die daar mijn God is, en mijn Koning, en Zijn Komst wordt verstaan onder Zijn schreden in het Heiligdom; met de zingende achter de spelenden en de trommelenden worden aangeduid allen die vanuit het geestelijk en vanuit het hemels Rijk van Hem zijn; met de zingende maagden zij die vanuit het geestelijk Rijk des Heren zijn, met de spelende en de trommelende zij die vanuit Zijn hemels Rijk zijn; en dezen worden maagden geheten vanwege de aandoeningen van het ware en het goede; en zingen,

spelen en trommelen wordt gezegd vanwege de blijdschap en de vreugde huns harten; met de slag- en blaas-instrumenten immers wordt beschreven de vreugde van hen die vanuit het hemels Rijk zijn, met de snaarinstrumenten en met het gezang echter wordt beschreven de blijdschap van hen die vanuit het geestelijk Rijk zijn. Bij denzelfde: *“Dochters van Koningen zijn onder uw kostbare; de Koningin staat opgesteld aan Uw rechterhand in het beste goud van Ofir: hoor, o dochter, en zie, neig uw oor; dan zal de Koning verlustigd worden met uw schoonheid; want Hijzelf is uw Heer; derhalve krom u in voor Hemzelf: Ook de dochter van Tyrus een geschenk, uw aangezichten zullen de rijken des volks smeken; gans kostbaar [pretiosa] is de dochter des Konings van binnen, van vlechtsels van goud is haar kleet; in borduursels zal zij geleid worden tot den Koning, de maagden achter haar, haar vriendinnen, die zullen geleid worden tot Hem; zij zullen geleid worden met vreugden en opspringing; zij zullen komen in het paleis des Konings”*, Psalm XLV: 10 tot 16; dat deze dingen aangaande den Heer gezegd zijn, blijkt uit de Verzen 3 tot 9, die daar voorafgaan, en uit de Verzen 17 en 18, die volgen; en met de dochters der koningen worden de aandoeningen van het Goddelijk Ware aangeduid; met de Koningin die aan Zijn rechterhand is, in het beste goud van Ofir, wordt de Hemel en de Kerk aangeduid, welke in de Goddelijke ware dingen vanuit het Goddelijk Goede zijn; horen, zien en het oor neigen, hetgeen wordt gezegd van de dochter des Konings, betekent luisteren, doorvatten, en gehoorzamen, aldus verstaan, doen en wijszijn uit den Heer; dat zij dan den Heer aangenaam zal zijn, wordt aangeduid met: Dan zal de Koning verlustigd worden met uw schoonheid; van schoonheid wordt gesproken met betrekking tot de aandoening van het ware; deze immers maakt de schoonheid der Engelen; derhalve krom u in voor Hem, betekent den eredienst vanuit een nederig hart; en de dochter van Tyrus zal een geschenk zenden, betekent den eredienst uit hen die in de erkennenissen van het ware zijn; Uw aangezichten zullen de rijken des volks smeken, betekent de aanbidding door hen die in het inzicht vanuit die erkennenissen zijn; gans heerlijk [*gloriosa*] is de dochter des Konings van binnen, betekent de geestelijke aandoening, welke heerlijk wordt geheten vanwege den overvloed van het ware; en van binnen betekent het geestelijke; van vlechtsels van goud is haar kleet, betekent de bekleedende ware dingen, geformeerd vanuit het goede der liefde; in borduursels zal zij geleid worden tot den Koning, betekent de schijnbaarheden van het ware, zodanig als zij zijn in den zin der letter des Woords; de maagden achter haar, haar vriendinnen, betekent de geestelijk-natuurlijke aandoeningen van het ware, van dienst zijnde; zij zullen geleid worden met vreugde en opspringing, zij zullen komen

in het paleis des Konings, betekent met hemelse vreugde in den Hemel waar de Heer is. Aangezien de dochters des Konings de geestelijke aandoeningen van het ware betekenden, en haar klederen de ware dingen in het laatste der orde betekenden, zodanig als de ware dingen des Woords in den zin der letter ervan zijn, werden derhalve *des Konings dochters maagden oudtijds bekleed met toga's stuk bij stuk geschakeerd*, zoals men leest van Thamar, de dochter Davids, 11 Sam. XIII: 18. Bij Zacharia: "*Hoe groot Zijn goede, en hoe groot Zijn schoonheid; het koren doet de jongemannen, en de most de maagden opgroeien*", 1x: 17; deze dingen ook betreffende den Heer; en onder het goede en onder de schoonheid van Hem wordt het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware verstaan; het koren doet de jongemannen, en de most de maagden opgroeien, betekent dat het verstand van het ware en de aandoening van het ware wordt geformeerd door het goede en door het ware uit Hem. Uit deze plaatsen blijkt, dat met de maagden in het Woord de aandoeningen van het ware worden aangeduid: eender elders, zoals in Jes. LXII: 5; Jerem. II: 32; Joël I: 7, 8; Psalm CXLVIII: 12; Richt. v.: 30. Aangezien met een maagd de aandoening van het echte Ware der Kerk werd aangeduid, welke met het Goede der liefde geheel en al samenstemt, was het derhalve ingesteld *dat een hogepriester niet een weduwe of verstotene, of een verdorven loonhoer, maar een maagd vanuit zijn volken zou nemen tot echtgenote, opdat hij zijn zaad niet zou ontwijden*, Levit. XXI: 13, 14, 15; voorts Ezech. XLIV: 22, welke dingen men afzonderlijk boven in n. 768 zie ontvouwd. Omdat met een maagd de aandoening van het echte Ware wordt aangeduid, en met de aanranding van haar de vervalsing van het Goddelijk Ware wordt aangeduid, was het derhalve zo streng verboden te hoereren; zoals: "*Indien iemand een maagd zal hebben overreed, en met haar zal gelegen hebben, met een bruidschat zal hij haar bruidschatten, hem ter echtgenote; doch indien de vader zal weigeren haar te geven, zo zal hij zilver uitwegen zoveel als de bruidschat der maagden is*", Exod. XXII: 16, 17; Deut. XXII: 28, 29, welke dingen men zie ontvouwd in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 9181 tot 9186. Aangezien de aandoening van het ware en het verstand van het ware een huwelijk maken, zoals de verloofde (of ondertrouwde) en met een man in het huwelijk getreden maagd, en zij daarna één maken, zoals wil en verstand, of zoals aandoening en denking, of zoals het goede en het ware bij ieder mens, en niet uiteenlopende aandoeningen kunnen worden verbonden met een en de zelfde denking, of uiteenlopende willen met een en het zelfde verstand, of uiteenlopende waren der Kerk met een en het zelfde goede der liefde, of er zouden vervalsingen en vandaar verstrooiingen van het ware ontstaan, was het daarvandaan dat de bijligging met een ondertrouwde maagd een

doodzonde [*crimen mortis*] was, volgens deze dingen bij Mozes: “*Indien een man met een meisje maagd ondertrouwd aan een man in de stad zal hebben gelegen, zij zullen beiden worden gestenigd; indien echter in het veld, zo zal de man alleen sterven; het meisje heeft geen zonde des doods*”, Deut. XXII: 23 tot 27; met de bijligging in de stad wordt aangeduid de echtbreking van het goede en het ware der leer vanuit het Woord; de stad immers is de leer, en de steniging was de straf van het gekwetste ware der leer; met de bijligging in het veld echter wordt aangeduid de vervalsing van het ware der Kerk voordat dit als leerstellige is aanvaard, aldus niet de echtbreking van het goede ervan; het veld immers is de Kerk waar het ware eerst wordt ingeplant, daarna groeit, en ten slotte der leer wordt; en daarom zou de man alleen sterven. Uit deze dingen eveneens kan vaststaan, dat met de maagdelijkheid de ongerepte aandoening van het ware wordt aangeduid, zoals in Levit. XXI: 13; Deut. XXII: 13 tot 21; Ezech. XXIII: 3, 8.

864. Dezen zijn het die het Lam volgen, waar Het ook gaat; dat dit betekent die den Heer zijn aangebonden door de erkenning van Zijn Goddelijk Menselijke, en door het leven volgens Zijn geboden, staat vast uit de betekenis van het Lam, zijnde de Heer ten aanzien van het Goddelijk Menselijke, waarover boven n. 314; uit de betekenis van Hem volgen, waarheen Hij ook gaat, zijnde Zijn Goddelijke erkennen, en Zijn geboden doen; met den Heer volgen wordt iets eenders aangeduid als met gaan en wandelen achter Hem; dat gaan en wandelen achter den Heer betekent erkennen, gehoorzamen, doen en leven uit Hem en met Hem, zie men boven, n. 787; de oorzaak dat die dingen met den Heer volgen worden aangeduid, is deze dat niemand den Heer kan volgen uit zich maar uit den Heer Zelf; de Heer immers trekt den mens achter Zich, die vanuit het vrije wil volgen; doch Hij kan niet iemand trekken die Hem niet wil volgen; de Heer immers werkt dit bij hem naar gelang de mens Hem uit zichzelf volgde; aldus vloeit Hij in diens vrije in, en Hij doet dit terwille van de opneming en de inplanting van het ware en het goede bij hem, en vandaar terwille van de hervorming en de wederverwekking; want indien het den mens niet toescheen dat Hij den Heer volgt zoals uit zich, dat is, Zijn Goddelijke erkent, en Zijn geboden doet zoals uit zich, zo zou er geen toeëigening en verbinding zijn, en vandaar geen hervorming en wederverwekking; alles immers treedt den mens binnen, en wordt zoals van hem, wat hij vanuit het vrije, dat is, zoals vanuit zich, opneemt, hetzij hij denkt en spreekt, hetzij hij zoals uit zich wil en doet; maar nochtans moet de mens geloven, zoals de zaak in zich is, dat hij niet dit vanuit zich doet, maar vanuit den Heer; en daarom wordt niet gezegd dat hij het zal doen uit zich,

maar zoals uit zich: de oorzaak dat het zo is, is eveneens omdat de mens niet de werking des Heren in zijn wil en daaruit in zijn denking doorvat; de mens immers weet niet iets aangaande zijn verbinding met de Engelen, en daarom meent hij, dat hij al wat hij wil en denkt, uit zich wil en denkt; en daarom kan hij niet anders weten dan alsof dat geschiedt uit hem, terwijl toch al het goede invloeit, zowel dat wat hij denkt, als dat wat hij wil en vandaar doet; en omdat hij dit kent vanuit de leer der Kerk, namelijk dat al het goede is uit God, moet hij derhalve geloven, dat hij niet het goede doet uit zich, hoewel hij dat doet zoals uit zich; alzo wordt verstaan wat de Heer leerde bij Markus: *“Aldus is het gesteld met het Koninkrijk Gods gelijkerwijs of een mens het zaad werpt over de aarde, slaapt daarna, en opstaat nacht en dag; het zaad echter spruit uit en groeit, terwijl hij het zelf niet weet”*, IV: 26, 27; en bij Johannes: *“Niet kan een mens wat ook nemen tenzij het hem gegeven is vanuit den Hemel”*, III: 27; en bij denzelfde: *“Die blijft in Mij, en Ik in hem, deze draagt veel vrucht, omdat gij zonder Mij niet wat ook kunt doen”*, xv: 5. Dat het Goddelijk Menselijke des Heren erkennen, en Zijn geboden doen, is Hem volgen, is omdat geen anderen met den Heer kunnen verbonden zijn: dat een ieder met den Heer wordt verbonden volgens de erkenning en de belijdenis van Hem vanuit het hart en volgens het leven, kan vastaan hieruit, dat alle Engelen des Hemels niet een ander Goddelijke erkennen dan het Goddelijke des Heren, en dat alle Engelen der Hemelen leven volgens de wetten der orde, zijnde Zijn geboden, dat is, leven in het Goddelijke dat voortgaat uit den Heer, hetwelk het Goddelijk Ware wordt genoemd: omdat zij aldus leven, leven zij in de hemelse aura, of in den hemelsen aether, waarin niemand kan worden toegelaten dan alleen hij die in het leven uit den Heer is; indien een ander in dien aether zou binnentreden, zo zou hij zijn zoals muizen binnengelaten in een luchtpomp, waaruit de lucht is weggehaald. Uit deze dingen kan vaststaan, wat met den Heer volgen waarheen Hij ook gaat, in den geestelijken zin wordt aangeduid: iets eenders wordt met Hem volgen aangeduid in de volgende plaatsen, zoals bij Johannes: *“Jezus zeide: Ik ben het licht der wereld; wie Mij volgt, zal niet wandelen in de duisternis, maar zal het licht des levens hebben”*, VIII: 12; Ik ben het licht der wereld, betekent dat Hij het Goddelijk Ware Zelf is; wie Mij volgt, betekent wie Zijn Goddelijke erkent, en Zijn Geboden doet; zal niet wandelen in de duisternis, betekent dat hij niet in valse dingen zal zijn; maar zal het licht des levens hebben, betekent dat hij in de Goddelijke ware dingen is, welke den mens het eeuwige leven leren, en tot den Hemel leiden: dat daar onder den Heer volgen niet wordt verstaan Hem volgen, maar Zijn Goddelijke erkennen, en Hem gehoorzamen, is duidelijk. Bij denzelfde: *“Wanneer de*

Herder der schapen de eigen schapen zal hebben uitgeleid, zo gaat Hij vóór hen heen, en de schapen volgen Hem, omdat zij Zijn stem weten [sciunt]; een vreemde echter volgen zij niet, maar vlieden van hem, omdat zij de stem des vreemden niet weten: Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken [cognosco] dezelve, en zij volgen Mij”, x: 4, 5, 27; ook hier wordt onder den Heer volgen verstaan Zijn Goddelijke erkennen en Hem gehoorzamen, want gezegd wordt dat Hij vóór de eigen schapen heengaat, en de schapen Hem volgen, en zij Zijn stem weten en horen; de stem des Heren weten en horen betekent Zijn geboden doen. Bij de Evangelisten: *“Al wie achter Mij zal hebben willen komen, verloochene zichzelf, en volge Mij”*, Matth. xvi: 24; Markus viii: 34; Lukas ix: 23; dat gaan achter den Heer, en Hem volgen, is zich verloochenen, is duidelijk; en zich verloochenen is niet geleid worden uit zichzelf, maar uit den Heer; en zich verloochenen doet hij die de boze dingen schuwt en verafschuwt omdat zij zonden zijn; en wanneer de mens deze verafschuwt, wordt hij door den Heer geleid, want deze doet Zijn geboden niet uit zich, maar uit den Heer. Eendere dingen worden aangeduid met den Heer volgen ook elders, zoals in Matth. xix: 21, 28; Markus ii: 14, 15; Hfdst. Ii: 7, 8; Hfdst. x: 21, 28, 29; Lukas xviii: 22, 28; Joh. xii: 26; Hfdst. xiii: 36, 37; Hfdst. xxi: 19 tot 22. Uit deze dingen kan vaststaan, dat den Heer volgen is geleid worden door Hem, en niet door zichzelf; en niemand anders kan geleid worden door den Heer, dan hij die niet wordt geleid door zichzelf; en een ieder wordt geleid door zichzelf, die niet de boze dingen schuwt omdat zij tegen het Woord, en aldus tegen God zijn, bijgevolg omdat zij zonden zijn, en vanuit de hel: een elk die de boze dingen niet aldus schuwt en verafschuwt, wordt geleid door zichzelf; de oorzaak hiervan is deze, dat het boze hetwelk de mens vanuit het erfelijke inheeft, zijn leven maakt, omdat dat zijn eigene is; en voordat die dingen verwijderd zijn, doet de mens vanuit dezelve alle dingen, aldus vanuit zich: anders is het echter, wanneer de boze dingen zijn verwijderd, hetgeen geschiedt als hij dezelve schuwt omdat zij hels zijn; dan treedt de Heer binnen met de ware en de goede dingen vanuit den Hemel, en leidt Hij hem: de primaire oorzaak is, omdat ieder mens zijn liefde is, en de mens is ten aanzien van zijn geest, welke na den dood leeft, niets anders dan de aandoening welke van zijn liefde is, en al het boze is vanuit zijn liefde, aldus is het van zijn liefde; daaruit volgt, dat de liefde of de aandoening van den mens niet anders kan worden hervormd dan door de geestelijke vlucht en verafschuwung van de boze dingen, zijnde de vlucht en de verafschuwung ervan omdat zij hels zijn. Uit deze dingen nu kan vaststaan, wat is den Heer volgen waarheen Hij ook gaat.

865. Dezen zijn gekocht van de mensen, de eerstelingen Gode en het Lam; dat dit betekent hen die in de Nieuwe Kerk opgenomen zijn door den Heer, staat vast uit de betekenis van de gekochten door den Heer, zijnde zij die het onderricht vanuit het Woord opnemen, vooral aangaande den Heer, en leven volgens hetzelfde, waarover boven n. 860, de zelfden zijn zij die ook verlost door den Heer worden geheten, en de verlost zijn zij die door den Heer zijn wederverwekt, en dezen zijn het die den Heer volgen, dat is, geleid worden door Hem, over wie vlak boven; uit de betekenis van de eerstelingen Gode en het Lam, zijnde zij die zich aan den Heer hebben gegeven, en door Hem zijn aangenomen; dat het degenen zijn die van de Nieuwe Kerk zijn, kan hieruit vaststaan, dat zij worden geheten de eerstelingen Gode en het Lam; want zij die daar worden opgenomen, erkennen het Goddelijk Menselijke des Heren, en leven volgens Zijn geboden; anderen worden niet opgenomen in de Nieuwe Kerk, welke Nova Hierosolyma wordt genoemd, ter oorzaak hiervan dat zij die dat niet geloven, en aldus leven, niet met het leven des Hemels samenstemmen, noch met het licht daar, noch met de warmte daar; het licht immers daar is het Goddelijk Ware, vanuit hetwelk alle inzicht en wijsheid is, en de warmte daar is het Goddelijk Goede, vanuit hetwelk alle liefde en naastenliefde is: alle aandoening en daaruit alle denking van den mens is niet slechts binnen hem, en maakt zijn leven, maar ook is zij buiten hem, en maakt de sfeer van zijn leven: vandaar is het, dat de Hemel is onderscheiden in gezelschappen volgens de verscheidenheden der aandoeningen en der denkingen daaruit; en daarom, indien niet de aandoeningen en de denkingen daaruit geestelijk zijn, welke enig en alleen worden gevormd vanuit de erkenning des Heren, en vanuit het leven volgens Zijn geboden, zo kunnen zij niet worden toegelaten tot enig gezelschap des Hemels; zij bieden immers weerstand; vandaar is het, dat zij die niet het Goddelijk Menselijke des Heren erkennen en niet leven volgens Zijn geboden in het Woord, niet kunnen worden vergezelschaft met de Engelen des Hemels: dat het zo is, heeft voor mij vastgestaan uit veel ondervinding: er waren er die over den Heer niet anders hadden gedacht dan zoals over een ander mens, en die het huidige geloof, zijnde een denkgeloof [*fides cogitativa*], zonder enig goede des levens hadden geleefd; omdat dezen hadden geloofd dat het eeuwige leven slechts een binnengelaten worden in den Hemel was, werden zij derhalve ook op hun wens in enig gezelschap toegelaten; maar zodra het licht des Hemels hun ogen trof, begonnen zij ten aanzien van het gezicht en tevens ten aanzien van het verstand geheel en al verduisterd te worden, en in verbijstering en in dwaasheid te vallen; en toen de warmte des Hemels hen toewoei, begonnen

zij op afgrijselijke wijze gemarteld te worden, en ten aanzien van het hoofd en ten aanzien van de ledematen zoals slangen gewrongen te worden; en daarom wierpen zij zich naar beneden, bij hoog en laag verzekerende dat binnengaan in den Hemel indien men niet in het licht en de warmte des Hemels is, voor hen de hel was; en dat zij niet geweten hadden dat een ieder den Hemel gewordt vanuit de liefde en het geloof daaruit, of vanuit het leven volgens de geboden des Heren in het Woord, en vanuit het geloof in den Heer, en in het geheel niet vanuit het geloof zonder het leven des geloofs, zijnde de naastenliefde. Het zal in het kort worden gezegd, wat de Eerstelingen in het Woord betekenen; de Eerstelingen betekenen eendere dingen als de Eerstverwekte dingen; maar de eerstverwekte dingen wordt gezegd van de dieren, maar de eerstelingen van de plantaardige dingen; aldus zijn de eerstverwekte dingen de dingen die het eerst geboren worden, en de eerstelingen de dingen welke zijn vanuit de eerste dingen die worden voortgebracht; en deze en gene betekenen het voor het eerst gevormd geestelijk goede, hetwelk in zich is het ware vanuit het goede hetwelk uit den Heer is: dit ontleent den oorsprong hieraan, dat er bij den mens twee gemoederen zijn, een natuurlijk gemoed en een geestelijk gemoed; vanuit het allene natuurlijke gemoed wordt niet dan het boze en daaruit het valse voortgebracht; maar zodra het geestelijk gemoed is geopend, wordt alsdan het goede en daaruit het ware voortgebracht; dit wat het eerst wordt voortgebracht, wordt verstaan onder het eerstverwekte en onder de eerstelingen: en omdat alle dingen die vanuit het geestelijk gemoed worden geboren en voortgebracht, niet zijn uit den mens, maar uit den Heer, werden die derhalve geheiligd aan Jehovah, dat is, aan den Heer, ter oorzake hiervan dat zij van Hem waren, en vandaar heilig; en omdat het eerst geborene of voortgebrachte alle dingen betekent die in de reeks volgen, zoals de leider het volk en de herder de kudde, werd derhalve daarmede dat de eerstverwekte dingen en de eerstelingen aan den Heer werden gegeven, aangeduid dat alle overige dingen ook van Hem waren. Maar opdat dit nog helderder in het verstand kome, moet men weten dat het louter natuurlijk gemoed is geformeerd tot de idee of het beeld der wereld, doch het geestelijk gemoed tot de idee of het beeld des Hemels; en dat het geestelijk gemoed niet wordt geopend voor enig mens dan alleen door de erkenning van het Goddelijke des Heren, en door het leven volgens Zijn geboden; en voordat dit gemoed is geopend, wordt niet enig goede en het ware daaruit voortgebracht; maar zodra het geopend is, wordt het dan voortgebracht, en dat wat wordt voortgebracht, is uit den Heer; het eerste dus dat wordt voortgebracht, wordt heilig geheten, en het betekent dat alle dingen

die daarna worden voortgebracht, heilig zijn: uit deze dingen blijkt, dat de opening van de baarmoeder of matrix de opening van het geestelijk gemoed betekent; dat de opening van de baarmoeder of matrix dat betekent, is eveneens vanuit de overeenstemming; de baarmoeder immers stemt overeen met het goede der hemelse liefde; over welke overeenstemming men zie boven n. 710, en in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN n. 4918, 5050 tot 5062. Aangezien de dingen die nu gezegd zijn, met de eerstelingen werden aangeduid, en omdat met de dingen die van den oogst zijn, zoals met tarwe, gerst en de overige dingen, de goede en de ware dingen des Hemels en der Kerk werden aangeduid, en eveneens met de wol, eender met de nuttige en reine beesten, werden vandaar vanuit deze de eerstverwekte dingen aan den Heer gegeven, en vanuit gene de eerstelingen; en omdat de Hogepriester [*Sacerdos maximus*] den Heer uitbeeldde ten aanzien van Zijn Priesterschap, zijnde het goede der liefde, werden die dingen derhalve aan dien Priester gegeven; en vandaar werden alle dingen geheiligd die vanuit het koren, den wijn en de olie waren voortgebracht. Maar aangaande die Eerstelingen zie men de inzettingen voor de zonen Israëls in de Wet van Mozes, zoals aangaande de Eerstelingen der veldvruchten, van alle koren, olie, most, boomvrucht, voorts van de afgeschoren wol, behalve vanuit de eerstverwekte dingen van de kudde van groot- en kleinvee, en dat zij als heilige dingen werden gegeven aan Jehovah, en door Jehovah aan Aharon, en na hem aan den Grootpriester [*Sacerdos magnus*], Exod. xxii: 28; Num. xiii: 20; Hfdst. xv: 17 tot 22; Hfdst. xviii: 8 tot 20; Deut. xviii: 4; Hfdst. xxvi: 1 tot einde; en aangaande het Feest der eerstelingen van den oogst, en van de eerstelingen van het brood, Exod. xxiii: 14, 15, 16, 19, 26; Levit. xxiii: 9 tot 15, 20 tot 25; Num. xxviii: 26 tot einde; en elders. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat onder de eerstelingen Gode en het Lam degenen worden verstaan die zullen zijn vanuit de Nieuwe Kerk, welke Nova Hierosolyma wordt genoemd, die het Goddelijk Menselijke des Heren erkennen, en het leven der liefde leven, dat is, het leven volgens de Geboden des Heren in het Woord; bij dezen en niet bij anderen is het geestelijk gemoed geopend; en daarom worden geen anderen door den Heer geleid, of volgen Hem waarheen Hij gaat. Dat onder God en het Lam in de Apocalyps de Heer wordt verstaan ten aanzien van het Goddelijke Zelf en tevens ten aanzien van het Goddelijk Menselijke, zie men boven, n. 297, 314, 343, 460, 482.

866. En in hun mond is geen arglist gevonden; dat dit betekent dat zij daarvan afkerig zijn valse dingen te denken en te overreden, staat vast uit de betekenis van den mond, zijnde de denking en daaruit de spraak, bijgevolg ook de

overreding, waarover boven n. 580, 782, 794; en uit de betekenis van de arglist, zijnde vanuit het vooropgezette, aldus vanuit de bedoeling, welke des wils is, om te bedriegen en te verleiden, aldus vanuit de gezindheid om valse dingen te denken en te overreden, welke den mens tot in het eeuwige verderven: dat zulke dingen bij hen die door den Heer worden geleid, of die Hem volgen, er niet zijn, wordt daarmee aangeduid, dat in hun mond geen arglist wordt gevonden; want de Heer is het Goddelijk Ware verenigd met het Goddelijk Goede; en dit en in dat zijn allen die in den Heer zijn, zijnde zij die Zijn Goddelijk Menselijke erkennen, en Zijn geboden doen; en omdat valse dingen denken is tegen het Goddelijk Ware, en die dingen willen overreden, is tegen het Goddelijk Goede, zijn zij derhalve daarvan afkerig. Wat bovendien de arglist in het Woord betekent, kan vaststaan uit de plaatsen daar, waar het wordt gezegd, zoals in de volgende; bij Johannes: *“Jezus zeide van Nathanaël komende tot Hem: Zie, waarlijk een Israëliet, in wien geen arglist is”*, I: 48; met den Israëliet wordt degene aangeduid die in het goede der naastenliefde is, en vanuit dat in de ware dingen, aldus die in de ware dingen vanuit het goede is; dezen eveneens zijn het, die worden verstaan onder de 144000 die den Heer volgen, in wier mond geen arglist wordt gevonden; en daarom worden daar met de arglist eendere dingen aangeduid. Bij Zefanja: *“De overblijfselen van Israël zullen geen verdraaidheid doen, noch leugen spreken, en in hun mond zal geen tong der arglist worden gevonden”*, III: 13; onder de overblijfselen van Israël worden degenen verstaan die in het geestelijk geloof zijn, omdat zij in het goede der naastenliefde zijn, eender als boven onder den waren Israëliet; met de leugen spreken wordt aangeduid het valse vanwege de onwetendheid van het ware onderwijzen, doch met de arglist wordt het valse aangeduid, niet vanwege de onwetendheid van het ware, maar vanuit het plan, aldus vanuit het vooropgezette om te bedriegen, zoals dat is bij de goddelozen. Eender in de volgende plaatsen: *“Hij heeft geen geweld gedaan, noch is arglist geweest in Zijn mond”*, Jes. LIII: 9; daar betreft het den Heer. *“Van arglist en geweld zal Hij hun ziel verlossen”*, Psalm LXXII: 14. *“De rijken zijn vervuld van geweld, en haar inwoners spreken leugen, en naar hun tong is arglist in hun mond”*, Micha VI: 12. *“Zij vullen het huis der heren met geweld en arglist”*, Zef. I: 9. *“De mannen der bloeden en der arglist zullen hun dagen niet ter helft brengen”*, Psalm LV: 24. *“Verderven zult Gij de leugensprekers; van de mannen der bloeden en der arglist zal Jehovah gruwen”*, Psalm V: 7; met het geweld en met het bloed wordt aangeduid de verdraaiing van het ware en de vervalsing van het Woord, en met de arglist wordt dit vanuit het vooropgezette aangeduid. *“O, Jehovah, keer het oor tot mijn gebeden, welke zijn zonder lippen der arglist”*, Psalm XVII: 1.

“Behoed uw tong van het boze, en uw lippen van arglist te spreken”, Psalm xxxiv: 14. “Indien mijn lippen ongerechtigheid zullen spreken, en mijn tong arglist zal spreken”, Job xxvii: 4. “O, Jehovah, bevrijd mijn ziel van de lip der leugen, van de tong der arglist; wat zal U geven, wat zal u toevoegen de tong der arglist”, Psalm cxx: 2, 3. “Uw mond opent gij tot het boze, en met uw tong vlecht gij arglist”, Psalm l: 19. “De mond des goddelozen en de mond der arglist zijn tegen Mij geopend; zij hebben met Mij gesproken met de tong der leugen”, Psalm cix: 2. “Verdervingen denkt uw tong, zoals een geslepen scheermes, doende arglist”, Psalm lii: 4, 6. “De man met zijn genoot, zij bedriegen, en de waarheid spreken zij niet; zij hebben hun tong geleerd leugen te spreken; uw wonen is in het midden der arglist; vanwege de arglist weigerden zij Mij te bekennen”, Jerem. ix: 5, 6; met de lippen en de tong waarmede zij leugen en arglist spreken, wordt aangeduid de denking met de bedoeling tot de valse dingen te overreden tegen de ware dingen, en te verleiden; de lippen immers en de tong betekenen eendere dingen als de mond. “Gezegend de mens wien Jehovah de ongerechtigheid niet toerekent, als slechts niet in zijn geest de arglist is”, Psalm xxxii: 2. “De woorden zijns monds zijn ongerechtigheid en arglist; hij laat na te verstaan, het goede te doen”, Psalm xxxvi: 4. “Ongerechtigheid spreken, en arglist spreken”, Job. xiii: 7; de ongerechtigheid betreft het boze, en de arglist daaruit het valse. “Van den man der arglist en der verdraaidheid, o Jehovah, bevrijd mij”, Psalm xliii: 1. “De reine van handen en de zuivere van hart, die niet tot ijdelheid opheft zijn ziel, en niet zweert met arglist”, Psalm xxiv: 4. “Tegen de kalmen der aarde denken zij woorden der arglisten, zeer sperren zij hun mond open tegen mij”, Psalm xxxv: 20, 21. “Verdervingen zijn in haar midden; niet wijkt van haar straat bedrog en arglist”, Psalm lv: 12. “Gij hebt vertreden alle afdwalenden van Uw inzettingen, omdat leugen hun arglist is”, Psalm cxix: 118. “Dit volk keert zich af, het afkerige Hierosolyma bestendigt; zij houden de arglist aan, zij weigeren weder te keren; ik heb opgelet en gehoord; zij spreken niet het rechte”, Jerem. viii: 5, 6; in deze plaatsen wordt onder de arglist niet arglist in den natuurlijken zin verstaan, waarin een bedriegelijke machinatie is, en leugen vanuit boosaardigheid tegen een ander, maar de arglist in den geestelijken zin, waarin de arglist een denking is vanuit de bedoeling des wils, of vanuit het vooropgezette of het overleg van valse dingen te spreken en te overreden, en zo de ziel te verderven. Eender aangaande de Profeten, bij Jeremia: “Is het in het hart der profeten profeterende leugen, en der profeten der arglist huns harten”, xxiii: 26. Bij denzelfde: “Profeten, een gezicht der leugen, en goochelarijen, en nietigheid, en arglist huns harten profeteren zij u”, xiv: 14; met de profeten worden in den geestelijken zin diegenen aangeduid

die ware dingen vanuit het Woord en de leer leren, en vandaar wordt in den abstracten zin met hen het Woord ten aanzien van de leer aangeduid; en daarom worden met hen in den tegengestelden zin, zoals in die plaatsen, degenen aangeduid die valse dingen leren, aldus vervalsende de ware dingen des Woords; dit vanuit het vooropgezette wordt verstaan onder de arglist huns harten. Dat onder de arglist wordt verstaan de vervalsing van de waarheden des Woords vanuit het vooropgezette, voorts vanuit de begeerte van te verleiden, blijkt bij Hoschea: *“Zij hebben Mij omgeven met leugen, Efraïm, en met arglist, het huis Israëls”*, XII: 1; met Efraïm wordt het verstand van de waarheden der Kerk aangeduid, en met het huis Israëls de Kerk zelf; vandaar wordt met de arglist en de leugen aangeduid de valse dingen overreden vanuit het vooropgezette en de begeerte. Bij denzelfde: *“Zij zijn geworden zoals een arglistige boog, hun vorsten zullen vallen door het zwaard, vanwege de verontwaardiging hunner tong”*, VII: 16; en bij David: *“Zij zijn afgekeerd zoals arglistige bogen”*, Psalm LXXVIII: 57; zij worden vergeleken met een arglistige boog, omdat met een boog de strijdende leer in den enen en den anderen zin wordt aangeduid, namelijk de leer van het valse strijdende tegen het ware, en van het ware tegen het valse; de spiesen en de pijlen immers betekenen de valse of de ware dingen, waarmede wordt gestreden; dat die met den boog en met de pijlen worden aangeduid, zie men boven, n. 357: vanuit welke dingen wederom blijkt, dat onder de arglist wordt verstaan de arglist in den geestelijken zin, welke is tegen de ware en de goede dingen des Woords en der Kerk, aldus de gezindheid en de begeerte van die te vernietigen. Dat de gezindheid en de begeerte van de ware en de goede dingen des Woords, der leer en der Kerk te vernietigen, aldus vanuit overleg en vanuit het vooropgezette, met de arglist wordt aangeduid, staat vast bij Jeremia: *“Zij worden beschouwd zoals de vogelvangens spannen; zij stellen den verdervende op, opdat zij mensen vangen; zoals een kooi vol vogels, aldus zijn hun huizen vol van arglist”*, v: 26, 27. Bij Mozes: *“Indien iemand gekeerd tegen zijn genoot moedwillig zal gehandeld hebben om hem te doden met list, van met Mijn altaar zult gij hem aftrekken”*, Exod. XXI: 14. En omdat dit zulk een zware zonde was, wordt er derhalve bij Jeremia gezegd: *“Verloekt zij de doende het werk van Jehovah met arglist”*, XLVIII: 10: dat de arglist zulk een zware misdaad was, is omdat het overleg en het vooropgezette is des wils, en al wat des wils is, is van den mens zelf, en wordt het boze zijns harten genoemd; de wil immers is de mens zelf; daarentegen is de denking vóór de instemming, welke des wils is, niet in den mens, maar buiten hem; aangezien de dingen die in de denking invloeiën, zijn zoals de objecten die in het gezicht invloeiën vanuit de wereld, waarvan

er sommige behagen, en sommige niet behagen; en die welke behagen treden het verkwikkelijke zijns levens binnen, doch die welke niet behagen, worden verworpen; aldus is het gesteld met alles wat invloeit in het inwendig gezicht des mensen, hetwelk is van zijn verstand en daaruit der denking; indien het behaagt, treedt het zijn wil binnen, en voegt zich aan zijn leven toe; indien het echter niet behaagt, wordt het verworpen. Men moet weten, dat alle bozen de gezindheid en de begeerte, bijgevolg den wil hebben van de ware dingen des Hemels en der Kerk door valse dingen te vernietigen; de oorzaak hiervan is deze, dat zij verbonden zijn met de hel, en de helsen blaken van begeerte vanuit het verkwikkelijke hunner liefde van alle dingen des Hemels en der Kerk te vernietigen, en dit door geslepen arglisten, welke zij kunstig vlechten, en wonderbaarlijk uitvoeren; en indien ik deze uit ondervinding zou beschrijven, zo zou het bladzijden vullen; daaruit bleek, dat met de arglist in het algemeen wordt aangeduid elk boze der bedoeling van de ware dingen door valse dingen te vernietigen. Bovendien zie men hetgeen in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN over de arglist is geschreven, namelijk dat de arglist het al van het geestelijk en innerlijk leven bij den mens vernietigt, n. 9013. Dat arglist, bedrog, veinzing een erge [*enorme*, buitensporige] misdaad voor de Ouden is geweest, n. 3573. Dat de arglistigen door de Engelen beschouwd, verschijnen als slangen en adders, n. 4532. Dat zij ook onder slangen en adders worden verstaan in het Woord, n. 9013. Dat het venijn in het Woord de arglist betekent, n. 9013. Aangaande de straffen van hen die anderen belaagden en bedrogen door arglisten, n. 831, 957, 958, 959, 960, 1273: Over de hellen van hen, n. 830, 831, 947, 4951.

867. Zij zijn immers onbevlekt vóór den Troon van God; dat dit betekent dat zij zonder valse dingen vanuit het boze zijn in den aanblik der Engelen, staat vast uit de betekenis van onbevlekt zijn, zijnde zijn zonder valse dingen vanuit het boze, waarover aanstonds; en uit de betekenis van vóór den Troon van God, zijnde in den aanblik der Engelen; dat onder den Troon van God wordt verstaan de Hemel waar de Engelen zijn, zie men boven, n. 253. Dat zij onbevlekt verschijnen in den aanblik van de Engelen des Hemels, is omdat zij door de Engelen worden geleid, en de Heer bij voortduur daarin voorziet dat niet enig valse hun wil binnentreedt; het wordt wel toegelaten in de denking, maar niet verder, en daarna uitgeworpen; en dat wat van de denking wordt uitgeworpen, bezoedelt den mens niet; maar dat wat daaruit wordt overgenomen door zijn wil, dit bezoedelt, want dit is en wordt van zijn liefde, aldus van zijn leven, en het kleeft eveneens aan zijn daden; en dit kan niet worden verwijderd dan door een ernstige en daadwerkelijke boetedoening

des levens; want de wil met de liefde en met het leven, voorts met de daden, handelen één en worden in het Woord verstaan onder het hart: vandaar nu is het, dat zij die door den Heer worden geleid, of Hem volgen, onbevlekt zijn. Het kan niet worden vermeden, dat de mens het valse denkt en eveneens het boze, zowel omdat hij is geboren in boze dingen van elk geslacht, als omdat de leren der Kerk heden ten dage niet leren des levens zijn, maar slechts leren des geloofs; en de leer des geloofs gescheiden van het leven, leert niet de ware dingen waardoor de mens ten aanzien van het leven kan worden hervormd: doch zij die in den Heer zijn, worden in de geestelijke aandoening van het ware gehouden; en zij die in die aandoening zijn, kunnen weliswaar valse dingen opnemen, maar nochtans niet met volle instemming, maar slechts zodanig en voor zoveel hoedanig en voor hoeveel zij samenstemmen met het goede en de ware dingen daaruit; en wanneer daarom zij die in de geestelijke aandoening van het ware zijn, enige valse dingen putten, zijn zij nochtans gemakkelijk bereid om die te verwerpen, wanneer zij de ware dingen horen, zowel in deze wereld als in de andere; zodanig is de geestelijke aandoening van het ware; daarom worden zij die in deze aandoening zijn, vervolmaakt in inzicht en wijsheid tot in het eeuwige; zij hebben eveneens het vermogen van de ware dingen te verstaan: doch zij die niet in deze aandoening zijn, weigeren de ware dingen zowel te verstaan als te horen; en daarom zijn zij ook niet in enig vermogen van die dingen te verstaan: dat het zo is, bleek mij vanuit de gemene ondervinding in de geestelijke wereld. Omdat nu de Engelen des Hemels niet iets anders doorvatten bij den mens dan diens liefde, en daaruit diens aandoeningen, verlangens en verkwikkelijke dingen, bijgevolg diens einddoelen, terwille waarvan hij zo en niet anders denkt, zien zij dus, wanneer zij bij hem de liefde van het ware terwille van de nutten des levens, zijnde de einddoelen, doorvatten, dan niet enige valse dingen vanuit het boze; en indien zij bij geval valse dingen vanuit het niet-boze zien, weten zij nochtans, dat deze valse dingen niet schaden, omdat dezelve niet het boze inhebben: de valse dingen vanuit het boze zijn de valse dingen zelf welke vanuit de hel zijn; de oorzaak hiervan is deze, dat die valse dingen de vormen van het boze zijn, aldus in zich eveneens boos. Wat het onbevleete aangaat, dit betekent het ongerepte en zonder smetten, maar in den geestelijken zin zonder valse dingen vanuit het boze: deswege behoorde het tot de verboden dingen, dat niet iemand vanuit het zaad van Aharon, die een vlek had, op het altaar zou toetreden, en binnen den voorhang zou binnengaan, Levit. XXI: 17 tot 23; en dat niet enig slachtoffer, zoals uit ossen, kalveren, geiten of lammeren, zou geschieden waarin een vlek was, Levit. XXII: 19 tot 25; in beide gevallen

worden ook de vlekken opgesomd, waarmede alle valse en boze dingen van verschillend geslacht worden aangeduid.

868. Vers 6, 7. *En ik zag een anderen Engel vliegende in het midden des Hemels, hebbende het eeuwige Evangelie om te evangeliseren dengenen die op de aarde wonen, en aan alle natie en stam, en tong en volk. Zeggende met een grote stem: Vreest God: en geeft Hem heerlijkheid, omdat gekomen is het uur Zijns Gerichts, en aanbidt Hem Die gemaakt heeft den Hemel en de aarde, en de zee en de bronnen der wateren.* En ik zag een anderen Engel vliegende in het mid den des Hemels, betekent de openbaring overal uit den Heer: hebbende het eeuwige Evangelie, betekent aangaande zijn Komst en aangaande de zaliging van de gelovenden in Hem: om te evangeliseren dengenen die op de aarde wonen, betekent de aankondiging dienaangaande voor allen die van de Kerk zijn: en aan alle natie en stam, en tong en volk, betekent voor allen die in de goede dingen en de ware dingen daaruit des levens en der leer zijn: zeggende met een grote stem, betekent de aansporing: vreest God, en geeft Hem heerlijkheid, betekent opdat zij den Heer vereren vanuit Zijn Goddelijk Ware door een leven volgens dat: omdat gekomen is het uur Zijns Gerichts, betekent de scheiding der levenden volgens de Goddelijke ware dingen, van de niet-levenden volgens die: en aanbidt Hem Die gemaakt heeft den Hemel en de aarde, en de zee en de bronnen der wateren, betekent de erkenning en de belijdenis van Hem, uit Wien het al des Hemels en der Kerk, en uit Wien het Goddelijk Ware of het Woord is.

869. En ik zag een anderen Engel vliegende in het midden des Hemels; dat dit betekent de openbaring overal uit den Heer, staat vast uit de betekenis van den Engel vliegende in het midden des Hemels, zijnde uit den Heer de openbaring overal; met een Engel immers wordt iets uit den Heer aangeduid, omdat de Engelen niet Engelen zijn uit zich, maar uit den Heer; zij zijn immers de recipiënten van het Goddelijk Ware dat voortgaat uit den Heer; en daarom ook betekenen de Engelen in het Woord de Goddelijk Ware dingen; de Hemel zelf is ook niet de Hemel uit het eigene der Engelen, maar vanuit het Goddelijke dat bij hen is, over welke zaak men zie boven n. 130, 200, 302: met vliegen wordt het rondomschouwen en de tegenwoordigheid aangeduid, waarover ook boven, n. 282; hier echter de openbaring, omdat hij de Komst des Heren openbaarde, welke daaronder wordt verstaan dat hij het eeuwige Evangelie had, en eveneens de Komst van het Laatste Gericht; en met in het midden wordt aangeduid overal, waarover ook boven, n. 313: daaruit blijkt, dat met een Engel vliegende in het midden des Hemels de openbaring overal uit den Heer wordt aangeduid.

870. Hebbende het eeuwige Evangelie; dat dit betekent aangaande Zijn Komst en aangaande de zaliging van de gelovenden in Hem, staat vast uit de betekenis van het Evangelie, zijnde de Komst des Heren, en dan de zaliging van de gelovenden in Hem; dat de Komst des Heren er is geweest, en eveneens zijn zal, wanneer de voleinding der eeuw daar is, dat is, wanneer het einde der oude Kerk, en de aanvang der nieuwe daar is, en dat dan ook het Laatste Gericht er is, zie men boven, n. 612; en uit de betekenis van het eeuwige, zijnde het Goddelijke ten aanzien van Bestaan: er zijn twee universele dingen, waarmede het Goddelijke wordt uitgedrukt, namelijk het Oneindige en het Eeuwige; het Oneindige is het Goddelijke ten aanzien van Zijn, en het Eeuwige is het Goddelijke ten aanzien van Bestaan, en het ene en het andere moet overuitnemend [*supereminenter*] worden verstaan, namelijk zonder ruimte en zonder tijd; wie vanuit ruimte en vanuit tijd denkt over het Oneindige en het Eeuwige, valt in dwalingen; de ruimte immers en de tijd zijn aan de natuur eigen, waarin de mens is ten aanzien van zijn ideeën, wanneer hij in de natuurlijke wereld leeft; doch hij is niet in dezelve wanneer hij de wereld verlaat, en in den Hemel komt; weliswaar verschijnen ruimten en tijden in den Hemel volstrekt eender als in de wereld, maar het zijn slechts de schijnbaarheden van de staten bij de Engelen; de staten immers der aandoening en daaruit der denking van hen vertonen zich in schijn vóór hun uitwendige zinnen zoals ruimten en zoals tijden, doch nochtans zijn het niet ruimten en tijden zoals in de natuurlijke wereld; hoedanig zij dus zijn, kan vaststaan uit de beide artikelen in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, waarin over de ruimte en den tijd in den Hemel is gehandeld. Omdat het Goddelijke Oneindig en Eeuwig is, is derhalve in alle en de afzonderlijke dingen die uit het Goddelijke geschieden, het Oneindige en het Eeuwige; vandaar nu is het, dat het Evangelie, waarmede de Komst des Heren en de zaliging der gelovigen wordt aangeduid, eeuwig wordt geheten: dat het Oneindige en het Eeuwige wordt gezegd van den Allenen Heer, zie men boven in n. 23, 286. Dat het Evangelie betekent de Komst des Heren en de zaliging der gelovigen alsdan, staat vast uit de plaatsen in het ene en het andere Testament, waar Evangelie wordt gezegd, welke plaatsen boven, n. 612, zijn aangevoerd. Wat echter de Komst des Heren aangaat, door sommigen wordt geloofd, dat de Heer in persoon wederom zal komen, en wel om het Laatste Gericht te houden, en zulks omdat gezegd wordt bij Mattheus: “*De discipelen traden toe, zeggende tot Jezus: Zeg ons, welk zal het teken zijn van Uw Komst, en van de voleinding der eeuw*”, xxiv: 3; en nadat de Heer hun had voorgezegd den staat der geleidelijk afnemende Kerk tot aan de verwoesting en de voleinding ervan toe, zeide

Hij: “Dan zal het teken van den Zoon des mensen verschijnen, en zij zullen zien den Zoon des mensen komende in de wolken des Hemels met deugd [virtus] en heerlijkheid: waakt dan, omdat gij niet weet in welke ure uw Heer zal komen”, Vers 30, 39, 42; voorts ook bij Johannes, Hfdst. XXI: 22; maar onder Zijn Komst wordt daar niet Zijn Komst in persoon verstaan, maar dat Hij Zich dan zal onthullen in het Woord, dat Hijzelf is Jehovah, de Heer des Hemels en der aarde, en dat Hem alleen zullen aanbidden allen die zullen zijn in Zijn Nieuwe Kerk, welke onder Nova Hierosolyma wordt verstaan; te dien einde heeft Hij ook nu den inwendigen of geestelijken zin des Woords geopend, in welken zin overal wordt gehandeld over den Heer; dit eveneens is het wat wordt verstaan onder Zijn Komst in de wolken des Hemels met heerlijkheid, Matth. XXIV: 30; Hfdst. XXVI: 64; Markus XIII: 26; Hfdst. XIV: 62; Lukas XXI: 27; dat de wolken des Hemels het Woord in de letter betekenen, en de heerlijkheid den geestelijken zin ervan, zie men boven, n. 36, 594. Aangezien Hijzelf het Woord is, zoals Hij wordt genoemd bij Johannes, Hfdst. I: 1, 2, 14, is derhalve de onthulling van Hemzelf in het Woord Zijn Komst.

871. Om te evangeliseren dengenen die op de aarde wonen; dat dit betekent de aankondiging dienaangaande voor allen die van de Kerk zijn, staat vast uit de betekenis van evangeliseren, zijnde de Komst des Heren aankondigen, waarover vlak boven n. 870 en uit de betekenis van hen die op de aarde wonen, zijnde zij die van de Kerk zijn, en in het bijzonder de goeden daar; dat de aarde de Kerk is, zie men boven, n. 29, 304, 413, 417, 697, 741, 742, 752; en dat wonen wordt gezegd van de goeden, n. 479, 662.

872. En aan alle natie en stam en tong en volk; dat dit betekent voor allen die in de goede dingen en de ware dingen daaruit des levens en der leer zijn, staat vast uit de betekenis van de natie, zijnde zij die in het goede des levens zijn, omdat zij in het goede der liefde zijn, waarover boven n. 175, 331, 625; uit de betekenis van den stam, zijnde zij die in de ware dingen vanuit het goede zijn, waarover boven n. 39, 430, 431; uit de betekenis van de tong, zijnde de belijdenis vanuit het goede des harten, aldus in het goede der leer, waarover boven, n. 455, 625; en uit de betekenis van het volk, zijnde zij die in de ware dingen der leer zijn, waarover ook boven, n. 175, 331, 625; uit welke dingen blijkt, dat met alle natie en stam en tong en volk, worden aangeduid allen die in de goede dingen en de ware dingen daaruit des levens en der leer zijn, aldus zowel de eenvoudigen als de geleerden, waar zij ook zijn, hetzij binnen de Kerk, hetzij buiten haar. Volgens den zin der letter worden onder alle natie, stam, tong en volk, verstaan allen vanuit elken godsdienst, overschillig

welken, maar in den geestelijken zin worden verstaan allen die goed leven en goed verstaan.

873. Zeggende met een grote stem; dat dit de aansporing betekent, staat vast uit de betekenis van de grote stem, zijnde de aansporing omdat zij de volgende dingen insluit, waar wordt gezegd dat zij God zouden vrezen en Hem heerlijkheid geven: stem wordt in het Woord meermalen gezegd, voorts grote stem, en wanneer het door den Heer, of door Zijn Engelen wordt gezegd, betekent zij in het algemeen het Goddelijk Ware, en al wat voortgaat uit den Heer, bijgevolg ook het bevel en het gebod, aldus eveneens de aansporing, en meer dingen, waarover men zie boven n. 261, 302, 424, 668, 682; want de stem uit de Engelen is niet de stem uit hen, maar door hen uit den Heer.

874. Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid; dat dit betekent opdat zij den Heer vereren vanuit Zijn Goddelijk Ware door een leven volgens dat, staat vast uit de betekenis van God vrezen, zijnde den Heer eerbiedigen en vereren, waarover boven n. 696; en uit de betekenis van Hem heerlijkheid geven, zijnde leven volgens het Goddelijk Ware, dat is, volgens Zijn geboden in het Woord; met de heerlijkheid wordt, waar het den Heer betreft, aangeduid het Goddelijk Ware voortgaande uit Hem, aldus het Woord, zodanig als het in den Hemel is, want dit is het licht voor de Engelen, door hetwelk de Heer Zijn heerlijkheid openbaart; Hij geeft immers door dat licht inzicht en wijsheid, en eveneens stelt Hij vóór hun ogen prachtige dingen, die van de kostbaarste dingen flonkeren; dit wordt in den naasten zin aangeduid met de heerlijkheid des Heren; doch omdat al die dingen uit den Heer worden gegeven volgens de opneming van het Goddelijk Ware voortgaande uit Hem, verschijnen die prachtige dingen welke zoals van goud en kostbare stenen in wonderbaarlijke vormen flonkeren, aan hen geheel en al volgens de wijsheid bij hen, het zijn immers overeenstemmingen: maar omdat zij de wijsheid hebben volgens de opneming van het Goddelijk Ware niet slechts met de leer maar ook met het leven, wordt derhalve met Hem heerlijkheid geven aangeduid leven volgens het Goddelijk Ware. Men gelooft in de wereld dat diegenen wijsheid hebben, bijgevolg den Hemel, die de Goddelijke Ware dingen weten, en die vanuit de wetenschap dezelve spreken, hoewel zij niet volgens dezelve leefden; maar ik kan betuigen, dat zij geen wijsheid hebben; zij schijnen wel in de wijsheid te zijn, wanneer zij spreken; maar zodra zij in hun geest, of bij zichzelf denken, zijn zij dan in het geheel niet wijs, ja zelfs ijlen zij somtijds zoals dwazen, door te denken tegen de Goddelijke Ware dingen die zij spreken; anders echter zij die leven volgens de Goddelijke Ware dingen; die denken wijs bij zichzelf, en eveneens spreken zij wijs met anderen; dit is mij uit duizend voorbeelden

der ondervinding in de geestelijke Wereld te weten gegeven, want daar worden zulke dingen geopenbaard die den mensen in de natuurlijke wereld volslagen onbekend waren; ik heb daar verscheidene zo wijs horen spreken, dat ik geloofde dat zij vanuit de Engelen van den innerlijken Hemel waren, maar nochtans zijn zij duivels geworden, omdat zij met zulke dingen hun geheugen hadden gevuld vanwege de liefde van den roem, maar nochtans niet volgens die dingen hadden geleefd; en daarom spreken zij zodra zij tot zich en de liefde van hun leven waren teruggekeerd, tegen die dingen, en waren zij waanzinnig alsof zij in het geheel niets zodanigs wisten: daaruit bleek mij, dat bijna een ieder het vermogen heeft van te verstaan ter oorzaak hiervan dat zij kunnen worden hervormd; maar wie niet het leven van het ware leeft, wil niet hervormd worden; en wie niet wil hervormd worden, werpt allengs van zich alle dingen die van zijn inzicht en wijsheid waren, en leeft zijn liefde, welke tegen die dingen is, en ten slotte treedt hij toe op hen die in de hel zijn, en in een eendere liefde als zij. Uit deze dingen kan vaststaan, dat Gode heerlijkheid geven, betekent leven volgens het Goddelijk Ware; hetgeen ook de Heer met deze woorden leerde bij Johannes: *“Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt, en gij tot Mijn discipelen wordt gemaakt: blijft in Mijn beminning [dilectione]: indien gij Mijn geboden zult hebben bewaard, zult gij in Mijn beminning blijven: gij zijt Mijn vrienden indien gij zult hebben gedaan al wat Ik u gebied”*, xv: 8, 9, 10, 14; daaruit blijkt, dat God verheerlijken of Gode heerlijkheid geven, is vrucht dragen. Bovendien zie men de dingen die over de heerlijkheid eerder zijn gezegd, zoals dat de heerlijkheid betekent het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer, en de opneming ervan door de Engelen en door de mensen, n. 33, 288, 345: en dat de heerlijkheid des Heren is de mensen en de Engelen verlichten, en hen zegenen met wijsheid en gelukzaligheid, hetgeen enig en alleen geschiedt door de opneming van het Goddelijk Ware met de leer en tegelijk met het leven.

875. Omdat gekomen is het uur Zijns Gerichts; dat dit betekent de scheiding der levenden volgens de Goddelijke Ware dingen, van de niet-levenden volgens die, staat vast uit de betekenis van het uur, zijnde de staat, hier de laatste staat der Kerk, waarover aanstonds; en uit de betekenis van het Gericht, zijnde de scheiding der goeden van de bozen, aldus der levenden volgens de Goddelijke Ware dingen des Heren, van de niet-levenden volgens die; dezen immers zijn boos, genen echter goed; dat de scheiding van hen wordt aangeduid met het Laatste Gericht, kan vaststaan uit de dingen die gezegd zijn in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT: dat de scheiding is der levenden volgens de Goddelijke Ware dingen, van de niet levenden volgens die, kan vaststaan uit

de plaatsen in het Woord waar over het Laatste Gericht wordt gehandeld, zoals uit Hoofdstuk xxv bij Mattheus, waar de scheiding der schapen van de bokken wordt beschreven, namelijk dat de schapen degenen zijn die de goede dingen hebben gedaan, en de bokken zij die niet de goede dingen hebben gedaan; voorts uit de plaatsen in het Woord, waar wordt gezegd dat een ieder zal worden gericht volgens de werken, dat is, volgens zijn leven, zoals in Matth. xvi: 27; Joh. v: 29; Apoc. xiv: 13; Hfdst. xx: 12, 13; Hfdst. xxii: 12; en elders; men zie boven n. 785. Dat gezegd wordt het uur des Gerichts, is omdat het uur niet slechts den tijd, maar ook den staat betekent, zoals de dag, de week, de maand, het jaar, en in het algemeen de tijd; men zie boven n. 571, 610, 664, 673, 747, 761; en aangaande de betekenis van het uur in het bijzonder, n. 194, 488, 673; dat zo vaak in het Woord wordt gezegd uur en dag, is terwille van den geestelijken zin in de afzonderlijke dingen des Woords; want als de mens uur en dag, en vandaar tijd denkt, denken de Engelen, die in den geestelijken zin des Woords zijn, staat; de oorzaak hiervan is deze, dat de Engelen niet enige idee van tijd hebben, aangezien zij geen dagen, weken, maanden, en jaren hebben zodanig als in de wereld, maar zij hebben veranderingen van staat, vanuit welke zij de opeenvolgende dingen meten; over welke zaak men zie in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL n. 162 tot 169, waar over den tijd in den Hemel is gehandeld.

876. En aanbidt Hem Die gemaakt heeft den Hemel en de aarde, en de zee en de bronnen der wateren; dat dit betekent de erkenning en de belijdenis van Hem, uit Wien het al des Hemels en der Kerk, en uit Wien het Goddelijk Ware of het Woord is, staat vast uit de betekenis van aanbidden, zijnde erkennen met het hart, aldus belijden en vereren, waarover boven n. 790, 805, 821; uit de betekenis van den Hemel en de aarde, zijnde het inwendige en het uitwendige der Kerk, waarover ook boven, n. 304, 752; (dat het Hemel en de Kerk zijn die worden aangeduid, is omdat het inwendige der Kerk bij den mens de Hemel is; dat immers is in verbinding met de Engelen, dermate dat het met hen één maakt; want zoals boven is gezegd, het inwendige des menschen is tot de idee en het beeld des Hemels geformeerd, het uitwendige echter tot de idee en het beeld der wereld; de Kerk echter bij den mens is zolang hij leeft in de wereld, in zijn natuurlijke, hetwelk het uitwendige van hem is; doch dan is de Kerk bij den mens in zijn natuurlijke of uitwendige, als het inwendige geopend is; want er is geen Kerk bij iemand, tenzij hij den Hemel heeft van binnen, waarvandaan uit den Heer verlichting en invloed is in het natuurlijke of uitwendige, hetwelk beneden is); en uit de betekenis van de zee, zijnde het Goddelijk Ware in laatsten, aldus het Woord in de letter; dit immers is het

Goddelijk Ware in laatsten; dat de zee dit betekent, is omdat in de laatsten des Hemels als het ware zeeën verschijnen; het is immers het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer, hetwelk de Hemelen formeert, en alle dingen in dezelve; de hogere Hemelen verschijnen alsof zij in een aether-atmosfeer waren, de lagere alsof in een lucht-atmosfeer, en de laagste alsof in een water-atmosfeer; deze atmosfeer verschijnt voor de ogen van hen die in de verte staan zoals een zee, niet echter voor hen die daar wonen; zij die daar wonen, zijn in de laatsten van het Goddelijk Ware, hetwelk het Goddelijk Ware is zodanig als het Woord in den zin der letter is; vandaar is het, dat dit met de zee wordt aangeduid; maar over deze dingen zie men meer boven, n. 275, 342, 511, 600. Dat de zee hier het Woord in de letter betekent, is omdat gezegd wordt de zee en de bronnen der wateren, en de bronnen der wateren betekenen het Goddelijk Ware innerlijk, zodanig als het Woord is in den geestelijken zin; dat de bron der wateren dit betekent, kan vaststaan uit de plaatsen vanuit het Woord, en uit de ontvouwing ervan, boven n. 483; dat de bronnen der wateren hier betekenen de Goddelijke Ware dingen die vanuit het Woord zijn, kan hieruit vaststaan, dat met den Hemel en de aarde het inwendige en het uitwendige der Kerk wordt aangeduid, en het ene en het andere door het Goddelijk ware of het Woord, zoals gezegd wordt bij Johannes, Hfdst. 1: 1, 2, 14, is geformeerd, het inwendige der Kerk door het geestelijk Goddelijk Ware, en het uitwendige door het natuurlijk Goddelijk Ware; derhalve worden onder de door den Heer gemaakte dingen ook de bronnen der wateren hier opgesomd. Uit deze en vele andere dingen kan vaststaan, hoe de geestelijke ideeën, welke die der Engelen zijn, verschillen van de natuurlijke ideeën, welke die der mensen zijn; de Engelen, die geestelijke ideeën hebben, verstaan onder aanbidden Hem Die den Hemel, de aarde, de zee, en de bronnen der wateren heeft gemaakt, niet iets anders dan de erkenning en de belijdenis des Heren, uit Wien het al des Hemels en der Kerk is, en uit Wien het Goddelijk Ware of het Woord in den natuurlijke en den geestelijken zin is; de oorzaak dat de Engelen aldus die woorden verstaan, is deze, dat de Hemelen, waarin zij zijn, welke naar het gezicht geheel en al eender verschijnen aan onze landen, maar vol paradijzen, bloembedden, grasperken, niet permanent zijn zoals de landen van onzen aardbol, maar in een ogenblik ontstaan geheel en al volgens de opneming van het Goddelijk Ware door de Engelen; en daarom ook worden de aanzichten van alle dingen daar veranderd, al naar de staat der opneming wordt veranderd, en vandaar die van hun inzicht en wijsheid, aldus volgens den staat der Kerk bij hen; en wel dermate, dat zoals voor hen de Kerk is, aldus eveneens op overeenstemmende wijze alle dingen ontstaan

vóór hun gezicht; deswege kunnen zij, als Hemel en aarde worden genoemd, geen andere idee hebben dan de idee van de Kerk, omdat zij daaruit alle dingen hebben: daarentegen kunnen de mensen, als Hemel en aarde wordt genoemd, niet die geestelijke idee hebben, omdat zij daarvan onkundig zijn [*ignorant*]; maar zij hebben een natuurlijke idee, welke is volgens het gezicht van hen; zij zien immers den hemel en de aarde, die permanent zijn, en niet volgens de opneming van het Goddelijk Ware, en vandaar van de Kerk, zoals in de engellijke Hemelen, worden veranderd; en daarom verstaan zij onder den Hemel niet iets anders dan den aanschouwbaren hemel, en onder de aarde niet iets anders dan de door de mensen bewoonde aarde. De staat des Hemels en der aarde volgens den staat der Kerk werd bij de zonen Israëls daardoor uitgebeeld, dat de aangezichten van het land Kanaän, waar zij woonden, werden veranderd volgens de staten der Kerk bij hen, echter slechts ten aanzien van de opbrengst, namelijk van den oogst, den olijfboom, den wijnstok, de vruchten, en ten aanzien van de regens; maar dit is geschied, omdat alle dingen bij hen uitbeeldend voor de hemelse dingen zijn geweest; vandaar is het, dat zo vaak in het Woord wordt gezegd dat de aarde (of het land) zijn opbrengsten zal geven, indien zij de inzettingen zouden houden en dezelve doen; anders echter heden ten dage, nu uit den Heer de innerlijke dingen der Kerk zijn geopend, en de uitwendige dingen, welke uitbeeldend waren voor de innerlijke dingen, hebben opgehouden. Uit deze dingen eveneens blijkt, welk verschil er is tussen de ideeën der Engelen en de ideeën der mensen aangaande den nieuwen Hemel en de nieuwe aarde; de Engelen immers vanuit hun ideeën doervatten den ondergang der Hemelen en der landen in de geestelijke Wereld, de mensen echter den ondergang der hemelen en der landen in de natuurlijke wereld; ook zijn volgens de voorzeggingen vergaan de Hemelen en de landen in de geestelijke Wereld waarop diegenen zijn geweest die in de uitwendige dingen een zedelijk leven hebben geleefd, en niet vanuit de inwendige dingen tegelijk een geestelijk leven; maar over deze dingen zie men meer in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT.

877. Vers 8. *En een andere Engel is gevolgd, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad, omdat zij vanuit den wijn des toorns harer hoererij alle natiën heeft gedrenkt.* En een andere Engel is gevolgd, betekent de openbaring uit den Heer: zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, betekent de verdoemenis en de vernietiging van hen die des Heren Goddelijke mogendheid in zich hebben overgedragen: die grote stad, betekent de verwoesting en vernietiging ten aanzien van alle dingen der leer bij hen: omdat zij vanuit den wijn des toorns harer hoererij alle natiën heeft gedrenkt,

betekent de echtbreking van alle dingen van het goede des Hemels en der Kerk door de afgrijselijke valse dingen van het boze.

878. En een andere Engel is gevolgd; dat dit de openbaring uit den Heer betekent, kan vaststaan uit de dingen die boven zijn gezegd over den Engel vliegende in het midden des Hemels, waar ook met den Engel de openbaring uit den Heer wordt aangeduid. Dat nu een andere Engel werd gezien, is omdat door den vorigen Engel de openbaring is geschied aangaande de Komst des Heren, en aangaande de scheiding der goeden van de bozen, en door dezen Engel de openbaring is geschied aangaande het voor de deur staande Laatste Gericht.

879. Zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon; dat dit betekent de verdoemenis en de vernietiging van hen die des Heren Goddelijke mogendheid in zich hebben overgedragen, staat vast uit de betekenis van zij is gevallen, zij is gevallen, zijnde dat zij verdoemd en volslagen vernietigd zijn; en uit de betekenis van Babylon, zijnde zij die des Heren Goddelijke mogendheid in zich hebben overgedragen: gezegd wordt zij is gevallen, zij is gevallen, omdat het wordt gezegd van Babylon als stad; maar wanneer onder Babylon degenen worden verstaan die des Heren Goddelijke mogendheid in zich hebben overgedragen, en onder de grote stad alle dingen der leer van hen, dan wordt met vallen aangeduid verwoest worden; zo wordt vallen verkeerd in verwoest worden, volgens het praedicaat van het subject. Wat Babylon in het algemeen en in het bijzonder betekent, zal beneden worden gezegd, bij Hfdst. xvii en xviii, waar over Babylon en haar vernietiging wordt gehandeld. Gehandeld wordt in dit Vers over Babylon, en in de vier volgende Verzen over het beest van den draak, en daarna tot het einde van dit Hoofdstuk over de verwoesting van de Kerk in het algemeen: de oorzaak dat over Babylon en over het beest van den draak wordt gehandeld, is deze, dat in de volgende dingen over de verwoesting van de Kerk eerst in het algemeen, en daarna in het bijzonder wordt gehandeld, en ten slotte over het Laatste Gericht. Maar over de verwoesting van de Kerk moeten deze dingen worden voorafgezonden: Elke Kerk in haar aanvang is in de liefde van de goede dingen te doen, en in de liefde van de ware dingen te weten; doch in den loop des tijds wordt zij verwoest ten aanzien van de goede dingen en ten aanzien van de ware dingen, en wel dermate dat er niet langer enig goede noch enig ware in de Kerk is: verwoest wordt zij ten eerste door de liefde van heersen door de heilige dingen, en geleidelijk over de zielen der mensen; en ten slotte over den Hemel, en over den Heer Zelf; dit wordt in de Apocalyps beschreven met Babylon, en met de loonhoer zittende op het scharlaken beest; ten tweede

wordt zij verwoest door het geloof gescheiden van de naastenliefde, aldus van de goede dingen des levens, en ten slotte door het geloof-alleen, in hetwelk niets van het ware is; dit wordt in de Apocalyps beschreven met den draak en met zijn beide beesten; die twee zijn het, waarin de eerstelingen [*primitiva*] der Kerk, welke, zoals is gezegd, de liefde van de goede dingen doen en de liefde van de ware dingen weten, zijn geweest, uitlopen; en wanneer zij in deze zijn uitgelopen, is de Kerk verwoest: de liefde van de goede dingen doen, wordt allengs veranderd in de liefde van boze dingen doen, welke dingen zij goede dingen noemen; en de liefde van de ware dingen weten wordt veranderd in de liefde van valse dingen weten, welke dingen zij ware dingen noemen; bij hen die met Babylon worden beschreven, wordt al het goede der Kerk verechtbreukt, en vandaar eveneens elk ware ervan, want het ene volgt het andere; bij hen echter die met den draak worden beschreven, wordt al het ware der Kerk vervalst, en vandaar eveneens al het goede ervan; het ene immers volgt het andere; het laatstgenoemde geschiedt bij de hervormden, die het geloof-alleen als het wezenlijke der Kerk hebben aangenomen; het eerstgenoemde geschiedt bij de Pauselijken, die de heerschappij over de heilige dingen des Hemels tot het wezenlijke der Kerk hebben gemaakt: maar hoe het geloof-alleen de Kerk heeft verwoest, is boven gezegd, waar gehandeld is over den draak en over zijn beide beesten; doch hoe de heerschappij over de heilige dingen des Hemels de Kerk heeft verwoest, zal beneden bij Hoofdstuk xvii en xviii worden gezegd. Uit deze dingen nu kan vaststaan, vanwaar het is, dat in dit Vers wordt gesproken van Babylon, in de vier volgende van het beest van den draak, en vandaar aan het einde van dit Hoofdstuk van de verwoesting van de Kerk in het algemeen, en daarna in Hfdst. xv en xvi over de verwoesting van de Kerk in het bijzonder.

88o. Die grote stad; dat dit betekent de verwoesting en de vernietiging ten aanzien van alle dingen der leer bij hen, staat vast uit de betekenis van vallen, wanneer het de stad betreft, zijnde verwoest en vernietigd worden, zoals vlak boven n. 879; en uit de betekenis van de stad, zijnde de leer met al haar dingen, waarover boven n. 223; gezegd wordt de grote stad, omdat de leer vol van boze dingen en van de valse dingen daaruit wordt aangeduid, want van groot wordt gesproken met betrekking tot het goede, en in den tegengestelden zin met betrekking tot het boze; men zie n. 336, 337. Dat Babylon, die grote stad, is gevallen, betekent dat bij hen die onder Babylon worden verstaan, alle goede en ware dingen zijn verwoest; voorts dat zij tentijde van het Laatste Gericht geheel en al moeten worden vernietigd; dat zij ook zijn vernietigd, en dat hun grote stad die welke aan het zuiden, en die welke aan het noorden gelegen

waren, geheel en al zijn omgekeerd geworden, en dat zij die daar waren, in de hellen zijn geworpen, staat vast uit de dingen die in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT, en daar over Babylonië zijn vermeld: daaruit staat vast, dat onder: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad, twee dingen worden verstaan, namelijk de verwoesting van hun Kerk ten aanzien van alle goede en ware dingen in de Wereld, voorts ook hun ondergang ten tijde van het Laatste Gericht. Geloofd wordt dat onder de vernietiging van Babylonië wordt verstaan de vernietiging van dien godsdienst in de Wereld; doch er wordt niet verstaan de vernietiging ervan in de Wereld, maar er wordt verstaan de verwoesting ervan daar ten aanzien van alle goede en ware dingen des Hemels en der Kerk, aldus de vernietiging van hen die de Goddelijke mogendheid des Heren in zich hebben overgedragen, en dezelve vanuit de liefde van zich hebben uitgeoefend ten aanzien van de zielen, bijgevolg ten aanzien van het eeuwige leven; want die godsdienst zal nochtans blijven voortduren bij hen die in deze liefde volharden, en vanuit dezelve handelen; en omdat die vernietiging wordt verstaan, zijnde de verwoesting van de Kerk, wordt derhalve ook verstaan de vernietiging van hen na het leven in de wereld in het bijzonder en in het gemeen; in het bijzonder de verdoemenis van allen van hen die zodanig vanuit dien godsdienst zijn geweest, en in het gemeen de vernietiging van allen die zodanig zijn geweest, door het Laatste Gericht.

881. Omdat zij vanuit den wijn des toorns harer hoererij alle natiën heeft gedrenkt; dat dit betekent de echtbreking van alle dingen van het goede des Hemels en der Kerk door de afgrijselijke valse dingen van het boze, staat vast uit de betekenis van den wijn, zijnde het ware vanuit het goede, en in den tegengestelden zin het valse vanuit het boze, waarover boven, n. 376; uit de betekenis van den toorn, zijnde het boze in de gehele samenvatting, en vandaar de haat tegen het goede en het ware, en de begeerte van die te vernietigen, waarover ook boven, n. 693, 754; uit de betekenis van de hoererij, zijnde de vervalsing van het ware, waarover ook boven, n. 141, 161; en uit de betekenis van alle natiën drinken, zijnde de goede dingen echtbreken; drinken immers betekent doordrinken, en de natiën betekenen hen die in het goede der liefde en des levens zijn, en los van personen de goede dingen; dat drinken en drenken betekent doordrinken en toeëigenen, zie men boven, n. 617; en dat de natiën degenen betekenen die in het goede der liefde en des levens zijn, en abstract genomen de goede dingen der Kerk, n. 175, 331, 625; dat met alle natiën drinken hier wordt aangeduid de goede dingen des Woords en vandaar der Kerk echtbreken, is omdat met den wijn des toorns der hoererij wordt aangeduid de vervalsing van het ware, en het vervalste ware echtbrekt

het goede: maar hoe zij alle ware dingen des Woords vervalsen, en zo alle goede dingen ervan echtbreken, zal worden gezegd in de ontvouwing van de Hoofdstukken XVI en XVII, waar over Babylon wordt gehandeld. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat met vanuit den wijn des toorns harer hoererijs heeft zij alle natiën gedrenkt, wordt aangeduid de echtbreking van alle goede dingen des Hemels en der Kerk door de afgrijselijke valse dingen van het boze. Gezegd wordt de valse dingen van het boze, omdat alle valse dingen afkomstig vanuit de liefde van heersen terwille van zich en van eigen voorrang, valse dingen van het boze zijn, en volgens die liefde afgrijselijke dingen.

882. Vers 9, 10, 11, 12. *En een derde Engel is hen gevolgd, zeggende met een grote stem: Indien iemand het beest zal aanbeden hebben, en zijn beeld, en zal ontvangen hebben het merkteken op zijn voorhoofd, of op zijn hand. En die zal drinken van den wijn des toorns Gods, gemengd met louteren wijn in den drinkbeker Zijner ontsteking, en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel vóór de heilige Engelen en vóór het Lam. En de rook hunner pijniging zal opklimmen tot in de eeuwen der eeuwen, en zij zullen niet rust hebben dag en nacht, die aanbidden het beest en zijn beeld, en indien iemand zal hebben ontvangen het merkteken zijns naams. Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn zij die bewaren de bevelen Gods en het geloof van Jezus.* En een derde Engel is hen gevolgd, betekent nog een openbaring uit den Heer: zeggende met een grote stem, betekent een machtige aansporing en de aankondiging: indien iemand het beest zal aanbeden hebben, en zijn beeld, betekent opdat zij niet erkennen het godsdienstige aangaande het van het leven gescheiden geloof, en de leer ervan: en zal ontvangen hebben het merkteken op zijn voorhoofd, of op zijn hand, betekent de opneming en de erkenning voor de goede dingen der Kerk of voor de ware dingen der Kerk: en die zal drinken van den wijn des toorns Gods, gemengd met louteren wijn in den drinkbeker Zijner ontsteking, betekent de toeëigening van het valse en van het boze daaruit, verbonden met de vervalste ware dingen van den zin der letter des Woords: en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel vóór de heilige Engelen en vóór het Lam, betekent dat hun hel is vanuit de liefde van het boze en het valse, afgrijselijk volgens de vervalsing en vandaar de verwerping van het Goddelijk Ware en het Goddelijk Goede, aldus van het Woord: en de rook hunner pijniging zal opklimmen tot in de eeuwen der eeuwen, betekent het dichte valse, hen omstuwende, en aanhoudend voortvloeiende vanuit hun liefden: en zij zullen niet rust hebben dag en nacht, betekent de aanhoudende bestoking door de boze dingen en de valse dingen daaruit: die aanbidden het beest en zijn beeld, betekent die erkennen het godsdienstige aangaande het

van het leven gescheiden geloof en de leer ervan: en indien iemand zal hebben ontvangen het merkteken zijns naams, betekent de opneming en de erkenning van de hoedanigheid ervan volgens de bovenstaande beschrijving: hier is de lijdzaamheid der heiligen, betekent de vervolgingen en de verzoeking van hen die niet in dat geloof zijn, maar in de naastenliefde: hier zijn zij die bewaren de bevelen Gods, betekent dat dezen het zijn die leven volgens de geboden des Heren in het Woord: en het geloof van Jezus, betekent de inplanting van het Ware uit den Heer, en de erkenning van Hem.

883. En een derde Engel is hen gevolgd; dat dit betekent nog een openbaring uit den Heer, staat vast uit hetgeen over de beide Engelen boven in n. 869 en 878 is gezegd, zijnde de openbaringen uit den Heer over Zijn Komst, en over de scheiding der goeden van de bozen op den dag van het Laatste Gericht; hier echter over hen die onder den draak en diens beest worden verstaan, zijnde zij die het geloof scheiden van de goede werken in leer en leven.

884. Zeggende met een grote stem; dat dit een machtige [*validam*] aansporing en de aankondiging betekent, staat vast uit de betekenis van de grote stem, zijnde de aansporing, zoals boven n. 873; dat het een machtige aansporing is, dat zij niet zouden blijven in die ketterij, en tevens de aankondiging van den ondergang, staat vast uit hetgeen volgt, waar wordt gezegd: Indien iemand het beest zal aanbeden hebben, die zal drinken van den wijn des toorns Gods, gemengd met louteren wijn in den drinkbeker Zijner ontsteking, en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel; behalve meer dingen.

885. Indien iemand het beest zal aanbeden hebben, en zijn beeld; dat dit betekent opdat zij niet erkennen het godsdienstige aangaande het van het leven gescheiden geloof, en de leer ervan, staat vast uit de betekenis van het beest, zijnde het godsdienstige aangaande het van het leven gescheiden geloof, waarover aanstonds; uit de betekenis van aanbidden, zijnde erkennen en geloven, waarover boven n. 790 805, 812; en uit de betekenis van zijn beeld, zijnde de leer van dat godsdienstige, en de ingestelde verordening dat geheel en al zulke dingen zouden worden geleerd en geloofd, waarover boven n. 827. Onder het beest dat zij niet zullen aanbidden, noch zijn beeld, wordt verstaan het beest dat opklom vanuit de zee, waarover in het voorgaande Hoofdstuk Vers 1, waarmede worden aangeduid de redeneringen van uit den natuurlijken mens, bevestigende de scheiding des geloofs van het leven, waarover boven n. 774; dat dit beest wordt verstaan, blijkt uit Vers 14 van het voorgaande Hoofdstuk; met het andere beest echter, hetwelk werd gezien opklimmende vanuit de aarde, worden aangeduid de bevestigingen vanuit het Woord ten gunste van die scheiding, waarover boven n. 815. Dat zij het eerste beest en

zijn beeld niet zouden aanbidden, en dat zij die aanbaden, zouden worden gepijnigd met vuur en zwavel, is omdat de plaatsen des Woords ter bevestiging van de scheiding des geloofs van de goede werken, aangevoerd zonder de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, niet het valse en het boze inplanten, maar vanuit de redeneringen doen zij het, want de redeneringen vervalsen dezelve; niets immers dat in het Woord is, kan zonder redeneringen vanuit den natuurlijken mens worden vervalst; hoe de redeneringen het Woord hebben vervalst, is boven met veel dingen getoond. Dat het zo is, kan vooral vaststaan in de Kerken waarin het geloof-alleen als het wezenlijke middel des heils is aanvaard, namelijk dat geheel anders leren zij die vanuit hun leer en daaruit vanuit het Woord leren, en anders zij die vanuit het Woord en niet tegelijk vanuit hun leer leren; zij die vanuit hun leer en daaruit vanuit het Woord leren, vervalsen alle dingen des Woords; doch zij die vanuit het Woord en niet tegelijk vanuit hun leer leren, vervalsen niet; de oorzaak hiervan is deze, dat de leer vol is van redeneringen, hoewel de redeneringen niet zo verschijnen, maar het Woord zonder redeneringen is; vandaar is het, dat door velen in die Kerken wordt geleerd het geloof verbonden met het leven, en het leven verbonden met het geloof, door anderen echter het geloof gescheiden van het leven; het laatstgenoemde geschiedt door de geleerden die leren vanuit de leer, het eerstgenoemde door de geleerden en de niet-geleerden die leren vanuit het Woord; zo gaan zij tegengestelde kanten uit; maar nochtans laten de verdedigers van de leer ook het eerstgenoemde toe; echter ⁷⁾ ter oorzake hiervan, dat het Woord klaarblijkend het leven en het geloof volgens het leven leert, en omdat de eenvoudigen niet anders kunnen worden geleerd dan volgens den uitkomenden zin des Woords; en inderdaad omdat zij niet openlijk aan de waarheid zelf tegenstand kunnen bieden; de waarheid immers werkt en overreedt latent, want zij vloeit vanuit den Hemel bij een ieder in, en zij wordt opgenomen door hen die niet boos leven, en die niet met veel dingen het geloof-alleen vanuit de knapen jaren hebben bevestigd, en toen vanwege den trots op een geleerdheid boven de anderen, vooral in het dogma der rechtvaardigmaking door hetzelfde, waarin zij den roem ener superieure geleerdheid stellen; dezen evenwel denken in hun hart anders, wanneer zij de bevestigingen vanuit het Woord ten gunste van het leven horen van anderen; zij denken immers dat het geloof-alleen in zich de werken bevat, en dat zij verbonden zijn volgens het dogma der rechtvaardigmaking, hoewel dat, zoals door velen wordt geleerd, de werken meer afscheidt van het

7 Hier is in Handschrift *sed* (maar) veranderd in *verum* (echter).

geloof dan ze verbindt, ja zelfs verwijdert als niet rechtvaardigmakend, voor zoveel als zij iets uit den mens of uit diens wil in hebben. Dat geheel anders wordt geleerd in de Kerken waar het geloof-alleen is aanvaard, wanneer vanuit het Woord wordt geleerd, dan wanneer vanuit de leer wordt geleerd, kan worden bevestigd uit vele dingen, zoals in de Anglikaanse Kerk en in de Lutheraanse Kerk: het is bekend dat de leer der Anglikaanse Kerk het geloof-alleen leert, en dat de predikers kunstig, vernuftig, en sierlijk daaraan de werken aanbinden alsof zij in het geloof waren opgeborgen, en dat zij vanuit het geloof iets van streven, als het ware van aandoening om het goede te doen doorvatten; diegenen vooral die tot den derden of den vierden graad door het geloof-alleen zijn gerechtvaardigd; en dat zij bij wie het geloof-alleen tot dien graad geen werking heeft gehad, nochtans worden gezaligd, omdat in het geloof het goede des levens verborgen schuilt, zoals in het zaad van een vrucht het vermogen der voortbrenging; maar dat deze dingen de uitspruitsels [*fetus*] zijn van een animus die zich beroemt en verhoovaardigt op een superieure geleerdheid en een vernuft boven de anderen, is boven getoond in de Ontvouwingen van de Hoofdstukken XII en XIII. Dat in de Anglikaanse Kerk geheel anders wordt geleerd wanneer vanuit het Woord wordt geleerd, en niet tegelijk vanuit de leer, ter bevestiging daarvan zou ik datgene willen aanvoeren wat in die Kerk op elken feestdag wordt geleerd, en door hen wordt gelezen die aan het Heilig Avondmaal deelnemen, zijnde de volgende dingen: *“The way and means thereto is, first, to examine your lifes and conversations by the rule of God’s commandments, and wherein soever ye shall perceive yourselves to have offended, either by will, word, or deed, there to bewail your own sinfulness, and to confess yourselves to Almighty God with full purpose of amendment of life; and if ye shall perceive your offences to be such as are not only against God, but also against your neighbours, then ye shall reconcile yourselves unto them, being ready to make restitution and satisfaction according to the uttermost of your power, for all injuries and wrongs done by you to any other, and being likewise ready to forgive others that have offended you, as ye would have forgiveness of your offences of God’s hand; for otherwise the receiving of the holy communion doth nothing else but increase your damnation. Therefore if any of you be a blasphemer of God, and hinderer or slanderer of His Word, an adulterer, or be in malice or envy, or in any other grievous crime, repent you of your sins, or else come not to the holy Table; lest after the taking of that holy sacrament the devil enter into you, as he entered into Judas, and fill you with all iniquities, and bring you to destruction both of body and soul”*: hier wordt zelfs niet het geloof genoemd, maar worden alleen de werken geleerd, ter oorzaak hiervan omdat die vanuit het Woord

zijn, en niet tegelijk vanuit de leer. Ook het Athanasiaanse Geloof, hetwelk in die Kerk vaak jaarlijks op feesten vóór het volk wordt gelezen, en aanvaard is, omdat het vanuit het Concilie is, als de gemene leer over de Drievuldigheid in alle Christelijke Kerken, leert deze dingen aangaande den Heer, en aangaande het Laatste Gericht uit Hem: *“All men shall give account for their works; and they that have done good, shall go into life everlasting, and they that have done evil, into everlasting fire. This is the Catholic faith, which except a man believe faithfully, he cannot be saved”*. Let nu op, overdenkt en onderzoekt, of zij die zo vernuftig vanuit de leer prediken, of eendere dingen geloven, zulke dingen des geloofs omvatten als daarin verborgen; en omdat zij geloven dat de werken niet rechtvaardigen, en dat niemand het goede uit zich kan doen dat het goede is, en dat het goede uit den mens gedaan in zich verdienste heeft, laten zij na te doen, en geloven zij dat zij door het verborgen leven in het geloof-alleen, dat is, in het van de goede werken afgescheiden geloof, worden gezaligd; maar ik kan betuigen, dat zij die aldus geloven en tegelijk aldus leven, allen in de hel komen; doch dat zij die leven volgens de geboden in het tot het Heilig Avondmaal voorbereidende gebed, en volgens de laatstgenoemde dingen van het Athanasiaanse Geloof, in den Hemel komen; dezen ook hebben geloof, genen echter hebben het niet, hoezeer zij ook menen dat zij het hebben: gezegd wordt zij die vanuit de leer geloven en tegelijk leven, omdat verscheidenen, vooral de meer eenvoudigen, vanuit de leer geloven, maar nochtans niet tegelijk zo leven; en dezen worden gezaligd. Iets eenders is het geval in de Lutheraanse Kerk; ook daar gaan zij die vanuit de leer leren en zij die vanuit het Woord leren, twee tegengestelde richtingen uit; zij die vanuit de leer leren, leren volstrekt eender als in de Anglikaanse Kerk aangaande het geloof-alleen en aangaande de rechtvaardigmaking door hetzelfde; en dan scheiden en verwijderen zij van het middel der zaliging de werken als niet goed en als op verdienste gericht, en vandaar niet rechtvaardigend, omdat zij uit den mens zijn; doch wanneer zij vanuit het Woord leren, dan leren zij eender de werken, zoals kan vaststaan uit de dingen die voor de grote gemeente in geschrifte voorhanden zijn, en derhalve in alle Psalmboeken zijn ingelast, en DE VERHINDERINGEN DER ONBOETVAARDIGEN worden genoemd, waar de volgende dingen staan: *“Gods heilige wil en Zijn klaarlijkend bevel is, dat zij die geloven, de goede werken betrachten; en wanneer deze terwille van gerechte oorzaken geschieden, en het ware einddoel beogen, zijnde voornamelijk terwille van de heerlijkheid Gods, en terwille van het nut van den naaste, dan zijn zij Gode terwille van Christus aangenaam, ja zelfs beloont Hij ze vanuit zuivere barmhartigheid, dermate dat de mens voor al het goede dat hij doet, een beloning*

hebbe; God geeft immers lof en eer, en eeuwige gezegendheid aan hen die in lijdzaamheid door de werken het eeuwige leven nastreven: en daarom ook schouwt God zo aandachtig naar de werken der mensen, zoals Hij heeft geopenbaard in Zijn rede tot de zeven Kerken in Azië, en tot alle mensen waar Hij spreekt over het Laatste Gericht: en derhalve heeft de Apostel Paulus deze aanmaningen benut om zijn hoorders op te wekken tot de goede werken, door te zeggen: Laten wij niet vertragen om het goede te doen, omdat wij te zijner tijd dat zullen maaien, zonder verslapping. Deswege openbaren zij die rijk zijn in goede werken, daardoor dat zij rijk zijn in geloof, aangezien het geloof als het levend is, dezelve werkt door de naastenliefde: ja zelfs is het geloof, hetwelk alleen rechtvaardigt, nooit alleen en afgescheiden, maar brengt met zich de goede werken, zoals de goede boom goede vruchten, de zon het licht, het vuur de warmte, en het water de vochtigheid". Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat in die Kerken iets anders wordt geleerd vanuit de leer en vanuit het Woord daaruit, en iets anders vanuit het Woord als het niet tegelijk is vanuit de leer; en dat zij die leren en tegelijk leven vanuit de leer, worden verstaan onder hen die het beest en zijn beeld aanbidden, over wie in de Verzen 9, 10, 11 nu wordt gehandeld; en dat zij die leren en leven vanuit het Woord worden verstaan onder hen van wie in het volgende Vers 12 wordt gezegd: Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn zij die bewaren de bevelen Gods, en het geloof van Jezus.

886. En zal ontvangen hebben het merkteken op zijn voorhoofd, of op zijn hand; dat dit betekent de opneming en de erkenning voor de goede dingen der Kerk of voor de ware dingen der Kerk, staat vast uit de dingen die boven in n. 838 zijn ontvouwd, waar eendere woorden staan; met het merkteken op het voorhoofd ontvangen, wordt aangeduid die dingen liefhebben, en zo ze erkennen voor de goede dingen der Kerk, want het voorhoofd betekent het goede der liefde; men zie boven n. 427; hier de boze dingen voor goede dingen erkennen; en met het merkteken op de hand ontvangen, wordt aangeduid de valse dingen van dat geloof erkennen voor de ware dingen der Kerk, want handen wordt gezegd van de ware dingen; men zie boven n. 298; daaruit blijkt, dat met het merkteken ontvangen op het voorhoofd of op de hand, wordt aangeduid vanuit erkenning opnemen de boze dingen der leer over het geloof-alleen voor de goede dingen der Kerk, en de valse dingen ervan voor de ware dingen der Kerk. Gezegd wordt voor de goede dingen der Kerk of voor de ware dingen der Kerk, omdat het degenen zijn die dat geloof, hetwelk met het beest wordt aangeduid, liefhebben, en het degenen zijn die dat geloof voor het ware der Kerk erkennen; het laatstgenoemde doen de eenvoudigen die dat geloof opnemen, het eerstgenoemde echter doen de geleerden, die zich

beroemen op hun geleerdheid, omdat zij de graden der rechtvaardigmaking in de scholen hebben geleerd, en vandaar hebben geloofd dat zij boven het gewone volk wijs zijn; voorts ook zij die voor de wereld en naar hun zin leven, en nochtans bij tijden over het eeuwige leven denken, want dezen bevestigen hun leven door het geloof.

887. En die zal drinken van den wijn des toorns Gods, gemengd met louteren wijn in den drinkbeker Zijner ontsteking; dat dit betekent de toeëigening van het valse en van het boze daaruit, verbonden met de vervalste ware dingen van den zin der letter des Woords, staat vast uit de betekenis van drinken, zijnde doordrenken en zich toeëigenen, waarover boven n. 617; uit de betekenis van den wijn, zijnde het ware vanuit het goede, en in den tegengestelden zin het valse vanuit het boze, waarover n. 376; uit de betekenis van den toorn, zijnde het boze, omdat dit toorn tegen het goede, en de vernietiging ervan wil, waarover n. 693, 754; toorn Gods wordt gezegd, maar bedoeld wordt de toorn tegen God, zoals in verscheidene plaatsen, waar aan God toorn en ontsteking wordt toegeschreven, en in het algemeen het boze; men zie n. 481, 647; hier dus wordt met drinken den wijn des toorns Gods aangeduid de doordrenking en de toeëigening van het valse en van het boze daaruit: dat de doordrenking en de toeëigening van het boze geschiedt door het van de goede werken gescheiden geloof, is omdat wanneer de goede dingen des levens, zijnde de goede werken, worden afgescheiden als niet rechtvaardigende, aldus niet zaligende, dan in de plaats daarvan de boze dingen opvolgen; want voor zoveel als de goede dingen terugtreden, treden de boze dingen binnen; niemand immers kan twee heren dienen, namelijk het boze en het goede tegelijk; uit de betekenis van gemengd worden met louteren wijn, zijnde verbonden worden met vervalste ware dingen, waarover aanstonds; uit de betekenis van den drinkbeker, zijnde het uitwendige samenhoudende van het ware, aldus het Woord in den zin van zijn letter; wanneer immers met den wijn het ware wordt aangeduid, zo wordt met den drinkbeker het samenvattende aangeduid, en de zin van de letter des Woords is het samenvattende van zowel het natuurlijk als het geestelijk ware; dat de drinkbeker iets eenders betekent als de wijn, aldus den inhoud, en dat hij ook het samenvattende betekent, kan vaststaan uit de plaatsen in het Woord waar drinkbeker [*poculum*, eigenlijk bokaal], kelk, beker en fiool worden vermeld, welke in de ontvouwing tot de volgende Hoofdstukken xvi en xvii zullen worden aangevoerd: omdat de drinkbeker het uitwendige of het samenvattende van het ware betekent, aldus den zin der letter des Woords, en deze vervalst is bij hen die in de leer en tegelijk in het leven van het afgescheiden geloof zijn, wordt derhalve gezegd de drinkbeker

der ontsteking Gods. Gezegd wordt hier toorn en ontsteking Gods, zoals op vele andere plaatsen in het Woord; en onder den toorn wordt verstaan de liefde en de begeerte van het boze bij den mens, en onder de ontsteking de liefde en de begeerte van het valse bij hem; want toorn wordt gezegd van het boze, en ontsteking van het valse, over welke zaak men enige dingen zie boven in n. 481 einde. Uit deze dingen blijkt, dat met den wijn gemengd met louteren wijn in den drinkbeker der ontsteking Gods de verbinding wordt aangeduid met de vervalste ware dingen van den zin der letter des Woords. Dat gemengd worden betekent verbonden worden met vervalste ware dingen des Woords, is omdat onder louteren wijn wordt verstaan dronken makende wijn, en vandaar eveneens de dronkenschap, bijgevolg in den geestelijken zin het ijlen in de ware dingen door de valse dingen, want het ijlen in de ware dingen door de valse dingen is geestelijke dronkenschap; ook wordt het woord waarmede de loutere wijn [*merum*] in de oorspronkelijke Taal wordt uitgedrukt, afgeleid van een woord dat dronken worden betekent; omdat dit wordt aangeduid met louteren wijn, en zij die het Woord vervalsen geestelijk beschonken zijn, dat is, ten aanzien van de ware dingen ijlen, wordt derhalve in een tweetal plaatsen waar in het Woord de loutere wijn wordt genoemd, gehandeld over de vervalsing van het ware, zoals bij Jesaja en bij Hoschea; bij Jesaja: *“Hoe is tot een loonhoer verworden de getrouwe stad, vol van gericht; de gerechtigheid overnachtte er, nu echter moordenaars; uw zilver is verworden tot slakken, uw loutere wijn vermengd met wateren”*, I: 21, 22; met de loonhoer in het Woord wordt overal het vervalste ware aangeduid; men zie boven n. 141, 161; en met de stad wordt de leer aangeduid; vandaar wordt daarmede dat de getrouwe stad tot een loonhoer is verworden, aangeduid dat de leer die tevoren de leer van het echte ware was geweest, geworden is tot een leer van het vervalste ware; vol van gericht, de gerechtigheid overnachtte er, betekent waar het ware der leer en het goede der liefde in overvloed [*copia*, letterlijk voorraad] was; want gericht wordt in het Woord gezegd van het ware der leer en des verstands, en gerechtigheid van het goede der liefde en des wils; nu echter moordenaars, betekent dat de vervalsing het verstand van het ware en de doorvatting van het goede heeft uitgeblust; dat deze dingen met den moordenaar worden aangeduid, zie men boven in n. 589; het zilver is tot slakken verworden, betekent dat het echte ware is verkeerd in het valse; uw loutere wijn vermengd met wateren, betekent het ware minderwaardig geworden en teloorgegaan door de vervalsing ervan. Bij Hoschea: *“Vergezeld met de afgoden Efraïm; laat hem varen; geweken is hun wijn; door te hoereren hebben zij hoereren gedaan, zij hebben bemind”*, IV: 17, 18; met Efraïm wordt

het verstand van het ware der Kerk aangeduid; met de afgoden worden de valse dingen van godsdienst aangeduid; daaruit blijkt, wat daarmede wordt aangeduid dat Efraïm vergezeld is met de afgoden; laat hem varen, betekent de verwerping van de valse dingen van dien godsdienst uit de Kerk; geweken is hun wijn, betekent dat het ware des Woords is vergaan; door te hoereren hebben zij hoereren gedaan, betekent de vervalsing ervan; zij hebben bemind, betekent de liefde van het valse. Uit deze dingen nu blijkt, wat in het bijzonder wordt aangeduid met den louteren wijn.

888. En hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel vóór de heilige Engelen en vóór het Lam; dat dit betekent dat hun hel is vanuit de liefde van het boze en het valse, afgrijselijk volgens de vervalsing en vandaar de vernietiging van het Goddelijk Ware en het Goddelijk Goede, aldus van het Woord, staat vast uit de betekenis van gepijnigd worden, zijnde de hel; want zoals Hemel wordt gezegd en tegelijk de vreugde daar wordt verstaan, aldus wordt wanneer hel wordt gezegd, ook de pijniging daar verstaan, en omgekeerd, vooral onder gepijnigd worden met vuur en zwavel; uit de betekenis van het vuur, zijnde de liefde in den enen en den anderen zin, namelijk de liefde tot den Heer en de liefde jegens den naaste, welke de liefden zijn die regeren in den Hemel, en in den tegengestelden zin de liefde van zich en de liefde van de wereld, welke de liefden zijn die regeren in de hel, waarover boven, n. 504; en omdat vanuit de liefde tot den Heer en vanuit de liefde jegens den naaste alle goede dingen opkomen, en door de liefde van zich en de liefde van de wereld alle boze dingen opkomen, wordt vandaar met het vuur de liefde van alle dingen van het goede aangeduid, en in den tegengestelden zin de liefde van alle dingen van het boze; uit de betekenis van de zwavel, zijnde de liefde van het valse vanuit het boze, eigenlijk de begerigheid van te vernietigen de ware dingen van het goede der Kerk door de valse dingen van het boze; waarover n. 578; uit de betekenis van de heilige Engelen, zijnde de Goddelijke ware dingen uit den Heer, waarover n. 130, 200, 302, 800; en uit de betekenis van het Lam, zijnde het Goddelijk Menselijke des Heren, hier het Goddelijke voortgaande uit den Heer, zijnde het Goddelijk Goede verenigd met het Goddelijk Ware in de Hemelen, hier dus het Goddelijk Goede, omdat het tezamen met de heilige Engelen wordt gezegd, met wie de Goddelijke ware dingen uit den Heer worden aangeduid. Dat gepijnigd worden vóór de heilige Engelen en vóór het Lam betekent de afgrijselijkheid der hel volgens de vervalsing en vandaar de vernietiging van het Goddelijk Ware en het Goddelijk Goede, aldus van het Woord, is omdat de afgrijselijkheid der hel of de pijniging daar is geheel volgens die; voorzoveel immers de mens het Woord vervalst,

voorevenzoveel sluit hij voor zich den Hemel toe, en voorzoveel hij dan de innerlijke Goddelijke ware dingen vernietigt, zijnde de Goddelijke ware dingen in de Hemelen, en vanuit dewelke de Hemelen zijn, voorevenzoveel wordt hij verwijderd van de Hemelen, en lager in de hel geworpen; dat dit is gepijnigd worden vóór de Engelen en vóór het Lam, is omdat het Woord in de letter door den geestelijken zin gemeenschap heeft met den Hemel; voorzoveel derhalve dit door vervalsing wordt vernietigd, voorevenzoveel wordt de vervalser uit den Hemel geworpen, en voorzoveel iemand is geworpen uit den Hemel, voorevenzoveel wordt hij gepijnigd: dat dit de geestelijke zin dier woorden is, kan hieruit vaststaan, dat niemand wordt gepijnigd in de hel door de Engelen en door den Heer, aldus ook niet vóór de Engelen en vóór den Heer; maar hij wordt het uit zichzelf door de vervalsing en vandaar de vernietiging van het Goddelijk Ware, hetgeen wordt aangeduid met de heilige Engelen, en van het Goddelijk Goede, hetgeen wordt aangeduid met het Lam. Hoe hels en vandaar hoe verderfelijck het is het Woord te vervalsen tot aan de vernietiging van het Goddelijk Ware en het Goddelijk Goede in de Hemelen toe, kan hieruit vaststaan, dat alle dingen van den zin der letter des Woords, welke de Goddelijke Ware dingen voor den natuurlijken mens zijn, door den geestelijken zin gemeenschap hebben met de Engelen des Hemels, en wel dermate dat de mensen en de Engelen des Hemels door het Woord verbonden zijn; en daarom wordt de zin der letter des Woords bij den mens die hem vervalst, op tweevoudige wijze in den Hemel doorvat, namelijk als het echte Ware, en tegelijk als dat vernietigd; als het echte Ware vanuit den zin der letter volgens de overeenstemmingen, en als vernietigd volgens de vervalsingen; vandaar geschiedt het, dat het ware en het valse als verbonden tegelijk zich vertonen, tengevolge waarvan de Engelen des Hemels worden gekrenkt en zich geheel en al afkeren; zo wordt de Hemel toegesloten, en vergaat elke vergemeenschapping van den Hemel met dien mens; vandaar gewordt hem verbinding met de hel; en voorzoveel iemand is verbonden met de hel, voorevenzoveel is hij in de liefde van elk boze en van elk valse daaruit, en dientengevolge in de begerigheid van de ware en de goede dingen der Kerk te vernietigen, en tegelijk dan in de pijniging; dit dus wordt aangeduid met gepijnigd worden met vuur en zwavel vóór de heilige Engelen en vóór het Lam. Dit geschiedt voornamelijk bij hen die vanuit het geloof-alleen denken, en tegelijk vanuit het geloof-alleen leven; dat is, die dat geloof bij zich zowel in leer als in leven bevestigen, zoals vooral diegenen doen die zich zeer daarop hebben toegelegd dat geloof te bevestigen in geschriften en in predikingen; dezen kunnen niet anders dan het Woord vervalsen tot aan de vernietiging

van het echte Ware ervan toe; het Woord immers in de gehele samenvatting beoogt het leven van den mens, aldus de werken; want de Heer zegt, dat de Wet en de Profeten afhangen van die twee bevelen, namelijk dat zij God mogen liefhebben boven alle dingen, en den naaste zoals zichzelf; de Wet en de Profeten betekenen het Woord in de ganse samenvatting, en God en den naaste liefhebben is de geboden doen; aldus zijn het de werken; men zie boven n. 826; en deze, namelijk de werken, sluiten de verdedigers van het afgescheiden geloof buiten; en vandaar verwerpen zij alle wezenlijke dingen des Woords, wanneer zij het lezen; en wanneer de wezenlijke dingen eenmaal zijn verworpen, zijn de overige dingen slakken, geheel en al zoals wanneer het animale leven wordt weggenomen, het lichaam ervan wegrot; de liefde immers die hetzelfde is als de daden, is het leven ervan. Ik heb ook geesten, die, toen zij in de wereld als mens leefden, het geloof-alleen hadden omhelsd, horen spreken over het Woord, namelijk dat daarin Goddelijke ware dingen in overvloed zijn, zeggende: “Wat kunnen mij de erkentissen van het goede en het ware schelen; wat voor belang heeft het om iets te weten over de wederverwekking, over de vergeving der zonden, over de vrije keuze, over de Voorzienigheid, over de liefde en de naastenliefde, over de goede werken, en over de overige dingen, wanneer de verwachting en het vertrouwen van dit geloof-alleen dat de Heer voor onze zonden is gestorven, enig en alleen zaligt, en wanneer alle dingen des Woords om dit te bevestigen moeten worden ontvouwd en kunnen worden ontvouwd, aangezien alle dingen die over de liefde, over de goede werken, en over het doen, daar zijn gezegd, in dat geloof zijn opgesloten, en zoals schatten onder de aarde zijn verborgen”: dat dezulken niet anders kunnen dan alle ware en goede dingen des Woords vervalsen wanneer zij dat lezen, en over den innerlijken zin ervan niet anders kunnen denken, en dat op het geloof-alleen toepassen, is duidelijk.

889. En de rook hunner pijniging zal opklimmen tot in de eeuwen der eeuwen; dat dit betekent het dichte valse, hen omstuwende, en aanhoudend voortvloeiende vanuit hun liefden, staat vast uit de betekenis van den rook, zijnde het dichte valse voortvloeiende vanuit de hellen vanuit de boze dingen der aardse en der lichamelijke liefden welke bij hen zijn die daar zijn, waarover boven n. 539; uit de betekenis van de pijniging, zijnde de afgrijselijkheid der hel, aldus de hel, waarover vlak boven n. 888; uit de betekenis van opklimmen, zijnde omstuwen en voortvloeien, waarover aanstonds; en uit de betekenis van tot in de eeuwen der eeuwen, zijnde aanhoudend; eigenlijk wordt met de eeuwen der eeuwen aangeduid het eeuwige of zonder einde, maar in den geestelijken zin, welke zonder de idee van tijd is, wordt aangeduid de

aanhoudend regerende innerlijke staat; daaruit blijkt, dat daarmede dat de rook hunner pijniging zal opklimmen tot in de eeuwen der eeuwen, wordt aangeduid het dichte valse, hen omstuwende en aanhoudend voortvloeiende vanuit hun liefden. Dat het dichte valse hen omstuwt en voortvloeit vanuit die liefden, volgt hieruit dat een ieder zijn ware of zijn valse is, omdat het zijn liefde is; alle dingen immers die de mens innerlijk of in zijn geest denkt, zijn vanuit zijn liefde; en alle dingen die de mens denkt, hebben betrekking òf op ware dingen, òf op valse dingen; vandaar is de mens òf zijn ware òf zijn valse; en, wat nog een verborgenheid is, de mens is zijn ware of zijn valse niet alleen ten aanzien van de denkingen welke vanuit zijn wil zijn, maar ook ten aanzien van zijn algehele lichaam; want het lichaam met al zijn organen, ingewanden en leden, is het veld waarin de denkingen vanuit den wil uitloopen en zich uitstorten; vandaar is de ganse mens ten aanzien van al zijn dingen, zowel de innerlijke als de uiterlijke, zijn liefde, en vandaar zijn ware of zijn valse; over welke zaak men meer zie in n. 775, 837. Dat het ware of het valse, welke vanuit de liefden zijn, den mens omstuwende, en eveneens daaruit voortvloeiende, kan hieruit vaststaan dat alle dingen die in de wereld zijn, zowel de bezielde als de onbezielde, van zich een sfeer uitstorten, welke somtijds van verre wordt gevoeld; zoals vanuit de dieren in de wouden, welke de honden met een fijnen neus ruiken, en van stap tot stap al snuffelend achtervolgen; voorts vanuit de planten in tuinen en wouden, welke een geurdragende sfeer naar alle kanten heen uitzenden; eender vanuit den grond en de verschillende mineralen ervan; maar die uitwasemingen zijn natuurlijke uitwasemingen: eender geschiedt in de geestelijke wereld; vanuit iederen geest en Engel vloeit een sfeer van liefde voort, en vandaar de sfeer van het ware of van het valse van hem, en dat overal in het rond; daarvandaan is het, dat alle geesten kunnen worden gekend hoedanig zij zijn alleen aan de van hen uitgolvende geestelijke sfeer, en dat zij volgens die sferen verbinding hebben met de gezelschappen die van een eendere liefde, en vandaar van een eender ware of valse zijn; zij die in de liefde van het goede en van het ware daaruit zijn, met de gezelschappen des Hemels, en zij die in de liefde van het boze en van het valse daaruit zijn, met de gezelschappen der hel. Ik kan verzekeren, dat een geest en eveneens een mens zelfs niet één denking heeft, die niet door haar sfeer gemeenschap heeft met een of ander gezelschap: dat het zo is weet de mens nog niet, maar dit is mij gebleken uit duizend ondervindingen in de geestelijke Wereld; en daarom ook wordt wanneer geesten daarnaar worden onderzocht hoedanig zij zijn, nagespeurd waarheen zich hun denkingen uitstorten, en daaruit wordt het gekend, met welke gezelschappen zij verbonden zijn, en aldus

hoedanig zij zijn, en dat de bozen verbonden zijn met gezelschappen der hel, en de goeden met de gezelschappen des Hemels; vandaar eveneens is mij gebleken, dat zoals het oog het hoedanige van zijn gezicht aanneemt vanuit de objecten in de natuurlijke wereld volgens zijn bepalingen, aldus het verstand het hoedanige van zijn denking vanuit de ware dingen, welke zijn objecten zijn, in de geestelijke Wereld ook volgens haar bepalingen; en zo dat de mens niet het minste denkt vanuit zich, maar òf vanuit de hel, òf vanuit den Hemel, en dat hij denkt volgens de bepaling der aandoeningen welke van zijn liefde zijn; in de bepalingen zetelt zijn vrije. Deze dingen zijn gezegd, opdat men wete hoe het moet worden verstaan, dat het dichte valse hen omstuwt en vanuit die liefden voortvloeit; het valse dat uit de hellen waar die zijn, voortvloeit, wordt klaarlijkend waargenomen door allen die niet in de valse dingen zijn, wanneer zij over de hellen lopen; die valse dingen verschijnen somtijds zichtbaar zoals de rook vanuit branden of vanuit ovens, somtijds zoals zwarte nevels, somtijds zoals zwarte en stinkende wateren, somtijds zoals afschuwelijke stanken; maar nochtans zijn de hellen, opdat zij niet al te zeer de neusgaten beledigen en de innerlijke dingen der andere geesten schaden, toegedekt met zwarte aarden, en waar de overredingen van het valse regeren, met rotsen, en in het algemeen met kiezelzand en onvruchtbare aarde, en zo gesloten; maar nochtans wasemen aanhoudend de valse dingen vanuit de boze dingen erdoorheen. Uit deze dingen nu blijkt, vanwaar het is dat met de roken in het Woord de valse dingen vanuit de boze dingen worden aangeduid.

890. En zij zullen niet rust hebben dag en nacht; dat dit betekent de aanhoudende bestoking door de boze dingen en de valse dingen daaruit, staat vast uit de betekenis van geen rust hebben, zijnde bestookt worden door de boze dingen en de valse dingen daaruit, waarover aanstonds; en uit de betekenis van dag en nacht, zijnde aanhoudend; onder den dag immers en den nacht wordt niet dag en nacht verstaan, maar aangeduid wordt hun staat, hier ten aanzien van de bestoking; want in de geestelijke wereld heeft niemand een idee van tijd, maar de idee van den staat, zoals boven ettelijke malen is gezegd en getoond; ook wordt met den dag de staat van hun valse aangeduid, en met den nacht de staat van het boze; de mens immers is ten aanzien van de denking in het licht, aldus in den dag, en ten aanzien van de aandoening in het duistere of in den nacht; en de valse alsmede de ware dingen zijn der denking, en de boze alsmede de goede dingen zijn der aandoening; vandaar was het, dat er over de Tent een wolk was overdag, en een vuur des nachts; de wolk betekende het ware bij de zonen Israëls, en het

vuur het goede der liefde bij hen. Wat de bestoking aangaat door de boze en de valse dingen, welke wordt aangeduid met geen rust hebben, zij is er omdat zij die in de hel zijn, aanhoudend worden afgehouden van hun liefden, en zij zo vaak zij in die losbarsten, worden gestraft; hun liefden immers zijn haten, wraken, vijandschappen, en begeerten van het boze te doen, welke voor hen zo verkwikkelijk zijn, dat zij de verkwikkelijke dingen zelf huns levens kunnen worden genoemd; en daarom is van die afgehouden worden, gepijnigd worden; want een ieder is in de vreugde zijns harten, wanneer hij in zijn regerende liefde is, bijgevolg omgekeerd in de smart des harten, wanneer hij daarvan wordt afgehouden: deze pijniging der hel is een gemene, vanuit welke talloze andere ontstaan, en deze op te sommen en te beschrijven behoort niet tot dit werk en is hier niet ter plaatse.

891. Die aanbidden het beest en zijn beeld; dat dit betekent die erkennen het godsdienstige aangaande het van het leven gescheiden geloof, en de leer ervan, staat vast uit de dingen die boven in n. 885 zijn ontvouwd, waar eendere woorden staan.

892. En indien iemand zal hebben ontvangen het merkteken zijns naams; dat dit betekent de opneming en de erkenning van de hoedanigheid ervan volgens de bovenstaande beschrijving, staat vast uit de betekenis van het merkteken ontvangen, zijnde de opneming en de erkenning, zoals boven n. 838 en 886; en uit de betekenis van den naam, zijnde het hoedanige van iemand, waarover n. 102, 135, 148, 676, 696, 815, 841; hier dus volgens de beschrijving van dat beest boven, Hfdst. XIII; zulke dingen immers maken den naam van hen in de geestelijke Wereld; een ieder immers daar ontvangt een naam volgens zijn hoedanige, en het hoedanige van een ieder daar wordt uitgedrukt met een woord der geestelijke taal, welk woord weliswaar in de natuurlijke taal kan worden uitgesproken, maar nochtans niet verstaan; hij sluit immers verscheidene dingen in, welke niet door de ideeën der natuurlijke denking kunnen worden begrepen, en vandaar ook niet door de woorden der spraak in de wereld uitgedrukt: uit deze dingen blijkt, dat met het merkteken van den naam van het beest wordt aangeduid de erkenning van dat godsdienstige ten aanzien van het gehele hoedanige ervan, hetwelk boven is beschreven.

893. Hier is de lijdzaamheid der heiligen; dat dit betekent de vervolgingen en de verzoekingen van hen die niet in dat geloof zijn, maar in de naastenliefde, staat vast uit de betekenis van de lijdzaamheid (of het geduld), zijnde de verzoekingen, waarover boven n. 813; dat het ook de vervolgingen zijn, zal beneden worden gezien; en uit de betekenis van de heiligen, zijnde zij die in de ware dingen vanuit het goede zijn, waarover n. 204, aldus die in de

naastenliefde zijn; dezen immers zijn in de ware dingen vanuit het goede; dezen eveneens zijn in het geloof; maar zij weten dat de naastenliefde en het geloof één handelen, zoals het goede en het ware, of zoals de wil en het verstand, of zoals de aandoening en de denking; en omdat zij één handelen, is ook het geloof voor hen de naastenliefde; want al wat vanuit de naastenliefde komt in de denking, dat is, omdat het der naastenliefde is, ten aanzien van het wezen de naastenliefde, hoewel zij ten aanzien van het bestaan het geloof wordt genoemd; want niets kan in de denking ontstaan, indien het niet is vanuit enige aandoening, en vandaar der aandoening is; deze immers is als het ware het Zijn; aldus is zij het leven en de ziel der denking; iets eenders is het geval met de naastenliefde en het geloof; daaruit volgt, dat het geloof niet bestaanbaar is tenzij vanuit de naastenliefde, voorts dat het geloof geheel en al zodanig is als de naastenliefde is: maar over deze dingen elders meer. Wat de vervolgingen aangaat van hen die in de naastenliefde zijn, door hen die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, er zijn heden ten dage niet zulke vervolgingen, dat zij worden verbannen en geworpen uit de gemeenten der Christelijke wereld, maar zij worden door hen die in het geloof-alleen zijn, gelasterd en verdoemd; niemand immers kan verbannen en verworpen worden, in welk koninkrijk hij ook is, die goed leeft, en zegt dat men goed moet leven om gezaligd te worden; de oorzaak hiervan is deze, dat dit geheel en samenstemt met het Woord, en dat een ieder vanuit het redelijk schijnsel ziet, dat men goed moet leven; doch nochtans worden zij door hen die in het geloof-alleen zijn, verdoemd zoals zij die niet kunnen worden gezaligd, ter oorzake van de verdienste in de goede werken, en ter oorzake van de werken uit zich, welke niet goed zijn, behalve meer dingen, waarmede zij de rechtvaardigmaking en de zaliging door het geloof-alleen bevestigen; dit blijkt duidelijker bij hen die uit de Moraviaanse gemeente zijn, die meer dan de anderen de verdedigers van het afgescheiden geloof zijn, door wie zij aldus verdoemd zijn, dat zij hen niet levend, maar volslagen dood heten, en allen uit den Hemel geworpen die in hun leven vanuit den godsdienst denken over de goede dingen die gedaan moeten worden; zij die niet uit die groep zijn, maar in Kerken waar de werken zijn verworpen als geen middelen des heils, lasteren niet aldus, maar nochtans denken zij ongunstig over hen; vooral zij die met veel dingen zich door geschriften, of door predikingen, of door redeneringen, in de rechtvaardiging door het geloof-alleen hebben bevestigd; deze vervolgingen zijn het, die onder de lijdzaamheid hier worden verstaan; en eveneens in Hoofdstuk XII der Apocalyps daaronder *dat de draak stond vóór de vrouw die zou baren, opdat hij nadat zij zou hebben gebaard, haar vrucht zou*

verslinden; en dat hij daarna de vrouw achtervolgde, en achter haar vanuit zijn mond water uitwierp evenals een stroom, opdat hij haar door den stroom zou doen verzwelgen; en dat de draak vertoornd was tegen de vrouw, en heenging om oorlog te voeren met de overigen van haar zaad die de bevelen Gods bewaren, en de getuigenis van Jezus Christus hebben, Vers 4, 15, 17; eender de dingen die over het beest in Hfdst XIII: 5, 6, 7, 15 worden gezegd. Dat zij ook vervolgingen hebben vanwege de erkenning en de belijdenis van het Goddelijk Menselijke in den Heer, zal men zien in hetgeen volgt. Wat echter betreft de Verzoeking, welke onder de lijdzaamheid ook hier worden verstaan, het zijn de geestelijke verzoeking, welke degenen ondergaan die de echte naastenliefde uit den Heer opnemen; zij moeten immers strijden tegen de boze dingen, welke ieder mens vanuit geboorte inheeft, en sommigen tegen de valse dingen die zij van de knapen jaren vanuit de meesters en de predikers over het geloof alleen hebben geput; deze valse en gene boze dingen worden door de worstelingen der verzoeking verwijderd; dit wordt verstaan onder het kruis in de volgende dingen: “Jezus zeide: Wie zijn kruis niet opneemt, en volgt achter Mij, is mijns niet waardig”, Matth. x: 38; Lukas xiv: 27. “Jezus zeide tot Zijn discipelen: Indien iemand wil achter Mij komen, zo verloochene hij zichzelf, neme zijn kruis op, en volge Mij”, Matth. xvi: 24; Markus viii: 34; Lukas ix: 23; in deze plaatsen worden onder het kruis de verzoeking verstaan, en onder den Heer volgen wordt verstaan Zijn Goddelijke erkennen en Zijn geboden doen; dat dit onder den Heer volgen wordt verstaan, zie men boven, n. 864; dat onder het kruis de verzoeking worden verstaan, is omdat de boze dingen en daaruit de valse dingen, welke den mens krachtens geboorte aankleven, bestoken en zo degenen pijnigen die natuurlijk zijn wanneer zij geestelijk worden; en omdat die boze dingen en de valse dingen daaruit, welke bestoken en pijnigen, niet kunnen worden uiteengeslagen dan door verzoeking, worden vandaar die met het kruis aangeduid; derhalve zegt de Heer, dat zij zichzelf zullen verloochenen, hun kruis zullen opnemen, dat is, dat zij de eigen dingen zullen verwerpen; zijn kruis is des mensens eigene, tegen hetwelk zal worden gestreden. En elders: “Jezus zeide tot den rijke, die Hem vroeg wat hij moest doen om het eeuwige leven te beërven; tot hem zeide Jezus: Gij kent de geboden: Gij zult niet boelieren [moechaberis] gij zult niet doden, gij zult niet stelen, gij zult niet vals getuigen, gij zult niet bedriegen, eer uw vader en uw moeder: hij antwoordende zeide: Al deze dingen heb ik gehouden van mijn jeugd aan. Jezus zag hem aan, en had hem lief; Hij zeide evenwel tot hem: Eén ding ontbreekt u; ga verkoop al wat gij hebt, en geeft het den armen; aldus zult gij een schat hebben in de Hemelen; echter volg Mij, opnemende het kruis”, Markus x: 17,

18, 19, 20, 21; ook hier worden met den Heer volgen, en het kruis opnemen, eendere dingen aangeduid als boven, namelijk het Goddelijke des Heren erkennen, en den Heer als den God des Hemels en der aarde; want zonder die erkenning kan niemand zich onthouden van de boze dingen, en het goede doen, tenzij uit zich, en tenzij het op verdienste is gericht; het goede dat het goede is in zich en een niet op verdienste gericht goede, is alleen uit den Heer; en daarom, indien de Heer niet wordt erkend en dat al het goede uit Hem is, kan men niet worden gezaligd: doch voordat iemand iets kan doen uit den Heer, zal hij verzoeken ondergaan; de oorzaak hiervan is deze, dat door de verzoeken het inwendige van den mens wordt geopend, door hetwelk de mens met den Hemel wordt verbonden; omdat nu de geboden doen zonder den Heer niemand kan, zegt de Heer derhalve: “Eén ding echter ontbreekt u; verkoop alle dingen die gij hebt, en volg Mij, opnemende het kruis”, dat is dat hij den Heer zal erkennen en verzoeken ondergaan: dat hij alle dingen zou verkopen die hij had, en aan de armen geven, betekent in den geestelijken zin, dat hij de eigen dingen van zich zou vervreemden en verwerpen; aldus betekent het eendere dingen als boven, namelijk dat hij zichzelf zou verloochen; en met aan de armen geven, wordt in den geestelijken zin aangeduid de werken der naastenliefde doen; dat de Heer aldus tot hem sprak, was omdat hij rijk was, en met den rijkdom worden in den geestelijken zin de erkentissen van het goede en het ware aangeduid, en bij hem, die een Jood was, de erkentissen van het boze en het valse, omdat het overleveringen waren; daaruit kan vaststaan, dat de Heer door overeenstemmingen hier als elders heeft gesproken. De verzoeken worden ook aangeduid met den drinkbeker dien zij zouden drinken; *“Jezus zeide tot Jakobus en Johannes: Gij weet niet wat gij vraagt; kunt gij den drinkbeker drinken dien Ik drink, en met den doop waarmede Ik word gedoopt, gedoopt worden. Zij zeiden: Wij kunnen. En Jezus zeide tot hen: Den drinkbeker dien Ik drink, zult gij wel drinken, en met den doop waarmede Ik word gedoopt, zult gij gedoopt worden; het zitten echter aan Mijn rechterzijden, en aan Mijn linkerzijden, staat bij Mij niet te geven, maar voor hen die het bereid is”*, Markus x: 38, 39, 40; met den drinkbeker drinken dien de Heer drinkt, wordt iets eenders aangeduid als vlak boven met het kruis, namelijk verzoeken ondergaan; en met den doop waarmede de Heer is gedoopt, wordt aangeduid door de verzoeken worden wederverwekt; doch tussen den drinkbeker dien de Heer drinkt, en tussen den drinkbeker dien zij zullen drinken, is het verschil als tussen de verzoeken des Heren en de verzoeken der mensen; de verzoeken des Heren waren de zwaarste, en tegen alle hellen, want de Heer heeft alle hellen door de in Zich

toegelaten verzoeken onderjukt; doch de verzoeken der mensen zijn tegen de boze en de valse dingen die uit de hellen bij hen zijn, waarin de Heer strijdt, en niet de mens tenzij tegen ettelijke smarten: eender is het verschil tussen den doop waarmede de Heer zal worden gedoopt, en den doop waarmede de mensen zullen worden gedoopt, als tussen de verheerlijking en de wederverwekking; de Heer heeft door de verzoeken Zijn Menselijke verheerlijkt vanuit eigen macht, doch de mensen worden wederverwekt niet vanuit eigen macht, maar uit den Heer; met den doop immers wordt aangeduid door de verzoeken wederverwekt worden, doch met den doop des Heren door de verzoeken Zijn Menselijke verheerlijken; dat met den doop de wederverwekking en eveneens de verzoeking wordt aangeduid, zie men in DE LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA, n. 187 tot 193 e.v.; en dat de Heer Zijn Menselijke heeft verheerlijkt en dat Goddelijk gemaakt, zoals Hij den mens wederverwekt, en hem geestelijk maakt, zie men in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 1725, 1729, 1733, 3318, 3381, 3382, 4286.

894. Hier zijn zij die bewaren de bevelen Gods; dat dit betekent dat dezen het zijn die leven volgens de Geboden des Heren in het Woord, staat zonder ontvouwing vast. In het Woord wordt in zeer vele plaatsen gezegd, dat zij de bevelen Gods en Zijn geboden zouden bewaren en doen; en onder de geboden Gods wordt iets eenders verstaan als onder den Heer liefhebben boven alle dingen, en den naaste zoals zichzelf; want hetgeen de mens innerlijk of vanuit het hart liefheeft, dat wil hij, en hetgeen hij wil, dat doet hij; en God liefhebben is Zijn geboden liefhebben, omdat die zijn van God, dermate dat zij God zijn. Daaruit kan vaststaan, hoe weinig de aanhangers van het geloof-alleen weten wat de liefde is; zij beamen of bevestigen dat het geloof leeft vanuit de liefde, en dat het geloof dood is zonder de de liefde, en toch weten zij niet dat de liefde en de daden één zijn; zij zeggen ook dat in het geloof de liefde is, en toch is het hun onbekend dat in het geloof niet de liefde is, indien men niet leeft volgens de geboden des Heren in het Woord; en dat daarvandaan, en geheel niet ergens anders vandaan, enige liefde in het geloof is, dan alleen een natuurlijke liefde, welke niet is den Heer liefhebben, noch den naaste liefhebben, maar zichzelf en de wereld; en deze liefden vernietigen geheel en al het geloof, ja zelfs vervalsen zij de ware dingen die van het echte geloof zullen zijn, welke in het Woord zijn.

895. En het geloof van Jezus; dat dit betekent de inplanting van het Ware uit den Heer en de erkenning van Hem, staat vast uit de betekenis van het geloof van Jezus, zijnde de inplanting van het ware uit den Heer, waarover boven n. 813; dat het ook is de erkenning des Heren, is omdat de ware dingen niet

kunnen worden ingeplant, tenzij de Heer wordt erkend, namelijk dat Zijn Menselijke Goddelijk is, en dat Hij de God des Hemels en der aarde is. Men moet weten, dat het ware en het geloof in hun wezen één zijn, omdat het geloof zal zijn van het ware, en het ware zal zijn van het geloof; en daarom zeiden de Ouden niet het geloof, maar in plaats van het geloof het ware; de huidigen echter zeggen in plaats van het ware het geloof; de oorzaak hiervan is deze, dat de Ouden van niet iets anders zeiden dat het moet worden geloofd dan van dat waarvan zij zagen dat het waar was; aldus van dat wat zij met het verstand hadden gevat; de huidigen echter zeggen dat het moet worden geloofd hoewel zij het niet zien of niet met het verstand vatten: daaruit blijkt, welk verschil er is tussen het oude geloof en het huidige, namelijk zoals tussen dat wat wordt gezien en dat wat niet wordt gezien; doch in werkelijkheid [*re ipsa*] moet het ware dat wordt gezien of met het verstand wordt gevat, niet geloof worden genoemd, maar dat wat niet wordt gezien of niet met het verstand wordt gevat; vandaar is het, dat de Engelen in de hogere Hemelen zelfs niet eens het geloof met name willen noemen; zij zien immers het ware vanuit de liefde van het goede en vanuit het licht van het ware, hetwelk in hen is uit den Heer; en zij zeggen, dat het dwaas is om geloof te schenken aan iemand die zegt dat dit of dat moet worden geloofd, en het niet met het verstand wordt gevat, want dit zou gelijk staan met denken dat het zo is, hetzij het waar is, hetzij vals; en het valse geloven is verderfelijk: bovendien treedt dat wat men gelooft en niet ziet, den mens ook niet dieper binnen dan in het geheugen, hetgeen hem niet kan worden toegeëigend. Daaruit volgt, dat men veeleer het woord geloof moet nalaten, en in plaats ervan de waarheid moet zeggen: maar nochtans kan dat wat men gelooft, en niet ziet, geloof worden genoemd, maar dat geloof is slechts wetenschap; zodra echter de mens geestelijk wordt, hetgeen geschiedt wanneer zijn inwendige, hetwelk gemeenschap heeft met den Hemel, wordt geopend, dan wordt dat wetenschappelijke hetwelk het geloof wordt genoemd, de waarheid, want dan wordt het vanuit het licht vanuit den Hemel gezien. Men moet weten, dat alle Engelen en alle goede geesten de ware dingen des Hemels zien, zoals het oog des lichaams de objecten der wereld ziet, want de objecten des Hemels zijn de ware dingen voor hen die geestelijk zijn; de oorzaak hiervan is deze, dat hun verstand hun geestelijk gezicht is. Dat de waarheid in de plaats van het geloof moet worden genoemd, is omdat door de waarheden alle inzicht en wijsheid is; door het geloof echter, vooral door het afgescheiden geloof, is alle onwetendheid, namelijk in de geestelijke dingen; deswege keren zich de Engelen der hogere Hemelen af wanneer zij het geloof horen noemen; de

oorzaak hiervan is deze, dat hun gemoed zich afkeert van hetgeen door genen wordt gedacht, namelijk dat het verstand moet worden gevangen gehouden onder de gehoorzaamheid des geloofs; en de ware dingen niet zien zou gelijk staan met het licht des Hemels uitblussen waarin zij zijn, en hetwelk bij hen is; zij verwonderen zich ook, dat door sommigen wordt geloofd, dat het verstandelijk geloof niet geestelijk is, daar toch dat geloof de waarheid is, terwijl dat geloof zonder het verstand ervan het historisch geloof is, omdat het uit een ander is, en dit in zich beschouwd is slechts wetenschap.

896. Vers 13. *En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, zeggende tot mij: Schrijf: Gezegend de doden in den Heer stervende van nu aan; ja, zegt de Geest, opdat zij mogen rusten van hun arbeiden; hun werken immers volgen met hen.* En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, zeggende tot mij, betekent de vertroosting en uit den Heer na de verzoeken: schrijf, betekent de zekerheid: gezegend de doden in den Heer stervende van nu aan, betekent de wederopstanding van diegenen tot het eeuwige leven die voordien het leven der naastenliefde hebben geleefd, en nadien zullen leven: ja, zegt de Geest, opdat zij mogen rusten van hunne arbeiden, betekent dat er niet langer strijd is voor hen tegen de boze en de valse dingen, en bestoking door dezelve: hun werken immers volgen met hen, betekent dat zij het geestelijk leven hebben, zijnde het leven van de Engelen des Hemels.

897. En ik hoorde een stem vanuit den Hemel, zeggende tot mij; dat dit de vertroosting uit den Heer na de verzoeken betekent, staat vast uit de betekenis van een stem zeggende, zijnde de dingen die volgen; en deze zijn de vertroosting na de verzoeken, waarover beneden; en uit de betekenis van zeggen vanuit den Hemel, zijnde uit den Heer; dat wat immers vanuit den Hemel wordt gezegd, is het Goddelijk Ware, en dit wordt weliswaar door Engelen vanuit den Hemel gezegd, en nochtans uit den Heer door de Engelen; want de Engelen kunnen, evenmin als de mensen, enig ware uit zich denken, noch het goede uit zich doen, maar uit den Heer; deswege worden met de Engelen in het Woord de Goddelijke ware dingen uit den Heer aangeduid, en met den Hemel wordt de Heer aangeduid: zij die geloven dat de Engelen onmiddellijk zijn geschapen, en in zulk een staat van ongereptheid zijn, dat zij het goede kunnen doen uit zich, dwalen schromelijk; alle Engelen immers die in den algehelen Hemel zijn, zijn mensen geweest, en vandaar hebben zij eigenen zodanig als de mensen hebben, welke niet anders dan boos zijn; maar omdat zij, toen zij als mensen in de wereld leefden, uit den Heer zijn wederverwekt, en vandaar kunnen worden afgehouden van de boze dingen en de valse dingen daaruit, en worden gehouden in de goede dingen; en daar

zij worden afgehouden van de boze dingen en worden gehouden in de goede dingen uit den Heer, zo schijnt het dan, alsof zij in de goede dingen zijn uit zich; maar nochtans weten en doorvatten zij, dat zij dit hebben uit den Heer, en niet uit zich; daaruit blijkt, dat de algehele engellijke Hemel ten aanzien van het inzicht en de wijsheid, en ten aanzien van de aandoeningen van het goede en het ware, de Heer is; vandaar nu is het, dat met de stem zeggende vanuit den Hemel zulke dingen worden aangeduid die uit den Heer zijn, hier de vertroosting en na de verzoeken; en zulks omdat in het voorgaande Vers is gehandeld over de lijdzaamheid van hen die de bevelen Gods en het geloof van Jezus bewaren, en met de lijdzaamheid daar worden de verzoeken aangeduid. Over de vertroosting en na de verzoeken zal nu iets worden gezegd; allen die uit den Heer worden wederverwekt, ondergaan verzoeken, en na de verzoeken hebben zij vreugden; maar vanwaar de verzoeken zijn, en na dezelve de vreugden, welke hier onder de vertroosting worden verstaan, weet men in de wereld nog niet, ter oorzake hiervan dat het weinigen zijn, die geestelijke verzoeken hebben, omdat weinigen zijn in de erkenningen van het goede en het ware, en nog weiniger diegenen zijn die in het huwelijk van het goede en het ware zijn, dat is, in de ware dingen ten aanzien van de leer, en tegelijk in de goede dingen ten aanzien van het leven; en geen anderen worden in de geestelijke verzoeken binnengelaten dan dezen, omdat indien anderen het werden, zij in de verzoeken zouden bezwijken; en indien zij bezweken, zo zou hun latere staat erger zijn dan hun vorigen staat. Dat geen anderen in geestelijke verzoeken kunnen worden binnengelaten dan zij die in het huwelijk van het goede en het ware zijn, daarvan is de echte oorzaak deze, dat het geestelijk gemoed, hetwelk eigenlijk de inwendige mens is, niet bij de anderen kan worden geopend, want wanneer dat gemoed wordt geopend, dan ontstaan de verzoeken; de oorzaak hiervan is deze, dat de Hemel, dat is, de Heer door den Hemel, vloeit door het geestelijk gemoed des mensen in zijn natuurlijk gemoed; geen andere is de weg des Hemels, dat is, des Heren door den Hemel in den mens; en wanneer de Hemel invloeit, dan verwijderd hij de in den weg staande dingen, zijnde de boze dingen en de valse dingen daaruit, welke in het natuurlijk gemoed of in den natuurlijke mens zetelen; en die kunnen niet worden verwijderd dan door de levende erkenning ervan uit den mens en de smart der ziel deswege; vandaar is het, dat de mens in de verzoeken angsten heeft, vanuit de boze en de valse dingen in de denking oprijzende; en voorzoveel dan de mens zijn zonden erkent, zich schuldig stelt, en smeekt om bevrijding, voorevenzoveel zijn hem de verzoeken bevorderlijk; uit

deze dingen blijkt dat de mens geestelijke verzoeking heeft wanneer zijn inwendige, hetwelk het geestelijk gemoed wordt genoemd, wordt geopend, aldus wanneer de mens wordt wederverwekt. Wanneer dus de boze en de valse dingen verwijderd zijn, dan zijn de verzoeken voltrokken, en wanneer die voltrokken zijn, vloeit vreugde in door den Hemel uit den Heer, en vervult het natuurlijk gemoed van hem; deze vreugde is het, die hier wordt verstaan onder de vertroosting: deze vertroosting ontvangen allen die geestelijke verzoeken ondergaan; uit ondervinding spreek ik. Dat de mens na de verzoeken vreugden ontvangt, is omdat de mens na dezelve is toegelaten in den Hemel; want de mens wordt na de verzoeken met den Hemel verbonden, en in denzelfde binnengelaten; vandaar gewordt hem vreugde, eender als de Engelen daar hebben.

898. Schrijf; dat dit de zekerheid betekent, staat vast uit de betekenis van schrijven, zijnde de zekerheid; want wat vanuit den Hemel wordt gezegd, en wordt bevolen om op te schrijven, dat is zoals dat wat onderschreven is, aldus waar, en vandaar zeker; hier dat diegenen vertroosting zullen hebben en gezegd zullen zijn, die geestelijke verzoeken lijden; dat schrijven de zekerheid betekent, is omdat de neerschrijving de laatste daad der denking en daaruit der rede is, en aldus zeker, omdat het omgrensd is [*terminatum*]; het is met deze dingen gesteld zoals met alle dingen die de mens wil, denkt en vandaar spreekt, en niet aan dezelve een grens geeft door doen; die dingen zijn nog niet in het leven des mensen, want het laatste ontbreekt, waarin de vorige dingen medebestaan: dat met schrijven vandaar wordt aangeduid aan het leven inschrijven, zie men boven, n. 222.

899. Gezegend de doden in den Heer stervende van nu aan; dat dit de wederopstanding betekent van diegenen tot het eeuwige leven, die voordien het leven der naastenliefde hebben geleefd, en nadien zullen leven, staat vast uit de betekenis van de doden in den Heer, zijnde zij die wederopstaan tot het eeuwige leven, waarover aanstonds; en uit de betekenis van de doden en van de stervenden van nu aan, zijnde de wederopstanding van hen die het leven der naastenliefde voordien hebben geleefd, en het nadien leven; want deze dingen worden gezegd van hen die de bevelen Gods en het geloof van Jezus bewaren, zijnde zij die leven volgens de geboden des Heren in het Woord, en Zijn Goddelijke erkennen, aldus die het leven der naastenliefde leven uit den Heer; men zie boven n. 894, 895. Dat gezegd wordt van nu aan, is omdat degenen worden verstaan die dat leven hebben geleefd voordien, en hetzelfde leven nadien; zij die dat leven hebben geleefd voordien, werden door den Heer beneden de Hemelen bewaard, en beschermd tegen de bestoking uit de

hellen, tot aan het Laatste Gericht toe; nadat dit was voltrokken, werden zij opgewekt vanuit hun plaatsen, en verheven tot den Hemel; dat het niet eerder geschiedde, daarvan was de oorzaak deze, dat vóór hetzelve de hellen de overmacht hadden; er was een overwicht aan haar kant; doch na hetzelve hadden de Hemelen de overhand, en zo was het overwicht aan den kant van deze; door het Laatste Gericht immers zijn alle dingen zowel in de Hellen als in de Hemelen in de orde teruggebracht; en daarom zouden zij, indien zij eerder waren verheven, de macht niet hebben kunnen weerstaan waarin de hellen waren meer dan de Hemelen; dat zij werden verheven, is te zien gegeven; vanuit de lagere aarde immers waar zij door den Heer waren bewaard, zag ik phalanxen oprijzende en opgeheven, en overgedragen in hemelse gezelschappen; dit is geschied na dit Laatste Gericht, waarover in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT is gehandeld. Iets eenders is geschied na het vorige Gericht, hetwelk uit den Heer is voltrokken toen Hij in de Wereld was, waarover in hetzelfde Werkje. Dit is de verborgenheid die wordt verstaan onder de wederopstanding van hen die voordien het leven der naastenliefde hebben geleefd: dit eveneens wordt verstaan onder deze woorden bij Johannes: *“Nu is het Gericht dezer wereld, nu zal de vorst dezer wereld worden buitengeworpen: Ik echter, indien Ik van de aarde zal verhoogd geweest zijn, zal allen tot Mij Zelftrekken”*, XII: 31, 32; en dit wordt daarmede uitgebeeld *dat vele slapende heiligen werden opgewekt, en uitgaande van hun tomben na de wederopstanding des Heren, zijn binnengetreden in de heilige stad, en aan velen zijn verschenen*, Matth. XXVII: 52, 53; maar over deze dingen zal meer worden gezegd, waar over de wederopstanding of den eersten en den tweeden dood in hetgeen volgt in de Apocalyps wordt gehandeld. Dat onder de gezegende doden en de stervenden, ook diegenen worden verstaan dit tot het leven zullen wederopstaan na dezen, zijnde zij die het leven der naastenliefde leven, kan hieruit vaststaan, dat gezegd wordt van nu aan, voorts de doden en de stervenden; en daarom heeft van nu aan niet slechts betrekking op dezen die na het Laatste Gericht zodanig zijn, maar ook op hen die voordien zodanig zijn geweest, over wie vlak boven is gehandeld. Dat de dood de wederopstanding betekent, en dat vandaar de doden de tot het eeuwige leven herrijzenden betekenen, is omdat de dood de hel betekent, en vandaar de boze en de valse dingen, en deze zullen sterven, opdat de mens het geestelijk leven ontvange; want voordat die dingen dood en uitgeblust zijn, heeft de mens geen geestelijk leven, hetwelk dat is wat in het Woord wordt verstaan onder het leven, onder het eeuwige leven, en onder de wederopstanding; en daarom wordt onder sterven hier en elders in het Woord de uitblussing van het eigen leven verstaan,

hetwelk in zich beschouwd enig en alleen uit boze dingen en de valse dingen daaruit bestaat; en omdat wanneer dat leven is uitgeblust, in de plaats ervan het geestelijk leven binnentreedt, worden vandaar met de doden in den Heer degenen aangeduid die geestelijk zijn geworden uit den Heer. Bovendien kan in den geestelijken zin onder sterven de wederopstanding worden verstaan, omdat de Engelen, die in den geestelijken zin des Woords zijn, niet iets weten aangaande den natuurlijken dood, zodanig als die er voor de mensen is die overlijden, maar aangaande den geestelijken dood, zodanig als die er is voor hen die door verzoeking en uit den Heer worden wederverwekt, bij wie de boze dingen en de valse dingen daaruit worden getemd en aan den dood overgegeven. Eveneens is de natuurlijke dood niet iets anders dan de wederopstanding, aangezien de mens wanneer het lichaam sterft, ten aanzien van zijn geest wederopstaat, en zo is de dood slechts de voortzetting van zijn leven; want de mens klimt door den dood uit het leven in de natuurlijke wereld over tot het leven in de geestelijke wereld, met het verschil alleen, dat het leven in de natuurlijke wereld een uiterlijker en onvolmaakter leven is, het leven echter in de geestelijke wereld een innerlijker en volmaakter leven is, maar nochtans van beide zijden naar den schijn eender, zoals kan vaststaan uit de dingen die in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL vanuit gehoorde en geziene dingen zijn vermeld. Uit deze dingen kan vaststaan, dat met den dood wordt aangeduid zowel de geestelijke dood, zijnde de verdoemenis, als eveneens de wederopstanding ten leven, zijnde de zaliging; dat met den dood de verdoemenis wordt aangeduid, zie men boven in n. 186, 383, 427, 694; dat met den dood de wederopstanding tot het eeuwige leven en de zaliging wordt aangeduid, kan vaststaan uit de volgende plaatsen; bij Johannes: *“Jezus zeide: Ik ben de opstanding en het leven; wie in Mij gelooft, ook al sterft hij, zal leven; en een elk die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven tot in het eeuwige”*, xi: 25, 26; Ik ben de opstanding en het leven, betekent dat uit Hem zowel de wederopstanding als het leven is, en niet uit een ander; wie in Mij gelooft, betekent wie Zijn Goddelijke gelooft, en dat Hij is Almachtig en alleen God; en omdat niemand dit kan geloven, dan hij die het leven der naastenliefde leeft, wordt derhalve ook dit onder geloven in Hem verstaan; ook al sterft hij, zal leven, betekent dat hij, hoewel hij natuurlijk overlijdt, nochtans zal wederopstaan ten leven; en een elk die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven tot in het eeuwige, betekent dat hij die is hervormd, niet geestelijk zal sterven, dat is, zal verdoemd worden, maar tot het eeuwige leven zal wederopstaan; daaruit blijkt dat onder sterven niet moet worden verstaan sterven, maar wederopstaan ten leven. Bij denzelfde: *“ Uw vaders hebben het manna gegeten*

in de woestijn, en zij zijn gestorven; dit is het Brood, dat vanuit den Hemel nederdaalt, opdat een ieder die daarvan eet, niet zal sterven", vi: 49, 50, 58; onder het manna dat de zonen Jakobs in de woestijn hebben gegeten, ten aanzien van hen, omdat zij natuurlijk waren, wordt de natuurlijke spijs verstaan, en onder het Brood dat vanuit den Hemel nederdaalt, wordt de geestelijke spijs verstaan, welke uit den Allenen Heer is; en omdat zij uit Hem Alleen is, wordt in den hoogsten zin onder het Brood Hijzelf verstaan; en daarom ook zegt Hij: Ik ben het Brood des levens; het is immers het Goddelijk Goede verenigd met het Goddelijk Ware, voortgaande uit den Heer, vanuit hetwelk de Engelen, en eveneens de mensen, het leven hebben; en daarom wordt onder die woorden in den geestelijken zin verstaan, dat zij die zich alleen natuurlijk vanuit het Woord voeden, gestorven zijn, dat is, verdoemd zijn, zoals de zonen Jakobs het geweest zijn, hetgeen ook daarmee is aangeduid dat allen in de woestijn zijn gestorven; dat diegenen echter die zich geestelijk voeden vanuit het Woord, niet der verdoemenis schuldig zullen zijn, hetgeen daaronder wordt verstaan dat zij niet zullen sterven; daaruit blijkt dat niet wordt verstaan sterven, maar de wederopstanding ten leven, omdat de dood, indien het niet de dood is, het leven is. Bij denzelfde: "*Indien iemand Mijn Woord zal hebben bewaard, hij zal den dood niet zien tot in het eeuwige*", viii: 52, 53; met de woorden des Heren bewaren, wordt aangeduid leven volgens de geboden des Heren; niet den dood zien, betekent geen verdoemenis, maar het leven waartoe de mens herrijst en binnenschrijdt door den dood. Bij denzelfde: "*Jezus zeide: Voorwaar zeg Ik u, dat hij die Mijn Woord hoort, en gelooft Hem Die Mij gezonden heeft, het eeuwige leven heeft, en niet in het Gericht komt, maar overgaat uit den dood tot het leven*", v: 24; onder het Woord des Heren horen en Hem geloven Die Hem gezonden heeft, worden eendere dingen verstaan als boven, want de Heer verstond onder den Vader het Goddelijke dat in Hem was vanuit de ontvangenis, aldus Zichzelf; niet in het Gericht komen, betekent niet verdoemd worden; overgaan uit den dood tot het leven, betekent de wederopstanding en het leven in den Hemel; uit den dood betekent niet alleen uit den natuurlijke dood tot het eeuwige leven, aldus de wederopstanding, maar ook uit den geestelijken dood, zijnde de verdoemenis, tot het eeuwige leven, aldus eveneens de wederopstanding; want in het Woord is zowel een natuurlijke zin als een geestelijke zin. Bij denzelfde: "*Jezus zeide: Zoals de Vader de doden opwekt en levend maakt, aldus maakt de Zoon hen die Hij wil, levend*", v: 21; onder de doden opwekken en levend maken, wordt niet alleen verstaan de wederopstanding ten leven door den natuurlijke dood, maar ook door den geestelijken dood; de

wederopstanding ten leven geschiedt door de hervorming en de wederverwekking, en deze door de verwijdering en de afscheiding van de boze dingen die den mens verdoemen, zijnde de geestelijke dood. Bij denzelfde: *“Jezus zeide: Voorwaar zeg Ik u, dat de ure komt, wanneer de doden zullen horen de stem van den Zoon Gods, en zij die zullen horen, zullen leven”*, v: 25; met de doden worden hier degenen aangeduid die in de boze en daaruit in de valse dingen zijn, maar van dezelve door de hervorming bevrijd; dat zij zullen wederopstaan, wordt onder die woorden verstaan; dezen immers zijn dan niet langer dood, maar levend, want zij zijn het die horen de stem van den Zoon Gods, aldus die leven volgens Zijn geboden. Eender bij Lukas: *“Dat het zal vergolden worden in de wederopstanding der doden, xiv: 14; onder de wederopstanding der doden wordt niet slechts verstaan de wederopstanding van hen die natuurlijk sterven, want dezen staan terstond na den dood wederom op, maar ook zij die geestelijk sterven, en levend zijn gemaakt uit den Heer. Bij Johannes: “Jezus zeide: De ure zal komen, waarin allen die in de graven zijn, zullen horen de stem van den Zoon Gods, en zullen uitgaan, zij die de goede dingen hebben gedaan tot de wederopstanding des levens, zij die de boze dingen hebben gedaan tot de wederopstanding des Gerichts”, v: 28, 29; onder deze dingen wordt niet verstaan, dat de tomben (of graven) zullen worden geopend, en allen zullen uitgaan ten dage van het Laatste Gericht; maar onder de graven die zullen worden geopend, worden de plaatsen in de lagere aarde verstaan, waar diegenen zijn bewaard en behoed uit den Heer, die voordien het leven der naastenliefde hebben geleefd, en het Goddelijke des Heren hebben erkend, en ten dage van het Laatste Gericht en na hetzelfde zijn verheven tot den Hemel, over wie boven in dit Artikel is gesproken; deze plaatsen in den geestelijken zin worden met de tomben [monumenta] aangeduid; dat niet wordt verstaan dat de tomben in de aarde moeten worden geopend, en dat zij vanuit dezelve ten dage van het Laatste Gericht zullen uitgaan, blijkt duidelijk hieruit, dat alle mensen terstond na den dood in de geestelijke wereld komen, en daar in den menselijken vorm eender als in de natuurlijke wereld leven; aldus dat de wederopstanding er voor een ieder is terstond na den dood, de wederopstanding des levens voor hen die de goede dingen hebben gedaan, en de wederopstanding des Gerichts voor hen die de boze dingen hebben gedaan, zoals kan blijken uit de dingen die in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL vanuit gehoorde en geziene dingen zijn vermeld. Deze dingen zijn uitgebeeld daardoor *dat de tomben werden geopend, en vele lichamen der slapende heiligen werden opgewekt, en dat zij uitgaande vanuit hun tomben na de wederopstanding des Heren binnenschreden in de**

heilige stad, en aan velen verschenen, Matth. xxvii: 52, 53; dat de tomben toen geopend werden, en dat de heiligen, die eerst dood waren geweest, uitgingen, en binnengescheden zijnde in de heilige stad aan velen verschenen, beeldde de wederopstanding uit van hen die in de plaatsen onder den Hemel door den Heer tot aan Zijn Komst in de wereld werden bewaard, en die na Zijn wederopstanding daaruit waren weggehaald en tot den Hemel verheven; deze dingen zijn eveneens geschied en gezien door hen die in Hierosolyma waren, maar nochtans waren zij uitbeeldend voor de wederopstanding van hen over wie nu en boven is gesproken; zoals immers alle dingen van het Lijden des Heren uitbeeldend waren, en eveneens dat de voorhang in den Tempel werd vaneengereten in twee delen, en dat de aarde werd geschokt, en dat de rotsen scheurden, Matth. xxvii: 51, aldus deze dingen, namelijk dat zij uit de geopende tomben uitgingen; en daarom wordt ook gezegd, dat zij in de heilige stad zijn binnengescheden, en daar verschenen; door Zion immers, welke hier wordt verstaan onder de Heilige Stad, werd nog de Hemel uitgebeeld, waar de Heer door Zijn Goddelijk Ware regeert; over welke betekenis van Zion men zie boven n. 850, welke stad tezamen met Hierosolyma nu veeleer profaan dan heilig was, en daarom ook Egypte en Sodoma in de Apocalyps, Hfdst. xi: 8, wordt genoemd; maar heilig wordt zij genoemd vanwege de uitbeelding en vandaar de aanduiding ervan in het Woord. De wederopstanding uit de doden, zowel in den natuurlijken als in den geestelijken zin, werd eveneens uitgebeeld en vandaar aangeduid met de doden die de Heer wederopwekte, zoals met *de Wederopwekking van Lazarus*, Joh. xi: 11 tot 44; met *de Wederopwekking van den jongeman uit Nain*, Lukas vii: 11 tot 18; en met *de Wederopwekking van de dochter van den overste der synagoge*, Markus v: 21 tot einde. Alle wonderen immers die door den Heer zijn gedaan, en eveneens alle wonderen die in het Woord zijn beschreven, behelsden de heilige dingen des Hemels en der Kerk, en betekenden vandaar dezelve; vandaar waren die wonderen Goddelijk, en werden zij onderscheiden van de niet-Goddelijke wonderen. Eenderen dingen worden daarmede aangeduid *dat het aan de discipelen werd gegeven de doden wederom op te wekken*, Matth. x: 8. De wederverwekking, welke ook is de wederopstanding uit de doden, werd uitgebeeld door de levendmaking van de beenderen, bij Ezechiël, Hfdst. xxxvii: 1 tot 14; dat de wederverwekking werd uitgebeeld door dezelve, blijkt duidelijk uit de Verzen 11, 12, 13, 14, waar wordt gezegd: *“Deze beenderen zijn het ganse Huis Israëls; deswege profeteer en zeg tot hen: Zie, Ik zal uw graven openen, o Mijn volk, en Ik zal u heenleiden op het land Israëls, opdat gij moogt bekennen, dat Ik Mijn geest zal hebben gegeven in u, opdat gij*

leeft”; hier ook wordt gezegd dat de graven zullen worden geopend, waarmee ook de wederopstanding ten leven wordt aangeduid: dat begraven worden en de begrafenis de wederopstanding betekenen, voorts de wederverwekking, omdat zij de verwerping van de onreine dingen betekenen, zie men boven, n. 659. Dat de natuurlijke dood, zijnde de verwerping van de onreine dingen des lichaams, en de geestelijke dood, zijnde de verwijdering der onreine dingen van den geest, de wederopstanding betekenen, staat ook vast uit hetgeen volgt in de Apocalyps, waar gehandeld wordt over den eersten dood en over den tweeden dood, welke ook wordt genoemd de eerste wederopstanding en de tweede wederopstanding, Hfdst. II: 11; Hfdst. XXI: 8; voorts ook bij David: “*Kostbaar is in de ogen van Jehovah de dood Zijner heiligen*”, Psalm CXVI: 15; dat de dood der heiligen niet de verdoemenis betekent, maar de afscheiding en de verwijdering van de onreine dingen van hun geest, aldus de wederverwekking en de wederopstanding, is duidelijk; alsmede bij Johannes: “*Jezus zeide: Indien niet het tarwegraan, in de aarde vallende, sterft, zo blijft hetzelfde alleen; indien het echter sterft, draagt het veel vrucht*”, XII: 24; iets eenders ook is het geval met den mens, die ten aanzien van het lichaam moet sterven, om weder op te staan, en ten aanzien van zijn eigene, hetwelk in zich hels is; want indien dat en dit niet sterft, heeft de mens het leven des Hemels niet. Aangezien de mensen wederopstaan na den dood, heeft derhalve de Heer den dood willen ondergaan, en op den derden dag wederopstaan; maar terwille van deze oorzaak, dat Hij al het menselijke ⁸⁾ dat Hij vanuit de moeder had, zou afleggen, en het Goddelijk Menselijke aantrekken; want al het Menselijke ⁸⁾ dat de Heer vanuit de moeder opnam, heeft Hij door de verzoeken, en tenslotte door den dood, van Zich geworpen; en door het aantrekken van het Menselijke vanuit het Goddelijke Zelf, hetwelk in Hem was verheerlijkte Hij Zich, dat is, maakte Hij Zijn Menselijke Goddelijk: vandaar is het, dat onder Zijn dood en onder de graflegging in den Hemel niet de dood en de graflegging wordt verstaan, maar de zuivering van Zijn Menselijke, en de verheerlijking; dat het zo is, leerde de Heer door die vergelijking met het tarwegraan vallende in de aarde, hetwelk zal sterven om vrucht te dragen; ook sluit het iets zodanigs in, dat de Heer zeide tot Maria Magdalena: “*Raak Mij niet aan; Ik ben immers nog niet opgevaren tot Mijn Vader*”, Joh. XX: 17; onder opvaren tot Zijn Vader, wordt

8 In het Handschrift staat *al het menselijke* eerst met kleine letter, en daarna *al het Menselijke* met een hoofdletter.

verstaan de vereniging [*unitio*] van Zijn Menselijke met Zijn Goddelijke, het menselijke vanuit de moeder ten volle verworpen zijnde.

900. Ja, zegt de Geest, opdat zij mogen rusten van hunne arbeiden; dat dit betekent dat er niet langer strijd is voor hen tegen de boze en de valse dingen, en bestoking door dezelve, staat vast uit de betekenis van de Geest zegt, zijnde de verzekering dat het waar is; met den Engel immers wordt het ware uit den Heer aangeduid, eender met den Geest; uit de betekenis van de arbeiden [*labores*], zijnde de gevechten tegen de boze en de valse dingen, en de bestokingen door dezelve, aldus de verzoeking, waarover aanstonds; vandaar betekent rusten van dezelve dat zij niet langer in dezelve zullen zijn; daaruit blijkt, dat met de Geest zegt, opdat zij mogen rusten van hunne arbeiden, wordt aangeduid dat het waar is dat er voor hen niet langer strijd is tegen de boze en de valse dingen, en bestoking door dezelve. In het voorgaande Vers wordt gehandeld over de verzoeking van hen die leven volgens de geboden des Heren, en die Zijn Goddelijke erkennen; en daarom wordt in dit Vers gehandeld over de vertroosting welke op de geestelijke verzoeking volgen; want, zoals boven in n. 897 is gezegd, de vreugden ontstaan na de geestelijke verzoeking. Dat onder de Arbeiden de Verzoeking worden verstaan, is omdat de verzoeking de arbeiden der ziel of de geestelijke arbeiden zijn; die worden ook onder den arbeid verstaan bij Jesaja: *“Jehovah wilde Hem verbrijzelen; Hij heeft Hem zwak gemaakt; indien Hij Zijn ziel in staat van beschuldiging zal hebben gesteld, zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen; en de wil van Jehovah zal door Zijn hand voorspoedig gemaakt worden: vanwege den arbeid Zijner ziel zal Hij zien, zal Hij verzadigd worden”*, LIII: 10, 11; deze dingen betreffen den Heer, over Wien in dat ganse Hoofdstuk wordt gehandeld; de verzoeking des Heren, welke de zwaarste zijn geweest omdat zij tegen de Hellen waren, worden daarmede beschreven, dat Jehovah Hem wilde verbrijzelen, heeft zwak gemaakt; want door de verzoeking worden de liefden van het eigene verbroken, aldus het lichaam verbrijzeld en zwak gemaakt; indien Hij Zijn ziel in staat van beschuldiging zal hebben gesteld, betekent indien Hij de verzoeking tot aan den dood toe zal hebben ondergaan; zal Hij zaad zien, betekent dat het Goddelijk Ware zal voortgaan uit Hem; het zaad is het ware, en waar het den Heer betreft, het Goddelijk Ware; Hij zal de dagen verlengen, betekent het Goddelijk Goede, hetwelk ook zal voortgaan uit Hem; het lange en vandaar verlengen wordt gezegd van het goede; men zie boven n. 629; en de dagen betekenen de staten; en de wil van Jehovah zal door Zijn hand voorspoedig gemaakt worden, betekent dat zo alle en de afzonderlijke dingen in de Hemelen en op aarde

in de Goddelijke orde zullen worden gehouden; vanwege den arbeid Zijner ziel, betekent door de verzoeking; zal Hij zien, zal Hij verzadigd worden, betekent de verheerlijking; deze dingen worden met die woorden in den hoogsten zin, waarin het den Heer betreft, aangeduid; in den betrekkelijken zin echter wordt met dezelfde woorden de zaliging van het menselijk geslacht beschreven, voor hetwelk de Heer vanuit de Goddelijke Liefde heeft gestreden. Gezegd wordt: Indien Hij Zijn ziel in staat van beschuldiging zal hebben gesteld, alsof er twijfel zou zijn dat Hij het stellen zal; maar dit sluit iets eenders in als hetgeen Hijzelf zegt bij Johannes: *“Ik leg Mijn ziel af, opdat Ik haar wederom neme; niemand neemt haar van Mij, maar Ik leg haar van Mijzelf af; Ik heb mogendheid haar af te leggen, en Ik heb mogendheid haar op te nemen: dit gebod heb Ik ontvangen van Mijn Vader”*, x: 17, 18; de verborgenheid die in deze woorden schuilt, kan niet wie ook zien dan alleen hij die weet hoedanig de verzoeking is, door welke de mens wordt wederverwekt; de mens immers wordt in dezelve gehouden in zijn vrije, vanuit hetwelk het hem toeschijnt alsof hij vanuit zich strijdt; ja zelfs heeft de mens in de verzoeking het geestelijk vrije sterker dan buiten dezelve; het is immers innerlijk; indien de mens niet vanuit hetzelfde in de verzoeking zou strijden, zo zou hij niet geestelijk kunnen worden; al het vrije immers is der liefde, en daarom strijdt de mens dan vanuit de liefde van het ware, en vandaar vanuit de liefde van het eeuwige leven; zo en niet anders wordt het inwendige geopend, en de mens wederverwekt. Uit deze weinige dingen kan men enigermate zien, wat die woorden des Heren insluiten, namelijk dat Hij vanuit Zijn vrije heeft gestreden, en ten slotte Zijn ziel heeft afgelegd ter oorzake hiervan, opdat Hij alle dingen vanuit eigen macht zou doen, en vandaar vanuit Zichzelf de Gerechtigheid zou worden, hetgeen niet had kunnen geschieden tenzij vanuit Zijn Vrije; vandaar wordt gezegd: *“Ik heb mogendheid de ziel van Mij af te leggen; Ik heb mogendheid haar af te leggen, en Ik heb mogendheid haar op te nemen; dit gebod heb Ik ontvangen van Mijn Vader. Zij die deze verborgenheid niet weten, leggen die woorden uit gelijk als de Arianen het doen, namelijk dat Hij niet de werkelijke, maar een aangenomen Zoons Gods is geweest; aldus dat Hij aangenomen was omdat Hij Zijn ziel wilde afleggen, of den kruisdood ondergaan, niet wetende dat die woorden insluiten, dat Hij vanuit eigen macht tegen de hellen vanuit Zijn Menselijke heeft gestreden en die heeft overwonnen, en dat Hij vanuit eigen macht Zijn Menselijke heeft verheerlijkt, dat is, hetzelfde heeft verenigd met het Goddelijke Zelf in Zich, en zo dat heeft Goddelijk gemaakt, hetgeen zonder een aan Hem overgelaten volstrekt Vrije ten aanzien van het Menselijke nooit had kunnen geschieden.*

Uit deze dingen nu blijkt, waarom bij Jesaja wordt gezegd: *Indien Hij Zijn ziel in staat van beschuldiging zal hebben gesteld*. Dat het Vrije datgene is wat der liefde en des wils is, en vandaar van des mensen leven, en dat het verschijnt zoals zijn eigene, zie men in. DE LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA, n. 141, 145. Dat de mens het Vrije moet hebben opdat hij kan worden wederverwekt, zie men in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 1937, 1947, 2876, 2881, 3145, 3158, 4031, 8700. Dat anders de liefde van het goede en het ware niet den mens kan worden ingeplant, en hem toegeëigend schijnbaar als het zijne, n. 2877, 2879, 2880, 8700; dat niets met den mens wordt verbonden wat geschiedt in dwang, n. 2875, 8700. Dat zich dwingen vanuit het vrije is, niet echter gedwongen worden, n. 1937, 2881. Dat in elke verzoeking het vrije is, maar dat dit vrije innerlijk bij den mens uit den Heer is, en dat hij derhalve strijdt en wil overwinnen, en niet overwonnen worden, hetgeen hij zonder het vrije niet zou doen, n. 1937, 1947, 2881. Dat de Heer Alleen en vanuit eigen macht tegen alle hellen heeft gestreden, en die heeft overwonnen, n. 1692, 1813, 2816, 4295, 8273, 9937. Dat vandaar de Heer Gerechtigheid is geworden vanuit Zich Alleen, n. 1813, 2025, 2026, 2027, 9715, 9809, 10019. Dat de laatste Verzoeking des Heren is geweest in Gethsemane en op het kruis, en toen eveneens de volledige overwinning, waardoor Hij de hellen heeft onderjukt, en tegelijk Zijn Menselijke verheerlijkt, n. 2776, 2803, 2813, 2814, 10655, 10659, 10828: al deze dingen vanuit DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, waaruit men nog meer dingen verzameld zie in DE LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA, alwaar aangaande het Vrije des mensen, n. 148, 149; aangaande de verzoeken in het algemeen, n. 196 tot 200: en aangaande de Verzoeken des Heren, n. 201, 302.

901. Hun werken immers volgen met hen; dat dit betekent dat zij het geestelijk leven hebben, zijnde het leven van de Engelen des Hemels, staat vast uit de betekenis van de werken, zijnde het geestelijk leven, zodanig als de Engelen des Hemels hebben, waarover aanstonds; en uit de betekenis van volgen met hen, zijnde in hen zijn; want dat wat volgt met iemand, wanneer het van zijn leven wordt gezegd, is in hem, en is als het ware hij; en daarom wordt gezegd volgen met hen, en niet volgen hen. Dat de werken het leven van den mens betekenen, is omdat zij zijn leven maken; de mens immers heeft denking, hij heeft wil, en vanuit het ene en het andere handeling; dat wat in de denking van den mens is, en niet in den wil, is nog niet in hem; dat wat in de denking en in den wil is, en niet in de daad, treedt weliswaar den mens binnen, en zet zijn leven in [*inchoat*], maar nochtans gaat het uit en wordt verstrooid, want het is nog niet begrensd; doch dat wat in den wil van den mens is en daaruit

in de daad, dit maakt zijn leven en blijft aanhouden, hetzij het boze, hetzij het goede. Dat de allene denking niet het leven van den mens maakt, kan hieruit vaststaan, dat de mens vele dingen kan denken die hij niet wil, omdat hij niet liefheeft: dat de denking en de wil van den mens zonder de daad niet zijn leven maakt, is omdat de wil niet zeker is; en een niet zekere wil is zoals water hetwelk verdampt, want hij wordt door een tegen hem zich verwerende liefde gemakkelijk veranderd. Uit deze dingen kan vaststaan, dat met de werken, zijnde de daden des wils, het leven van den mens wordt aangeduid. Dat de werken, de liefde, de wil en de daad, en het leven van den mens, één maken, zie men boven in n. 842.

902. Aangezien hier, zoals in verscheidene andere plaatsen in de Apocalyps, van werken wordt gesproken, en hier dat de werken volgen met hen, en hiermede het geestelijk leven wordt aangeduid, zal iets daarover worden gezegd, hoe dat leven wordt verworven, en hoe dat leven door het huidige geloof is vernietigd. Het geestelijk leven wordt enig en alleen verworven door een leven volgens de geboden in het Woord: de geboden zijn in kort bestek die welke in den Decalog staan, namelijk: Gij zult niet echtbreken, niet stelen, niet doden, niet vals getuigen, niet de goederen der anderen begeren; deze geboden worden verstaan onder de geboden die moeten worden gedaan; wanneer immers de mens die doet, dan zijn de werken van hem goed, en wordt zijn leven geestelijk; de oorzaak hiervan is deze, dat de mens voorzoveel hij de boze dingen schuwt en haat, voor evenzoveel de goede dingen wil en liefheeft. Er zijn immers twee tegengestelde sferen welke den mens omstuwen, de ene vanuit de hel, de andere vanuit den Hemel; vanuit de sfeer van het boze en het valse daaruit, vanuit den Hemel de sfeer van het goede en van het ware daaruit; en die sferen doen [niet onmiddellijk] het lichaam aan, maar zij doen de gemoederen der mensen aan; het zijn immers geestelijke sferen; en vandaar zijn het aandoeningen welke der liefde zijn; de mens is in het midden van dezelve gesteld; voorzoveel hij dus tot de ene toetreedt, voor evenzoveel treedt hij van de andere terug; vandaat is het, dat de mens voorzoveel als hij de boze dingen schuwt en haat, voor evenzoveel de goede dingen en de ware dingen daaruit wil en liefheeft; *niemand immers kan twee heren tegelijk dienen, want of hij zal den een haten, of den ander liefhebben*, Matth. vi: 24. Doch men moet weten, dat de mens die geboden zal doen vanuit den godsdienst, omdat zij door den Heer zijn bevolen; dat als zij vanuit een andere oorzaak worden gedaan, welke dan ook, zoals indien alleen vanuit de burgerlijke wet of vanuit de zedelijke wet, de mens natuurlijk blijft en niet geestelijk wordt; want indien de mens ze doet vanuit den godsdienst, dan erkent hij met het hart dat God

is, dat Hemel en hel zijn, en dat er een leven na den dood is; indien hij ze echter alleen vanuit de burgerlijke en de zedelijke wet doet, dan kan hij eendere dingen doen, en toch met het hart ontkennen dat God is, en dat Hemel en hel, en het leven na den dood er zijn; indien deze de boze dingen schuwt en de goede dingen doet, zo is het alleen in den uitwendigen vorm, en niet in den inwendigen; aldus is hij uiterlijk ten aanzien van het leven des lichaams eender aan een Christen, en innerlijk ten aanzien van het leven van zijn geest eender aan een duivel: uit deze dingen blijkt, dat de mens niet anders geestelijk kan worden, of het geestelijk leven kan ontvangen, dan door een leven volgens den godsdienst uit den Heer. Dat het zo is, dienaangaande ben ik bevestigd vanuit de Engelen van den derden of binnensten Hemel, die in de grootste wijsheid en gelukzaligheid zijn; dezen, daarover ondervraagd zijnde hoe zij zulke Engelen zijn geworden, zeiden, omdat zij, toen zij in de wereld hadden geleefd, als goddeloos [*nefandis*] de vuile denkingen hadden aangemerkt, welke voor hen ook echtbreuken waren geweest; eender bedriegerijen en ongeoorloofde winstmakingen, welke voor hen diefstallen waren geweest; voorts haten en wraken, welke voor hen moorden waren geweest; alsmede leugens en lasteringen, welke voor hen valse getuigenissen waren geweest; en andere eendere dingen; daarna daarover ondervraagd zijnde of zij de goede werken hadden gedaan, zeiden zij, dat zij de kuisheid hadden liefgehad, waarin zij waren geweest omdat zij de echtbreuken als goddeloos hadden aangemerkt; dat zij de oprechtheid en de gerechtigheid hadden liefgehad, waarin zij waren geweest, omdat zij bedriegerijen en ongeoorloofde winstmakingen als goddeloos hadden aangemerkt; dat zij den naaste hadden liefgehad, omdat zij haten en wraken als goddeloos hadden aangemerkt; dat zij de waarheid hadden liefgehad, omdat zij leugens en lasteringen als goddeloos hadden aangemerkt, en zo voort; voorts dat zij hadden doorvat, dat hetgeen zij, die dingen eenmaal verwijderd zijnde, vanuit de kuisheid, de oprechtheid, de gerechtigheid, de naastenliefde en de waarheid zouden handelen, niet was vanuit hen maar vanuit den Heer, en dat zo alle dingen, welke dan ook, vanuit hen goede werken waren, hoewel zij ze zoals vanuit zich hadden gedaan, en dat het daarvandaan is dat zij na den dood door den Heer zijn verheven tot den derden Hemel: uit deze dingen bleek, hoe het geestelijk leven, hetwelk het leven van de Engelen des Hemels is, wordt verworven. Nu echter zal gezegd worden hoe dat leven door het huidige geloof is vernietigd; het huidige geloof is dit, dat men moet geloven dat God de Vader Zijn Zoon heeft gezonden, Die het kruis heeft geleden voor onze zonden, en de verdoemenis der wet heeft weggenomen door de vervulling

ervan, en dat dit geloof zonder de goede werken een ieder zaligt, ja zelfs ook in het laatste uur des doods; door dit geloof ingeprent van de knapen jaren aan, en daarna bevestigd vanuit de predikingen, is het geschied, dat niet iemand de boze dingen schuwt vanuit godsdienst, maar alleen vanuit de burgerlijke en de zedelijke wet; aldus niet omdat het zonden zijn, maar omdat zij nadelig zijn: overweeg, of de mens als hij denkt dat de Heer heeft geleden voor onze zonden, dat Hij de verdoemenis der wet heeft weggenomen, en dat die dingen geloven, of het allene geloof van die dingen zonder de goede werken, zaligt, niet veracht alle geboden van den Decaloog, en het gehele leven van den in het Woord voorgeschreven godsdienst, en bovendien alle ware dingen die de naastenliefde leren; zonder dus deze dingen af, en verwijder ze van den mens, is er dan bij hem wel enige godsdienst? De godsdienst immers bestaat niet in alleen dit of dat denken, maar in willen en doen dat wat men denkt; en geen godsdienst is er, wanneer willen en doen wordt gescheiden van denken; daaruit volgt dat door het huidige geloof het geestelijk leven, zijnde het leven van de Engelen des Hemels, en het Christelijke leven zelf, is vernietigd. Overweeg verder, vanwaar het is, dat de tien geboden van den Decaloog van den Berg Sinai af met zulk een groot wonder zijn verkondigd, dat zij waren ingesneden aan twee Tafelen uit steen, en dat deze werden gelegd in de Ark, waarop het Verzoendeksel met de Cherubim waren gesteld, en die plaats waar die geboden lagen, het heilige der heiligen werd geheten, binnen hetwelk het Aharon niet geoorloofd was binnen te treden dan eenmaal jaarlijks, en dit met slachtoffers en reukwerk; en dat hij, indien hij zonder dezelve binnentrad, dood zou nederzigen; voorts dat door die ark zoveel wonderen daarna zijn geschied: Weten niet allen in den algehelen kring der landen eendere geboden; dicteren hun burgerlijke wetten niet dezelfde dingen; wie weet niet vanuit het natuurlijk schijnsel alleen al dat men terwille van de orde in ieder Koninkrijk niet moet echtbreken, niet stelen, niet doden, niet vals getuigen, en meer dingen die daar staan; waarom moesten dan die zelfde dingen door zoveel wonderen worden verkondigd, en zo heilig worden gehouden; was het niet deswege, opdat een ieder die dingen zou doen vanuit den godsdienst, en aldus vanuit God, en niet alleenlijk vanuit de burgerlijke en de zedelijke wet, en aldus vanuit zich en terwille van de wereld; dit is de oorzaak geweest van de verkondiging ervan vanuit den berg Sinai, en de oorzaak van de heiligheid ervan; want die geboden doen vanuit den godsdienst zuivert den inwendigen mens, opent den Hemel, laat den Heer toe, en maakt den mens ten aanzien van zijn geest tot een Engel des Hemels. Vandaar eveneens is het, dat bij de natiën, welke buiten de Kerk zijn,

allen worden gezaligd, die deze geboden vanuit godsdienst doen, en niet iemand die ze alleenlijk vanuit de burgerlijke en de zedelijke Wet doet. Onderzoek nu, of niet het huidige geloof, zijnde dit dat de Heer heeft geleden voor onze zonden, dat Hij de verdoemenis der wet heeft weggenomen door de vervulling ervan, en dat de mens wordt gerechtvaardigd en gezaligd door dat geloof zonder de goede werken, al die geboden ontbonden heeft; strek uw blik verder uit, en speur na hoevelen het er heden ten dage in de Christelijke wereld niet zijn, die dat geloof leven. Ik weet, dat zij antwoorden dat zij gebrekkige en zwakke mensen zijn, geboren in zonden, en andere eendere dingen; maar wie kan niet vanuit godsdienst denken? Dit geeft de Heer aan een ieder, en bij hem die vanuit godsdienst zulke dingen denkt, werkt de Heer alle dingen, voor zoveel hij denkt; en gij moge weten, dat hij die vanuit den godsdienst dezelve denkt, gelooft dat God is, en dat de Hemel, de hel en het leven na den dood zijn; doch wie dezelve niet vanuit den godsdienst denkt, ik verzeker u dat hij dezelve niet gelooft.

903. Vers 14, 15, 16. *En ik zag, en zie, een witte wolk en op de wolk was Een gezeten, den Zoon des mensen gelijk, hebbende op Zijn hoofd een gouden kroon, en in Zijn hand een scherpe sikkkel. En een andere Engel ging uit vanuit den Tempel, roepende met een grote stem tot Hem Die op de wolk zat: Zend uw sikkkel, en maai, omdat gekomen is voor U het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde. En Die op de wolk zat, zond Zijn sikkkel op de aarde, en de aarde werd afgemaaid.* En ik zag, betekent de voorzegging aangaande de scheiding der goeden van de bozen: en zie, een witte wolk, betekent het Goddelijk Ware in laatsten, zodanig als het Woord is in den zin der letter, welke den geestelijken zin inheeft: en op de wolk was Een gezeten, den Zoon des mensen gelijk, betekent den Heer in de Hemelen, in het Goddelijk Ware of het Woord, hetwelk uit Hem is: hebbende op Zijn hoofd een gouden kroon, betekent het Goddelijk Goede aangeord tot het Gericht: en in Zijn hand een scherpe sikkkel, betekent het Goddelijk Ware uiterst nauwkeurig uitvorsende en afscheidende: en een andere Engel ging uit vanuit den Tempel, betekent de uitvorsing door den Heer aangaande den staat der Kerk in het gemeen: roepende met een grote stem tot Hem Die op de wolk zat, betekent de aankondiging na de uitvorsing of de bezoeking: zend Uw sikkkel, en maai, omdat gekomen is voor U het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde, betekent dat het tijd is om de goeden te verzamelen, en hen te scheiden van de bozen, aangezien het einde der Kerk daar is: en Die op de wolk zat, zond Zijn sikkkel op de aarde, en de aarde werd afgemaaid, betekent de verzameling der goeden uit de bozen, en dat zo de Kerk verwoest was.

904. En ik zag; dat dit betekent de voorzegging aangaande de scheiding der goeden van de bozen, staat hieruit vast, dat zien de dingen insluit die hij zag, zijnde de dingen die volgen; en omdat deze dingen in den geestelijken zin de eerste of de gemene scheiding der goeden van de bozen insluiten, wordt derhalve hier met ik zag de voorzegging dienaangaande aangeduid. Men moet weten, dat in hetgeen volgt in dit Hoofdstuk de scheiding in het gemeen wordt voorzegd, en in hetgeen daarop volgt in het afzonderlijke, of in het bijzonder, welke wordt beschreven met de zeven Engelen hebbende de zeven fiolen van de ontsteking Gods: dat de scheiding der goeden van de bozen aldus wordt beschreven, is volgens de Goddelijke Orde, zijnde deze dat het gemene voorafga, voordat de bijzondere en de afzonderlijke dingen, welke ook de specifieke dingen zijn, worden behandeld: dat het volgens de Goddelijke orde is dat het gemene voorafga, is opdat de bijzondere dingen kunnen worden ingeboezemd, en op de juiste wijze geordend, en homogeen worden, en in verwantschap verbonden; over welke zaak men de dingen zie die in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN zijn behandeld, namelijk, dat de gemene dingen voorafgaan, en daaraan de bijzondere dingen, en aan deze de afzonderlijke dingen worden ingeboezemd, n. 920, 4325, 4329, 4345, 5208, 6089. Dat bij den mens die wordt wederverwekt, de gemene dingen voorafgaan, en in orde de bijzondere en de afzonderlijke dingen volgen, n. 3057, 4345, 4383, 6089. Dat er daarna een onderordering is van alle dingen onder de gemene dingen bij hem, en zo een nexus, n. 5339. Dat de gemene dingen kunnen worden gevuld met talloze dingen, n. 7131. Dat hoedanig de mens in het gemeen is, zodanig hij is in zijn afzonderlijke dingen, n. 917, 1040, 1316. Dat dat wat op gemene wijze regeert, in alle en de afzonderlijke dingen is, n. 6159, 7648, 8067, 8853 tot 8857, 8865. Deze dingen zijn aangevoerd, opdat men wete, waarom hier eerst de gemene en de generieke dingen worden behandeld en daarna de bijzondere en de afzonderlijke dingen.

905. En zie, een witte wolk; dat dit betekent het Goddelijk Ware in laatsten, zodanig als het Woord is in den zin der letter, welke den geestelijken zin inheeft, staat vast uit de betekenis van de wolk, zijnde het Goddelijk Ware in laatsten, en vandaar eveneens het Woord in den zin der letter, waarover boven n. 36, 594; en deze wolk verscheen wit vanwege de doorschijnendheid van het Goddelijk Ware in de Hemelen, zodanig als het Woord is in den geestelijken zin; alle witheid immers welke in de Hemelen verschijnt, ontstaat vanuit het licht des Hemels, hetwelk in zijn wezen het Goddelijk Ware is; vandaar is het, dat de Engelen, omdat zij in het Goddelijk Ware zijn, bekleed zijn met witte en blinkende klederen. Dat het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer als

Zon het licht des Hemels is, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 126 tot 140: en dat wit vandaar in het Woord wordt gezegd van de ware dingen, boven n. 196.

906. En op de wolk was Een gezeten, den Zoon des mensen gelijk; dat dit betekent den Heer in de Hemelen in het Goddelijk Ware of het Woord, hetwelk uit Hem is, staat vast uit de betekenis van de witte wolk, zijnde het Goddelijk Ware in laatsten zodanig als het Woord is in den zin der letter, welke den geestelijken zin inheeft, waarover vlak boven; uit de betekenis van op dezelve zitten, zijnde in de Hemelen, waar het Goddelijk Ware in zijn licht is, zodanig als het Woord is in den geestelijken zin; uit de betekenis van den Zoon des mensen, zijnde de leer van het ware, en in den hoogsten zin de Heer ten aanzien van het Woord, waarover boven n. 63, 151. Dat met de wolk het Woord wordt aangeduid, en met Hem Die op de wolk zat, de Heer ten aanzien van het Woord, daarover kan een ieder zich verwonderen, aangezien het voor hen die alle dingen volgens den zin der letter des Woords begrijpen, niet anders kan verschijnen dan dat een wolk een wolk betekent, en niet zulk een geestelijke als het Woord is, omdat dit niet verwant aan of samenstemmend met een wolk verschijnt; maar nochtans is het het Goddelijk Ware in laatsten, zodanig als het Woord is in de letter, hetwelk wordt aangeduid; de oorzaak hiervan is deze, dat in de geestelijke Wereld het Goddelijk Ware nedervloeiende vanuit de hogere Hemelen in de lagere, zoals een wolk verschijnt; aan mij is zij ook verschenen, en vanuit dezelve, en de schakering ervan heb ik een gevolgtrekking kunnen maken aangaande het hoedanige van het ware dat de Engelen van den hogeren Hemel onder elkander spraken. Iets eenders werd aangeduid met de wolk die verscheen over den Berg Sinai, toen de Wet werd verkondigd, welke het Goddelijk Ware was; en met de wolk die over de Tent der samenkomst elken dag werd gezien, en die dezelve somtijds vervulde; voorts *met de lichtende wolk die Petrus, Jakobus en Johannes overschaduwde, toen Jezus van gedaante veranderd verscheen, vanuit welke wolk een stem werd gehoord, zeggende: Deze is Mijn beminde Zoon, in Wien Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem*, Matth. xvii: 5; Lukas ix: 34, 35; voorts in de volgende plaatsen bij de Evangelisten: “*Dan zal het teken van den Zoon des mensen verschijnen, en zij zullen zien den Zoon des mensen komende in de wolken des Hemels met kracht en heerlijkheid*”, Matth. xxiv: 30; Lukas xxi: 27. “*En Jezus zeide: Nu zult gij zien den Zoon des mensen zittende aan de rechterzijden der macht, en komende in de wolken des Hemels*”, Matth. xxvi: 64; Markus xiv: 61, 62; onder komen in de wolken des Hemels, wordt ook in deze plaatsen verstaan de openbaring des Heren

in het Woord; want na Zijn Komst zagen zij klaarblijkend de voorzeggingen aangaande den Heer in de Profetische dingen des Woords, welke zij eerder niet hadden gezien; en nog klaarblijker heden ten dage, nu de geestelijke zin des Woords is geopend, waarin in den hoogsten zin overal wordt gehandeld over den Heer, over de onderjukking van de hellen door Hem, en over de verheerlijking van Zijn Menselijke; deze zin is het die wordt verstaan onder de heerlijkheid, waarin Hij zal komen; dat de heerlijkheid betekent het geestelijk Goddelijk Ware zodanig als het in de Hemelen is, zie men boven, n. 33, 874. Uit deze dingen kan vaststaan, wat het betekent dat aan Johannes verscheen een witte wolk, en op de wolk Een zittende den Zoon des mensen gelijk; want er wordt in hetgeen nu volgt gehandeld over de scheiding der goeden van de bozen vóór het Laatste Gericht, en daarna over dat Gericht; eender als voorzgd werd uit den Heer, dat Hij zal komen in de wolken des Hemels, bij de Evangelisten, en eveneens in het Eerste Hoofdstuk van de Apocalyps met deze woorden: *“Jezus Christus, Die is de getrouwe Getuige, de Eerstverwekte vanuit de doden, en de Vorst der koningen der aarde, zie, Hij komt met de wolken, en zien zal Hem alle oog”*, Vers 5, 7.

907. Hebbende op Zijn hoofd een gouden kroon; dat dit betekent het Goddelijk Goede aangejord tot het Gericht, staat vast uit de betekenis van de gouden kroon op het hoofd, zijnde hier het Goddelijk Goede aangejord tot het Gericht, omdat in hetgeen nu volgt wordt gehandeld over de scheiding der goeden van de bozen, welke scheiding het Laatste Gericht voorafgaat; aldus de Zoon des mensen, onder Wien de Heer wordt verstaan ten aanzien van het Goddelijk Ware of het Woord, aangejord om de goeden te scheiden van de bozen, en daarna om het Gericht te houden; dat dit wordt verstaan onder de gouden kroon op het hoofd van den Zoon des mensen, kan vaststaan uit de koningen bij de zonen Israëls, en eveneens bij de Ouden, die den Heer uitbeeldden, namelijk dat zij aangejord tot den oorlog en in de veldslagen gouden kronen droegen, over welke zaak men zie boven n. 553; de oorzaak was deze, dat de Koningen uitbeeldden den Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware, en dit verbonden met het Goddelijk Goede gaat voort uit den Heer; en daarom droegen, om dit uit te beelden, de koningen kronen uit goud, want het goud betekent het goede; men zie boven n. 242; dat de gouden kroon het goede en daaruit de wijsheid betekent, en dat het de ware dingen zijn die gekroond worden, ook boven n. 272; de verborgenheid die hierin schuilt, is omdat het Goddelijk Goede niet wien ook oordeelt, maar het Goddelijk Ware; de oorzaak hiervan is deze, dat het Goddelijk Goede allen liefheeft, en het den mens, voor zoveel hij volgt, tot den Hemel trekt;

doch het Goddelijk Ware gescheiden van het Goede, verdoemt allen, en veroordeelt tot de hel; opdat dus niet allen worden verdoemd en veroordeeld tot de hel, maar het Goddelijk Goede matige en verheffe tot den Hemel, voor zoveel als mogelijk is, was derhalve een gouden kroon op het hoofd, waarmede wordt aangeduid het Goddelijk Goede aangejord tot het Gericht, namelijk om te matigen. Dat het Goddelijk Goede niet wien ook oordeelt, maar het Goddelijk Ware, wordt verstaan onder deze woorden des Heren: *“Niet oordeelt de Vader wien ook, maar Hij heeft het oordeel den Zoon gegeven”*, Joh. v: 22; onder den Vader wordt het Goddelijk Goede verstaan, en onder den Zoon het Goddelijk Ware; dat onder den Vader het Goddelijk Goede wordt verstaan, zie men boven, n. 200, 254; en onder den Zoon het Goddelijk Ware, n. 63, 151, 724; voorts onder deze dingen: *“De Vader heeft het den Zoon gegeven om Gericht te houden, omdat Hij de Zoon des mensen is”*, Joh. v: 27; met den Zoon des mensen wordt het Goddelijk Ware aangeduid; men zie ook boven, n. 778. Maar nochtans moet men verstaan, dat de Heer niet iemand oordeelt door het Goddelijk Ware, maar het Goddelijk Ware in zich beschouwd den mens die het niet opneemt, maar verwerpt; het oordeelt hem, zoals klaarblijkend kan vaststaan uit deze woorden des Heren: *“Jezus zeide: Indien iemand Mijn woorden zal hebben gehoord, en toch niet geloofd, Ik oordeel hem niet; Ik ben immers niet gekomen opdat Ik de wereld oordele, maar opdat Ik de wereld zalige; wie Mij versmaadt, en Mijn woorden niet ontvangt, heeft die hem oordeelt; het Woord dat Ik heb gesproken, dat zal hem oordelen ten uitersten dage”*, Joh. xii: 47, 48; voorts eveneens Joh. iii: 17; onder het Woord wordt het Goddelijk Ware verstaan, want dit is in het Woord, en is het Woord; dat dit in zich beschouwd den mens zal oordelen, en niet de Heer Zelf door dat, blijkt duidelijk; want de Heer zegt: Ik oordeel hem niet; Ik ben immers niet gekomen opdat Ik de wereld oordele, maar opdat Ik de wereld zalige. Dat de Heer Zelf niet oordeelt, is omdat Hij de Goddelijke Liefde is, en Hij het Goddelijk Goede verenigd met het Goddelijk Ware is, en dit kan niet van dat worden gescheiden; zij zijn immers één; en het Goddelijk Goede oordeelt niet wien ook, maar zaligt, zoals boven is gezegd; aldus eveneens het Goddelijk Ware, hetwelk met het Goddelijk Goede verenigd voortgaat uit den Heer. Dat bij Johannes is gezegd dat het aan den Zoon is gegeven om het Gericht te houden, moet zo worden verstaan als dat wat over Hem wordt gezegd, namelijk dat Hij toorn, ontsteekt, in de hel werpt, terwijl toch de Heer op niemand toorn, noch iemand in de hel werpt, maar dat de mens zelf het zichzelf doet; over welke zaak men zie in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 545 tot 550; aldus eveneens dat de verachting en de verwerping van

het Goddelijk Ware, bijgevolg het valse vanuit het boze, den mens oordeelt, aldus ook de mens zichzelf. Hoe het Goddelijk Ware in zich beschouwd den mens oordeelt, zal ook worden gezegd: de mens die in de valse dingen vanuit het boze is, vanwege de verachting en de verwerping van het Goddelijk Ware, is in den haat tegen dat, en blaakt om dat te vernietigen bij een ieder die in hetzelfde uit den Heer is; hetgeen wanneer daarnaar wordt gestreefd, gelijk staat alsof iemand zich in het vuur werpt, of alsof iemand het aangezicht tegen een rots verplettert; niet dat het vuur schuld heeft, noch de rots, maar de mens die dit doet; want de zaak in zich is zodanig, dat het Goddelijk Ware nooit strijdt tegen het valse vanuit het boze, maar dit tegen dat, bijgevolg niet de Hemel tegen de hel, maar laatstgenoemde tegen eerstgenoemde.

908. En in Zijn hand een scherpe sikkel; dat dit betekent het Goddelijk Ware uiterst nauwkeurig uitvorsende en afscheidende, staat vast uit de betekenis van de sikkel, zijnde het Goddelijk Ware uiterst nauwkeurig uitvorsende en afscheidende; dat met de sikkel dit wordt aangeduid, is omdat daarmee bijna iets eenders wordt aangeduid als met het zwaard en het slagzwaard, en dat dit in den geestelijken zin is het Goddelijk Ware strijdende tegen het valse, en dat verstrooiende, zie men boven, n. 73, 131, 367; hier dus wordt in de plaats van zwaard en slagzwaard sikkel gezegd, omdat gehandeld wordt over den oogst, en over deze en over de sikkel zal in hetgeen volgt meer worden gezegd. Dat de scherpe sikkel betekent het Goddelijk Ware uiterst nauwkeurig uitvorsende en afscheidende, is omdat met den oogst wordt aangeduid de laatste staat der Kerk, voorafgaande aan het Laatste Gericht, wanneer de Heer een ieder uitvorst en afscheidt; wanneer dit is geschied, worden de goeden tot den Hemel verheven, en worden de bozen in de hel geworpen, hetgeen het Laatste Gericht is. Dat vóór hetzelfde zulk een uitvorsing en afscheiding geschiedt, en eveneens dat het heden ten dage is geschied, dienaangaande zijn enige dingen uit ondervinding in het Werk OVER HET LAATSTE GERICHT gezegd, en eveneens boven; voorts zullen meer dingen dienaangaande in het Aanhangsel aan het einde van dit Boek worden gezegd ⁹⁾. Dat scherp betekent zorgvuldig, nauwkeurig en geheel en al, is zonder ontvouwing duidelijk, want een scherpe sikkel, evenals een scherp zwaard, richt met meer preciesheid uit, en dringt fijner door, zoals kan vaststaan uit de volgende dingen; bij Jesaja: *“Jehovah heeft mijn mond gesteld zoals een scherp zwaard”*, XLIX: 2; met den mond van den profeet wordt ook het Goddelijk Ware aangeduid, en daarom wordt het vergeleken met een scherp zwaard, omdat verstaan wordt datzelfde

9) Zie voetnoot op pagina 651.

het valse doordringende, geheel verstrooiende, en vernietigende. Eender in de Apocalyps: “*Vanuit den mond van den Zoon des mensen ging een scherp tweesnijdend slagzwaard uit*”, 1: 16; Hfdst. 11: 12; Hfdst. XIX 15, 21. De tong der goddelozen, welke valse dingen vanuit het innerlijk boze spreekt, de ware dingen doordringt en verstrooit, wordt ook vergeleken met een scherp zwaard en een scherpe pijl, bij David: “*Mijn ziel, in het midden der leeuwen lig ik, de zonen des mensen worden in vlam gezet, hun tanden zijn spiesen en pijlen, en hun tong is een scherp zwaard*”, Psalm LVII: 5; en elders: “*Jehovah, bevrijd mijn ziel van de lip der leugen, van de tong der arglist, de scherpe pijlen eens machtigen*”, Psalm CXX: 2, 4; de lip der leugen en de tong der arglist staan voor de valse dingen vanuit het boze; de verstrooiing van het ware door dezelve, wordt aangeduid met het scherpe zwaard, en met de scherpe pijlen; desgelijks Ezech. v: 1.

909. En een andere Engel ging uit vanuit den Tempel; dat dit betekent de uitvorsing door den Heer aangaande den staat der Kerk in het gemeen, staat vast uit de dingen die volgen; er volgt immers dat de Engel riep met een grote stem: Zend Uw sikkkel, en maai, omdat gekomen is voor U het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde; waarmede wordt aangeduid de aankondiging na de uitvorsing, namelijk dat het tijd is om de goeden te verzamelen en hen te scheiden van de bozen, aangezien het einde der Kerk daar is; uit de betekenis van den Tempel, zijnde de Hemel en de Kerk, en het Goddelijke voortgaande uit den Heer, waarover boven n. 220, 630, 700: dat hier de staat der Kerk in het gemeen wordt verstaan, is omdat er volgt, dat die twee andere Engelen uitgingen, de een vanuit den Tempel die in den Hemel is, en de ander vanuit het altaar, waarmede de openbaringen uit den Heer aangaande de scheiding worden aangeduid; dat het de uitvorsing is door den Heer die wordt aangeduid, is omdat onder den Engel in het Woord iets van den Heer wordt verstaan; men zie boven n. 869, 878, 883; de Engelen immers kunnen vanuit zich niets uitvorsen aangaande den staat der Kerk, maar vanuit den Heer.

910. Roepende met een grote stem tot Hem Die op de wolk zat; dat dit de aankondiging betekent na de uitvorsing of de bezoeking, staat vast uit de betekenis van roepen [*clamare*, letterlijk schreeuwen] met een grote stem, zijnde de aankondiging, waarover aanstonds; dat het is na de bezoeking, is omdat hij verkondigde aan Hem Die op de wolk zat, dat het uur was gekomen om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde; dat onder Hem die op de wolk zat, de Heer in de Hemelen wordt verstaan, zie men boven, n. 906; dat met de grote stem van dezen Engel de aankondiging aangaande den staat der

Kerk na de bezoeking wordt aangeduid, is omdat de stem de dingen insluit die hij zeide, zijnde de dingen die volgen; Gezegd wordt de aankondiging na de uitvorsing of de bezoeking, omdat de bezoeking de scheiding voorafgaat, en na de scheiding volgt het laatste gericht. In vele plaatsen wordt bezoeking gezegd, en daarmee wordt aangeduid de uitvorsing hoedanig de staat der Kerk is vóór het Gericht; niet dat een zodanige bezoeking daadwerkelijk gebeurt; slechts gaat vooraf dat de Engelen des Hemels aanvangen te weeklagen over de groeiende macht der boze dingen uit de hel, en den Heer smeken om hulp; de Heer immers kent alle dingen, omdat Hij Alwetend is; maar nochtans wordt de bezoeking beschreven met de zending der Engelen, en met hun aankondiging; zoals ook, dat als het Laatste Gericht voor de deur staat, *de Heer Zijn Engelen zal zenden met een grote stem der bazuin, die Zijn uitverkorenen zal vergaderen van de vier winden*, Matth. xxiv: 31; niet dat enige Engelen worden gezonden om hen te vergaderen, maar dat de Heer door Zijn Goddelijk Ware dit doet; want met de Engelen worden, zoals eerder is gezegd, de Goddelijke Ware dingen aangeduid. Eender *dat de apostelen zullen zitten op twaalf tronen en zullen oordelen de twaalf Stammen Israëls*, Matth. xix: 28; Lukas xxii: 30; niet dat de Apostelen zullen zitten op tronen, en zullen oordelen, maar de Heer door Zijn Goddelijk Ware; want met de Apostelen worden, evenzeer als met de Engelen, de Goddelijke ware dingen aangeduid, omdat met hen alle dingen der Kerk worden aangeduid; eender elders. Maar over de bezoeking zie men de dingen die daarover in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN zijn geschreven, namelijk dat de bezoeking het onderzoek is hoedanig de staat der liefde en des geloofs is in de Kerk; en dat zij het Gericht voorafgaat, n. 2242; dat de dag der bezoeking de laatste staat der Kerk in het gemeen is, n. 10509, 10510; aldus wanneer de oude Kerk is verlaten, en de nieuwe wordt geïnstaaureerd, n. 6588; en dat dezelve is de verdoeming der ongelovigen, en de zaliging der gelovigen, n. 6588, 10623; dat de bezoeking ook is de Komst des Heren, omdat de Heer dan komt tot het Gericht, n. 6895.

9II. Zend Uw sikkkel, en maai, omdat gekomen is voor U het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde; dat dit betekent dat het tijd is om de goeden te verzamelen, en hen te scheiden van de bozen, aangezien het einde der Kerk daar is, staat vast uit de betekenis van de sikkkel zenden, zijnde de goeden verzamelen, en hen scheiden van de bozen, waarover aanstonds; uit de betekenis van het uur is gekomen om te maaien, zijnde de tijd om dat te doen; en uit de betekenis van omdat dor is geworden de oogst der aarde, zijnde aangezien de laatste staat of het einde der Kerk daar is; de

oogst immers betekent den laatsten staat of het einde, en de aarde de Kerk; uit deze dingen blijkt, dat met zend Uw sikkkel en maai, omdat gekomen is het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde, wordt aangeduid dat het tijd is om de goeden te verzamelen, en hen te scheiden van de bozen, aangezien het einde der Kerk daar is. Dat de sikkkel zenden en maaien, is de goeden verzamelen, en hen scheiden van de bozen, is omdat met den oogst der aarde de laatste staat der Kerk wordt aangeduid, wanneer het Laatste Gericht er is, en de bozen in de hel worden geworpen, en de goeden worden verheven tot den Hemel, en zij zo werden gescheiden. Dat niet eerder de verzameling, de scheiding en het Laatste Gericht geschieden, kan vaststaan uit hetgeen in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT is gezegd, en uit de dingen die verder nog moeten worden gezegd in het aanhangsel tot dit Boek; en deze dingen zijn in kort bestek bevat in des Heren woorden bij Mattheus: *“Jesus zeide deze Gelijkenis: Het Koninkrijk der Hemelen is gelijk geworden aan een mens zaaïende goed zaad in zijn akker; maar als de mensen sliepen, kwam zijn vijand [inimicus], en zaaide onkruid, en ging heen: toen evenwel het kruid ontsproot, en vrucht maakte, verscheen ook het onkruid. Toetredende zeiden de dienstknechten van den heer des huizes tot hem: Heer, hebt gij niet goed zaad gezaaid in uw akker; vanwaar dan heeft hij onkruid? Deze evenwel zeide tot hen: Een vijand heeft dit gedaan. De dienstknechten echter zeiden tot hem: Wilt gij dan dat wij heengaande datzelve verzamelen? Hij evenwel zeide: Neen, opdat gij misschien niet het onkruid verzamelende tegelijk met hetzelfde de tarwe uittrekt; laat ze tezamen opwassen, het ene en het andere, tot aan den oogst toe, en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Verzamelt eerst het onkruid, en bindt het in busselen om hetzelfde te verbranden; de tarwe evenwel vergadert in mijn schuur. En op Hem traden toe Zijn discipelen, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers. Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen; de akker evenwel is de wereld, het zaad echter zijn de zonen des Koninkrijks; doch het onkruid zijn de zonen van dat boze; de vijand evenwel die hetzelfde zaait, is de duivel; de oogst echter is de voleinding der eeuw; de maaiers evenwel zijn de Engelen; gelijkerwijs dan het onkruid wordt verzameld, en met vuur wordt verbrand, zo zal het zijn in de voleinding der eeuw: de Zoon des mensen zal Zijn Engelen zenden, die zullen verzamelen vanuit Zijn Koninkrijk alle aanstoten, die de ongerechtigheid doen; en zij zullen hen zenden in den oven des vuurs, waar zal zijn wening en knersing der tanden: dan zullen de gerechten flitsen als de zon in het Koninkrijk des Vaders”, XIII: 24 tot 30, 36 tot 43.* Met deze gelijkenis licht de Heer alle dingen toe die in dit Hoofdstuk van de Apocalyps, van Vers 14 tot 19, worden gezegd

over den Zoon des mensen hebbende in Zijn hand een sikkel, en maaierende, en dat door Hem en door de Engelen de aarde werd afgemaaid; geleerd wordt immers dat onder den zaaierende de Heer wordt verstaan, Die daar ook de Zoon des mensen wordt genoemd; dat onder de maaiers of de maaierenden de Engelen worden verstaan, en dat het onkruid zal worden gezonden in den oven des vuurs, en het goede zaad zal worden verzameld in den schuur, en dat die dingen niet eerder zullen geschieden dan in de voleinding der eeuw, waarmede de laatste tijd der Kerk wordt aangeduid, ter oorzake hiervan dat niet tezamen met het onkruid de tarwe worde uitgetrokken. Aangezien deze Gelijkenis des Heren in zich verborgenheden bevat over de scheiding der bozen van de goeden, en over het Laatste Gericht, is het van belang dat zij stuk voor stuk wordt ontvouwd. Met het Koninkrijk der Hemelen wordt de Kerk des Heren in de Hemelen en op aarde aangeduid, want beiderzijds is de Kerk; onder den mens zaaierende goed zaad in zijn akker, wordt de Heer verstaan ten aanzien van het Goddelijk Ware, zijnde het Woord in de Kerk; de mens, die in de volgende dingen de Zoon des mensen wordt genoemd, is de Heer ten aanzien van het Woord; het goede zaad is het Goddelijk Ware, en de akker is de Kerk waar het Woord is; toen de mensen sliepen, kwam zijn vijand, en zaaide onkruid, en ging heen, betekent dat terwijl de mensen het natuurlijk leven of het leven der wereld leiden, dan de boze dingen uit de hel in het geheim of zonder dat de mensen het weten, de valse dingen inboezemen en inplanten; slapen betekent het natuurlijk leven of het leven der wereld leiden, welk leven een slaap is ten opzichte van het geestelijk leven, hetwelk een wakker zijn is; de vijand betekent de boze dingen uit de hel, welke dat leven, gescheiden van het geestelijk leven, aandoen; onkruid zaaïen betekent valse dingen inboezemen en inplanten; en hij ging heen, betekent dat dit in het geheim en zonder hun medeweten is geschied; toen evenwel het kruid ontsproot en vrucht maakte, verscheen eveneens het onkruid, betekent toen het ware opgroeide en het goede werd voortgebracht, waren de valse dingen vanuit het boze er tussendoor gemengd; het ontspruitende kruid betekent het ware zodanig als het is wanneer het voor het eerst wordt opgenomen; de vrucht betekent het goede; het onkruid betekent de valse dingen vanuit het boze, hier dezelve er tussendoor gemengd; de dienstknechten van den heer des huizes traden toe en zeiden tot hem: Heer, hebt gij niet goed zaad gezaaid in uw akker; vanwaar dan heeft hij onkruid? betekent hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn, doorvattende dat de valse dingen er tussendoor waren gemengd, en vragende; de dienstknechten van den heer betekenen hen die in de ware dingen vanuit het goede zijn; de heer des huizes [*Paterfamilias*]

betekent den Heer ten aanzien van de ware dingen vanuit het goede; Vader Hemzelf ten aanzien van het goede, en familiën Hemzelf ten aanzien van de ware dingen; het goede zaad, de akker, en het onkruid betekenen dezelfde dingen als boven; en hij zeide tot hen: Een vijand heeft dit gedaan, betekent dat die valse dingen [vandaar *inimicus*, onvriend; *hostis*, vijand, betreft het boze] waren vanuit het boze in den natuurlijke mens; de dienstknechten echter zeiden tot hem: Heer, wilt gij dan dat wij heengaande de tarwe verzamelen, betekent de scheiding en de uitwerping van de valse dingen vanuit het boze, voordat de ware dingen vanuit het goede zijn opgenomen en vermeerderd; Hij evenwel zeide: Neen, opdat gij misschien niet het onkruid verzamelende tegelijk met hetzelfde de tarwe uittrekt, betekent dat zo ook het ware vanuit het goede en de wanwassing ervan zou vergaan; want bij de mensen der Kerk zijn de ware dingen ondermengd met valse dingen, en deze kunnen niet worden gescheiden en de valse dingen uitgeworpen, voordat zij hervormd zijn; laat ze tezamen opwassen tot aan den oogst toe, en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Verzamelt eerst het onkruid, en bindt het in busselen om hetzelfde te verbranden; de tarwe echter vergadert in mijn schuur, betekent dat de scheiding der valse dingen uit het boze en de uitwerping ervan niet eerder kan geschieden dan wanneer de laatste staat der Kerk daar is; want dan worden de valse dingen van het boze gescheiden van de ware dingen van het goede, en worden de valse dingen van het boze overgegeven aan de hel, en worden de ware dingen van het goede verbonden met den Hemel, of, wat hetzelfde is, de mensen die daarin zijn; deze dingen geschieden in de geestelijke Wereld, waar allen die van de Kerk zijn, van den aanvang tot het einde ervan, op zulk een wijze worden gescheiden en geoordeeld; met den oogst wordt het einde of de laatste staat der Kerk aangeduid, met verzamelen in busselen wordt aangeduid tezamen verbinden de afzonderlijke soorten der valse dingen vanuit het boze; met verbranden wordt aangeduid overgeven aan de hel; en met vergaderen in de schuur, wordt aangeduid verbinden met den Hemel; die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen, betekent het Goddelijk Ware uit den Heer; de akker is de wereld, betekent de Kerk overal; het zaad zijn de zonen des Koninkrijks, betekent dat het Goddelijk Ware is bij hen die van de Kerk zijn; het onkruid zijn de zonen van dat boze, betekent de valse dingen bij hen die in het boze zijn; de vijand die hetzelfde zaait, is de duivel, betekent dat zij de valse dingen hebben vanuit het boze dat uit de hel is; de oogst is de voleinding der eeuw, betekent den laatsten tijd en staat der Kerk; de maaiers zijn de Engelen, betekent dat het Goddelijk Ware uit den Heer afscheidt; de Zoon des mensen zal de Engelen

zenden, die zullen verzamelen vanuit Zijn Koninkrijk alle aanstoten, betekent dat het Goddelijk Ware uit den Heer de dingen zal verwijderen die de scheiding verhinderen; die de ongerechtigheid doen, betekent dat het diegenen zijn die boos leven; en zij zullen hen zenden in den oven des vuurs, betekent in de hel, waar degenen zijn die in de liefde van zich, haten en wraken zijn; waar zal zijn wening en knersing der tanden, betekent waar het afgrijselijke vanuit de boze en de valse dingen zal zijn; dan zullen de gerechten flitsen [*fulgebunt*] als de zon in het Koninkrijk des Vaders, betekent dat zij die de geboden des Heren hebben gedaan, zullen leven in de hemelse liefden en in de vreugden ervan in den Hemel; gerechten worden degenen geheten die den Heer erkennen en Zijn geboden doen; zodanige staat zal er voor de Engelen zijn na het Laatste Gericht; na dat immers is de hogere macht opgeëist voor den Hemel, welke macht vóór hetzelve aan de zijde van de hel was; vandaar gewordt den Engelen vreugde met voortdurende aanwassing. Er blijft nog over om enigermate des Heren woorden te ontvouwen aangaande de scheiding der bozen van de goeden, namelijk: “Laat ze tezamen opwassen, het ene en het andere, tot aan den oogst toe, en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Verzamelt eerst het onkruid, en bindt het in busselen om het te verbranden; de tarwe evenwel vergadert in mijn schuur”; met welke dingen de scheiding der bozen van de goeden wordt aangeduid wanneer het Laatste Gericht daar is; dat zij niet eerder werden gescheiden, de oorzaak daarvan zie men aangegeven in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT, n. 59, 70; waaraan ik deze dingen zou willen toevoegen, namelijk dat het volgens de Goddelijke Orde is dat de dingen raamverbonden groeien die aan het einde moeten worden gescheiden, en dat de scheiding als de dingen het einde hebben bereikt, met geringe moeite en als het ware uit eigen beweging geschiedt; dit kan worden toegelicht aan de hand van duizend bewijsstukken der ondervinding in de ene en de andere wereld, ja zelfs vanuit de overeenstemmingen in het dieren- en plantenrijk, vanuit welke dingen men zoals in een gemenen spiegel kan zien waarom de bozen niet eerder van de goeden werden gescheiden dan omstreeks het Laatste Gericht; hetgeen ook wordt aangeduid met deze dingen die nu worden ontvouwd in de Apocalyps, namelijk dat de Engel zeide tot Hem Die op de wolk zat: Maai, omdat gekomen is voor U het uur om te maaien, omdat dor is geworden de oogst der aarde. Met den oogst wordt ook de laatste staat der Kerk aangeduid, wanneer de oude Kerk is verwoest, dat is, wanneer niet langer daar een ware noch een goede over is dat niet vervalst of verworpen is, ook in de volgende plaatsen; bij Joël: *“Aan het dal van Jehoschafat zal Ik zitten om te richten alle natiën*

rondom; zendt de sikkel uit, omdat de oogst is gerijpt; komt, daalt neder, omdat de pers vol is; de perskuipen stromen over, omdat hun boosheid groot is", III: 12, 13; in dat Hoofdstuk wordt gehandeld over de vervalsing van het ware in het Woord, en over de verwoesting van de Kerk door haar, en in dit Vers over den laatsten staat der Kerk wanneer het Gericht er is, welke staat wordt beschreven als in de Apocalyps met het uitzenden van de sikkel, omdat de oogst is gerijpt; de oogst is die laatste staat; voorts ook daarmee dat de pers vol is, en de perskuipen overstromen, zoals in dit Hoofdstuk van de Apocalyps Vers 19, 20; dat er dan het Gericht is, wordt openlijk gezegd; het dal van Jehoschafat, waar het Gericht is, betekent de vervalsing van het Woord. Bij Jeremia: "*Roei uit den zaaïende in Babel, en hem die de sikkel grijpt in den oogsttijd*", I: 16; en bij denzelfde: "*De dochter van Babel is zoals een dorsvloer; het is tijd om haar te dorsen; nog een weinig, dan zal haar den tijd des oogstes komen*", LI: 33; hier ook wordt onder den tijd des oogstes de laatste tijd der Kerk verstaan, wanneer er niet langer enig goede en ware is: haar verwoesting wordt beschreven met den zaaïende uitroeien, en hem die de sikkel grijpt in oogsttijd; voorts met de dorsing zoals op de dorsvloer; onder Babel worden degenen verstaan die door de heilige dingen der Kerk heerschappij zoeken. Bij Jesaja: "*Ik zal Jaëzer bewenen, den wijnstok van Sibma, ik zal u bevochtigen met tranen, o Cheschbon en Eleale, omdat over uw wijnoogst en over uw oogst de hedad is gevallen*", XVI: 9; ook hier wordt met den oogst de laatste staat der Kerk aangeduid, want met de hedad wordt het einde aangeduid, wanneer zij over den voltrokken wijnoogst en verzamelden oogst plachten te juichen en met oogstgezing te eten; hier weeklagen, omdat gezegd wordt dat dezelve is gevallen; met Jaëzer, den wijnstok van Sibma, en met Cheschbon en Eleale, worden de mensen der uitwendige Kerk aangeduid, die het Woord ontvouwen ten gunste van de liefden der wereld; want die plaatsen waren tot erfenis gegeven aan de Rubenieten en Gadieten, door wie, omdat zij buiten den Jordaan woonden, de uitwendige Kerk werd uitgebeeld; de wijnstok van Sibma betekent de Kerk van hen: hun ondergang wanneer de Heer zal komen en Gericht zal houden, wordt ook in dat Hoofdstuk beschreven. Bij Jeremia: "*De oogst is voorbijgegaan, de herfst is verteerd, en wij, wij zijn niet gered; over de verbreking mijner dochter ben ik verbroken*", VIII: 20; met den oogst wordt ook hier de laatste staat der Kerk aangeduid, en met ik ben verbroken over de verbreking, wordt de smart aangeduid dat het goede en het ware er niet langer is; met de dochter wordt de aandoening van het ware aangeduid, en vandaar de Kerk, want die is der Kerk, en vanuit die is de Kerk. Bij Jesaja: "*Het zal geschieden wanneer wordt verzameld de oogst, het staande gewas, en zijn arm aren maait; en overgelaten*

zullen worden daarin de nalezingen, zoals in de afschudding van den olijfboom, drie beziën in het hoofd van den tak, vier vijf in de takken der vruchtdragende: ten dage als gij uw plant zult doen groeien, en des morgens uw zaad bloeien, een hoop van den oogst in den dag der bezitting, en wanhopige smart", xvii: 5, 6, II; in dat Hoofdstuk wordt gehandeld over de erkentissen van het ware en het goede die der Kerk zijn, dat zij teloor zijn gegaan; dezelve worden daar aangeduid met Damaskus, waarover in dat Hoofdstuk wordt gehandeld, en met Aroër; dat zij teloor zijn gegaan, wordt daarmede aangeduid dat daarin nalezingen zullen worden overgelaten zoals in de afschudding van den olijfboom, drie beziën in het hoofd van den tak, vier vijf in de takken van de vruchtdragende; voorts met den hoop van den oogst in den dag der bezitting, namelijk dat er niet meer dan één hoop is; en daarom wordt ook gezegd wanhopige smart; daaruit blijkt, dat met den oogst daar de laatste staat der Kerk wordt aangeduid; die staat wordt ook aangeduid met den morgen, want als de laatste staat der Kerk daar is, dan is er een morgen voor hen die van de nieuwe Kerk zullen zijn, en is er avond en nacht voor hen die van de oude Kerk zijn; dat dit daar onder den morgen wordt verstaan, staat vast uit het laatste Vers van dat Hoofdstuk, waar gezegd wordt: "*Omstreeks den tijd van den avond, zie, verschrikking; voordat het morgen is, is zij er niet*", Vers 14: de verschrikking betekent den ondergang. Bij Joël: "*De landbouwers zijn beschaamd, de wijngaardeniers huilen, over de tarwe en over de gerst, deswege dat de oogst des veld is vergaan*", I: II; de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het goede en ten aanzien van het ware, wordt daaronder verstaan dat de oogst des velds is vergaan; onder de landbouwers worden degenen verstaan die in het goede der Kerk zijn, onder de wijngaardeniers zij die in de ware dingen ervan zijn; onder de tarwe en de gerst het goede en het ware zelf; de smart vanwege de verwoesting wordt daarmede aangeduid dat zij beschaamd zijn en huilen. Dat met den oogst de laatste staat der Kerk wordt aangeduid, is omdat met het koren, hetwelk van den oogst is, het goede en daaruit het ware der Kerk wordt aangeduid, en met het veld de Kerk zelf; dat met alle dingen die van de natuurlijke voeding zijn, zoals met tarwe, gerst, olie, wijn, en meer dingen, zulke dingen worden aangeduid die van de geestelijke voeding zijn, is boven in vele plaatsen aangeduid; en de dingen die der geestelijke voeding zijn, hebben in het algemeen betrekking op het goede en het ware en de erkentissen ervan, aldus op de leer en op het leven volgens dezelve: vandaar wordt gezegd bij Jeremia: "*Een natie van verre zal uw oogst en uw brood eten, het zal eten uw zonen en uw dochters, het zal eten uw kudde van kleinvee en uw kudde van grootvee, het zal eten uw wijnstok en uw vijgeboom,*

het zal verarmen de steden uwer vestingen, op dewelke gij vertrouwende zijt, door het zwaard”, v: 17; onder de natie van verre wordt het vernietigende valse van het boze aangeduid; van verre betekent dat het ver afstaat van het goede en het ware; met den oogst en het brood worden de voedende ware en goede dingen der Kerk aangeduid; met de zonen en dochters dezelfde, verwekkende; met de kudde van kleinvee en van grootvee worden de geestelijke en de natuurlijke goede en ware dingen aangeduid; met den wijnstok en den vijgeboom de geestelijke inwendige Kerk en de natuurlijke uitwendige Kerk; met de steden der vestingen waarop zij vertrouwen, worden de leerstellige dingen vanuit het eigen inzicht aangeduid; verarmen door het zwaard, betekent verdorven worden door de valse dingen van het boze. Aangezien met den oogst alle dingen worden aangeduid die den mens geestelijk voeden, welke betrekking hebben op de ware dingen der leer en de goede dingen des levens, wordt derhalve met den oogst de Kerk in het gemeen en in het bijzonder aangeduid; in het gemeen in deze dingen bij de Evangelisten: *“Jezus zeide tot de discipelen: De oogst is groot, de werkers echter zijn weinige; bidt den Heer des oogstes, dat Hij werkers zende tot Zijn oogst”*, Matth. ix: 37, 38; Lukas x: 2; onder den oogst worden hier allen verstaan bij wie de Kerk uit den Heer moest worden geïnstaurerd, aldus eveneens de Kerk in het gemeen; en onder de werkers worden allen verstaan die uit den Heer zullen leren. Eender bij Johannes: *“Jezus zeide tot de discipelen: Zegt gij niet dat het nog vier maanden is totdat de oogst komt? Zie, Ik zeg u: Heft uw ogen op, en aanschouwt de velden, dat zij reeds wit zijn tot den oogst; en die maait, ontvangt loon, en verzamelt vrucht ten eeuwigten leven; want hierin is het woord waar, dat het een ander is die zaait, en een ander die maait; Ik, gezonden heb Ik u om te maaien hetgeen gij niet hebt gearbeid; anderen hebben gearbeid, gij echter zijt tot hun arbeid ingegaan”*, iv: 35, 36, 37, 38; deze dingen zijn door den Heer gezegd aangaande de uit Hem te instaureren Kerk; dat de instauratie dier Kerk nu aanstaande is, wordt verstaan onder: Heft uw ogen op, en aanschouwt de velden, dat zij reeds wit zijn tot den oogst; degenen leren die van die Kerk zullen zijn, en zoals de Heer elders zegt *“verzamelen en vergaderen in de schuur”*, wordt aangeduid met maaien; dat zij die leren, aldus die verzamelen en vergaderen, niet zichzelf zijn maar de Heer, (want de Heer bereidde die discipelen die tot de Kerk waren bekeerd, door de Engelen, dat is, door de Goddelijke ware dingen vanuit het Woord, voor om op te nemen); deze dingen worden daaronder verstaan, dat het een ander is die zaait, en een ander die maait; Ik, gezonden heb Ik u om te maaien hetgeen gij niet hebt gearbeid; anderen hebben gearbeid, gij echter zijt tot hun arbeid ingegaan. De aanwassing der Kerk bij

den mens in het bijzonder, en bij de mensen in het gemeen uit den Heer, wordt ook beschreven met den oogst, bij Markus: *“Jezus zeide: Aldus is het gesteld met het Koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad werpt op de aarde, daarna slaapt, en opstaat nacht en dag; het zaad evenwel spruit uit en groeit, terwijl hij het zelf niet weet; van zelf immers draagt de aarde vrucht, eerst het kruid, daarna de aar, voorts het volle koren in de aar; wanneer echter de vrucht zal zijn voortgebracht, terstond zendt hij de sikkel, omdat de oogst daar is”*, IV: 26 tot 29; onder het Koninkrijk Gods wordt de Kerk des Heren in de Hemelen en op aarde verstaan; dat zij bij allen die de ware en de goede dingen opnemen niet uit zich maar uit den Heer, wordt ingeplant, wordt met die woorden beschreven, waarvan de afzonderlijke dingen overeenstemmen met geestelijke dingen, en dezelve aanduiden, zoals dat de mens het zaad werpt op de aarde, dat hij daarna slaapt, en opstaat nacht en dag, dat het zaad uitspruit en groeit, terwijl hij het zelf niet weet; met het zaad immers wordt het Goddelijk Ware aangeduid, met het zaad in de aarde werpen, wordt de werking van den mens aangeduid; met opstaan dag en nacht, wordt aangeduid in elken staat, en ten slotte met de sikkel zenden; de overige dingen betekenen de werking des Heren, en de oogst de inplanting van de Kerk in het bijzonder en in het gemeen: men moet immers weten, dat de Heer, hoewel Hij alle dingen werkt, en de mens niets uit zich, nochtans wil dat de mens zoveel als tot zijn doorvatting komt, werkt zoals uit zich; want zonder de medewerking van den mens zoals uit zich, zal er geen opneming zijn van het ware en het goede, aldus geen inplanting en wederverwekking; de Heer immers geeft willen, en omdat dit den mens toeschijnt zoals uit zich, geeft Hij hem te willen zoals uit zich. Omdat zulke dingen worden aangeduid met den oogst, waren derhalve twee feesten bij de zonen Israëls ingesteld, waarvan het ene werd genoemd het Feest der Weken, hetwelk dat van de eerstelingen des oogstes was, en het andere het Feest der Tabernakels, hetwelk dat van de verzameling der vruchten der aarde was; het eerste feest betekende de inplanting van het ware in het goede, en het latere de voortbrenging van het goede, aldus de wederverwekking; met het Feest der Ongezuurde Dingen of van het Pascha, hetwelk voorafging, werd de bevrijding van de valse dingen van het boze aangeduid, welke ook het eerste der wederverwekking is.

912. En Die op de wolk zat, zond Zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd afgemaaid; dat dit betekent de verzameling der goeden, en hun scheiding van de bozen, en dat zo de Kerk verwoest was, staat vast uit de betekenis van Hem Die op de wolk zat, zijnde de Heer ten aanzien van het Woord, hetwelk het Goddelijk Ware is, vanuit hetwelk en volgens de opneming ervan het Gericht

geschiedt; uit de betekenis van de aarde, zijnde de Kerk, waarover boven n. 29, 304, 417, 697, 741, 752, 876; en uit de betekenis van de aarde afgemaaid, zijnde dat de Kerk was verwoest; met den oogst immers wordt de laatste staat der Kerk aangeduid, zoals boven in n. 911 is getoond; en daarom wordt daarmede dat de aarde werd afgemaaid, aangeduid dat er geen Kerk was, of dat zij verwoest was, ter oorzaak hiervan dat er niet langer het goede en daaruit het ware was, hetgeen wordt aangeduid met het koren des oogstes. Gezegd wordt hier dat door Hem Die op de wolk zat, de aarde werd afgemaaid, maar verstaan wordt dat het geschiedt door den mens; zoals in vele andere plaatsen, namelijk dat aan den Heer de verwoesting wordt toegeschreven, terwijl zij toch door den mens geschiedt; de mens immers ziet het niet anders vanuit zijn eerste idee, volgens dewelke het Woord is in den zin der letter. Dat de scheiding der goeden en der bozen, toen het Laatste Gericht aanstaande was, aldus is geschied, kan vaststaan uit de dingen die boven over deze zaak zijn gezegd, namelijk, dat toen de goeden van genen waren gescheiden, zij die innerlijk boos waren geweest, maar uiterlijk een zedelijk, als het ware Christelijk leven hadden kunnen leiden, en zich derhalve als het ware hemelen in de Wereld, der geesten hadden gemaakt, nadat de band met de goeden was verbroken, toen in hun boze dingen kwamen, welke zij, innerlijk verborgen zijnde, koesterden; vandaar was het, dat de Kerk die alleen in de uitwendige dingen bestond, bij hen was verwoest: want dat zij een zedelijk als het ware Christelijk leven in de uitwendige dingen hadden kunnen leiden, was enig en alleen vanwege hun verbinding met de goeden geweest, en vanwege de toesluiting ondertussen van de innerlijke dingen, welke des wils zijn. Maar aangaande deze zaak zie men hetgeen in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT is gezegd, voorts hetgeen boven in ettelijke plaatsen is gezegd, en hetgeen beneden in het Aanhangsel in het bijzonder zal worden gezegd; want indien deze dingen niet in hun reeks werden uiteengezet, kunnen zij niet dan duister in het verstand vallen.

913. Vers 17, 18, 19. *En een andere Engel ging uit vanuit den Tempel die in den Hemel is, hebbende ook hij een scherpe sikkel. En een andere Engel ging uit vanuit het Altaar, hebbende mogendheid over het vuur, en hij riep met een groot geroep tot hem die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uw scherpe sikkel, en wijnoogst gij de trossen van den wijngaard der aarde, omdat zijn druiven zijn gerijpt. En de Engel zond zijn sikkel op de aarde, en hij wijnoogste den wijngaard der aarde, en wierp in den groten wijnpersbak des toorn Gods.* En een andere Engel ging uit vanuit den Tempel die in den Hemel is, hebbende ook hij een scherpe sikkel, betekent de openbaring uit den Heer aangaande de verwoesting van

de Kerk ten aanzien van het Goddelijk Ware, zodanig als het in den Hemel is, na de uitvorsing: en een andere Engel ging uit vanuit het Altaar, betekent de openbaring uit den Heer aangaande de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het goede der liefde en der naastenliefde: hebbende mogendheid over het vuur, betekent aldus ten aanzien van de hemelse en de geestelijke liefde: en hij riep met een groot geroep, betekent de aankondiging na de uitvorsing of de bezoeking: zeggende: zend uw scherpe sikkels, en wijnoogst gij de trossen der aarde, omdat de druiven ervan zijn gerijpt, betekent dat de verzameling en de scheiding der goeden van de bozen zal geschieden, omdat er niet langer ware dingen des geloofs zijn, ter oorzaak hiervan dat er geen geestelijk goede is, hetwelk de naastenliefde is: en de Engel zond zijn sikkels op de aarde, en hij wijnoogste den wijngaard der aarde, betekent dat dit is geschied: en wierp in den groten wijnpersbak des toorns Gods, betekent vanwege geen geestelijk goede, hetwelk de naastenliefde is, de vervalsing van het Woord ten aanzien van al het geestelijk ware, en vandaar de verdoemenis.

914. En een andere Engel ging uit vanuit den Tempel die in den Hemel is, hebbende ook hij een scherpe sikkels; dat dit betekent de openbaring uit den Heer aangaande de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het Goddelijk Ware, zodanig als het in den Hemel is, na de uitvorsing, staat vast uit de betekenis van den Engel, uitgaande en zeggende, zijnde de openbaring uit den Heer, zoals boven, n. 869, 878, 883; uit de betekenis van den Tempel, zijnde de Hemel en de Kerk ten aanzien van het Goddelijk Ware, waarover ook boven n. 220: en uit de betekenis van de scherpe sikkels, zijnde het Goddelijk Ware uiterst nauwkeurig uitvorsende en scheidende, waarover boven, n. 908; hier ook verwoestende na de uitvorsing, want met de dingen die aangaande den vorigen Engel, Vers 15, 16, zijn gezegd, wordt ook aangeduid de bezoeking en de uitvorsing, en de aankondiging dat de Kerk volslagen verwoest was; met deze dingen echter welke aangaande deze beide Engelen, Vers 17, 18, 19, worden gezegd, wordt de verwoesting van de Kerk aangeduid, met den enen, namelijk die uitging vanuit den Tempel die in den Hemel is, de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het Ware, met den anderen, namelijk die uitging vanuit het Altaar, de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het Goede; de Tempel immers in den hoogsten zin betekende het Goddelijk Ware, en het Altaar het Goddelijk Goede, het ene en het andere voortgaande uit den Heer; uit welke dingen blijkt, dat onder den eersten Engel, over wien Vers 15, de openbaring uit den Heer wordt verstaan, voorts de uitvorsing hoedanig de Kerk was, en dat bevonden was dat zij verlaten was; uit deze dingen volgt, dat daarmede dat een andere Engel uitging vanuit den Tempel die in den Hemel is,

hebbende ook hij een scherpe sikkel, wordt aangeduid de openbaring uit den Heer aangaande de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het Goddelijk Ware, zodanig als het in den Hemel is, na de uitvorsing. Gezegd wordt het Goddelijk Ware zodanig als het in den Hemel is, omdat dit wordt vervalst; niet aldus het Goddelijk Ware zodanig als het is op aarde, of in de Kerk daar; het Goddelijk Ware in den Hemel is zodanig als het Woord is in den geestelijken zin; het Goddelijk Ware echter op aarde is zodanig als het Woord is in den natuurlijken zin, of in den zin der letter; dit Goddelijk Ware is voor de mensen, en maakt de Kerk bij hen, doch eerstgenoemd Goddelijk Ware is voor de Engelen, en maakt den Hemel bij hen; die verschillen onderling zoals het geestelijke verschilt van het natuurlijke; het is een verschil zoals tussen de wijsheid der Engelen en de wijsheid der mensen; de wijsheid der mensen is ten opzichte van de wijsheid der Engelen zoals de wetenschap is ten opzichte van het inzicht, welke verschil zo groot is dat het niet kan worden beschreven. Wat de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het Goddelijk Ware aangaat, de verwoesting geschiedt door de vervalsing van het Woord; wanneer immers het Woord wordt ontvouwd ten gunste van de aardse liefden, en ter bevestiging van de valse dingen van leer, dan wordt de Kerk verwoest; maar zij wordt niet verwoest wanneer het Woord eenvoudig wordt verstaan volgens den zin der letter, doch zij wordt dan verwoest wanneer het wordt ontvouwd tot aan de vernietiging toe van het Goddelijk Ware in den Hemel; zo immers wordt de Hemel gesloten, en wanneer de Hemel gesloten is, dan is er niet enige Kerk bij den mens: binnen de Kerk zijn er degenen die den zin der letter des Woords ontvouwen tot aan de vernietiging van het Goddelijk Ware in den Hemel toe, en er zijn er die hem niet tot daaraan toe ontvouwen; dezen verwoesten niet de Kerk bij zich, maar genen; de zin der letter eenvoudig verstaan voegt geen schade toe aan enig geestelijk ware dat in den Hemel is, maar de zin der letter ontvouwd volgens valse dingen van leer en volgens de boze dingen der liefden voegt schade toe; de zin der letter des Woords immers is het natuurlijk Goddelijk Ware; dit Goddelijk Ware verschilt weliswaar van dat zoals het natuurlijke van het geestelijke, maar nochtans maakt het één door de overeenstemmingen; maar wanneer het natuurlijk Goddelijk Ware wordt ontvouwd tot aan de vernietiging van het geestelijk Goddelijk Ware toe, dan kan het niet langer door overeenstemming met dat één maken; maar het valse, volgens hetwelk het natuurlijk Goddelijk Ware wordt ontvouwd, vernietigt het geestelijk Goddelijk Ware; dit nu is de vervalsing van het Woord, en de verwoesting van de Kerk door de vervalsingen. Doch over deze zaak zijn meer dingen gezegd, waar over den draak en zijn beide beesten is

gehandeld; en nog meer dingen moeten worden gezegd waar sprake is van de loonhoer op het scharlaken beest en over Babylonië in hetgeen volgt.

915. En een andere Engel ging uit vanuit het Altaar; dat dit betekent de openbaring uit den Heer aangaande de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het goede der liefde en der naastenliefde, staat vast uit de betekenis van den uitgaanden Engel, zijnde de openbaring uit den Heer, zoals vlak boven n. 914; en uit de betekenis van het Altaar, zijnde in den hoogsten zin het Goddelijk Goede der Goddelijke Liefde, en vandaar in den betrekkelijken zin het goede der liefde tot den Heer, en het goede der naastenliefde jegens den naaste, waarover boven n. 391, 490. In het kort zal ook hier worden gezegd, vanwaar het is, dat het Altaar dezelve betekent; in de Kerk bij de zonen Israëls waren twee dingen ingesteld die de voornaamste dingen van den eredienst waren, namelijk de Tent der Samenkomst en het Altaar, en daarna de Tempel en het Altaar; in den Tempel werd het Woord geleerd, en op het Altaar geschiedden de slachtoffers; deze dingen waren de voornaamste dingen van hun eredienst; en omdat de Kerk bij hen geïnstaurerd een uitbeeldende Kerk was, beeldden derhalve die twee dingen alle dingen der Kerk over het geheel samengenomen uit; en alle dingen der Kerk over het geheel samengenomen, hebben betrekking op het ware der leer vanuit het Woord, en op het goede der liefde en der naastenliefde; vanuit deze twee geschiedt ook elke eredienst der Kerk; en omdat alle Uitbeeldende dingen der Kerk den Heer beschouwden als het einddoel en als de oorzaak, aldus tot Wien en uit Wien alle dingen zijn, werd derhalve door den Tempel de Heer uitgebeeld ten aanzien van het Goddelijk Ware, en door het Altaar de Heer ten aanzien van het Goddelijk Goede; over welke uitbeelding van den Tempel men zie boven n. 220; en over die van het Altaar n. 391, 490. Omdat nu alle dingen der Kerk en vandaar van den eredienst betrekking hebben op die twee, namelijk op het ware der leer en op het goede der liefde, en alle dingen des Hemels op het Goddelijk Ware en op het Goddelijk Goede, het ene en het andere uit den Heer, en omdat er wanneer deze zijn verwoest, niet langer enige Kerk is, verschenen derhalve aan Johannes de beide Engelen, door wie de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het ene en het andere werd uitgebeeld.

916. Hebbende mogendheid over het vuur; dat dit betekent aldus ten aanzien van de hemelse en de geestelijke liefde, staat vast uit de betekenis van het vuur, zijnde de liefde in den enen en den anderen zin, namelijk de liefde tot den Heer, welke is bij degenen in den Hemel die de hemelse Engelen worden genoemd, en de liefde jegens den naaste, welke is bij degenen in den Hemel die de geestelijke Engelen worden genoemd; en in den tegengestelden

zin de liefde van zich, welke is bij degenen in de hel die duivelen worden genoemd, en de liefde van de wereld, welke is bij degenen in de hel die satans worden genoemd; dat die liefden met het vuur en het Woord worden aangeduid, zie men boven, n. 68, 496, 504, 539. Dat van dezen Engel wordt gezegd dat hij mogendheid had over het vuur, is omdat gehandeld wordt over de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het goede der liefde, en de verwoesting ten aanzien van dat wordt aan dien Engel toegeschreven, zoals aan den vorigen Engel de verwoesting ten aanzien van het ware der leer, die derhalve een scherpe sikkel in de hand had; daaruit blijkt, wat daaronder wordt verstaan dat deze Engel mogendheid had over het vuur, namelijk opdat hij de hemelse en de geestelijke liefde, en alle dingen ervan in de Kerk, verwoeste. De verwoesting van de Kerk wordt aan den Engel toegeschreven, zoals zij elders in het Woord wordt toegeschreven aan den Heer; maar dit wordt alleen van Hem gezegd in den zin der letter; niet wordt het echter zo verstaan in den geestelijken zin; want de waarheid in den zin der letter is zoals een aangezicht door een doorschijnende sluier, doch de waarheid in den geestelijken zin is zoals een opengedeekt aangezicht; of de waarheid in den zin der letter is zoals een wolk, doch de waarheid in den geestelijken zin is zoals het licht en de glans ervan; of de waarheid in den zin der letter verschijnt zoals de waarheid voor den zinlijken mens, doch de waarheid in den geestelijken zin is de waarheid voor den geestelijk-redelijken mens; zoals bij voorbeeld in het Woord wordt gezegd van de zon dat zij opkomt, voortschrijdt, ondergaat, dagen en jaren maakt, aldus geheel en al volgens den schijn vóór den zinlijken mens; doch nochtans denkt de redelijke mens een onbewegelijke zon en een voortschrijdenden aardbol; daaruit blijkt, dat het verstand des mensen andersom denkt aangaande de dingen die vóór de zinnen verschijnen, opdat hij die dingen vóór zich stelle in het licht van het ware. Iets eenders is het geval met deze dingen die nu in de Apocalyps worden gezegd aangaande Hem Die op de witte wolk zat, en aangaande de Engelen, namelijk dat die de sikkel zenden in den oogst en dien maaien, en dat zij wijnoogsten de trossen van den wijngaard der aarde, en werpen in den wijnpersbak des toorns Gods; deze dingen zijn eender gezegd volgens de schijnbaarheden vóór den zinlijken mens, maar nochtans moeten zij worden omgekeerd en volgens hun geestelijken zin worden verstaan. Uit deze dingen eveneens kan vaststaan dat de zinlijke mens, zodanig als het kleine kind en de knaap in hun eersten leeftijd, voorts de eenvoudige mens, deze en eendere dingen volgens den zin der letter kunnen denken en geloven, zoals dat God van de mensen het goede en het ware wegneemt vanwege hun boosheid; maar

de volwassen mens die wijs wil worden, zal die dingen niet tot daaraan toe ontvouwen dat God dit doet, en zo dat Hij van den mens elk goede en ware wegneemt, en in de plaats ervan het boze en het valse ingiet, en dat Hij de Kerk verwoest, ja zelfs ook niet dat Hij toorn en ontsteekt; want indien de wijze volwassene zulke dingen volgens den zin der letter ontvouwde en door redeneringen bevestigde, dan zou hij het echte ware zelf zodanig als het in den Hemel is, vernietigen, en vandaar voor zich den Hemel sluiten: want wie kan den Hemel binnengaan met het geloof dat God toorn, zich wreekt, straft, en eendere dingen, daar de Engelen des Hemels in de doorvatting zijn dat God nooit toorn, zich wreekt, straft? Zouden zij zich niet van hem afkeren, en bevelen dat hij zich verwijdere, en terstond de deur achter hem sluiten? Aldus wordt eveneens de Hemel gesloten voor hen die, terwijl zij in de wereld leven, den zin van de letter des Woords ontvouwen tot aan de vernietiging toe van het Goddelijke Ware in de Hemelen, welk Ware ook hetzelfde is als het Ware van den geestelijken zin, welke zin in is aan de afzonderlijke ware dingen van den natuurlijken zin, welke den zin der letter des Woords maken.

917. En hij riep met een groot geroep tot hem die de scherpe sikkel had; dat dit de aankondiging betekent na de uitvorsing of de bezoeking, staat vast uit de dingen die volgen, voorts uit de dingen die boven in n. 910 zijn gezegd en ontvouwd, waar bijna eendere dingen staan.

918. Zeggende: Zend uw scherpe sikkel, en wijnoogst gij de trossen der aarde, omdat de druiven ervan zijn gerijpt; dat dit betekent dat de verzameling en de scheiding der goeden van de bozen zal geschieden, omdat er niet langer ware dingen des geloofs zijn, ter oorzaak hiervan dat er geen geestelijk goede is, hetwelk de naastenliefde is, staat vast uit de betekenis van de scherpe sikkel zenden, en wijnoogsten, zijnde de goeden verzamelen en hen scheiden van de bozen, waarover boven n. 911; iets eenders wordt hier met wijnoogsten aangeduid als boven met maaien, maar wijnoogsten wordt gezegd omdat het de trossen en de druiven betreft, en maaien omdat het den oogst betreft, en met het ene en het andere wordt aangeduid de Kerk verwoesten en daaraan een einde maken, welke Kerk zowel met den oogst als met den wijngaard wordt aangeduid; en wanneer de Kerk is verwoest en zo tot haar einde gekomen, dan geschiedt de verzameling der goeden, en hun scheiding van de bozen; wat er verder met wijnoogsten wordt aangeduid, zal men in hetgeen volgt zien; vanuit de betekenis van de trossen, zijnde de goede en daaruit de ware dingen des geloofs, waarover aanstonds; en uit de betekenis van omdat de druiven ervan zijn gerijpt, zijnde omdat er niet langer goede dingen der naastenliefde zijn, aldus omdat het einde der Kerk daar is: uit deze dingen

kan vaststaan, dat met zend uw scherpe sikkel, en wijnoogst gij de trossen der aarde, omdat de druiven ervan zijn gerijpt, wordt aangeduid dat de verzameling en de scheiding der goeden van de bozen zal geschieden, omdat er niet langer de goede en de ware dingen des geloofs zijn, ter oorzaak hiervan dat er geen geestelijk goede is, hetwelk de naastenliefde is. Dat er geen ware dingen des geloofs zijn, omdat er niet is het goede der naastenliefde, is omdat het ware er niet is zonder het goede; want het ware trekt zijn wezen, of zijn leven, uit het goede; daaruit volgt, dat er niet de ware dingen en het geloof ervan is, indien er niet het goede of de naastenliefde is. Wat de naastenliefde is, welke hetzelfde is als het geestelijk goede, zal in het kort worden gezegd; de naastenliefde, of het geestelijk goede, is het goede doen omdat het waar is, aldus is het het ware doen; en het ware doen is de dingen doen die bevolen zijn door den Heer in Zijn Woord; daaruit blijkt, dat de naastenliefde het geestelijk goede is; en wanneer de mens het goede doet omdat het waar is, of het ware doet, dan wordt de naastenliefde het zedelijk goede, hetwelk in den uitwendigen vorm eender is aan het goede datbij elk mens die een zedelijk en burgerlijk mens is, heden ten dage geschiedt; maar het verschil is, dat het echte zedelijke goede het goede is vanuit het geestelijk goede, uit hetwelk dat voortgaat; het geestelijk goede immers is vanuit den Heer, doch het zedelijk goede is vanuit den mens; en daarom, indien het goede vanuit den mens niet is vanuit den Heer, aldus door den mens uit den Heer, zo is het het goede niet; het einddoel terwille waarvan [*propter quem*], verklaart hoedanig het is; het zedelijk goede gescheiden van het geestelijk goede, beoogt den mens, diens eer, gewin en wellust, als de einddoelen terwille waarvan; doch het zedelijk goede vanuit het geestelijk goede beoogt den Heer, den Hemel, en het eeuwige leven als einddoel. Deze dingen zijn gezegd, opdat men wete vanwaar het is dat er niet het ware des geloofs is waar niet het goede der naastenliefde is, bijgevolg, dat waar die twee niet zijn, de Kerk verwoest is, over welke zaak hier en in hetgeen nu volgt in de Apocalyps wordt gehandeld: dat er geen geloof is waar geen naastenliefde is, zie men in het Werkje OVER HET LAATSTE GERICHT, n. 33 tot 39. Dat de tros en de druif het goede der naastenliefde betekenen, kan vaststaan uit de plaatsen in het Woord waar zij worden genoemd, zoals in de volgende; bij Jeremia: “*Door te voleinden zal Ik hen voleinden; geen druiven in den wanstok, noch vagen in den vijgeboom, en het blad is nedervloeiende; en Ik zal hun geven die doorgaan over hen*”, VIII: 13; geen druiven in den wijnstok, betekent dat niet het geestelijk goede bij den mens is; geen vijgen in den vijgeboom, betekent dat niet het natuurlijk goede bij hem is; wijnstok en vijgeboom betekenen den mens ten aanzien van de Kerk,

aldus de Kerk bij hem; maar deze dingen zie men boven in n. 403 ontvouwd. Bij Jesaja: *“Een wijngaard had Mijn Beminde in den hoorn des zoons der olie; welken Hij heeft omgeven en van stenen heeft gezuiverd; en Hij heeft hem beplant met edelen wijnstok; en Hij heeft een toren gebouwd in deszelfs midden; ook een wijnbak daarin uitgehouwen; en Hij heeft verwacht dat hij druiven zou maken, maar hij maakte stinkende druiven”*, v: 1, 2, 4; met den wijngaard dien de Beminde had, wordt aangeduid de geestelijke Kerk, welke bij de zonen Israëls was ingesteld; in den hoorn des zoons der olie, betekent dewelke ware dingen vanuit het goede der naastenliefde had; welken Hij heeft omgeven en van stenen heeft gezuiverd, betekent de behoedingvoor de boze en de valse dingen; Hij heeft hem beplant met een edelen wijnstok, betekent welke echte ware dingen had; Hij heeft een toren gebouwd in deszelfs midden, betekent de innerlijke dingen waarin de invloed is en waardoor er vergemeenschapping is met den Hemel; ook heeft Hij een wijnbak daarin uitgehouwen, betekent de voortbrenging van ware dingen vanuit het goede; Hij heeft verwacht dat hij druiven zou maken, maar hij maakte stinkende druiven, betekent de hoop op de vruchtmaking ervan vanuit het goede der naastenliefde, maar tevergeefs, omdat het ongerechte in de plaats van het goede was. Bij Micha: *“Wee mij, ik ben geworden zoals de verzamelingen van den zomer, zoals de nalezingen van den wijnoogst, geen tros om te eten, mijn ziel verlangt het primitieve; de heilige is vergaan uit het land, en de rechte onder de mensen is er niet; allen belagen de bloeden”*, vii: 1, 2; de smart vanwege de verwoesting van het goede en van het ware daaruit in de Kerk, wordt verstaan onder en beschreven met: Wee mij, ik ben geworden zoals de verzamelingen van den zomer, zoals de nalezingen van den wijnoogst; dat er niet langer het geestelijk goede is, noch het natuurlijk goede, vanuit hetwelk de Heer wordt vereerd, wordt daarmede aangeduid, dat er geen tros is om te eten, mijn ziel verlangt het primitieve [*primitivum*]; dat er niet langer het geestelijk ware is, noch het natuurlijk ware, wordt aangeduid met: De heilige is vergaan, en de rechte onder de mensen is er niet; dat de ware en de goede dingen des Woords en daaruit der Kerk, worden vernietigd door de valse en de boze dingen, wordt aangeduid met: Allen belagen de bloeden. Bij Hoschea: *“Zoals druiven in de woestijn vond Ik Israël; zoals het primitieve in den vijgeboom in zijn begin zag Ik uw vaders”*, ix: 10; deze dingen betreffen de Oude Kerk en haar instauratie; die Kerk wordt hier verstaan onder Israël; haar eerste staat wordt verstaan onder in de woestijn, en in het begin, en het geestelijk goede dat bij hen is, onder de druiven; en het goede daaruit afkomstig in den natuurlijke mens onder het primitieve in den vijgeboom. Dat de mensen der Oude Kerk daar onder Israël in de woestijn

en onder de vaders in het begin worden verstaan, en niet de zonen Jakobs, staat vast bij Mozes: “*Van den wijnstok van Sodom hun wijnstok, en van de velden van Gomorrha; hun druiven druiven van gal, trossen der bitterheden hebben zij*”, Deut. xxxii: 32; hier wordende zonen Jakobs, zodanig als zij in de woestijn waren, beschreven; dat bij hen de godsdienst hels is geweest, omdat zij de goden en afgoden der natiën vereerden, wordt daarmede aangeduid dat de wijnstok van Sodom hun wijnstok is geweest, en van de velden van Gomorrha; dat zij in plaats van de goede dingen der naastenliefde haten hadden, en in de plaats van ware dingen de valse dingen daaruit losbarstende, wordt daarmede aangeduid dat hun druiven druiven van gal zijn, trossen der bitterheden hebben zij. Bij Mozes: “*Hij bindt aan den wijnstok zijn ezelsveulen, en aan den voortrefferken wijnstok den zoon zijner ezelin; hij wast in den wijn zijn bekleedsel, en in het bloed der druiven zijn omhulsel*”, Gen. xlix: ii; deze dingen staan in de laatste rede van Vader Israël tot zijn zonen: hier tot Jehudah, onder wien in den hoogsten zin de Heer wordt verstaan ten aanzien van de hemelse Kerk en ten aanzien van het Woord; en met het bloed der druiven wordt aangeduid het Goddelijk Ware vanuit het Goddelijk Goede van Hem, en in den betrekkelijken zin het goede der naastenliefde; maar deze en de overige dingen zie men ontvouwd in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 6375 tot 6379. Met *het bloed der druiven* wordt het ware vanuit het geestelijk goede aangeduid, iets eenders als met den wijn wordt aangeduid ook in Deut. xxxii: 14. Dat de druiven het goede der naastenliefde betekenen, is omdat met den wijngaard de geestelijke Kerk wordt aangeduid, en met den wijnstok de mens dier Kerk; derhalve worden met de trossen of de risten, en met de druiven, welke de vruchten zijn, de goede dingen aangeduid welke die Kerk maken, en deze goede dingen worden de geestelijke goede dingen genoemd, en eveneens de goede dingen der naastenliefde; en omdat vanuit het goede al het ware is, zoals vanuit de druiven alle wijn, wordt derhalve met den wijn in het Woord het ware vanuit het goede aangeduid, over welke betekenis van den wijn men boven zie n. 220, 376. Met de trossen echter of de risten worden eigenlijk aangeduid de variaties van den staat van het geestelijk goede of van het goede der naastenliefde, omdat in dezelve verscheidene druiven in een reeks samenhangen: wat echter onder de variaties van den staat van het goede wordt verstaan, dit zal elders worden gezegd. Aangezien door het land Kanän de Kerk werd uitgebeeld en vandaar aangeduid, en de Kerk de Kerk is vanuit het geestelijk goede, dit immers is het karakter van de Kerk, *brachten derhalve de verspieders vanuit dat Land terug een druiventros van aanzienlijke grootte,*

gedragen op een draagstok door twee, Num. XIII: 23, 24. Dit was een teken uitbeeldend voor de Kerk, aangeduid met het land Kanaki. Dat de Kerk de Kerk is vanuit het goede der naastenliefde, is omdat dit goede in zich beschouwd het goede des levens is, afkomstig vanuit de liefde tot den Heer, bijgevolg de uitwerking is dier liefde: onder het goede der naastenliefde wordt verstaan het gerechte, het oprechte en het rechte in elk werk en in elke functie, vanuit de liefde van het gerechte, het oprechte en het rechte, welke liefde enig en alleen uit den Heer is. Aangezien het nog onbekend is, wat werd uitgebeeld door den Nazireer, en wat daarmede werd aangeduid dat hij zich zou onthouden van druiven en van wijn, en dat hij het haar zijns hoofds zou laten groeien, zo is het geoorloofd om dat hier open te dekken: over de onthouding van druiven en van wijn leest men aldus: *“Van wijn en sterken drank zal hij zich onthouden.; edik van wijn en edik van sterken drank zal hij niet drinken; ja zelfs alle aftreksel van druiven zal hij niet drinken: eveneens zal hij niet verse of gedroogde druiven eten: in alle dagen van zijn Nazireërschap zal hij niet eten van al wat vanuit de druif des wijns wordt, van de pitten af tot de huid toe”*, Num. VI: 3, 4; dit was de wet voor den Nazireër voordat hij de dagen van zijn Nazireërschap had vervuld, omdat hij dan den Heer uitbeeldde ten aanzien van Zijn eersten staat: de eerste staat voor den Heer was, zoals deze het is voor elk mens, dat Hij zinlijk was; elk mens is eerst zinlijk, daarna wordt hij natuurlijk en redelijk, daarop geestelijk, en ten slotte, indien de derde graad bij hem wordt geopend, wordt hij hemels, zodanig als de Engel van den derden Hemel is: het zinlijke van den mens wordt aangeduid met de lokken des hoofds; men zie boven n. 66, 555; en omdat het zinlijke het uiterste van des mensen leven is, en in het uiterste alle macht zetelt, had derhalve de Nazireër zulk een grote sterkte; dat in de uitersten of in de laatsten alle macht zetelt, bijgevolg in den laatsten zin des Woords, zijnde de zin der letter, welke ook met het hoofdhaar overeenstemt en het betekent, zie men boven in n. 346, 417, 567, 666, 726; zulk een macht had de Heer toen Hij een knaap was, waarmede Hij de afgrijselijkste hellen, waar allen zinlijk zijn, overwon en onderjunkte. Deze staat des Heren werd uitgebeeld door de dagen der vervulling bij de Nazireërs, en nadat die waren vervuld trad de Heer uit het zinlijke en het natuurlijke binnen in het Goddelijke geestelijke en hemelse: omdat nu die staat en deszelfs goede en ware wordt aangeduid met druiven en met wijn, was het derhalve den Nazireër niet geoorloofd druiven te eten en wijn te drinken, voordat hij die dagen had vervuld; dat het hem daarna geoorloofd was, blijkt uit Vers 20 van dat Hoofdstuk, waar gezegd wordt: *“Daarna zal de Nazireër wijn drinken”*. Dat hij aan het einde van de dagen der vervulling *het*

hoofd zou beschermen, en het hoofdhaar zou geven op het vuur dat onder het slachtoffer der vreedestichtende dingen was, Vers 18, beeldde uit het zinlijke, toen nieuw vanuit het Goddelijk hemelse; daarna immers groeiden nieuwe lokken voor den Nazireër; en eveneens beeldde het uit, dat de Heer vanuit het laatste Goddelijk ware, zijnde de zin der letter, binnentrad in het innerlijk Goddelijk Ware, zijnde het Woord in den inwendigen zin, tot aan den hoogsten daar toe; want de Heer is, toen Hij in de wereld was, het Woord geweest, omdat Hij het Goddelijk Ware was, en dat innerlijk door graden al naar Hij opgroeide, tot aan den hoogsten ervan toe, zijnde zuiver Goddelijk, geheel en al boven de doorvattingen van de Engelen. Men moet weten, dat de Heer toen Hij in de wereld was, van de kindsheid aan tot den laatsten dag daar toe, geleidelijk is voortgeschreden tot het één-zijn [*unio*] met het Goddelijke zelf, hetwelk in Hem was vanuit de ontvangenis, over welke geleidelijke voortschrijding men zie in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN n. 1864, 2033, 2632, 3141, 4585, 7014, 10076. Uit deze dingen kan vaststaan, wat het uitbeeldde, dat het den Nazireër niet was toegestaan iets van een druif te eten, noch iets van wijn te drinken, vóór de vervulling van zijn Nazireerschap.

919. En de Engel zond zijn sikkel op de aarde, en hij wijnoogste den wijngaard der aarde; dat dit betekent dat dit is geschied, staat vast uit hetgeen in het vlak bovenstaande Artikel is gezegd. Dat de wijngaard de geestelijke Kerk betekent, staat vast uit de plaatsen in het Woord waar Wijngaard wordt gezegd, zoals in Jes. 1: 8; Hfdst. III: 14; Hfdst. V: 1 tot 10; Hfdst. XVI: 10; Hfdst. XXXVI: 17; Hfdst. XXXVII: 30; Hfdst. LXV: 21; Jerem. XII: 10; Hfdst. XXXII: 15; Hfdst. XXXV: 7, 9; Hfdst. XXXIX: 10; Ezech. XXVIII: 26; Hos. II: 15; Amos IV: 9; Hfdst. V: 11, 17; Hfdst. IX: 14; Micha 1: 6; Zef. 1: 13; 1 Sam. VIII: 14, 15; Psalm CVII: 37; Matth. XX: 1 tot 8; Hfdst. XXI: 28, 38 tot 41; Markus XII: 1 tot 9; Lukas XIII: 6, 7; Hfdst. XX: 9 tot 16; over den Wijnstok Joh. XV: 1 tot 12; behalve in de historische dingen des Woords; uit welke dingen duidelijk kan vaststaan, dat onder den wijngaard de Kerk wordt verstaan; met zie ook boven n. 376, 403, 638, 918, waar verscheidene plaatsen aangaande den wijngaard zijn ontvouwd. Uit de betekenis van den wijngaard kan vaststaan, dat met wijnoogsten wordt aangeduid verzamelen tot die nutten welke het verstand van dienst zullen zijn, en inzicht en wijsheid zullen geven, en in den tegengestelden zin de Kerk verwoesten ten aanzien van het geestelijk goede, en zo ten aanzien van de aandoening en het verstand van het ware: in dezen tegengestelden zin wordt wijnoogst en wijnoogsten gezegd, wanneer niet langer druiventrossen of druiven over zijn, waarmede in den geestelijken zin wordt aangeduid dat al het geestelijk goede en daaruit

al het ware hetwelk in zich het ware is, teloor is gegaan, hetgeen vooral in de Kerk geschiedt door de vervalsingen van het Woord: voorts wanneer het boze des levens elk goede verderft, en dan het valse van leer elk ware verdraait; dit wordt ook beschreven met de verwoesters en met de dieven. Dat dus met de wijnoogting de verwoesting wordt aangeduid, blijkt uit de volgende plaatsen; bij Jesaja: *“Er is geroep over den wijn in de straten; vermengd zal worden alle vreugde, verbannen zal zijn de blijdschap des lands; het overgelatene in de stad is woestheid, en tot aan verwoesting toe zal de poort verbrijzeld worden: want zo zal het zijn in het midden des lands, zoals de afschudding des olijfbooms, zoals de nalezingen wanneer de wijnoogst voleindigd is”*, XXIV: 11, 12, 13; met deze dingen wordt beschreven de rouw over de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het hemels goede en ten aanzien van het geestelijk goede, hetwelk in zijn wezen het ware vanuit het hemelse is; die verwoesting wordt vergeleken met de afschudding des olijfbooms en met de nalezingen wanneer de wijnoogst voleindigd is; maar deze dingen zie men eerder ontvouwd in n. 313, 638. Bij denzelfde: *“Gij dochters vertrouwend met de oren, verneemt mijn rede; jaar op jaar zult gij beroerd worden, gij vertrouwend, omdat de wijnoogst wordt voleindigd; de inzameling zal niet komen”*, XXXII: 9, 10; met de vertrouwend dochters worden diegenen in de Kerk aangeduid, die meer de valse dingen liefhebben dan de ware dingen; dat de ware dingen bij hen geleidelijk en in elken staat worden verminderd, wordt daarmede aangeduid dat zij jaar op jaar zullen worden beroerd; de verwoesting van al het ware totdat er niets over is, wordt daarmede aangeduid dat de wijnoogst zal worden voleindigd, en dat de inzameling niet zal komen. Bij Jeremia: *“Over uw herfstvruchten en over uw wijnoogst is de verwoester gevallen, weswege is weggeraapt de blijdschap en de vreugde vanuit Karmel”*, XLVIII: 32, 33; met de herfstvruchten worden de goede dingen der Kerk aangeduid, met den wijnoogst worden haar ware dingen aangeduid, want het brood, dat daar de herfstvruchten is, betekent het goede der Kerk, en de wijn, welke van den wijnoogst is, betekent het ware ervan; met den verwoester die daarover gevallen is, wordt het boze en daaruit het valse aangeduid; dat het verkwikkelijke der geestelijke en der hemelse liefde, zijnde de vreugde zelf des harten, zal vergaan, wordt daarmede aangeduid dat de blijdschap en de vreugde vanuit Karmel zullen worden weggeraapt. Bij Micha: *“Wee mij, ik ben geworden zoals de inzamelingen van den zomer, zoals de nalezingen van den wanoogst; geen tros om te eten, het primitieve verlangt mijn ziel”*, VII: 1; zoals de nalezingen van den wijnoogst, geen tros om te eten, betekent de verwoesting van een zodanige Kerk, zodat er niet langer enig goede en ware is: de overige dingen zie men ontvouwd in

het vlak voorafgaande Artikel. Bij Jeremia: *“Indien wijnlezers tot u kwamen, zullen zij geen nalezingen overlaten; indien dieven in den nacht, zij zullen verderven zoveel hun genoeg ware”*, XLIX: 9; bij Obadja: *“Indien dieven tot u kwamen; indien verstoorders des nachts, hoe zult gij afgehouden zijn, zullen zij niet stelen dat wat hun voldoende is; indien wijnlezers tot u kwamen, wat zullen zij aan risten overlaten”*, Vers 5; met de wijnlezers worden de valse dingen aangeduid, en met de dieven de boze dingen, welke de ware en de goede dingen der Kerk verwoesten; met de verstoorders echter zowel de valse als de boze dingen; daarmede dat zij geen risten zullen overlaten, wordt aangeduid dat er niet enige goede dingen zullen zijn omdat er geen ware dingen zullen zijn. Met wijnoogsten echter wordt aangeduid verzamelen tot nut, vooral tot zulke dingen die het verstand van dienst zullen zijn; bij Jeremia Hfdst. VI: 9; Levit. XIX: 10; Hfdst. XXVI: 5; Deut. XX: 6, 7; Hfdst. XXIV: 21.

920. En wierp in den groten wijnpersbak des toorns Gods; dat dit betekent vanwege geen geestelijk goede, hetwelk de naastenliefde is, de vervalsing van het Woord ten aanzien van al het geestelijk ware, en vandaar de verdoemenis, staat vast uit de betekenis van den wijnpersbak, zijnde de voortbrenging van het ware vanuit het goede, want met de trossen en de druiven die in de wijnpersbak worden gebracht, wordt het geestelijk goede aangeduid, en met den wijn die werd voortgebracht, wordt het ware vanuit dat goede aangeduid; men zie boven n. 220, 376: omdat de voortbrenging van het ware vanuit het geestelijk goede wordt aangeduid met den wijnpersbak, wordt derhalve in den tegengestelden zin de voortbrenging van het valse vanuit het boze door hem aangeduid; want eender als het goede het ware voortbrengt, aldus brengt het aan het goede tegengestelde boze het valse voort. Dat de wijnpersbak hier de vervalsing van het Woord betekent ten aanzien van al het geestelijk ware, is omdat hij wordt genoemd de grote wijnpersbak des toorns Gods, en met den toorn Gods wordt aangeduid de verachting en de verwerping van het ware en het goede door den mens, en de totale verwerping door hem is de vervalsing van den zin der letter des Woords tot aan de vernietiging toe van het geestelijk ware, of van het Goddelijk Ware hetwelk in den Hemel is; dat deze vervalsing den Hemel sluit, zie men in n. 888: ook kunnen zij die in het boze zijn, waarin al degenen zijn die niet in het goede der naastenliefde zijn, niet anders dan valse dingen voortbrengen; want zoals het goede de ware dingen voortbrengt, aldus brengt het boze de valse dingen voort. Dat de grote wijnpersbak des toorns Gods ook de verdoemenis betekent, is omdat dit het gevolg is, en omdat gezegd wordt toorn Gods en grote wijnpersbak. Dat de Wijnpersbak de dingen betekent die nu zijn gezegd, zal in het volgende Artikel vanuit

het Woord worden bevestigd. In het kort zal hier worden gesproken over de voortbrenging van het ware vanuit het goede, en eveneens van het valse vanuit het boze, welke met den wijnpersbak in den geestelijken zin wordt aangeduid; de oorsprong en de oorzaak van de voortbrenging is, omdat elk goede is der liefde, en dat wat geliefd wordt, is verkwikkelijk; en omdat het verkwikkelijke aangenaam is en streelt, denkt derhalve de mens vanuit het verkwikkelijke dat wat der liefde is, en eveneens bevestigt hij dit; omdat nu de liefde en het verkwikkelijke ervan het leven des mensen maakt, denkt derhalve de mens wanneer hij vanuit de liefde en het verkwikkelijke ervan denkt, alsdan vanuit zich en vanuit zijn leven: dat het aldus is, kan klaarblijkend vaststaan uit de mensen na den dood, wanneer zij geesten worden; die kunnen dan geenszins denken, wanneer zij vanuit zich denken, tenzij vanuit hun liefde, omdat hun ganse leven hun liefde is. Aangezien dus het goede is der liefde, en het ware is der denking, zo blijkt hoe het ware wordt voortgebracht vanuit het goede. Iets eenders als gezegd is over het goede en het ware, moet worden gezegd over den wil en het verstand; al het goede immers is, omdat het der liefde is, des wils; en al het ware vanuit het goede is, omdat het der denking is, des verstands; want de wil heeft lief, en het verstand denkt. Iets eenders als gezegd is over het goede en het ware, moet ook worden gezegd over de warmte en het licht; de geestelijke warmte immers is de liefde welke den wil ontsteekt, en het geestelijk licht is het ware hetwelk het verstand verlicht; alle liefde immers, welke des wils is, vertoont de gestalte van zich in het licht des verstands, herkent zich daar, en omdat zij zich liefheeft, wil zij zichzelf zien; vandaar eveneens is het, dat de mens denkt wat hij liefheeft. Iets eenders als gezegd is over de voortbrenging van het ware vanuit het goede, moet ook worden gezegd over de voortbrenging van het valse vanuit het boze; want elk boze is der liefde, en heeft vandaar het valse lief, en het boze is des wils en het valse is der denking daaruit. Deze dingen zijn gezegd, omdat met den wijnpersbak in den geestelijken zin de voortbrenging van het ware vanuit het goede wordt aangeduid, voorts de voortbrenging van het valse vanuit het boze: dat ook met den groten wijnpersbak des toorns Gods de vervalsing van het Woord wordt aangeduid, is omdat de vervalsing van het Woord eveneens een voortbrenging van het valse vanuit het boze is; het boze immers vervalst; want het boze heeft de idee van zich lief in de denking, en de denking wil dat bevestigd hebben in het Woord, om te overreden.

921. Vers 20. *En getreden werd de wijnpersbak buiten de stad, en er ging bloed uit vanuit den wijnpersbak tot aan de tornen der paarden, duizend zes honderd stadiën ver.* En getreden werd de wijnpersbakbuiten de stad, betekent

de voortbrenging van het valse vanuit het boze uit de hel: en er ging bloed uit vanuit den wijnpersbak tot aan de tomen der paarden, betekent de vervalsingen van het Woord tot aan de heerschappij over het verstand toe, voortvloeiende vanuit het boze: duizend zes honderd stadiën ver, betekent de boze dingen in de gehele samenvatting.

¹⁰⁾ 922. En getreden werd de wijnpersbak buiten de stad; dat dit betekent de voortbrenging van het valse vanuit het boze uit de hel, staat vast uit de betekenis van den wijnpersbak treden, zijnde het ware vanuit het goede voortbrengen, en in den tegengestelden zin het valse vanuit het boze voortbrengen; want de druiven vanuit welke in den wijnpersbak de wijn werd, betekenen het goede der naastenliefde, en in den tegengestelden zin het boze; en vanuit het goede wordt het ware voortgebracht, en vanuit het boze het valse; dat deze dingen, voorts de vervalsingen van het Woord, met den groten wijnpersbak des toorns Gods worden aangeduid, worde gezien uit het vlak voorafgaande Artikel n. 920; en uit de betekenis van buiten de stad, zijnde vanuit de hel; met de stad immers wordt de leer van het ware vanuit het Woord aangeduid; men zie boven n. 223; met buiten de stad echter de leer van het valse vanuit het vervalste Woord; en omdat de vervalsing van het Woord is vanuit de hel, wordt vandaar met buiten de stad aangeduid vanuit de hel: met de stad in het Woord wordt de leer aangeduid, doch met de stad Davids of Zion, en met de stad Hierosolyma wordt de Kerk aangeduid ten aanzien van het Woord en ten aanzien van de leer vanuit het Woord; vandaar wordt met buiten de stad aangeduid niet vanuit het Woord en de leer daaruit; en de dingen die niet vanuit het Woord en vanuit de leer daaruit zijn, zijn vanuit de hel. Buiten de stad betekent iets eenders als buiten het kamp der zonen Israëls in de woestijn; met liet kamp immers van hen werd de Hemel en de Kerk aangeduid, en met buiten het kamp werd de hel aangeduid; en daarom werden de melaatsen en alle onreinen heengezonden buiten het kamp, Levit. XIII: 46; Num. v: 1 tot 6; en eveneens werden de uitwerpselen, waarmede de helse dingen werden aangeduid, weggevoerd buiten het kamp, Deut. XIII: 13, 14. Dat de Wijnpersbak en dien treden de voortbrenging betekent van het valse vanuit het boze, en de voortbrenging van het ware vanuit het goede, kan vaststaan uit het Woord, waar Wijnpersbak wordt gezegd; dat hij de voortbrenging van het valse vanuit het boze betekent, uit de volgende dingen; in de Klaagliederen: *“Nedergestrekt heeft de Heer al mijn*

10 In het Manuscript staat opzij van nr. 921 en 922 overlangs in de marge: XIX; ubi Dominus ut Verbum.

robuusten in het midden van mij, uitgeroepen heeft Hij tegen mij een vastgestelden tijd om de jongemannen te verbreken; de Heer heeft de wijnpers getreden der dochter van Jehudah", I: 15; daar wordt gehandeld over het einde der Kerk bij de Joodse natie, en met de robuusten die de Heer in het midden ervan heeft nedergestrekt, wordt de vernietiging van de liefde van het goede aangeduid; zij die in de liefde van het goede zijn, worden in het Woord robuusten geheten, omdat het goede vanuit de liefde ervan vermag tegen de hellen, en vandaar robuust is; in het midden betekent allen en overal; met de jongemannen verbreken wordt aangeduid de vernietiging van alle verstand van het ware; de vastgestelde tijd is er wanneer alle dingen, zowel de goede als de ware, der Kerk bij die natie verwoest zijn; deze tijd was er toen de Heer in de wereld kwam, en hij wordt verstaan onder de volheid der tijden; vandaar wordt met de Heer heeft de wijnpers der dochter van Jehudah getreden, de verdraaiing van de Kerk aangeduid, en de echtbreking van het Woord vanuit de boze dingen des levens en de valse dingen van leer voortgebracht; de dochter van Jehudah is de Kerk vanuit de leer van het ware vanuit het Woord, en de wijnpers(bak) is de voortbrenging van het valse vanuit het boze, en vandaar de echtbreking van het Woord, en de omkering van de Kerk; dit wordt den Heer toegeschreven in den zin der letter, maar dit wordt verkeerdt in den geestelijken zin, waarin wordt verstaan dat dit door de natie zelf geschiedt. Bij Joël: *"Zendt de sikkel uit, omdat de oogst is gerijpt; komt, daalt neder, omdat de wijnpersbak vol is, de kuipen overstromen; deswege wijl hun boosheid groot is"*, III: 13; de verwoesting van de Kerk ten aanzien van het goede en ten aanzien van het ware wordt aldus beschreven; en daarmee dat de wijnpersbak vol is en de kuipen overstromen, wordt aangeduid dat er niets dan valse dingen vanuit het boze waren; de overige dingen zie men boven in n. 911 ontvouwd. Bij Hoschea: *"Verblijdt u niet, o Israël, over de gelijkenis, zoals de natiën; omdat gij hebt gehoereerd onder uw God; gij hebt hoerenloon liefgehad op alle dorsvloeren des korens; de dorsvloer en de wijnpersbak zal hen niet weiden, en de most zal hun liegen"*, IX: 1, 2; daar wordt gehandeld over de vervalsing van het Woord; de dorsvloer en de wijnpersbak zal hen niet weiden, betekent dat zij vanuit het Woord niet de goede en de ware dingen zullen putten welke de ziel voeden: maar deze dingen zijn ook eerder, in n. 695, ontvouwd. Bij Jeremia: *"Over uw wijnoogst is de verwoester gevallen, weswege is weggeraapt de blijdschap en de vreugde vanuit Karmel, en vanuit het land van Moab; en den wijn vanuit de wijnpersbakken heb Ik doen ophouden; niet zal treden de hedad, de hedad geen hedad"*, XLVIII: 32, 33, 34; wat er wordt aangeduid met den wijnoogst waarover de verwoester is gevallen, en wat met de blijdschap en de vreugde, welke zijn

weggeraapt, zie men boven in n. 919; dat er niet langer het ware is omdat er geen goede is, wordt aangeduid met: Hij heeft doen ophouden den wijn in de wijnpersbakken; en dat er niet langer vreugde is vanuit enige geestelijke liefde, wordt aangeduid met: Niet zal treden de hedad; het gejuich der treders van den wijnpersbak wordt verstaan onder de hedad. Bij Jesaja: *“Wie is Deze Die komt vanuit Edom, besprenkeld van klederen vanuit Bozrah; Deze. eerwaardig in Zijn gewaad, voortschrijdend in de veelheid Zijner sterkte? Ik Die spreek in gerechtigheid, groot om te zaligen; waarom zijt Gij hoogrood aan Uw kleed, en zijn Uw klederen zoals van een die treedt in den wijnpersbak? Den wijnpersbak heb Ik alleen getreden, en van de volken geen man met Mij; deswege heb Ik hen getreden in Mijn toorn, en Ik heb hen vertreden in Mijn ontsteking; deswege is hun overwinning gesprengd op Mijn klederen, en al Mijn bekleedsel heb Ik bevrekt”*, LXIII: 1, 2, 3; deze dingen betreffen den Heer, en Zijn worstelingen tegen alle hellen; en omdat Hij tegen dezelve heeft gestreden vanuit Zijn Menselijke, waarin het Goddelijke Zelf was, wordt er gezegd: Wie is Deze Die komt vanuit Edom, besprenkeld van klederen vanuit Bozrah; waarmede wordt aangeduid strijdende vanuit het Goede der Liefde, en vanuit het Ware, hetwelk vanuit het Goddelijke is; Edom immers betekent het hoogrode, en Bozrah de wijnoogsting; en het hoogrode wordt gezegd van het Goede, en de wijnoogsting van het Ware; en omdat die met Edom en met Bozrah worden aangeduid, wordt derhalve in hetgeen volgt gezegd loogrood en zoals een die treedt in den wijnpersbak: en omdat het Goddelijk Goede en liet Goddelijk Ware, hetwelk hier wordt verstaan, het Woord in de letter is, en dit wordt aangeduid met de Klederen des Heren, wordt derhalve gezegd besprenkeld van klederen, voorts eerwaardig is Zijn Gewaad; en omdat het Woord in de letter alle sterkte inheeft, wordt gezegd voortschrijdend in de veelheid Zijner sterkte: het Gericht over de goeden en over de bozen, vanuit Zijn Goddelijke, en de zaliging vandaar, wordt verstaan onder: Ik Die spreek in gerechtigheid, groot om te zaligen: het geweld dat het Woord is aangedaan door de Joodse natie, wordt aangeduid met: Waarom zijt Gij hoogrood aan Uw kleed, en zijn Uw klederen zoals van een die treedt in den wijnpersbak; hoogrood [*rubicundus*] aan het kleed, wordt gezegd van het geweld dat het Goddelijk Goede des Woords is aangedaan, hetwelk boven onder Edom werd verstaan; en de klederen zoals van een die treedt in den wijnpersbak, wordt gezegd van het geweld dat het Goddelijk Ware daar is aangedaan, hetwelk boven onder Bozrah werd verstaan; de klederen des Heren betekenen het Woord in de letter, hetwelk geweld is aangedaan door de echtbrekingen en de vervalsingen ervan; de nederstrekking van de helse dingen en de valse dingen daaruit

vanuit de eigen macht, wordt aangeduid met: Den wijnpersbak heb Ik alleen getreden, en van de volken geen man met Mij; de nederwerping van diegenen in de hel die in de afgrijselijke boze dingen en de valse dingen daaruit waren, wordt aangeduid met: Ik heb hen getreden in Mijn toorn, en Ik heb hen vertreden in Mijn ontsteking; toorn wordt gezegd van de boze dingen, en ontsteking van de valse dingen; deze dingen worden aan den Heer toegeschreven, hoewel zij die in de boze dingen en daaruit in de valse dingen zijn, toornen en ontsteken tegen den Heer; en omdat het Gericht waardoor de hellen werden onderjukt, geschied is uit den Heer door de in Zijn Menselijke toegelaten verzoekingen, tot aan de laatste toe, welke het kruislijden was, wordt derhalve gezegd: Deswege is hun overwinning gesprengd op Mijn klederen, en al Mijn bekleedsel heb Ik bevlekt; de Heer immers heeft door alle dingen van Zijn lijden, en door het laatste aan het kruis, uitgebeeld het geweld door de Joodse natie het Woord of het Goddelijk Ware aangedaan, over welke zaak men boven zie n. 183, 195 einde, 627 einde, 655, 805. Dat met den wijnpersbak en de treding ervan de voortbrenging van het ware vanuit het goede wordt aangeduid, omdat met de druif het geestelijk goede wordt aangeduid, en met den wijn vanuit de druif het ware vanuit dat goede, staat vast uit de volgende plaatsen; bij Joël: *“Gij zonen van Zion, verheugt u; vol zijn de dorsvloeren van koren, en de persbakken stromen over van most en olie”*, II: 23, 24; de zonen van Zion betekenen hen die in de wijsheid zijn vanuit het Goddelijk Ware; vol zijn de dorsvloeren van koren, betekent het hemels goede dat zij in voorraad hebben; de persbakken stromen over van most en olie, betekent vanuit het goede der naastenliefde hebben zij het ware en het verkwikkelijke ervan. Bij Mattheus: *“Een Mens Paterfamilias plantte een wijngaard, en zette een haag daarom, en groef daarin een wijnpersbak, en bouwde een toren, en verhuurde dien aan de landbouwers, die de tot hen gezonden knechten doodden, en ten slotte den Zoon”*, XXI: 33; met den wijngaard dien de Paterfamilias plantte, wordt aangeduid de Kerk bij de zonen Jacobs ingesteld; met de haag die hij om hem zette, wordt aangeduid de behoeding tegen de valse dingen van het boze, welke uit de hel zijn; en hij groef daarin een wijnpersbak, betekent dat zij het geestelijk goede had; en hij bouwde een toren, betekent de innerlijke ware dingen vanuit dat goede, welke den Hemel betreffen; en hij verhuurde dien aan de landbouwers, betekent aan dat volk; die de tot hen gezonden knechten doodden, betekent de profeten; en ten slotte den Zoon, betekent den Heer. Bij Jesaja: *“Een wijngaard had Mijn Beminde in den hoorn van den zoon der olie, dien Hij omgaf en van stenen zuiverde; en Hij beplante hem met edelen wijnstok, en Hij bouwde een toren in*

het midden ervan, en ook heeft Hij een wijnpersbak daarin uitgehouwen, en Hij verwachtte dat hij druiven zou maken, maar hij maakte stinkende druiven”, v: 1, 2; met den wijngaard, den toren en den wijnpersbak worden hier eendere dingen aangeduid als vlak boven bij Mattheus; de overige dingen zie men in n. 918 ontvouwd. In de meeste plaatsen waar wijnoogst en wijnpersbak wordt gezegd, wordt ook tevens oogst en dorsvloer gezegd, zoals in Hoschea 1x: 1, 2; Joël II: 23, 24; Hfdst. III: 13; Num. XVIII: 26 tot 30; Deut. xv: 14; Hfdst. XVI: 13; II Kon. VI: 27; ter oorzaak hiervan, dat de oogst en de dorsvloer vanwege het koren en het brood het goede der hemelse liefde betekent, zijnde de liefde tot den Heer, en de wijnoogst en de wijnpersbak vanwege de druif en den wijn het goede der geestelijke liefde betekent, zijnde de liefde jegens den naaste; die beide liefden immers maken één zoals de uitwerkende oorzaak en de uitwerking; deze dingen zijn gezegd, omdat in de Apocalyps hier eender wordt gesproken over den oogst, en daarna over den wijnoogst, over den oogst in Vers 14, 15; en over den wijnoogst in Vers 19.

923. En er ging bloed uit vanuit den wijnpersbak tot aan de tornen der paarden; dat dit betekent de vervalsingen van het Woord tot aan de heerschappij over het verstand toe, voortvloeiende vanuit het boze, staat vast uit de betekenis van uitgaan vanuit den wijnpersbak, zijnde voortgebracht worden of voortvloeien vanuit het boze, waarover in de Artikelen n. 920, 922 boven; uit de betekenis van het bloed, zijnde de vervalsing van het Woord; met het bloed immers wordt in den echten zin het Goddelijk Ware aangeduid, doch in den tegengestelden zin wordt aangeduid het geweld het Goddelijk Ware of het Woord aangedaan, zijnde de vervalsing ervan; over welke betekenis van het bloed men boven zie n. 329; en uit de betekenis van tot aan de tornen der paarden, zijnde tot aan de heerschappij over het verstand toe; met de paarden immers wordt het verstand aangeduid, en met hun tornen de regering en de heerschappij; want de op paarden zittende regeert hen en heerst over hen; dat de paarden het verstand van het ware vanuit het Woord betekenen, zie men boven, n. 355, 364; en dat de tomen de regering en de heerschappij betekenen, zal men beneden zien. Wat de heerschappij over het verstand aangaat, het is het verstand van het ware in het Woord dat wordt verstaan; als immers de valse dingen van godsdienst worden bevestigd vanuit den zin der letter des Woords, dan ziet het verstand niet langer het ware; een ieder immers die in de geestelijke aandoening van het ware is, wordt uit den Heer verlicht als hij het Woord leest, en het is het verstand dat wordt verlicht; wie echter niet in de geestelijke aandoening van het ware is, kan niet ten aanzien van het verstand worden verlicht, want deze ziet het ware zoals in den nacht, en het valse zoals

in het licht: en omdat de Kerk zodanig is aan haar einde, vergaat dan dermate het verstand van het ware, dat het niet kan verlicht worden, want dan worden voor zoveel de valse dingen van godsdienst bevestigd vanuit het Woord, dat is, wordt het Woord vervalst; dit geschiedt bij hen die worden verstaan onder Babylon, Vers 8, en onder het beest, Vers 10 van dit Hoofdstuk; van Babylon immers wordt gezegd “dat zij vanuit den wijn des toorns harer hoerij alle natiën heeft gedrenkt”: en van het Beest daar “dat hij die het beest zal hebben aanbeden, zal drinken van den wijn des toorns Gods gemengd met louteren wijn Zijner ontsteking”; dat met deze en met gene dingen de vervalsingen van het Woord worden aangeduid, zie men boven, n. 881 en 887. Dat het verstand van het ware in het Woord bij dezulken, die worden verstaan onder de bewoners van Babylon, en onder de aanbidders van het beest, is vergaan, is omdat zij niet enig geestelijk goede hebben; en dit goede, zijnde het goede der naastenliefde uit den Heer, enig en alleen opent het geestelijk gemoed, door hetwelk de Heer invloeit en verlicht, en zonder de opening van dat gemoed kan er geen verlichting zijn, bijgevolg ook geen verstand van het ware; wie gelooft, dat hij vanuit het allene schijnsel der rede enig ware der Kerk kan zien, dwaalt schromelijk; hij kan dat weliswaar vanuit een ander weten, maar hij kan dat niet zien in het licht; wanneer hij dat wil zien, of dat met de denking bereiken, zweven louter schaduwen hem voor ogen vanuit de valse dingen die opwellen vanuit de begoochelingen en vanuit het eigene van den mens, welke verblinden: uit deze dingen kan vaststaan, wat er wordt verstaan onder de vervalsingen van het Woord tot aan de heerschappij over het verstand toe, voortvloeiende vanuit het boze, welke vervalsingen worden aangeduid met het bloed vanuit den wijnpersbak uitgaande tot aan de tornen der paarden. In het Woord wordt in enige plaatsen toom gezegd, en daarmee wordt in den geestelijken zin de bedwinging en de regering aangeduid, en daarvan wordt gesproken met betrekking tot het verstand en deszelfs denking, ter oorzaak hiervan dat de paarden een toom hebben, en met de paarden wordt het verstand aangeduid; en bij hen die geen verstand hebben, worden met de paarden de redekavelingen vanuit de valse dingen aangeduid; daaruit blijkt wat met den toom wordt aangeduid bij Jesaja: *“Ik zal Mijn haak stellen in uw neus, en Mijn toom in uw lippen, en Ik zal u terugleiden door den weg door denwelken gij gekomen zijt”*, xxxv II: 29; deze dingen betreffen den koning van Aschur, met wien de redekaveling vanuit de valse dingen wordt aangeduid; want met Aschur in den goeden zin wordt het redelijke aangeduid; omdat die koning toen Hierosolyma belegerde, en God lasterde, werd tot hem gezegd dat een haak zou worden gesteld in zijn neus, waarmee wordt aangeduid

dat hij stompzinnigheid en dwaasheid zal hebben, want de neus betekent de doorvatting, en de haak de weghaling ervan, eigenlijk de onderdompeling in het lichamelijk-zinlijke, hetwelk gescheiden van het redelijke stompzinnig is; voorts werd gezegd, dat een toom zou worden gesteld in zijn lippen, waarmede wordt aangeduid de waanzin ten aanzien van het verstand van het ware, want de lippen betekenen de denking vanuit het verstand, en de toom de terugtrekking ervan; hem terugleiden tot den weg door denwelken hij gekomen is, betekent tot de valse dingen waardoor hij zal vergaan; en daarom verging zijn leger, waarmede de valse dingen worden aangeduid, in een ontzaglijke nederlaag. Bij denzelfde: *“De lippen van Jehovah zijn vol van verontwaardiging; Zijn tong is zoals een verterend vuur, en Zijn geest zoals een overlopende stroom; tot aan den hals toe zal Hij halveren, om de natiën te zeven met een zeef der ijdelheid, en een verleidende toom op de kaken der volken”*, xxx: 27, 28; met de lippen, de tong en den geest van Jehovah wordt aangeduid het Goddelijk Ware, zijnde het Woord, van zijn laatsten tot zijn binnensten; dat is het waarvan wordt gezegd dat het vol is van verontwaardiging, zoals een verterend vuur, en zoals een overlopende stroom, wanneer het wordt verechtbreukt en vervalst, ter oorzake hiervan dat de echtbreking en de vervalsing ervan de Hemel sluit voor den mens, en hem verwoest; vanwege den schijn dat de Hemel dit doet, of, wat hetzelfde is, het Goddelijk Ware, vanuit hetwelk de Hemel is, wordt gezegd dat Hij verontwaardiging heeft, een verterend vuur en een overlopende stroom is; tot aan den hals toe zal Hij halveren, betekent de verwoesting ervan door de valse dingen totdat het niet wordt verstaan, want met den hals wordt de verbinding aangeduid, welke vergaat wanneer dat wat beneden is, wordt weggenomen; om de natiën te zeven met een zeef der ijdelheid, betekent de echtbreking van het Woord door verdichtselen van de zijde van hen die in de boze dingen zijn; en een verleidende toom op de kaken der volken, betekent de vervalsing van het ware in het Woord van de zijde van hen die in de valse dingen zijn; de verleidende toom is eigenlijk de aftrekking van het verstand van het ware; de kaken zijn de denkingen uit het zinlijk-lichamelijke, aldus vanuit de begoochelingen; van volken wordt gesproken met betrekking tot hen die in de valse dingen zijn, en van natiën met betrekking tot hen die in de boze dingen zijn. Wie de overeenstemmingen niet weet, kan menen dat de toom der paarden de regering over het verstand betekent vanuit de allene vergelijking; maar het is vanuit de overeenstemming; hetgeen klaarblijkend hieruit kan vaststaan, dat er in de geestelijke Wereld paarden verschijnen verschillend opgetuigd en

van verschillende kopstellen voorzien, en de afzonderlijke dingen die op de paarden zijn, tezamen met de paarden, zijn overeenstemmingen.

924. Duizend zes honderd stadiën ver; dat dit de boze dingen in de gehele samenvatting betekent, staat vast uit de betekenis van de stadiën, zijnde de voortbrengingen in een reeks; want stadiën, zoals mijlen, en in het algemeen zoals wegen, betekenen voortschrijdingen in een reeks volgens de denkingen vanuit de aandoening; en uit de betekenis van duizend zes honderd, zijnde de goede dingen in de gehele samenvatting, en in den tegengestelden zin, zoals hier, de boze dingen in de gehele samenvatting; het getal 1600 betekent iets eenders als 16, en het getal 16 iets eenders als 4 en als 2, en van al deze getallen wordt gesproken met betrekking tot de goede dingen, en in den tegengestelden zin met betrekking tot de boze dingen; de grotere vermenigvuldigde getallen immers betekenen iets eenders als de kleinere en als de enkelvoudige, waaruit zij door vermenigvuldiging oprijzen; zoals 12000 iets eenders als 12, en 12 iets eenders als 3 en 4 met elkander vermenigvuldigd; men zie boven n. 430, 851. Dat 3 in het Woord wordt gezegd van de ware dingen, en 2 alsmede 4 van de goede dingen, aldus in den tegengestelden zin 3 van de valse dingen, en 2 en 4 van de boze dingen, zie men ook boven, n. 532: daaruit blijkt, dat met duizend zes honderd stadiën ver, worden aangeduid de voortbrengingen van de boze dingen in een doorlopende reeks, aldus de boze dingen in de gehele samenvatting. Dat door die beide verwoesters van de Kerk, die worden verstaan onder Babylon en onder het beest van den draak, worden voortgebracht en zijn voortgebracht boze dingen in een doorlopende reeks, en zo boze dingen in de gehele samenvatting, kan met veel dingen worden getoond; maar aangaande de verwoesting van de Kerk door het beest van den draak is het in de Ontvouwingen over Hfdst. XII en XIII getoond, en aangaande de verwoesting door Babylon zal het in de Ontvouwingen over Hfdst. XVII en XVIII beneden worden getoond.

De Apocalyps

Vijftiende Hoofdstuk

1. En ik zag een ander teken in den Hemel, groot en wonderlijk; zeven Engelen hebbende de zeven laatste plagen, omdat in die voleindigd is de toorn Gods.
2. En ik zag evenals een glazen zee, gemengd met vuur; en de overwinning hebbenden over het beest, en over zijn beeld, en over zijn merkteken, en over het getal zijns naams, staande aan de glazen zee, hebbende de citers Gods;
3. En zij zongen het lied van Mozes, den knecht Gods, en het lied des Lams, zeggende: Groot en wonderlijk Uw werken, Heer God Almachtig, gerecht en waar Uw wegen, o Koning der heiligen.
4. Wie zou U niet vrezen, Heer, en verheerlijken Uw Naam, omdat Gij alleen heilig; en daarom zullen alle natiën komen, en zullen aanbidden vóór U, omdat Uw gerichten zijn geopenbaard.
5. En na deze dingen zag ik, en zie, geopend werd de Tempel des Tabernakels der Getuigenis in den Hemel.
6. En uit gingen de zeven Engelen, hebbende zeven plagen, vanuit den Tempel, bekleed met linnen rein en blinkend, en omgord rondom de borsten met gouden gordels.
7. En een van de vier dieren gaf den zeven Engelen zeven gouden fiolen, vol van den toorn Gods, Die leeft tot in de eeuwen der eeuwen.
8. En vervuld werd de Tempel met rook vanuit de heerlijkheid Gods en vanuit Zijn kracht, en niemand kon binnenschrijden in den Tempel, totdat waren voleindigd de zeven plagen der zeven Engelen.

De Ontvouwing.

925. *Vers 1. En ik zag een ander teken in den Hemel, groot en wonderlijk; zeven Engelen hebbende de zeven laatste plagen, aangezien in die voleindigd is de toorn Gods.* En ik zag een ander teken in den Hemel, betekent de onthulling uit den Heer, over den staat der Kerk vóór het Laatste Gericht: groot en wonderlijk, betekent vanuit de Goddelijke Almacht en Voorzienigheid: zeven Engelen hebbende de zeven laatste plagen, betekent de uit den Heer door het Goddelijk Ware geopenbaarde boze en valse dingen in de gehele samenvatting, welke de Kerk geheel en al hebben verwoest ten aanzien van alle goede en ware dingen ervan: aangezien in die voleindigd is de toorn Gods, betekent zo het einde der Kerk.

926. En ik zag een ander teken in den Hemel; dat dit betekent de onthulling uit den Heer over den staat der Kerk het naast vóór het Laatste Gericht, staat vast uit de betekenis van het teken, zijnde de onthulling; en uit de betekenis van den Hemel, zijnde de Heer, waarover aanstonds. Dat het teken de onthulling betekent, is omdat onder het teken worden verstaan de dingen die door Johannes werden gezien, en die in hetgeen volgt worden vermeld; en de dingen die door hem werden gezien, behelzen verborgenheden aangaande den staat der Kerk het naast vóór het Laatste Gericht; in het algemeen immers verschijnt al wat in den Hemel verschijnt, geheel en al zoals iets zodanigs dat in onze stoffelijke wereld vanuit haar drievoudig Rijk bestaat; en die dingen verschijnen voor de ogen der Engelen geheel en al zoals zodanige dingen die er zijn vanuit die Rijken voor de ogen der mensen in de wereld; daar verschijnen goud, zilver, koper, tin, lood, kostbare en niet kostbare stenen, grond, landen, bergen, heuvels, dalen, wateren, bronnen, en de overige dingen die van het delfstoffenrijk zijn; er verschijnen paradijzen, tuinen, wouden, vruchtbomen van elk geslacht, grasvelden, oogsten; velden met bloemen, kruiden en grassen van elk geslacht overdekt; voorts de dingen vanuit dezelve, zoals olijven, wijnen, sterke dranken, en de overige dingen die van het plantenrijk zijn: er verschijnen dieren der aarde, vliegende dingen des hemels, vissen der zee, kruipende dieren, en die van elk geslacht, en in een gelijkenis met die welke op onze Aardbol zijn, zodanig dat zij niet kunnen worden onderscheiden; ik heb die dingen gezien, en ik heb ze evenmin kunnen onderscheiden. Maar nochtans is het verschil dit, dat de dingen die in den Hemel verschijnen, vanuit geestelijken oorsprong zijn, doch dat de dingen die in onze wereld verschijnen, vanuit stoffelijken oorsprong zijn; en de dingen die vanuit den geestelijken oorsprong zijn, doen de zinnen der Engelen aan, omdat zij

geestelijk zijn, evengelijk als de dingen die vanuit den stoffelijken oorsprong zijn, de zinnen der mensen aandoen, omdat zij stoffelijk zijn; de geestelijke dingen immers zijn homogeen met hen die geestelijk zijn, en de stoffelijke dingen zijn homogeen met hen die stoffelijk zijn. Gezegd wordt dat zij vanuit geestelijken oorsprong zijn, omdat zij ontstaan uit het Goddelijke dat voortgaat uit den Heer als Zon, en het Goddelijke voortgaande uit den Heer als Zon is geestelijk; de Zon immers daar is niet een vuur, maar zij is de Goddelijke Liefde, verschijnende voor de ogen der Engelen zoals de zon der wereld voor de ogen der mensen; en al wat voortgaat vanuit de Goddelijke Liefde is Goddelijk, en is geestelijk: dat wat voortgaat verschijnt in het gemeen zoals Licht, en wordt gevoeld zoals Warmte; want dat Licht is de Goddelijke Wijsheid en wordt het Goddelijk Ware genoemd; en die Warmte is de Goddelijke Liefde, en wordt het Goddelijk Goede genoemd; en daarom verlicht dat Licht innerlijk het verstand der Engelen, en die Warmte vervult innerlijk den wil der Engelen met het goede der liefde; vanuit dezen oorsprong zijn alle dingen die in de Hemelen bestaan, en zij verschijnen in vormen eender aan de dingen die in onze wereld vanuit haar drievoudig Rijk zijn, zoals boven is gezegd; dat zij in zulke vormen verschijnen, is vanuit de orde der schepping, welke deze is dat de dingen die der wijsheid zijn, en die der liefde zijn bij de Engelen, als zij nederdalen in de lagere sfeer, waarin de Engelen zijn ten aanzien van hun lichamen, en ten aanzien van de gewaarwordingen van deze, zich vertonen in zulke vormen en afdrukken: deze zijn overeenstemmingen. Deze dingen zijn gezegd, opdat men wete wat er wordt verstaan onder het teken waarvan Johannes zeide dat hij het had gezien; eender onder het teken in Hfdst. XII: Vers 1 en Vers 3, namelijk dat het een onthulling is door zulke dingen die in den Hemel vanuit Goddelijk -geestelijken oorsprong ontstaan, en vandaar in zich Goddelijke verborgenheden bevatten, hier de verborgenheden aangaande den staat der Kerk het naast vóór het Laatste Gericht; er werden immers gezien zeven Engelen met zeven gouden fiolen, bekleed met rein en blinkend linnen, en gegord rondom de borsten met gouden gordels; gezien werd ook een glazen zee gemengd met vuur, en gezien werden zij die de overwinning hadden over het beest, hebbende citers; en gezien werd de Tempel des Tabernakels der Getuigenis; en gehoord werden liederen, waarmede zij den Heer verheerlijkten; al deze dingen worden het teken genoemd dat hij zag, ter oorzaak hiervan dat zij aanduiden: maar de dingen die aanduiden, kunnen niet worden gezien tenzij vanuit de overeenstemmingen; en omdat zij Goddelijke verborgenheden inhebben, kunnen zij niet worden gezien tenzij de Heer onthult. Gezegd wordt een teken vanuit den Hemel, waaronder de

onthulling uit den Heer wordt verstaan: dat zij is uit den Heer, is omdat de Hemel de Heer is: er zijn weliswaar de Engelen, vanuit wie de Hemel is; maar nochtans zijn niet de Engelen de Hemel, maar de Heer; het is immers het Goddelijke voortgaande uit den Heer, hetwelk het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware wordt genoemd, vanuit dewelke de Engelen alle liefde en alle wijsheid hebben; vanuit de liefde en vanuit de wijsheid zijn de Engelen Engelen, en de liefde en de wijsheid hebben zij uit den Heer; en omdat zij zijn uit den Heer, zijn zij des Heren, bijgevolg zijn zij de Heer bij hen; hetgeen ook blijkt uit des Heren woorden tot de discipelen “*dat zij in den Heer zijn, en Hij in hen is*”, Joh. XIV: 20; en “*dat Hij woning heeft in het Woord uit Hem bij hen*”, Vers 22, 23, 24; wanneer dus de Hemel is vanuit de Engelen, en de Engelen Engelen zijn uit den Heer, zo volgt dat de Hemel de Heer is.

927. Groot en wonderlijk; dat dit betekent vanuit de Goddelijke Almacht en Voorzienigheid, staat vast uit de betekenis van groot, wanneer het den Heer betreft, zijnde Zijn Goddelijke Almacht; en uit de betekenis van wonderlijk, wanneer het den Heer betreft, zijnde Zijn Goddelijke Voorzienigheid; wanneer immers de mens het grote in den Heer beschouwt, beschouwt hij Zijn Goddelijke Almacht; en wanneer hij het wonderlijke in den Heer beschouwt, beschouwt hij Zijn Goddelijke Voorzienigheid; ook zijn de dingen die volgen over de zaliging der goeden en over de veroordeling der bozen, alle der Goddelijke Almacht en Voorzienigheid.

928. Zeven Engelen hebben de zeven laatste plagen; dat dit betekent de uit den Heer door het Goddelijk Ware geopenbaarde boze en valse dingen in de gehele samenvatting, welke de Kerk geheel en al hebben verwoest ten aanzien van alle goede en ware dingen ervan, staat vast uit de betekenis van de Engelen, zijnde de Goddelijke Ware dingen uit den Heer, waarover boven n. 130, 302; uit de betekenis van zeven, zijnde alle dingen en geheel en al, waarover boven n. 20, 24, 257, 300; uit de betekenis van de plagen, zijnde de boze en de valse dingen welke de Kerk hebben verwoest, waarover boven n. 584; en omdat zeven is alle dingen en geheel en al, worden vandaar met de zeven plagen aangeduid de boze en de valse dingen in de gehele samenvatting, welke de Kerk geheel en al verwoesten; alle boze dingen in de samenvatting welke degenen hebben die verwoesten, worden aangeduid met het getal 1600, Hfdst. XIV, Vers 20, waarover n. 924; en alle valse dingen in de samenvatting welke degenen hebben die verwoesten, worden aangeduid met het getal 666, Hfdst. XIII, Vers 18, waarover 847; en uit de betekenis van de laatste, zijnde ten aanzien van alle goede en ware dingen, want dan is er het laatste en het voleindigde: uit deze dingen blijkt, dat met de zeven Engelen hebbende de

zeven laatste plagen, wordt aangeduid dat uit den Heer door het Goddelijk Ware zijn geopenbaard de boze en de valse dingen in de gehele samenvatting, welke de Kerk geheel en al hebben verwoest ten aanzien van alle goede en ware dingen ervan. Hoe uit den Heer werden geopenbaard de boze en de valse dingen welke de Kerk geheel en al hebben verwoest, wordt beschreven in de volgende dingen van dit Hoofdstuk, van Vers 5 tot 8. Dat de Kerk ten aanzien van alle goede en ware dingen is verwoest, kan hieruit vaststaan, dat de Christelijke Kerk van haar aanvang aan was verdeeld in twee, waarvan de ene in de Apocalyps wordt beschreven met den draak en de beide beesten, de andere echter met de loonhoer zittende op het scharlaken beest, en met Babylonië; die welke wordt beschreven met den draak en zijn beide beesten, is de Kerk bij de Hervormden; en die welke wordt beschreven met die loonhoer en met Babylonië, is de Kerk bij de Pauselijken: de Kerk bij de Hervormden is verwoest door het geloof-alleen, en de Kerk bij de Pauselijken door de heerschappij over de zielen der mensen en over den Hemel; aangaande de verwoesting van deze Kerk ten aanzien van alle goede dingen en de ware dingen daaruit, wordt gehandeld in Hfdst. xvii en xviii; en de verwoesting van de Kerk bij de Hervormden is beschreven in Hfdst. xii en xiii, en verder in Hfdst. xvi, met de zeven Engelen hebbende fiolen vol van den toorn Gods. Dat de ene en de andere Kerk ten aanzien van alle goede en ware dingen door de boze en de valse dingen is verwoest, kan klaarblijkend hieruit vaststaan, dat nauwelijks iemand heden ten dage weet dat God één is, en dat Die de Heer is; voorts wat de liefde tot den Heer is, en wat de naastenliefde jegens den naaste, en vandaar wat de goede werken, ja zelfs wat het geloof in zijn wezen, en dat het niet het geloof is dat zij geloof noemen; voorts wat het geweten is, wat de vrije keuze, wat de wederverwekking, wat de geestelijke verzoeking, wat de doop, wat het Heilig Avondmaal, wat de Hemel en de Hel, hoedanig het Woord is, behalve meer dingen; en omdat zij die dingen niet weten, ontgaan hun de goede en de ware dingen, en voor zoveel als de wereldlijke en de lichamelijke dingen worden geliefd, voor evenzoveel worden gene dingen geminacht, ja zelfs verworpen, en dan treden voor de goede dingen in de plaats de boze dingen binnen, en voor de ware dingen de valse dingen; aldus wordt de Kerk verwoest.

929. Aangezien in die voleindigd is de toorn Gods; dat dit betekent zo het einde der Kerk, staat vast uit de betekenis van den toorn Gods, zijnde als er niet langer het goede en het ware is, maar het boze en het valse; deze dingen worden, omdat zij tegen den Heer en tegen den Hemel zijn, de toorn Gods genoemd; vandaar eveneens is het, dat de laatste tijd der Kerk en het

Laatste Gericht alsdan, worden geheten de dag des toorns, der ontsteking, en der wraak Gods; men zie boven n. 413; en dat de toorn aan den Heer wordt toegeschreven, dien evenwel de bozen hebben; want elk boze heeft toorn tegen den Heer in, en is vandaar gekant tegen het goede en het ware welke uit den Heer zijn. Dat de toorn voleindigd wordt geheten, is omdat de voleinding ook het einde der Kerk betekent, of wanneer er niet langer het goede en het ware, maar het boze en het valse is; men zie n. 397; en waarom het Laatste Gericht niet eerder komt dan wanneer de voleinding is geschied, n. 624, 911. Elke Kerk is in den aanvang in het goede en de ware dingen daaruit, of in de naastenliefde en het geloof daaruit; doch daarna is zij in het geloof en de naastenliefde daaruit, en ten slotte in het geloof gescheiden van de naastenliefde; wanneer zij is in de naastenliefde en het geloof daaruit, zo is de Kerk geestelijk; wanneer zij echter is in het geloof en de naastenliefde daaruit, zo is de Kerk redelijk; doch wanneer zij is in het geloof gescheiden van de naastenliefde, dan is zij natuurlijk, en een louter natuurlijke Kerk is geen Kerk; de louter natuurlijke mens immers schouwt niet dan alleen tot zichzelf en tot de wereld, en niet tot den Heer en tot den Hemel; deze dingen zijn van zijn mond, en gene van zijn hart; en wanneer de Kerk zodanig is, dan is zij voleindigd.

930. Vers 2, 3, 4. *En ik zag evenals een glazen zee, gemengd met vuur, en de overwinning hebbenden over het beest, en over zijn beeld, en over zijn merkteken, en over het getal zijn naams, staande aan de glazen zee, hebbende de citers Gods. En zij zongen het lied van Mozes, den knecht Gods, en het lied des Lams, zeggende: Groot en wonderlijk Uw werken, Heer God Almachtig, gerecht en waar Uw wegen, o Koning der heiligen. Wie zou U niet vrezen, Heer, en verheerlijken Uw Naam, omdat Gij alleen heilig; en daarom zullen alle natiën komen, en zullen aanbidden vóór U, omdat Uw gerichten zijn geopenbaard.* En ik zag evenals een glazen zee, gemengd met vuur, betekent de gemene dingen van het ware vanuit het Woord, doorschijnend vanwege de geestelijke ware dingen, welke vanuit het goede der liefde zijn: en de overwinning hebbenden over het beest, betekent die het leven der naastenliefde hebben geleefd, en vandaar het Woord niet hebben vervalst: en over zijn beeld, en over zijn merkteken, en over het getal zijns naams, betekent en die niet hebben erkend de leer des geloofs afgescheiden van de naastenliefde, en enig hoedanige ervan: staande aan de glazen zee, betekent omdat zij in de ware dingen vanuit het Woord waren geweest: hebbende de citers Gods, betekent de verheerlijking des Heren vanuit de geestelijke aandoening: en zij zongen het lied van Mozes, den knecht Gods, en het lied des Lams, betekent de erkenning en de belijdenis

van de geboden in het Woord van het ene en het andere Testament, voorts de erkenning en de belijdenis van het Goddelijke des Heren in Zijn Menselijke: zeggende: Groot en wonderlijk Uw werken, betekent dat alle goede dingen des Hemels en der Kerk zijn uit Hem: Heer God Almachtig, betekent omdat het Goddelijk Goede Hijzelf is: gerecht en waar Uw wegen, betekent dat alle ware dingen des Hemels en der Kerk uit Hem zijn: o Koning der heiligen, betekent omdat het Goddelijk Ware Hijzelf is: wie zou U niet vrezen, Heer, betekent den eredienst des Heren vanuit het goede der liefde: en verheerlijken Uw Naam, betekent den eredienst van Hem vanuit de ware dingen die vanuit dat goede zijn: omdat Gij alleen heilig, betekent omdat Hij is het Goede en het Ware Zelf, en vandaar uit Hem al het goede en al het ware is: en daarom zullen alle natiën komen, en zullen aanbidden vóór U, betekent dat allen die in het goede der liefde en de ware dingen daaruit zijn, het Goddelijke van Hem zullen erkennen: omdat Uw gericht zijn geopenbaard, betekent dat de Goddelijke Ware dingen aan hen zijn onthuld.

931. En ik zag evenals een glazen zee, gemengd met vuur; dat dit betekent de gemene dingen van het ware in het Woord, doorschijnend vanwege de geestelijke ware dingen, welke vanuit het goede der liefde zijn, staat vast uit de betekenis van de glazen zee, zijnde de gemene dingen van het ware, doorschijnend vanwege de geestelijke ware dingen, waarover boven n. 275; en uit de betekenis van het vuur, zijnde het goede der liefde, waarover n. 68, 496, 504, 916. Het zal hier in het kort worden gezegd, vanwaar het is, dat de glazen zee de gemene dingen van het ware in het Woord betekent, doorschijnend vanwege de geestelijke ware dingen; met de zee worden de ware dingen in het gemeen aangeduid, omdat met de wateren, de bronnen en de rivieren worden aangeduid de ware dingen vanuit welke het inzicht is, en de zee is hun gemene receptakel; de ware dingen in het gemeen, of de gemene dingen van het ware, zijn zodanig als de ware dingen zijn in den zin der letter des Woords, en de zin der letter des Woords is natuurlijk, en al het natuurlijke is het gemene receptakel van de geestelijke dingen; want er is niet iets in de natuur der wereld of enig natuurlijke, dat niet vanuit het geestelijke is ontstaan; het natuurlijke immers is gevormd vanuit het geestelijke zoals de uitwerking vanuit haar uitwerkende oorzaak, en omdat zo duizenden dingen die geestelijk zijn, één natuurlijke uitwerken en vormen; en daarom is dit ene, omdat het duizenden dingen samenhoudende is, het gemene. Iets zodanigs eveneens is het Woord in den zin der letter ten opzichte van het Woord in den geestelijken zin: en omdat de geestelijke zin is in den natuurlijke zin des Woords, en gene in dezen doorschijnt vóór de Engelen,

is het daarvandaan, dat het Woord ten aanzien van de gemene dingen van het Ware, doorschijnend vanwege de geestelijke ware dingen, wordt aangeduid met de glazen zee; eender met de glazen zee elders in de Apocalyps: “*En in den aanblik van den Troon een glazen zee, kristal gelijk*”, Hfdst. iv: 6. Ook werd de stad Nova Hierosolyma, voorts de straat der stad, gezien zoals zuiver goud, gelijk doorzichtig glas”, Hfdst. xxi: 18, 21, omdat met die stad [civitas] de leer der Kerk wordt aangeduid, en met de straat het ware van die leer; en de ware dingen van die leer trekken, omdat zij echt zijn, vanuit de geestelijke ware dingen hun licht en daaruit de doorschijnendheid; deze doorschijnendheid is het die wordt aangeduid met glas en met kristal. Ook werd een uitspansel over de hoofden der cherubim gezien zoals de gedaante van wonderlijk kristal, Ezech. i: 22; dit betekent het Goddelijk geestelijke in den Hemel. Dat met de glazen zee het Woord in den zin der letter wordt aangeduid, doorschijnend vanwege den geestelijken zin ervan, staat ook hieruit vast dat naast dezelve werden gezien zij die de overwinning hadden over het beest, en met dezen worden degenen aangeduid die het Woord niet hebben vervalst en daardoor het licht van den geestelijken zin niet hebben uitgeblust.

932. En de overwinning hebbenden over het beest; dat dit betekent die het leven der naastenliefde hebben geleefd, en vandaar het Woord niet hebben vervalst, staat vast uit de betekenis van de overwinning hebben over het beest, zijnde het leven der naastenliefde leven; want met het beest worden degenen aangeduid die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, of, wat hetzelfde is, die in het geloof zonder de goede werken zijn, en volgens dat geloof leven; zij dus die niet dat geloof, maar het geloof der naastenliefde leven, hebben de overwinning over het beest; want tegen dat geloof strijden zij met hun leven, en omdat zij als overwinnaars uitgaan, ontvangen zij ook den prijs der overwinning na het leven in de wereld. Aangezien met het beest ook wordt aangeduid de bevestiging van het afgescheiden geloof vanuit het Woord, en vandaar de vervalsing ervan, wordt ook met de overwinning hebben over het beest, aangeduid dat zij het Woord niet hebben vervalst. Dat met de beide beesten van den draak, waarover in Hoofdstuk XIII wordt gehandeld, het van de goede dingen des levens gescheiden geloof wordt aangeduid, en eveneens de vervalsing van het Woord om dat te bevestigen, zie men boven, n. 773, 815.

Aangezien in de Ontvouwingen tot de beide voorafgaande Hoofdstukken XII en XIII, is gehandeld over het geloof gescheiden van de goede dingen der naastenliefde, zijnde de goede werken, voorts over het geloof vanuit de naastenliefde, zo moet in de

Ontvouwingen tot dit en tot het volgende Hoofdstuk worden gehandeld over de Goede dingen der naastenliefde. Wat de goede dingen der naastenliefde of de goede werken zijn, wordt in de Christelijke wereld heden ten dage door de meesten niet geweten, ter oorzaak hiervan dat de godsdienst aangaande het geloof-alleen, zijnde het van de goede dingen der naasten-liefde gescheiden geloof de overhand had; want indien deze dingen niets tot het heil toedoen, maar alleen het geloof, zo is het in de gezindheid, dat zij kunnen worden nagelaten. Enigen echter die geloven, dat de goede werken moeten worden gedaan, weten niet wat de goede werken zijn; zij denken dat de goede werken alleen zijn aan de armen geven, en de behoeftigen, de weduwen, en de wezen weldoen, omdat zij als zodanig worden genoemd en zoals het hun wordt bevolen in het Woord. Sommigen geloven, dat zij, indien de goede werken moeten worden gedaan terwille van het eeuwige leven, alle dingen die zij bezitten aan de armen zullen hebben te geven, zoals in de primitieve Kerk is gedaan, en zoals door den Heer aan den rijke werd bevolen dat hij alle dingen die hij had, zou verkopen en aan de armen geven, en het kruis opnemende Hem zou volgen. Maar wat de goede werken zijn, die in het Woord worden verstaan, zal in volgorde worden gezegd in hetgeen volgt.

933. En over zijn beeld, en over zijn merkteken, en over het getal zijns naams; dat dit betekent en die niet hebben erkend de leer des geloofs afgescheiden van de naastenliefde, en enig hoedanige ervan, staat vast uit de betekenis van het beest, van welks beeld, merkteken en naamsgetal hier wordt gesproken, zijnde het geloof gescheiden van de naastenliefde, of het geloof zonder de goede werken, waarover boven n. 773, 815; uit de betekenis van zijn beeld, zijnde de leer van dat geloof, waarover n. 827; uit de betekenis van het merkteken, zijnde de erkenning en de belijdenis ervan, waarover n. 838; en uit de betekenis van het getal zijns naams, zijnde iets eenders ervan ten aanzien van het leven en ten aanzien van het geloof, aldus het hoedanige ervan, en zijnde de valse dingen in de gehele samenvatting, waarover n. 841, 845, 847; vandaar wordt met het beeld, het merkteken en het getal zijns naams, tezamen genomen, aangeduid geen erkenning en belijdenis van het geloof gescheiden ten aanzien van de leer ervan, en ten aanzien van enig hoedanige ervan; de overwinning hebben over dezelve betekent dezelve verwerpen met het leven en de leer, hetgeen ook geschiedt door den strijd tegen de valse dingen die de aanhangers van dat geloof voorhouden.

In bovenstaand Artikel werd gezegd, dat heden ten dage nauwelijks wordt geweten, wat de naastenliefde is, bijgevolg wat de goede werken, tenzij alleen aan de armen geven, de behoeftigen hulp verlenen, weduwen en wezen weldoen, en bijdragen leveren aan te bouwen Tempels, Hospitalen, en Tehuizen; maar nochtans weet men niet, of zij zijn uit den mens, en terwille van het loon; want indien zij zijn uit den mens, zo zijn zij niet goed; en indien zij zijn terwille van het loon, zo zijn zij op verdienste gericht; en het ene en het andere opent den Hemel niet, en vandaar worden zij ook niet als goede dingen in den Hemel erkend: in den Hemel worden geen andere werken als goede dingen beschouwd dan die welke geschieden uit den Heer bij den mens; en nochtans verschijnen de werken die uit den Heer bij den mens geschieden, in den uitwendigen vorm eender aan de dingen die uit den mens zelf geschieden; ja zelfs worden zij ook door den mens die ze doet, niet onderkend; want de werken die geschieden uit den Heer bij den mens, geschieden ook uit den mens als uit hemzelf; en indien zij niet geschieden als uit hemzelf, zo verbinden zij hem niet met den Heer, aldus hervormen zij hem niet; dat de mens als uit zich de goede dingen moet doen, zie men boven, n. 616, 864, 911.

934. Staande aan de glazen zee; dat dit betekent omdat zij in de ware dingen vanuit het Woord waren geweest, staat vast uit de betekenis van de glazen zee, zijnde de gemene dingen van het ware vanuit het Woord, doorschijnend vanwege de geestelijke ware dingen, waarover boven n. 931; vandaar betekent daaraan staan in dezelve zijn. De oorzaak dat zij werden gezien te staan aan de glazen zee, is deze, dat zij die het leven der naastenliefde leven, en de leer van het afgescheiden geloof verwerpen, aanblijven in de ware dingen van den zin der letter des Woords, en die niet verdraaien en vervalsen: zoals zij bijvoorbeeld waar in het Woord doen en werken wordt gezegd, voorts daden en werken, niet die dingen des geloofs inwikkelen alsof zij daarin waren opgeborgen, maar willen dat zij daadwerkelijk geschieden; zij weten immers, dat het geloof zonder dezelve geen geloof is, en dat het geloof voor zoveel geloof is als de werken daarmede op juiste wijze zijn verbonden; en daarom verdoemen zij de inwikkeling en de afscheiding als een ketterij; daaruit kan vaststaan dat zij staan aan de glazen zee, dat is, zijn in de ware dingen vanuit het Woord.

Over de werken is in bovenstaand Artikel gezegd dat de werken uit den mens niet goed zijn, maar alleen die welke geschieden uit den

Heer bij den mens: maar opdat de werken geschieden uit den Heer en niet uit den mens, zijn twee dingen noodzakelijk; *het eerste*, dat het Goddelijke des Heren worde erkend, en eveneens als God van Hemel en Aarde, ook ten aanzien van het Menselijke, en dat uit Hem al het goede is dat goed is; *het tweede*, dat de mens volgens de geboden van den Decaloog leve, door zich te onthouden van die boze dingen welke daar verboden zijn, zoals van den eredienst van andere goden, van de ontwijding van den Naam Gods, van diefstallen, van echtbreuken, van mensenmoorden, van valse getuigenissen, van de begerigheid naar de bezittingen en eigendommen die de anderen hebben. Deze twee dingen zijn Vereist, opdat de werken die uit den mens geschieden, goed zijn: de oorzaak is deze, omdat al het goede uit den Allenen Heer komt, en omdat de Heer niet kan binnengaan bij den mens en hem leiden, zolang die boze dingen als zonden niet verwijderd zijn; zij zijn immers hels, ja zelfs zijn zij de hel bij den mens; en indien niet de hel verwijderd is, kan de Heer niet binnengaan en den Hemel openen. Deze dingen worden eveneens verstaan onder des Heren woorden tot den rijke, Matth. XIX: 16 tot 22; Markus X: 19 tot 21; Lukas XVIII: 18 tot 23, die Hem vroeg aangaande het eeuwige leven, en zeide dat hij van zijn jeugd aan de geboden van den Decaloog had gehouden; en van deze wordt gezegd dat de Heer hem liefhad, en leerde dat één ding hem ontbrak, namelijk dat hij zou verkopen alle dingen die hij had, opnemende het kruis; met alle dingen verkopen die hij had, wordt aangeduid dat hij zou verlaten de godsdienstige dingen welke overleveringen waren; hij was immers een Jood; en eveneens dat hij zijn eigen dingen zou verlaten, zijnde zich en de wereld meer liefhebben dan God, aldus zichzelf leiden; en met den Heer volgen wordt aangeduid Hem Alleen erkennen, en door Hem geleid worden; en daarom ook zeide de Heer: Wat noemt gij Mij goed? Niemand is goed dan alleen God; met zijn kruis opnemen wordt aangeduid strijden tegen de boze en de valse dingen, welke vanuit het eigene zijn.

935. Hebbende de citers Gods; dat dit de verheerlijking des Heren vanuit de geestelijke aandoening betekent, staat vast uit de betekenis van de citers, zijnde de belijdenissen en de verheerlijkingen, waarover n. 323, 856; vandaar zijn de citers Gods de belijdenissen en de verheerlijkingen des Heren vanuit de geestelijke aandoening; de oorzaak dat die met de citers Gods worden

aangeduid, is deze, dat de geestelijke aandoeningen, zijnde de aandoeningen van het ware, werden uitgedrukt door snaarinstrumenten, doch de hemelse aandoeningen, zijnde de aandoeningen van het goede, met blaasinstrumenten; men zie n. 323, 326.

In het voorgaande Artikel is gehandeld over de beide Vereisten opdat de werken goed zijn, namelijk dat het Goddelijke des Heren worde erkend, en dat de boze dingen worden geschuwd die in den Decaloog als zonden staan. De boze dingen die in den Decaloog worden opgesomd, bevatten in zich alle boze dingen die er maar bestaan; en daarom ook worden zij de tien geboden genoemd, want tien betekent alle dingen: Het eerste gebod: Niet zult gij andere goden vereren, behelst ook niet zichzelf en de wereld liefhebben; want wie zichzelf en de wereld boven alle dingen liefheeft, vereert andere goden; voor een ieder immers is een god dat wat boven alle dingen wordt geliefd. Het tweede gebod: Niet zult gij ontwijden den Naam Gods, behelst ook niet het Woord, de leer vanuit het Woord, en zo de Kerk minachten en vanuit het hart werpen; deze dingen immers zijn de Naam Gods. Het vijfde gebod: Gij zult niet stelen, behelst ook bedriegerijen en ongeoorloofde winstbejagingen schuwen, want deze eveneens zijn diefstallen. Het zesde gebod: Gij zult niet echtbreken, behelst in het bijzonder een verkwikkelijke vinden in echtbreuken, en een onverkwikkelijke in huwelijken, en in het bijzonder aangaande zulke dingen die des huwelijks zijn, vuile dingen denken, want ook deze zijn echtbreuken. Het zevende gebod: Gij zult niet doden, behelst ook niet den naaste haat toedragen, en wraaknemingen liefhebben, want haten en wraken hijgen naar moord. Het achtste gebod: Gij zult niet vals getuigen, behelst ook niet liegen en lasteren, want leugens en lasteringen zijn ook valse getuigenissen. Het negende gebod: Gij zult niet begeren het huis des naasten, behelst ook niet willen bezitten en op zich afleiden de goederen van anderen, tegen hun zin in. Het tiende gebod: Gij zult niet begeren de echtgenote des naasten, diens knechten, en meer dingen, behelst ook niet anderen willen overheersen en hen aan zich onderwerpen; want onder de dingen die daar worden genoemd, worden de eigen dingen van den mens verstaan. Een ieder ziet, dat in deze acht geboden de boze dingen zijn vervat, die moeten worden geschuwd, en niet de goede dingen die moeten worden gedaan.

936. En zij zongen het lied van Mozes, den knecht Gods, en het lied des Lams; dat dit betekent de erkenning en de belijdenis van de geboden die in het Woord van het ene en het andere Testament zijn, voorts de erkenning en de belijdenis van het Goddelijke des Heren in Zijn Menselijke, staat vast uit de betekenis van een lied zingen, zijnde de belijdenis vanuit de erkenning en vanuit de vreugde des harten, waarover n. 326, 857; uit de betekenis van Mozes, zijnde het Woord van het Oude Testament, waarover aanstonds; en uit de betekenis van het Lam, zijnde de Heer ten aanzien van het Goddelijk Ware, waarover n. 297, 343, 460, 482; aldus ten aanzien van het Woord, want dit is het Goddelijk Ware; hier, omdat gezegd wordt Mozes en het Lam, wordt aangeduid het Woord van het Oude en het Nieuwe Testament: dat het lied van Mozes en het Lam de erkenning betekent van de geboden die in het Woord van het ene en het andere Testament zijn, voorts de erkenning van het Goddelijke in het Menselijke des Heren, staat vast uit de dingen die in deze beide Verzen volgen; het zijn immers de dingen die zij zongen, of die van het lied waren; in het eerste Vers worden verheerlijkt de werken des Heren en Zijn wegen, waarmede de geboden worden aangeduid; in het volgende Vers wordt de Heer verheerlijkt en dat Hij door allen moet worden gevreesd omdat Hij alleen heilig is; en omdat deze dingen zijn van de twee liederen, en met de liederen de erkenningen en de belijdenissen ervan worden aangeduid, is het duidelijk dat met zij zongen het lied van Mozes, den knecht Gods, en het lied des Lams, wordt aangeduid de erkenning en de belijdenis van de geboden die in het Woord van het ene en het andere Testament zijn, voorts de erkenning en de belijdenis van het Goddelijke des Heren in Zijn Menselijke: door die twee wordt ook overwinning verleend over het beest, waarover daar wordt gehandeld, namelijk door de geboden te houden en door het Goddelijke des Heren te erkennen: zonder die twee overwint het beest.

In het voorgaande Artikel zijn vanuit den Decaloog de boze dingen opgesomd die moeten worden geschuwd: maar ik weet dat verscheidenen in hun hart denken, dat niemand die kan schuwen uit zich, omdat de mens in zonden is geboren, en vandaar in geen macht om die uit zich te schuwen: maar laten zij weten, dat een ieder die met het hart denkt, dat God is, dat de Heer de God is van Hemel en Aarde, dat het Woord uit Hem is, en vandaar heilig, dat de Hemel en de Hel zijn, en dat er het leven na den dood is, die dingen kan schuwen; niet echter hij die deze dingen veracht, en uit den animus werpt, en in het geheel niet hij die deze dingen ontkent; wie immers kan denken dat iets een zonde tegen God is,

wanneer hij niet denkt over God? En wie kan de boze dingen zoals zonde schuwen, wanneer hij niets denkt over den Hemel, over de Hel, en over het leven na den dood? Zulk een mens weet niet wat zonde is. De mens is in het midden gesteld tussen den Hemel en de Hel; vanuit den Hemel vloeien aanhoudend de goede dingen in, vanuit de hel vloeien aanhoudend de boze dingen in; en omdat hij in het midden is, is hij in het vrije van de goede dingen te denken, en van de boze dingen te denken; dit vrije neemt de Heer nooit iemand af; het is immers van diens leven, en het is het middel tot zijn hervorming; voor zoveel dus de mens vanuit dit vrije denkt de boze dingen te willen schuwen, omdat zij zonden zijn, en den Heer smeekt om hulp, voor evenzoveel verwijderd de Heer die, en geeft Hij het den mens zoals uit zich van dezelve af te laten, en daarop dezelve te schuwen. Een ieder kan vanuit het natuurlijk vrije die zelfde boze dingen schuwen, deswege wijl zij tegen de menselijke wetten zijn; dit doet elk burger des Koninkrijks die de straffen der burgerlijke wet vreest, en het verlies van leven, faam, eer, schatten, en vandaar van functie, gewin en wellusten, ook de boze; en diens leven verschijnt in den uitwendigen vorm geheel en al eender aan het leven van hem die deze boze dingen schuwt deswege wijl zij tegen de Goddelijke Wetten zijn, maar het is geheel en al oneender in den inwendiger vorm: de een handelt vanuit het allene natuurlijke vrije, hetwelk uit den mens is, en de ander vanuit het geestelijk vrije, hetwelk uit den Heer is; de een en de ander handelt vanuit het vrije; wanneer de mens de zelfde boze dingen kan schuwen vanuit het natuurlijk vrije, waarom zal hij dezelve niet kunnen schuwen vanuit het geestelijk vrije, waarin hij bestendig wordt gehouden door den Heer? Laat hij slechts denken dat hij het wil omdat de hel is, de Hemel is, het leven na den dood is, de bestraffing is, en de beloning is, en laat hij den Heer om hulp smeken. Men moet weten, dat ieder mens die een geestelijk leven inzet omdat hij gezaligd wil worden, de zonden vreest vanwege de straffen der hel; doch daarna vanwege de zonde zelf, omdat zij in zich misdadig is; en ten slotte terwille van het ware en het goede, welke hij liefheeft, aldus terwille van den Heer; want voor zoveel als iemand het ware en het goede, aldus den Heer, liefheeft, voor evenzoveel heeft hij een afschuw van het tegenovergestelde ervan, zijnde het boze. Uit deze dingen blijkt, dat al wie in den Heer gelooft, de boze dingen als zonden schuwt; en

omgekeerd, dat al wie de boze dingen als zonden schuwt, gelooft; en daarom is de boze dingen als zonden schuwen, het teken des geloofs.

937. Dat Mozes het Woord van het Oude Testament betekent, kan vaststaan uit sommige plaatsen in het Woord waar hij wordt genoemd; in enige plaatsen evenwel wordt onder Mozes verstaan de Wet in den striktsten zin, zijnde de Wet gegeven van den Berg Sinai uit; in enige plaatsen wordt onder hem verstaan de Wet in brederen zin, zijnde het Historische Woord; hier echter zowel het Historische als het Profetische Woord van het Oude Testament. Dat Mozes het Woord betekent, is omdat de tien geboden, en daarop de vijf Boeken, welke het eerste des Woords waren, niet uit Hem, maar door Hem ¹¹⁾ uit den Heer zijn geweest. Dat Mozes werd genoemd voor de Wet en voor het Woord, staat vast uit de volgende plaatsen; bij Lukas: *“Abraham zeide tot hem: Zij hebben Mozes en de Profeten; laten zij die horen: indien zij Mozes en de Profeten niet horen, zo zullen zij ook niet overreed worden indien iemand vanuit de doden zou zijn wederopgestaan”*, xvi: 29, 31; hier wordt onder Mozes en de Profeten iets eenders verstaan als onder de Wet en de Profeten elders, namelijk het Historische en het Profetische Woord. Bij denzelfde: *“Jezus, aangevangen hebbende van Mozes en van al de Profeten, leide hun uit in al de Schriften, welke op Hem betrekking hadden”*, xxiv: 27. Bij denzelfde: *“Het moest alles vervuld worden wat geschreven is in de Wet van Mozes en de Profeten en de Psalmen aangaande Mij, xxiv: 44.* Bij Johannes: *“Filippus zeide: Van Wien Mozes heeft geschreven in de Wet, Dien hebben wij gevonden, Jezus”*, i: 46. Bij denzelfde: *“In de Wet heeft Mozes ons geboden”*, viii: 5. Bij Daniël: *“Nedergevloeid op ons is de vloek en de eed die geschreven is in de Wet van Mozes, den knecht Gods, omdat wij tegen Hem hebben gezondigd. Zoals geschreven is in de Wet van Mozes, al het boze is gekomen over ons”*, ix: 11, 13. Bij Joschua: *“Jehoschua schreef op den steen des altaars een dubbel van de Wet van Mozes”*, viii: 32. Bij Johannes: *“Mozes gaf u de Wet; Mozes heeft u de besnijdenis gegeven: indien een mens de besnijdenis ontvangt op den Sabbath, aldus opdat de Wet van Mozes niet ontbonden worde”*, vii: 19, 22, 23. Bij Markus: *“Mozes heeft gezegd: Eer uw vader en uw moeder”*, vii: 10. Omdat terwille van de uitbeelding aan Mozes wordt toegeschreven dat wat door hem uit den Heer is, wordt derhalve zowel de Wet van Mozes als de Wet des Heren gezegd bij Lukas: *“Toen vervuld waren de dagen hunner zuivering naar de Wet van Mozes, brachten zij zij Hem af tot Hierosolyma, gelijkterwijs geschreven is in de Wet des Heren, dat alle manlijke openende de*

¹¹ In het Handschrift staat *Ipsa* en *Ipsum*, Hem, met een hoofdletter.

baarmoeder, den Heer heilig moet worden genoemd, en opdat zij slachtoffer zouden geven naar hetgeen gezegd is in de Wet des Heren, een paar tortelduiven, en twee jongen van duiven”, II: 22, 23, 24, 39. Omdat Mozes de Wet uitbeeldde, was het hem geoorloofd binnen te gaan tot den Heer op den Berg Sinai, en niet alleen de tafelen der Wet daar op te nemen, maar ook de inzettingen en de gerichten der Wet te horen, en die het volk te bevelen; en eveneens wordt gezegd, dat zij vandaar in Mozes zouden geloven tot in het eeuwige: “Jehovah zeide tot Mozes: Zie, Ik zal komen tot u in een nevel der wolk, opdat het volk hore wanneer Ik zal hebben gesproken tot u, en zij ook in u mogen geloven tot in het eeuwige”, Exod. XIX: 9; in een nevel der wolk wordt gezegd, omdat met de Wolk het Woord in de letter wordt aangeduid: vandaar eveneens trad Mozes, wanneer hij binnenging tot den Heer op den Berg Sinai, in de wolk binnen, Exod. XX: 21; Hfdst. XXIV: 2, 18; Hfdst. XXXIV: 2 tot 5; dat de wolk den zin der letter des Woords betekent, zie men in n. 36, 594, 905, 906. Aangezien Mozes den Heer uitbeeldde ten aanzien van de Wet of het Woord, straalde derhalve toen hij nederdaalde van den Berg Sinai, de huid zijner aangezichten; en daarom legde hij, wanneer hij met het volk sprak, een omhulsel over zijn aangezichten, Exod. XXXIV: 28 tot het einde: de straling der aangezichten betekende het inwendige der Wet, want dit is in het licht des Hemels: dat hij het aangezicht verhulde wanneer hij met het volk sprak, was omdat het Inwendige des Woords toegedekt, en aldus verduisterd was voor dat volk, daar zij niet iets van licht daaruit verdroegen. Omdat door Mozes de Heer werd uitgebeeld ten aanzien van het Historische Woord, en door Elias de Heer ten aanzien van het Profetische Woord, werden derhalve, toen de Heer van gedaante was veranderd, Mozes en Elias gezien met Hem samensprekende, Matth. XVII: 3; ook hebben geen anderen met den Heer, toen Zijn Goddelijke in de wereld verscheen, kunnen samenspreken dan zij die het Woord betekenden, want het samenspreken met den Heer is door het Woord; dat Elias den Heer heeft uitgebeeld ten aanzien van het Woord, zie men in n. 624. En omdat de een en de ander, zowel Mozes als Elias, tezamen het Woord uitbeelden, worden derhalve waar gehandeld wordt over Elias, dat hij zou worden gezonden vóór den Heer, de een en de ander vermeld bij Malachia: “Gedenk der Wet van Mozes, Mijn knecht, die Ik hen heb geboden in Choreb voor gans Israël; der inzettingen en der gerichten; zie, Ik zendende ulieden Elias den Profeet, voordat komt de grote en verschrikkelijke dag van Jehovah”, IV: 4, 5, 6; onder Elias den profeet wordt Johannes de Doper verstaan, omdat door hem eender als door Elias het Woord werd uitgebeeld; men zie n. 624, 724.

938. Zeggende: Groot en wonderlijk Uw werken; dat dit betekent dat alle goede dingen des Hemels en der Kerk uit Hem zijn, staat vast uit de betekenis van de werken des Heren, zijnde alle goede dingen des Hemels en der Kerk; dat deze met Zijn werken worden aangeduid, is omdat volgt: Gerecht en waar Uw wegen; en met de wegen des Heren worden alle ware dingen des Hemels en der Kerk aangeduid: in het Woord immers wordt waar over het Goede wordt gesproken, ook over het Ware gesproken, terwille van het hemels huwelijk, zijnde het huwelijk van het goede en het ware in de afzonderlijke dingen ervan; daaruit eveneens blijkt, dat met de werken hier de goede dingen worden aangeduid, en met de wegen de ware dingen: dat de goede dingen des Hemels en der Kerk de werken des Heren zijn, is omdat de Hemel de Hemel is, en de Kerk de Kerk is vanuit het goede der liefde tot den Heer, en het goede der liefde jegens den naaste; men zie het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 13 tot 19. *Voortzetting:*

Er is in Artikel 936 gehandeld over het aflaten van boze dingen vanuit het geestelijk Vrije, waarin ieder mens wordt gehouden uit den Heer; doch omdat alle boze dingen waarin de mens wordt geboren, hun wortels trekken uit de liefde van heersen over anderen, en uit de liefde van de goederen der anderen te bezitten, en alle verkwikkelijke dingen van het eigen leven des mensen uit die beide liefden opwellen, en omdat alle boze dingen vanuit dezelve zijn, zijn vandaar ook de liefden en de verkwikkelijke dingen van deze, namelijk van de boze dingen, van het eigen leven des mensen: omdat nu de boze dingen zijn van des mensen leven daaruit, zo volgt dat de mens van dezelve vanuit zich geenszins kan aflaten; dat zou immers gelijk staan met aflaten van zijn leven vanuit zijn leven; en daarom is daarin voorzien dat hij van dezelve kan aflaten uit den Heer; en opdat hij het kan, is hem het vrije gegeven van te denken dat hij het wil, en eveneens van den Heer om hulp te smeken; dat hij in het vrije is, is omdat hij in het midden is tussen den Hemel en de hel, bijgevolg tussen het goede en het boze; en hij die in het midden is, is in het evenwicht, en hij die in het evenwicht is, kan zonder moeite en als het ware uit eigen beweging zich hierheen en daarheen wenden, en des te meer omdat de Heer aanhoudend de boze dingen wederstaat en ze terugstoot, en den mens verheft, en hem tot Zich trekt. Maar nochtans ontstaat strijd, omdat de boze dingen, welke van des mensen leven zijn, door de boze dingen die uit de hel bij voortduur oprijzen, worden aangespoord; en dan moet

de mens strijden tegen dezelve, en wel als uit zich; indien hij het niet doet als uit zich, zo worden de boze dingen niet gescheiden.

939. Heer God Almachtig; dat dit betekent omdat het Goddelijk Goede Hijzelf is, staat vast uit de betekenis van de Almacht, zijnde zijn, bestaan, kunnen en leven vanuit Zichzelf, waarover n. 43, 689; en omdat alle goede en ware dingen zijn vanuit Hem omdat zij in Hem zijn, wordt gezegd Heer God; Heer immers wordt gezegd krachtens het Goddelijk Goede, en God krachtens het Goddelijk Ware; en omdat Hij de Almacht heeft vanuit het Goddelijk Goede door het Goddelijk Ware, wordt gezegd: Heer God Almachtig. Dat de Heer in het Woord Heer wordt geheten krachtens het Goddelijk Goede, zie men in n. 685; en God krachtens het Goddelijk Ware, n. 24, 220, 688.

Voortzetting. Het is bekend dat het innerlijke van den mens moet worden gezuiverd, voordat het goede dat hij doet, goed is; de Heer zegt immers: *'Gij blinde Farizeërs, zuivert eerst het innerlijke des bекers en des schotels, opdat ook het uiterlijke rein worde'*, Matth. xxiii: 26. Het innerlijke van den mens wordt niet anders gezuiverd dan daardoor dat hij afaat van de boze dingen volgens de geboden van den Decaloog; zolang hij niet van die boze dingen afaat, en ze schuwt en verafschuwt als zonden, maken zij zijn innerlijke, en zijn zij zoals een tussengeplaatste sluier of deksel; en het verschijnt in den Hemel zoals een eclips waardoor de zon wordt verduisterd, en het licht wordt onderschept; en eveneens is hij zoals een bron van pek of van zwart water, vanuit dewelke niets dan het onzuivere uitstroomt; dat wat daarvan uitstroomt, en vóór de wereld goed verschijnt, is nochtans het goede niet, omdat het bevuild is met de boze dingen uit het innerlijke; het is immers het farizeese en huichelachtige goede; dit goede is het goede uit den mens, en eveneens is het een op verdienste gericht goede: anders is het gesteld, wanneer de boze dingen zijn verwijderd door een leven volgens de geboden van den Decaloog. Omdat nu eerst de boze dingen moeten worden verwijderd, voordat de goede dingen goed worden, waren derhalve de tien geboden het eerste des Woords; zij werden immers verkondigd van den Berg Sinai af, voordat het Woord werd geschreven door Mozes en de Profeten; en in dezelve zijn niet bevat de goede dingen die moeten worden gedaan, maar de boze dingen die moeten worden geschuwd: derhalve worden ook die geboden het eerst in de Kerken geleerd; zij worden immers geleerd aan de knapen en de meisjes, namelijk opdat de mens uit

dezelve zijn Christelijk leven inzet, en geenszins opdat hij dezelve in vergetelheid doet geraken als hij opgroeit, zoals evenwel geschiedt. Eendere dingen worden verstaan onder deze bij Jesaja: *‘Wat is Mij de veelheid der slachtoffers; uw spijsoffer, uw reukwerk, uw nieuwe manen, en uw gezette feesten, Mijn ziel haat ze; ook al zult gij het gebed hebben vermenigvuldigd, niet ben Ik horende. Wast u, zuivert u, verwijdert de boosheid uwer werken van vóór Mijn ogen, houdt op van het boze te doen: dan, al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als purper, zij zullen zijn als wol’*, 1: 11 tot 19. Onder de slachtoffers, het spijsoffer, het reukwerk, de nieuwe manen en de feesten, voorts onder het gebed, worden alle dingen van den eredienst verstaan; dat die geheel en al boos zijn, ja zelfs afschuwelijk, indien niet het Innerlijke gezuiverd is van de boze dingen, wordt verstaan onder: Wast u, zuivert u, verwijdert de boosheid der werken, en houdt op van het boze te doen: dat daarna alle dingen goed zijn, wordt verstaan onder hetgeen daar volgt.

940. Gerecht en waar Uw wegen; dat dit betekent dat alle ware dingen des Hemels en der Kerk zijn uit Hem, staat vast uit de betekenis van de wegen, zijnde de ware dingen, waarover n. 97; en daarom worden, wanneer het den Heer betreft, alle ware dingen des Hemels en der Kerk aangeduid; en deze worden gerechte en ware wegen geheten, omdat de ware dingen des Heren en uit den Heer zijn vanuit het goede, aldus goede dingen; gerecht immers wordt in het Woord gezegd van het Goede. Dat de wegen de ware dingen beteken, is omdat de ware dingen zoals wegen den mens leiden; en daarom worden met de wegen de leidende ware dingen aangeduid; dat de wegen die ware dingen beteken, is vanuit de geestelijke Wereld; allen daar wandelen wegen volgens hun ware dingen; de wegen in die Wereld zijn niet zoals de wegen in onze wereld, namelijk dat zij zijn gebaad en bepaald van de ene plaats tot de andere, maar zij worden voor een ieder geopend volgens diens ware dingen; en deze wegen zijn zodanig, dat niemand die in andere ware dingen is, dezelve ziet, maar hij alleen; de wegen leiden hen tot de plaatsen waarheen zij gaan, zo tot de gezelschappen waarmede zij moeten worden verbonden, of waarvan zij moeten worden gescheiden, en ten slotte tot het gezelschap waar zij voortdurend zullen blijven. *“Voortzetting.*

Wanneer het Innerlijke van den mens gezuiverd is van boze dingen, daardoor dat hij van dezelve aflaat en ze schuwt omdat zij zonden zijn, dan wordt het Inwendige geopend hetwelk boven dat is, hetwelk het geestelijk Inwendige wordt genoemd; dit heeft gemeenschap met

den Hemel; vandaar is het, dat de mens dan wordt binnengelaten in den Hemel, en met den Heer verbonden. Er zijn twee Inwendigen bij den mens, het ene beneden en het andere boven; het inwendige dat beneden is, is het waarin de mens is, en vanuit hetwelk hij denkt als hij in de wereld leeft; het is immers natuurlijk; dit zal terwille van het onderscheid het Innerlijke worden geheten; het Inwendige echter, dat boven is, is het waarin de mens komt na den dood als hij in den Hemel komt; alle Engelen des Hemels zijn in dit Inwendige; het is immers geestelijk: dit Inwendige wordt geopend voor den mens die de boze dingen als zonden schuwt; daarentegen wordt het gesloten gehouden voor den mens die niet de boze dingen als zonden schuwt. De oorzaak dat dit Inwendige gesloten wordt gehouden voor den mens die niet de boze dingen als zonden schuwt, is deze, dat het Innerlijke, of het natuurlijk Inwendige, voordat de mens van zonden is gezuiverd, de Hel is; en zolang de Hel daar is, kan de Hemel niet worden geopend: doch zodra de Hel verwijderd is, wordt hij geopend. Doch men moet weten, dat het geestelijk Inwendige en de Hemel voor zoveel voor den mens wordt geopend als het natuurlijk Inwendige wordt gezuiverd van de Hel die daar is; dit geschiedt niet op één keer, maar bij graden achter-eenvolgens. Uit deze dingen kan vaststaan, dat de mens vanuit zich in de Hel is, en dat hij uit den Heer een Hemel wordt; bijgevolg dat hij door den Heer aan de Hel wordt ontrukkt, en tot Hem wordt opgeheven tot den Hemel, niet onmiddellijk, maar middellijk; de middelen zijn de zogenoemde geboden, door welke de Heer dengene leidt die geleid wil worden.

941. O Koning der heiligen; dat dit betekent omdat het Goddelijk Ware Hijzelf is, staat vast uit de betekenis van den Koning, wanneer het den Heer betreft, zijnde het Goddelijk Ware, waarover boven n. 29, 31, 553, 625; en uit de betekenis van de heiligen, zijnde zij die in de Goddelijke Ware dingen uit den Heer zijn, waarover n. 204. Aangezien het Goddelijk Ware voortgaat uit den Heer, is Hijzelf dat, want dat wat voortgaat uit iemand, is Hijzelf; dit kan worden toegelicht vanuit de Engelen; uit hen gaat een geestelijke sfeer voort, welke is vanuit de aandoening van hun leven; die zelfde aandoening, welke in hen is, gaat voort of wordt uitgegoten van hen op een afstand, vanuit welke zij ook door de anderen worden gekend hoedanig zij zijn, en waar zij zijn; en omdat de vanuit hen voortgaande sfeer de zelfde is als de aandoening van hun leven in hen, zijn zijzelf hun sfeer of voortgaande aandoening. Uit

den Heer echter als Zon gaat het Goddelijke voort, hetwelk den algehelen Hemel vervult, en hetwelk den Hemel maakt; en dat Goddelijke wordt het Goddelijk Ware genoemd; daaruit blijkt, dat het Goddelijk Ware Hijzelf is.

Voortzetting. Wanneer het geestelijk Inwendige is geopend, en door hetzelfde vergemeenschaping met den Hemel is gegeven, en verbinding met den Heer, dan gewordt den mens verlichting; hij wordt vooral verlicht wanneer hij het Woord leest, omdat in het Woord de Heer is, en het Woord is het Goddelijk Ware, en het Goddelijk Ware is Licht voor de Engelen. De mens wordt verlicht in het Redelijke, want dit is het naast onderworpen aan het geestelijk Inwendige, en het neemt het licht vanuit den Hemel over, en draagt het over in het van de boze dingen gezuiverd natuurlijke, en vervult dat met erkentnissen van het ware en het goede, en eveneens maakt het met dezelve de wetenschappen, die vanuit de wereld zijn, van pas opdat die bevestigen en samenstemmen: daarvandaan heeft de mens het Redelijke, en daarvandaan ook heeft hij het verstand; wie gelooft dat de mens het redelijke en het verstand heeft voordat zijn natuurlijke gezuiverd is van boze dingen, dwaalt; des verstands immers is de ware dingen der Kerk vanuit het licht des Hemels te zien; en het Licht des Hemels vloeit bij geen ander in. Naarmate het Verstand wordt vervolmaakt, worden de valse dingen van godsdienst en van de onwetendheid, en de begoochelingen, uiteengeslagen.

942. Wie zou U niet vrezen, Heer; dat dit den eredienst des Heren vanuit het goede der liefde betekent, staat vast uit de betekenis van den Heer vrezen, zijnde Hem vereren; dat het is vanuit het goede der liefde, is omdat volgt: Wie zal niet Uw Naam verheerlijken, waarmede wordt aangeduid de eredienst vanuit de ware dingen die vanuit dat goede zijn: dat die twee worden verstaan, is omdat elke eredienst des Heren is vanuit het goede der liefde door de ware dingen; het goede vreest den Heer, en de ware dingen verheerlijken Hem. Onder den eredienst vanuit het goede der liefde wordt verstaan de eredienst uit hen die in het goede des levens zijn; bij de anderen is er geen eredienst vanuit het goede der liefde; de ware eredienst bestaat ook in een leven volgens de geboden des Heren, en de geboden des Heren doen, is Hem liefhebben; wat er verder wordt verstaan onder den Heer vrezen, zie men boven in n. 696. *“Voortzetting.* Nadat de mens door de opening van zijn Inwendige is binnengelaten in den Hemel en licht daaruit opneemt, worden hem dan dezelfde aandoeningen vergemeenschap als de Engelen des Hemels

hebben, tezamen met de liefelijke en de verkwikkelijke dingen ervan: De Eerste aandoening, welke dan wordt gegeven, is de Aandoening van het ware; de Tweede is de Aandoening van het goede; en de Derde is de Aan-doening van vruchtmaken. De mens immers is, als hij in den Hemel is binnengelaten, en in het licht en de warmte ervan, eender aan een boom groeiende vanuit zijn zaad; zijn eerste ontkieming is vanuit de verlichting; zijn bloeseming vóór de vrucht is vanuit de aandoening van het ware; de ontspruiting van de vrucht daaruit is vanuit de aandoening van het goede; de vermenigvuldiging van zich wederom in bomen is vanuit de aandoening van vruchtmaken: de warmte des Hemels, zijnde de liefde, en het licht des Hemels, zijnde het verstand van het ware vanuit die liefde, brengen eendere dingen voort in de subjecten des levens, als de warmte der wereld en het licht ervan in de subjecten niet des levens: dat zij eendere dingen voortbrengen, is vanuit de overeenstemming. Maar de voortbrenging geschiedt aan de ene en de andere zijde in den tijd der lente; de lentetijd is er voor den mens wanneer hij den Hemel binnentreedt, hetgeen geschiedt wanneer het geestelijk Inwendige van hem wordt geopend; vóór dezen is het voor hem wintertijd.

943. En verheerlijken Uw Naam; dat dit den erediens des Heren betekent vanuit de ware dingen die vanuit dat goede zijn, staat vast uit de betekenis van den Naam des Heren verheerlijken, zijnde Hem vereren vanuit de ware dingen die vanuit het goede zijn; met den Naam des Heren immers worden alle dingen aangeduid door dewelke Hij wordt vereerd; men zie n. 102, 135, 696, 815; en met Hem verheerlijken of Hem heerlijkheid geven, wordt aangeduid leven volgens Zijn Goddelijk Ware dingen, n. 874; en volgens Zijn Goddelijke ware dingen leven is Hem vereren, zoals in het vlak voorafgaande Artikel is gezegd.

Voortzetting. De mens heeft de aandoening van het ware, wanneer hij het ware liefheeft en het valse verafschuwt: de aandoening van het goede heeft hij, wanneer hij de goede nutten liefheeft en de boze nutten verafschuwt: en de aandoening van vruchtmaken heeft hij, wanneer hij het liefheeft goede dingen te doen, en van dienst te zijn. Alle hemelse vreugde is in die en vanuit die aandoeningen, welke vreugde niet met vergelijkingen kan worden beschreven; zij is immers overuitmuntend en zij is eveneens eeuwig.

944. Omdat Gij alleen heilig; dat dit betekent omdat Hij is het Goede en het Ware Zelf, en vandaar uit Hem al het goede en al het ware is, staat vast uit de betekenis van heilig, zijnde het Goddelijke dat voortgaat uit den Heer; dit immers alleen is het Heilige, en wordt genoemd het Goddelijk Goede

verenigd met het Goddelijk Ware; en omdat dit voortgaat uit den Heer, is het Hijzelf; dat wat immers voortgaat is vanuit Hemzelf hetwelk in Hemzelf is, en derhalve is. het Hijzelf; vandaar is het, dat de Heer het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware Zelf is. Dit is iets eenders als de warmte en het licht, welke voortgaan uit de zon in de wereld, of ook vanuit de vlam van een vuur; de warmte en het licht zijn vanuit de zon; zij is immers vanuit dat wat in de zon is; in de zon is zuiver vuur; dit vuur buiten de zon is de warmte afnemende volgens de afstand van haar, en het licht is de modificatie of de innerlijke actie ervan in de substanties die buiten de zon zijn, ook uit het vuur ervan; die substanties waarin zij ontstaan en worden, worden de atmosferen genoemd: vanuit een overeenstemmende analogie kan men een gevolgtrekking maken aangaande de Warmte en het Licht die voortgaan uit den Heer als de Zon in den Hemel; de Heer daar als Zon is de Goddelijke Liefde, en de Warmte daaruit voortgaande is het Goddelijk Goede, en het Licht daaruit voortgaande is het Goddelijk Ware: de Warmte voortgaande, zijnde het Goddelijk Goede, is de Goddelijke Liefde in haar uitbreiding; en het Licht voortgaande, zijnde het Goddelijk Ware, is de modificatie of de innerlijke actie in de substanties die buiten Hem zijn; die substanties waarin die modificatie geschiedt, zijn de geestelijke atmosferen, vanuit welke de Engelen ademen en leven. Omdat eendere dingen in de wereld analoge overeenstemmingen zijn, betekent derhalve het Vuur in het Woord de Liefde, de Warmte het Goddelijk Goede, en het Licht het Goddelijk Ware: het verschil is dit, dat zoals de warmte en het licht des Hemels de geestelijke essenties levendmaken, aldus de warmte en het licht der wereld de natuurlijke essenties levendmaken; maar nochtans maken de warmte en het licht der wereld niet levend vanuit zich, maar vanuit de warmte en het licht des Hemels, aldus uit den Heer. Deze dingen zijn gezegd, opdat men wete dat de Heer het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware Zelf is, aldus alleen Heilig.

Voortzetting: In dezen staat komt de mens die de boze dingen schuwt omdat zij zonden zijn, en tot den Heer schouwt: en hij komt voor zoveel in dien staat als hij de boze dingen als zonden van zich afkeert en ze verfoeit, en voor zoveel als hij den Heer Alleen en Zijn Goddelijke ook in het Menselijke van harte erkent en vereert: dit is de korte samenvatting.

945. En daarom zullen alle natiën komen, en zullen aanbidden vóór U; dat dit betekent dat allen die in het goede der liefde en de ware dingen daaruit zijn, het Goddelijke van Hem zullen erkennen, staat vast uit de betekenis van de natiën, zijnde zij die in het goede der liefde en in de ware dingen daaruit zijn,

waarover n. 175, 331, 625; en uit de betekenis van aanbidden, zijnde erkennen met het hart en vereren, waarover n. 790, 805, 821; dat onder alle natiën die alleen worden verstaan, is duidelijk; want ook zijn er zij die niet den Heer zullen erkennen.

Voortzetting; Wanneer de mens in dien staat is, dan is hij opgeheven uit zijn eigene: de mens immers is in zijn eigene, wanneer hij alleen in het natuurlijk uitwendige is; doch hij is opgeheven uit het eigene, wanneer hij in het geestelijk Inwendige is: dat hij is opgeheven uit het eigene, voelt de mens niet, tenzij hieruit, dat hij niet boze dingen denkt, en dat hij afkerig daarvan is die dingen te denken, en dat hij door de ware dingen wordt verlustigd, en door de goede nutten; evenwel doorvat deze mens, indien hij verder in dien staat voortschrijdt, met enige denking den invloed, maar nochtans wordt hij niet ervan afgehouden te denken en te willen zoals uit zich; dit immers wil de Heer terwille van de hervorming; hij erkenne evenwel, dat niets van het goede en daaruit van het ware is vanuit zich ¹²), maar vanuit den Heer.

946. Omdat Uw gerichten zijn geopenbaard; dat dit betekent dat de Goddelijke Ware dingen aan hen zijn onthuld, staat vast uit de betekenis van de gerichten, zijnde de Goddelijke Ware dingen, waarover aanstonds; en uit de betekenis van geopenbaard worden, zijnde onthuld worden. Dat de Goddelijke Ware dingen aan het einde der Kerk worden onthuld, en dat zij onthuld zijn, zal in hetgeen in dit Hoofdstuk volgt worden gezegd, omdat daar over die dingen wordt gehandeld. Dat de Gerichten de Goddelijke Ware dingen betekenen, is omdat de Wetten der regering in het geestelijk Rijk des Heren Gerichten worden genoemd, de Wetten echter der regering in het hemels Rijk des Heren de Gerechtigheid worden genoemd; de Wetten immers der regering in het geestelijk Rijk des Heren zijn de wetten vanuit het Goddelijk Ware, doch de Wetten der regering in het hemels Rijk des Heren zijn de wetten vanuit het Goddelijk Goede; vandaar is het, dat in het Woord Gericht en Gerechtigheid wordt gezegd in de volgende plaatsen; bij Jesaja: “*Des vredes zal geen einde zijn op den troon van David, om dat te bevestigen, en om dat te schragen in Gericht en Gerechtigheid, van nu aan en tot in het eeuwige*”, ix: 6; deze dingen betreffen den Heer en Zijn Rijk; Zijn geestelijk Rijk wordt aangeduid met den troon van David, en omdat dit Rijk is in de Goddelijke Ware dingen vanuit het Goddelijk Goede, wordt gezegd in Gericht en Gerechtigheid.

12 In het Handschrift is *a se* (uit zich) veranderd in *ex se* (vanuit zich).

Bij Jeremia: *“Ik zal aan David opwekken een gerechte Spruit, en Hij zal als Koning regeren, en inzichtsvol handelen, en Gericht en Gerechtigheid doen”*, xxiii: 5; deze dingen eveneens betreffen den Heer en Zijn geestelijk Rijk; en omdat dit Rijk in de Goddelijke Ware dingen vanuit het Goddelijk Goede is, wordt gezegd dat Hij als Koning zal regeren, en inzichtsvol handelen, en dat Hij Gericht en Gerechtigheid zal doen; de Heer wordt Koning genoemd krachtens het Goddelijk Ware; en omdat het Goddelijk Ware eveneens het Goddelijk Inzicht is, wordt gezegd dat Hij inzichtsvol zal handelen; en omdat het Goddelijk Ware is vanuit het Goddelijk Goede, wordt gezegd dat Hij Gericht en Gerechtigheid zal doen. Bij Jesaja: *“Jehovah worde verhoogd, omdat Hij het hoge bewoont; Hij heeft Zion vervuld met Gericht en Gerechtigheid”*, xxxiii: 5; onder Zion wordt verstaan de Hemel en de Kerk waar de Heer door het Goddelijk Ware regeert; en omdat al het Goddelijk Ware is vanuit het Goddelijk Goede, wordt gezegd: Hij heeft Zion vervuld met Gericht en Gerechtigheid. Bij Jeremia: *“Ik Jehovah doende Gericht en Gerechtigheid op de aarde, omdat het Mij in dezelve behaagt”*, ix: 24; ook hier wordt met Gericht en Gerechtigheid het Goddelijk Ware vanuit het Goddelijk Goede aangeduid. Bij Jesaja: *“Zij vragen Mij naar de Gerichten der Gerechtigheid, zij verlangen de toenadering [appropinquo] Gods”*, lviii: 2; de Gerichten der Gerechtigheid zijn de Goddelijke Ware dingen vanuit het Goddelijk Goede; eender ook het Gericht en de Gerechtigheid, want de geestelijke zin verbindt de dingen die de zin der letter onderscheidt. Bij Hoschea: *“Ik zal u Mij ondertrouwen tot in het eeuwige, en Ik zal u Mij ondertrouwen in Gerechtigheid en Gericht, en in barmhartigheid, en in waarheid”*, ii: 18, 19; daar betreft het des Heren hemels Rijk, hetwelk bestaat uit hen die in de liefde tot den Heer zijn; en omdat de verbinding van den Heer met hen vergelijkenderwijs is zoals de verbinding van een echtgenoot met de echtgenote, het goede der liefde immers verbindt aldus, wordt derhalve gezegd: Ik zal u Mij ondertrouwen in Gerechtigheid en Gericht; en Gerechtigheid wordt gezegd in eerste plaats, en Gericht in de tweede; omdat zij die in het goede der liefde tot den Heer zijn, ook in de ware dingen zijn; vanuit het goede immers zien zij die; omdat Gerechtigheid wordt gezegd van het goede, en Gericht van het ware, wordt derhalve ook gezegd in barmhartigheid en in waarheid; de barmhartigheid is ook van het goede, omdat zij der liefde is. Bij David: *“Jehovah, in de Hemelen is Uw Gerechtigheid zoals de bergen Gods, en Uw Gerichten zijn zoals een grote afgrond”*, Psalm xxxvi: 6, 7; Gerechtigheid wordt gezegd van het Goddelijk Goede, en daarom wordt zij vergeleken met de bergen Gods, want met de bergen Gods worden de goede dingen der liefde aangeduid; men zie n. 405, 510, 850; en

Gerichten wordt gezegd van de Goddelijke Ware dingen, en daarom worden zij vergeleken met een groten afgrond, want met den groten afgrond wordt het Goddelijk Ware aangeduid. Uit deze dingen nu kan vaststaan, dat met de Gerichten de Goddelijke Ware dingen worden aangeduid. In vele plaatsen in het Woord wordt ook gezegd Gerichten, Geboden en inzettingen; en daar worden met de Gerichten de burgerlijke Wetten aangeduid, met de Geboden de Wetten van het geestelijk leven, en met de inzettingen de wetten van den eredienst; dat met de Gerichten de burgerlijke Wetten worden aangeduid, staat vast uit Exodus Hfdst. XXI, XXII, XXIII, waar de dingen die daar worden bevolen, Gerichten worden genoemd, omdat krachtens dezelve de oordelen door de Rechters in de poorten der steden geschieden; maar nochtans betekenen die zelfde Gerichten de Goddelijke Ware dingen, zodanig als zij zijn in het geestelijk Rijk des Heren in de Hemelen; zij bevatten immers dezelve in den geestelijken zin, zoals kan vaststaan uit de Ontvouwing ervan in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 8791 tot 9103; 9124 tot 9231; 9247 tot 9348. Dat de Wetten bij de zonen Israëls Gerichten, Geboden en Inzettingen werden geheten, staat vast uit de volgende plaatsen, bij Mozes: *“Dat Ik tot u spreke al de Geboden, Inzettingen en Gerichten, die gij hun zult leren, opdat zij ze doen”*, Deut. v: 31. Bij denzelfde: *“Dit zijn de Geboden, de Inzettingen en de Gerichten, welke Jehovah uw God heeft geboden om u te leren”*, Deut. vi: 1. Bij denzelfde: *“Houdt derhalve de Geboden, de Inzettingen en de Gerichten die Ik u heden gebied, om die te doen”*, Deut. vii: 11. Bij David: *“Indien zijn zonen Mijn Wet verlaten, en in Mijn gerichten niet wandelen, indien zij Mijn Inzettingen ontwijden, en Mijn Geboden niet houden, zo zal Ik met de roede hun overtreding bezoeken”*, Psalm LXXXIX: 31, 32, 33; behalve ook meermalen elders, zoals in Levit. xviii: 5; Hfdst. xix: 37; Hfdst. xx: 22; Hfdst. xxv: 18; Hfdst. xxvi: 15; Deut. iv: 1; Hfdst. v: 1, 6, 7; Hfdst. xvii: 19; Hfdst. xxvi: 17; Ezech. v: 6, 7; Hfdst. xi: 12, 20; Hfdst. xviii: 9; Hfdst. xx: 11, 13, 25; Hfdst. xxxvii: 24; onder de geboden worden en die plaatsen de wetten des levens verstaan, vooral die welke in den Decaloog zijn, welke derhalve de tien geboden worden genoemd; onder de inzettingen echter worden verstaan de wetten van den eredienst, welke vooral de slachtoffers betroffen, en de heilige bedieningen; en onder de gerichten worden de burgerlijke wetten verstaan, met welke wetten, omdat zij uitbeeldend waren voor de geestelijke dingen, de Goddelijke Ware dingen worden uitgebeeld, zodanig als zij zijn in het geestelijk Rijk des Heren in de Hemelen.

Voortzetting: Wanneer dus de mens de boze dingen als zonden schuwt en verafschuwt, en door den Heer is verheven tot den Hemel,

zo volgt, dat hij niet langer in zijn eigene is, maar in den Heer, en vandaar dat hij de goede dingen denkt en wil: omdat nu de mens zoals hij denkt en wil, aldus ook doet, want elke daad des menschen gaat voort vanuit de denking van zijn wil, volgt vandaar wederom, dat de mens, wanneer hij de boze dingen schuwt en verafschuwt, de goede dingen niet uit zich maar uit den Heer doet: vandaar nu is het, dat de boze dingen schuwen is de goede dingen doen: de goede dingen die de mens dan doet, worden verstaan onder de goede werken, en de goede werken in de ganse samenvatting worden verstaan onder de naastenliefde. Omdat de mens niet kan worden hervormd, tenzij hij denkt, wil en doet zoals uit zich, wordt dat wat zoals uit den mens zelf geschiedt, met hem verbonden en blijft bij hem; hetgeen echter niet zoals vanuit den mens zelf geschiedt, dit vloeit, omdat het met niet enig leven van den zin wordt opgenomen, door zoals aether; derhalve wil de Heer, dat de mens niet slechts de boze dingen schuwt en verafschuwt zoals uit zich, maar ook denkt, wil en doet zoals vanuit zich, maar nochtans van harte erkent dat alle dingen zijn uit den Heer: dit zal hij erkennen omdat het waar is.

947. *Vers 5, 6. En na deze dingen zag ik, en zie, geopend werd de Tempel des Tabernakels der Getuigenis in den Hemel. En uit gingen de zeven Engelen, hebbende de zeven plagen, vanuit den Tempel, bekleed met linnen rein en blinkend, en omgord rondom de borsten met gouden gordels.* En na deze dingen zag ik, en zie, geopend werd de Tempel des Tabernakels der Getuigenis in den Hemel, betekent uit den Heer het Goddelijk Ware in het Woord innerlijk onthuld: en uit gingen de zeven Engelen, hebbende de zeven plagen, vanuit den Tempel, betekent daaruit geopenbaard alle boze dingen en de valse dingen daaruit, en de valse dingen en de boze dingen daaruit, welke de Kerk hebben verwoest: bekleed met linnen rein en blinkend, betekent door het Goddelijk Ware of het Woord in den geestelijken zin: en omgord rondom de borsten met gouden gordels, betekent het geestelijk Goddelijk Goede, de ware dingen samenhoudende in volgorde en in samenhang.

948. En na deze dingen zag ik, en zie, geopend werd de Tempel des Tabernakels der Getuigenis in den Hemel; dat dit betekent het Goddelijk Ware in het Woord innerlijk uit den Heer onthuld, staat vast uit de betekenis van den Tempel, zijnde het Goddelijk Ware uit den Heer, waarover n. 220, 391, 915; uit de betekenis van den Tabernakel der Getuigenis, zijnde ook het Goddelijk Ware, maar innerlijk; iets eenders immers wordt met den Tabernakel

aangeduid als met den Tempel; maar wanneer Tempel des Tabernakels der Getuigenis wordt gezegd, zo wordt het innerlijk Goddelijk Ware aangeduid; dat dit werd onthuld, wordt daaronder verstaan, dat hij zag dat die geopend werd in den Hemel. Onder het Goddelijk Ware innerlijk onthuld wordt verstaan het Woord ten aanzien van den inwendigen zin; want het Woord is het Goddelijk Ware, en de inwendige of de geestelijke zin is hetzelfde innerlijk. Onder de Getuigenis wordt de Wet verstaan die in de Ark was neergelegd, welke derhalve de Ark der Getuigenis werd geheten: wat verder de getuigenis in den brede en in den strikten zin betekent, zie men boven in n. 10, 392, 635, 649, 749. Gehandeld wordt in hetgeen nu volgt in dit Hoofdstuk over het Woord innerlijk onthuld voordat de Kerk geheel en al verwoest is; want in het volgende Hoofdstuk wordt gehandeld over haar volledige verwoesting, welke wordt beschreven met de zeven Engelen hebbende de zeven fiolen vol van den toorn Gods, en met het nederwerpen ervan op de aarde. Dat het Woord, voordat de Kerk ten volle verwoest is, innerlijk werd onthuld, dat is, ten aanzien van den geestelijken zin, is omdat dan de Nieuwe Kerk zal worden geïnstaurerd, tot welke diegenen worden uitgenodigd die uit de vorige Kerk zijn; en voor de Nieuwe Kerk is het Goddelijk Ware innerlijk onthuld; dit kon niet eerder worden onthuld, vanwege oorzaken waarover in hetgeen volgt wordt gehandeld. Eender is nu geschied, zoals is geschied aan het einde van de Joodse Kerk; aan het einde immers van haar, hetwelk daar was toen de Heer in de wereld kwam, werd het Woord innerlijk geopend; onthuld werden immers uit den Heer toen Hij in de wereld was, de innerlijke Goddelijke ware dingen, welke de uit Hem te instaureren nieuwe Kerk van dienst moesten zijn, en eveneens van dienst waren: heden ten dage eveneens is om eendere oorzaken het Woord innerlijk geopend, en vandaar zijn nog innerlijker Goddelijke Ware dingen onthuld, welke de Nieuwe Kerk van dienst zullen zijn die Nova Hierosolyma zal worden genoemd. Hoedanig de Goddelijke Voorzienigheid des Heren is geweest in het onthullen van de Goddelijke Ware dingen, kan men zien aan de op voortschrijdende wijze geïnstaurerde Kerken; er zijn verscheidene Kerken op onzen Aardbol geweest, de ene na de andere; er is de Oudste geweest welke vóór den vloed was; er is de Oude geweest, die na den vloed was; voorts de Hebreeuwse, en daarop de Israëlietische; na deze is er de Christelijke geweest, en nu zet de Nieuwe in: de binnenste Goddelijke Ware dingen zijn onthuld geweest aan hen die van de Oudste Kerk waren; de uiterlijke Goddelijke Ware dingen echter zijn onthuld geweest aan hen die van de Oude Kerk waren; doch de uiterste of laatste Goddelijke Ware dingen aan de Hebreeuwse, en ten slotte aan de Israëlietische Kerk, met

welke Kerk ten slotte al het Goddelijk Ware verging, want in het Woord was ten slotte niets dat niet verechtreukt was; doch na haar einde werden de innerlijke Goddelijke Ware dingen onthuld voor de Christelijke Kerk uit den Heer; en nu de nog innerlijker Ware dingen voor de te komen Kerk; die innerlijke Ware dingen zijn die welke in den inwendigen of geestelijken zin des Woords zijn. Uit deze dingen blijkt, dat de voortschrijding van het Goddelijk Ware is geweest uit binnensten tot laatsten, aldus uit de wijsheid tot louter onwetendheid; en dat nu een voortschrijding ervan geschiedt uit laatsten tot de innerlijke dingen, aldus uit de onwetendheid wederom tot de wijsheid.

Voortzetting: De Godsdienst bij den mens bestaat in het leven volgens de Goddelijke geboden, welke in kort bestek zijn samengevat in den Decaloo; bij hem die niet volgens dezelve leeft, kan geen godsdienst zijn, omdat hij God niet vreest, te minder Hem liefheeft, noch den mens vreest, te minder hem liefheeft; vreest hij God of den mens, die steelt, echtbreekt, doodt, vals getuigt? Nochtans kan een ieder volgens die geboden leven; en hij die wijs is, leeft zoals een burgerlijk mens, zoals een zedelijk mens, en zoals een natuurlijk mens; maar wie niet volgens dezelve leeft zoals een geestelijk mens, kan niet worden gezaligd; want leven volgens dezelve zoals een geestelijk mens, is terwille van het Goddelijke in dezelve; doch leven volgens dezelve zoals een burgerlijk mens, is terwille van het gerechte, en opdat hij de straffen de wereld ontgaat; en leven volgens dezelve zoals een zedelijk mens, is terwille van het eerbare, en opdat hij het verlies van faam en eer ontgaat; leven echter volgens dezelve als een natuurlijk mens, is terwille van het menselijke, en opdat hij de schande ontgaat dat hij van geen gezond gemoed is: Zowel de burgerlijke als de zedelijke en de natuurlijke wetten dicteren alle, dat men niet moet stelen, echtbreken, doden, vals getuigen; maar nochtans wordt de mens niet gezaligd als hij die boze dingen schuwt krachtens die wetten alleen, indien hij ze niet ook schuwt krachtens de geestelijke Wet; zo schuwt hij ze als zonden; bij deze immers is de godsdienst, en is het geloof dat God is, dat Hemel en Hel zijn, en dat er een leven na den dood is; ja zelfs is ook bij deze het burgerlijk leven, voorts het zedelijk leven en het natuurlijk leven; het burgerlijk leven, omdat er het gerechte is, het zedelijk leven omdat er het eerbare is, en het natuurlijk leven omdat er het menselijke is; doch niet leven volgens die geboden

als geestelijk mens, is ook niet een burgerlijk mens zijn, noch een zedelijk, noch een natuurlijk mens; want deze heeft niet het gerechte, heeft niet het eerzame, ja heeft zelfs niet het menselijke, omdat in dezelve niet het Goddelijke is; er bestaat immers geen goede dat is het goede in zich en vanuit zich, tenzij dat wat vanuit God is; aldus bestaat er niet enig gerechte, enig waarlijk eerzame, en waarlijk menselijke, in zich en vanuit zich, tenzij dat wat vanuit God is, en tenzij in dezelve het Goddelijke is: overweeg of iemand in wien de hel is, of die een duivel is, het gerechte kan doen vanuit het gerechte, of terwille van het gerechte, eender het eerzame, of enig waarlijk menselijke; het waarlijk menselijke is dat wat is vanuit de orde en volgens de orde, en dat wat is vanuit de gezonde rede; en God is de orde, en vanuit God is de gezonde rede: in één woord, wie niet de boze dingen als zonden schuwt, is geen mens. Een elk die deze geboden van zijn godsdienst maakt, wordt een burger en inwoner des Hemels; doch wie die geboden niet van zijn godsdienst maakt, maar nochtans in de uitwendige dingen volgens dezelve leeft krachtens de natuurlijke, zedelijke en burgerlijke wet, deze wordt een burger en inwoner van de wereld, niet echter van den Hemel. De meeste natiën weten die geboden, en maken die eveneens van hun godsdienst, en leven volgens dezelve omdat God dat wil en heeft bevolen; daardoor hebben zij vergemeenschapping met den Hemel, en verbinding met God; en daarom ook worden zij gezaligd; doch de meesten in de Christelijke wereld heden ten dage maken die geboden niet van hun godsdienst, maar van hun burgerlijk en zedelijk leven, in den uitwendigen vorm om zich een schijn te geven handelen zij echter niet bedriegelijk en maken ongeoorloofde winst, begaan zij geen echtbreuken, vervolgen zij niet klaarblijkend vanuit dodelijke haat en wraken de anderen, noch getuigen zij vals; maar deze dingen doen zij niet, niet omdat het zonden zijn, en tegen God, maar omdat zij vrezen voor hun leven, hun faam, hun functie, hun zaken, hun bezitting, hun eer en gewin, en hun wellust; en daarom zouden zij, indien deze banden niet weerhielden, die dingen doen; dezen kunnen dus, omdat zij geen vergemeenschapping voor zich hebben gemaakt met den Hemel, noch verbinding met den Heer, maar slechts met de wereld en met zichzelf, niet gezaligd worden. Bedenk of gij u niet, indien u die uitwendige banden werden afgenomen, zoals met elk mens

na den dood geschiedt, indien niet de inwendige banden, zijnde die van de vreze en de liefde Gods, aldus van den godsdienst, u weerhielden en aftrokken, zoudt storten in allerlei diefstallen, echtbreuken, moorden, valse getuigenissen en begerigheden, vanuit de liefde ervan, aldus vanuit het verkwikkelijke ervan, zoals een duivel; dat het zo is, heb ik ook gezien en gehoord.

949. En uit gingen de zeven Engelen, hebbende de zeven plagen, vanuit den Tempel; dat dit betekent daaruit geopenbaard alle boze dingen en de valse dingen daaruit, en de valse dingen en de boze dingen daaruit, welke de Kerk hebben verwoest, staat vast uit de betekenis van de Engelen, zijnde de openbaringen, zoals boven n. 869, 878, 883; uit de betekenis van zeven, zijnde alle dingen en geheel en al, waarover n. 257, 300; uit de betekenis van de plagen, zijnde zulke dingen die het geestelijk leven vernietigen, bijgevolg de Kerk, zijnde de begeerten vanuit de boze liefden en de valsheden, waarover n. 584, bijgevolg de boze dingen en daaruit de valse dingen, en de valse dingen en daaruit de boze dingen; en uit de betekenis van den Tempel, zijnde het Woord innerlijk onthuld, waarover in het vlak voorafgaande Artikel: uit deze dingen blijkt, dat met “uit gingen de zeven Engelen, hebbende de zeven plagen, vanuit den Tempel”, wordt aangeduid, dat vanuit het Woord en vanuit zijn geestelijken zin, zijn geopenbaard alle boze dingen en de valse dingen daaruit, en de valse dingen en de boze dingen daaruit, welke de Kerk hebben verwoest. Gezegd wordt de boze dingen en daaruit de valse dingen, en de valse dingen en daaruit de boze dingen, omdat verstaan wordt de Kerk bij de Pauselijken, en de Kerk bij de Hervormden; bij de Pauselijken hebben de boze dingen en daaruit de valse dingen de Kerk verwoest, bij de Hervormden echter de valse dingen en daaruit de boze dingen: de boze dingen bij de Pauselijken zijn de boze dingen vanuit de liefde van heersen door de heilige dingen der Kerk over alle dingen des Hemels en over alle dingen der aarde; die liefde is de springbron van alle boze dingen, en vanuit die boze dingen zijn de valse dingen van elk geslacht: bij de Hervormden echter zijn het de valse dingen en daaruit de boze dingen; de valse dingen wellen op vanuit het beginsel der rechtvaardigmaking en de zaliging van den mens door het geloof-alleen, of door het geloof zonder de goede werken; en wanneer de goede werken worden gescheiden van het geloof, zo zijn in de plaats ervan de boze werken; vandaar is het, dat bij dezen de valse dingen en daaruit de boze dingen de Kerk hebben verwoest, zoals bij de Pauselijken de boze dingen en daaruit de valse dingen.

“*Voortzetting:* voor zoveel als de boze dingen als zonden worden verwijderd, voor evenzoveel vloeien de goede dingen in, en doet de mens daarna voor evenzoveel goede dingen, niet uit zich maar uit den Heer. Zoals *ten eerste:* Voor zoveel als hij niet andere goden vereert, aldus eveneens voor zoveel als hij niet boven alle dingen zich en de wereld liefheeft, voor evenzoveel vloeit uit den Heer de erkenning Gods in, en dan vereert hij God niet vanuit zich maar vanuit den Heer. *Ten tweede:* Voor zoveel als hij niet den Naam Gods ontwijdt, aldus eveneens voor zoveel hij de begeerten vanuit de liefden van zich en van de wereld opkomende schuwt, voor evenzoveel heeft hij de heilige dingen des Woords en der Kerk lief, want deze zijn de Naam Gods, en de begeerten vanuit de liefden van zich en van de wereld opkomende, ontwijden die dingen. *Ten derde:* Voor zoveel als hij de diefstallen schuwt, aldus eveneens voor zoveel hij bedriegerijen en ongeoorloofde winstmakingen schuwt, voor evenzoveel treedt de oprechtheid en de gerechtigheid binnen, en heeft hij het oprechte en het gerechte lief vanuit het oprechte en het gerechte, en vandaar handelt hij het oprechte en het gerechte niet uit zich maar uit den Heer. *Ten vierde:* Voor zoveel hij echtbreuken schuwt, aldus eveneens de onkuise en vuile denkingen, voor evenzoveel treedt hij de echtelijke liefde binnen, zijnde de binnenste liefde des Hemels, in welke liefde de kuisheid zelf zetelt. *Ten vijfde:* Voor zoveel hij moorden schuwt, aldus eveneens dodelijke haten en wraken welke naar doodslag hijgen, voor evenzoveel treedt de Heer binnen met barmhartigheid en liefde. *Ten zesde:* Voor zoveel hij valse getuigenissen schuwt, aldus eveneens leugens en lasteringen, voor evenzoveel treedt uit den Heer de waarheid binnen. *Ten zevende:* Voor zoveel hij de begerigheid schuwt naar de huizen van anderen, aldus eveneens de liefde en daaruit de begeerten van de goederen van anderen te bezitten, voor evenzoveel treedt uit den Heer de naastenliefde jegens den naaste binnen. *Ten achtste:* Voor zoveel hij de begerigheid naar de echtgenoten, knechten, enz. van anderen schuwt, aldus eveneens de liefde en daaruit de begeerten van anderen te overheersen, want de dingen die in dit gebod worden opgesomd, zijn de eigen dingen van den mens, voor evenzoveel treedt de liefde tot den Heer binnen. In deze acht Geboden zijn de boze dingen vervat die moeten worden geschuwd; in een tweetal echter, namelijk in het Derde en het Vierde, zijn enige dingen

vervat die moeten worden gedaan, namelijk dat men den Sabbath moet heiligen, en dat men de ouders moet eren; hoe echter die twee geboden moeten worden verstaan, niet door de mensen der Joodse Kerk, maar door de mensen der Christelijke Kerk, zal elders worden gezegd.

950. Bekleed met linnen rein en blinkend; dat dit betekent door het Goddelijk Ware of het Woord vanuit den geestelijken zin, staat vast uit de betekenis van het linnen, zijnde het Ware, en wanneer het den Heer of het Woord betreft, zijnde het Goddelijk Ware; dit wordt rein geheten uit hoofde hiervan, dat het echt is, en blinkend krachtens het licht in den Hemel, welk licht blinkende glans is, want vanuit hetzelfde blinken of glanzen alle dingen die daar zijn; het is het Goddelijk Ware voortgaande uit den Heer, hetwelk vóór de ogen der Engelen verschijnt zoals Licht, ter oorzake hiervan, dat het Goddelijk Ware hun verstand verlicht; en dat wat het verstand der Engelen verlicht, blinkt voor hun ogen: zodanig is het Goddelijk Ware in den Hemel, en zodanig is het Woord in zijn geestelijken zin; doch het Goddelijk Ware op aarde is zodanig als het Woord in den zin der letter is, in denwelke weinig echte ware dingen zijn zodanig als zij in den Hemel zijn, maar het zijn schijnbaarheden van het Ware; de natuurlijke mens neemt geen andere op; maar de echte ware dingen, zodanig als zij in den Hemel zijn, schuilen nochtans weggeborgen in de schijnbaarheden van het ware, want het zijn de dingen die in den geestelijken zin des Woords zijn: uit deze dingen blijkt, dat daarmede dat de Engelen uitgingen vanuit den Tempel, bekleed met linnen rein en blinkend, wordt aangeduid dat de boze en de valse dingen werden geopenbaard die de Kerk hebben verwoest, door het Goddelijk Ware of het Woord vanuit den geestelijken zin ervan. Dat de geestelijke zin des Woords nu is opengedekt, heeft verscheidene oorzaken: de ene, omdat de Kerken in de Christelijke wereld den gehelen zin der letter des Woords hebben vervalst, en dit tot aan de vernietiging van het Goddelijk Ware in den Hemel toe, waardoor de Hemel werd toegesloten; en daarom heeft het den Heer behaagd, opdat de Hemel worde geopend, den geestelijken zin des Woords te onthullen, in welken zin het Goddelijk Ware is zodanig als het in den Hemel is; door het Woord immers is er verbinding van den mens met den Heer, en vandaar met den Hemel; wanneer het Woord wordt vervalst tot aan de vernietiging van het echte Ware ervan toe, dan vergaat de verbinding, en wordt de mens gescheiden van den Hemel; opdat dus hij wederom met den Hemel worde verbonden, is het Goddelijk Ware onthuld zodanig als het in den Hemel is, en is dit bevestigd door den geestelijken zin des Woords, waarin dat

Goddelijk Ware is. De tweede oorzaak was deze, dat de valse dingen die de Kerk hebben overstroemd, en haar hebben verwoest, niet konden worden uiteengeslagen dan alleen door het echte Ware in het geopende Woord; de valse dingen en daaruit de boze dingen, en de boze dingen en daaruit de valse dingen, kunnen geenszins worden gezien tenzij vanuit de ware dingen zelf; de valse dingen immers en de boze dingen verschijnen, zolang de echte ware dingen niet aanwezig zijn, als het ware in een zeker licht; dezelve hebben een licht vanuit de bevestigingen door de redeneringen vanuit den natuurlijken mens, en door den zin der letter volgens de schijnbaarheden vóór dien mens ontvouwd en aangeplóoid; doch wanneer de echte ware dingen aanwezig zijn, dan voor het eerst verschijnen de valse en de boze dingen; het licht immers des Hemels, hetwelk de echte ware dingen hebben, verstroot het dwaallicht der valse dingen, en verkeert het in duisternis. De derde oorzaak is, dat de Nieuwe Kerk, welke onder Heilig Hierosolyma in de Apocalyps wordt verstaan, verbonden zij met den Hemel door de Goddelijke ware dingen des Woords, welke in den geestelijken zin ervan zijn; het Woord immers is de verbinding, doch dan is er verbinding, wanneer de mens het Woord eender doorvat zoals de Engelen het doorvatten. Dat het Linnen het ware betekent, zal men in het volgende artikel zien.

Voortzetting; Over het Eerste Gebod; Niet zult gij u andere goden maken, sluit ook in dat zij niet zichzelf en de wereld boven alle dingen liefhebben; want wat boven alle dingen wordt geliefd, dat is een god. Er zijn twee liefden die volslagen aan elkander zijn tegenovergesteld: de liefde van zich en de liefde tot God, voorts de liefde der wereld en de liefde des Hemels; wie zichzelf liefheeft, die heeft zijn eigene lief, en het eigene van den mens is niets dan het boze; vandaar ook heeft deze het boze in de gehele samenvatting lief; en wie het boze liefheeft, haat het goede, en vandaar ook God. Wie zichzelf boven alle dingen liefheeft, dompelt zijn aandoeningen en denkingen onder in het lichaam en zo in zijn eigene, waaruit hij zo niet door den Heer kan worden opgeheven; en wie is ondergedompeld in het lichaam en zijn eigene, die is in lichamelijke ideeën, en in de wellusten welke louter des lichaams zijn, en vandaar in donkerheid ten aanzien van de dingen die boven zijn; doch hij die wordt opgeheven door den Heer, is in het licht; en wie niet in het licht des Hemels is, maar in de donkerheid, die ontkent God, omdat hij niet iets van God ziet, en voor God in de plaats erkent hij óf de natuur, óf enig mens, óf enigen afgod, en eveneens

streeft hij daarnaar dat hijzelf als een god worde vereerd; daaruit nu volgt, dat hij die zichzelf boven alle dingen liefheeft, andere goden vereert. Eender hij die het de wereld doet, maar in minderen graad; want de wereld kan niet voor zoveel worden geliefd als het eigene wordt geliefd; en daarom wordt de wereld geliefd vanuit het eigene en terwille van het eigene, omdat zij hetzelve van dienst is. Onder de liefde van zich wordt vooral verstaan de liefde van heersen over anderen vanuit het allene verkwikkelijke der heerschappij, en terwille van den voorrang, en niet vanuit het verkwikkelijke der nutten en terwille van het gemenebest: en onder de liefde van de wereld wordt vooral verstaan de liefde van de goederen in de wereld te bezitten vanuit het allene verkwikkelijke van het bezit en terwille van de welgesteldheid, en niet vanuit het verkwikkelijke der nutten vanuit de goederen, en terwille van het goede daaruit: die ene en die andere liefde is zonder grens; zij rent, voor zoveel als de gelegenheid wordt gegeven, tot in het oneindige voort.

951. Aangezien met de zeven Engelen die de zeven laatste plagen hadden, wordt aangeduid de openbaring van de boze en de valse dingen die de Kerk hebben verwoest, en omdat de openbaring werd gedaan door het Goddelijk Ware in het Woord, verschenen derhalve die Engelen bekleed met linnen rein en blinkend; met het linnen rein en blinkend immers wordt het echte ware aangeduid: ook verschijnen alle Engelen bekleed volgens de functies; want de klederen waarmede zij bekleed rondgaan, stemmen overeen met hun bedieningen, en in het algemeen met hun innerlijke dingen; de Engelen wijs vanuit het Goddelijk Ware, verschijnen in witte klederen uit sindon, fijn lijnwaad of linnen, aangezien sindon, fijn lijnwaad en linnen, overeenstemmen met de ware dingen waarin zij zijn; daarom ook hadden Aharon en diens zonen klederen uit linnen, waarin zij bedienden, waarover aldus bij Mozes: *“Maken zult gij voor Aharon en diens zonen broeken van linnen om te bedekken het vlees hunner naaktheid, van de lenden tot aan de dijnen toe; zij zullen op hen zijn wanneer zij zullen binnentreden in de Tent der samenkomst, en toetreden tot het altaar om te bedienen in het heilige, opdat zij niet de ongerechtigheid dragen en sterven”*, Exod. xxviii: 42, 43. Elders: *“Aharon zal, wanneer hij zal binnentreden in het heilige, een rok van linnen der heiligheid aantrekken; een onderbroek van linnen zal op zijn vlees zin; met een bandelier van linnen zal hij zich gorden, en een tulband van linnen zal hij zich opzetten”*, Levit. xvi: 4. *Dat zij de zelfde klederen zouden aantrekken wanneer zij het volk zouden ontzondigen*, Vers 32. *Voorts wanneer hij de as zou*

opnemen van het Altaar na het brandoffer, Levit. vi: 10. Eender de priesters die zouden bedienen in den Nieuwen Tempel bij Ezechiël: “*Wanneer de Levietische priesters, de zonen van Zadoch, zullen binnentreden tot de poorten van den innerlijken voorhof, zo zullen zij klederen van linnen aantrekken, en niet zal wol over hen opkomen, wanneer zij zullen bedienen in de poorten van den innerlijken voorhof en inwaarts: tulbanden van linnen zullen zijn op hun hoofd, en onderbroeken van linnen zullen zijn op hun lenden*”, XLIV: 15, 17, 18; de oorzaak dat zij klederen van linnen aantrokken wanneer zij de heilige dingen bedienden, was omdat alle heilige bediening geschiedt door het Goddelijk Ware; het priesterschap immers, hetwelk Aharon en diens zonen vervulden, beeldde uit den Heer ten aanzien van het Goddelijk Goede; dit bedient alle dingen door het Goddelijk Ware. Het Goddelijk Ware beschermt ook tegen de valse en de boze dingen welke uit de Hel zijn; en daarom wordt ook gezegd: Opdat zij niet de ongerechtigheid dragen en sterven; waarmede wordt aangeduid, dat anders de valse dingen vanuit de hel hen zouden verderven. Die klederen werden klederen der heiligheid genoemd, omdat van heiligheid wordt gesproken met betrekking tot het Goddelijk Ware. Omdat de klederen van linnen klederen der bediening waren, droegen vandaar de priesters een Efod van linnen wanneer zij bedienden, zoals men leest over Samuel, 1 Sam. II: 18; over de priesters die Saul doodde, 1 Sam. XXII: 18; en eveneens over David toen hij vóór de Ark uitging, II Sam. VI: 14. Ook over den Heer Zelf bij Johannes: “*Jezus stond op van het avondmaal, en legde Zijn bekleedselen af, en nemende een linnen doek omgordde Hij Zich, en goot water in een bekken, en ving aan de voeten der discipelen te wassen, en af te droegen met den linnen doek waarmede Hij omgord was*”, XIII: 4, 5; de wassing van de voeten der discipelen beeldde uit en duidde vandaar aan de zuivering van de boze en de valse dingen, uit den Heer door het Goddelijk Ware; de gehele zuivering immers van de boze en de valse dingen geschiedt uit den Heer door het Goddelijk Ware; dit werd aangeduid door den linnen doek waarmede de Heer Zich omgordde, en waarmede Hij de voeten der discipelen afdroogde. Behalve deze zeven Engelen, over wie in de Apocalyps wordt gehandeld, werden ook andere Engelen gezien in linnen klederen, zodat *de Engel die de voorhoofden der zuchtende mannen tekende, en die binnentrad tussen het wiel der Cherubim, en kolen van vuur nam, en sprenkelde over de stad*, Ezech. IX: 3, 4, 11; Hfdst. X: 2, 6, 7; voorts *hij die aan Daniël verscheen, bekleed met linnen, wiens lenden waren gegord met goud van Ufaz*, Dan. X: 5; Hfdst. XII: 6, 7; en dezen verschenen met linnen bekleed omdat zij waren aangegord tot de bedieningen. De Engel die den Nieuwen Tempel mat, *die het aanzien*

van brons had, werd gezien hebbende in de hand een snoer van linnen, en een meetriet, Ezech. XL: 3; met de meting van den Tempel daar wordt de Nieuwe Kerk beschreven ten aanzien van haar hoedanige; de getallen der maten betekenen dat hoedanige; en het gehele hoedanige der Kerk wordt gekend door het Goddelijk Ware; vandaar was een snoer van linnen in zijn hand. Aangezien met het Linnen het ware wordt aangeduid, en met den gordel het al ervan, deze immers is alle dingen omvangende en omsluitende, en omdat bij de zonen Israëls niets van het ware meer over was, *werd derhalve aan den profet Jeremia bevolen dat hij zich een gordel van linnen zou kopen, en dien zou verstoppen in de kloof van een rots aan den Eufcrath; en aan het einde van veel dagen was die verdorven, en deugde nergens toe*, Jerem. XIII: 1 tot 7: met den gordel van linnen wordt al het ware der leer vanuit het Woord aangeduid: wat betekent dat hij verborgen was in de kloof van een rots aan den Eufcrath, en daar verdorven was, zie men boven in n. 569. Met het linnen wordt het ware der Kerk ook aangeduid bij Jesaja: *“Het gekrookte riet zal Hij niet verbrijzelen, en het rokende linnen zal Hij niet uitblussen, en in waarheid zal Hij het gericht uitbrengen”*, XLII: 3; deze dingen betreffen den Heer; met het rokende Linnen dat Hij niet zal uitblussen, wordt aangeduid slechts weinig van het ware vanuit het goede bij iemand: de overige dingen zie men boven in n. 627 ontvouwd. Met het linnen wordt ook het ware vanuit het Woord aangeduid, eigenlijk het ware van den zin der letter ervan, Hoschea II: 5, 9. Onder de inzettingen bij de zonen Israëls behoorde ook dit *dat zij geen kleed zouden aantrekken gemengd vanuit wol en linnen tegelijk*, Deut. XXII: 11; de oorzaak hiervan was deze, dat de wol het goede betekent, en het linnen het ware, en omdat de mens door zijn klederen ook vergemeenschapping heeft met de gezelschappen des Hemels; en er zijn gezelschappen die in het goede zijn, en er zijn er die in het ware zijn; en de mens zal geen vergemeenschapping hebben met uiteenlopende gezelschappen tegelijk; daaruit immers ontstaat verwarring: dat dit de oorzaak is van die inzetting, heeft tot dusver niemand geweten; mij echter is dat te weten gegeven door verandering van mijn klederen; toen immers een kleed uit linnen was afgelegd, beklagden zich degenen in de geestelijke wereld die in de ware dingen waren, dat zij niet aanwezig konden zijn; en de zelfden waren, toen het kleed wederom was opgenomen, aanwezig. Dat er zulk een overeenstemming is met de klederen zelf van den mens, was tot dusver onbekend; maar nochtans kan het vaststaan uit de dingen die boven zijn aangevoerd, namelijk uit de klederen van linnen van Aharon en diens zonen, uit de Efods van linnen die de priesters en David hadden, uit de linnen gewaden waarmede de Engelen bekleed verschenen, uit den

linnen doek waarmede de Heer Zich omgordde, en de voeten der discipelen mede afdroogde: voorts ook uit de overige klederen van Aharon en diens zonen, welke alle uitbeeldend waren; en uit de betekenis van de klederen in het algemeen, zijnde de ware dingen bekleedende het goede, waarover men boven zie n. 64, 65, 195, 271, 395, 475, 476, 637.

Voortzetting over het Eerste Gebod: Het wordt in de wereld niet geloofd, dat de liefde van overheersen vanuit het allene verkwikkelijke der overheersing, en de liefde van goederen bezitten vanuit het allene verkwikkelijke van het bezit, en niet vanuit het verkwikkelijke der nutten, in zich alle boze dingen verbergen, en eveneens de verachting en de verwerping van alle dingen die des Hemels en der Kerk zijn, ter oorzake hiervan dat de mens vanuit de liefde van zich en vanuit de liefde van de wereld wordt aangespoord om goede dingen te doen voor de Kerk, het Vaderland, het Gezelschap en den naaste, door in de weldaden eer te stellen, en een prijs te verwachten; vandaar is het, dat die liefde door velen het vuur des levens wordt geheten, en de aansporing tot grote dingen: maar men moet weten, dat die beide liefden voor zoveel als zij de nutten in de eerste plaats beschouwen, en zich in de tweede, voor evenzoveel goed zijn, doch voor zoveel als zij zich in de eerste plaats beschouwen, en de nutten in de tweede, voor evenzoveel boos zijn; want dan handelt de mens alle dingen terwille van zich, en bijgevolg vanuit zich, en dan is in de afzonderlijke dingen die hij doet, hijzelf en zijn eigene, hetwelk in zich beschouwd niets dan het boze is; doch de nutten beschouwen in de eerste plaats en zich in de tweede, is de goede dingen doen terwille van de Kerk, het Vaderland, het Gezelschap en den naaste; en de goede dingen die de mens voor dezelve doet terwille van dezelve, zijn niet vanuit den mens, maar uit den Heer; het onderscheid tussen die twee is zoals tussen den Hemel en de Hel; de mens weet niet dat er zulk een onderscheid is, omdat hij vanuit geboorte en vandaar vanuit de natuur in gene liefden is, en omdat het verkwikkelijke ervan bij voortduur streelt en begunstigt: maar laat men nochtans weten, dat de liefde van overheersen vanuit het verkwikkelijke der overheersing, en niet vanuit het verkwikkelijke der nutten, volslagen duivels is, en goddeloos [*atheus*] kan worden genoemd; want voor zoveel de mens in die liefde is, voor evenzoveel gelooft hij niet met het hart dat er een God is, en voor evenzoveel lacht hij in zijn hart om alle

dingen der Kerk; ja zelfs haat hij, en vanuit den haat vervolgt hij allen die God erkennen, vooral zij die den Heer erkennen; het verkwikkelijke zelf van hun leven is boosdoen en allerlei misdaden en schanddaden bedrijven; in één woord, zij zijn baarljke duivels; dit weet de mens niet zolang hij in de wereld leeft; maar dat het zo is, zal hij weten wanneer hij komt in de geestelijke wereld, hetgeen geschiedt terstond na den dood; de Hel is vol van dezulken, waar in de plaats van de heerschappijen die er waren, slavernijen zijn: zij verschijnen daar ook omgekeerd, wanneer zij worden beschouwd in het licht des Hemels, als het ware met het hoofd naar beneden en met de voeten omhoog, aangezien de overheersingen voor hen in de eerste plaats waren, en de nutten in de tweede; dat wat immers in de eerste plaats is, is het hoofd; en dat wat in de tweede is, zijn de voeten; en dat wat het hoofd is, wordt geliefd; en dat wat de voeten zijn, wordt vertreden.

952. En omgord rondom de borsten met gouden gordels; dat dit het geestelijk Goddelijk Goede betekent, de ware dingen samenhoudende in volgorde en in samenhang, staat vast uit de betekenis van den gouden gordel, zijnde dat wat samenhoudt in volgorde en in samenhang, want een riem of gordel omsluit de klederen en houdt ze samen; dat het de ware dingen in volgorde en in samenhang samenhoudt, is omdat de ware dingen worden aangeduid met de klederen, en in het bijzonder met de klederen van linnen: dat het is het geestelijk goede, is omdat met de borst, welke omgord was, dat goede wordt aangeduid, en eveneens met het goud waaruit de gordels waren. Eendere dingen worden met deze aangeduid als boven daarmede *dat de Zoon des mensen in het midden der kandelaars verscheen van voren aan de borsten gegord met een gouden gordel*, welke dingen in n. 65 zijn ontvouwd. Dat de riem of de gordel den gemenen band betekent, opdat alle dingen in de orde zijn en in samenhang worden samengehouden, zie men in DE HEMELSE VERBORGENHEDEN, n. 934I, 9828; wat de gordel van den Efod betekent, n. 9837; en wat de Bandelier van den rok van Aharon, n. 9944. Eendere dingen worden ook aangeduid met den gordel of den riem elders in het Woord, zoals Jes. XI: 5; Hfdst. XXIII: 10; Jerem. XIII: 1 tot 7.

Voortzetting; over het eerste gebod: Dwalen doet hij die meent dat hij erkent en gelooft dat God is, voordat hij aflat van de boze dingen die in den Decaloog staan, vooral van de liefde van overheersen vanuit het verkwikkelijke van de liefde van de overheersing, en vanuit de liefde van de goederen der wereld te bezitten vanuit het

verkwikkelijke van het bezit, en niet vanuit het verkwikkelijke der nutten; laat de mens zich bevestigen zoveel als hij kan dat God is, vanuit het Woord, vanuit de predikingen, vanuit boeken, vanuit het schijnsel der rede, en laat hij zich vandaar overreden dat hij gelooft; maar nochtans gelooft hij niet, indien niet de boze dingen opwellende vanuit de liefde van zich en van de wereld verwijderd zijn: de oorzaak is deze, dat de boze dingen en hun verkwikkelijke dingen in den weg staan, en de goede dingen en hun verkwikkelijke dingen vanuit den Hemel, en daaruit de bevestiging verhinderen en terugstoten; en voordat de Hemel bevestigt, is het slechts een geloof des monds, hetwelk in zich geen geloof is, en niet het geloof der harten, hetwelk het geloof zelf is: het geloof des monds is een geloof in uitwendige dingen, het geloof des harten is een geloof in de inwendige dingen; wanneer de inwendige dingen verstoppt zijn door boze dingen van elk geslacht, dan verwerpt de mens, wanneer de uitwendige dingen zijn weggenomen, zoals met elk mens geschiedt na den dood, vanuit dezelve ook het geloof dat God is.

953. *Vers 7, 8. En een van de vier dieren gaf den zeven Engelen zeven gouden fiolen, vol van den toorns God, Die leeft tot in de eeuwen der eeuwen. En vervuld werd de Tempel met rook vanuit de heerlijkheid Gods en vanuit Zijn kracht, en niemand kon binnenschrijden in den Tempel, totdat waren voleindigd de zeven plagen der zeven Engelen.* En een van de vier dieren gaf den zeven Engelen zeven gouden fiolen, vol van den toorn God, Die leeft tot in de eeuwen der eeuwen, betekent geopenbaard uit den Heer door het Goddelijk Ware of het Woord alle valse dingen van het boze, welke het geestelijk leven van de mensen der Kerk hebben vernietigd: en vervuld werd de Tempel met rook vanuit de heerlijkheid Gods en Zijn kracht, betekent het Goddelijk Ware of het Woord in den natuurlijken zin in het licht en de macht vanuit het Goddelijk Ware in den geestelijken zin: en niemand kon binnenschrijden in den Tempel, betekent hetzelfde in het duister vóór het verstand: totdat waren voleindigd de zeven plagen der zeven Engelen, betekent voordat de boze en de valse dingen waren verworpen, en zij die in dezelve zijn, in de hel waren geworpen.

954. En een van de vier dieren gaf den zeven Engelen zeven gouden fiolen, vol van den toorn Gods, Die leeft tot in de eeuwen der eeuwen; dat dit betekent geopenbaard uit den Heer door het Goddelijk Ware of het Woord alle valse dingen van het boze, welke het geestelijk leven van de mensen der Kerk hebben vernietigd, staat vast uit de betekenis van de vier dieren,

zijnde de binnenste Hemel, waarover n. 277, 322, 462; en zijnde het Woord, n. 717; bijgevolg de Heer ten aanzien van den Hemel en ten aanzien van het Woord, want de Hemel is de Hemel uit den Heer, eender het Woord; uit de betekenis van de zeven Engelen, zijnde de openbaringen door het Goddelijk Ware of het Woord, zoals boven n. 949; uit de betekenis van de zeven fiolen, zijnde alle valse en boze dingen; met de zeven fiolen immers worden eendere dingen aangeduid als met de zeven plagen, Vers 6, namelijk de boze dingen en daaruit de valse dingen, en de valse dingen en daaruit de boze dingen; men zie boven n. 949; van deze wordt gezegd dat zij vol waren van den toorn Gods, Die leeft tot in de eeuwen der eeuwen, omdat zij de Kerk verwoesten, en het geestelijk leven van de mensen der Kerk vernietigen; deze dingen zijn het die worden aangeduid met den toorn Gods: uit deze dingen kan vaststaan, dat daarmede dat een van de vier dieren aan de zeven Engelen zeven fiolen gaf vol van den toorn Gods, Die leeft tot in de eeuwen der eeuwen, wordt aangeduid dat uit den Heer door het Goddelijk Ware of het Woord werden geopenbaard alle valse dingen van het boze welke het geestelijk leven van de mensen der Kerk hebben vernietigd. Dat fiolen wordt gezegd in plaats van plagen, is omdat de fiolen de houders zijn, en de plagen de inhoud; en in het Woord wordt heel vaak van de houders gesproken in de plaats van den inhoud, omdat de houders de laatsten zijn, zoals de zin van de letter des Woords in laatsten is; eender waar drinkbekers en bekens [*pocula et calices*, letterlijk bokalen en kelken] wordt gezegd voor den wijn: maar over deze zaak in het volgende Hoofdstuk, waar over de zeven fiolen en daarin de zeven plagen, wordt gehandeld.

Voortzetting over het eerste gebod. Voor zoveel als de mens die beide eigen liefden weerstaat, zijnde de liefde van overheersen vanuit het allene verkwikkelijke der overheersing, en de liefde van de goederen der wereld te bezitten vanuit het allene verkwikkelijke van het bezit, en voor zoveel als hij zo de boze dingen als zonden schuwt die in den Decaloog staan, voor evenzoveel vloeit door den Hemel uit den Heer in dat God is, Die de Schepper en Onderhouder des heelals is, ja zelfs ook dat God één is; de oorzaak dat dit dan invloeit, is deze dat wanneer de boze dingen zijn verwijderd, de Hemel geopend is; en wanneer de Hemel is geopend, denkt de mens niet langer vanuit zich, maar door den Hemel vanuit den Heer; en dit is in den Hemel het universele, omvattende alle dingen, dat God is, en eveneens dat God één is. Dat de mens vanuit den allenen invloed weet en als het ware ziet, dat God één is, kan vaststaan uit de gemene belijdenis

van alle natiën, en vanuit den weezin om te denken dat het er verscheidenen zijn. De innerlijke denking van den mens, zijnde de denking van zijn geest, is òf vanuit de hel, òf vanuit den Hemel; vanuit de hel is zij voordat de boze dingen zijn verwijderd, vanuit den Hemel echter als zij verwijderd zijn: wanneer zij vanuit de hel is, dan ziet de mens niets anders dan dat de natuur God is, en dat het binnenste der natuur dat is wat het Goddelijke wordt genoemd; zulk een mens noemt na den dood, als hij een geest wordt, een ieder, onverschillig wien, die over macht beschikt, een god; en eveneens haakt hijzelf naar macht om een god te worden geheten; zulk een waanzin hebben alle bozen schuilende in hun geest: als echter de mens vanuit den Hemel denkt, hetgeen geschiedt als de boze dingen zijn verwijderd, dan ziet hij vanuit het licht in den Hemel, dat God is, en dat God één is. Het gezicht vanuit het licht vanuit den Hemel is het, dat onder den invloed wordt verstaan.

955. En vervuld werd de Tempel met rook vanuit de heerlijkheid Gods en Zijn kracht; dat dit betekent het Goddelijk Ware of het Woord in den natuurlijken zin in het licht en de macht vanuit het Goddelijk Ware in den geestelijken zin, staat vast uit de betekenis van den Tempel, zijnde het Goddelijk Ware of het Woord in den natuurlijken zin verlicht vanuit het Goddelijk Ware in den geestelijken zin, waarover boven n. 948; uit de betekenis van den rook, zijnde het verstand van het Woord in den natuurlijken zin, waarover aanstonds; uit de betekenis van de heerlijkheid Gods, zijnde het Licht des Hemels, hetwelk het Goddelijk Ware in den geestelijken zin is, waarover n. 33, 288, 345, 874; en uit de betekenis van de kracht [*virtus*] Gods, zijnde de Goddelijke macht; in den natuurlijken zin des Woords immers vanuit zijn geestelijken zin is de heerlijkheid en de kracht, of het licht en de macht, niet echter zonder dien zin; zonder dien zin zijn zij die het Woord niet heilig houden, voor wie derhalve het Goddelijk Ware daar is zonder licht en macht; doch voor hen die het Woord heilig houden, is dat licht en die macht; de oorzaak hiervan is deze, dat dezen door den geestelijken zin verbonden zijn met den Hemel, hoewel zij het niet weten: vanuit deze dingen nu blijkt, dat met vervuld werd de Tempel met rook vanuit de heerlijkheid Gods en vanuit Zijn kracht, wordt aangeduid dat het Woord in den natuurlijken zin in het licht en de macht is vanuit het Goddelijk Ware inden geestelijken zin. Dat de rook het verstand van het Woord in den natuurlijken zin betekent, is omdat met den rook iets eenders wordt aangeduid als met de wolk; dat met de wolk het Woord in den natuurlijken zin wordt aangeduid, zie men in n. 36, 504, 594, 906; en

omdat hier iets eenders met den rook wordt aangeduid als met den rook der reukwerken; dat met den rook der reukwerken ook het Woord in den natuurlijken zin wordt aangeduid, zie men in n. 494, 539 einde; de oorzaak dat dit met den rook wordt aangeduid, is deze dat de rook is vanuit het vuur, en met het vuur wordt de liefde in den enen en den anderen zin aangeduid, en met het heilige vuur de hemelse liefde; iets eenders is het geval met het Woord in den zin der letter verlicht en als het ware ontbrand door den geestelijken zin, namelijk dat ten aanzien van het verstand ervan het ware daar in het duister is zoals vanwege den rook, voordat de valse en de boze dingen verstrooid zijn, welke duisternis uitgieten over het licht en verblinden; dit wordt ook daaronder verstaan dat niemand in den Tempel kon binnenschrijden totdat waren voleindigd de zeven plagen der zeven Engelen. Het Goddelijk Ware in den natuurlijken zin wordt ook met rook aangeduid bij Jesaja: *“Jehovah zal scheppen over alle habitakel van den Berg Zions, en over haar samenroepingen een wolk overdag, en een rook en den glans van het vuur der vlam des nachts, want over alle heerlijkheid zal een overdekking zijn”*, IV: 5; bij denzelfde: *“Bewogen werden de posten der drempels door de stem der roepende Serafim; en het huis werd vervuld met rook”*, VI: 4; eender met den rook gezien over den Berg Sinai toen de Wet werd verkondigd; en hier en daar in het Woord met *de roking der bergen* toen Jehovah nederdaalde: voorts met het rokende linnen, Jes. XLII: 3; en met *den rook der reukwerken opklimmende vanuit de gebeden der heiligen*, Apoc. VIII: 4.

Voortzetting over het Eerste Gebod. Wanneer de mens de boze dingen schuwt en verafschuwt omdat zij zonden zijn, ziet hij vanuit het licht des Hemels niet slechts dat God is, en dat God één is, maar ook dat God mens is; hij wil immers zijn God zien, en hij kan Hem anders niet zien tenzij zoals Mens: aldus zagen God de Ouden vóór Abraham, en na hem; aldus zien God vanuit innerlijke doorvatting de natiën in de landen buiten de Kerk, vooral zij die innerlijk wijs zijn, hoewel niet vanuit de wetenschappen; aldus zien God alle kleine kinderen, knapen, en rechtschappen eenvoudigen; en aldus zien God de bewoners van alle aardbollen; zij zeggen immers, dat het onzichtbare omdat het niet in een idee valt, niet in het geloof valt: de oorzaak hiervan is deze, dat de mens die de boze dingen als zonden schuwt en verafschuwt, denkt vanuit den Hemel, en de algehele Hemel en een ieder daar niet in een andere idee is aangaande God dan zoals aangaande den Mens; ook kan hij in geen andere zijn, omdat de algehele Hemel in de grootste

gestalte [*effigies*] een Mens is, en het Goddelijke voortgaande uit den Heer den Hemel maakt; en daarom is anders over God denken dan volgens dien Goddelijken vorm, zijnde de Menselijke, voor de Engelen onmogelijk; de engellijke denkingen immers gaan door den Hemel heen. Dat de algehele Hemel in samenvatting één Mens weergeeft, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 51 tot 86; en dat de Engelen denken volgens den vorm des Hemels, n. 200 tot 212 daar: deze idee Gods vloeit in vanuit den Hemel bij allen in de wereld, en zetelt in hun geest; maar het schijnt alsof zij is uitgeroeid in de Kerk bij hen die in het inzicht zijn vanuit het eigene; ja zelfs is zij aldus uitgeroeid alsof zij niet bestaanbaar is; de oorzaak hiervan is deze, dat zij over God denken vanuit de ruimte: anders echter doen de zelfden wanneer zij geesten worden, hetgeen mij vanuit veel ondervinding bleek; in de geestelijke wereld immers is een onbepaalde idee aangaande God geen idee aangaande Hem; en daarom is zij er bepaald tot iemand die òf in de hoogte zetelt, òf elders, en antwoorden geeft. Vanuit den gemenen invloed, welke vanuit de geestelijke wereld is, zijn bij de mensen ideeën opgenomen over God als Mens, verschillend volgens den staat der doorvatting; vandaar is het, dat God Drieën bij ons Personen worden genoemd; en dat God Vader zoals een Mens-Oude der dagen in de Tempels wordt voorgesteld in schilderijen. Vanuit den gemenen invloed is het ook dat levende mensen en dode mensen, die heiligen worden geheten, door het gewone volk in het meest heidense christendom als goden worden vereerd, en dat de gesneden beelden van hen worden liefgehad: eender bij verscheidenen natiën elders; en eveneens bij de Ouden in Griekenland, in Rome en in Azië, die verscheidene goden hadden, en alle door hen werden gezien zoals mensen. Deze dingen zijn gezegd, opdat men wete dat het is ingeënt, namelijk in den geest des mensen, om God als Mens te zien; ingeënt wordt datgene geheten, wat is vanuit den gemenen invloed.

956. En niemand kon binnenschrijden in den Tempel; dat dit betekent hetzelfde in het duister vóór het verstand, staat vast uit de betekenis van den Tempel, zijnde het Woord, zoals boven; vandaar wordt met niet binnenschrijden [*ingredi*] in den Tempel vanwege den rook, aangeduid dat het Woord in het duister is vóór het verstand. Dat het Woord in het duister is, dermate dat het niet wordt verstaan, is omdat er aan het einde der Kerk niet enige ware dingen zijn, en vandaar alle dingen des Woords vervalst; en daarom is het

Woord, voordat de echte ware dingen zijn opengedekt, in het duister vóór het verstand.

Voortzetting over het Eerste Gebod: Aangezien de mens vanuit den gemenen invloed vanuit den Hemel in zijn geest ziet dat God Mens is, zo volgt dat zij die van de Kerk zijn waar het Woord is, indien zij de boze dingen schuwen en verafschuwen, vanuit het licht des Hemels waarin zij dan zijn, het Goddelijke in het Menselijke des Heren zien, en het Drievuldige in Hem, en Hem als de God des Hemels en der Aarde: maar diegenen kunnen dit niet zien, die bij zich de idee van God als van den Mens hebben vernietigd door het inzicht vanuit het eigene; dezen zien ook niet, dat God één is vanuit de Drievuldigheid die zij denken; slechts met den mond zeggen zij één. Zij echter die niet van de boze dingen zijn gezuiverd, en derhalve ook niet in het licht des Hemels zijn, zien niet in hun geest den Heer als de God des Hemels en der Aarde, maar een ander in Zijn plaats; sommigen iemand van wien zij geloven dat hij God de Vader is; sommigen iemand dien zij God noemen, omdat hij over macht beschikt; sommigen den enen of anderen duivel, dien zij vrezen, omdat hij kan boosdoen; sommigen de natuur, zoals in de wereld; en sommigen geen God. In hun geest wordt gezegd, omdat zij zodanig zijn na den dood als zij geesten worden; en daarom wordt dat wat in hun geest school in de wereld, dan geopenbaard. Maar allen, hoevelen het er ook in den Hemel zijn, erkennen enig en alleen den Heer; de algehele Hemel immers is vanuit het Goddelijke dat uit Hem voortgaat, en geeft Hem als Mens weer; en daarom kan niemand den Hemel binnentreden, tenzij hij in den Heer is, want hij treedt in Hem binnen als hij in den Hemel binnentreedt; anderen worden, indien zij binnentreden, onmachtig van gemoed, en vallen achterover.

957. Totdat waren voleindigd de zeven plagen der zeven Engelen; dat dit betekent voordat de boze en de valse dingen waren verworpen, en zij die in dezelve zijn, in de hel waren geworpen, staat vast uit de betekenis van voleindigd worden, zijnde tot een einde gebracht worden, hier echter verworpen worden; uit de betekenis van de zeven plagen, zijnde alle boze en valse dingen die de Kerk hebben verwoest, waarover boven n. 949; en uit de betekenis van de zeven Engelen, zijnde de openbaringen, waarover ook n. 949; aldus wordt met totdat waren voleindigd de zeven plagen der zeven Engelen aangeduid: voordat de boze en de valse dingen waren verworpen,

welke waren geopenbaard. Dat ook met dezelfde dingen wordt aangeduid: voordat zij die in de boze en de valse dingen zijn, in de hel waren geworpen, is omdat verstaan wordt voordat het Laatste Gericht was geschied, en de goeden waren gescheiden van de bozen, en de goeden verheven tot den Hemel, en de bozen nedergeworpen in de hel, aldus voordat de nieuwe Hemel en de nieuwe Aarde waren ontstaan: dat vóór dien tijd het Woord vóór het verstand in het duister was, wordt daarmee aangeduid dat niemand kon binnenschrijven in den Tempel, voordat de zeven plagen van de zeven Engelen waren voleindigd. Maar deze verborgenheid moet nog ruimer worden ontvouwd: de Goddelijke Ware dingen die innerlijk in het Woord liggen opgeborgen, konden niet eerder worden geopenbaard, dan nadat het Laatste Gericht was voltrokken; de oorzaak hiervan is deze, dat vóór hetzelve de hellen de overhand hadden, doch na hetzelve de Hemelen de overhand hadden; en de mens is in het midden gesteld tussen de hellen en tussen de Hemelen; en daarom wordt het ware des Woords, wanneer de hellen de overhand hebben, dan of verdraaid, of veracht, of verworpen; het tegendeel gebeurt wanneer de Hemelen de overhand hebben: uit deze dingen kan vaststaan, vanwaar het is dat nu eerst de Goddelijke Ware dingen werden opengedekt, en de geestelijke zin des Woords onthuld. Dit dus is het, wat daaronder wordt verstaan, dat het Woord in het duister was ten aanzien van het verstand, voordat zij die in de boze en de valse dingen zijn, in de hel waren geworpen.

Voortzetting over het Eerste Gebod: De idee aangaande God is de primaire van alle, want hoedanig die is, zodanige vergemeenschapping met den Hemel, en verbinding met den Heer heeft de mens, en vandaar zodanige verlichting, aandoening van het ware en het goede, doorvatting, inzicht en wijsheid heeft de mens; deze dingen immers zijn niet vanuit den mens, maar vanuit den Heer volgens de verbinding met Hem. De idee aangaande God is de idee aangaande den Heer en aangaande Zijn Goddelijke, want geen ander is de God des Hemels en de God der Aarde, zoals Hijzelf leert bij Mattheus: *'Mij is gegeven alle mogendheid in den Hemel en op de Aarde'*, xxviii: 18. Maar de idee aangaande God is meer en minder vol, en meer en minder helder; vol is zij in den Binnensten Hemel, minder vol in den middelsten, en nog minder vol in den laatsten; en daarom zijn zij die in den binnensten Hemel zijn, in de wijsheid; zij die in den middelsten zijn, in het inzicht; en zij die in den laatsten zijn, in de wetenschap: de idee is helder bij de Engelen die in het midden der gezelschappen des Hemels zijn, en minder

helder bij hen die rondom zijn, volgens de graden van den afstand uit het midden. Allen in de Hemelen verkrijgen plaatsen volgens de volheid en de helderheid der idee aangaande den Heer; ook zijn zij in overeenstemmende wijsheid, en in overeenstemmende gelukzaligheid. Allen die niet de idee van het Goddelijke aangaande den Heer hebben, gelijk als de Socinianen en de Arianen, zijn onder de Hemelen, en rampzalig. Zij die een dubbele idee hebben, namelijk aangaande een onzichtbaren God en een zichtbaren God onder menselijken vorm, blijven ook onder de Hemelen, en worden ook niet opgenomen, vooraleer zij één God en Hem zichtbaar erkennen. Sommigen zien in de plaats van een zichtbaren God als het ware iets van lucht, en dit vanwege de idee omdat God een geest wordt genoemd; indien bij hen die idee niet wordt verkeerd tot de idee van den Mens, en zo van den Heer, worden zij ook niet opgenomen. Diegenen echter die een idee aangaande God hebben zoals aangaande het binnenste der natuur, worden verworpen, omdat zij niet anders kunnen dan vallen in de idee van de natuur als God. Alle natiën die één God hebben geloofd, en de idee van den Mens aangaande Hem hebben gehad, worden door den Heer opgenomen. Uit deze dingen kan vaststaan, wie het zijn die God Zelf, en wie die andere goden vereren; aldus die volgens het eerste gebod van den Decaloog leven, en die niet dienvolgens leven.

